Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
JERUZALÉMSKÁ 1283/9
110 00 PRAHA 1 – NOVÉ MĚSTO
ČESKÁ REPUBLIKA

SOUHRNNÁ VÝZKUMNÁ ZPRÁVA (Vsouhrn)

Číslo výzkumného úkolu: 9701-V06-S4

Název výzkumného úkolu: Pracovněprávní vztahy a BOZP v kontextu kontroly povinností vyplývajících z § 316 zákoníku práce

Hlavní řešitel: Mgr. Denisa Civinová

Spoluřešitel: Právnická fakulta UK

Odborný garant: --------

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
JERUZALÉMSKÁ 1283/9
110 00 PRAHA 1 – NOVÉ MĚSTO
ČESKÁ REPUBLIKA

Obsah

1. Zadání výzkumného úkolu 4

1.1 Specifikace zadání a cíl 4
1.2 Výsledky 5
1.3 Doba řešení projektu 5

2. Dopad implementace obecného nařízení o ochraně osobních údajů v prostředí ČR do pracovněprávních vztahů s ohledem na BOZP 6

2.1 Úvod 6
2.2. Osobní údaje zaměstnanců a zásady jejich zpracování 7
2.3 Právní důvody zpracování osobních údajů zaměstnanci 9
2.4 Právní důvody zpracování zvláštních kategorií osobních údajů zaměstnanců 13
2.5. Vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů 15
2.6 Evidence zaměstnanců s uznanou nemocí z povolání 18
2.7 Školení zaměstnanců 19
2.8 Pracovnělékařská péče 21
2.9 Evidence rizikové práce 22
2.10 Kontrolní činnost 24
2.11 Evidence pracovní doby – bezpečnostních přestávek 26
2.12 Povolování přací představujících zvýšené riziko 27
2.13 Evidence osobních ochranných prostředků 29
2.14 Ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele a ochrany osobnostních práv zaměstnance 29
2.15 Závěr 34

3. Aktuální problematika zabezpečení BOZP a GDPR v pracovněprávních vztazích v souvislosti v nákazou COVID-19 35

3.1 Úvod 35
3.2 Právní posouzení vlivu onemocnění COVID na BOZP 35
3.2.1 COVID-19 a ochrana veřejného zdraví ovlivňující přítomnost zaměstnance na pracovišti 35
3.2.2 Zajištění BOZP na pracovišti 37
3.2.3 Oprávnění zaměstnavatele zpracovávat informace o zaměstnancích v souvislosti s COVID-19 39
3.2.4 Postup zaměstnavatele při zjištění informace o nakaženém či potenciálně nakaženém zaměstnanci 42
3.3 Doporučený postup pro zaměstnavatele k zajištění BOZP na pracovišti v souladu s povinnostmi plynoucími z GDPR při nákaze COVID-19 44

4. Kontrola povinností zaměstnavatele vyplývající z § 316 zákoníku práce a využití záznamů z kamerových systémů při kontrole BOZP 48

4.1 Kamerové systémy z hlediska inspekce práce a úřadu pro ochranu osobních údajů 48
4.2 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva 80
4.3 Judikatura Ústavního soudu 87

4.4 Judikatura Nejvyššího soudu 107
4.5 Judikatura Nejvyššího správního soudu 135
4.6 Kontrolní činnost inspekce práce 173
4.7 Závěr 181

5 Úprava majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance ve vybraných státech 183

5.1 Německo 183
5.2 Velká Británie 191
5.3 Rakousko 202
5.3.1 Video dohled nad zaměstnanci. Přehled právní úpravy a judikatury v Rakousku ... 202
5.3.2 Rakouská právní úprava užívání internetu ze strany zaměstnance a limity kontroly ze strany zaměstnavatele 204

Příloha 209

1. Zadání výzkumného úkolu

Ochrana osobních údajů je jednou z nepominutelných součástí právní regulace pracovněprávních vztahů. Dne 25. května 2018 vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES které materiálně nahrazuje právní úpravu ochrany osobních údajů obsaženou v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Byť nařízení zachovává základní strukturu regulace, přináší řadu změn, které se nutně dotknou i pracovněprávních vztahů.

Je tudíž na místě zmapovat dopad obecného nařízení o ochraně osobních údajů a doprovodné (doposavad nedokončené) národní legislativy na ochranu osobních údajů, jejímž prostřednictvím se nařízení zavádí do zdejšího právního řádu. Je třeba identifikovat případné problematické oblasti, zpracovat návrhy případných úprav a změn v pracovněprávní legislativě (ukáže-li se zdejší právní úprava v důsledku působení jako disfunkční, nedostatečná nebo kolidující s obsahem nařízení), a to i ve vztahu k nastavení systému BOZP nebo relativně nových kompetencí orgánů v gesci MPSV, jakými jsou kontrolní a sankční pravomoc inspekce práce ve vztahu ke sledování zaměstnanců ve smyslu ust. § 316 ZPr (sledování zaměstnanců prostřednictvím prostředků moderní techniky bude *de facto* vždy současně zpracováním osobních údajů ve smyslu právní úpravy na ochranu osobních údajů).

Tato problematika koresponduje se stěžejními prioritami v oblastech zaměstnanost a pracovněprávní vztahy, BOZP v rámci platné koncepce VaVaI rezortu MPSV.

1.1 Specifikace zadání a cíl

Cílem výzkumného úkolu bude zmapovat dopad implementace obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) v prostředí ČR do pracovněprávních vztahů, také s ohledem na BOZP a kontrolní pravomoc inspekce práce ve vztahu k § 316 zákoníku práce porovnat s příklady ze zahraničí, identifikovat případné problematické oblasti, témata, zpracovat návrhy případných úprav, změn v pracovněprávní legislativě, návrhy kodexů chování, vnitřního systému ohlašování porušení zabezpečení, doporučení pro zaměstnavatele, organizace veřejného a soukromého sektoru.

Dílčí cíle:

1. zmapovat dopad implementace obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) v prostředí ČR do pracovněprávních vztahů s **ohledem na BOZP**
2. -zmapovat dopad implementace obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) v prostředí ČR do pracovněprávních vztahů s ohledem na kontrolní pravomoc inspekce práce ve vztahu k **§ 316 zákoníku práce**
3. komparace se zahraničím
4. identifikovat případné problematické oblasti, témata, zpracovat návrhy případných úprav, změn v pracovněprávní legislativě, návrhy kodexů chování, vnitřního systému ohlašování

porušení zabezpečení, doporučení pro zaměstnavatele, organizace veřejného a soukromého sektoru

1.2 Výsledky

1x Vsouhrn[1]

1x O[2] - **odborné pracovní jednání** ohledně příspěvků týkajících se komparace právní úpravy §316, souvisejících ustanovení a právních předpisů s právní úpravou Německa, Rakouska a Velké Británie a pohledem ESLP a dále rozbor kontrolních protokolů SUIP

1x O[3] - **informační materiál pro cílové skupiny** – materiál, který je určen a je využitelný zejména pro inspektory vykonávající kontrolní činnost související s §316 ZP

1x Jrec[4] – **odborný recenzovaný článek k dané problematice** – SCHEU, Harald Christian. Rakouská úprava užívání Internetu ze strany zaměstnance a limity kontroly ze strany zaměstnavatele. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2020, roč. 13, č. 2-3. Dostupný z: https://www.bozpinfo.cz/josra/rakouska-uprava-uzivani-internetu-ze-strany-zamestnance-limity-kontroly-ze-strany. ISSN 1803-3687.

1x B[5] – odborná kniha - Morávek, J. (ed) Zákaz nucení k sebeobviňování při činnosti inspektorátu práce. Právnická fakulta. Ediční středisko. 2020

1x O[6]– informační materiál pro cílové skupiny – *„Odraz Obecného nařízení o ochraně osobních údajů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele a ochrana osobních práv zaměstnance“.* Tento osvětový materiál je zacílen na malé a střední zaměstnavatele, dále pro fyzické a právnické osoby, které v rámci povinností souvisejících se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci musí dbát i na povinnosti plynoucí z Obecného nařízení, a to i s ohledem na ochranu majetkových zájmů zaměstnavatele a ochranu osobních práv zaměstnance. VÚBP bude na základě tohoto materiálu pořádat školení zacílené právě na zajištění ochrany osobních údajů v rámci povinnosti zaměstnavatele týkající se BOZP.

1x O[7] - informační materiál pro cílové skupiny - *„Doporučený postup zaměstnavatele k zajištění BOZP na pracovišti v souvislosti s onemocněním COVID-19“* - materiál pro zaměstnavatele, který aktuálně reflektuje současný skoro již rok trvající stav epidemie COVID s ohledem na BOZP a GDPR v rámci pracovněprávních vztahů.

1.3 Doba řešení projektu

Doba řešení projektu: leden 2019 – prosinec 2020.

[1] Dílčí cíl ad1), ad2), ad3) a ad4)
[2] Dílčí cíl ad2) a ad3)
[3] Dílčí cíl ad2), ad3) a ad4)
[4] Dílčí cíl ad3)
[5] Dílčí cíl ad2), ad3) a ad4)
[6] Dílčí cíl ad1) a ad2)
[7] Dílčí cíl ad1)

2. Dopad implementace obecného nařízení o ochraně osobních údajů v prostředí ČR do pracovněprávních vztahů s ohledem na BOZP

2.1 Úvod

Je to již více než dva roky, co se stalo použitelným (vstoupilo v účinnost[8]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů; dále jen „Obecné nařízení"). Jakkoliv zejména v médiích bývalo v souvislosti s účinností Obecného nařízení často tvrzeno, že tento přímo použitelný předpis na celém území Evropské unie představuje revoluci v oblasti ochrany osobních údajů, je třeba dát za pravdu názoru těch, podle nichž jde spíše o zachování kontinuity dosavadní právní úpravy s tím, že tato byla zpřesněna a doplněna o některá práva a povinnosti, jež dosavadní právní úprava neznala.[9] Ke změnám, které přineslo Obecné nařízení, patřilo např. zavedení institutu pověřence, zakotvení práva na přenositelnost osobních údajů, zavedení povinnosti správce osobních údajů hlásit bezpečnostní incident dozorovému úřadu (v našich podmínkách Úřadu pro ochranu osobních údajů) apod. Obecné nařízení počítalo rovněž s tím, že souběžně s jeho účinností nabude účinnosti v každém členském státě Evropské unie tzv. adaptační zákon, kterým by byly upraveny některé dílčí aspekty ochrany osobních údajů, které Obecné nařízení umožňuje či dokonce předpokládá upravit na vnitrostátní úrovni.[10] V podmínkách České republiky je oním adaptačním zákonem zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů (dále jen „zákon o zpracování osobních údajů"), který vstoupil opožděně v účinnost dne 24. dubna 2019. Vztah zákona o zpracování osobních údajů k Obecnému nařízení je možno charakterizovat jako doplňkový. Zákon o zpracování osobních údajů není tedy svébytným zákonem, jenž by vymezoval v plném rozsahu práva a povinnosti, jak je vymezoval dříve účinný zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o ochraně osobních údajů").[11] Nová právní úprava ochrany osobních údajů představovaná Obecným nařízením a zákonem o zpracování osobních údajů má své dopady do oblasti pracovněprávních vztahů i na oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP"). Těmto dopadům s důrazem na oblast BOZP a dále na specifiku ustanovení §316 zákoníku práce je věnována tato brožura, která je určena především pro zaměstnavatele a fyzické či právnické osoby, které v rámci povinností souvisejících se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci musí dbát i na povinnosti plynoucí z Obecného nařízení, a to i s ohledem na ochranu majetkových zájmů zaměstnavatele a ochranu osobních práv zaměstnance.

---

[8] Evropské předpisy nabývají platnosti, nikoli účinnosti. Vzhledem k terminologii zaužívané v České republice je však v textu namísto toho v souvislosti s Obecným nařízením používán termín „účinnost", poněvadž v českém prostředí lépe odráží jeho dopady (účinky).

[9] Viz např. ÚŘAD PRO OCHRANU OSOBNÍCH ÚDAJŮ. *Desatero omylů* [online]. © 2013 Úřad pro ochranu osobních údajů. [cit. 2020-08-10]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/desatero-omylu-o-gdpr/ds-4818/archiv=0&p1=3938, POMAIZLOVÁ, Karin a Monika FÜRSTOVÁ. GDPR – revoluce, nebo rozvedení stávajícího? *Bulletin advokacie*, 2017, roč. 27, č. 9, s. 15-24, ale i jiní.

[10] ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017, s. 19.

[11] Tamtéž.

2.2. Osobní údaje zaměstnanců a zásady jejich zpracování

V souvislosti s pracovním poměrem musí mít zaměstnavatelé jako správci osobních údajů[12], popřípadě i externí subjekty v pozici zpracovatelů[13] (např. externí účetní firma apod.), vždy na paměti, že osobními údaji zaměstnanců jsou v souladu s ustanovením čl. 4 odst. 1 Obecného nařízení jakékoliv informace o identifikovaném nebo identifikovatelném zaměstnanci. Nejedná se tak pouze např. o jeho jméno a příjmení, datum narození či jiné identifikační údaje. V některých případech jde dokonce o tzv. zvláštní kategorie osobních údajů, jak je vymezuje ustanovení čl. 9 odst. 1 Obecného nařízení, a které se do značné míry kryje s pojmem „citlivý údaj“, jak jej vymezovalo ustanovení § 4 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů. Do této kategorie v souvislosti s pracovním poměrem mohou spadat např. informace o zdravotním stavu[14] zaměstnance (ty sice nejsou uvedeny ani na neschopence, ani v posudku o pracovní způsobilosti k práci, ale pokud zaměstnavatel se k nim může dostat zprostředkovaně, např. tím, že je mu známo, že jeden ze zaměstnanců je nemocen určitou nakažlivou chorobou a pouze jeden ze zaměstnanců mu odevzdal neschopenku, nebo tím, že pracovník má velmi specifickou náplň práce a ve spojení s negativním závěrem posudku o pracovní způsobilosti k práci lze odvodit některé informace o jeho zdravotním stavu apod.), ale i informace v tom smyslu, že daný zaměstnanec je členem orgánu odborové organizace, který působí u zaměstnavatele, který vzhledem k této skutečnosti požívá vyššího stupně ochrany v souvislosti s výpovědí ze strany zaměstnavatele a okamžitého zrušení pracovního poměru, jak má na mysli ustanovení § 61 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“) apod.

K nakládání s osobními údaji v rámci pracovněprávních vztahů ze strany zaměstnavatelů tak dochází zejména v souvislosti s vedením personálního spisu zaměstnance, dále s vedením mzdové agendy, ale i s plněním řady zákonných povinností (s ohledem na problematiku řešenou v této stati je možno zmínit školení v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, vedení evidence pracovních úrazů apod.) a v neposlední řadě i v souvislosti s uplatňováním zájmů zaměstnavatele (např. při provozování kamerového systému pro ochranu majetku, života a zdraví zaměstnanců a dalších osob, které se nacházejí v areálu zaměstnavatele). V souvislosti se zpracováním osobních údajů zaměstnanců musí zaměstnavatelé (popřípadě i zpracovatelé) dodržovat následující zásady zpracování osobních údajů, které vymezuje ustanovení čl. 5 Obecného nařízení:[15]

- Zásada zákonnosti – v této zásadě je vyjádřen požadavek, aby osobní údaje správce zpracovával (a vůbec jimi disponoval) jen v případě, že mu k tomu svědčí minimálně jeden z právních důvodů, které jsou zakotveny v ustanovení čl. 6 Obecného nařízení, respektive v ustanovení čl. 9 odst. 2 Obecného nařízení pro zvláštní kategorie osobních údajů. Jestliže správce už od počátku nesvědčí některý ze zde uvedených právních důvodů zpracování, pak je takové zpracování již od samého počátku nelegální. Správci (zaměstnavateli) tak nezbývá, než aby takové osobní údaje zlikvidoval.

[12] K pojmu „správce“ viz ustanovení čl. 4 odst. 7 Obecného nařízení.
[13] K pojmu „zpracovatel“ viz ustanovení čl. 4 odst. 8 Obecného nařízení.
[14] Pojem „údaje o zdravotním stavu“ je vymezen v ustanovení čl. 4 odst. 15 Obecného nařízení.
[15] ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017, s. 58-63.

- Zásada korektnosti a zásada transparentnosti – v těchto zásadách je ztělesněn požadavek, aby správce subjektu údajů (v uvažovaném případě zaměstnanci) nezastíral účel zpracování jeho osobních údajů, stejně jako požadavek, aby správce subjektu údajů poskytl informaci zejména o tom, kdo, jakým způsobem a v jakém rozsahu osobní údaje zpracovává, a komu jsou eventuálně osobní údaje předávány.
- Zásada omezení účelu – tato zásada stanovuje požadavek shromažďování osobních údajů k určitým, výslovně vyjádřeným legitimním účelům. Tato zásada tedy vylučuje, aby ke zpracování osobních údajů docházelo způsobem, jenž je neslučitelný s těmito účely. Na druhé straně není ve shodě s ustanovením čl. 89 odst. 1 Obecného nařízení považováno za neslučitelné s původními účely zpracování, jsou-li osobní údaje při splnění zákonem stanovených podmínek dále zpracovávány pro účely veřejného zájmu, pro účely vědeckého nebo historického výzkumu nebo pro statistické účely. Toto nové využití osobních údajů (jiným) správcem podléhá přitom testu slučitelnosti, v rámci něhož je povinností (nového) správce vyhodnotit, je-li nové zamýšlené užití osobních údajů v souladu s původním účelem, pro nějž byly tyto osobní údaje shromážděny.[16]
- Zásada minimalizace údajů – tato zásada má úzkou vazbu k předchozí zásadě omezení účelu. Podle zásady minimalizace údajů lze osobní údaje zpracovávat jen přiměřené, relevantní a omezené na nezbytný rozsah s ohledem ke stanovenému účelu zpracování. Proto zaměstnavatel nesmí po zaměstnanci požadovat více údajů, než je ve vztahu ke stanovenému účelu zpracování nezbytně nutné. Zásada minimalizace údajů má souvislost také s ustanovením čl. 25 odst. 2 Obecného nařízení. Uvedené ustanovení konkrétně stanoví: „*Správce zavede vhodná technická a organizační opatření k zajištění toho, aby se standardně zpracovávaly pouze osobní údaje, jež jsou pro každý konkrétní účel daného zpracování nezbytné. Tato povinnost se týká množství shromážděných osobních údajů, rozsahu jejich zpracování, doby jejich uložení a jejich dostupnosti. Tato opatření zejména zajistí, aby osobní údaje nebyly standardně bez zásahu člověka zpřístupněny neomezenému počtu fyzických osob*.“ Zaměstnavatel tedy musí zajistit, aby s osobními údaji jeho zaměstnanců přicházely do styku pouze osoby, jimž to přísluší z titulu zastávané funkce a plněných povinností či svěřené pravomoci. Jedná se o součást povinnosti k zajištění bezpečnosti osobních údajů.
- Zásada přesnosti – podle této zásady musí být osobní údaje zpracovávány v přesné podobě a musí odpovídat skutečnosti, což vyžaduje také jejich průběžnou aktualizaci. Tato zásada je prováděna zvláště právem na opravu a doplnění (čl. 16 Obecného nařízení), a dále také právem na omezení zpracování (čl. 18 odst. 1 písm. a) Obecného nařízení).
- Zásada omezení uložení – tato zásada vyjadřuje požadavek, aby osobní údaje byly uloženy v takové formě, jež umožňuje identifikaci zaměstnance po dobu maximálně takovou, po niž je to nutné pro účely zpracování. Této zásadě odpovídá povinnost zlikvidovat osobní údaje, pomine-li důvod pro jejich zpracování, jakož i právo na právo na výmaz (nazývané rovněž jako „právo být zapomenut“; ustanovení čl. 17 odst. 1 písm. a) Obecného nařízení).

[16] PATTYNOVÁ, Jana a Dominik VÍTEK. *Využívání zveřejněných osobních údajů* [online]. © EPRAVO.CZ, 1999-2020, 14. června 2019. [cit. 2020-12-11]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/vyuzivani-zverejnenych-osobnich-udaju-109518.html.

- Zásada integrity a důvěrnosti – podle této zásady musí být osobní údaje dostatečně zabezpečeny za využití technických anebo organizačních opatření před neoprávněným nebo protiprávním zpracováním, stejně jako před jejich náhodným či neoprávněným zničením, ztrátou nebo poškozením. Uvedený požadavek má vztah k zajištění důvěrnosti a integrity (celistvosti) systému (rozhraní), ve kterém jsou osobní údaje zpracovávány. Spadá sem také požadavek na zajištění dostupnosti systému. Požadavek na řádné zabezpečení osobních údajů je dále konkretizován především v ustanovení čl. 32 Obecného nařízení, jímž je upraveno zabezpečení zpracování, jakož i v ustanovení čl. 25 Obecného zařízení, v němž je koncipována záměrná a standardní ochrana osobních údajů.

Odpovědnost zaměstnavatele coby správce za dodržování shora uvedených zásad zpracování osobních údajů je zakotvena v čl. 5 odst. 2 Obecného nařízení. Dále je zde stanovena povinnost správce být schopen doložit dodržení souladu zpracování osobních údajů s rozebíranými zásadami. Z uvedených skutečností je možno dovodit, že ochrana osobních údajů ze strany zaměstnavatele coby správce musí být dle nynější právní úpravy proaktivní. Tím se stávající právní úprava odlišuje od právní úpravy předchozí, která ochranu osobních údajů ze strany správce pojímala jako reaktivní.[17]

2.3 Právní důvody zpracování osobních údajů zaměstnanci

Jak bylo uvedeno výše, jednou z elementárních zásad zpracování osobních údajů je zásada zákonnosti. Jak je zřejmé z ustanovení čl. 6 odst. 1 Obecného nařízení, zpracování je zákonné toliko tehdy, je-li splněna minimálně jedna z níže uvedených podmínek, a v odpovídajícím rozsahu:

a) subjekt údajů udělil souhlas se zpracováním svých osobních údajů pro alespoň jeden konkrétní účel;
b) zpracování je nezbytné pro splnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, popřípadě k provedení opatření přijatých před uzavřením smlouvy na žádost tohoto subjektu údajů;
c) zpracování je nezbytné pro splnění právní povinnosti, která se na správce vztahuje;
d) zpracování je nezbytné pro ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů či jiné fyzické osoby;
e) zpracování je nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce;
f) zpracování je nezbytné pro účely oprávněných zájmů příslušného správce či třetí strany, kromě případů, kdy před těmito zájmy mají přednost zájmy nebo základní práva a svobody subjektu údajů vyžadující ochranu osobních údajů, zvláště je-li subjektem údajů dítě – nevztahuje se na zpracování, které provádí orgány veřejné moci při plnění jejich úkolů.

V případě zaměstnavatelů připadají do úvahy důvody zpracování uvedené ve shora uvedeném výčtu pod písmeny a), b), c), d) a f).

[17] NULÍČEK, Michal. *GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 121.

K výše uvedeným právním důvodům zpracování je možno dále poznamenat, že jsou navzájem rovnocenné. Je tak zapotřebí odmítnout poměrně rozšířený mylný názor, podle něhož lze zpracovávat osobní údaje prvotně na základě souhlasu subjektu údajů, a pokud tento není k dispozici, tak využít některou z „výjimek“ ze souhlasu.[18] Tento názor má za následek praxi, kdy je i od zaměstnanců vyžadován nadbytečně souhlas se zpracováním osobních údajů tam, kde zaměstnavateli jako správci zcela jednoznačně svědčí nějaký jiný ze zákonných důvodů zpracování. Na některé konsekvence této nesprávné praxe poukázal již v minulosti (v roce 2014) ve svém stanovisku i Úřad pro ochranu osobních údajů: „*Vyžadování souhlasu se zpracováním osobních údajů tam, kde je toto zpracování přímo uloženo zákonem, je jak z právního hlediska nadbytečné, tak i zavádějící a pro dotčené osoby matoucí, protože ze skutečnosti, že je pro zpracování jejich údajů vymáhán jejich souhlas, mohou vyvozovat nesprávné závěry týkající se tohoto zásahu do jejich soukromí*.“[19] Takové závěry mohou mít vztah např. k možnosti odvolání dříve uděleného souhlasu, ačkoliv správce má ke zpracování jiný právní důvod, takže by případné odvolání souhlasu nemělo efekt, který subjekt údajů předpokládá. Nastíněná situace bývá kvalifikována jako nesprávné splnění informační povinnosti a zakládá odpovědnost za přestupek.

Institut souhlasu (subjektu údajů se zpracováním jeho osobních údajů) je vymezen v čl. 4 odst. 11 Obecného nařízení jako „… *jakýkoli svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením své svolení ke zpracování svých osobních údajů*…“. Tento právní důvod by měl být (jak je ostatně zřejmé z dosud uvedeného) využíván pouze za situace, kdy zaměstnavateli nesvědčí ke zpracování osobních údajů žádný jiný právní důvod.[20] K tomuto závěru lze dospět ze dvou důvodů. Prvním z nich je požadavek uvedený v ustanovení čl. 7 odst. 3 Obecného nařízení, podle něhož musí být odvolání souhlasu stejně snadné jako jeho poskytnutí. Vzhledem k této skutečnosti lze souhlas subjektu údajů označit za právní důvod nejistý, neboť subjekt údajů má možnost jej kdykoliv odvolat. Druhým důvodem je množství požadavků, které citované ustanovení čl. 4 odst. 11 Obecného nařízení pro udělení platného souhlasu stanoví. Za nastíněného stavu je tedy možno tohoto právního důvodu pro zpracování osobních údajů využít např. v případě neúspěšného účastníka výběrového řízení na obsazení místa u zaměstnavatele, který z vlastní vůle udělí souhlas se zpracováním osobních údajů pro případnou další účast ve výběrovém řízení u téhož potenciálního zaměstnavatele, dále k užití fotografie zaměstnance k propagačním účelům zaměstnavatele apod.

Plnění smlouvy jako právní důvod zpracování osobních údajů je typickým důvodem v pracovněprávních vztazích. U tohoto právního titulu je třeba dodržet podmínku, aby byly zaměstnavatelem zpracovávány jen takové osobní údaje zaměstnance, které jsou pro realizaci daného pracovněprávního vztahu nezbytné. Pouze v tom případě naplní dříve rozebíranou zásadu minimalizace údajů.

Právní titul plnění zákonem stanovené povinnosti se uplatní tehdy, pokud je správci zpracování osobních údajů stanoveno právním předpisem členského státu nebo Unie. Není nezbytné, aby takový právní předpis formálně stanovoval, že bude prováděno zpracování osobních údajů. Postačuje to, aby povinnost správce ke zpracování osobních údajů vyplývala z daného právního

[18] ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017, s. 66.
[19] Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 3/2014. K nadbytečnému vyžadování souhlasu se zpracováním osobních údajů a souvisejícímu nesprávnému plnění informační povinnosti, s. 3.
[20] NULÍČEK, Michal et al. GDPR v otázkách a odpovědích. *Bulletin advokacie*. 2017, roč. 27, č. 9, s. 34.

předpisu implicitně. V každém případě však platím podmínka, že pro dodržení příslušné právní povinnosti musí být dané osobní údaje skutečně zapotřebí.[21] Tímto právním předpisem je správcům rovněž stanovován účel zpracování, popřípadě i taxativně stanovovány kategorie osobních údajů, které jsou pro příslušný účel oprávněni zpracovávat.[22] Zatímco právní povinnost ke zpracování osobních údajů musí vyplývat ze zákona, upřesnit je možné i podzákonným předpisem.[23] V pracovněprávních vztazích je typickou takovou povinností povinnost zaměstnavatele předávat příslušné zdravotní pojišťovně stanovené osobní údaje zaměstnance. Tato povinnost zaměstnavateli přitom vyplývá z ustanovení § 10 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Tento právní důvod zpracování (tj. plnění právní povinnost) však správci svědčí pouze tehdy, jestliže je zpracování příslušných osobních údajů jeho povinností, nikoliv pouhým oprávněním. Vyjádřeno jinými slovy, správce nesmí mít na výběr, zda příslušné zpracování bude provádět či nikoliv. Takto např. ustanovení § 312 odst. 1 zákoníku práce dává zaměstnavateli oprávnění k vedení osobního spisu zaměstnance. Obsah osobního spisu přitom mohou tvořit informace jak o zaměstnanci samotném, tak i o třetích osobách (např. o manželce a dětech zaměstnance, pokud uplatňuje daňové zvýhodnění).[24] Toto oprávnění však není plněním právní povinnosti ve smyslu ustanovení čl. 6 odst. 1 písm. c) Obecného nařízení. Obecné nařízení v ustanovení čl. 6 odst. 1 stanoví taxativní výčet právních důvodů zpracování, který není možné nijak rozšířit. Dále je zapotřebí v této souvislosti uvést, že Obecné nařízení má v tomto směru před zákoníkem práce (a stejně tak před dalšími zákony) přednost. Výše uvedené oprávnění zaměstnavatele vést personální spis zaměstnance tak bez dalšího automaticky neznamená, že zaměstnavatel smí formou osobního spisu zpracovávat osobní údaje zaměstnanců. Pro tento případ lze uplatnit jako právní důvod zpracování oprávněný zájem správce. To, že je ve zvláštním předpisu (konkrétně v zákoníku práce) uvedeno zákonné oprávnění zaměstnavatele k vedení osobního spisu, je indikátorem skutečnosti, že při posuzování oprávněného zájmu v rámci testu proporcionality převažuje zájem zaměstnavatele nad právy a svobodami subjektů údajů (tj. zaměstnanců).[25]

Stran ustanovení § 312 zákoníku práce je možno uvést, že reflektuje zásady zpracování osobních údajů, které jsou zakotveny v ustanovení čl. 5 Obecného nařízení. V ustanovení § 312 odst. 1 in fine zákoníku práce je totiž zakotveno, že personální spis může obsahovat pouze takové písemnosti, jež jsou nezbytné k výkonu práce v základním pracovněprávním vztahu uvedeném v ustanovení § 3 zákoníku práce. K takovým písemnostem náleží rovněž písemnosti týkající se oblasti BOZP. Konkrétně se může jednat o následující dokumenty a záznamy:[26]

---

[21] JANEČKOVÁ, Eva. *GDPR: praktická příručka implementace*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 19-20.
[22] ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017, s. 79.
[23] NULÍČEK, Michal. *GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 131.
[24] MORÁVEK, Jakub In: BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2019, s. 1222.
[25] Srovnej NULÍČEK, Michal. *GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 132.
[26] ŠENK, Zdeněk. *Přehled základních právních ustanovení (z pohledu BOZP) dopadající na ochranu osobních údajů zaměstnanců* [online]. © 1997 - 2020 Dashöfer Holding, 25. května 2018. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: https://www.bozpprofi.cz/33/prehled-zakladnich-pravnich-ustanoveni-z-pohledu-bozp-dopadajici-na-ochranu-osobnich-udaju-zamestnancu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Egny2sdjJ1sRz6f-HuwYLCakukZUzLWmsA/.

- potvrzení o zdravotní způsobilosti – může jít např. o lékařský posudek, zdravotní průkaz apod.;
- doklady nebo osvědčení o odborné způsobilosti – zde se může jednat např. o svářečský průkaz, průkaz jeřábníka aj.;
- doklady o školení zaměstnance o problematice BOZP – může jít o osnovu školení, prezenční listiny, ověření znalostí účastníka školení atp.;
- evidence odpracované pracovní doby a evidence práce v noci a přesčas;
- evidence práce zaměstnance v riziku a údaje o pracovní pohotovosti apod.

Ustanovením § 312 odst. 2 zákoníku práce je omezen okruh pracovníků, kteří jsou oprávněni nahlížet do osobního spisu (tj. seznamovat se s obsahem tohoto spisu), přičemž je zde uvedeno, že toto právo přísluší vedoucím zaměstnancům, kteří jsou zaměstnanci nadřízeni. Z logiky věci však vedle těchto osob mají právo nahlížet do osobního spisu zaměstnance rovněž další osoby, které se podílejí na vedení personální a platové/mzdové agendy.[27] Kromě nich mají právo nahlížet do osobního spisu v souladu s týmž ustanovením i orgán inspekce práce, Úřad práce České republiky, Úřad pro ochranu osobních údajů, soud, státní zástupce, policejní orgán, Národní bezpečnostní úřad a zpravodajské služby. Ustanovení § 312 odst. 3 zákoníku práce pak stanoví právo zaměstnance nahlížet do jeho osobního spisu, činit si z něj výpisky a pořizovat si stejnopisy dokladů v něm obsažených, a to na náklady zaměstnavatele. Zmíněné ustanovení tak respektuje jak zásadu minimalizace zpracování, tak i zásadu transparentnosti.

Za určitý nedostatek současné právní úpravy je však v tomto ohledu možno považovat skutečnost, že ve výčtu osob oprávněných nahlížet do osobního spisu nejsou zahrnuti např. interní auditoři či členové prověrkového týmu pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Stálo by za úvahu, zda by *de lege ferenda* nebylo možno tyto osoby do ustanovení § 312 odst. 2 zákoníku práce doplnit.

K vůbec nejvíce flexibilním právním důvodům zpracování osobních údajů patří oprávněný zájem správce. Obecné nařízení umožňuje využití tohoto právního důvodu nejen pro účely oprávněných zájmů správce, ale i třetí strany. Správce tedy může zpracovávat osobní údaje i ve prospěch někoho jiného, přestože sám na tomto zpracování nebude mít žádný zájem. Právní základ takového zpracování se nevztahuje jen na zájmy aprobované právem, ale lze jej využít také na zájmy stanovené samotným správcem.[28] Je-li ze strany správce uplatňován oprávněný zájem coby právní důvod zpracování, pak musí vždy poměřovat vlastní oprávněné zájmy (eventuálně oprávněné zájmy třetí strany) ve vztahu k zájmům nebo základním právům a svobodám subjektu údajů.[29] V recitálu č. 47 Obecného nařízení je v této souvislosti konstatováno: „*Oprávněné zájmy správce, včetně správce, jemuž mohou být osobní údaje poskytnuty, nebo třetí strany se mohou stát právním základem zpracování za předpokladu, že nepřevažují zájmy nebo základní práva a svobody subjektu údajů, a to při zohlednění přiměřeného očekávání subjektu údajů na základě jeho vztahu se správcem*.“ Než správce zahájí zpracování osobních údajů na základě tohoto právního důvodu, musí v první řadě posoudit, zda je příslušný zájem skutečně oprávněný, jestli

[27] MORÁVEK, Jakub In: BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2019, s. 1222.
[28] NULÍČEK, Michal. *GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 136-137.
[29] ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017, s. 80.

v daném případě neexistuje jiný způsob ochrany oprávněného zájmu správce (třetí osoby), jenž je méně invazivní, jakož i to, zda zájmy subjektu údajů nepřeváží nad zájmy správce (třetí osoby).[30] Vodítkem v rámci posuzování výše předestřených otázek mohou být Pokyny WP29 ze dne 9. dubna 2014 ke konceptu ochráněného zájmu dle čl. 7 směrnice 95/46/ES, WP 217, které doporučují, aby tyto otázky byly posuzovány v následujících krocích:[31]

- Posouzení charakteru správcova oprávněného zájmu – tento dokument uvádí tři typy sestupné váhy, a sice výkon základních práv, zájem veřejnosti nebo širší společnosti a ostatní legitimní účely. Správce by se měl snažit, aby vlastní oprávněný zájem podřadil pod typ „výkon základních práv“, jelikož ten má největší vyhlídky na úspěch.
- Posouzení důsledků zamýšleného zpracování pro subjekt údajů.
- Poměření oprávněných zájmů správce a důsledků zamýšleného zpracování.

2.4 Právní důvody zpracování zvláštních kategorií osobních údajů zaměstnanců

Zvláštními kategoriemi osobních údajů jsou podle ustanovení čl. 9 odst. 1 Obecného nařízení osobní údaje vypovídající o rasovém či etnickém původu, politických názorech, náboženském vyznání či filozofickém přesvědčení nebo členství v odborech, a dále také zpracování genetických údajů, biometrických údajů za účelem jedinečné identifikace fyzické osoby a údajů o zdravotním stavu či o sexuálním životě nebo sexuální orientaci fyzické osoby. Zvláštní kategorie osobních údajů jsou tedy určitou podmnožinou pojmu „osobní údaje“. Z tohoto vymezení je zřejmé, že se jedná o osobní údaje, jež je možno s ohledem na jejich povahu při jejich zpracování způsobilé závažně ohrozit základní právo subjektů údajů na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, které je ústavně garantováno v ustanovení čl. 7 odst. 1 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Obdobně je právo na ochranu údajů osobního charakteru garantováno např. v ustanovení čl. 8 odst. 1 Charty základních práv Evropské unie nebo v ustanovení čl. 8 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, které zakotvuje právo na respektování soukromého a rodinného života.

Se zřetelem k charakteru zvláštní kategorie osobních údajů těmto údajům přiznává Obecné nařízení zvýšený režim ochrany, jenž tkví jednak ve stanovení zvláštních právních důvodů jejich zpracování, jednak v nutnosti vyššího zabezpečení při jejich zpracování, stanovením povinnosti vést záznamy o činnostech zpracování (i když tyto záznamy musí být ve stanovených případech vedeny i u osobních údajů odlišných od zvláštních kategorií osobních údajů) a konečně i ve stanovení povinnosti provést posouzení vlivu na ochranu osobních údajů, jedná-li se o rozsáhlé zpracování.[32] Pokud jde o právní důvody zpracování zvláštních kategorií osobních údajů, tak ty jsou zakotveny v ustanovení čl. 9 odst. 2 Obecného nařízení. Jedná se o následující:

a) Udělení výslovného souhlasu se zpracováním těchto osobních údajů pro jeden nebo více stanovených účelů subjektem údajů – výjimkou jsou případy, kdy právo Unie či členského

[30] NULÍČEK, Michal. *GDPR - obecné nařízení o ochraně osobních údajů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 136.
[31] Pokyny WP29 ze dne 9. dubna 2014 ke konceptu ochráněného zájmu dle čl. 7 směrnice 95/46/ES, WP 217, s. 24.
[32] ŽŮREK, Jiří. *Praktický průvodce GDPR*. Olomouc: ANAG, 2017, s. 50.

státu stanoví, že zákaz zpracování zvláštních kategorií osobních údajů stanovený v ustanovení čl. 9 odst. 1 Obecného nařízení nemůže být subjektem údajů zrušen;

b) Zpracování je nezbytné pro účely plnění povinností a výkon zvláštních práv správce nebo subjektu údajů v oblasti pracovního práva a práva v oblasti sociálního zabezpečení a sociální ochrany, je-li povoleno právem Unie nebo členského státu či kolektivní dohodou podle práva členského státu, v němž se stanoví vhodné záruky týkající se základních práv a zájmů subjektu údajů.

c) Zpracování je nezbytné pro ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů nebo jiné fyzické osoby za situace, kdy subjekt údajů není fyzicky nebo právně způsobilý udělit souhlas.

d) Zpracování je v rámci svých oprávněných činností a s vhodnými zárukami prováděno nadací, sdružením nebo jiným neziskovým subjektem, jenž sleduje politické, filozofické, náboženské nebo odborové cíle, a sice za podmínky, že se zpracování vztahuje pouze na současné nebo bývalé členy tohoto subjektu nebo na osoby, které s ním udržují pravidelné styky související s jeho cíli, a že tyto osobní údaje nejsou bez souhlasu subjektu údajů zpřístupňovány mimo tento subjekt.

e) Zpracování se týká osobních údajů zjevně zveřejněných subjektem údajů – může jít o údaje zveřejněné subjektem údajů na internetu nebo v tištěné formě.

f) Zpracování je nezbytné pro určení, výkon nebo obhajobu právních nároků, eventuálně jednají-li soudy v rámci svých soudních pravomocí;

g) Zpracování je nezbytné z důvodu významného veřejného zájmu na základě práva Unie nebo členského státu, jež je přiměřené sledovanému cíli, dodržuje podstatu práva na ochranu údajů a poskytuje vhodné a konkrétní záruky pro ochranu základních práv a zájmů subjektu údajů.

h) Zpracování je nezbytné pro účely preventivního nebo pracovního lékařství, pro posouzení pracovní schopnosti zaměstnance, lékařské diagnostiky, poskytování zdravotní nebo sociální péče či léčby nebo řízení systémů a služeb zdravotní nebo sociální péče na základě práva Unie nebo členského státu nebo podle smlouvy se zdravotnickým pracovníkem a při splnění podmínek a záruk uvedených v ustanovení čl. 9 odst. 3 Obecného nařízení – tyto údaje musí být zpracovány pracovníkem, který je vázán služebním tajemstvím, nebo na jeho odpovědnost podle práva Unie či členského státu nebo pravidel stanovených příslušnými vnitrostátními orgány nebo jinou osobou, na kterou se taktéž vztahuje povinnost mlčenlivosti podle práva Unie nebo členského státu nebo pravidel stanovených příslušnými vnitrostátními orgány.

i) Zpracování je nezbytné z důvodů veřejného zájmu v oblasti veřejného zdraví, jako je ochrana před vážnými přeshraničními zdravotními hrozbami nebo zajištění přísných norem kvality a bezpečnosti zdravotní péče a léčivých přípravků nebo zdravotnických prostředků, na základě práva Unie nebo členského státu, jež stanoví adekvátní a zvláštní opatření k zajištění práv a svobod subjektu údajů, zejména služebního tajemství.

j) Zpracování je nezbytné pro účely archivace ve veřejném zájmu, pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely v souladu s ustanovením čl. 89 odst. 1 Obecného nařízení na základě práva Unie nebo členského státu, jež je přiměřené

sledovanému cíli, dodržuje podstatu práva na ochranu údajů a poskytuje vhodné a konkrétní záruky pro ochranu základních práv a zájmů subjektu údajů.

Z předestřeného výčtu právních důvodů zpracování zvláštních kategorií osobních údajů je zřejmé, že u zaměstnavatelů ve vztahu k zaměstnancům nebudou v souvislosti s pracovněprávním vztahem (popřípadě bezpečností a ochranou zdraví při práci) připadat do úvahy ze své povahy všechny tyto důvody. Za určitých okolností by bylo možné aplikovat důvod uvedený pod písmenem a), zcela jistě připadá do úvahy důvod uvedený pod písmeny b), e), f) a h).

2.5. Vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů

Ve vztahu k vyšetřování, evidenci a likvidaci pracovních úrazů je možno v první řadě uvést, že tuto problematiku upravuje především zákoník práce v ustanovení § 105 a § 106 a dále pak Nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů“). Tam, kde v souvislosti s vyšetřováním, evidencí a likvidací pracovních úrazů stanoví zákoník práce, popřípadě Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů jakoukoliv povinnost, s níž souvisí zpracování osobních údajů dotčeného zaměstnance, svědčí zaměstnavateli jakožto správci ke zpracování osobních údajů právní důvod plnění zákonem stanovené povinnosti. Takovými povinnostmi jsou:

- povinnost zaměstnavatele, u něhož k pracovnímu úrazu došlo, objasnit příčiny a okolnosti vzniku tohoto úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace a zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu;[33]
- povinnost zaměstnavatele, u něhož k pracovnímu úrazu došlo, bez zbytečného odkladu uvědomit zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance jiného zaměstnavatele, umožnit mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámit jej s výsledky tohoto objasnění;[34]
- povinnost zaměstnavatele vést v knize úrazů evidenci o veškerých úrazech, a to i v případě, že jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující tři kalendářní dny;[35]
- povinnost zaměstnavatele vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností přesahující 3 kalendářní dny, nebo k úmrtí zaměstnance;[36]
- povinnost zaměstnavatele ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím.[37]

Způsob vedení evidence o úrazech v knize úrazů blíže upravuje ustanovení § 2 Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů. Z jeho odst. 1 je zřejmé, že evidence o úrazech v knize úrazů může být vedena v elektronické či listinné formě, které jsou navzájem rovnocenné. Okruh údajů, které tvoří

[33] Viz ustanovení § 105 odst. 1 věta první zákoníku práce.
[34] Viz ustanovení § 105 odst. 1 věta druhá zákoníku práce.
[35] Viz ustanovení § 105 odst. 2 zákoníku práce.
[36] Viz ustanovení § 105 odst. 3 zákoníku práce.
[37] Viz ustanovení § 105 odst. 4 zákoníku práce.

předmět této evidence, je taxativně uveden v ustanovení § 2 odst. 1 Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů, z něhož vyplývá, že jde výhradně o níže uvedené údaje:

- jméno (eventuálně jména) a příjmení úrazem postiženého zaměstnance;
- datum a hodina úrazu;
- místo, kde k úrazu došlo;
- činnost, při které k úrazu došlo;
- počet hodin odpracovaných bezprostředně před vznikem úrazu;
- celkový počet zraněných osob;
- druh zranění a zraněná část těla podle přílohy č. 3 k tomuto nařízení;
- popis úrazového děje;
- druh úrazu;
- zdroj úrazu;
- příčiny úrazu;
- jména svědků úrazu;
- jméno a pracovní zařazení toho, kdo údaje zaznamenal.

Jiné osobní údaje, než které jsou uvedeny výše, nelze v souladu se zásadami zákonnosti a minimalizace údajů v souvislosti s vedením evidence o úrazech v knize úrazů zjišťovat a vést o nich evidenci. V této souvislosti je třeba poznamenat, že část osobních údajů uváděných do knihy úrazů náleží do tzv. zvláštních kategorií osobních údajů, poněvadž vypovídají o zdravotním stavu zraněného pracovníka.

V souladu se zásadou integrity a důvěrnosti je taktéž třeba ze strany správce zajistit, aby tyto osobní údaje byly dostatečně zabezpečeny za využití technických anebo organizačních opatření, což platí obzvláště o zvláštních kategoriích osobních údajů. Zabezpečení osobních údajů je třeba věnovat dostatečnou pozornost. Zabezpečení osobních údajů se věnuje ustanovení čl. 32 Obecného nařízení. V jeho odst. 1 je uvedeno, že správce a zpracovatel jsou s přihlédnutím ke stavu techniky, k nákladům na provedení, povaze, rozsahu, kontextu a účelům zpracování, jakož i k různě pravděpodobným a různě závažným rizikům pro práva a svobody fyzických osob povinni provést vhodná technická a organizační opatření, aby zajistili úroveň zabezpečení adekvátní danému riziku. Uvedené ustanovení uvádí i příkladmý výčet skupin technických a organizačních bezpečnostních opatření, jež by měl správce či zpracovatel v závislosti na jejich vhodnosti přijmout. Jedná se o následující:

- pseudonymizace a šifrování osobních údajů;
- schopnost zajistit neustálou důvěrnost, integritu, dostupnost a odolnost systémů služeb zpracování;
- schopnost obnovit dostupnost osobních údajů a přístup k nim včas v případě fyzických nebo technických incidentů;
- proces pravidelného testování, posuzování a hodnocení účinnosti implementovaných technických a organizačních opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování.

Způsoby tohoto zabezpečení (tj. „vhodná technická a organizační opatření“) nejsou přitom nijak blíže v příslušných právních předpisech konkretizovány.[38] V případě, že jsou kniha úrazů a záznamy o úrazu vedeny v listinné formě, pak by měly být např. uzamčena v prostorách vedoucího pracoviště. Ten ji smí použít pouze v případě nezbytnosti uskutečnění zápisu do ní. Zpřístupnit ji smí pouze v případě potřeby dalším oprávněným osobám. Pokud jsou kniha úrazů a záznamy o úrazu vedeny v listinné formě, potom je nezbytné je nezbytné zabezpečit proti přístupu neoprávněných osob. To ve svém důsledku znamená, že je jednak nezbytné stanovit systém oprávnění, rozdělení úkolů a pravomocí, jednak zajistit ochranu firemní počítačové sítě, jak proti externím útokům, tak i proti interním útokům. Proces vyšetřování pracovního úrazu až po jeho likvidaci a přijetí opatření proti jejich opakování je třeba zdokumentovat takovým způsobem, aby bylo nade vši pochybnost stanoveno, kdo, k jakým informacím a za jakým účelem má přístup a jak s nimi může nakládat a jaká další ochranná opatření byla stanovena.[39]

Jak vyplývá z ustanovení § 2 odst. 2 Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů, v případě, že došlo k pracovnímu úrazu u jiného zaměstnavatele, ke kterému byl zaměstnanec vyslán či dočasně přidělen, pak se zaznamenají výše uvedené údaje do knihy úrazů zaměstnavatel úrazem postiženého zaměstnance a zaměstnavatel, k němuž byl úrazem postižený zaměstnanec vyslán nebo dočasně přidělen. Ten pak musí v souvislosti se zpracováním těchto osobních údajů dodržovat stejný postup, jaký uveden výše.

Pokud jde o povinnost zaměstnavatele ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu (popřípadě záznam o úrazu – hlášení změn) stanoveným orgánům a institucím, která je stanovena v ustanovení § 105 odst. 4 zákoníku práce, je okruh stanovených orgánů a institucí vymezen ustanoveními § 4, § 6, § 7 a § 7a Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů. V těchto ustanoveních je zároveň zakotveno, v jakých případech a kterému orgánu či instituci tak činí.

Ve vztahu k likvidaci pojistných událostí z důvodu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání je možno dále uvést, že pro tento účel je zaměstnavatel v souladu s ustanovením § 7a Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů povinen zaslat záznam o úrazu rovněž organizační jednotce pojišťovny, u níž je pro tento účel pojištěn. Té je také zaměstnavatel povinen na základě ustanovení § 8 odst. 4 Nařízení vlády o způsobu evidence úrazů zaslat účely likvidace pojistných událostí z důvodu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání a při smrtelném pracovním úrazu záznam o úrazu - hlášení změn.

V návaznosti na zásadu omezení uložení osobních údajů, která vyslovuje požadavek uložení osobních údajů v takové formě, jež umožňuje identifikaci zaměstnance po dobu maximálně takovou, po niž je to nutné pro účely zpracování, s čímž souvisí i povinnost zlikvidovat osobní údaje, jestliže pomine důvod pro jejich zpracování, je třeba řešit i otázku doby, po kterou zaměstnavatel může mít uloženy knihu úrazů a záznamy o úrazech. K této skutečnosti je třeba konstatovat, že zákoník práce, ani právní předpisy upravující oblast BOZP (např. zákon

[38] K otázce zabezpečení zpracování a jednotlivým povinnostem správců (zpracovatelů) osobních údajů viz např. MORÁVEK, Jakub. *Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 209 a násl.
[39] GUARD7. *Bezpečnost práce, požární ochrana a GDPR* [online]. © GUARD7, nedatováno. [cit. 2020-08-25]. Dostupné z: https://www.guard7.cz/gdpr/bezpecnost-prace-pozarni-ochrana-a-gdpr.

č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů aj.) nikterak nestanoví lhůty pro ukládání dokumentů, což se týká i knihy úrazů a záznamů o úrazech. Za této situace je proto zapotřebí se striktně držet zásady, že osobní údaje je třeba zlikvidovat neprodleně, jakmile pomine účel jejich zpracování (tj. jakmile přestane správci svědčit zákonný důvod jejich zpracování).

Poněvadž zaměstnanec (popřípadě bývalý zaměstnanec) může podat žalobu o náhradu mzdy a v souvislosti s pracovním úrazem o další náhrady, je možno se ztotožnit s názorem, že při obecné tříleté promlčecí lhůtě vyplývající z ustanovení § 629 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), by měly být kniha úrazů a záznamy o úrazech uchovávány po dobu 5 let.[40] Tato lhůta však není *expressis verbis* stanovena ani právními předpisy upravujícími oblast ochrany osobních údajů, ani zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o archivnictví a spisové službě“). Z ustanovení § 35a odst. 4 písm. d) zákona České národní rady č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“) však v této souvislosti vyplývá, že mzdové listy, eventuálně účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění (uvedené se týká i záznamů o úrazech), je třeba uchovávat po dobu 30 kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají, a jde-li o mzdové listy nebo účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění vedené pro poživatele starobního důchodu, po dobu 10 kalendářních roků následujících po roce, jehož se týkají.
De lege ferenda by bylo vhodné dobu uložení dokumentace týkající se pracovních úrazů výslovně stanovit v některém z právních předpisů.

2.6 Evidence zaměstnanců s uznanou nemocí z povolání

Nemoci z povolání jsou v ustanovení § 1 odst. 1 Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů definovány jako „… *nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemocí z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek*.“ Tyto nemoci jsou uvedeny v seznamu nemocí z povolání, jenž je přílohou uvedeného nařízení. Z ustanovení § 105 odst. 6 zákoníku práce vyplývá zaměstnavateli povinnost vést evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na jeho pracovištích. Formu této evidence žádný právní předpis nestanovuje. Je tedy na zaměstnavateli, jakou formu zvolí, přičemž do úvahy připadá forma listinná i elektronická, které je možno považovat za rovnocenné.

Žádný právní předpis rovněž nestanoví, jaké údaje by měly být v této evidenci obsaženy, popřípadě jaké přílohy by měla obsahovat (včetně toho, zda by měla zahrnovat posudky o nemoci z povolání dotčených zaměstnanců). Za této situace je možno ve shodě se zásadou minimalizace

[40] DANDOVÁ, Eva. *Doba archivace záznamů o úrazech a souvisejících dokumentů* [online]. BOZPprofi, 29. července 2018. [cit. 2020-08-28]. Dostupné z: https://www.bozpprofi.cz/33/doba-archivace-zaznamu-o-urazech-a-souvisejicich-dokumentu-uniqueidgOkE4NvrWuNbYgYq82yeiKAjfQn0eDncpLpGVMy1prA/. K tomuto srovnej též ustanovení § 31 a § 32 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

osobních údajů doporučit, aby tato evidence obsahovala pouze ty nejnutnější údaje, tj. např. jména a příjmení dotčených zaměstnanců, jejich osobního čísla, datum uznání nemoci z povolání, označení příslušné kapitoly a položky seznamu nemocí z povolání a datum ukončení přiznání nemoci z povolání. Uvedení dalších údajů by mělo být důvodné. Posudky o nemoci z povolání dotčených zaměstnanců se jeví jako vhodnější uložit do osobního spisu daného zaměstnance.

Pokud jde o právní důvod zpracování těchto osobních údajů, jde o splnění právní povinnosti, popřípadě i plnění povinností správce v oblasti pracovního práva (pokud jde o zvláštní kategorii osobních údajů).

Stran zabezpečení osobních údajů obsažených v této evidenci je možno odkázat na to, co bylo uvedeno u vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů s tím, že je zapotřebí věnovat zvláštní pozornost zabezpečení případných zvláštních kategorií osobních údajů.

Ve vztahu k době uložení evidence zaměstnanců s uznanou nemocí z povolání je možno opět konstatovat, že tuto dobu žádný právní předpis nestanoví. Tato evidence slouží k tomu, aby zaměstnavatel přijímal opatření k odstranění pracovních podmínek, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoc z povolání. Z tohoto účelu není možno dobu uložení odvodit. Z ustanovení § 35a odst. 4 písm. d) zákona České národní rady č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“) však v této souvislosti vyplývá, že mzdové listy, eventuálně účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění (uvedené se týká i záznamů o nemoci z povolání), je třeba uchovávat po dobu 30 kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají, a jde-li o mzdové listy nebo účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění vedené pro poživatele starobního důchodu, po dobu 10 kalendářních roků následujících po roce, jehož se týkají.

2.7 Školení zaměstnanců

Z ustanovení § 37 odst. 5 zákoníku práce vyplývá, že při nástupu do práce musí být zaměstnanec seznámen s pracovním řádem a s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které je povinen během své práce dodržovat. Zaměstnance je třeba rovněž seznámit s kolektivní smlouvou a vnitřními předpisy. Ustanovení § 103 odst. 2 zákoníku práce dále stanoví zaměstnavateli za povinnost „… *zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování*.“ Takové školení musí zaměstnavatel dle téhož ustanovení zajistit při nástupu zaměstnance do práce, a dále také při změně pracovního zařazení nebo druhu práce, při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů a konečně i v případech, jež mají či mohou mít podstatný vliv na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. V neposlední řadě je podle ustanovení § 103 odst. 3 zákoníku práce povinností zaměstnavatele určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců, jakož i vedení dokumentace o provedeném školení.

Z uvedeného je tak zřejmé, že jednou z povinností zaměstnavatele v souvislosti s oblastí BOZP je i vedení dokumentace o proškolení zaměstnanců v této oblasti. Záznam o školení BOZP musí přitom obsahovat:[41]

- jméno a příjmení absolventa školení;
- název organizace;
- název školení;
- datum absolvování školení;
- způsob ověření znalostí;
- jméno a příjmení garanta a lektora včetně jeho podpisu;
- osnova školení včetně tzv. profesních doplňků;
- podpis absolventa školení;
- podpis zaměstnavatele.

Z předestřeného výčtu je evidentní, že rovněž v dokumentaci o provedeném školení v oblasti BOZP je obsažena řada osobních údajů. Právním důvodem pro jejich zpracování je i v tomto případě splnění právní povinnosti. Dokumentace o proškolení zaměstnance v oblasti BOZP by měla být součástí personálního spisu daného zaměstnance. Otázka přístupu do personálního spisu zaměstnance byla řešena v části této statě nazvané „Právní důvody zpracování osobních údajů zaměstnanců“. Pokud jde o zabezpečení osobních údajů, které jsou obsaženy v dokumentaci o proškolení zaměstnance v oblasti BOZP, tak je možné odkázat na to, co bylo k obdobné problematice uvedeno u vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů.

Rovněž v případě dokumentace o proškolení zaměstnance v oblasti BOZP není (až na níže uvedenou výjimku) žádným právním předpisem stanovena doba pro jejich uložení. Proto je možno se přiklonit k názoru, že lze doporučit tuto dokumentaci uchovávat po celou dobu trvání pracovněprávního vztahu daného zaměstnance a po jeho skončení archivovat po dobu pěti až desíti let. Nelze totiž vyloučit, že zaměstnavatel bude muset i po skončení pracovněprávního vztahu zaměstnance prokazovat, že dostál svým povinnostem v této oblasti, ať již ve vztahu k orgánům státního odborného dozoru, odborům, pojišťovnám, bývalému zaměstnanci, který po bývalém zaměstnavateli požaduje náhradu škody apod. I v této souvislosti je možno připomenout obecnou tříletou promlčecí lhůtu zakotvenou v ustanovení § 629 odst. 1 občanského zákoníku.[42]

Jedinou výjimkou, kdy zákon stanoví dobu uchovávání záznamu o školení, popřípadě proškolení, je ustanovení § 44a odst. 6 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně veřejného zdraví“). Ve shodě s tímto ustanovením je zaměstnavatel (ať již jde o právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu) povinen uchovávat písemné záznamy o školení a proškolení o nakládání s nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi, které mají přiřazenu třídu nebezpečnosti akutní toxicita kategorie 1 nebo 2 podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o

[41] BOZP.CZ. *Záznam o školení BOZP. K čemu slouží a kdy budete potřebovat tento protokol?* [online]. © 2020 CRDR spol. s r.o., 8. dubna 2018. [cit. 2020-08-30]. Dostupné z: https://www.skolenibozp.cz/aktuality/zaznam-o-skoleni-bozp/.
[42] EICHLER, Miloš. *Desetkrát o školení BOZP* [online]. © 2002 - 2020 Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 20. dubna 2020. [cit. 2020-09-01]. Dostupné z: https://www.bozpinfo.cz/desetkrat-o-skoleni-bozp.

změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006 po dobu tří let. Teprve poté je možné je skartovat.

2.8 Pracovnělékařská péče

Pod pojmem „pracovnělékařská péče“ je třeba rozumět prevenci a ochranu zdraví zaměstnanců před nemocemi z povolání, jakož i jinými poškozeními zdraví z práce a prevenci úrazů. Tato péče je realizována s cílem udržet dlouhodobou práceschopnost zaměstnanců.[43] Pracovnělékařská péče je upravena jednak zákonem č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o specifických zdravotních službách“), jednak Vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 79/2013 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, (vyhláška o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „prováděcí vyhláška“).

Z pracovnělékařských služeb coby preventivních zdravotních služeb připadá do úvahy nakládání s osobními údaji v souvislosti s prováděním preventivních prohlídek, dále s hodnocením zdravotního stavu za účelem posuzování zdravotní způsobilosti k práci a se školením v poskytování první pomoci. Z prováděcí vyhlášky a z Vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů je zřejmé, že obsahují celou řadu osobních údajů. V některých případech nelze vyloučit ani to, že mohou obsahovat údaj(e) o zdravotním stavu, čímž se potom jedná o zvláštní kategorie osobních údajů.

Ve vztahu k právnímu důvodu zpracování osobních údajů, respektive zvláštních kategorií osobních údajů v souvislosti se zajišťováním pracovnělékařských služeb je možno uvést, že jde o plnění právní povinnosti, respektive v případě zvláštních kategorií osobních údajů o plnění povinností v oblasti pracovního práva.

O zabezpečení osobních údajů, jež mají vztah k pracovnělékařské péči opět přiměřeně platí, co bylo uvedeno u vyšetřování, evidenci a likvidaci pracovních úrazů. Pokud se jedná o případné zvláštní kategorie osobních údajů, tak jejich zabezpečení je zapotřebí věnovat zvýšenou pozornost.

Pokud jde o dobu uložení dokumentace související s pracovnělékařskými službami, tak k tomuto je možno uvést, žádný právní předpis výslovně nestanoví dobu, po kterou musí zaměstnavatel takovou dokumentaci mít uloženu. V této souvislosti je možno poznamenat, že tato dokumentace by měla být uložena v osobním spisu zaměstnance, poněvadž údaje o jeho zdravotní způsobilosti jsou nezbytné ke splnění povinnosti zaměstnavatele zakotvené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákoníku práce, a to povinnosti nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Je proto vhodné, aby měl zaměstnavatel příslušné záznamy uloženy alespoň po obecnou tříletou promlčecí lhůtu, kterou stanoví ustanovení § 629 odst. 1 občanského zákoníku.

[43] *Pracovnělékařská péče* [online]. © 2016 – 2020 Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2018. [cit. 2020-09-04]. Dostupné z: https://zsbozp.vubp.cz/zdravi/pracovnelekarska-pece/325-pracovnelekarska-pece.

Nelze také vyloučit, že některé písemnosti týkající se poskytování pracovnělékařské péče, které obsahují osobní údaje zaměstnanců či bývalých zaměstnanců, budou představovat účetní doklady (záznamy) ve smyslu zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon o účetnictví"). Zaměstnavatel v pozici účetní jednotky má v souladu s ustanovením § 31 odst. 2 zákona o účetnictví možnost jako účetní záznamy při splnění požadavků kladených tímto zákonem na účetní záznamy použít rovněž např. mzdové listy, mzdové a platové výměry, evidenci přesčasů, daňové doklady, popřípadě i další dokumentaci vyplývající ze zvláštních právních předpisů. V zákoně o účetnictví je přitom v ustanovení § 31 obsažena zvláštní úprava úschovy účetních záznamů, a sice podle účelu pět nebo deset kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají. Takovou dokumentaci zaměstnavatel musí uschovávat i poté, co uplynou shora uvedené doby, pokud slouží pro účely soudního nebo daňového řízení, popřípadě jako listinné důkazy. Zaměstnavateli jako správci totiž nadále svědčí právní důvod zpracování takových osobních údajů, ačkoliv se tento právní důvod může změnit např. na oprávněné zájmy správce či třetí strany.

Lze se ztotožnit s názorem, že v souvislosti s dobou uložení těchto dokumentů je vhodné diferencovat mezi zaměstnanci z nerizikových kategorií, u kterých není předpoklad vzniku nemocí z povolání, a zaměstnanci, jež zaměstnavatel odškodňuje z titulu pracovního úrazu, eventuálně u nichž je dána možnost vzniku nemoci z povolání (rizikové kategorie). U zaměstnanců z první kategorie je možno jako postačující dobu uložení dokumentace související s pracovnělékařskými službami považovat dobu pěti let počínaje rokem následujícím po skončení pracovního poměru. V případě druhé kategorie zaměstnanců je vhodné uchovat dokumentaci související s pracovnělékařskými službami alespoň po dobu deseti let po skončení povinnosti zaměstnavatele k náhradě škody.[44]

2.9 Evidence rizikové práce

Za rizikovou práci se v souladu s ustanovením § 39 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví považuje práce, během níž existuje nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací, jedná se o práci zařazenou kategorie třetí a čtvrté a dále práce zařazená do kategorie druhé, o které takto rozhodne příslušný orgán ochrany veřejného zdraví nebo tak stanoví zvláštní právní předpis, jímž je zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V souladu s ustanovením § 40 zákona o ochraně veřejného zdraví je zaměstnavatel, na jehož pracovištích jsou vykonávány rizikové práce, vest evidence rizikových prací. Tato povinnost spočívá v první řadě v tom, že takový zaměstnavatel musí u každého zaměstnance ode dne přidělení rizikové práce vést evidenci níže uvedených skutečností:

- jméno, příjmení a rodné číslo;
- počet směn odpracovaných při rizikové práci, s výjimkou rizika infekčního onemocnění;

[44] DANDOVÁ, Eva. *Doba uchování zdravotnické dokumentace* [online]. © 1997 - 2020 Dashöfer Holding, 3. března 2014. [cit. 2020-09-08]. Dostupné z: https://www.bozpprofi.cz/33/doba-uchovani-zdravotnicke-dokumentace-uniqueidgOkE4NvrWuNbYgYq82yeiB-LJIpgiJ_MAg_rzFJ8D5c/.

- data a druhy provedených lékařských preventivních prohlídek a jejich závěry, zvláštní očkování mající souvislost s činností na pracovišti zaměstnavatele nebo imunita (odolnost) k nákaze;
- údaje o výsledcích sledování zátěže organismu zaměstnanců faktory pracovních podmínek a naměřených hodnotách intenzit a koncentrací faktorů pracovních podmínek a druhu a typu biologického činitele, s výjimkou údajů o zdravotním stavu zaměstnanců.

Z uvedeného je zřejmé, že tyto údaje nezahrnují zdravotní stav dotčené osoby, a proto se nejedná o zvláštní kategorie osobních údajů. Na druhé straně se však evidentně jedná o osobní údaje, přičemž právním důvodem jejich zpracování je opět splnění právní povinnosti uložené zaměstnavateli.

Součástí povinností zaměstnavateli v souvislosti s vedením evidence rizikových prací je dále tuto evidenci ukládat po stanovenou dobu. Tato doba je v ustanovení § 40 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví obecně stanovena na deset let od ukončení expozice. Výjimkou z této obecné doby jsou některé práce, u kterých je tato doba 40 let od ukončení expozice. Jedná se o následující práce:

- s chemickými karcinogeny nebo mutageny stanovenými zvláštním právním předpisem;
- s azbestem;
- v riziku fibrogenního prachu;
- s biologickými činiteli, které mohou vyvolat latentní onemocnění, onemocnění, která mají velmi dlouhou inkubační dobu nebo způsobují onemocnění, která se opakovaně projevují remisemi či mohou mít závažné následky.

Jestliže v uvedené čtyřicetileté době zaměstnavatel zanikne bez právního nástupce, pak je v souladu s ustanovením § 40 písm. c) zákona o ochraně veřejného zdraví povinen evidenci o těchto pracích předat příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví. *De lege ferenda* by bylo možno uvažovat o identické povinnosti v případě zániku zaměstnavatele bez právního nástupce během obecné desetileté doby stanovené pro uložení evidence rizikových prací.

V případě evidence rizikových prací jsou doby uložení výslovně uvedeny v zákoně o ochraně veřejného zdraví, proto není žádných pochyb, po jaké době od ukončení expozice by měly být v souladu se zásadou omezení uložení osobních údajů skartovány, popřípadě jiným vhodným způsobem zlikvidovány. Výjimkou by mohly být pouze případy, kdy by probíhal po uplynutí těchto dob (tj. desetileté, respektive čtyřicetileté) soudní spor zaměstnance se zaměstnavatelem. Nelze však předpokládat, že se bude jednat o příliš častou eventualitu.

V souladu s ustanovením § 40a odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví je povinností uživatele v případě dočasného přidělení zaměstnance agentury práce k uživateli podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů po skončení tohoto dočasného přidělení předat agentuře práce evidenci rizikových prací daného zaměstnance. Agentura práce je povinna tuto evidenci uchovávat po stejnou dobu, jaká je v ustanovení § 40 zákona o ochraně veřejného zdraví stanovena zaměstnavateli.

Pokud jde o zabezpečení osobních údajů, které jsou obsaženy v evidenci rizikových prací, tak je možné odkázat na to, co bylo k obdobné problematice uvedeno u vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů.

2.10 Kontrolní činnost

Součástí jakéhokoliv procesu řízení je vždy kontrola, jejímž smyslem je identifikace stávajícího stavu v dané oblasti a jeho následné porovnání se stavem žádoucím, na což eventuálně navazuje přijetí nápravných opatření. Nejinak je tomu i v oblasti BOZP. Kontrola může být vnitřní, kterou provádí ve vztahu ke svým zaměstnancům zaměstnavatel, nebo vnější, kterou provádí oprávněný externí subjekt, především pak Státní úřad inspekce práce, respektive oblastní inspektoráty práce v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o inspekci práce“).

Ve vztahu ke kontrolní činnosti v oblasti BOZP, kterou provádí Státní úřad inspekce práce, respektive oblastní inspektoráty práce, je možno uvést, že na základě ustanovení § 3 odst. 1 zákona o inspekci práce kontrolují dodržování povinností, jež vyplývají z:

- právních předpisů, ze kterých vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci práva či povinnosti v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům;
- právních předpisů, které stanovují pracovní dobu a dobu odpočinku;
- právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce;
- právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení.

Pokud se týká zaměstnavatelů, tak těm z ustanovení 103 odst. 2 zákoníku práce vyplývá povinnost soustavně vyžadovat a kontrolovat dodržování právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, jež doplňují odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce zaměstnanců, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, se kterými může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na němž je práce vykonávána.

Ze shora uvedené je tedy patrné, že i výstupy z kontrolní činnosti v oblasti BOZP obsahují osobní údaje. K jejich zpracování svědčí subjektům, které tyto kontroly provádějí, právní důvod splnění zákonné povinnosti. Pokud se týká zabezpečení osobních údajů obsažených ve výstupech z kontrol v oblasti BOZP, i zde je možno odkázat na to, co bylo v této záležitosti uvedeno u vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů.

Pokud jde o dobu uchování záznamů o kontrole v oblasti BOZP, tak v tomto směru nejsou právními předpisy striktně stanoveny žádné doby uložení. V této souvislosti je možno diferencovat mezi dvěma základními skupinami zaměstnavatelů.

První skupinu zaměstnavatelů tvoří ti, na něž se vztahuje povinnost vést spisovou službu podle zákona o archivnictví a spisové službě. Do této skupiny náleží v souladu s ustanovením § 3 odst. 1

zákona o archivnictví a spisové službě především organizační složky státu, ozbrojené síly, bezpečnostní sbory, státní příspěvkové organizace, státní podniky, územní samosprávné celky, organizační složky územních samosprávných celků (ty za předpokladu, že vytvářejí dokumenty uvedené v přílohách č. 1 nebo 2 k tomuto zákonu), právnické osoby zřízené nebo založené územními samosprávnými celky (ty za předpokladu, že vytvářejí dokumenty uvedené v přílohách č. 1 nebo 2 k tomuto zákonu), vysoké školy, školy a školská zařízení s výjimkou mateřských škol, výchovných a ubytovacích zařízení a zařízení školního stravování, zdravotní pojišťovny, veřejné výzkumné instituce a právnické osoby zřízené zákonem. Tyto subjekty jsou označovány pojmem „veřejnoprávní původci“. Tito veřejnoprávní původci, kraje, hlavní město Praha, obce s pověřeným obecním úřadem a obce se stavebním nebo matričním úřadem, městská část nebo městský obvod územně členěného statutárního města a městská část hlavního města Prahy, na něž byla statutem přenesena alespoň část působnosti obce s pověřeným obecním úřadem nebo působnosti obce se stavebním nebo matričním úřadem[45], i další subjekty, které uvádí ustanovení § 63 odst. 2 zákona o archivnictví a spisové službě (tj. dříve neuvedené obce) jsou povinni ve stanoveném rozsahu vykonávat spisovou službu.

V rámci spisové služby musí mít takový subjekt vytvořena pravidla pro uchovávání dokumentů, které se dotýkají rovněž dokumentace BOZP[46], včetně výstupů z kontrol v oblasti BOZP. Tato pravidla musí stanovovat, jak dlouho (tj. po jakou dobu) je nezbytné jednotlivé dokumenty uchovávat, tj. stanovovat skartační lhůtu, před jejímž uplynutím nesmí být tyto dokumenty zničeny. Vodítkem pro stanovení těchto pravidel je Typový skartační rejstřík[47], který je však nezávazný. V tomto rejstříku jsou v rámci skartačních znaků uvedeny doporučené doby (lhůty), po niž mají být jednotlivé dokumenty uchovány. Skartační znak je tvořen písmenem a číslicí. Prostřednictvím písmena je označován způsob, kterým má být se spisem naloženo. Písmeno A označuje archivaci, písmeno S skartování a písmeno V výběr, což znamená, že po ukončení skartační lhůty je nezbytné rozhodnout, zda přijde na řadu A nebo S. Číslicí je pak označován počet let skartační lhůty. Ta počíná běžet dnem 1. ledna roku, který následuje po roce vyřízení dokumentu či uzavření spisu. V Typovém skartačním rejstříku jsou obsaženy rovněž dokumenty týkající se kontrol v oblasti BOZP. V něm je pro komplexní prověrky BOZP doporučován skartační znak „A“, pro částečné prověrky v této oblasti pak skartační znak „S5“. Jedná se však o doporučení a je tak na každém zaměstnavateli, jaké lhůty stanoví ve Spisovém a skartačním řádu, který je jeho povinností zpracovat.[48]

Do druhé skupiny zaměstnavatelů náleží ti, kteří nemají povinnost vést spisovou službu ve smyslu zákona o archivnictví a spisové službě. U této skupiny zaměstnavatelů tak neexistuje ani doporučená doba uložení záznamů z kontrol v oblasti BOZP.

---

[45] Viz ustanovení § 63 odst. 1 zákona o archivnictví a spisové službě.
[46] NEUGEBAUER, Tomáš. *Jak dlouho uchovávat dokumenty BOZP?* [online]. © 2002 - 2020 Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 4. prosince 2017. [cit. 2020-09-01]. Dostupné z: https://www.bozpinfo.cz/jak-dlouho-uchovavat-dokumenty-bozp.
[47] *Typový skartační rejstřík: novelizované vydání*. 5. vydání - novelizované. Ostrava: Montanex, 2016. 293 s. Abeceda podnikání. ISBN 978-80-7225-430-9.
[48] NEUGEBAUER, Tomáš. *Jak dlouho uchovávat dokumenty BOZP?* [online]. © 2002 - 2020 Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 4. prosince 2017. [cit. 2020-09-01]. Dostupné z: https://www.bozpinfo.cz/jak-dlouho-uchovavat-dokumenty-bozp.

2.11 Evidence pracovní doby – bezpečnostních přestávek

Ustanovení § 96 odst. 1 zákoníku práce stanoví zaměstnavateli za povinnost vést u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce:

- odpracované:
  - směny – viz ustanovení § 78 odst. 1 písm. c) zákoníku práce;
  - práce přesčas – viz ustanovení § 78 odst. 1 písm. i) a § 93 zákoníku práce;
  - noční práce – viz ustanovení § 94 zákoníku práce;
  - doby v době pracovní pohotovosti – viz ustanovení § 95 odst. 2 zákoníku práce;
- pracovní pohotovosti držené zaměstnancem – viz ustanovení § 78 odst. 1 písm. h) a § 95 zákoníku práce.

Vyjádřeno jinými slovy je zaměstnavatel povinen vést evidenci pracovní doby. Její součástí jsou i bezpečnostní přestávky, které stanoví zvláštní předpis. Na tuto skutečnost je možné usuzovat z dikce ustanovení § 89 zákoníku práce, které jednak uvádí, že pokud má zaměstnanec při výkonu práce právo na bezpečnostní přestávku podle zvláštních právních předpisů, pak se tato přestávka započítává do pracovní doby, jednak stanoví, že pokud bezpečnostní přestávka připadne na dobu přestávky v práci na jídlo a oddech, pak se přestávka v práci na jídlo a oddech započítá do pracovní doby. Bez evidování bezpečnostních přestávek by totiž nebylo možné ze strany zaměstnavatele i zaměstnance sledovat, zda splnil podmínky uvedené v ustanovení § 89 zákoníku práce či nikoliv.[49] Forma evidence není přitom stanovena žádným právním předpisem a je tak na zaměstnavateli, jakou formu zvolí.

Z uvedeného je zřejmé, že právním důvodem ke zpracování osobních údajů, jejichž předmětem jsou bezpečnostní přestávky v rámci evidence pracovní doby, je splnění právní povinnosti. Institut bezpečnostních přestávek je blíže upraven příslušným zvláštním předpisem. Takovým zvláštním právním předpisem je např. Nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, ve znění pozdějších předpisů nebo Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky.

Ve vztahu k zabezpečení osobních údajů obsažených v evidenci pracovní doby týkající se bezpečnostních překážek, i zde je možno odkázat na to, co bylo v této záležitosti uvedeno u vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů.

Doba uchování evidence pracovní doby, potažmo čerpání bezpečnostních překážek není v zákoníku práce ani v žádném jiném právním předpisu výslovně stanovena. Za uvedené situace je možno opět poukázat na obecnou promlčecí lhůtě, kterou stanoví v ustanovení § 629 odst. 1 občanského zákoníku. Vzhledem k tomu, že zákoník práce je v současnosti k občanskému zákoníku ve vztahu subsidiarity, je možno ustanovení občanského zákoníku o promlčení a zániku práva jsou v pracovněprávních vztazích přímo aplikovat. Pokud v této lhůtě zaměstnanec uplatní

[49] Pro úplnost je možno dodat, že se lze vyskytnout rovněž s názorem, že povinnost evidovat čerpání bezpečnostních přestávek není právním předpisem stanovena. Viz např. KUČINA, Pavel. *Evidence bezpečnostních přestávek* [online]. © 2002 - 2020 Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 9. prosince 2013. [cit. 2020-09-03]. Dostupné z: https://www.bozpinfo.cz/evidence-bezpecnostnich-prestavek. Pokud bychom se ztotožnili s tímto názorem, pak by právní důvod zpracování osobních údajů zaměstnanců ve formě evidence bezpečnostních překážek spočíval v oprávněném zájmu zaměstnavatele, který tak má možnost doložit jejich čerpání ze strany zaměstnanců.

u soudu své mzdové nároky vůči zaměstnavateli (např. z důvodu údajného neproplacení práce přesčas), pak leží důkazní břemeno na zaměstnavateli, který musí prokázat, že proplacená mzda zcela odpovídá evidenci docházky. To u zaměstnanců, kteří mají nárok na bezpečnostní přestávky, není bez jejich evidence myslitelné.

Jak současně k tomuto poznamenává Dandová, *„Dále pak otázka evidence docházky souvisí s vedením účetnictví u zaměstnavatele. Účetní jednotky jsou povinny pro účely vedení účetnictví uschovávat po stanovenou dobu účetní záznamy. Podle § 32 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, přitom může účetní jednotka jako účetní záznamy použít i mzdové listy. Tuto dokumentaci uschovávají účetní jednotky po dobu stanovenou v § 31 odst. 2 zákona o účetnictví podle toho, jakou funkci plní při vedení účetnictví. Pro účely účetnictví je třeba mzdové listy a další dokumenty související se mzdovou evidencí (např. výplatní listiny, rekapitulace mezd, rekapitulace vypočítaného zdravotního pojištění, seznam zaměstnanců u jednotlivých zdravotních pojišťoven atd.) uchovávat po dobu 5 let počínaje koncem účetního období, kterého se týkají.“*[50]

Opomenout nelze v rozebírané souvislosti ani to, že účetními jednotkami jsou účetní záznamy mající formu mzdových listů apod. používány taktéž pro další účely, než je vedení účetnictví. Typicky se jedná např. o jejich použití pro účely důchodového pojištění nebo veřejného zdravotního pojištění. Vzhledem k této skutečnosti je třeba postupovat po uplynutí shora uvedené pětileté doby takovým způsobem, aby zajištěny také požadavky, jež vyplývají z použití mzdových listů pro tyto jiné účely, zvláště pak pro účely důchodového pojištění. Z ustanovení § 35a odst. 4 písm. d) zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení vyplývá, že mzdové listy, eventuálně účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění, je třeba uchovávat po dobu 30 kalendářních roků následujících po roce, kterého se týkají, a jde-li o mzdové listy nebo účetní záznamy o údajích potřebných pro účely důchodového pojištění vedené pro poživatele starobního důchodu, po dobu 10 kalendářních roků následujících po roce, jehož se týkají. Teprve poté je možno evidenci pracovní doby skartovat.

2.12 Povolování přací představujících zvýšené riziko

V rámci povolování prací, jež představují zvýšené riziko, je vydáváno tzv. povolení na práci. To je možno vymezit jako písemný doklad, který opravňuje jeho držitele provést příslušnou práci, a jenž stanovuje podmínky nezbytné k bezpečnému provedení práce. Povolení na práci je v praxi využíváno a vystavováno pro činnosti, jež se vyznačují alespoň jednou z následujících charakteristik:[51]

- nerutinní charakter a nezbytnost jejich provedení odlišně od toho, jak je běžné a popsáno v pracovních instrukcích a návodech, s čímž je spjato riziko vzniku rizika či nebezpečí pro zdraví a život osob;
- existence nebezpečí/rizika ohrožení zdraví a života osob;

[50] DANDOVÁ, Eva. *Uchovávání evidence pracovní doby a jiných souvisejících dokumentů* [online]. © 2002 - 2020 Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 26. února 2018. [cit. 2020-09-02]. Dostupné z: https://www.bozpinfo.cz/uchovavani-evidence-dochazky-jinych-dokumentu.
[51] RIEDEL, Heřman. *Povolení k práci* [online]. Verlag Dashöfer, 20. prosince 2016. [cit. 2020-09-12]. Dostupné z: https://www.bozpprofi.cz/33/povoleni-k-praci-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EmKIJeLtbKh6eflrUESxPin2ZspOsA8wwA/.

- písemné stanovení podmínek/písemný příkaz/zpracovaný technologický postup přímo požadovaný legislativou.

Poměrně časté je rovněž využívání povolení na práci pro ochranu majetku nebo pro vyloučení dopadů vykonávané práce na životní prostředí.[52]

Česká legislativa týkající se povolení na práci je tvořena množstvím fragmentů, které jsou obsaženy v různých právních předpisech či technických normách. Povolování prací má za cíl prevenci rizik spjatých s prací. Jak vyplývá z ustanovení § 102 odst. 4 zákoníku práce, povinností zaměstnavatele v případě, že nelze rizika odstranit, je vyhodnotit a přijmout opatření k omezení jejich působení tak, aby bylo ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců minimalizováno. Současně je v této souvislosti povinností zaměstnavatele vést dokumentaci o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních. Jedním z takových opatření může být právě povolování prací představujících zvýšené riziko, čímž je dán zákonný důvod zpracování příslušných osobních údajů, tj. splnění právní povinnosti. Kromě již uvedeného je prostřednictvím povolení na práci naplňován požadavek koordinace a přijímání opatření podle ustanovení § 101 odst. 3, odst. 4 písm. a) a odst. 5 zákoníku práce v souvislosti s koordinací činností dvou a více zaměstnavatelů na témže pracovišti.

Konkrétní požadavky dotýkající se vystavování povolení na práci, eventuálně požadavky na vystavení písemného postupu kupříkladu během oprav stanoví různé právní předpisy či technické normy. Jde především o Vyhlášku Ministerstva vnitra č. 87/2000 Sb., kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živic v tavných nádobách, dále o Nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu, o Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky, ČSN 05 0601 Zváranie. Bezpečnostné ustanovenia pre zváranie kovov. Prevádzka, ČSN 07 8304 Tlakové nádoby na plyny - Provozní pravidla, ČSN 13 0108 Potrubí. Provoz a údržba potrubí. Technické předpisy, ČSN ISO 12480-1 Jeřáby - Bezpečné používání - Část 1: Všeobecně, ČSN 13 1180 Potrubí a armatury. Záslepky potrubí PN 6 až PN 40 nebo ČSN 69 0012 Tlakové nádoby stabilní. Provozní požadavky.

Vzhledem k tomu, že žádný právní předpis neupravuje náležitosti povolení na práci, tím méně osobní údaje v něm uváděné, je třeba, aby v souladu se zásadou minimalizace osobních údajů toto povolení obsahovalo pouze osobní údaje nezbytné ke splnění jeho účelu. Takovými osobními údaji budou jméno a příjmení zaměstnance, jeho osobní číslo, pracovní zařazení (vykonávaná práce) a místo výkonu práce.

Žádný právní předpis taktéž nestanoví, po jakou dobu by mělo být povolení na práci uchováváno. V této souvislosti lze doporučit, aby bylo uchováváno nejméně po obecnou promlčecí lhůtu stanovenou v ustanovení § 629 odst. 1 občanského zákoníku od ukončení platnosti takového povolení, eventuálně od skončení pracovního poměru zaměstnance, jemuž bylo vydáno.
K zabezpečení osobních údajů obsažených v povolení na práci platí přiměřeno to, co bylo uvedeno k této problematice u vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů.

[52] Tamtéž.

2.13 Evidence osobních ochranných prostředků

Z ustanovení § 104 zákoníku práce vyplývá povinnost zaměstnavatele za zde stanovených podmínek poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje. Rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků stanoví Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků. Žádný z těchto právních předpisů však nestanoví povinnost zaměstnavatele vést evidenci osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů poskytnutých zaměstnancům. Současně tak žádný právní předpis nestanoví, jakou formu by taková evidence měla mít a je tak zcela na zaměstnavateli, jakou s přihlédnutím ke svým konkrétním podmínkám formu zvolí.

Za tohoto stavu nemůže být právním důvodem zpracování osobních údajů dotčených zaměstnanců, kterým byly vydány tyto prostředky, splnění právní povinnosti. Lze však aplikovat jako právní důvod oprávněný zájem zaměstnavatele, který díky vedení této evidence může v případě potřeby (např. při kontrole apod.) prokázat splnění svých povinností vůči zaměstnancům v této oblasti.

Stran zabezpečení osobních údajů uvedených v evidenci osobních ochranných pracovních prostředků apod. platí, co již bylo uvedeno u vyšetřování, evidence a likvidace pracovních úrazů.
Vzhledem k tomu, že žádný právní předpis evidenci osobních ochranných pracovních prostředků apod. neupravuje, není nijak upravena ani doba uložení této evidence. V této souvislosti je možno opět odkázat na obecnou promlčecí lhůtu uvedenou v ustanovení § 629 odst. 1 občanského zákoníku. V této lhůtě má zaměstnanec možnost uplatnit své případné neuspokojené nároky v rozebírané oblasti u soudu.

2.14 Ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele a ochrany osobnostních práv zaměstnance

Problematiku ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele a ochrany osobních práv zaměstnance upravuje ustanovení § 316 zákoníku práce. Již jen jeho název napovídá, že se zmíněné ustanovení přímo dotýká více tematických okruhů. Těmi vůbec nejdůležitějšími jsou ochrana soukromí zaměstnance a ochrana majetku zaměstnavatele. Ustanovení § 316 odst. 1 až 3 zákoníku práce upravuje výkon práva kontroly (uvedená ustanovení je nezbytné vykládat společně), respektive právo zavést sledovací opatření a konečně ustanovení § 316 odst. 4 zákoníku práce představuje obecný rámec pro získávání informací, které se týkají zaměstnance. Ustanovení § 316 je možno rovněž chápat jako fakultativní důvod pro zpracovávání osobních údajů. V souvislosti s účinností Obecného nařízení odpadla povinnost zaměstnavatele oznámit záměr sledovat své zaměstnance Úřadu pro ochranu osobních údajů. Jako obligatorní důvod zpracování osobních údajů zaměstnanců vystupuje povinnost zaměstnavatele evidovat pracovní dobu v rozsahu vymezeném v ustanovení § 96 zákoníku práce. Právní úprava obsažená v ustanovení § 316 odst. 1 až 3 zákoníku práce je kogentní, přičemž od odst. 1 se zaměstnavatel může odchýlit toliko ve prospěch

svého zaměstnance.[53] Jak dále k nadnesené právní úpravě poznamenává Morávek, tato dopadá na zaměstnance, kteří jsou činní pro zaměstnavatele jak v pracovním poměru, tak i na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, tj. na základě dohody o provedení práce nebo na základě dohody o pracovní činnosti.[54]

Ustanovení § 316 odst. 1 věta první zákoníku práce uvádí, že zaměstnanci nesmějí užívat pro svoji osobní potřebu bez souhlasu zaměstnavatele jeho výrobní a pracovní prostředky, včetně výpočetní techniky, ani jeho telekomunikační zařízení. Současně téže ustanovení ve své druhé větě zakotvuje oprávnění zaměstnavatele přiměřeným způsobem kontrolovat dodržování tohoto zákazu.

Zákaz dispozice zaměstnanců s pracovními a výrobními prostředky bez souhlasu zaměstnavatele vymezený v ustanovení § 316 odst. 1 věta první zákoníku práce je poněkud nadbytečný, poněvadž vyplývá z podstaty vlastnického práva a práva na ochranu majetku. Dále je k tomuto zákazu možno uvést, že u pracovních a výrobních prostředků není důležité, zda jsou ve vlastnictví zaměstnavatele, nebo zda je má v pronájmu, zapůjčeny apod. Podstatné naopak je, že nejde o prostředky zaměstnance a tak náklady na jejich užití nese zaměstnavatel.[55]

V souvislosti s kontrolou zaměstnavatele nad dodržováním zákazu dispozice zaměstnanců s pracovními a výrobními prostředky je v první řadě třeba posoudit otázku přiměřenosti. K této otázce se přitom v minulosti vyjádřil ve své rozhodovací praxi Nejvyšší soud, který k tomu konstatoval následující, že jde o právní normu s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, přičemž zákonodárce přenechal soudu, aby „… *podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Přitom soud patrně přihlédne zejména k tomu, zda šlo o kontrolu průběžnou či následnou, k její délce, rozsahu, k tomu, zda vůbec a do jaké míry omezovala zaměstnance v jeho činnosti, zda vůbec a do jaké míry zasahovala také do práva na soukromí zaměstnance apod. Předmětem kontroly samozřejmě může být toliko zjištění, zda zaměstnanec porušil zákonem stanovený absolutní zákaz, ale s přihlédnutím k tomu, zda (jako v projednávané věci) zaměstnavatel neučinil souhlas používat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky a jeho telekomunikační zařízení a v jakém rozsahu; půjde tedy jen o kontrolu nedodržení těch povinností, jež nebyly zaměstnavatelem vyloučeny nebo zmírněny. Jedině takto provedená kontrola může být považována za „přiměřenou“ a tedy i zákonnou (v souladu s oprávněním podle ustanovení § 316 odst. 1 věty druhé zák. práce). Zároveň je třeba mít na zřeteli, že, má-li zaměstnanec zakázáno užívat majetek zaměstnavatele pro svou osobní potřebu a zaměstnavatel má právo kontrolovat dodržování tohoto zákazu, musí mít zaměstnavatel také možnost nějakým způsobem tuto kontrolu realizovat a získat případně důkaz o nedodržování uvedeného zákazu*.“[56] Citovaný judikát je pro zaměstnavatele (ale v konečném důsledku i pro zaměstnance) vodítkem pro posouzení přiměřenosti takové kontroly.

[53] ŠTEFKO, Martin In: BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář*. 3. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2019, s. 1246.
[54] MORÁVEK, Jakub. *Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 370.
[55] Tamtéž, s. 372.
[56] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2012, sp. zn. 21 Cdo 1771/2011.

Rozebírané ustanovení § 316 odst. 1 zákoníku práce má v určitých případech vazbu i k oblasti BOZP. Předmětem kontroly zaměstnavatele, zda zaměstnanci dodržují zákaz dispozice s pracovními a výrobními prostředky, je totiž zejména způsob využívání těchto prostředků ze strany zaměstnanců. Díky této kontrole si zaměstnavatel může udržovat reálný přehled o technickém stavu, opotřebení apod. těchto prostředků a v případě potřeby tak má možnost přijmout adekvátní opatření k tomu, aby neohrožovaly zdraví či život zaměstnanců. Kontrola dodržování tak může za některých okolností přispívat k dodržení povinnosti zaměstnavatele zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, jež se týkají výkonu práce, která mu vyplývá z ustanovení § 101 odst. 1 zákoníku práce.

Ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce dále uvádí následující: *„Zaměstnavatel nesmí bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele narušovat soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele tím, že podrobuje zaměstnance otevřenému nebo skrytému sledování, odposlechu a záznamu jeho telefonických hovorů, kontrole elektronické pošty nebo kontrole listovních zásilek adresovaných zaměstnanci*.“ Citované ustanovení, které se dotýká problematiky ochrany osobních práv zaměstnanců v pracovněprávních vztazích, je nezbytné chápat v kontextu obecné právní úpravy ochrany osobních údajů, jakož i relevantní judikatury, byť ta není v českém prostředí nikterak rozsáhlá.[57] Obecná právní úprava je zde představována především Obecným nařízením, dále ustanovením čl. 11 a čl. 13 Listiny a zákonem o ochraně osobních údajů.

Lze se přiklonit k názoru, že v ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce měl zákonodárce na mysli činnosti zaměstnavatele, které z různých důvodů (např. se zřetelem k ochraně utajovaných skutečností, dodržování povinnosti mlčenlivosti ze strany zaměstnanců, ochrany obchodního tajemství, vyšších majetkových hodnot, know-how atp.) kladou vyšší nároky na chování zaměstnanců. Zákoník práce na druhé straně stanoví pojistky proti zneužívání těchto výjimek za situace, kdy je u zaměstnavatele dán závažný důvod, jenž tkví ve zvláštní povaze jeho činnosti, a který odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů podle ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce.[58]

Stěžejní otázkou ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce je vymezení pojmu „soukromí“, poněvadž legální definice tohoto pojmu není v zákoníku práce ani v jiném právním předpise obsažena. Vzhledem k této skutečnosti se k předmětnému pojmu vícekrát ve své rozhodovací praxi vyjadřovaly obecné soudy stejně jako Úřad pro ochranu osobních údajů. Ten k pojmu „soukromí“ konstatoval následující: *„Soukromí můžeme stručně popsat jako osobní, intimní sféru člověka v jeho integritě, která zahrnuje všechny projevy osobnosti konkrétního a jedinečného lidského tvora. Pojem soukromí obsahuje rovněž hmotný i myšlenkový prostor jednotlivce, součástí soukromého života je i právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi.*“[59] Zevrubně se pojmu „soukromí“ věnoval ve své stati „Kontrola a sledování

[57] KALVODA, Aleš. Ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele, ochrana osobních práv zaměstnance a inspekce práce. *Práce a mzda*, 2018, č. 6, s. 15.
[58] BARTÍK, Václav a Eva JANEČKOVÁ. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi: (vybrané problémy)*. Praha: Linde, 2009, s. 140.
[59] Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 6/2009. Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů.

zaměstnanců“ zabýval Morávek[60], a proto lze v případě většího zájmu o tuto problematiku na ni odkázat.

Vedle pojmu „soukromí“ má ve vztahu k rozebíranému ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce velký význam rovněž závažnost důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. Žádný právní předpis, a doposud ani judikatura nikterak blíže nespecifikují, co lze rozumět pod pojmem „zvláštní povaha činnosti zaměstnavatele“. Nelze tedy přesně říci, o jaké typy zaměstnavatelů půjde.[61] Není možno však možno být zajedno s názory, podle nichž náleží právo kontroly jen zaměstnavatelům, u kterých jsou vykonávány činnosti zvlášť nebezpečné nebo mimořádně ohrožující, např. zaměstnavatelům s provozy, kde se pracuje s výbušninami, zaměstnavatelům provozujícím jaderné elektrárny apod. Ve prospěch tohoto názoru lze jako argument využít stanovisko vypracované speciálním kolegiem expertů ustanoveného na základě ustanovení čl. 29 dnes již derogované Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, podle něhož je možno za předpokladu splnění stanovených podmínek přiznat jakémukoliv zaměstnavateli.[62] Důvod zahájení sledovacích opatření určuje a ve značné míře taktéž určuje, jakým způsobem je kontrola prováděna. Tomuto důvodu je nezbytné přizpůsobit organizační a technické parametry sledovacích zařízení, která jsou k tomuto účelu využívána. Vždy je třeba také mít na paměti, že klíčovou podmínkou kontroly zaměstnanců je to, aby zájem zaměstnavatele na ochraně daného zájmu zaměstnavatele převážil nad zájmem zaměstnance, jmenovitě nad ochranou jeho soukromí.[63]

V návaznosti na uvedené je tak možno předpokládat, že k takovým důvodům kontroly zaměstnancům náleží např. o ochrana života a zdraví osob (zaměstnanců, zaměstnavatele, jakož i dalších osob zdržujících se v kontrolovaném prostoru) a ochrana jejich majetku na pracovišti i kontrola pracovní výkonnosti zaměstnanců. Z uvedeného je tak možno dovodit, že jedním z významných důvodů kontroly zaměstnanců spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele může být např. i kontrola dodržování pravidel BOZP v podnicích s implementovaným konceptem Průmysl 4.0, kdy je na počátku směny nasnímán zaměstnanec s veškerými předepsanými ochrannými pomůckami a prostředky, načež je v průběhu jeho směny kontrolováno, zda je všechny pořád používá.

Pro případ, že je dán závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, jenž odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů podle ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce, stanoví jeho odst. 3 zaměstnavateli za povinnost přímo informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění. Pro splnění této povinnosti není stanovena žádná konkrétní forma. Lze však doporučit takovou formu, která je v případě vzniklých sporů průkazná. Zaměstnavatel musí tuto informační povinnost splnit ještě před zavedením příslušných kontrolních mechanismů. Stran obsahu informace je možno uvést, že zaměstnanci je nezbytné

[60] MORÁVEK, Jakub. Kontrola a sledování zaměstnanců. *Právní rozhledy*, 2017, č. 17, s. 573.
[61] BARTÍK, Václav a Eva JANEČKOVÁ. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi: (vybrané problémy)*. Praha: Linde, 2009, s. 140.
[62] Opinion 8/2001 on the processing of personal data in the employment context. Adopted on 13 September 2001. 5062/01/EN/Final WP 48.
[63] KALVODA, Aleš. Ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele, ochrana osobních práv zaměstnance a inspekce práce. *Práce a mzda*, 2018, č. 6, s. 16.

sdělit rozsah kontroly (včetně období, kdy bude kontrola probíhat) a způsob jejího provádění.[64] Pokud jsou v souvislosti s prováděnou kontrolou zpracovávány osobní údaje, pak je třeba mít na paměti, že zaměstnavatel musí jako správce osobních údajů dostát vedle povinností uvedených v ustanovení § 316 odst. 3 zákoníku práce rovněž povinnostem uvedeným v ustanovení čl. 12 a násl. Obecného nařízení.

Konečně ustanovení § 316 odst. 4 zákoníku práce stanoví, že zaměstnavatel nesmí vyžadovat od zaměstnance informace, jež nemají bezprostřední souvislost s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem. Takto zaměstnavatel nesmí vyžadovat informace především o:

a) těhotenství;
b) rodinných a majetkových poměrech;
c) sexuální orientaci;
d) původu;
e) členství v odborové organizaci;
f) členství v politických stranách nebo hnutích;
g) příslušnosti k církvi nebo náboženské společnosti;
h) trestněprávní bezúhonnosti.

Uvedené neplatí, vyjma případů uvedených výše pod písmeny c), d), e), f) a g) tehdy, když je pro to dán věcný důvod, jenž tkví v povaze práce, která má být vykonávána, pokud je tento požadavek přiměřený, eventuálně i tehdy, stanoví-li to zákoník práce nebo zvláštní právní předpis. V souvislosti s BOZP takový věcný důvod může spočívat v plnění povinností zaměstnavatele a v omezení ve vztahu k těhotným ženám.[65] Pokud by nebylo zaměstnavateli známo, že je zaměstnankyně těhotná, nemohl by dostát požadavkům, které pro něj z příslušných ustanovení zákoníku práce vyplývají.

Informace specifikované v ustanovení § 316 odst. 4 zákoníku práce nesmí zaměstnavatel získávat ani skrze třetí osoby.

Lze přisvědčit názorům, že ustanovení § 316 odst. 4 zákoníku práce je nekoncepční, neboť např. po pojmové stránce nereflektuje výčet zvláštních kategorií osobních údajů uvedených v ustanovení čl. 9 Obecného nařízení, nekoresponduje s právní úpravou obsaženou v zákoně č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů nebo v ustanovení § 12 odst. 2 zákona o zaměstnanosti.[66]

[64] MORÁVEK, Jakub. *Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 384.
[65] Viz např. ustanovení § 41 odst. 1 písm. c) a g) zákoníku práce (převedení na jinou práci), ustanovení § 103 odst. 1 písm. h) a odst. 4 zákoníku práce (povinnosti zaměstnavatele), ustanovení § 238 odst. 1 zákoníku práce (pracovní podmínky zaměstnankyň), ustanovení § 239 a násl. zákoníku práce (pracovní podmínky zaměstnankyň, zaměstnankyň-matek, zaměstnanců pečujících o dítě a o jiné fyzické osoby) apod.
[66] Viz např. MORÁVEK, Jakub. *Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 387.

2.15 Závěr

Obecné nařízení má svůj dopad i v oblasti BOZP. Uvedený fakt vyplývá z toho, že informace týkající se této oblasti, které se dotýkají identifikovaného či identifikovatelného zaměstnance, jsou osobními údaji a v některých případech i zvláštními kategoriemi osobních údajů. Správcem je v tomto případě zaměstnavatel dotčeného zaměstnance, přičemž správci v této souvislosti vzniká celá řada povinností, které byly zmíněny v této stati. Tyto povinnosti se, mimo jiné, týkají dodržování zásad zpracování osobních údajů, zabezpečení osobních údajů (popřípadě zvláštních kategorií osobních údajů), stejně jako rozsahu zpracovávaných osobních údajů (ať již z hlediska jejich množství či doby, po kterou jsou zpracovávány či uchovávány). Především ve vztahu k rozsahu zpracovávaných osobních údajů v právní úpravě *de lege lata* existuje řada mezer, pokud se týká okruhu údajů, které je možno v souvislosti s BOZP zpracovávat, jakož i doby, po kterou je možno je uchovávat.

3. Aktuální problematika zabezpečení BOZP a GDPR v pracovněprávních vztazích v souvislosti v nákazou COVID-19

3.1 Úvod

Jednou ze zákonných povinností zaměstnavatele je povinnost vyplývající z § 101 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce.

V případě šíření epidemie nákazou COVID-19 mohou být bezpečnost a zdraví zaměstnanců ohroženy.

Je ale zaměstnavatel v rámci zajištění BOZP oprávněn vyžádat si od zaměstnance informace o tom, zda mu byla potvrzena nákaza COVID-19 nebo kontakt s nakaženým?

Je zaměstnavatel v rámci zajištění BOZP oprávněn vyžádat si informace o zaměstnancích uvedených v předchozí otázce od krajské hygienické stanice nebo ošetřujícího lékaře zaměstnance?

Jakým způsobem má zaměstnavatel v rámci zajištění BOZP postupovat v případě, že bude zaměstnanci potvrzena nákaza COVID-19 nebo kontakt s nakaženým, a to jak vůči dotčenému zaměstnanci, tak vůči ostatním zaměstnancům?

Má na zodpovězení těchto otázek vliv, zda byl v době konkrétního postupu zaměstnavatele v České republice vyhlášen nouzový stav?

3.2 Právní posouzení vlivu onemocnění COVID na BOZP

3.2.1 COVID-19 a ochrana veřejného zdraví ovlivňující přítomnost zaměstnance na pracovišti

Základní opatření pro zajištění ochrany veřejného zdraví ovlivňující přítomnost zaměstnance na pracovišti

Na epidemie infekčních nemocí, jako je COVID-19, v České republice obecně reaguje právní úprava obsažená v zákoně č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZOVZ**“).

Dle § 45 ZOVZ na ochraně před vznikem, šířením a na omezení výskytu infekčních onemocnění spolupracují poskytovatelé zdravotních služeb s orgány ochrany veřejného zdraví a provádějí opatření stanovená ZOVZ nebo příslušným orgánem ochrany veřejného zdraví na základě ZOVZ.

Poskytovatelem zdravotních služeb je dle § 2 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákon o zdravotních službách**“) *fyzická nebo právnická osoba, která má oprávnění k poskytování zdravotních služeb podle tohoto zákona*. Ve vztahu k zaměstnancům jde přitom zejména o

ošetřující lékaře a zdravotnická zařízení. **Orgány ochrany veřejného zdraví** jsou dle § 78 ZOVZ Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice a hygienická stanice hlavního města Prahy, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra. Ve vztahu k zaměstnancům jde přitom zejména o krajské hygienické stanice.

K ochraně před šířením a k omezení výskytu infekčního onemocnění jako je COVID-19 pak slouží řada opatření. Přítomnost zaměstnance na pracovišti ale ovlivňují nejvíce dvě základní opatření – izolace a karanténní opatření. **Izolací** se dle § 2 odst. 6 ZOVZ rozumí *oddělení fyzické osoby, která onemocněla infekční nemocí nebo jeví příznaky tohoto onemocnění, od ostatních fyzických osob*. **Karanténními opatřeními** dle § 2 odst. 7 ZOVZ je mimo jiné karanténa, kterou se rozumí *oddělení zdravé fyzické osoby, která byla během inkubační doby ve styku s infekčním onemocněním nebo pobývala v ohnisku nákazy, od ostatních fyzických osob a lékařské vyšetřování takové fyzické osoby s cílem zabránit přenosu infekčního onemocnění v období, kdy by se toto onemocnění mohlo šířit*. Izolace i karanténa spadají dle § 64 písm. a) ZOVZ pod opatření, kterým jsou fyzické osoby povinny se podrobit.

Izolaci dle § 45 odst. 3 ZOVZ nařizuje poskytovatel zdravotních služeb nebo orgán ochrany veřejného zdraví; zejména místně příslušné krajské hygienické stanice a hygienická stanice hlavního města Prahy zmocněné k rozhodování o opatřeních k předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění dle § 82 odst. 2 písm. l).

Karanténní opatření nařizuje dle § 82 odst. 2 písm. l) ZOZV místně příslušná krajská hygienická stanice či hygienická stanice hlavního města Prahy nebo poskytovatel zdravotních služeb dle § 67 odst. 2 ZOVZ. Krajská hygienická stanice je dle § 82 odst. 2 písm. w) ZOVZ povinna na základě žádosti osoby, kterých se karanténa týká, potvrdit těmto osobám nařízení a ukončení karantény.

Konkrétní postupy pro nařízení a provádění opatření na ochranu veřejného zdraví mohou být dle § 69 odst. 2 ZOVZ upraveny mimořádnými opatřeními orgánů ochrany veřejného zdraví. Tato mimořádná opatření, vč. opatření upravující postup nařízení izolace a karantény, byla v roce 2020 v návaznosti na aktuální situaci vydávána i v souvislosti s epidemií COVID-19.[67]

Vliv nouzového stavu na vymezená opatření

Vláda může v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 11/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a z důvodů v něm vymezených (vč. ohrožení zdraví) vyhlásit nouzový stav, a to vždy na určitou dobu. Této možnosti vláda v souvislosti s epidemií onemocnění COVID-19 využila prozatím dvakrát, naposledy dne 30. 09. 2020 s účinností od 05. 10. 2020.[68] Tento vyhlášený nouzový stav byl přitom již několikrát prodloužen.[69]

---

[67] Ve vztahu k izolaci a karanténě aktuálně platí zejména Mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví MZDR č. j. MZDR 40555/2020-1/MIN/KAN ze dne 24. 09. 2020 dostupné na: https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2020/09/Mimo%C5%99%C3%A1dn%C3%A9-opat%C5%99en%C3%AD-%E2%80%93-izolace-a-karant%C3%A9na-s-%C3%BA%C4%8Dinnost%C3%AD-od-25.-9.-2020-do-odvol%C3%A1n%C3%AD.pdf.
Aktuální přehled mimořádných opatření a krizových opatření vydávaných za nouzového stavu je dostupný zde: https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/nouzovy-stav-a-mimoradna-opatreni-_-co-aktualne-plati-180234/#antigen

[68] Usnesení vlády České republiky ze dne 30. 09. 2020 č. 957. Dostupné na: https://apps.odok.cz/attachment/-/down/IHOABTXK4WF6

[69] Usnesení vlády České republiky ze 30. 10. 2020 č. 1108. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/nouzovy-stav-1108.pdf; usnesení vlády České republiky ze dne 20. 11. 2020 č. 1195. Dostupné z:

V souladu s § 5, 6 a 7 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Krizový zákon**“), může vláda krizovými opatřenými omezovat práva a svobody osob vymezená ve výše uvedených ustanoveních Krizového zákona.[70]

Opatření na ochranu zdraví obyvatel zakotvená v ZOVZ (např. izolace, karanténa) ani mimořádná opatření vydaná v souladu s ZOVZ orgány ochrany veřejného zdraví však nejsou na vyhlášení nouzového stavu nijak závislá. Obecná zákonná pravidla pro nařízení izolace či karantény tedy zůstávají platná i mimo trvající nouzový stav. Tato pravidla mohou být navíc upřesněna v aktuálním mimořádném opatření orgánu ochrany veřejného zdraví, např. Ministerstvem zdravotnictví nebo krajskými hygienickými stanicemi, avšak ani platnost takového mimořádného opatření není závislá na trvání nouzového stavu, jakož spíše na aktuálním stavu epidemie infekčního onemocnění COVID-19.

Dílčí shrnutí

Z výše uvedeného vyplývá, že základními opatřeními pro zajištění ochrany veřejného zdraví v souvislosti s epidemií onemocnění COVID-19, která ovlivňují přítomnost zaměstnanců na pracovišti, jsou dle ZOVZ nařízená izolace lidem s potvrzenou nákazou COVID-19 a nařízená karanténa lidem s potvrzeným kontaktem s nakaženým. Izolaci a karanténu přitom mohou nařídit pouze poskytovatelé zdravotních služeb nebo orgány ochrany veřejného zdraví; v praxi je nařizují ošetřující lékaři nebo krajské hygienické stanice. Proces provádění těchto opatření může být upřesněn v mimořádných opatřeních vyhlášených některým z orgánů ochrany veřejného zdraví, zpravidla Ministerstvem zdravotnictví nebo krajskými hygienickými stanicemi (pro místně příslušný správní obvod).

Uplatnění pravidel nařizování izolace, karantény či vydávání mimořádných opatření dle ZOVZ přitom není závislé na tom, zda trvá nouzový stav.

3.2.2 Zajištění BOZP na pracovišti

Povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele v rámci BOZP

Jednou ze zákonných povinností zaměstnavatele je povinnost vyplývající z § 101 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**Zákoník práce**“), zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce.

V rámci zajištění BOZP má zaměstnavatel **tzv. prevenční povinnost** vyplývající z § 102 a násl. Zákoníku práce. Zaměstnavatel je obecně povinen vytvářet bezpečné, zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k prevenci rizik. Touto prevencí rizik se přitom rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo

https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/uv201120-1195.pdf; usnesení vlády České republiky ze dne 10. 12. 2020 č. 1294. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/nouzovy-stav-1294.pdf

[70] Veškerá krizová opatření i další jednání vlády České republiky jsou dostupná zde: https://www.vlada.cz/cz/epidemie-koronaviru/dulezite-informace/prehled-vladnich-usneseni-od-vyhlaseni-nouzoveho-stavu-180608/

minimalizovat působení neodstranitelných rizik. Zaměstnavatel by měl jednotlivá rizika dokumentovat, hodnotit a dle okolností navrhovat vhodná opatření pro jejich prevenci.

Prevenční povinnost se týká také zaměstnanců. Každý zaměstnanec má totiž dle § 106 Zákoníku práce povinnost dbát podle svých možností o svou vlastní bezpečnost, o své zdraví i o bezpečnost a zdraví fyzických osob, kterých se bezprostředně dotýká jeho jednání, případně opomenutí při práci.

Při epidemii infekčního onemocnění, kterým je rovněž epidemie COVID-19, mohou být bezpečnost a zdraví zaměstnanců ohroženy. A to rovněž ze strany nakažených zaměstnanců, kteří mohou onemocnění šířit na pracovišti.

V rámci prevence rizik by zaměstnavatel měl aktivně zjišťovat, zda se na pracovišti nenachází zaměstnanec s potvrzenou nákazou COVID-19 či potvrzeným kontaktem s nakaženým. V případě, že zaměstnavatel něco takového zjistí, měl by přijmout další opatření k zastavení šíření nákazy, tj. zajistit izolaci dotyčného zaměstnance od ostatních zaměstnanců a informovat ostatní zaměstnance o možném výskytu nákazy na pracovišti.

Zaměstnanci jsou v rámci prevence rizik povinni zaměstnavatele informovat tom, že jim byla potvrzena nákaza, kontakt s nakaženým nebo že mají důvodné podezření, že se s nakaženým setkali. Zamlčení těchto informací, zejména pokud byla zaměstnanci nařízena izolace nebo karanténa, může být posuzováno jako porušení pracovní kázně zaměstnance. Doporučujeme však o tomto důsledku zaměstnance předem informovat.

Vliv nouzového stavu na BOZP

Nouzový stav může omezovat práva a svobody osob způsobem vymezeným v § 5, 6 a 7 Krizového zákona, vč. práva provozovat podnikatelskou činnost. Do jisté míry může být tedy způsob zajištění BOZP na pracovišti krizovými opatřeními ovlivněn, a to jak globálně, tak jen pro některé obory.

V rámci epidemie COVID-19 mohou být nouzovým stavem ovlivněna zejména jednotlivá opatření, která zaměstnavatel v rámci prevence rizik přijme. Nouzový stav totiž může ovlivnit okolnosti, které zaměstnavatel musí vzít v úvahu při návrhu a provádění preventivních opatření (např. zda poslat na „home office“ všechny zaměstnance, nebo jen rizikovou skupinu podle počtu osob, které se dle krizových opatření mohou aktuálně shromažďovat, zda uzavřít provoz apod.).

Dílčí shrnutí

Z výše uvedeného vyplývá, že jak zaměstnavatel, tak zaměstnanec mají povinnosti předcházet rizikům majícím vliv na bezpečnost a zdraví na pracovišti. V souvislosti s epidemií onemocnění COVID-19 spočívá tato prevence na straně zaměstnavatele mimo jiné ve zjišťování nakažených či potenciálně nakažených zaměstnanců, a ze strany zaměstnance v informování o nákaze či potenciální nákaze.

Jednotlivá preventivní opatření v rámci BOZP přijatá zejména zaměstnavatelem mohou být ovlivněna krizovými opatřeními přijatými a platnými po dobu trvání nouzového stavu, jelikož jejich posouzení a provádění záleží vždy na aktuálních okolnostech.

3.2.3 Oprávnění zaměstnavatele zpracovávat informace o zaměstnancích v souvislosti s COVID-19

Obecné podmínky zpracování informací o zaměstnancích v souvislosti s COVID-19

Aby mohl zaměstnavatel oprávněně zpracovávat osobní údaje zaměstnanců ve smyslu nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů, dále jen „**GDPR**“), potřebuje ke každé činnosti zpracování vykonávané za určitým účelem disponovat právním titulem ve smyslu čl. 6 GDPR. Pokud v rámci stanoveného účelu zpracování potřebuje zaměstnavatel zpracovávat také údaje o zdravotním stavu, tj. jednu z tzv. zvláštních kategorií osobních údajů, musí zaměstnavatel navíc splňovat některou z podmínek stanovených v čl. 9 GDPR.

Zaměstnavatel je povinen pro zajištění BOZP na pracovišti předcházet rizikům spočívajícím v ohrožení bezpečnosti a zdraví svých zaměstnanců. Zaměstnavatel by si měl jednotlivá rizika vyhodnotit a dle jejich povahy a dle okolností přijmout potřebná a přiměřené ochranná opatření. V případech, kdy se po celé zemi šíří infekční onemocnění COVID-19, které je pro některé rizikové skupiny lidí až smrtelné, je zaměstnavatel povinen zvolit taková opatření, aby zamezil vzniku či šíření nákazy COVID-19 na pracovišti. Pro tyto účely potřebuje zaměstnavatel vědět, zda některý ze zaměstnanců má potvrzenou nákazu onemocněním či potvrzený kontakt s nakaženým.

Za účelem zajištění bezpečnosti a ochrany svých zaměstnanců je tedy zaměstnavatel dokonce povinen zjistit, zda některý ze zaměstnanců má potvrzenou nákazu onemocněním COVID-19 nebo zda měl kontakt s nakaženým. Zjištění těchto citlivých informací je v souladu s čl. 6 odst. 1 písm. c) GDPR, jelikož jde o zpracování osobních údajů nutné pro plnění prevenční povinnosti stanovené v § 102 a násl. Zákoníku práce. A zároveň se jedná o zpracování nezbytné pro plnění povinností a výkon zvláštních práv zaměstnavatele v oblasti pracovního práva ve smyslu čl. 9 odst. 2 písm. b) GDPR.[71]

Při zpracování osobních údajů zaměstnanců souvisejících s COVID-19 musí zaměstnavatelé plnit i další podmínky stanovené v GDPR, jako jsou dodržení zásady minimalizace zpracování, transparentnosti, omezení doby uchování údajů či zajištění bezpečnosti údajů.

Dle zásady minimalizace zpracování stanovené v čl. 5 odst. 1 písm. c) GDPR mohou zaměstnavatelé zpracovávat pouze údaje přiměřené, relevantní a omezené na nezbytný rozsah ve vztahu ke stanovenému účelu zpracování. Ve vztahu k BOZP tak zaměstnavatel sice může zjišťovat, zda má zaměstnanec potvrzenou nákazu či kontakt s nakaženým, ale nemůže bez uvážení ostatním zaměstnancům sdělovat identitu tohoto zaměstnance. Většině zaměstnanců by mělo stačit sdělit, že se na pracovišti takovýto zaměstnanec nacházel, pokud není nutné, aby někteří zaměstnanci o identitě zaměstnance věděli z důvodu ochrany zdraví. Sdělit identitu dotyčného zaměstnance tak bude nutné například tehdy, pokud zaměstnanci byli v posledním

[71] Tento závěr je v souladu se stanoviskem Úřadu pro ochranu osobních údajů ke zpracování osobních údajů proti šíření koronaviru, otázka „Může zaměstnavatel v současné situaci zjišťovat údaje o zdravotním stavu zaměstnanců např. při nástupu do práce?“ [online]. ÚOOÚ [vid. 14. 12. 2020]. Dostupné na: https://www.uoou.cz/ke-zpracovani-osobnich-udaju-v-ramci-opatreni-proti-sireni-koronaviru/ds-6134/archiv=0

týdnu s dotyčným zaměstnancem v přímém kontaktu, a měli by tedy jít do karantény. Dle Úřadu pro ochranu osobních údajů je ale vždy nutné chránit důstojnost a integritu dotčeného zaměstnance.[72]

Dále by zaměstnavatelé měli být v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. a) GDPR transparentní, tj. měli by zaměstnance informovat o tom, k čemu určené informace zjišťují, co je k tomu opravňuje, komu je budou moci zpřístupnit, po jakou dobu je budou uchovávat a jaká zaměstnancům ve vztahu k tomuto zpracování náleží práva.

V každém případě by zaměstnavatelé měli v souladu s čl. 5 odst. 1 e) GDPR uchovávat informace získané o zaměstnancích v souvislosti s COVID-19 pouze po dobu nezbytnou k naplnění stanoveného účelu, tj. k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců. Doba uchování závisí na konkrétních okolnostech. Pokud je ale dotčený zaměstnanec po několik měsíců zpět v obvyklém pracovním režimu a zaměstnavatel informace získané v souvislosti s COVID-19 už nepotřebuje k jiným účelům (např. pro evidenci v rámci nemocenského pojištění), měl by je odstranit.

Po dobu uchování informací o zaměstnancích získaných v souvislosti s COVID-19 by měl zaměstnavatel v souladu s čl. 5 odst. 1 písm. f) GDPR informace vhodně zabezpečit před jejich možnou ztrátou, zničením, pozměněním či neoprávněným zpřístupněním. To zejména znamená, že by zaměstnavatel měl informace uchovávat v uzavřených skříňkách, ke kterým mají přístup jen pověřené osoby a zejména v zabezpečených systémech (vč. zabezpečení přístupových práv, antivirových programů apod.).

Právo zaměstnavatele vyžádat si informace o nakažení či potenciálním nakažení od zaměstnance, lékaře či krajské hygienické stanice

Jak plyne z výše uvedeného, zaměstnavatel i zaměstnanec mají za účelem zajištění BOZP prevenční povinnost. V souvislosti s COVID-19 je tak zaměstnanec povinen sdělit zaměstnanci sám z vlastní iniciativy, že mu byla potvrzena nákaza, potvrzen kontakt s nakaženým nebo že má důvodné podezření na kontakt s nakaženým.

Zaměstnavatel je tedy s ohledem na zajištění ochrany zdraví ostatních zaměstnanců oprávněn po zaměstnancích vyžadovat sdělení informací o COVID-19, a to proto, aby mohl přijmout případně další opatření k zamezení šíření COVID-19. Zaměstnavatel by nejlépe měl všechny zaměstnance hromadně informovat o jejich povinnosti zaměstnavatele informovat a o tom, že porušení této povinnosti je také porušením pracovní kázně se všemi důsledky předvídanými Zákoníkem práce.

I když zaměstnanec o své nákaze či kontaktu s nakaženým mlčí, má zaměstnavatel stále povinnost předcházet šíření COVID-19 na pracovišti. To znamená, že by měl vyvinout přiměřené úsilí na zjištění, zda některému ze zaměstnanců nebyla potvrzena nákaza či kontakt s nakaženým.

Pokud byla zaměstnanci jeho ošetřujícím lékařem nařízena karanténa či izolace prostřednictvím e-Neschopenky, dostane se zaměstnavatel k informacím i bez kontaktování lékaře, a to na ePortálu České správy sociálního zabezpečení, a pokud má nastaveny notifikace, přijde mu upozornění do datové schránky. Pokud zaměstnanci ošetřující lékař, krajská hygienická stanice či hygienická stanice hlavního města Prahy nařídili karanténu či izolaci na tiskopise s tím, že příslušnou část tiskopisu zaměstnanec zaměstnavateli neodevzdal, jelikož si pro něj sám může

[72] Ibid

přijít až po skončení izolace či karantény, může informace zaměstnavatel zjistit kontaktováním Okresní správy sociálního zabezpečení, které byly informace zaslány.[73]

Informace o tom, zda byla zaměstnanci nařízena karanténa a na jakou dobu, si zaměstnavatel může vyžádat v souladu s § 82 odst. 2 písm. w) ZOVZ i přímo od krajské hygienické stanice či hygienické stanice hlavního města Prahy. Zaměstnavatel ale nemůže vyžadovat informace o zaměstnanci přímo kontaktováním jeho ošetřujícího lékaře bez souhlasu zaměstnance. Lékař je totiž dle § 51 Zákona o zdravotních službách vázán mlčenlivostí vůči informacím, které se o pacientovi v rámci poskytování zdravotních služeb dozví, a na poskytnutí informací o COVID-19 zaměstnavateli bez souhlasu zaměstnance (pacienta) se neuplatní žádná ze zákonných výjimek.

Vliv nouzového stavu na zpracování informací o zaměstnancích

Po dobu trvání nouzového stavu mohou být krizovými opatřeními vlády v souladu s § 5, 6 a 7 Krizového zákona omezeny některé práva a svobody osob nad rámec platných a účinných právních předpisů. Mohou tak být například změněny úřední hodiny správních orgánů, od kterých by zaměstnavatel chtěl žádat informaci o zaměstnanci v souvislosti s COVID-19.

Nouzový stav by se však neměl dotknout práva na soukromí a ochranu osobních údajů ve větší míře, než jak může být toto právo omezeno mimo nouzový stav. Toto právo tak může být v době trvání nouzového stavu omezeno, vždy však v souladu s účinnou právní úpravou (zejm. GDPR) a obdobně jako mimo trvání nouzového stavu.

Zaměstnavatel má tedy bez ohledu na nouzový stav právo na informace o tom, zda zaměstnanec není nakažen COVID-19 nebo zda nebyl v kontaktu s nakaženým.

Dílčí závěr

Zaměstnavatel je oprávněn a zároveň povinen (s ohledem na svou prevenční povinnost) vyžadovat od zaměstnanců informace o tom, zda u nich byla potvrzena nákaza COVID-19 či kontakt s nakaženým, a to v souladu se Zákoníkem práce i GDPR.

Pro zajištění BOZP ale zaměstnavatel musí informace o dotčených zaměstnancích využívat tak, aby nenarušil jejich důstojnost a soukromí. Ostatním zaměstnancům tedy může identitu dotčeného zaměstnance sdělit pouze, je-li to skutečně nezbytné k ochraně zdraví zaměstnanců, kteří byli s dotčeným zaměstnancem v kontaktu.

Zaměstnavatel může informace o stavu zaměstnance v souvislosti s COVID-19 zjišťovat i od třetích osob. Pokud ošetřující lékař zaměstnanci nařídil izolaci nebo karanténu v e-Neschopence, nalezne zaměstnavatel informace na ePortálu České správy sociálního zabezpečení. Pokud ošetřující lékař nebo krajská hygienická stanice či hygienická stanice hlavního města Prahy nařídila zaměstnanci karanténu nebo izolaci na předepsaném tiskopise a zaměstnanec část tiskopisu zaměstnavateli neodevzdal, může zaměstnavatel kontaktovat Okresní správu sociálního zabezpečení. Informace o nařízené karanténě může zaměstnavatel

[73] Sdělení ústředního ředitele České správy sociálního zabezpečení ze dne 03. 03. 2020 [online]. ČSSZ [vid. dne 16. 12. 2020]. Dostupné na: https://www.cssz.cz/documents/20143/157311/Dopis+MZ_CLK_SPL_CLS_JEP.pdf/35d7e5c1-63f2-7e3e-2104-e3444caad100

zjistit i přímo od krajské hygienické stanice. Zaměstnavatel však informace o zaměstnanci nedostane přímo kontaktováním ošetřujícího lékaře, jelikož ten je vázán mlčenlivostí.

Nouzový stav může zaměstnavatele v jeho právu zpracovávat informace o zaměstnancích v souvislosti s COVID-19 omezit, ale spíše okrajově a nepřímo (např. omezenými úředními hodinami správních orgánů, od kterých bude zaměstnavatel vyžadovat informace o konkrétním zaměstnanci).

3.2.4 Postup zaměstnavatele při zjištění informace o nakaženém či potenciálně nakaženém zaměstnanci

Postup zaměstnavatele ve vztahu k ostatním zaměstnancům

Jak bylo rozebráno v kapitolách **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**. a **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**., zaměstnavatel je v rámci BOZP povinen zajistit, aby na pracovišti zaměstnanci nešířili infekční onemocnění jako COVID-19. Pokud zaměstnavatel zjistí, že některému zaměstnanci byla potvrzena nákaza, kontakt s nakaženým nebo že má zaměstnanec důvodné podezření na kontakt s nakaženým, je zaměstnavatel povinen vhodným způsobem o tomto informovat ostatní zaměstnance. Pokud byli někteří zaměstnanci s dotčeným zaměstnancem v kontaktu, měli by tuto informaci zaměstnavateli sami oznámit a postupovat v souladu s platnými opatřeními proti šíření COVID-19 (zejm. sami podstoupit karanténu, nahlásit další lidi, se kterými byli v kontaktu, příp. se nechat otestovat).

Pokud je to v rámci prevence rizik vhodné, měl by zaměstnavatel přijmout i další opatření, např. dezinfikovat prostory, kde se zaměstnanec nacházel, a předměty, se kterými zaměstnanec manipuloval, omezit styk zaměstnanců s veřejností apod. Byl-li v kontaktu s nakaženým zaměstnancem příliš vysoký počet ostatních zaměstnanců, měl by zaměstnavatel zvážit i variantu dočasného uzavření provozu.

Postup zaměstnavatele ve vztahu k dotčenému zaměstnanci

Postup zaměstnavatele ve vztahu k dotčenému zaměstnanci závisí na tom, zda zaměstnanci byla nařízena izolace, karanténa, anebo má pouze podezření, že byl v kontaktu s nakaženým.

i. Zaměstnanec má podezření na kontakt s nakaženým

Pokud zaměstnanec iniciativně zaměstnavatele informuje, o svém podezření na kontakt s nakaženým, má do doby, než zaměstnanci bude skutečně nařízena karanténa, zaměstnavatel několik možností postupu. To, zda zaměstnavatel umožní zaměstnanci do doby potvrzení kontaktu s nakaženým vykonávat práci na pracovišti, bude záležet na okolnostech (věrohodnost tvrzení zaměstnance, rizikové skupiny na pracovišti apod.).

Pokud nechce zaměstnavatel riskovat ohrožení ostatních zaměstnanců, může se v prvé řadě se zaměstnancem v souladu s § 317 Zákoníku práce **dohodnout na práci z domova**. Zaměstnavatel by měl BOZP zajistit i zaměstnancům pracujícím z domova a měl by je o opatřeních přijatých v rámci BOZP pro práci z domova proškolit.

Pokud práce z domova není z jakýchkoliv důvodů možná, může se zaměstnavatel **dohodnout** se zaměstnancem, že zaměstnanec bude **čerpat dovolenou**. Zaměstnavatel může čerpání dovolené

nařídit, ale musí mu dobu čerpání oznámit 14 dní předem, což pro případy akutního oddělení zaměstnance od ostatních není vhodné.

Pokud zaměstnanec pracuje na směny, může mu zaměstnavatel v souladu s § 84 Zákoníku práce **změnit rozvrh směn**. Rozvržení směn je ale možné pouze se 14denním předstihem, pokud se zaměstnavatel se zaměstnancem nedohodnou jinak. Vše se tedy bude odvíjet od vzájemné dohody stran.

Jestliže má zaměstnanec odpracovanou práci přesčas a dohodl se se zaměstnavatelem na poskytnutí náhradního volna za práci přesčas namísto příplatku za práci přesčas (stačí ústně), může zaměstnavatel v souladu s § 114 Zákoníku práce zaměstnanci **poskytnout** také **náhradní volno za práci přesčas**. Dobu čerpání může určit zaměstnavatel. Pokud se ale se zaměstnancem nedohodne jinak, musí být náhradní volno čerpáno do 3 kalendářních měsíců po výkonu práce přesčas.

Pokud nelze využít žádnou z výše uvedených možností a zaměstnanec trvá na tom, že chce pracovat, ale zaměstnavatel v rámci zajištění BOZP nechce zaměstnanci umožnit práci na pracovišti, jedná se o **překážku v práci na straně zaměstnavatele** a dle § 208 Zákoníku práce po dobu jejího trvání má zaměstnanec nárok na náhradu mzdy ve výši 100 % průměrného výdělku.

Pokud naopak zaměstnanec dostatečně věrohodně neprokázal, že mohl být v kontaktu s nakaženým, zaměstnavatel po zhodnocení rizik trvá na tom, aby zaměstnanec do potvrzení kontaktu s nakaženým a nařízení karantény vykonával práci na pracovišti, ale zaměstnanec si to nepřeje, jedná se o **překážku v práci na straně zaměstnance.** Pokud se zaměstnavatel se zaměstnancem dohodnou, může být zaměstnanec doma v rámci neplaceného volna. Pokud se nedohodou, může být nepřítomnost zaměstnance na pracovišti posouzena jako porušení pracovní kázně.

ii. Zaměstnanci byla nařízena karanténa

Pokud zaměstnanci byla nařízena karanténa, jedná se dle § 191 Zákoníku práce o důležitou osobní překážku na straně zaměstnance, za kterou dle § 192 odst. 1 a 2 Zákoníku práce náleží zaměstnanci po dobu prvních 14 dní náhrada mzdy ve výši 60 % průměrného výdělku. Pokud bude karanténa zaměstnance po uplynutí 14 dní trvat, má zaměstnanec nárok na nemocenské vyplácené Okresní správou sociálního zabezpečení.

Zaměstnavatel se se zaměstnancem ale může dohodnout na jiném řešení, např. na práci z domova, na čerpání dovolené či náhradního volna za práci přesčas či změně rozvrhu směn za podmínek uvedených v předchozím odstavci i.

iii. Zaměstnanci byla nařízena izolace

Pokud zaměstnanci byla nařízena izolace a lékař rozhodl o dočasné pracovní neschopnosti zaměstnance, jedná se dle § 191 Zákoníku práce o důležitou osobní překážku na straně zaměstnance, za kterou dle § 192 odst. 1 a 2 Zákoníku práce náleží zaměstnanci po dobu prvních 14 dní náhrada mzdy ve výši 60 % průměrného výdělku. Pokud bude izolace zaměstnance po uplynutí 14 dní trvat, má zaměstnanec nárok na nemocenské vyplácené Okresní správou sociálního zabezpečení.

Zaměstnanec se ale se zaměstnavatelem mohou dohodnout i jinak, např. na práci z domova, na čerpání dovolené či náhradního volna za práci přesčas či změně rozvrhu směn za podmínek uvedených v odstavci i.

Vliv nouzového stavu na postup zaměstnavatele

Po dobu trvání nouzového stavu může vláda vydávat krizová opatření dle Krizového zákona, která mohou ovlivnit provoz zaměstnavatele. Může dojít k jeho dočasnému uzavření či omezení. Taková opatření tak mohou ovlivnit výše uvedený popsaný postup zaměstnavatele tak, že se např. zúží počet jeho možností (nebude možné změnit rozvrh směn, všichni zaměstnanci z důvodu uzavření provozu přejdou na překážky v práci na straně zaměstnavatele apod.).

Dílčí shrnutí

Pokud se zaměstnavatel dozví, že některý z jeho zaměstnanců má potvrzenou nákazu onemocněním COVID-19, kontakt s nakaženým nebo důvodné podezření na kontakt s nakaženým, měl by o tomto vhodným a přiměřeným způsobem informovat ostatní zaměstnance a dle okolností přijmout taková opatření, aby zabránil šíření nákazy COVID-19.

Dotčeného zaměstnance by měl izolovat od ostatních. Dle okolností může být zaměstnanec v dočasné pracovní neschopnosti či karanténě s nárokem na náhradu mzdy ve výši 60 % průměrného výdělku po dobu prvních 14 dní, může se se zaměstnavatelem dohodnout na práci z domova, čerpání dovolené, změně rozvrhu směn, čerpání náhradního volna za práci přesčas nebo v některých případech čerpat pouze neplacené volno.

Nouzový stav může postup zaměstnavatele ovlivnit zejména tím, že zaměstnavatel bude muset uzavřít či omezit provoz a některé z výše uvedených postupů nebude možné využít.

3.3 Doporučený postup pro zaměstnavatele k zajištění BOZP na pracovišti v souladu s povinnostmi plynoucími z GDPR při nákaze COVID-19

V souvislosti s epidemií infekčního onemocnění COVID-19 se v podstatě každý v zemi musel podrobit velkému množství opatření a pravidel. Mezi nimi jsou i pravidla pro izolování lidí nakažených či potenciálně nakažených COVID-19. Pokud je někomu potvrzena nákaza COVID-19, nařídí mu ošetřující lékař, krajská hygienická stanice či hygienická stanice hlavního města Prahy (dále dohromady jako „**KHS**“) izolaci. Pokud je někdo vytrasován jako kontakt nakaženého, bude mu těmito subjekty nařízena karanténa.
Pokud je člověk, kterému byla nařízena izolace nebo karanténa, zaměstnancem, musí se s touto situací vypořádat také zaměstnavatel, a to v rámci své povinnosti zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci (dle jako „**BOZP**“).

Jak konkrétně epidemie COVID-19 ovlivní BOZP a postup zaměstnavatele na pracovišti?

A. Má zaměstnavatel v rámci zajištění BOZP povinnost chránit zaměstnance před COVID-19?

Ano, zaměstnavatel má **tzv. prevenční povinnost**, tedy povinnost vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky pomocí vhodných opatření.
Zaměstnavatel by měl tedy sledovat situaci ohledně COVID-19, všechna aktuální opatření, hodnotit jednotlivá rizika a podle toho přijímat vlastní opatření, která zaměstnance na pracovišti dostatečně ochrání. Jde zejména o informování zaměstnanců o aktuální situaci, zavedení pravidel pro dodržování hygieny, dostatečných rozestupů, omezení pracovních cest a nejlépe také přechod na práci z domova.

B. Je zaměstnanec povinen zaměstnavateli sdělit, že mu byla potvrzena nákaza či že byl v kontaktu s nakaženým?

Ano, i zaměstnanec v rámci zajištění BOZP musí předcházet situacím, v rámci kterých může ohrozit zdraví ostatních zaměstnanců. Zaměstnanec je tedy povinen zaměstnavatele informovat o situaci neprodleně poté, co mu byla nařízena izolace nebo karanténa nebo má důvodné podezření, že se mohl setkat s nakaženou osobou.
Porušení této povinnosti může být považováno za porušení pracovní kázně se všemi důsledky, které předpokládá zákoník práce (např. za určitých podmínek ukončení pracovního poměru).

C. Může zaměstnavatel vyžadovat od zaměstnance informace o COVID-19 ze své vlastní iniciativy?

Ano, může. Respektive, pokud má důvodné podezření, dokonce v rámci zajištění BOZP musí. Jelikož informace o zdravotním stavu zaměstnance jsou citlivými osobními údaji, musí ale zaměstnavatel dodržet pravidla týkající se ochrany osobních údajů.
Zaměstnavatel by měl zejména zaměstnance informovat o tom, k čemu tyto informace potřebuje; nejlépe písemně v informačním dokumentu sepsaném v souladu s GDPR. Zároveň by měl informace získané od zaměstnance využívat pouze v nezbytných případech, pro které je získal, a pouze po nezbytnou dobu. Pokud je již zaměstnanec několik měsíců zpět v práci, měl by informace zaměstnavatel využívat jen výjimečně, např. pro účely evidence v rámci nemocenského pojištění. Dokud zaměstnavatel informace nesmaže, měl by je také vhodným způsobem zabezpečit před neoprávněnými přístupy, ztrátou, zničením či poškozením.
Ke zpracování osobních údajů zaměstnanců v souvislosti s epidemií COVID-19 se vyjádřil i Úřad pro ochranu osobních údajů zde: https://www.uoou.cz/ke-zpracovani-osobnich-udaju-v-ramci-opatreni-proti-sireni-koronaviru/ds-6134/archiv=0.

D. Může zaměstnavatel požadovat informace o zaměstnanci v souvislosti s COVID-19 po jeho ošetřujícím lékaři či KHS?

Záleží na okolnostech. Pokud byla zaměstnanci nařízena izolace nebo karanténa, zpravidla mu jeho ošetřující lékař vystaví tzv. e-Neschopenku, stejně jako v případech dočasné pracovní neschopnosti. K e-Neschopence se zaměstnavatelé mohou dostat prostřednictvím ePortálu ČSSZ. Pokud KHS nebo ošetřující lékař potvrdí zaměstnanci nařízení izolace nebo karantény na

předepsaném tiskopise a zaměstnanec část tiskopisu nepředá zaměstnavateli, může se zaměstnavatel informovat přímo u Okresní správy sociálního zabezpečení. V případě nařízené karantény může zaměstnavatel oslovit přímo KHS.
Ošetřující lékař zaměstnavateli ale žádné informace o zaměstnanci bez jeho souhlasu sám sdělit nemůže. Je totiž vázán lékařským tajemstvím.

E. Jak má zaměstnavatel postupovat vůči ostatním zaměstnancům, pokud je některý zaměstnanec v izolaci nebo karanténě?

Zaměstnavatel by měl ostatní zaměstnance zejména informovat, že některý ze zaměstnanců je v izolaci nebo v karanténě. Pokud to ale není nutné (např. nelze předpokládat, že by se s dotčeným zaměstnancem jiní zaměstnanci přímo setkali), zaměstnavatel nesmí ostatním zaměstnancům sdělit, o jakého zaměstnance jde. Tím by porušil své povinnosti na ochranu osobních údajů dané GDPR.
Zaměstnavatel by měl zvážit přijetí také dalších opatření, např. dezinfekci prostor, ve kterých se zaměstnanec nacházel, a předmětů, se kterými manipuloval, přesun zaměstnanců na práci z domova, uzavření časti či celého provozu, pokud se zaměstnancem přišla do styku většina zaměstnanců apod.

F. Co má zaměstnavatel dělat se zaměstnancem, kterému byla nařízena izolace nebo karanténa, anebo má podezření, že se setkal s nakaženým?

Pokud zaměstnanec iniciativně zaměstnavatele informuje, že má **podezření kontaktu nakaženým**, má zaměstnavatel několik možností:

- **Dohodnout se na práci z domova** – „Home office“ ale zaměstnavatel zaměstnanci nemůže nařídit. Pokud dojde k dohodě, měl by zaměstnavatel zajistit BOZP i zaměstnancům pracujícím z domova a měl by je o nově přijatých opatřeních informovat.
- **Dohodnout se na čerpání dovolené** – Nařídit dovolenou zaměstnavatel zaměstnanci může, ale jen s 14denním předstihem, což pro případy akutní izolace zaměstnance není příliš praktické.
- **Dohodnout se na změně rozvrhu směn** – Pokud zaměstnanec pracuje na směny, je toto řešení ideální. Zaměstnavatel může rozvrh změnit i bez souhlasu zaměstnance, ale opět jen s 14denním předstihem.
- **Poskytnout zaměstnanci náhradní volno** – Pokud má zaměstnanec nadpracované přesčasy, a zaměstnavatel se se zaměstnancem předem (ústně či písemně) dohodli, že za práci přesčas může zaměstnavatel zaměstnanci poskytnout náhradní volno, může mu zaměstnavatel určit dobu čerpání náhradního volna. Pokud se ale se zaměstnancem nedohodli jinak, je možné náhradní volno čerpat do 3 kalendářních měsíců po výkonu práce přesčas.
- **Poslat zaměstnance na „překážky v práci“** – Pokud nelze využít možnosti výše (zaměstnanec např. chce pracovat, ale pro zaměstnavatele to je riziko), může zaměstnavatel poslat zaměstnance domů na „překážky v práci na straně

zaměstnavatele“. Pak musí ale zaměstnanci platit náhradu mzdy ve výši 100 % průměrného výdělku.

- **Umožnit zaměstnanci vzít si neplacené volno** – Toto řešení je možné pouze, pokud se takto dohodnou. Tato volba je vhodná na situace, kdy zaměstnanec nechce přijít do práce, jím předložené informace ale nepůsobí věrohodně, zaměstnavatel si vyhodnotí, že jeho přítomnost na pracovišti do nařízení karantény není riziková, a nelze využít žádnou z výše uvedených možností. Pokud zaměstnanec nechce čerpat neplacené volno, a i přesto se nedostaví na pracoviště, může být jeho jednání posouzeno jako porušení pracovní kázně.

Pokud byla zaměstnanci **nařízena izolace nebo karanténa**:

- **odchází zaměstnanec na „nemocenskou“** – Zaměstnanec, kterému byla nařízena izolace (je v dočasné pracovní neschopnosti) nebo mu byla nařízena karanténa, má v prvních 14 dnech trvání překážky nárok na náhradu mzdy ve výši 60 % průměrného výdělku; náhradu platí zaměstnavatel. Pokud bude izolace nebo karanténa zaměstnance po uplynutí 14 dní trvat, má zaměstnanec nárok na nemocenské vyplácené Okresní správou sociálního zabezpečení.
- **Nebo se zaměstnavatel se zaměstnancem dohodne jinak** – Pokud zaměstnanec nechce na nemocenskou, může se zaměstnavatel se zaměstnancem dohodnout na některém z výše uvedených řešení (např. zaměstnanec bude na „home office“ nebo bude čerpat dovolenou).

G. Má nějaký vliv na předchozí otázky trvající nouzový stav?

Doporučení nastíněná výše platí bez ohledu na to, zda vláda vyhlásila nouzový stav nebo ne.
Nouzový stav ale může konkrétní postup zaměstnavatele ovlivnit. Vláda může v době trvání nouzového stavu např. dočasně omezit právo na podnikání. V důsledku toho může být zaměstnavatel nucen dočasně zastavit provoz a zaměstnance poslat domů z důvodu překážky na své straně. Nebude pak muset řešit izolaci nakažených či potenciálně nakažených zaměstnanců. Nebo naopak jednotlivá opatření přijata v nouzovém stavu mohou přimět zaměstnavatele k tomu, aby zpřísnil hygienická opatření na pracovišti, omezil kontakt zaměstnanců z důvodu omezeného shromažďování apod.

4. Kontrola povinností zaměstnavatele vyplývající z § 316 zákoníku práce a využití záznamů z kamerových systémů při kontrole BOZP

4.1 Kamerové systémy z hlediska inspekce práce a úřadu pro ochranu osobních údajů

Jednou z prvních široce diskutovaných agend mezi laickou i odbornou veřejností spadající do působnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů, která si i po téměř dvaceti letech zachovává aktuálnost, je zpracování osobních údajů kamerovými systémy. Agenda byla řešena z mnoha hledisek a byla spolu s ní diskutována řada otázek; od základních momentů jako je určení rozsahu působnosti právní úpravy (zejména zda pod právní úpravu na ochranu osobních údajů spadají i on-line kamerové systémy, zda se právní úprava vztahuje i na kamerové systém montované do vozidel), přes dílčí aspekty jako je způsob plnění informační povinnost (včetně podoby informačních tabulek), způsob určení doby uchování záznamů atd.

Za dobu bezmála dvaceti let doznala tato materie řadu změn. Šlo o změny právní i faktické, nebo snad lépe řečeno technologické. Rychlejší a dynamičtější byl vývoj v oblasti technologií. Na počátku tisíciletí a ještě řadu let poté nebylo výjimečné, že kamerový záznam byl pořizován na videokazetu s elektromagnetickou páskou. Technická řešení byla poměrně strohá. Běžně používaná zařízení například jen obtížně umožňovala nastavit přesnou dobu uchování záznamu, stanovit rozdílnou dobu uchování záznamu z jednotlivých kamer nebo logovat přístupy k záznamům (logování se provádělo zápisem do knihy či sešitu).

Nebylo výjimečné, že systém fungoval v režimu senzorového spouštění pořizování záznamu, tzn. záznam se počal pořizovat, zaznamenala-li čidla v zorném úhlu kamery pohyb. Záznam byl uchováván do té doby, než se kazeta zaplnila. Pokud se kazeta zaplnila, pásek se převinul. Nově pořízené záznamy tudíž přemazávaly nejstarší pořízené záznamy. Bez přímého lidského zásahu, kdy by byl záznam promazáván v závislosti na určené délce úložní doby, byla doba uložení záznamu fakticky důsledkem více či méně kvalifikovaného odhadu vycházejícího z kapacity kazety a předpokládané míry aktivity v zorném úhlu kamery.

Dnešní technologické možnosti, stejně jako dostupnost technologických prostředků v závislosti na změně jejich ceny, jsou popsané realitě na míle vzdáleny. Prostředky pořizování audiovizuálních záznamů jsou levnější, dokáží pořizovat záznam ve vyšší kvalitě a nabízí, což je nejpodstatnější, podstatně odlišné (sofistikovanější) nástroje řízení zpracování osobních údajů (pořizování záznamu, práce se záznamem, určování doby uložení záznamu atd.).

Do jisté míry lze za podstatný moment z hlediska vývoje problematiky vnímat den 1. ledna 2007.

V řadě podstatných momentů se právní úprava pracovněprávních vztahů spolu s nabytím účinnosti zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce,[74] příliš nezměnila. Přece jen nicméně bylo možné

[74] Dále jen ***ZPr***.

určité novinky a posuny identifikovat. Jedním z takových momentů bylo zařazení ustanovení (do určité míry) výslovně regulující možnosti sledování zaměstnanců a stanovující pravidla pro získávání údajů o zaměstnanci během doby trvání a před vznikem pracovního poměru (ust. § 316).

Šlo a stále do značné míry jde o právní úpravu částečně nekonzistentní s právní úpravou na ochranu osobních údajů. Z počátku jí však nebyla věnována přílišná pozornost. To mělo dvě příčiny.

Jednak spolu s jejím zavedením nebyla formulována příslušná skutková podstata v zákoně č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. K tomu došlo až o více jak deset let později.

Jednak Úřad pro ochranu osobních údajů v počátku předmětnou právní úpravu poněkud přehlížel. Později, ve vztahu ke kamerovým systémům na pracovišti, nutnost říci, že v principu správně, přijal pozici, že výchozí podmínka pro přípustnost sledování zaměstnanců, jak je zavedena ust. § 316 odst. 2 ZPr, obsahově odpovídá právnímu titulu pro zpracování osobních údajů formulovanému v ust. § 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů; dnes obtisknutému do čl. 6 odst. 1 písm. f) obecného nařízení o ochraně osobních údajů. Úřad pro ochranu osobních údajů při kontrolách kamerových systémů na pracovištích a ve správních řízeních trestních postupoval s ohledem na vymezení své působnosti podle právní úpravy na ochranu osobních údajů. Ve svých závěrech konstatoval, že s ohledem na obsahovou shodnost zákonných podmínek (a předpoklad bezrospornosti právního řádu) závěr o legálnosti či o nelegálnosti zpracování osobních údajů ze strany zaměstnavatele kamerovým systémem z prostor pracoviště (nebo jiným technickým prostředkem zpracování osobních údajů, který lze podřadit podle § 316 ZPr) odpovídá i z hlediska pracovněprávní úpravy (ust. § 316 ZPr).

Pozice Úřadu pro ochranu osobních údajů ke kamerovým systémům se postupně ustálila a zavedla. Postup a závěry úřadu byly relativně předvídatelné. Úřad pro ochranu osobních údajů publikoval řadu stanovisek a vyjádření k problematice kamerových systémů (kamerové systémy v bytových domech, kamerové systémy na sportovištích, kamerové systémy v motorových vozidlech atd.). Zpracoval manuál ke kamerovým systémům. Standardizoval podobu informačních tabulek atd. Občas své názory, mj. i v návaznosti na judikaturu, korigoval.

Za významný moment, který přispěl k poměrně úspěšnému se vypořádání s problematikou, lze považovat oznamovací povinnost ve smyslu ust. § 16 zákona č. 101/2000 Sb.; ve vztahu ke kamerovým systémům (stejně jako k jiným způsobům sledování) nebylo dovozeno naplnění výjimky z oznamovací povinnosti, jak byla formulována ust. § 18 jmenovaného zákona. Z oznámení zpracování osobních údajů kamerovými systém a ze související komunikace se správci osobních údajů Úřad pro ochranu osobních údajů získal řadu praktických poznatků o provozování kamerových systémů, využívání záznamů, účelech správců atd. Získal tak podklad k tomu, aby jeho činnost v této oblasti mohla opisovat realitu a reagovat na ni, což je žádoucí, a ne úplně často vídaný jev u správních orgánů.

Přibližně v roce 2010 se situace, jde-li o zájem inspektorátu práce a Úřadu pro ochranu osobních údajů o ust. § 316 ZPr, počala měnit. Do určité míry to lze přisuzovat změně vnímání ze strany společnosti. Rozšířilo se povědomí o právní úpravě na ochranu osobních údajů, o právech, které

v této souvislosti lidé mají, o tom, že zde státní orgány problematiku řeší a přestoupení zákonných pravidel potrestat.

V řadě případů se však stěžovatelé neobraceli na Úřad pro ochranu osobních údajů, nýbrž na inspektoráty práce. Na to došlo mezi Státním úřadem inspekce práce a Úřadem pro ochranu osobních údajů k diskusi nad tím, jak situaci řešit. V řadě případů, s ohledem na scházející možnost efektivního veřejnoprávního postihu ze strany inspekce práce, došlo k předání věcí Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Předělem byl do určité míry 29. červenec 2017, kdy byly do zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, vtěleny dvě skutkové podstaty přestupků/správních deliktů (§ 11a a § 24a) uvozené nadpisy *„přestupky na úseku ochrany soukromí a osobních práv zaměstnanců“*.

Jde fakticky o tři skutkové podstaty. Dle zákonných ustanovení se zaměstnavatel (fyzická osoba, fyzická osoba podnikající, nebo právnická osoba) dopustí přestupku tím, že

(i.) naruší soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele některým ze způsobů uvedených v § 316 odst. 2 zákoníku práce, za což mu může být uložena pokuta až do výše 1.000.000 Kč;
(ii.) neinformuje zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle § 316 odst. 3 zákoníku práce, za což mu může být uložena pokuta až do výše 100.000 Kč;
(iii.) v rozporu s § 316 odst. 4 zákoníku práce vyžaduje od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem, za což mu může být uložena pokuta až do výše 1.000.000 Kč.

Z určitého hlediska tak došlo k dílčímu překryvu (viz níže) kompetencí Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspekce práce. V tiskové zprávě z 31. července 2017[75] Úřad pro ochranu osobních údajů deklarovat (byť se odkazuje na překonaný rozsudek Vrchního soudu v Praze, který staví právě na opačném principu – viz například NSS ve věci sp. zn. 6 As 133/2015 – 53), že mezi dotčenými institucemi bude docházet ke vzájemné komunikaci, aby se předešlo dvojímu trestání za jeden skutek. To je sice pozitivní, současně však vyjádření také říká, že rozšíření působnosti inspektorátu práce se nedotýká působnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů, tzn. v části, kde se kompetence překrývají, může kontrolu provést jeden, nebo druhý.

V tiskové zprávě nicméně jeden podstatný moment schází.

Zákaz dvojího trestání je nepřekročitelným ústavním principem. Stejně důležitým a rozhodujícím principem je však i povinnost orgánů veřejné moci postupovat tak, aby byla zachována právní jistota účastníků právních vztahů. Právní jistota je široký pojem. V rámci rozhodovací praxe orgánů veřejné moci znamená primárně předvídatelnost rozhodování a jednotnost. Zásadu v obdobných případech obdobně je možné překonat jedině z dostatečně silného důvodu; jsou-li naplněn podmínky pro *overruling* (viz například Ústavní soud České republiky ve věci sp. zn. III. ÚS 1275/10). O spolupráci v tomto směru však tisková zpráva nehovoří. Přirozeně se nabízí doufat, že byla implicitně předpokládána. Z dosavadního zkoumání materie a z komunikace s dotčenými

[75] Viz https://www.uoou.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=200144&id=26275&n=tiskova%2Dzprava%2Dke%2Dschvaleni%2Dnovely%2Dzakona%2Do%2Dinspekci%2Dprace

orgány veřejné moci se podává, že spíše nikoli (neexistuje ani jednotná metodika v rámci inspektorátů práce, natož jednotící metodika Úřadu pro ochranu osobních údajů a Státního úřadu inspekce práce, která by mj. zahrnovala informační kanály pro sdílení informací o uložených pokutách).

Zájem na takovém systému sdílení informací přitom měl mít primárně Státní úřad inspekce práce, neboť v momentě nabytí účinnosti zákona, jímž se inspekci práce přisoudila kompetence kontrolovat dodržování povinností podle ust. § 316 ZPr, měl Úřad pro ochranu osobních údajů již více jak patnáctiletou praxi a bohatou rozhodovací historii ohledně kamerových systémů na pracovištích.

V souvislosti s otázkou jednotnosti postupu obou dotčených úřadů nelze nechat stranou ani odlišnou výši možných sankcí.

V roce 2017 činila maximální výše pokuty při nesplnění povinností na úseku ochrany osobních údajů (skutkové podstaty přestupků byly odkazovací) dle § 44 zákona č. 101/2000 Sb. pro fyzické osoby 1.000.000 Kč, resp. až 5.000.000 Kč, pokud došlo k ohrožení většího počtu osob, nebo byly povinnosti porušeny při zpracování citlivých údajů, a dle § 45 stejného zákona pro fyzické osoby podnikající a pro právnické osoby 5.000.000 Kč, resp. až 10.000.000 Kč, pokud došlo k ohrožení většího počtu osob, nebo byly povinnosti porušeny při zpracování citlivých údajů. Oproti tomu v případě zákona č. 251/2005 Sb. se v obou případech jednalo a jedná nejvýše o 1.000.000 Kč. Ještě dramatičtější je rozdíl při srovnání zákona č. 251/2005 Sb. a obecného nařízení o ochraně osobních údajů.

Lze rozumět předkladateli, že nechtěl ust. § 11a a § 24a zákona č. 251/2005 Sb. narušovat jednotu právní úpravy a jistou logickou vnitřní strukturu sankcí v zákoně č. 251/2005 Sb. Na druhou stranu i zákon o inspekci práce zná pokutu až ve výši 10.000.000 Kč (§ 12 a § 25) a její volba by i pro přestupky podle § 11a a § 24a, jde-li o narušení soukromí a shromažďování údajů, byla bývala právě kvůli zachování celistvosti právní úpravy zřejmě šťastnější (byť samozřejmě maximální zákonná výše nic nevypovídá o obvyklé výši sankcí ukládaných správními orgány v konkrétních případech). Důvodem je mj. i fakt, že výší možné sankce se vyjadřuje typová závažnost postihovaného jednání a hodnota chráněného společenského statku. Není-li k tomu zvláštní důvod, mezi typově obdobnými situacemi vztahující se k obdobným nebo stejným chráněným hodnotám by neměly být zásadní rozdíly ve výši možných sankcí.

Dalším z jistého hlediska zlomovým momentem problematiky je nabytí platnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES dne 25. května 2018. Neplatí sice prohlášení o revoluci, které mnozí věci neznalí hlásali v době před nabytím platnosti nařízení, neboť základní principiální uspořádání a stavba právní úpravy zůstali stejné. Na druhou stranu to není ani tak, že by se relativně ustálené vody nepohnuly.

Došlo k zavedení nových institutů (oznámení a ohlášení porušení zabezpečení, zavedení pověřence pro ochranu osobních údajů atd.) a k dílčím modifikacím některých stávajících (informační povinnost, řetězení zpracovatelů atd.). Diskuse o těchto viditelných změnách spolu

s diskusemi nad podobou a adaptující legislativy, včetně problematiky trestání atd., rozptýlení pozornosti, které přinesly, způsobilo, že se postupně a jakoby potají a do určité míry neviděny projevují neméně citelné změny. Jde o změny v přístupech k některým zavedeným otázkám, o modifikaci výkladu některých zavedených pojmů a obsahu určitých povinností. Jejich iniciátorem a původem je Evropský sbor pro ochranu osobních údajů.

Evropský sbor pro ochranu osobních údajů fakticky vzešel z pracovní skupiny 29 (WP 29) zřízené na základě čl. 29 směrnice 95/46/ES. Jeho síla je však nepodstatně větší a jeho úloha v ovlivňování přístupů dozorových úřadů bude rozhodující.

WP 29 přijímala stanoviska a metodiky, avšak snad vyjma předávání osobních údajů do třetích zemí, konkrétně zejména podoby a přijímání závazných podnikových pravidel (BCR), byly vnímány její stanoviska (nejméně ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů) spíše jako doplňková. Úřad pro ochranu osobních údajů přijal okolo šedesáti stanovisek, kdy ne vždy jeho závěry korespondovaly přesně s tím, co ve svých pracovních dokumentech uváděla WP 29. Stanoviska Úřadu pro ochranu osobních údajů byla výsledkem interní diskuse odborníků úřadu. Nepodléhala žádné externí supervizi. Jejich správnost byla fakticky posuzována ve správním soudnictví.

Řada stanovisek Úřadu pro ochranu osobních údajů zasahovala širokou škálu subjektů. Byla respektována a v praxi podle nich dotčené osoby postupovaly. Na uvedení zpracování osobních údajů do souladu s nimi vynaložili správci a zpracovatelé nemalé finanční prostředky.

Mechanismus nastavený obecným nařízením o ochraně osobních údajů je jiný než dosavadní zavedená praxe. Evropský sbor pro ochranu osobních údajů plní jednotící úlohu pro celou unii. Jeho schválení podléhají jednotlivé počiny dozorových úřadů – kodexy chování atd. Prozatím se zdá, že jeho působení fakticky vylučuje přijímání stanovisek ze strany dozorových úřadů; ostatně Úřad pro ochranu osobních údajů všechna svá dosavadní stanoviska přesunul do archivu.

Závěry Evropského sboru pro ochranu osobních údajů a jeho pohled na určité momenty problematiky zřejmě nebude stejný jako Úřadu pro ochranu osobních údajů; v této souvislosti lze například vzpomenout úvahy sboru o tom, že by se právní úpravou na ochranu osobních údajů měly řídit i on-line kamerové systémy. Jak rozsáhlé změny a s jakými náklady bude působení sboru ve vztahu ke zdejším adresátům právní úpravy znamenat, je těžko odhadovat. Nabytí platnosti obecného nařízení bylo jakým si silnějším poryvem větru, který rozčeřil klidné vody. Působení Evropského sboru pro ochranu osobních údajů bude nepodobné žblunknutí kamene – mnoho šířících se vln všemi směry.

Krátce řečeno, z hlediska právní úpravy na ochranu osobních údajů, s ohledem zejména na působení Evropského sboru o ochraně osobních údajů, nelze mít za to, že by byla pravidla v tomto směru konečná.

Zde bude na kamerové systémy nahlíženo, jelikož pozice a závěry sboru prozatím nejsou jasné a konečné, tak, že provozování on-line kamerového systému, tedy kamerového systému, z nějž není pořizován záznam, nemá povahu zpracování osobních údajů.

Stávající situace je tedy mj. problematická z hlediska určení míry překryvu kompetencí Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce, jde-li o kamerové systémy na pracovištích. Spolu s tím jde ruku v ruce riziko porušení zásady *ne bis in idem*. Těmto otázkám zde bude v kontextu vymezení obsahu ust. § 316 ZPr dále věnována pozornost.

1. Výklad ust. § 316 ZPr (zejména z hlediska kamerových systémů)[76]

Právní úprava obsažená v ust. § 316 ZPr[77] dopadá na zaměstnance činné pro zaměstnavatele jak v pracovním poměru, tak na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti).

Ustanovení se dotýká několika oblastí, jejichž společným znakem je, jak se podává z označení hlavy VIII části 13 ZPr, do níž je ustanovení zařazeno, stejně tak jako z důvodové zprávy k § 316 ZPr,[78] jednak ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele (čl. 11 Listiny základních práv a svobod[79]) a jednak ochrana osobních práv (osobnostních práv) zaměstnance, zejména soukromí, osobních údajů a listovního tajemství (čl. 7, 10, 13 LZPS).

Ve vtahu k ochraně majetkových zájmů zaměstnavatele je z hlediska předmětného ustanovení podstatné, zda tyto zájmy a s nimi související kontrola mají být chápány v úzkém smyslu slova, tj. výlučně jako kontrola nakládání s pracovními prostředky ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr za účelem ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele, nebo v širokém smyslu slova. Ve druhém případě by tak šlo o kontrolu jak nakládání s pracovními prostředky podle § 316 odst. 1 ZPr, tak i o dodržování jiných pracovněprávních povinností zaměstnance, jejichž porušení by mohlo mít

---

[76] Vychází z *Morávek, J.* Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy. Praha: Wolters Kluwer. 2019.

[77] *(1) Zaměstnanci nesmějí bez souhlasu zaměstnavatele užívat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky ani jeho telekomunikační zařízení. Dodržování zákazu podle věty první je zaměstnavatel oprávněn přiměřeným způsobem kontrolovat.*
(2) Zaměstnavatel nesmí bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele narušovat soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele tím, že podrobuje zaměstnance otevřenému nebo skrytému sledování, odposlechu a záznamu jeho telefonických hovorů, kontrole elektronické pošty nebo kontrole listovních zásilek adresovaných zaměstnanci.
(3) Jestliže je u zaměstnavatele dán závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, který odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů podle odstavce 2, je zaměstnavatel povinen přímo informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění.
(4) Zaměstnavatel nesmí vyžadovat od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem uvedeným v § 3. Nesmí vyžadovat informace zejména o
a) těhotenství,
b) rodinných a majetkových poměrech,
c) sexuální orientaci,
d) původu,
e) členství v odborové organizaci,
f) členství v politických stranách nebo hnutích,
g) příslušnosti k církvi nebo náboženské společnosti,
h) trestněprávní bezúhonnosti;
to, s výjimkou písmen c), d), e), f) a g), neplatí, jestliže je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána, a je-li tento požadavek přiměřený, nebo v případech, kdy to stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis. Tyto informace nesmí zaměstnavatel získávat ani prostřednictvím třetích osob.

[78] Srov. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna 2002–2006, tisk č. 1153/0.

[79] Dále jen ***LZPS***.

negativní dopad do majetkové sféry zaměstnavatele, tj. včetně např. kontroly nakládání s jinými věcmi během výkonu práce než těmi, které jsou uvedeny v § 316 odst. 1 ZPr (např. se zbožím atp.), kontroly dodržování povinností v oblasti pracovní doby atp. Z dikce § 316 odst. 3 ZPr, kde se hovoří o *„zavedení kontrolních mechanismů“* (v těchto slovech lze vidět odkaz na § 316 odst. 1 ZPr), by bylo možné usuzovat na první z variant. Jelikož je však v § 316 ZPr zařazen ještě zcela nesouvisející odst. 4, a jelikož se v § 316 odst. 2 hovoří mj. o písemnostech adresovaných zaměstnanci, stejně jako o elektronické poště směřované zaměstnanci, tedy o skutečnostech nemajících vztah k povinnosti podle § 316 odst. 1 ZPr, je třeba se přiklonit spíše ke druhé z možností, tj. vztáhnout dané ustanovení (zejména § 316 odst. 2, 3 ZPr) jak ke kontrole ve smyslu odst. 1, tak obecně ke kontrole zaměstnance. V řadě případů (kontrola nakládání s elektronickou poštou, služebním vozem atp.) může kontrola podle § 316 odst. 1 ZPr nicméně spadat v jedno s kontrolou jiných pracovněprávních povinností (pracovní doba atp.).

Komentované ustanovení váže a v základu reaguje na základní práva a povinnosti subjektů základního pracovněprávního vztahu tvořící jeho obsah. Ten je definován povinností zaměstnance vykonávat v pracovní době pro zaměstnavatele práci podle pracovní smlouvy dle jeho pokynů, kdy pouze (nejde-li o zákonem uznané překážky v práci, u nichž se stanoví něco jiného) za výkon práce zaměstnanci od zaměstnavatele náleží pracovněprávní odměna (mzda, plat, odměna z dohody). Dále reflektuje podstatu vlastnického práva, když zdůrazňuje výlučné právo zaměstnavatele rozhodovat o způsobu využití pracovních a výrobních prostředků (ať již jsou ve vlastnictví zaměstnavatele nebo nikoli); s ohledem na povahu základního pracovněprávního závazku, neurčí-li zaměstnavatel výlučně jinak, smí zaměstnanec s pracovními a výrobními prostředky nakládat pouze ve směru k realizaci obsahu pracovního závazku, tedy konat jejich prostřednictvím pro zaměstnavatele práci. Zda je tento příkaz řádně respektován, má mít zaměstnavatel právo přiměřeně kontrolovat, tedy tak, aby nedocházelo k nepřiměřenému zásahu do osobnostních práv zaměstnance či třetích osob (viz níže).

Na zbytku ustanovení nezávislou právní úpravu představuje § 316 odst. 4 ZPr, který (částečně zdánlivě) limituje možnosti zaměstnavatele získávat o zaměstnanci určité informace. Z legislativně-technického hlediska by měl být nejméně tento odstavec od zbytku ustanovení oddělen.

Z uvedeného se podává, že spolu s právní úpravou obsaženou v zákoníku práce bude v této souvislosti zpravidla v různé míře (viz níže) třeba aplikovat i právní úpravu na ochranu osobních údajů. V řadě případů, zejména budou-li užity prostředky moderní techniky, bude mít kontrola či sledování totiž povahu zpracování osobních údajů.

Komentovaná právní úprava se úzce dotýká obecně konceptu práva na soukromí, včetně práva na důvěrnost přepravovaných zpráv a písemností. Při interpretaci a aplikaci dané právní úpravy je tak třeba vycházet mj. i z příslušných ustanovení ústavního pořádku ČR, zejména z čl. 7, 10, 13 LZPS. Ve vztahu k zaměstnavateli jde především o čl. 11 LZPS. Spolu s ustanoveními ústavního pořádku, s ohledem na koncept právní úpravy na ochranu osobních údajů.

1.1. <u>Dispozice s pracovními a výrobními prostředky (§ 316 odst. 1 ZPr)</u>

Základní pracovněprávní vztah je synallagmatickým, věřitelsko-dlužnickým vztahem, jehož základní obsah (§ 38 ZPr) je definován závazkem zaměstnavatele přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy (§ 34b ZPr) v rozsahu ujednaného pracovního úvazku (vyjma konta pracovní doby) a za odvedenou práci zaměstnanci platit pracovněprávní odměnu. Pro výkon práce musí zaměstnavatel vytvářet zaměstnanci potřebné (uspokojivé) pracovní podmínky. Z druhé strany je zde v základu závazek zaměstnance podle pokynů zaměstnavatele práci podle pracovní smlouvy osobně konat v rozvržené týdenní pracovní době. Pro práci konanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr platí uvedené přiměřeně jejich povaze.

Právě naznačenému schématu spolu s maximou formulovanou čl. 11 LZPS odpovídá příkaz vyjádřený § 316 odst. 1 ZPr, dle nějž zaměstnanci nesmějí bez souhlasu zaměstnavatele užívat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky, ani výpočetní techniku nebo telekomunikační zařízení, které jim byly zaměstnavatelem k výkonu práce svěřeny či poskytnuty. V odkazovaném ustanovení se nepřesně hovoří *„o prostředcích či výpočetní nebo telekomunikační technice zaměstnavatele“*. Vlastnictví pracovních prostředků atd., které zaměstnavatel zaměstnanci k výkonu práce svěří či poskytne, není podstatné; mohou být ve vlastnictví zaměstnavatele, stejně tak ale je může mít zaměstnavatel v nájmu nebo mohou být předmětem výpůjčky atp. Podstatné je pouze to, že se nejedná o prostředky zaměstnance; pokud jde o prostředky zaměstnance, je rozhodné, zda mají být pro tu chvíli se svolením zaměstnavatele užity k výkonu práce, tedy to, že zaměstnavatel pro tu chvíli nese náklady na jejich užití. Ostatně ani pojem *„prostředky telekomunikační techniky či výpočetní techniky“* není přesný, neboť krom zařízení samotných jde (a mnohdy primárně a zejména) i o související služby (kupř. mobilní data, náklady na telekomunikační provoz), které jsou zaměstnavatelem placeny.

Příkaz vyjádřený větou první § 316 odst. 1 ZPr je *de facto* nadbytečný, neboť shodné plyne z povahy věci z podstaty vlastnického práva a práva na ochranu majetku. Ochrana vlastnictví a majetku je v této poloze míněna nikoli jen jako ochrana věcí, se kterými zaměstnanec nakládá, neboť ty, jak již byl řečeno, nemusí být ve vlastnictví zaměstnavatele, nýbrž i jako ochrana vlastnictví a majetku zaměstnavatele v širším smyslu (i náklady na dispozice s těmito věcmi, byť by nebyly ve vlastnictví zaměstnavatele, by v konečném důsledku nesl zaměstnavatel – bez významu v této souvislosti není ani to, zda by k dispozicím pro osobní potřebu docházelo v pracovní době nebo mimo ni). Uvedené se vztahuje na prostředky zaměstnance používané k výkonu práce se souhlasem zaměstnavatele přiměřeně.

Platí tedy, že zaměstnanec smí pracovní nebo výrobní prostředky, prostředky telekomunikační nebo výpočetní techniky či jakékoli jiné věci (včetně s nimi souvisejících služeb), které mu byly zaměstnavatelem svěřeny či propůjčeny k výkonu práce, využívat, nedohodnou-li se nebo nebude-li zaměstnavatelem určeno jinak, nebo nerozhodne-li zaměstnavatel jinak (a zaměstnanec toto rozhodnutí zaměstnavatele akceptuje), výlučně k plnění pracovního závazku. Uvedené z povahy věci nic nemění na tom, co stanoví § 1037 a 1038 ObčZ, tedy na právu zaměstnance ve stavu nouze nebo v naléhavém veřejném zájmu (primárně za plnou peněžitou náhradu odpovídající míře, ve které byl majetek zaměstnavatele dotčen) na nezbytnou dobu a v nezbytné míře použít cizí věc, pokud účelu není možné dosáhnout jinak. Právní vztah, který v tomto případě vznikne, má však povahu občanskoprávní a nikoli pracovněprávní.

Příklad

Kompenzace, náhrady a nouzové volání. Zaměstnanec má od zaměstnavatele svěřen výlučně k plnění pracovních úkolů mobilní telefon s připojením k internetu. Cena za datové služby činí 50 hal/1 MB. Hlasové služby jsou neomezené – paušální částka činí 500 Kč/měsíčně. Vedle toho má zaměstnanec výlučně k plnění pracovních úkolů svěřen osobní automobil.

Zaměstnanec využije mimo pracovní dobu mobilní telefon k prohlížení internetu pro soukromé účely. Při této příležitosti shlédne několik videí. Celkový datový přenos užití mobilního telefonu pro soukromé účely bude činit 500 MB. Vedle toho zaměstnanec uskuteční mimo pracovní dobu několik soukromých hovorů v celkové délce 30 min. Konečně zaměstnanec mimo pracovní dobu realizuje cestu na chatu a zpět služebním vozem, celkem ujede 300 km; pohonné hmoty si zaměstnanec platil sám.

Důsledky počínání zaměstnance jsou následující.

Ve všech případech se jedná o porušení pracovní kázně (porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k práci vykonávané zaměstnancem), které, jelikož je zaměstnancem zaviněno, zakládá jeho odpovědnost, tedy povinnost nést nepříznivé právní důsledky. Krom jiného může zaměstnavatel na základě tohoto jednání zaměstnance učinit vůči němu jednání (právní či faktické – dle závažnosti) směřující ke skončení pracovního poměru (okamžité zrušení pracovního poměru, výpověď z pracovního poměru, písemné upozornění na porušení pracovní kázně a na možnost výpovědi z pracovního poměru). Současně zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za způsobené škody. Zde bude škodu představovat primárně náklad na datový přenos, tj. 250 Kč za mobilní data, dále opotřebování služebního vozu. Spolu s tím bude zaměstnavateli vůči zaměstnanci svědčit právo na vydání bezdůvodného obohacení za užití mobilního telefonu; v důsledku volání škoda nevzniká (vyjma opotřebení přístroje, které však bude zanedbatelné), jelikož je volání neomezené. Stejně by bylo možné uvažovat o nárocích z titulu bezdůvodného obohacení, jde-li o užití vozu k soukromým účelům, neboť tímto zaměstnanec krom jiného ušetřil peněžní prostředky, které by musel jinak vynaložit na cestu či přepravu věcí, které služebním vozem převážel, atp.

O jinou situaci by se jednalo např. tehdy, pokud by zaměstnanec, který směl zaparkovat služební vozidlo před svým domem, jelikož ráno měl jet na pracovní cestu, musel v noci odvést své dítě do nemocnice k akutnímu lékařskému zákroku. V tomto případě by se jednalo o občanskoprávní vztah a postupovalo by se podle § 1037 a 1038 ObčZ.

Nelze se ztotožnit s občasně v rámci odborné veřejnosti prezentovanými názory, že zaměstnavatelé musí do jisté míry tolerovat, vyřizuje-li si zaměstnanec na pracovišti a v pracovní době za použití pracovních prostředků zaměstnavatele soukromé záležitosti. Takové závěry nelze dovozovat ani z rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva či Soudního dvora EU k otázce soukromí zaměstnance na pracovišti. Z těchto rozhodnutí vyplývá pouze to, že zaměstnanci svědčí právo na ochranu soukromí i na pracovišti (jako konkrétním místě) mimo dobu, kdy vykonává práci, stejně tak jako v době, kdy práci koná; i pokladní v supermarketu, která celou svou směnu sedí za kasou, má i přes místo, kde se nachází, a práci, kterou vykonává, právo na určitou míru soukromí (pro žádné účely nebude třeba prostřednictvím záznamů z kamerového

systému zjišťovat, zda a kolikrát si během směny učesala vlasy či se napila). Z těchto rozhodnutí však nelze dovodit, že by zaměstnanci svědčilo (v jakémkoli rozsahu) právo na placené pracovní volno k vyřízení soukromých záležitostí, včetně užití (cizích) pracovních prostředků k těmto účelům (to nic nemění na shora uvedeném k § 1037 a 1038 ObčZ – mimořádná situace může být v kontextu právní úpravy pracovněprávních vztahů překážkou v práci, placenou či neplacenou, avšak ani fakt, že se jedná o překážku v práci, nezakládá právo na volné a bezplatné užití prostředků zaměstnavatele).

Obrazně řečeno, soustružník si bez souhlasu zaměstnavatele v pracovní době a ani mimo ni na soustruhu, který obsluhuje, nic pro osobní potřebu vysoustružit nemůže. Tesař si nemůže za použití materiálu a pracovních prostředků zaměstnavatele ničeho mimo výkon práce vytesat. Pouze odlišná povaha vykonávané práce nemůže tento základní princip změnit. Není možné ani to, aby si manažer, který má mobilní telefon svěřen výlučně k plnění pracovních úkolů, jeho prostřednictvím vyřizoval soukromé záležitosti na náklady zaměstnavatele, pokud s tím zaměstnavatel nevysloví souhlas. Učiní-li tak, zakládá svou odpovědnost a krom jiného odpovídá zaměstnavateli za škodu, která mu tím vznikla. Bude tedy povinen uhradit primárně náklady na realizaci předmětného hovoru. Pokud by snad šlo o tarif s neomezenou možností volání, svědčí zaměstnavateli vůči zaměstnanci mj. práva z bezdůvodného obohacení. Stejné bude platit např. pro využívání připojení k internetu atp.

Závěry učiněné v předešlém odstavci však nic nemění na tom, že pokud zaměstnavatel ví, že zaměstnanci užívají pracovní prostředky (např. počítače nebo mobilní telefony) v určitém rozsahu k mimopracovním aktivitám, přičemž tato praxe je ze strany zaměstnavatele bez výhrad dlouhodobě tolerována, není možné zaměstnance ať již stávajícího, který postupuje v mezích takové zavedené praxe a zvyklosti, příp. nově nastupujícího, který bude jednat v mezích této zvyklosti, sankcionovat za jednání odpovídající takové zavedené praxi. Zavedená praxe však nezbavuje zaměstnavatele práva nastavit do budoucna pravidla odlišně od zavedeného úzu; negativní důsledky lze vyvozovat jen vůči těm jednáním, která odpovídají dřívějšímu zavedenému úzu, která jsou v rozporu s pravidly stanovenými zaměstnavatelem později, k nimž došlo až po změně pravidel zaměstnavatelem. Tyto závěry staví mj. na tom, že zákon pro souhlas zaměstnavatele ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr nepředepisuje žádnou formu, tzn. tento může být i konkludentní. Vedle toho nic (z jistého hlediska vyjma limitů položených dobrými mravy) nebrání zaměstnavateli předchozí souhlas odvolat; souhlas může být dán i na dobu určitou. Situace by z povahy věci byla částečně odlišná, pokud by bylo právo zaměstnance založeno dvoustranným a nikoli jednostranným právním jednáním.

Svolení k užívání prostředků k mimopracovním účelům konečně samo o sobě nijak nesouvisí s právem zaměstnavatele žádat si odpovídající náhradu za jejich užití; práva na náhradu se nicméně může zaměstnavatel vzdát, a to i předem.

1.2. Kontrola nakládání s pracovními a s výrobními prostředky (ust. § 316 odst. 1 ZPr)

Z hlediska § 316 odst. 1 ZPr je zásadní věta druhá. Jak správně konstatoval i Nejvyšší soud České republiky, zaměstnavatel není omezen v rozhodnutí, zda a v jakém rozsahu zaměstnanci umožní

využívat pracovní a výrobní prostředky pro soukromé účely.[80] Právě opačné však platí o možnosti kontrolovat, zda zaměstnanec zákaz využívání pracovních a výrobních prostředků pro jiné než pracovní účely dodržuje, resp. zda nepřekračuje dovolený rozsah užívání.

Zmocnění zaměstnavatele ke kontrole je v návaznosti na čl. 4 LZPS třeba vyložit v souladu s principem nezbytnosti tak, že zásah do chráněných zájmů zaměstnance je možný při splnění zákonem předepsaných podmínek (viz níže), musí však být proveden jen v nezbytně nutném rozsahu. Uvedené k principu přiměřenosti u § 316 odst. 2 ZPr níže platí obdobně i zde – pojem *„přiměřeným způsobem“ de facto* odkazuje na to, že legálnost kontroly závisí od toho, zda zaměstnavatelův záměr a zvolený způsob jeho provedení s ohledem ke všem okolnostem (zvolený způsob a prostředky kontroly, povaha a závažnost kontrolovaných pracovněprávních povinností, závažnost chráněných zájmů na straně zaměstnance, zejména míra soukromí zaměstnance, existence jiných prostředků umožňujících rovněž naplnit sledovaný účel atp.) je vhodným, nutným a přiměřeným prostředkem k dosažení účelu.

V této souvislosti Nejvyšší soud v odkazovaném rozhodnutí mj. uvádí: *„kontrola dodržování uvedeného zákazu – jakkoli je právo na ni v zákoně zakotveno – nemůže být zaměstnavatelem vykonávána zcela libovolně (co do rozsahu, délky, důkladnosti apod.), neboť zaměstnavatel je oprávněn tuto kontrolu provádět toliko ‚přiměřeným způsobem‘. Protože zákon blíže nestanoví, co je oním ‚přiměřeným způsobem‘ kontroly, jedná se o právní normu s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. o právní normu, jejíž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Přitom soud patrně přihlédne zejména k tomu, zda šlo o kontrolu průběžnou či následnou, k její délce, rozsahu, k tomu, zda vůbec a do jaké míry omezovala zaměstnance v jeho činnosti, zda vůbec a do jaké míry zasahovala také do práva na soukromí zaměstnance apod. Předmětem kontroly samozřejmě může být toliko zjištění, zda zaměstnanec porušil zákonem stanovený absolutní zákaz, ale s přihlédnutím k tomu, zda (jako v projednávané věci) zaměstnavatel neučinil souhlas používat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky a jeho telekomunikační zařízení a v jakém rozsahu; půjde tedy jen o kontrolu nedodržení těch povinností, jež nebyly zaměstnavatelem vyloučeny nebo zmírněny. Jedině takto provedená kontrola může být považována za ‚přiměřenou‘ a tedy i zákonnou (v souladu s oprávněním podle § 316 odst. 1 věty druhé ZPr). Zároveň je třeba mít na zřeteli, že, má-li zaměstnanec zakázáno užívat majetek zaměstnavatele pro svou osobní potřebu a zaměstnavatel má právo kontrolovat dodržování tohoto zákazu, musí mít zaměstnavatel také možnost nějakým způsobem tuto kontrolu realizovat a získat případně důkaz o nedodržování uvedeného zákazu.“*

V kontextu § 316 odst. 2 ZPr je § 316 odst. 1 ZPr třeba rozumět následovně. Výlučně podle § 316 odst. 1 se postupuje, je-li pravděpodobné (až je to *de facto* jisté), že nemůže dojít k narušení soukromí zaměstnance, bez ohledu na zvolený prostředek kontroly. Dále se výlučně podle tohoto ustanovení postupuje, i kdyby docházelo k zásahu do soukromí zaměstnance, je-li zvolena jiná forma kontroly nežli ta, kterou vypočítává § 316 odst. 2 (sledování, odposlech a záznam telefonických hovorů, kontrola elektronické pošty nebo listovních zásilek adresovaných zaměstnanci); příkladem může být nahlédnutí do knihy jízd služebního vozu či jiná nahodilá

[80] V této souvislosti viz Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 21 Cdo 1771/2011.

kontrola realizovaná v reálném čase, jde-li o *ad hoc* případy. V případech ostatních se použije § 316 odst. 1 ve spojení s § 316 odst. 2, 3 ZPr (viz níže).

Bude-li prostřednictvím zvoleného prostředku kontroly docházet ke zpracování osobních údajů zaměstnance, ve vztahu k němuž bude kontrola prováděna, uplatní se zde spolu s právní úpravou obsaženou v § 316 ZPr ještě i právní úprava na ochranu osobních údajů; i v takovém případě dochází k překryvu kompetencí Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce. Jde zejména o základní principy a povinnosti, jako je zákonný podklad (titul) pro zpracování osobních údajů, minimalizace zásahů do chráněných hodnot, s níž souvisí účelové omezení rozsahu zpracovávaných osobních údajů, omezená doba uchování vážící se na účel zpracování, či přiměřené prostředky a způsob zpracování osobních údajů, informační povinnost vůči subjektu údajů/dotčenému zaměstnanci, povinnost zabezpečení zpracovávaných osobních údajů, povinnost respektu a zachování práv dotčeného subjektu údajů/zaměstnance, jde-li o právo na přístup k údajům (právo na námitku atp.), či alespoň informace o zpracovávaných osobních údajích atp. (ve vztahu k určitým typům kontroly nelze vyloučit ani oznamovací povinnost vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů). Poukázat lze také na čl. 22 obecného nařízení, z nichž vyplývají limity k možnostem negativních rozhodnutí vůči subjektu údajů, které by se zakládaly výlučně na automatizovaném zpracování osobních údajů.

Právo zaměstnavatele kontrolovat nakládání se svěřeným pracovním nebo výrobním prostředkem se neomezuje na pracovní dobu. Z hlediska určení míry přiměřenosti kontroly je však třeba reflektovat, že mimo pracovní dobu svědčí zaměstnanci obecně větší míra soukromí.

1.3. Narušování soukromí zaměstnance způsoby kontroly podle ust. § 316 odst. 2 ZPr – působnost

Ustanovení § 316 odst. 2, 3 ZPr specifikuje okolnosti, jimiž se podmiňuje právo kontroly zaměstnance ze strany zaměstnavatele, jejímž prostřednictvím dochází k zásahu do osobnostních práv zaměstnance, resp. soukromí zaměstnance v širším smyslu slova; pojmy sledování a odposlech, s nimiž § 316 odst. 2 ZPr operuje, je třeba vnímat v kontextu účelu, jímž je kontrola. Pro tento případ se pod pojem soukromí zahrnuje i důvěrnost přepravovaných zpráv a písemností.

Ustanovení dopadá pouze na případy, kdy není kontrola zaměstnavateli přímo či nepřímo uložena zákonem. Ustanovení se nepoužije, vyplývá-li povinnost nebo právo realizovat kterýkoli ze způsobů zásahu do soukromí, který je zmíněn v § 316 odst. 2 ZPr, ze zvláštního právního předpisu. To však nevylučuje, opětovně neplyne-li z tohoto zvláštního právního předpisu jinak, aplikaci obecné právní úpravy na ochranu osobních údajů, je-li zásah (kontrola) realizován prostřednictvím zpracování osobních údajů.

Ustanovení § 316 odst. 2, 3 ZPr se vztahuje pouze na prostředky/způsoby kontroly, jimiž jsou otevřené sledování, skryté sledování, odposlech a záznam telefonických hovorů, kontrola (odchozí i příchozí) elektronické pošty a listovních zásilek adresovaných zaměstnanci. Ze slov odposlech a sledování lze dovozovat, že ustanovení dopadá i na kontrolu v reálném čase. Je třeba je tudíž aplikovat např. i na on-line kamerový systém instalovaný na pracovišti tak, že umožňuje

kontrolu zaměstnance ve shora uvedeném smyslu, bude-li účelem užívat jej ke kontrole zaměstnance způsobem, který naplňuje definiční znaky sledování; sledováním se přitom rozumí delší dobu trvající nebo opakované systematické kontrolování zaměstnance prostřednictvím daného systému/prostředku (opačně, pokud bude on-line kamera určena primárně k jinému účelu a zaměstnavatel jejím prostřednictvím *ad hoc* zkontroluje zaměstnance, tj. způsobem nelišícím se od běžné kontroly vedoucím zaměstnancem v místě pracoviště, komentované ustanovení na tyto případy dopadat nebude). Zvolený způsob či prostředek kontroly má význam z hlediska míry zásahu do soukromí kontrolovaného zaměstnance.

Ustanovení § 316 odst. 2 ZPr by mělo být aplikováno jak v případech realizace účelu, jímž je ochrana majetku zaměstnavatele v užším smyslu slova, tj. ochrana prostředků ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr (viz shora), tak i na ostatní případy kontroly plnění pracovních povinností zaměstnance.

Kontrola podle § 316 odst. 2, 3 ZPr (primárně z hlediska účelu § 316 odst. 1 ZPr) dopadá i na případy, kdy se zaměstnanec pohybuje na pracovišti nebo ve společných prostorách zaměstnavatele, i mimo svou pracovní dobu. S ohledem na rozvoj a možnosti moderních technologií je § 316 odst. 2 ZPr třeba číst ve vztahu k prostředkům výpočetní techniky, telefonickým hovorům, elektronické poště a jiným telekomunikačním či elektronickým prostředkům tak, že zaměstnavateli právo kontroly vůči zaměstnanci svědčí (při naplnění zákonných podmínek) i mimo pracovní dobu a pracoviště zaměstnavatele nebo jeho společné prostory, jde-li primárně o kontrolu plnění povinností ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr, nebo povinností obdobného charakteru. Skutečnost, že je kontrola prováděna mimo pracovní dobu a pracoviště, nicméně může mít důsledky ve vztahu k určení její oprávněnosti, neboť může vést ke zdůraznění chráněného zájmu na straně zaměstnance oproti situaci, kdy se zaměstnanec nachází na pracovišti.

1.4. Narušování soukromí zaměstnance způsoby kontroly podle § 316 odst. 2 ZPr – závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele a kontrola

S ohledem na chráněné hodnoty na straně zaměstnance, zejména na jeho právo na soukromí, na ochranu osobních údajů a listovní tajemství, vyžaduje vznik oprávnění zaměstnavatele zaměstnance kontrolovat ve smyslu komentovaného ustanovení naplnění podmínky *závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele*. Pojem *„závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele“* zde má fakticky shodné důsledky a *de facto* se překrývá – pro případy, kdy jde o zpracování osobních údajů – s čl. 6 odst. 1 písm. f) obecného nařízení o ochraně osobních údajů, a má tedy i shodné aplikační důsledky (viz níže). Pokud by mělo narušování soukromí povahu zpracování osobních údajů, musí být vedle úpravy obsažené v zákoníku práce respektována i právní úprava na ochranu osobních údajů, přičemž pro naplnění podmínek podle § 316 odst. 2 ZPr by měly být současně splněny předpoklady (právní titul) podle čl. 6 odst. 1 písm. f) obecného nařízení o ochraně osobních údajů, tzn. k řešení by byly primárně ostatní zákonné povinnosti, tj. zejména povinnosti vážící se na minimalizaci zásahu do chráněných hodnot (soukromí a ochranu osobních údajů).

Aby bylo možné § 316 odst. 2 ZPr rozumně aplikovat, je třeba rozlišovat činnost zaměstnavatele v širším smyslu, jíž se rozumí základní zaměření činnosti zaměstnavatele, a činnost zaměstnavatele v užším smyslu. Činností v širokém smyslu bude typicky předmět činnosti zaměstnavatele, jak bude zapsán ve veřejném rejstříku, tj. např. tedy *„velkoobchod, realitní činnost atp.“.* Činností zaměstnavatele v užším smyslu se míní dílčí činnosti realizované u zaměstnavatele, jejichž prostřednictvím se zajišťuje naplnění činnosti zaměstnavatele v širokém smyslu. Může se jednat např. o *„vedení účetnictví, spravování skladových zásob, prodej zboží atp.“.* Smyslu a účelu právní úpravy odpovídá vymezení daného pojmu, které následovalo druhé v pořadí, tedy předmět činnosti v užším smyslu. Byl-li by pojem užit v širokém smyslu, vedlo by to k nedůvodné restrikci hypotézy právní normy.

V kontextu podmínky zvláštní povahy činnosti (v úzkém smyslu slova) je třeba hodnotit i uvažované způsoby kontroly – i zvolený způsob kontroly musí respektovat princip minimalizace zásahu do chráněných hodnot, resp. princip proporcionality.

Pojmu *závažný důvod* v rámci vymezení zákonné podmínky je nutné rozumět tak, že i když se jedná o zvláštní povahu činnosti, musí z hlediska testu přiměřenosti zájem zaměstnavatele převážit nad chráněnými zájmy (soukromím) na straně zaměstnance, přičemž v rámci vážení bude třeba hodnotit i kritérium potřebnosti a vhodnosti. Respektován musí být také princip nezbytnosti. Při uvažování o zvoleném způsobu kontroly je z hlediska jednotlivých dílčích kritérií testu přiměřenosti (vhodnost, nutnost, přiměřenost) třeba posoudit zvolený prostředek a způsob kontroly jako celek.

Kontrola tedy bude možná jedině tehdy, bude-li zvolený prostředek způsobilý k dosažení sledovaného účelu a nebude-li možné realizovat sledovaný účel jinak, nebude-li zde jiný, objektivně srovnatelný legální prostředek, který by stejně dobře nebo lépe umožňoval dosáhnout sledovaného účelu při stejném nebo menším zásahu do chráněných hodnot, to vše za současného splnění podmínky maximálního zachování všech dotčených zájmů (minimalizace zásahu do osobnostních práv zaměstnance).

Příklad:

Kamery a kontrola. Bude-li jako prostředek kontroly zvolen kamerový systém se záznamem, musí být hodnocen z hlediska způsobilosti dosažení sledovaného účelu, i pokud jde o dobu uchování záznamu a orientaci kamerového systému (zabírané prostory) atd.

Přihlédnuto musí být k tomu, zda v objektu není jiný vstup umožňující nepozorovaný odchod atp. Musí být tedy zohledněny všechny parametry související s tím, zda lze naplnit sledovaný účel, zda zde není jiný, objektivně srovnatelný prostředek, který by při menším zásahu do chráněných hodnot (soukromí a práva na ochranu osobních údajů) umožňoval stejně dobře nebo lépe naplnit sledovaný účel.

Ve vztahu k právě uvedenému lze odkázat na (byť formulačně částečně nepřesné, nicméně v principu správné) rozhodnutí NSS sp. zn. 5 As 158/2012 (redakčně upraveno): *„k instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné*

přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovaných, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, která jsou garantována čl. 10 Listiny a čl. 8 Úmluvy, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají." V této souvislosti lze taktéž odkázat na pracovní dokument č. 4/2004 ke zpracování osobních údajů prostředky kamerového sledování Pracovní skupiny zřízené podle čl. 29 směrnice 95/46/ES (WP 29).

Není možné sumarizovat, u jakých činností bude splněna podmínka závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, neboť naplnění této podmínky bude třeba vždy *ad hoc* zkoumat prostřednictvím testu přiměřenosti (viz Ústavní soud České republiky ve věci sp. zn. Pl. ÚS 4/94). Za určitých okolností se může jednat o činnost vrcholového manažera, který disponuje širokými rozhodovacími kompetencemi ve vztahu k majetku zaměstnavatele a dispozičními právy k bankovním účtům, stejně tak jako o činnost zaměstnance ve výrobě, který má přístup k jádru obchodního tajemství (originální receptuře atp.) zaměstnavatele. Podobně může být předmětná podmínka naplněna u každého zaměstnance, kterému byl svěřen služební vůz pouze k plnění pracovních úkolů, a u nějž je zavedeno GPS sledování; předpokladem je, že nebude za relevantní považován shora naznačený restriktivní výklad § 316 odst. 2 ZPr, jde-li o prostorové omezení.

Od závažnosti dotčených zájmů a míry, ve které budou nebo mohou být dotčeny, se bude dále odvíjet i to, zda bude zaměstnavateli svědčit právo na otevřené, nebo na skryté sledování nebo jiné narušování soukromí zaměstnance (otevřené nebo skryté sledování obsahu přepravovaných zpráv) – i v případě skrytého sledování je třeba zaměstnance alespoň v základních obrysech předem informovat o tom, že ke sledování dojít může.[81] Skryté sledování je z hlediska intenzity zásahu do soukromí zaměstnance invazivnější a působí závažnější následky. Ke vzniku práva na skryté sledování tak bude za jinak stejných okolností třeba větší závažnosti nebo většího ohrožení zájmu, který zde bude v opozici primárně proti právu na soukromí na straně zaměstnance; ke skrytému sledování by mělo být přistoupeno jen výjimečně. S ohledem na prostředky moderní techniky může spočívat odlišnost otevřeného a skrytého sledování pouze v tom, zda bylo sledování vůči zaměstnanci deklarováno – uvedené platí např. ve vztahu k softwarovým prostředkům sledování, neboť tyto zpravidla běžný uživatel zařízení není s to odhalit. V těchto případech, bude-li zaměstnavatelem oznámeno, že ke sledování dochází, se bude jednat o sledování otevřené. Nebude-li zaměstnavatelem oznámeno, že ke sledování dochází, bude se jednat o sledování skryté, byť předcházelo oznámení, že ke sledování dojít může.

Jen zcela výjimečně tedy bude právo zaměstnavatele podrobit zaměstnance sledování nebo jinému z uvedených způsobů kontroly podle § 316 odst. 2 ZPr dopadat na všechny společné prostory a na všechny zaměstnance, resp. na všechny činnosti zaměstnavatele v užším smyslu slova. Stejné platí i o prostředcích sledování a jiného narušování soukromí. Toto právo bude možné realizovat vždy spíše *ad hoc* jen jednotlivými nezbytnými prostředky a způsoby, vůči omezené skupině zaměstnanců a v omezených prostorech a rozsahu. Navíc zkoumání naplnění

[81] Skrytým sledováním se jinak řečeno míní ty případy sledování, o němž není aktuálně dotčeným osobám sděleno, že probíhá, bylo jim však dříve oznámeno, že k němu za určitých okolností dojít může.

zákonných podmínek se nevyčerpává momentem zavedení systému/opatření. Jde o trvalé požadavky.

Účel kontroly plnění pracovních úkolů ze strany dotyčného zaměstnance zde zpravidla nebude osamocen, právě naopak. Ve většině případů bude doprovázen obecným účelem ochrany majetku nebo života a zdraví.

Vedle toho může zjevně existovat i situace, kdy primárním účelem zaměstnavatele není podrobit zaměstnance sledování/kontrole či jinak narušovat jeho soukromí, nýbrž kupř. pouze v obecné rovině chránit majetek – svěřené vozidlo atp. Z hlediska právní regulace by se na případ, kdy zde není vůbec účel podrobit zaměstnance sledování kvůli kontrole nakládání se svěřenými pracovními nebo výrobními prostředky a ani z hlediska dodržování pracovněprávních povinností, včetně např. povinnosti mlčenlivosti, aplikovala (bude-li docházet ke zpracování osobních údajů) výlučně právní úprava na ochranu osobních údajů (docházelo-li by ke zpracování osobních údajů) spolu s obecnou právní úpravou pracovněprávních vztahů, nikoli však § 316 odst. 1–3 ZPr. V těchto případech tudíž inspektorátu práce kompetence kontroly či vedení řízení o deliktech nenáleží.

K prezentovaným závěrům lze poukázat na následující související rozhodnutí Soudního dvora Evropské Unie.[82]

Antovič a Mirkovič proti Černé hoře (č. 70838/13),

Počátkem roku 2011 informoval děkan fakulty matematiky učitele včetně obou stěžovatelů, že v posluchárnách, v nichž se konaly přednášky, bude zprovozněno natáčení. O několik dní později vydal rozhodnutí zavádějící natáčení v sedmi aulách a před děkanátem. Cílem tohoto opatření zajistit bezpečnost majetku a osob a sledování výuky. Přístup k záznamu měl pouze děkan, sesbírané údaje měly být uschovány po dobu jednoho roku.

SDEU ve věci mj. uvedl, že neexistuje jasná dělící linie mezi činnostmi probíhajícími v pracovním či podnikatelském prostředí a mimo něj. Proto i interakce ve veřejném kontextu mohou spadat pod „soukromý život“ (*Peck proti spojenému království,* č. 44647/98, rozsudek ze dne 28. ledna 2003, § 57). Stejně tak v univerzitních posluchárnách učitelé vykonávají svou práci – přednášejí, ale zároveň se studenty navazují vzájemné vztahy a vytvářejí vlastní sociální identitu. Judikatura rovněž dospěla k závěru, že utajené natáčení zaměstnance na jeho pracovišti musí být považováno za značný zásah do soukromého života zaměstnance (*Köpke proti Německu*, č. 420/07, rozhodnutí ze dne 5. října 2010). V kontextu projednávané věci Soud neshledal důvod se od těchto závěrů odchýlit ani v případě sledování zaměstnanců na pracovišti neutajeným videozáznamem. Natáčení stěžovatelů na pracovišti proto představovalo zásah do jejich práva na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Barbulescu proti Rumunsku (č. 61496/08)

[82] Dále jen ***SDEU.***

Velký senát Soudu rozhodl, že v případě stěžovatele, který byl propuštěn z pracovního poměru poté, co zaměstnavatel na základě monitorování jeho aktivit zjistil, že užíval pracovní počítač pro účely soukromé komunikace, mu vnitrostátní orgány neposkytly adekvátní ochranu jeho práva na respektování soukromého života a korespondence chráněného článkem 8 Úmluvy.

Stěžovatel byl propuštěn ze zaměstnání z důvodu užívání firemního počítače pro osobní komunikaci, a to přes předchozí zákaz ze strany zaměstnavatele. V rámci svého zaměstnání si stěžovatel na pokyn zaměstnavatele zřídil účet u služby pro okamžité zasílání zpráv, který měl využívat pro komunikaci se zákazníky. Zaměstnavatel své zaměstnance informoval o zákazu jeho užívání pro soukromé účely, již však nikoliv o tom, že je jejich komunikace monitorována. Stěžovatel se v návaznosti na nařčení zaměstnavatele z porušení uvedených pravidel bránil, že jím odesílané zprávy měly pracovní charakter. Následně byl ovšem konfrontován s výpisem jejich obsahu, který zahrnoval mimo jiné zprávy soukromého charakteru. Na podkladě porušení firemních pravidel byl propuštěn a neuspěl ani v řízení o žalobě na neplatnost rozvázání pracovního poměru před vnitrostátními soudy.

V rámci hodnocení věci soud mj. uvedl:

a) Použitelnost článku 8 Úmluvy
Velký senát Soudu na úvod odkázal na svoji předchozí judikaturu a uvedl, že pojem „soukromý život“ zahrnuje také aktivity související s pracovní činností (*Fernández Martínez proti Španělsku*, č. 56030/07, rozsudek velkého senátu ze dne 12. června 2014, § 110) či činností odehrávající se ve veřejné sféře [*Von Hannover proti Německu (č. 2)*, č. 40660/08 a 60641/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 95]. Omezení profesního života mohou spadat do působnosti článku 8 Úmluvy, pakliže mají dopad na způsob, kterým jednotlivec konstruuje svou společenskou identitu skrze navazování vztahů s ostatními; většina lidí má ostatně značnou, ne-li největší možnost rozvíjet vztahy s okolním světem během pracovního života (*Niemietz proti Německu,* č. 13710/88, rozsudek ze dne 16. prosince 1992, § 29).
K pojmu „korespondence“ Soud připomněl, že článek 8 Úmluvy na rozdíl od „soukromého života“ tento pojem nezužuje přídavným jménem „soukromý“, a proto se poskytovaná ochrana vztahuje i na telefonní hovory či emaily uskutečňované ze zaměstnání (*Copland proti Spojenému království*, č. 62617/00, rozsudek ze dne 3. dubna 2007, § 41).
Důležitým, avšak nikoli rozhodujícím faktorem je konečně posouzení, zda mohla dotčená osoba v dané situaci rozumně předpokládat, že její soukromí bude respektováno (*Köpke proti Německu,* č. 420/07, rozhodnutí ze dne 5. října 2010).
Soud následně konstatoval, že v projednávané věci se jednalo o užívání nástroje pro okamžité zasílání zpráv, který je jedním ze způsobů umožňujících vést soukromý život, a zasílání a přijímání zpráv proto spadá pod pojem „korespondence“, i pokud dochází k odesílání zpráv z počítače zaměstnavatele. Stěžovatel byl informován, že firemní nástroje nesmí používat pro soukromé účely, ne však o tom, že jeho vzkazy, a to včetně jejich obsahu, mohou být monitorovány. Je tedy sporné, zda stěžovatel mohl rozumně předpokládat, že jeho soukromí bude respektováno. V každém případě však dle Soudu vnitřní firemní pravidla nemohou zcela vyloučit soukromý společenský život na pracovišti. Soud proto učinil závěr, že článek 8 Úmluvy je na projednávanou věc použitelný.

b) Soulad s článkem 8 Úmluvy
…. Státy nicméně musí zajistit, aby monitorovací aktivity ze strany zaměstnavatelů podléhaly odpovídajícím a dostatečným zárukám proti zneužití (*mutatis mutandis, Roman Zakharov proti Rusku,* č. 47143/06, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2015, § 232–234).
Vnitrostátní soudy proto v obdobných případech musí zkoumat: *(i)* zda byl zaměstnanec o možnosti monitorování a jeho samotném výkonu předem informován; *(ii)* jaký byl rozsah monitorování a stupeň zásahu do soukromí zaměstnance, kdy je zásadní rozdíl mezi sledováním toku komunikace a jejího obsahu; *(iii)* zda měl zaměstnavatel legitimní důvody ospravedlňující monitorování probíhající komunikace a následné nahlédnutí do ní; *(iv)* zda zaměstnavatel mohl uplatnit méně invazivní zásah do soukromí než přímé nahlédnutí do komunikace zaměstnance; *(v)* jaké byly výsledné dopady monitorování na zaměstnance; a *(vi)* zda měl zaměstnanec k dispozici adekvátní záruky, zejména zda zaměstnavatel mohl sledovat obsah komunikace jen po výslovném předchozím upozornění zaměstnance.

López Ribalda proti Španělsku (č. 1874/13).

Případ se odehrával v kontextu pořizování videozáznamů zaměstnanců při práci bez jejich vědomí za účelem odhalení krádeže zboží na prodejně, když vnitrostátní právo informování zaměstnanců v takovémto případě vyžadovalo. Soud dospěl k závěru o porušení čl. 8 Úmluvy a neporušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Stěžovatelé jsou pěti španělskými státními příslušníky, kteří byli propuštěni ze zaměstnání prodavačů poté, co byly záběry skrytých kamer instalovaných zaměstnavatelem prokázány krádeže zboží z jejich strany. Zaměstnavatel, provozovatel maloobchodního řetězce, pojal na základě účetních nesrovnalostí podezření z možných krádeží na prodejně. V souvislosti s touto skutečností byly v jejích prostorách instalovány kamery směřující na vchody a východy, o kterých byli zaměstnanci informováni, a dále skryté kamery namířené na pokladny, o jejichž instalaci zaměstnanci informováni nebyli. Zaměstnanci tak byli při své práci monitorováni bez jejich vědomí. Z pořízených videozáznamů vyplynulo, že stěžovatelé se dopouštěli krádeží zboží a dále napomáhání kolegům a dalším osobám ke krádežím. Stěžovatelé byli ze zaměstnání propuštěni. … Vnitrostátní soudy nicméně věc posoudily z hlediska toho, že zaměstnavatel neměl k dispozici mírnější prostředky k dosažení dostatečné ochrany jeho práv, jež by méně zasahovaly do práv stěžovatelů. SDEU se názorově rozešel s vnitrostátními soudy v otázce posouzení přiměřenosti přijatého opatření zaměstnavatele. Sledování bez oznámení zaměstnancům bylo v prvé řadě samo o sobě v rozporu se španělským vnitrostátním právem a zaměstnavatel měl možnost použít alespoň nějaká opatření k ochraně svých práv jiným způsobem (např. mohl zaměstnance obecně o sledování informovat tak, aby byly splněny požadavky vnitrostátního práva). Zejména s ohledem na uvedené skutečnosti SDEU dospěl k závěru, že došlo k porušení práva na respektování soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy.

1.5. <u>Informování zaměstnance (ust. § 316 odst. 3 ZPr)</u>

Jestliže je – dle § 316 odst. 3 ZPr – u zaměstnavatele dán závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze jeho činnosti, který odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů podle § 316 odst. 2 ZPr, je povinen přímo informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění. Zaměstnavatel musí informační povinnost v případě otevřené kontroly splnit před

zahájením její realizace. V případě skryté kontroly ji musí splnit v plném rozsahu bezprostředně po jejím skončení; v obecné rovině musí zaměstnavatel možnou kontrolu deklarovat alespoň rámcově předem.

Ke splnění informační povinnosti není předepsána žádná konkrétní forma. Lze ji tudíž splnit jakoukoli vhodnou formou (ústní, písemnou, elektronickou poštou, vnitřním předpisem), jež umožňuje přímé informování; jím se rozumí adresné předání informace zaměstnanci, tedy poskytování informace kanálem, s nímž se zaměstnanec seznámit musí, jako je řádně vyhlášený a přijatý vnitřní předpis, nebo kanálem, jímž zaměstnavatel zaměstnance sám přímo informuje (ústní sdělení, písemné sdělení, zpráva elektronické pošty).

Z hlediska obsahu informace je třeba zaměstnanci sdělit rozsah kontroly (označení pracovních povinností, které budou kontrolovány, včetně např. činností, které budou kontrolovány, a období, kdy bude kontrola probíhat, příp. včetně sledovaných prostor) a způsoby jejího provádění (např. kamerový systém, měření konektivity k internetu atp.).

Pro případy, kdy bude docházet ke zpracování osobních údajů, bude třeba spolu s právní úpravou § 316 odst. 3 ZPr současně aplikovat ještě i právní úpravu obsaženou v obecné právní úpravě na ochranu osobních údajů, tj. zejména v čl. 12 a násl. obecného nařízení o ochraně osobních údajů.

Není-li informační povinnost splněna řádně, nemusí to nutně mít vliv na legálnost pořízeného záznamu. Nesprávné (neúplné) splnění informační povinnosti nicméně může zvyšovat zásah do chráněných hodnot sledované osoby.

1.6. Narušení listovního tajemství (ust. § 316 odst. 2, 3 ZPr)

Vedle uvedeného v předchozích bodech lze k právu na narušení listovního tajemství doplnit následující poznámky.

I ve vztahu ke kontrole obsahu zpráv a písemností, včetně zpráv elektronické pošty či dopisů doručovaných zaměstnanci k zaměstnavateli, či odesílaných zaměstnancem od zaměstnavatele, platí zásada minimalizace zásahu do chráněných hodnot. Zaměstnavatel tudíž smí obsah těchto zpráv narušit (zprávu otevřít a číst) pouze tehdy, lze-li se s ohledem na okolnosti domnívat, že je splněna podmínka závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele – na to, zda zaměstnavatel smí integritu písemnosti (zprávy) narušit, zaměstnavatel usuzuje z identifikačních znaků, jako jsou odesílatel, příjemce, po otevření pak oslovení. Nepřesné rozlišování mezi soukromou a úřední adresou elektronické pošty, které dříve prezentoval Úřad pro ochranu osobních údajů, může mít pouze dílčí význam, a to právě ve vztahu k identifikačním znakům a k rozlišení povahy zprávy. U adresy elektronické pošty počínající např. jménem a příjmením zaměstnance s následnou doménou zaměstnavatele bude tak za jinak stejných okolností důvodnější předpokládat, že doručovaná zpráva může vedle pracovní komunikace obsahovat i sdělení soukromé povahy, nežli v případě obecné adresy elektronické pošty (např.

info@doména zaměstnavatele.cz), byť by taková zpráva začínala shodným oslovením dotyčného zaměstnance.[83]

Ověřování, zda jsou zákonem předepsané podmínky splněny, se neomezuje pouze na moment prvotního rozhodnutí, zda integritu písemnosti (zprávy) narušit a počít se seznamovat s jejím obsahem. Jedná se o trvalý požadavek. Zaměstnavatel musí tento aspekt zkoumat průběžně, přičemž v momentě, kdy z obsahu zprávy bude zřejmé, že se nejedná (zcela nebo alespoň v dané části) o informaci vztahující se k pracovněprávnímu vztahu zaměstnance, je povinností zaměstnavatele čtení zprávy ukončit.

Bude-li zaměstnanci na pracoviště doručena soukromá zpráva, ať jakoukoli cestou, je zaměstnavatel povinen ji zaměstnanci vydat, není však povinen nést náklady na její vydání. Pokud by se tedy jednalo např. o listovní zásilku a nedohodne-li se se zaměstnancem jinak, postačí, umožní-li zaměstnanci její vyzvednutí (např. pokud by byl zaměstnanec v dočasné pracovní neschopnosti, není povinen mu ji na svůj náklad zaslat do místa, kde pobývá v době dočasné pracovní neschopnosti – buďto náklady ponese zaměstnanec, nebo zaměstnavatel pouze připraví písemnost k vyzvednutí, je však samozřejmě možná i jiná dohoda).

Samo doručení zprávy elektronické pošty nebo listovní zásilky určené zaměstnanci k zaměstnavateli nemůže být porušením pracovní kázně. O takovém závěru lze uvažovat pouze tehdy, pokud by je zaměstnanec bez souhlasu zaměstnavatele zaviněně vyvolal a zatížil tím zaměstnavatele.

I přes shora uvedené a výslovnou dikci zákonné právní úpravy lze v kontextu § 2 ObčZ, základního vymezení obsahu pracovního závazku (§ 38 ZPr) a zejména pak v momentě, kdy platí pouze obecný příkaz podle § 316 odst. 1 věty první ZPr, tedy kdy nebyl dán souhlas s užíváním pracovních a výrobních prostředků pro jiné než pracovní účely, dovodit, že zaměstnavateli svědčí právo otevřít a číst zprávu primárně adresovanou zaměstnanci i vždy tehdy, pokud se lze z okolností domnívat, že by v důsledku prodlení mohl dojít újmy zájem zaměstnavatele. Např. když je zaměstnanec v dočasné pracovní neschopnosti, odjel na dovolenou atp. Učiněný závěr však nic nemění na tom, že zaměstnavatel by se měl v maximální možné míře snažit vyvarovat případů, kdy bude třeba takovým způsobem postupovat – zejména v případě elektronické pošty se nabízí nastavit automatickou odpověď, která odesílateli sdělí, na jakou jinou adresu elektronické pošty se má obrátit, potřebuje-li zaměstnavatele kontaktovat po dobu, kdy zaměstnanec není přítomen v práci (zpětná zpráva pro odesílatele nastavená zaměstnavatelem nicméně nesmí obsahovat jiné než nezbytné osobní údaje o zaměstnanci, jemuž byla zpráva původně určena – postačí tedy zpráva, že je nepřítomen a pravděpodobně do kdy, nikoli však, z jakého důvodu atp.). Z povahy věci by měl zaměstnavatel zaměstnanci skutečnost, že bude nucen přistoupit do jeho pošty (ať již písemné, či elektronické), pokud je to možné, předem sdělit. Kupř. v momentě, kdy je se zaměstnancem končen pracovní poměr a zaměstnavatel bude potřebovat přistoupit a ve větším rozsahu disponovat s pracovní poštou zaměstnance, aby tak ochránil své zájmy, měl by dát zaměstnanci dostatečný časový prostor, aby ze schránky odstranil zprávy soukromé povahy; z povahy věci však zaměstnavatel může učinit potřebná opatření k tomu, aby zaměstnanec nezneužil této možnosti k odstranění i jiných než soukromých zpráv.

[83] Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2009 ve znění z února 2009

Příklad:

Kontrola pošty. Bude významný rozdíl, bude-li zaměstnanci na pracoviště doručen dopis:

- s označením zaměstnance jako adresáta i jeho pracovní pozicí u zaměstnavatele;
- od odesílatele, který je právnickou osobou či fyzickou osobou podnikající;
- od fyzické osoby, nebo bez zřejmého odesílatele, a to zaměstnanci označenému pouze jménem a nikoli pracovní pozicí, navíc od kupř. nakladatele, o němž je zaměstnavateli známo, že zaměstnanec publikuje mimo výkon své práce pro zaměstnavatele odborné publikace, a s nímž zaměstnavatel nijak nespolupracuje.

Pouze ve třetím z naznačených případů by měl mít zaměstnavatel důvodně za to, že se nejedná o pracovní komunikaci, a pouze v tomto případě, pokud zde není nějaký zcela zjevný důvod domnívat se opak, nesmí zaměstnavatel dopis otevřít.

1.7. Informace o zaměstnanci a zpracování osobních údajů

Účelem ustanovení § 316 odst. 4 ZPr je, vycházeje z principu nezbytnosti a minimalizace zásahu do ústavně garantovaných hodnot (zejména viz čl. 4 LZPS), omezit rozsah údajů, které může zaměstnavatel o zaměstnanci, od zaměstnance či od třetích osob, požadovat během doby trvání základního pracovněprávního vztahu (v návaznosti na úvahu od většího k menšímu a v návaznosti na znění § 30 i před jeho vznikem).

Z uvedeného se podává, že na dispozice zaměstnavatele s osobními údaji zaměstnance bude dopadat obecná právní úprava na ochranu osobních údajů. Za těchto okolností je věta prvá § 316 odst. 4 ZPr *de facto* nadbytečná, neboť shodné omezení plyne z právní úpravy na ochranu osobních údajů - slova bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem uvedeným v § 3 nelze vnímat tak, že by zakládala nějaké širší zmocnění, nežli plyne z právní úpravy na ochranu osobních údajů, tedy že by se jednalo o specifický právní titul.

Z právní úpravy na ochranu osobních údajů plyne, že zaměstnavatel o zaměstnanci, lhostejno zda od zaměstnance či jinak, nesmí v souvislosti s realizací základního pracovněprávního vztahu shromažďovat a dále o něm zpracovávat jiné osobní údaje než ty,

- které jsou rozhodné/nezbytné pro splnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů/zaměstnanec,
- které jsou nezbytné pro provedení opatření přijatých před uzavřením smlouvy na žádost tohoto subjektu údajů,
- jejichž zpracování mu v této souvislosti předepisuje zákon či jiný právní předpis na základě zákona (anebo potřeba jejich zpracování plyne ze zákonné povinnosti - zákonem založeného účelu),
- které jsou v souvislosti se základním pracovněprávním vztahem nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů zaměstnance, zaměstnavatele nebo třetí osoby, za předpokladu, že takové zpracování osobních údajů nebude v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života (obstojí z hlediska testu proporcionality),

- k jejichž zpracování mu dal zaměstnanec za zaměstnavatelem stanoveným účelem souhlas.

Právními předpisy uznaný důvod pro zpracování osobních údajů je pouze jedním z předpokladů pro legální zpracování osobních údajů. Zaměstnavateli v této souvislosti plyne ještě řada dalších povinností. Ustanovení § 316 odst. 4 věta první tedy může působit poněkud zmatečně, neboť může vzbudit dojem, že se jejím prostřednictvím celá problematika vyčerpává. Je tomu však právě naopak.

Právní úprava ust. § 316 odst. 4 ZPr je odbornou veřejností opakovaně kritizována pro svou nekoncepčnost, a to zejména z následujících důvodů. Zde provedený příkladmý výčet osobních údajů není pojmově konzistentní s výčtem citlivých údajů (čl. 9 obecného nařízení) v rámci právní úpravy na ochranu os. údajů. Nekoresponduje ani s právní úpravou obsaženou v antidiskriminačním zákoně, či v § 12 odst. 2 ZamZ. Konzistentnost a logická provázanost předmětných právních předpisů je přitom z důvodu právní jistoty žádoucí.

Právní úpravu obsaženou v § 316 odst. 4 větě druhé je třeba brát spíše jako zbytkovou a obecnou. V návaznosti na § 363 ji však nelze opomíjet.

Ustanovení § 316 odst. 4 věta druhá taxativně vypočítává osobní údaje zaměstnance, které zaměstnavatel nesmí zjišťovat, jedná se o údaj o sexuální orientaci, původu, členství v odborové organizaci a příslušnost k církvi nebo náboženské společnosti. Zbylé údaje, jež jsou typově shodné se zbytkem demonstrativně vypočtených údajů (těhotenství, rodinný a majetkové poměry, trestněprávní bezúhonnost), může zaměstnavatel zjišťovat pouze tehdy, je-li pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána, za současného splnění podmínky, že je takový požadavek přiměřený.

Jde-li o údaje v režimu relativního zákazu ve smyslu ust. § 316 odst. 4 ZPr, shodné plyne z právní úpravy na ochranu osobních údajů. Nadbytečné je odkazovat se na případ, kdy povinnost zjistit příslušný údaj vyplývá ze zákona. Pokud zvláštní právní předpis stanoví, že zaměstnavatel informací disponovat musí, je právní úprava ust. § 316 odst. 4 překonána. Tuto je možné překonat i v jiných případech, kdy přímé zákonné zmocnění schází, plyne-li z povahy věci, že potřeba zaměstnavatele takovým údajem disponovat, je legitimní. Situace, kdy tomu tak bude (zákonné zmocnění a povaha věci), se nabízí u údaje o členství v politických stranách nebo v hnutích anebo o příslušnosti k církvi nebo náboženské společnosti, sjednává-li se pracovní poměr na výkonnou funkci v takové organizaci. Z uvedeného se podává, že překonat lze i (zdánlivě) absolutní zákaz formulovaný ust. § 316 odst. 4 ZPr.

Pro uvedený závěr svědčí dikce ust. § 12 odst. 2 ZamZ. Odkazované ustanovení vedle obecného zákazu nevyžadovat informace, které odporují dobrým mravům a údaje, které neslouží k plnění povinností zaměstnavatele stanovených zvláštním právním předpisem, vypočítává další soubor údajů, které zaměstnavatel nesmí vyžadovat po uchazeči o zaměstnání v pracovním poměru. Tyto údaje se zčásti překrývají s demonstrativním výčtem podle § 316 odst. 4. Zákon o zaměstnanosti zakazuje požadovat u uchazečů o zaměstnání údaje týkající se národnosti, rasového nebo etického původu, politických postojů, členství v odborových organizacích, náboženství, filozofického přesvědčení a sexuální orientace. To však dle ust. § 12 ZamZ neplatí, je-li požadavek

je v souladu se zvláštním právním předpisem (antidiskriminačním zákonem); diskriminací přitom podle § 6 odst. 4 AntZ není rozdílné zacházení v případě závislé práce vykonávané v církvích nebo v náboženských společnostech, jestliže z důvodu povahy těchto činností nebo souvislostí, v nichž jsou vykonávány, přestavují náboženské vyznání, víra či světový názor osoby podstatný, oprávněný a odůvodněný požadavek na zaměstnání se zřetelem k etice dané církve či náboženství společnosti.

2. K zásadě *ne bis in idem*

Z hlediska rozebírané materie, v návaznosti na (z jistého hlediska) částečný překryv kompetencí Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce, resp. skutkových podstat § 11a, resp. § 24a zákona č. 251/2005 Sb. a § 62 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, je pro konečné závěry třeba zmínit již shora dotčenou problematiku zákazu dvojího trestání. K jejímu výkladu se lze odkázat na judikaturní závěry vysokých soudů, které reagují na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Zolotukhin vs. Rusko* (stížnost č. 14939/03).

Ve jmenovaném rozhodnutí podal Evropský soud pro lidská práva výklad čl. 4 odst. 1 protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, dle kterého „N*ikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.“* [84]

Princip *ne bis in idem* dle soudu platí pro případ, kdy je další trestný čin založen na totožném či v podstatných rysech totožném skutku. Při posuzování totožnosti skutku je přitom rozhodné, zda se jedná o konkrétní okolnosti týkající se téhož obviněného a zda jsou tyto neoddělitelně místně a časově spjaty.

Nejvyšší správní soud České republiky v této souvislosti ve věci sp. zn. 6 As 133/2015 – 53 mj. uvedl, když se odkázal na rozsudek stejného soudu ve věci sp. zn. 5 A 116/2001 (č. 20/2003 Sb. NSS)*: „S ohledem na princip předvídatelnosti zákona a na princip minimalizace zásahů státu do soukromé sféry fyzických a právnických osob je nutno usilovat o takovou interpretaci právních předpisů, která aspiruje na jasné vymezení věcné působnosti jednotlivých státních orgánů, a to tak, aby se tyto kompetence navzájem nepřekrývaly, tedy aby jejich působnost nebyla alternativní či konkurující. Takováto interpretace je přitom nanejvýš žádoucí zejména v těch případech, kdy jsou v důsledku činnosti příslušných státních orgánů vydávána vrchnostenská rozhodnutí, která svojí povahou představují sankce, adresované účastníkům správních vztahů, resp. kdy již i samotné správní řízení je důvodně pociťováno jako zásah do činnosti příslušného subjektu – jako tomu bylo i v tomto případě, kdy finanční ředitelství provádělo vůči žalobci cenovou kontrolu a toto správní řízení bylo zakončeno udělením pokuty, tedy správní sankcí.“ Snaha upřednostnit ve sporných případech takový výklad práva, který zajistí, že se kompetence správních orgánů budou co nejméně překrývat, nabývá v posledních letech mimořádného významu s ohledem na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. února 2009, Zolotukhin proti Rusku (stížnost č. 14939/03), kde se tento soud přiklonil při interpretaci zásady ne bis in idem k*

[84] Obdobně vyjadřuje zásadu *ne bis in idem* i čl. 40 odst. 5 LZPS, dle kterého *„Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.“*

faktickému pojetí „skutku“. Totéž jednání tak nemůže být podle Evropského soudu pro lidská práva trestáno dvakrát, byť by i naplňovalo skutkové podstaty více správních deliktů (a tudíž lze považovat za překonaný rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. května 1998 sp. zn. 6 A 168/95, na který opakovaně ve svých podáních poukazuje žalovaná). Dodržení požadavků vymezených Evropským soudem pro lidská práva bude tím obtížnější, čím více správních orgánů bude mít potenciálně možnost trestat totéž jednání.“

Ve vztahu ke kritériím posuzování totožnosti skutku z hlediska zásady *ne bis in idem* pak dále Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 15 Tdo 832/2016 mj. uvedl: *„37. … ESLP … Dospěl k závěru, že čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě zakazuje stíhání pro druhý trestný čin, pokud je tento druhý trestný čin založen na „totožném skutku či v podstatných rysech totožném skutku“. Popisy skutkového stavu v obou řízeních představují zásadní východisko pro posouzení otázky, zda jsou skutky v obou řízeních totožné (resp. jsou totožné alespoň v podstatných rysech), a to bez ohledu na případné odlišnosti v právní kvalifikaci tohoto skutku v obou řízeních. Totožnost skutku je dána tehdy, když se konkrétní skutkové okolnosti týkají téhož obviněného a jsou neoddělitelně spjaty v čase a místě (shodně též věc Ruotsalainen proti Finsku, č. 13079/03, rozsudek ze dne 16. 6. 2009) …*

39. Při vlastním rozhodování o porušení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jehož cílem je zákaz opakování trestního řízení, které již bylo skončeno pravomocným rozhodnutím, bylo nezbytné zabývat se v konkrétní věci primárně dvěma otázkami. Za prvé, zda obě řízení jsou trestního charakteru, a za druhé, zda se obě týkala stejného činu. Kladná odpověď na první otázku je nezbytná pro aplikaci čl. 4 Protokolu č. 7 vůbec, druhá poté pro shledání jeho porušení.

40. Interpretace pojmu „trestní obvinění“ ve výše uvedeném smyslu a podle uvedených kritérií je uplatnitelná i v souvislosti s daňovými delikty. …

44. … ESLP v souladu se svojí ustálenou judikaturou akcentoval (body 58.–63. rozsudku), že „článek 4 Protokolu č. 7 se neomezuje pouze na právo nebýt potrestán dvakrát, ale vztahuje se i na právo nebýt stíhán dvakrát (srov. Franz Fischer proti Rakousku, č. 37950/97, rozsudek z 29. 5. 2001, § 29) […]. Článek 4 Protokolu č. 7 se použije i tam, kde byl jednotlivec pouze stíhán v řízení, které neskončilo jeho odsouzením. Ustanovení obsahuje tři záruky a určuje, že nikdo nemůže být (i) stíhán, (ii) souzen, nebo (iii) potrestán dvakrát pro stejný čin (srov. Sergey Zolotukhin proti Rusku, cit. výše, § 110)“. ESLP však rovněž připomněl, že bez ohledu na existenci konečného rozhodnutí v některých věcech (srov. např. věc R. T. proti Švýcarsku, č. 31982/96, rozsudek z 30. 5. 2000; Nilsson proti Švédsku, č. 73661/01, rozsudek z 13. 12. 2005) shledal, že i když odlišné sankce (podmíněný trest odnětí svobody a odebrání řidičského oprávnění) týkající se téhož jednání (řízení v opilosti) byly uloženy odlišnými orgány v odlišných řízeních, je mezi nimi dostatečná věcná a časová souvislost. V takových případech byl učiněn závěr, že jednotlivci nebyli stíháni nebo odsouzeni opětovně za čin, za nějž již byli pravomocně odsouzeni, a že zde nedošlo k opakování řízení. …

57. Pro případné uplatnění zásady ne bis in idem je podle přesvědčení velkého senátu Nejvyšší soudu splněno i kritérium totožnosti skutku. Vyjde-li se z již dříve citovaného rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sergey Zolotukhin proti Rusku, podle kterého čl. 4 Protokolu č. 7 musí být chápán tak, že zakazuje stíhání nebo soudní řízení pro druhý „trestný čin“

(„offence“/„infraction“), jestliže je založen na totožných nebo v podstatě stejných skutečnostech („facts“/„faits“), jde o požadavek konvenující našemu chápání totožnosti skutku. To je také založeno na totožnosti jednání nebo následku z hlediska rozhodných skutkových okolností [srov. č. 64/1973, č. 52/1979, č. 1/1996-I. a č. 41/2002-I. Sb. rozh. tr. a dále usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2002, sp. zn. II. ÚS 143/02, uveřejněné pod č. 21 ve sv. 27 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (dále „Sb. nál. a usn. ÚS ČR“)].

58. Trestněprávní nauka i praxe soudů při absenci legální definice skutku vychází z toho, že skutkem se rozumí určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, která může mít znaky trestného činu či trestných činů anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu. Jako skutek je taková událost vymezena v příslušném aktu orgánu činného v trestním řízení (v usnesení o zahájení trestního stíhání, obžalobě, rozsudku, usnesení o zastavení trestního stíhání atd.). Podstatu skutku tvoří jednání pachatele a následek tímto jednáním způsobený, který je relevantní z hlediska trestního práva. Jednáním je projev vůle pachatele ve vnějším světě, který může spočívat v konání (komisivní delikt) nebo v opomenutí, nekonání (omisivní delikt). Jen takové děje, které jsou jednáním, lze v trestním řízení dokazovat a právně kvalifikovat a jen jednáním může být způsoben následek významný pro trestní právo. Následek spočívá v porušení nebo ohrožení hodnot (zájmů, vztahů) chráněných trestním zákonem (tj. života, zdraví, osobní svobody, majetku atd.) a jako znak některého jednotlivého, individuálního trestného činu ve své konkrétní podobě spojuje dílčí útoky (akty) do jednoho skutku a zároveň umožňuje dělit chování člověka na různé skutky (srov. č. 8/1985, č. 5/1988 a č. 1/1996-I. Sb. rozh. tr.). Následkem se tedy rozumí porušení individuálního objektu trestného činu v jeho konkrétní podobě, tedy konkrétní následek (porušení určitého jedinečného vztahu – zájmu), nikoli určitý typ následku. Z hlediska zachování totožnosti jednání i následku nejsou podstatné ty skutkové okolnosti, které charakterizují jen zavinění či jiný znak subjektivní stránky činu (srov. č. 1/1996-I. Sb. rozh. tr.). Od skutku je třeba odlišovat „popis skutku“ jako obligatorní náležitost příslušného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení. Popis skutku musí obsahovat slovní vyjádření těch skutkových okolností, které jsou právně významné z hlediska naplnění jednotlivých znaků skutkové podstaty stíhaného trestného činu (k tomu např. č. 41/2002-I. a č. 23/2012 Sb. rozh. tr.). Totožnost skutku má význam především z hlediska obžalovací zásady (§ 220 odst. 1 tr. ř.) a v tomto smyslu je zachována, existuje-li shoda buď alespoň v jednání obviněného, anebo v následku jednání. Uvedená shoda jednání či následku, jak již bylo řečeno, nemusí být úplná a bezvýjimečná, ale stačí i shoda částečná (k tomu viz č. 9/1972-II. a č. 1/1996-I. Sb. rozh. tr.). Otázkami totožnosti skutku z hlediska překážky „ne bis in idem“, byť ve skutkově odlišných souvislostech, se zabývala judikatura Nejvyššího soudu např. v usnesení ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 5 Tdo 494/2002, nebo v rozsudku ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 4 Tz 183/2005, uveřejněném pod č. 10/2007 Sb. rozh. tr….

63. Stěžejním pro posuzování případů, ve kterých se otvírá otázka přípustnosti dvojího řízení trestněprávní povahy ve smyslu zásady ne bis in idem, je test „dostatečně úzké souvislosti v podstatě a čase“. Na tento test ESLP upozorňoval v řadě svých rozhodnutí (viz např. věci R. T. proti Švýcarsku, č. 31982/96, rozsudek ze dne 30. 5. 2000; Nilsson proti Švédsku, č. 73661/01, rozsudek ze dne 13. 12. 2005; Lucky Dev proti Švédsku, č. 7356/10, rozsudek ze dne 27. 11. 2014; Nykänen proti Finsku, č. 11828/11, rozsudek ze dne 20. 5. 2014), ale až v rozsudku velkého senátu ve věci A a B proti Norsku, č. 24130/11 a č. 29758/11, ze dne 15. 11. 2016 (dále též „věc A a B proti Norsku“), vymezil základní pravidla a kritéria, která je třeba posuzovat při aplikaci testu věcné a časové souvislosti (viz body 130. až 134. tohoto rozsudku). Nemá-li dojít ke dvojímu řízení nebo

trestu (bis) ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, musí být prokázáno, že řízení jsou spojena takovým celistvým způsobem, že tvoří koherentní celek. To znamená, že sledovaný účel i použité prostředky se musejí v zásadě vzájemně doplňovat a být spojeny v čase, ale také že možné důsledky organizace právní reakce na dané jednání tímto způsobem musejí být ve vztahu k dotčeným osobám přiměřené a předvídatelné.

64. K významným faktorům pro určení, zda existuje dostatečná úzká spojitost v podstatě (věcná souvislost), tak podle rozsudku velkého senátu ESLP ve věci A a B proti Norsku patří (viz jeho bod 132.):
- zda obě samostatná řízení sledují vzájemně doplňující se (komplementární) cíl, a tedy zda se týkají, nikoli pouze in abstracto, ale zároveň in concreto, různých aspektů daného protiprávního jednání;
- zda je předmětná duplicita řízení předvídatelným důsledkem stejného vytýkaného jednání, a to jak právně, tak fakticky (idem);
- zda jsou příslušná řízení vedena takovým způsobem, kterým se v maximální možné míře zabrání zdvojení při shromažďování i hodnocení důkazů, zejména prostřednictvím odpovídající vzájemné interakce mezi jednotlivými příslušnými orgány, díky které se prokázané skutkové okolnosti využijí i v druhém řízení;
- a především, zda je sankce uložená v řízení, které bylo ukončeno jako první, zohledněna v řízení, které je uzavřeno jako poslední, s cílem zamezit, aby byl dotčený jedinec nakonec vystaven nadměrné zátěži, přičemž pravděpodobnost tohoto posledně zmiňovaného rizika je nejnižší, pokud existuje kompenzační mechanismus, kterým se zajistí přiměřenost a proporcionalita celkové výše všech uložených sankcí.

65. V tomto ohledu je podle ESLP (viz bod 133. citovaného rozsudku velkého senátu) poučné mít na zřeteli způsob aplikace čl. 6 Úmluvy v typově podobných případech, jako je projednávaná věc (viz Jussila proti Finsku, rozsudek ze dne 23. 11. 2006, č. 73053/01, § 43): „Je samo sebou, že existují trestní případy, které nenesou žádnou významnou míru stigmatu. Existují trestní obvinění odlišné závažnosti. Autonomní interpretace pojmu „trestní obvinění“ na základě Engel kritérií institucemi Úmluvy navíc podpořila postupné rozšiřování trestní působnosti na případy, které striktně nespadají pod tradiční kategorie trestního práva, například správní sankce […]. Daňové pokuty a penále se liší od tvrdého jádra trestního práva; trestněprávní záruky se proto neuplatní s plnou důsledností […]“. Výše uvedená argumentace odráží úvahy o významu posouzení, zda v případech týkajících se dvojího správního a trestního řízení byl dodržen čl. 4 Protokolu č. 7 […]. Rozsah, v němž správní řízení nese znaky běžného trestního řízení, představuje důležitý faktor. Společná řízení podle ESLP s větší pravděpodobností splní kritéria komplementarity a koherence, pokud sankce, které mají být uloženy v řízení neoznačeném formálně jako „trestní“, jsou specifické pro daný typ chování, a liší se tak od „tvrdého jádra trestního práva“ (v terminologii rozsudku Jussila, citovaného výše). Pokud navíc toto řízení nemá významně stigmatizující charakter, je méně pravděpodobné, že kombinace řízení bude pro obviněného představovat nepřiměřenou zátěž. Naopak skutečnost, že správní řízení má stigmatizující prvky do značné míry se podobající běžnému trestnímu řízení, zvyšuje riziko, že sociální cíle sledované sankcionováním jednání v různých řízeních se budou navzájem zdvojovat (bis) spíše než doplňovat. […].

66. Z označeného rozsudku velkého senátu ESLP ve věci A a B proti Norsku ale také vyplývá, že i v případech, kdy existuje dostatečně silná věcná souvislost, je třeba zároveň naplnit i požadavek

časové souvislosti. To však neznamená, že obě řízení musí být vedena současně od začátku do konce. Smluvním státům by mělo být umožněno si zvolit, zda povedou řízení postupně, pokud tento postup lze odůvodnit zájmem na efektivnosti a řádném výkonu spravedlnosti, sledováním odlišných sociálních cílů, aniž by dotčené osobě přivodil nepřiměřenou újmu. Jak je však poznamenáno výše, časová souvislost musí vždy existovat. Časová souvislost proto musí být dostatečně těsná, aby jedinci poskytla ochranu před nejistotou, průtahy a prodlužováním řízení, a to i v případě, že příslušný vnitrostátní systém předepisuje „integrovaný" systém oddělující správní a trestní komponenty. Čím je spojitost v čase slabší, tím silnější břemeno se klade na stát, aby objasnil a zdůvodnil průtahy ve vedení řízení, za které může nést odpovědnost (bod 134. rozsudku).

67. V rozsudku ve věci A a B proti Norsku ESLP mimo jiné podrobněji analyzoval skupinu případů, ve kterých neshledal podmínky dostatečné věcné a časové souvislosti. Výslovně zmínil rozsudky ve věci Lucky Dev proti Švédsku a Nykänen proti Finsku, na které odkazoval, ať už přímo či nepřímo, i obviněný L. P. v dovolání. ESLP na konkrétních souvislostech dokládal, že finský systém trestních a správních sankcí ukládaný různými orgány není žádným způsobem propojen, každé řízení sleduje vlastní oddělený směr a stává se konečným nezávisle na sobě. Navíc ani sankce uložené v jednom řízení nejsou brány příslušnými orgány nebo soudy v úvahu při určování přísnosti jimi ukládané sankce, ani mezi nimi neexistuje žádná jiná vzájemná spolupráce. Za důležité také označil, že podle finského systému jsou daňové sankce ukládány na základě posouzení jednání stěžovatele a jeho odpovědnosti podle příslušné daňové legislativy, která je nezávislá na zjištěních učiněných v trestním řízení. Obdobné závěry ESLP učinil také ve věci Rinas proti Finsku, č. 17039/13, rozsudek ze dne 27. 1. 2015, a Österlund proti Finsku, č. 53197/13, rozsudek ze dne 10. 2. 2015. Konstatoval ale, že splnění podmínky časové souvislosti daňového a trestního řízení ve zmiňovaných případech při současném nesplnění podmínky jejich věcné souvislosti nebylo samo o sobě dostatečné pro vyloučení aplikace zákazu ne bis in idem ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

68. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ve věci A a B proti Norsku zrekapituloval svoji judikaturu i dosud učiněné závěry k otázkám povahy penále, totožnosti skutku, tj. zda trestněprávní jednání, pro která byl obviněný stíhán, byla shodná s těmi, pro která mu byla uložena daňová pokuta (srov. hlediska uvedená ve věci Sergey Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 10. 2. 2009), ale zejména blíže identifikoval, co se rozumí testem věcné a časové souvislosti, zdůraznil požadavek vzájemného vztahu věcné a časové souvislosti a zformuloval kritéria úzké věcné souvislosti (spojitosti v podstatě). Smysl a účel těchto kritérií vyložil s odkazem na rozbor konkrétně posuzované věci, přičemž současně připomněl požadavek zachování časové souvislosti.

69. V konkrétní věci A a B proti Norsku stěžovatelé v daňovém přiznání za rok 2002 nepřiznali své příjmy získané v roce 2001 z prodeje jejich podílů v zahraniční společnosti za cenu výrazně vyšší, než je předtím nakoupili. Nepřiznané příjmy stěžovatelů, které jim vznikly na základě prodeje jejich podílů za vyšší cenu, následně převedli na účty společností, ve kterých byli jedinými akcionáři.

70. Stěžovatel A byl obviněn z daňového podvodu dne 14. 10. 2008. Dne 24. 11. 2008 mu daňová správa uložila povinnost zaplatit daňovou pokutu ve výši 30 % z doměřené daně za nepřiznanou částku, kterou zaplatil společně s dodatečnou daní. Rozhodnutí o daňové pokutě se stalo konečným uplynutím lhůty pro podání odvolání. Dne 2. 3. 2009 byl pak stěžovatel A obvodním

soudem shledán vinným daňovým podvodem s přitěžujícími okolnostmi a byl mu uložen trest odnětí svobody v délce jednoho roku.

71. Proti stěžovateli B byla podána obžaloba pro daňový podvod dne 11. 11. 2008. Daňová pokuta ve výši 30 % z doměřené daně za nepřiznanou částku mu byla uložena rozhodnutím daňové správy ze dne 5. 12. 2008; daňovou pokutu zaplatil společně s dodatečnou daní. Dne 26. 12. 2008 se rozhodnutí o daňové pokutě stalo konečným. Stěžovatel B následně vzal zpět své přiznání. Obvodní soud rozhodl dne 30. 9. 2009 tak, že stěžovatel B byl shledán vinným, že spáchal daňový podvod s přitěžujícími okolnostmi, a byl mu uložen trest odnětí svobody v délce jednoho roku.

72. V obou případech podklady tohoto rozhodnutí tvořily důkazy získané v rámci daňové kontroly, trestního vyšetřování a výpovědí stěžovatelů. Soudy při uložení trestu v rámci trestního řízení přihlédly k tomu, že stěžovatelům již byly uloženy vysoké tresty ve formě daňové pokuty. Stěžovatelé A a B se proti rozhodnutím soudů, jimiž byli odsouzeni za daňové podvody, odvolali s odůvodněním, že byli pro stejnou věc stíháni a odsouzeni dvakrát, čímž údajně došlo k porušení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Vnitrostátní soudy neshledaly důvody jejich odvolání za oprávněné.

73. Velký senát ESLP při řešení stěžejního problému, zda byl v daném případě dodržen čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, prvotně posuzoval otázky, zda uložení daňových pokut bylo trestněprávní povahy (body 136. až 139. rozsudku) a zda trestněprávní jednání, pro která byl první stěžovatel stíhán, byla shodná s těmi, pro která mu byla uložena daňová pokuta (body 140. a 141. rozsudku). V obou případech dospěl k závěrům shodným s těmi, jež ve své judikatuře dlouhodobě traktoval, tedy že uložení daňových pokut mělo trestněprávní povahu a že trestněprávní jednání, pro která byl první stěžovatel stíhán, byla shodná s těmi, pro která mu byla uložena daňová pokuta, a to i přes existenci doplňujícího skutkového znaku podvodu v projednávaném trestném činu. S ohledem na dále učiněné závěry v posouzení, zda existuje mezi daňovým a trestním řízením dostatečná věcná a časová souvislost tak, aby mohla být považována za celistvou právní odezvu na chování prvního stěžovatele, nepokládal za nezbytné zabývat se otázkou konečnosti daňových řízení, která jsou považována za samostatná (body 142. a 143. rozsudku). Obdobná zjištění učinil ESLP i ohledně druhého stěžovatele (bod 148. rozsudku).

74. Dále svoji pozornost soustředil k otázce, zda zde byla duplicita řízení (bis). Na podkladě podrobné analýzy konkrétních okolností projednávaného případu vyložil, že ve vztahu k oběma stěžovatelům existuje mezi daňovým řízením a trestním řízením dostatečná věcná a časová souvislost. Předeslal, že nemá důvod zpochybňovat důvody, pro které norská legislativa rozhodla, že bude regulovat sociálně nežádoucí chování spočívající v neplacení daní jako celistvý dvojí (správní/trestní) proces, ani důvody, pro které příslušné norské orgány zvolily, že se budou samostatně zabývat závažnějším a sociálně odsouzeníhodným aspektem podvodu stěžovatelů v trestním řízení spíše než v rámci běžného správního řízení. Trestní řízení a správní řízení byla podle zjištění ESLP vedena paralelně a byla navzájem propojená. Skutková zjištění učiněná v jednom řízení byla použita v druhém řízení a při uložení trestu v rámci trestního řízení vnitrostátní orgány přihlédly k tomu, že stěžovatelům byla uložena daňová pokuta. Vedení dvojího řízení s možností uložení různých kumulativních trestů bylo pro stěžovatele předvídatelné, když museli od prvopočátku vědět, že trestní stíhání stejně jako uložení daňových pokut je na základě skutkových okolností případu možné nebo dokonce pravděpodobné. Na základě předložených skutečností ESLP neshledal indicie, že by stěžovatelé utrpěli nepřiměřenou újmu nebo nespravedlnost jako

výsledek napadané celistvé právní odezvy na jejich nepřiznání příjmů a nezaplacení daní. ESLP byl přesvědčen, že i když byly uloženy různé sankce dvěma různými orgány v různých řízeních, přesto mezi nimi existovala dostatečně úzká věcná i časová souvislost, aby na ně nahlížel tak, že jsou součástí celistvého systému sankcí podle norského práva za neposkytnutí informací o určitém příjmu v daňovém přiznání. Jelikož v projednávaném případě existenci věcné a časové souvislosti daňového a trestního řízení vzal za prokázanou, rozhodl, že nedošlo k porušení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě…

80. Nejvyšší soud nepochybuje o tom, že obě řízení (trestní řízení vedené v této trestní věci v bezprostřední návaznosti na proběhlé daňové řízení) v České republice sledují komplementární účel a reagují tak, nikoliv pouze in abstracto, ale in concreto, na odlišné aspekty (administrativněprávní a trestněprávní) daného protiprávního jednání. …

85. Za jeden z nejvýznamnějších materiálních faktorů pro určení existence úzké věcné souvislosti je třeba označit požadavek, aby sankce uložená v řízení, které bylo ukončeno jako první, byla zohledněna v řízení, které je skončeno jako poslední, tak, aby se zabránilo tomu, že dotčený subjekt ponese nepřiměřenou zátěž (viz čtvrtá podmínka z rozsudku ESLP ve věci A a B proti Norsku). …

86. Výše uvedené znamená, že v rámci individualizace stanovení trestní sankce je třeba vzít v úvahu sankci ukládanou v daňovém řízení a její úhradu.“

3. Skutkové podstaty § 11a § 24a zákona č. 251/2005 Sb. z hlediska kamerových systémů

Pro identifikaci míry překryvu působnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce je rozhodující vymezení objektivní stránky skutkových podstat přestupků podle zákona č. 251/2005 Sb. ve srovnání s přestupky podle právní úpravy na ochranu osobních údajů, to vše vztaženo ke kamerovým systémům na pracovišti a ve společných prostorách zaměstnavatele; uvedené platí obdobně i pro jiné prostředky sledování.

Skutkové podstaty přestupků podle § 11a a § 24a zákona č. 251/2005 Sb. mají odkazovací charakter, tzn. objektivní stránka přestupku je ve značné míře tvořena obsahem ust. § 316 odst. 2 a 3 ZPr.

Objektivní stránky skutkových podstat podle ust. § 11a a § 24a zákona č. 251/2005 Sb. lze charakterizovat následovně:

- ***narušování soukromí zaměstnance na pracovišti a ve společných prostorách některým ze způsobů uvedených v ust. § 312 odst. 2 zákoníku práce***

Obě zákonná ustanovení vymezují objektivní stránku přestupku tak, že se jej dopustí zaměstnavatel, který naruší soukromí zaměstnance na pracovišti a ve společných prostorách zaměstnavatele.

Pracovištěm se rozumí (Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 21 Cdo 4596/2014) *„místo, kde zaměstnanec plní podle pokynů zaměstnavatele své pracovní úkoly; okruh těchto míst, v nichž*

může zaměstnavatel přidělovat zaměstnanci práci, je dán vymezením místa výkonu práce v pracovní smlouvě". Společnými prostory zaměstnavatele se vedle toho rozumí (přiměřeně například dle Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 21 Cdo 1824/2005) prostory ve sféře dispozice zaměstnavatele, v nichž se zaměstnanec musí podrobit pokynům zaměstnavatele, byť v nich zaměstnanec přímo nemusí vykonávat práci. Prostorem, na nějž se vztahuje ust. § 316 odst. 2 ZPr, tedy může být například i vnitřní prostor služebního motorového vozidla.

Chráněnou hodnotou je soukromí zaměstnance.[85] Objekt přestupku je tedy užší, než je tomu u právní úpravy na ochranu osobních údajů, kde se prostřednictvím ochrany osobních údajů jako primárního objektu chrání další nepřímé objekty jako je život, zdraví, majetek atd.

V pozici poškozeného (osoby dotčené protiprávním jednáním zaměstnavatele) je výlučně zaměstnanec. Oproti tomu obecná právní úprava na ochranu osobních údajů poskytuje ochranu všem lidem, ať již mají postavení obdobné zaměstnanci či nikoli - v případě kamerového systému na pracovišti jsou chráněny tudíž všechny příchozí osoby, včetně například zákazníků či klientů anebo obchodních partnerů zaměstnavatele či jejich zástupců, funkcionářů zaměstnavatele (osoby působících v jeho orgánem, včetně statutárních orgánů), či členů zaměstnavatele (společníci obchodních společností atd.).

Dále, skutkové podstaty podle zákona č. 251/2005 Sb. pokrývají pouze případy, kdy zaměstnavatel podrobuje zaměstnance sledování, aniž by byly naplněny podmínky podle § 316 ZPr (viz výklad v bodě 1.).

Souhrnně řečeno, skutkové podstaty podle § 11a a § 24a dopadají na tyto případy:

- **a)** účelem je sledování (delší dobu trvající nebo opakované systematické kontrolování prostřednictvím daného systému/prostředku) zaměstnanců, ať již z hlediska nakládání s majetkem zaměstnavatele nebo z hlediska řádného plnění pracovních úkolů a povinností ze strany zaměstnance (viz bod 1.);
- **b)** objektem je soukromí zaměstnance. Soukromý jiných osob, včetně například státních zaměstnanců, chráněno není;
- **c)** sledování se provádí na pracoviště nebo ve společných prostorách zaměstnavatele, bez ohledu na pracovní dobu zaměstnance;
- **d)** prostředek sledování není podstatný (jde o sledování on-line i s pořizováním záznamu);
- **e)** nejsou splněny podmínky podle § 316 odst. 2 ZPr a tudíž dochází k zásahu do soukromí zaměstnance (zaměstnanec je poškozený jednáním zaměstnavatele).

V těchto případech by měl svou působnost primárně vykonávat inspektorát práce. V ostatních případech, při splnění těchto podmínek, by měl svou působnost vykonávat Úřad pro ochranu osobních údajů:

- **a)** dochází ke zpracování osobních údajů (v případě kamerového sytému se jedná o kamerový systém pořizující záznam);

[85] K obsahu pojmu soukromí a soukromí zaměstnance na pracovišti viz například Ústavní soud České republiky ve věci sp. zn. II. ÚS 517/99, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, sp. zn. Pl. ÚS 42/11, Nejvyšší správní soud ve věci zn. 9 As 34/2008 a ve věci zn. 33 Odo 134/2003, Evropský soud pro lidská práva ve věci Niemietz vs. Německo z roku 1992. stížnost č. 13710/88 a ve věci Guerra a další vs. Itálie z roku 1998 (116/1996/735/932), příp. ve věci X. a Y. vs. Nizozemsko ze dne 26. března 1985, stížnost č. 8978/80, a dále také Morávek, J. Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy. Praha: Woltres Kluwer. 2019.

b) primárním objektem je ochrana osobních údajů, nepřímým pak ochrana zejména života a zdraví, majetku, soukromí, soukromého a rodinného života;
c) chráněny jsou osobní údaje všech lidí, nikoli jen zaměstnanců (poškozeným může být kterýkoli člověk);
d) není zde místní omezení pouze na pracoviště a společné prostory zaměstnavatele;

- **neinformování zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle § 316 odst. 3 zákoníku práce**

Obě zákonná ustanovení vymezují objektivní stránku přestupku shodně. Dopustí se jej zaměstnavatel, který neinformuje o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle ust. § 316 odst. 3 ZPr. Rozsahem kontroly se přitom rozumí okruh povinností, které budou kontrolovány. Způsobem kontroly se vedle toho rozumí specifikace prostředku, kterým bude kontrola prováděna, tj. například kamerový systém se záznamem či on-line kamerové systém.

V dalším zákon bližší obsah informace či formu plnění informační povinnosti nespecifikuje.

Obsahově se povinnost podle § 316 odst. 3 ZPr do určité míry kryje s povinností podle čl. 13, resp. 14 obecného nařízení. Součástí informační povinnosti podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů je v rámci informace o účelu *de facto* i informace o rozsahu kontroly, jak jí předvídá ust. § 316 odst. 3 ZPr. Implicitně, s ohledem na požadavek srozumitelnosti podávané informace (čl. 12 obecného nařízení), je součástí informace podle čl. 13 a 14 obecného nařízení i informace o způsobu provádění kontroly.

V případech, kdy dochází ke zpracování osobních údajů, je zde tudíž zjevná konkurence skutkových podstat a tudíž i působnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce; kontrolou či řízením zahájeným ohledně informační povinnosti ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů se v kontextu zásada *ne bis in idem* možnost kontroly a řízení ze strany inspektorátu práce ve vztahu k této povinnosti vyčerpává, opačně to však, neboť obsah informace podle obecného nařízení je nikoli nepodstatně širší, neplatí.

I ve vztahu k § 316 odst. 4 ZPr je přitom třeba zohlednit ust. § 11 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, které vymezuje výjimky z plnění jednotlivých povinností podle obecného nařízení, včetně informační povinnosti. Krátce řečeno, je-li to důvodné (zmařilo-li by se tím naplnění cílů kontroly), není třeba ani povinnost podle ust. § 316 odst. 3 ZPr třeba bezezbytku splnit předem, nýbrž postačí poukázat na to, že ke sledování dojít za určitých podmínek a okolností může.

Ohledně chráněných osob platí uvedené shora shodně, tzn. ust. § 316 odst. 3 ZPr dopadá výlučně na zaměstnance. Vůči ostatním lidem, pokud dochází ke zpracování osobních údajů, se uplatní pouze obecné nařízení o ochraně osobních údajů a zákona o zpracování osobních údajů.

4. <u>Závěry</u>

Svého druhu konkurence Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce, překryv skutkových podstat přestupků podle zákona o inspekci práce a zákona o zpracování osobních údajů z hlediska adresátů nabourává právní jistotu.

Variant je příliš mnoho:

- zaměstnanci – sledovaní ze strany zaměstnavatele v případech dle ust. § 316 odst. 2 ZPr způsobem, který není zpracováním osobních údajů – inspektorát práce a náhrada újmy;
- zaměstnanci – sledování ze strany zaměstnavatele v případech, které neodpovídají ust. § 316 odst. 2 ZPr, způsobem, který není zpracováním osobních údajů – pouze náhrada újmy podle pracovněprávních předpisů;
- ***zaměstnanci – sledování ze strany zaměstnavatele v případech odpovídajících ust.§ 316 odst. 2 ZPr, které má povahu zpracování osobních údajů – inspektorát práce, Úřad pro ochranu osobních údajů a náhrada újmy;***
- zaměstnanci – sledování ze strany zaměstnavatele v případech, které neodpovídají ust. § 316 odst. 2 ZPr a mají povahu zpracování osobních údajů – Úřad pro ochranu osobních údajů a nárok na náhradu újmy;
- zaměstnanci – jiná zpracování osobních údajů zaměstnanců, včetně kamerových systémů na pracovištím, kdy účelem není sledování – Úřad pro ochranu osobních údajů a náhrada újmy;
- ostatní osoby – sledované způsobem, který je zpracováním osobních údajů, nebo jiná zpracování osobních údajů – Úřad pro ochranu osobních údajů a náhrada újmy;
- ostatní osoby – sledované způsobem, který není zpracováním osobních údajů – pouze občanskoprávní rovina, tj. nárok na náhradu újmy.

.

Situace není neřešitelná ani v současném aranžmá. Za předpokladu, že jeden i druhý z orgánů veřejné moci postupují striktně v rámci své kompetence, skutečný překryv nastává pouze ve vyznačené situaci shora. Tu by bylo možné řešit poměřením skutkových podstat. Při (částečně) se překrývajícím objektu, kdy chráněných hodnot je v případě právní úpravy na ochranu osobních údajů více a ochrana je (jak se usuzovat z maximální možné výše sankce vyšší) podle předpisů na ochranu osobních údajů přísnější, lze skutkovou podstatu přestupku podle zákona o zpracování považovat vůči skutkové podstatě přestupku podle zákona o inspekci práce za speciální. V těchto případech by tedy věc měl řešit Úřad pro ochranu osobních údajů.

Aby takové schéma bezproblémově fungovalo a nebyla narušována právní jistota účastníků, stejně jako zásada *ne bis in idem*, musel by existovat fungující kanál, jímž by se efektivně předávaly informace mezi dotčenými orgány. Vzpomeňme v této souvislosti, že (Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 15 Tdo 832/2016): *„… ESLP v souladu se svojí ustálenou judikaturou akcentoval (body 58.–63. rozsudku), že „článek 4 Protokolu č. 7 se neomezuje pouze na právo nebýt potrestán dvakrát, ale vztahuje se i na právo nebýt stíhán dvakrát (srov. Franz Fischer proti Rakousku, č. 37950/97, rozsudek z 29. 5. 2001, § 29) […]. Článek 4 Protokolu č. 7 se použije i tam, kde byl jednotlivec pouze stíhán v řízení, které neskončilo jeho odsouzením. Ustanovení obsahuje tři záruky a určuje, že nikdo nemůže být (i) stíhán, (ii) souzen, nebo (iii) potrestán dvakrát pro stejný čin (srov. Sergey Zolotukhin proti Rusku, …)“.*

Na to však nelze spoléhat.

Roztříštěnost aplikační praxe v tomto směru, kterou lze očekávat nejen mezi Úřadem pro ochranu osobních údajů a inspektoráty práce, nýbrž i mezi jednotlivými inspektoráty práce, jež se může významně projevit i ve vztahu k otázce použití záznamů z kamerových systémů co by důkazních prostředků, vede k závěru o potřebě změny právní úpravy; na tento aspekt bude poukázáno ve srovnání rozhodovací praxe oblastních inspektorátů práce v závěrečném výstupu z projektu.

Nejméně problematické a náročné se zdá provedení dílčí formulační změny v ust. § 11a a § 24a zákona č. 251/2005 Sb. takto:

- naruší soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele některým ze způsobů uvedených v § 316 odst. 2 zákoníku práce, který není zpracováním osobních údajů;
- neinformuje zaměstnance v případech, kdy nejde o zpracování osobních údajů, o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle § 316 odst. 3 zákoníku práce.

Ze zřejmých důvodů se spolu s tím lze klonit k úplnému vypuštění ust. § 11a odst. 1 písm. c) a § 24a odst. 1 písm. c) zákona č. 251/2005 Sb., které se odkazují na ust. § 316 odst. 4 ZPr. Zde totiž vždy půjde o zpracování osobních údajů.

4.2 Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

<u>López Ribalda and others v. Spain, 1874/13 and 8567/13</u>

Věcné zaměření:
Sledování zaměstnanců skrze kamerový systém

Právní věta:
V daném případu došlo k porušení čl. 8 Úmluvy, neboť *zaměstnavatelova práva mohla být chráněna i jinými způsoby, popř. mohli být zaměstnanci alespoň obecně informováni. Nadto daný dohled byl vykonáván po značně dlouhou dobu, a to během celé pracovní doby. Kamerový systém taktéž nebyl* zaměřen pouze na určité osoby podezřelé z krádeží (jako tomu bylo například v případu *Köpke, kde soud rozhodl opačně).*

Stručný popis skutkového stavu:
Isabel López Ribalda spolu s čtyřmi dalšími stěžovateli byli zaměstnanci španělského řetězce supermarketů – M. S. A. Zaměstnavatel poté co se opakovaně objevovaly nesrovnalosti v účetních hodnotách, nainstaloval kamerový systém do prostor obchodu za účelem vyšetření domnělých krádeží. Zaměstnavatel nainstaloval viditelné kamery, o kterých byli zaměstnanci informováni, avšak nainstaloval taktéž skryté kamery, o nichž zaměstnanci informováni nebyli, a které sloužili ke sledování zaměstnanců. Kamery zachytili stěžovatele při napomáhání zákazníkům či spolupracovníkům při krádeži zboží popř. jak kradli osobně. Na základě těchto videozáznamů byli stěžovatelé propuštěni z pracovního poměru. Stěžovatelé se domnívali, že použitím takto získaných důkazů, došlo k porušení jejich práva na soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy.

<u>Bărbulescu v. Rumunsko, 61496/08</u>

Věcné zaměření:
přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věta:
Domácí soudy stěžovatele(ROM) pochybily, když chybně posoudily poměr mezi nutností ochrany práv zaměstnance a zaměstnavatele. Svým jednáním zaměstnavatel narušil právo stěžovatele na soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy, když se stěžovatelem na základě sledování jeho soukromé korespondence rozvázal pracovní poměr.

Stručný popis skutkového stavu:
Stěžovatel byl zaměstnancem v bukurešťské společnosti, přičemž vedle své pracovní činnosti užíval služeb Yahoo Messenger i k soukromým účelům, pročež porušoval interní přepisy zaměstnavatele. Vnitřní předpisy zaměstnavatele však neobsahovaly možnost monitorovat zaměstnancovu soukromou komunikaci, zaměstnavatel pouze informoval zaměstnance s varováním ohledně soukromého užívání. Stěžovatel byl 13. 8. 2007 povolán zaměstnavatelem k podání vysvětlení ohledně soukromé korespondence v pracovní době využívaje prostředků zaměstnavatele. Zde vyšlo najevo, že zaměstnavatel monitoroval celou soukromou konverzaci mezi stěžovatelem a jeho bratrem (jako důkaz stěžovatelovi činnosti zaměstnavatel předložil 45 stránek obsahující celou předmětnou konverzaci), pročež byl se stěžovatelem ukončen pracovní poměr. Dané rozhodnutí Stěžovatel napadl u okresního soudu v Bukurešti, kde se dožadoval odškodnění utrpěné škody a dalších náhrady. Okresní soud žalobu zamítl, kdy rozhodl, že ukončení pracovního poměru bylo v souladu s právem, pročež se stěžovat odvolal k odvolacímu soudu v Bukurešti.

<u>Köpke v. Germany, 420/07</u>

Věcné zaměření:
Sledování zaměstnanců skrze kamerový systém

Právní věta:
The interferences with the applicant's private life were restricted to what was necessary to achieve the aims pursued by the video surveillance. The video surveillance of the applicant was only carried out after losses had been detected during stocktaking and irregularities had been discovered in the accounts, in addition the surveillance lasted for a limited period of time and was restricted in respect of the area it covered, moreover access to the surveillance footage was limited and it was used only for the purposes of the termination of the employment relationship with the applicant.

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant was a supermarket cashier. The employer had noticed irregularities in its accounts and decided to install covert video surveillance (and other means) and consequently initiated covert surveillance of the applicant and another employee over a period of two weeks. The covert video surveillance resulted into dissmissal of the empleyees for theft, the theft was

discovered through evidence obtained by video surveillance installed by the employer. The applicant unsuccessfully challenged her dismissal before German courts, however the courts deemed the conduct of the emploayer justified in the relevant circumstances.

Copland v. Spojené království, 62617/00

Věcné zaměření:
Monitorování hovorů z pracovního telefonu, využívání internetu a e-mailu

Právní věta:
Collection and storage of personal information relating to the applicant's telephone, email and internet usage without her knowledge interfered with her right to respect for her private life and correspondence within the meaning of Article 8.

As there was no domestic law regulating the possibility of monitoring at the time, the interference in this case was not "in accordance with the law" as required by Article 8 § 2 of the Convention. However the Court did not exclude that the monitoring of an employee's telephone, e-mail or Internet usage at the place of work may be considered "necessary in a democratic society" in certain situations in pursuit of a legitimate aim.

Stručný popis skutkového stavu:
In 1991 the applicant was employed by Carmarthenshire College. In 1995 the applicant became the personal assistant to the College Principal and from the end of 1995 she was required to work closely with the newly appointed Deputy Principal. In July 1998, whilst on annual leave, the applicant visited another campus of different College. She subsequently became aware that the Deputy Principal had contacted that campus and was suggesting improper relationship between the applicant and the director. During her employment, the applicant's telephone, e-mail and Internet usage were subjected to monitoring at the Deputy Principal's order in order to ascertain whether the applicant was making excessive use of College facilities for personal purposes. In November 1999 the applicant became aware that enquiries were being made into her use of e-mail at work when her step-daughter was contacted by the College and asked to supply information about e-mails that she had sent to the College. In about March or April 2000 the applicant was informed by other members of staff at the College that between 1996 and late 1999 several of her activities had been monitored by the Deputy Principal. The applicant also believed that people to whom she had made calls were in turn telephoned by the Deputy Principal, to identify the callers and the purpose of the call. She further believed that the DP became aware of a legally privileged fax that was sent by herself to her solicitors and that her personal movements, both at work and when on annual or sick leave, were the subject of surveillance.

Halford vs. Spojené království, 20605/92

Věcné zaměření:
Odposlech telefonu na pracovišti

Právní věta:
Stěžovatelka jako uživatelka vnitřního telekomunikačního sytému policie mohla důvodně očekávat soukromí, neboť není jakéhokoli důkazu a předcházejícím upozornění o možnosti odposlechu. Telefonické hovory uskutečněné skrze služební telefon spadají pod ochranu práva na soukromí a daným odposlechem došlo k porušení daného práva. Vnitrostátní zákon musí poskytovat jistou ochranu jednotlivcům proti svévolnému zasahování do práv dle článku 8 Úmluvy, a to i při utajených dohledových opatřeních. Odposlech pracovních i soukromých telefonických hovorů je tedy v přímém rozporu s článkem 8 Úmluvy.

Stručný popis skutkového stavu:
Stěžovatelka Alison Halford pracovala ve službách britské policie jako vysoce postavený policejní důstojník. Po opakovaných neúspěšných žádostech o povýšení podala stěžovatelka stížnost k tamnímu pracovnímu soudu, ve které uváděla, že byla diskriminována na základě pohlaví. Následně podle paní Halford v důsledku dané stížnosti započala proti její osobě kampaň jako odveta za stížnost, a to včetně odposlechu telefonických hovorů stěžovatelky, uvolnění informací do tisku i obvinění z údajného neplnění povinností, v jehož důsledku byla odvolána z funkce. Dané rozhodnutí o odvolání z funkce stěžovatelka napadla u soudu. Soudní přezkum zjistil, že k diskriminaci došlo a příslušné rozhodnutí zrušil. Paní Halford taktéž žádala o vyšetření pro odposlouchávání jejích telefonických hovorů, skrze nějž měli její kolegové získávat informace proti ní v řízení o diskriminaci, kterážto domněnka byla potvrzena i svědectvím bývalých kolegů.

<u>Peck vs. Spojené království, 44647/98</u>

Věcné zaměření:
Využití městského kamerového systému; zveřejnění záznamu

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant was filmed by a CCTV camera in a public street during suicide attempt which was interrupted by police and was consequently unsuccessful. The Council issued two pictures withdrawn from the CCTV footage for publication in an article about effectivness of CCTV cameras without significant reduction of recognizance. Same pictures were shown also during regional tv news, however this time modified in order to make the applicant unrecognizable. The applicant sought judicial review of the Council's decision to release the CCTV footage. His application was rejected and his subsequent appeal was dissmissed.

Právní věta:
The disclosure of the CCTV footage by the Council, which revealead the identity of the applicant without sufficient reason or consent of the applicant constituted a serious interference with right to respect for private life of the applicant. Moreover Article 8 applied even though the applicant was in a public street because he was not participating in a public event and was not a public figure. The seriousness of the interference with the applicant's rights was not diminished by his subsequent voluntary appearances in the media.

Roman Zakharov v. Rusko, 47143/06

Věcné zaměření:
Předpoklady utajeného sledování komunikace

Právní věta:
Samotná existence zákonné úpravy, která připouštěla plošné odposlouchávání mobilní komunikace obyvatelstva, aniž by obsahovala dostatečné záruky proti svévoli a omezovala zásahy do práv dotčených osob na to, co je v demokratické společnosti skutečně nezbytné, porušuje práva stěžovatele na respektování soukromého života a korespondence ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Stručný popis skutkového stavu:
Ruský občan, ředitel vydavatelství, šéfredaktor novin a předseda nevládní organizace, jehož profesní činnost spočívala ve sledování míry nezávislosti ruských sdělovacích prostředků a dodržování svobody projevu využíval služeb několika mobilních operátorů. V roce 2003 podal proti třem z nich žaloby, v nichž namítal, že mělo dojít k porušení jeho práva na respektování soukromého života a korespondence tím, že mobilní operátoři byli nuceni nainstalovat zařízení, která zpravodajským službám a policejním orgánům umožňují sledovat veškerou telefonní komunikaci, aniž k tomu obdržely povolení soudu. Stěžovatel požadoval, aby byla tato zařízení odstraněna. Vnitrostátní soudy však jeho žaloby zamítly s tím, že stěžovatel neprokázal, že by mobilní operátoři ve skutečnosti informace o obsahu chráněné komunikace těmto orgánům poskytli. Samotná instalace takových zařízení dle jejich názoru nepředstavuje porušení dovolávaných práv, neboť slouží toliko k tomu, aby příslušné orgány mohly využívat zákonem stanovených operativně pátracích způsobů práce.

Uzun v. Germany, 35623/05

Věcné zaměření:
Sledování pomocí GPS a aplikace v trestním řízení

Právní věta
The application is inadmissible. The domestic courts provided sufficient protection against the applicant becoming subject of total surveillance. GPS surveillance had been ordered only after less intrusive methods of investigation had proved insufficient, had affected the applicant only when he was travelling in the car of Mr. S. and had been carried out for a relatively short period of time. Moreover the investigation concerned very serious crimes. Therefore the applicant‘s surveillance via GPS, as carried out in the circumstances of the present case, was proportionate to the legitimate aims pursued and thus “necessary in a democratic society” within the meaning of Article 8.

Stručný popis skutkového stavu
The applicant and Mr. S during october of 1995 were placed under surveillance because of their suspected involvement in bomb attacks that had been carried out by an extreme left-wing group which they were affiliated to. The applicant and Mr. S. came to knowledge that they were being

monitored. Knowing that they decided to evade surveillance by destroying transmitters in car of Mr. S. and stopped using tapped telephone. As a reaction the Federal Public Prosecutor General authorised their surveillance by a Global-Positioning Systém device (GPS) in car of Mr. S., which provided evidence of guilt for bomb attacks in 1995 resulting into arrest of both the applicant and his accomplice and subsequent sentence. Applicant's appeals to the Federal Court of Justice and the Federal Constitutional Court were dismissed. Federal Federal Constitutional Court adjudicated that interference with his right to privacy by GPS surveillance had been proportionate in view of the gravity of the offences.

Antović a Mirković v. Černá hora, 70838/13

Právní věta:
Natáčením posluchárny na univerzitě je porušeno právo stěžovatelů, vyučujících na této univerzitě, na respektování jejich soukromého života podle článku 8 Úmluvy.

Stručný popis skutkového stavu:
V roce 2011 informoval děkan fakulty všechny pedagogické pracovníky včetně obou stěžovatelů, že v posluchárnách, v nichž se konaly přednášky, bude zaveden kamerový systém. O několik dní později vydal rozhodnutí zavádějící natáčení v sedmi aulách a před děkanátem. Cílem tohoto opatření bylo zajistit bezpečnost majetku, osob a sledování výuky. Přístup k záznamu měl pouze děkan, sesbírané údaje měly být uschovány po dobu jednoho roku. V reakci na tento krok podali stěžovatelé stížnost na natáčení a sběr údajů o nich bez jejich souhlasu k orgánu ochranu osobních údajů. Ten dospěl k závěru, že natáčení neprobíhalo v souladu se zákonem, a nařídil fakultě do 15 dní kamery z aul odstranit. Zdůraznil, že natáčení není možné odůvodnit podle příslušného zákona, protože nebyl předložen důkaz o riziku pro bezpečí osob a majetku v aulách ani pro utajované informace a samotné sledování přednášek nebylo legitimním důvodem pro natáčení. Počátkem roku 2012 podali stěžovatelé žalobu na náhradu škody z důvodu porušení svých práv na soukromý život, zejména za nedovolený sběr a zpracovávání údajů o nich. Soudy shledaly, že natáčení aul jako veřejných míst nemohlo porušit právo stěžovatelů na respektování jejich soukromého života, jelikož se jednalo se o pracovní prostor, stejně jako soudní síň nebo parlament, v němž nebyli vyučující nikdy osamoceni, a proto se nemohli dovolávat zásahu do svého soukromého života.

M. M. v. Nizozemí, 39339/98

Věcné zaměření:
odposlech telefonu, náležitosti povolení odposlechu

Právní věta:
The Court held that there has been breach of article 8 of the Convention because the police had made a crucial contribution to recording the telephone conversations and had thus engaged the respondent State's responsibility. At the relevant time the tapping or interception of telephone conversations for the purpose of obtaining evidence against a person suspected of committing an offence had required a preliminary judicial investigation and an order by an investigating judge. This condition howver was not met, therefore the interference at issue was not "in accordance

with the law". It is not necessary to go into whether the interference in question pursued a "legitimate aim" or was "necessary in a democratic society" in pursuit thereof.

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant has been a practising lawyer in Netherlands since 1979. In November 1993 the applicant agreed to act as defence counsel for a Mr. K. In connection with this case, the applicant met with Mrs. S. who was Mr K.'s wife at the time. Later on Mrs. S. told Mr. K. that the applicant had made sexual advances towards her. Mr K. informed the police officer investigating his case who in turn informed the public prosecutor in charge of the investigation against Mr. K., which resulted into connecting a tape recorder to telephone of Mrs. S. in her home and it was suggested to her to steer the conversations with the applicant towards the sexual advances. Mrs S. recorded three conversations with the applicant, which were transcribed by the police.

The case was reported in the press. This induced two other women to come forward and lodge criminal complaints against the applicant. The applicant was found guilty by both Regional Court and Court of appeal (The recorded telephone conversations were not relied upon as evidence)

The applicant complained under Article 8 of the Convention that the Court of Appeal had wrongly rejected his argument that the prosecution should be declared inadmissible or that evidence had been unlawfully obtained in respect of the recordings made of his telephone conversations.

<u>Lambert v. Francie, 23618/94</u>

Věcné zaměření:
odposlech telefonních hovorů třetích osob

Právní věta:
Předmětné odposlechy zasáhly do stěžovatelova práva na soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy, a to i přestože byla primárně odposlouchávána telefonní linka třetí osoby nikoli stěžovatele. Nepřípustná je taktéž argumentace kasačního soudu, neboť není možné všechny, kdo vedou hovory na jiné telefonní lince než své vlastní, byli zbaveni zákonné ochrany.

Stručný popis skutkového stavu:
Stěžovatel, francouzský občan pan Lambert, byl obviněn z trestné činnosti na základě odposlechu telefonní linky pana R. B, který byl nařízen dne 11. 12. 1991, a který byl následně několikrát prodloužen (konkr. postupně do 29. 2., 31. 3. a 31. 4. 1992), pročež byl následně zadržen. Stěžovatel však před soudem namítal, že následná prodloužení odposlechu byla neplatná, a proto jich nebylo možné použít. Soud však jeho námitkám nevyhověl. Stěžovatel následně podal kasační stížnost, v níž namítal mimo jiné porušení čl. 8 Úmluvy. Kasační soud potvrdil názor předcházející soudní instance a uvedl, že stěžovatel není v postavení, které by ho opravňovalo ke kritizování nařízení odposlechu třetí osoby. V důsledku toho podal stěžovatel stížnost k Evropské komisi pro lidská práva, ve které uvedl, že odposlech použitý proti němu je zásahem do jeho práva na respektování soukromého života a korespondence, který je neslučitelný s čl. 8 Úmluvy.

<u>Kopp v. Švýcarsko, 23224/94</u>

Věcné zaměření:
Zásah do práva na soukromí, odposlech telefonu

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant, Mr. Hans W. Kopp, worked as a lawyer. His wife, Mrs. Elisabeth Kopp was a member of Federal Coucnil and head of the Federal Department of Justice from 1984. Telephone Applicants telephone at home was placed under surveillance in order to find out whether his wife was disclosing canfidential information from the Department of Justice where she worked. The applicant was monitored as a "third party", not as a suspect. Alleged disclosure was not proved. According to the Swiss law the applicant was informed about the surveillance. Applicant had complained in his administrative appeal to the Federal Council that tapping of his telephones had been illegal, consequently, he had raised in substance his complaint relating to Article 8.

Právní věta:
The applicant, as a lawyer, concerning his sensitive communication with his clients, did not enjoying the minimum degree of protection reqiured by the rule of law in a democratic society, therefore there has been a breach of article 8 of the Convention.

4.3 Judikatura Ústavního soudu

24a odst. 1 písm. c) zákona č. 251/2005 Sb., které se odkazují na ust. § 316 odst. 4 ZPr. Zde totiž vždy půjde o zpracování osobních údajů.

Pl. ÚS 4/94
Věcné zaměření
Kolize práv zakotvených v Listině základních práv a svobod

Právní věta
<u>Použití důkazu anonymního svědka v rámci trestního řízení</u>
Prvním je kritérium vhodnosti, tj. odpověď na otázku, zdali institut, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout sledovaný cíl (ochranu jiného základního práva). V daném případě lze přisvědčit zákonodárci, že institut anonymního svědka umožňuje dosáhnout cíl, tj. zabezpečit ochranu nedotknutelnosti jeho osoby.

Druhým kritériem poměřování základních práv a svobod je kritérium potřebnosti, spočívající v porovnávání legislativního prostředku, omezujícího základní právo resp. svobodu, s jinými
opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod. Odpověď na splnění kritéria potřebnosti v daném případě není jednoznačná: stát kromě legislativní konstrukce, umožňující anonymitu svědka, může k jeho ochraně použít i

jiné prostředky (např. využití anonymní výpovědi pouze jako kriminalistického prostředku pro další vyšetřování, poskytnutí ochrany svědkovi atd.).

Třetím kritériem je porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv. V posuzovaném případě jedním z nich je právo na řádný proces, zabezpečující právo na osobní svobodu, druhým je právo na osobní nedotknutelnost. Tato základní práva jsou prima facie rovnocenná.

Použitá právní úprava
Článek 4 odst. 4 LZPS; § 55 odst. 2, § 209 a § 74 odst. 1 TŘ

Shrnutí skutkových okolností
Použití důkazu anonymního svědka v rámci trestního řízení, možnost podat opravný prostředek proti rozhodnutí o prodloužení vazby

Ostatní
Poslanecký návrh na zrušení předmětných ustanovení (§ 55 odst. 2, § 209 a § 74 odst. 1 trestního řádu). Ústavní soud vyhověl návrhu a zrušil daná ustanovení trestního řádu

II.ÚS 517/99
Věcné zaměření
Právo na soukromí a rodinný život

Právní věta
Ústavní soud poukazuje na dosavadní rozhodnutí Evropské komise a Evropského soudu pro lidská práva týkající se interpretace a aplikace čl. 8 odst. 1 Úmluvy, z níž (v souvislosti s projednávanou věcí) zdůrazňuje především myšlenku, že respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi (této judikatury se také dovolává stěžovatelka). Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když součástí rodinného života soud zahrnuje nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.

Použitá právní úprava
čl. 10 odst. 2 LZPS; čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod
Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatelka se domáhala náhrady za nemajetkovou újmu způsobenou jí zaměstnancem nemocnice v Prachaticích tím, že vlastní chybou způsobil smrt její matky, která byla v dané nemocnici hospitalizována (smrt byla důsledkem zdravotních komplikací, které vyplynuly ze záměny krevní skupiny při transfuzi krve, za kterou byl odpovědný daný lékař).

Stěžovatelka tak namítala neoprávněný zásah do jejího soukromí tím, že došlo ke smrti matky, a tím k zásahu do jejího rodinného života (soukromí).

Ostatní
Stížnost byla zamítnuta jako nedůvodná.

I.ÚS 452/09
Věcné zaměření
přípustnost důkazních prostředek; právo na soukromí

Právní věta
Právo na ochranu listovního tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, stejně jako právo na ochranu tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením, plynoucí z čl. 13 Listiny, jako ústavně zaručené právo svou povahou a významem spadá mezi základní lidská práva a svobody, neboť spolu se svobodou osobní a dalšími ústavně zaručenými základními právy dotváří osobnostní sféru jedince, jehož individuální integritu jako zcela nezbytnou podmínku důstojné existence jedince a rozvoje lidského života vůbec je nutno respektovat a důsledně chránit; zcela právem proto spadá tato ochrana pod ochranu ústavní, neboť - posuzováno jen z poněkud jiného hlediska - jde o výraz úcty k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy ČR).

Z uvedeného je zřejmé, že právo na ochranu před neoprávněnými zásahy do soukromí se zpravidla vztahuje na případy zásahů do soukromé a rodinné sféry, v nichž jednotlivec projevuje svou osobnost svobodně a autonomně. V této sféře se však neocitá za situace, kdy v prostředí zaměstnavatele vystupuje a plní funkce pracovního charakteru. Rovněž pak listovní tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů, tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením, nelze vztahovat na činnost, která má být svou povahou činností pracovní.
V daném případě Ústavní soud sdílí názor obecných soudů, že detailním výpisem připojení služebního počítače stěžovatelky na internet dne 7. 7. 2006, z něhož vyplývá, že se stěžovatelka uvedeného dne připojila na stránky www.libimseti.cz, www.atlas.cz a www.spoluzaci.cz, včetně uvedení času, kdy připojení proběhlo, nedošlo k porušení čl. 13 Listiny a zásahu do práva stěžovatelky na soukromí, neboť stěžovatelka provedla připojení na zmíněné webové stránky ze služebního počítače, určeného k plnění pracovních povinností, umístěného v budově a kanceláři svého zaměstnavatele, který v rámci bezpečnostního systému monitoruje připojení na internet, což bylo stěžovatelce jistě známo a byla srozuměna s tím, že výpis z bezpečnostního sytému obsahuje report webové stránky, včetně konkrétního uživatelského jména (doménového účtu), které se na danou webovou stránku připojilo. Jinými slovy, že zaměstnavatel může kdykoli zjistit připojení konkrétního počítače k internetové síti.

Použitá právní úprava
čl. 13 LZPS; § 316 ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin stěžovatelka spáchala tím, že bez vědomí a souhlasu poškozené použila její soukromé fotografie, na nichž byla zachycena do půli těla nahá. Tyto fotografie uveřejnila na internetu, připojila k nim eroticky laděný inzerát a připojila číslo mobilního telefonu poškozené, adresu jejího bydliště, včetně její soukromé e-mailové adresy.
Jako důkaz byl uveden detailní výpis internetového připojení služebního počítače stěžovatelky, který poskytl její zaměstnavatel.
Ostatní
Stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Pl. ÚS 24/10
Věcné zaměření
přípustnost důkazních prostředků; právo na soukromí

Právní věta
Z ustálené judikatury Ústavního soudu, zejména ve vztahu k problematice odposlechu telefonních hovorů, zřetelně vyplývá, že ochrana práva na respekt k soukromému životu v podobě práva na informační sebeurčení ve smyslu čl. 10 odst. 3 a čl. 13 Listiny se vztahuje nejen k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, ale i k údajům o volaných číslech, datu a čase hovoru, době jeho trvání, v případě mobilní telefonie o základových stanicích zajišťujících hovor.
Napadená ustanovení obsahují pouze vágní a zcela neurčité stanovení povinnosti právnickým nebo fyzickým osobám, které ve výše uvedeném rozsahu provozní a lokalizační údaje uchovávají, "na požádání je bezodkladně poskytnout orgánům oprávněným k jejich vyžádání podle zvláštního právního předpisu."
Stejně tak není zcela jasně a přesně vymezen účel, za jakým jsou provozní a lokalizační údaje oprávněným orgánům poskytovány, což znemožňuje posouzení napadené úpravy z hlediska její skutečné potřebnosti.

Uvedený způsob (ne)vymezení spektra oprávněných orgánů veřejné moci, jakož i (ne)vymezení účelu, pro který jsou uchovávané údaje oprávněny požadovat, Ústavní soud nepovažuje za dostatečný a předvídatelný.
Navrhovateli napadená právní úprava dle názoru Ústavního soudu rovněž zcela nedostatečně, příp. vůbec nestanovuje jasná a detailní pravidla obsahující minimální požadavky na zabezpečení uchovávaných údajů, zejména v podobě zamezení přístupu třetích osob, stanovení procedury vedoucí k ochraně celistvosti a důvěrnosti údajů a procedury jejich ničení. Dále je třeba napadené úpravě vytknout, že dotčení jednotlivci nedisponují dostatečnými zárukami proti riziku zneužití údajů a svévole.
Za nejednoznačné a vzhledem k rozsahu a citlivosti uchovávaných údajů za zcela nedostačující lze již označit vymezení samotné doby jejich uložení, a to v rozmezí "ne kratší

než 6 měsíců a delší než 12 měsíců", od jejíhož uplynutí se odvíjí povinnost uvedené údaje zlikvidovat.

Použitá právní úprava
Listina základních práv a svobod
Shrnutí skutkových okolností
Novela zákona o elektronických komunikacích (č. 127/2005 Sb.) a vyhláška č. 485/2005 Sb., které zavádí plošný a preventivní sběr a uchovávání provozních a lokalizačních údajů o elektronické komunikaci ze strany soukromých subjektů, které poskytují tyto služby.

Ostatní
Ačkoliv se stanovená povinnost uchovávat provozní a lokalizační údaje nevztahuje na obsahy jednotlivých sdělení (viz čl. 1 odst. 2 Směrnice o data retention a napadené ustanovení § 97 odst. 3 věty čtvrté), z uvedených údajů o uživatelích, adresátech, přesných časech, datech, místech a formách telekomunikačních spojení, budou-li sledovány po delší časový úsek, lze v jejich kombinaci sestavit detailní informace o společenské nebo politické příslušnosti, jakož i o osobních zálibách, sklonech nebo slabostech jednotlivých osob.
Ústavní soud zrušil napadená ustanovení zákona o elektronických komunikacích a napadané vyhlášky.

I.ÚS 191/05
Věcné zaměření
přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věta
Podle Nejvyššího soudu v případě privátních telefonických hovorů volající hovor iniciuje za obecné povědomosti o tom, že takový hovor může být technickou cestou druhým účastníkem zaznamenáván. Pokud pak volající přesto telefonát uskutečňuje za těchto předpokladů, lze dovozovat, že tím konkludentně souhlasí i s možným pořízením zvukového záznamu tohoto telefonátu.

Nejvyšší soud dodal, že možnost použití takto pořízeného zvukového záznamu jako důkazu o občanském soudním řízení je třeba posuzovat s ohledem na § 12 odst. 1 občanského zákoníku. O neoprávněný zásah do práv chráněných tímto ustanovením nejde mimo jiné v případě, kdy dojde k užití zvukových záznamů bez svolení fyzické osoby, již se týkají, je-li to k účelům úředním na základě zákona. Jde o tzv. zákonné licence pro úřední účely. Tyto zákonné úřední licence nahrazují příslušné svolení dotčené fyzické osoby. Podle Nejvyššího soudu tedy nic nebránilo v řízení provést důkaz předmětným záznamem.
Za projev úřední licence však nelze považovat každé řízení nebo jednání před soudem či jiným orgánem státu, ale jen případy, které výslovně upravuje zákon. Takovým zákonem je trestní řád, který v této souvislosti upravuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu v trestním řízení. Občanskoprávní předpisy nic podobného nestanoví.

Magnetofonový záznam telefonického hovoru fyzických osob je záznam projevů osobní povahy hovořících osob a takový záznam může proto být použit (i jako důkaz v občanském soudním řízení) zásadně jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.
Jestliže soudy připustily provedení důkazu přečtením záznamu telefonických hovorů mezi K. a D. Z. proti výslovnému nesouhlasu jednoho z účastníků hovoru (K.), došlo tím k zásahu do jeho základního práva na ochranu tajemství zprávy podávané telefonem podle čl. 13 Listiny - a důsledně vzato i do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny - a důkaz jako takový je třeba považovat za nepřípustný.

V této souvislosti se Ústavní soud odvolává na nález sp. zn. II. ÚS 502/2000, v němž byla vyslovena obecná teze, že "soukromí každého člověka je hodno ochrany ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, ale i ve vztahu k údajům o volaných číslech, datu a čase hovoru, době jeho trvání, v případě mobilní telefonie o základových stanicích zajišťujících hovor. Tyto údaje jsou nedílnou součástí komunikace uskutečněné prostřednictvím telefonu.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 a čl. 10 odst. 1 LZPS; § 12 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatel se domáhal toho, aby byla v deníku Mladá fronta Dnes a ve večerních zpravodajských relacích televizí ČT1 NOVA zveřejněna omluva za nepravdivý výrok týkající se nabídky peněz, kterou měl stěžovatel učinit.

Ostatní
Vztah k rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1224/2004

IV.ÚS 154/07
Věcné zaměření
Důvody pro podání ústavní stížnosti

Právní věta
Ústavnímu soudu nepřísluší přezkoumávat, zda a v jaké míře se obecné soudy dopustily (údajně) právních nebo skutkových omylů, s výjimkou případů, kdy dospěje k závěru, že takové omyly mohly porušit některé ze základních práv nebo svobod zakotvených v Listině či Úmluvě.

K tvrzení stěžovatelky, že obecné soudy neprovedly jí navrhované důkazy, Ústavní soud připomíná svoji konstantní judikaturu k otázce tzv. opomenutého důkazu, podle níž zásadám spravedlivého procesu odpovídá nejen možnost účastníka řízení vyjádřit se k provedeným důkazům, nýbrž i navrhnout důkazy vlastní; soud sice není povinen provést

všechny navržené důkazy, musí však o vznesených návrzích rozhodnout a - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění nepřevzal. V opačném případě zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté Listiny.

V této souvislosti Ústavní soud především připomíná svoji konstantní judikaturu, dle níž průtahy v řízení před obecnými soudy (byť by i existovaly a byly nedůvodné) samy o sobě nemohou vést ke kasaci ústavní stížností napadených rozhodnutí.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Předmětem byl spor o zaplacení částky pojistného plnění, na kterou vznikl nárok v důsledku havárie motorového vozidla.

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

IV.ÚS 570/03
Věcné zaměření
Nesprávná realizace důkazního řízení, jež má za následek porušení ústavně zaručených práv

Právní věta
Jak vyslovil Ústavní soud již v nálezu ve věci sp. zn. I. ÚS 733/01 (Sbírka rozhodnutí, svazek 32, nález č. 26), mimo formální absenci rozhodovacích důvodů neakceptování důkazního návrhu obviněného co do věcného obsahu odůvodnění lze založit toliko třemi důvody: Prvním je argument, dle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, dle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencí. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

Z pohledu ústavněprávního lze přitom vymezit zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulátů spravedlivého procesu:
V řízení o ústavních stížnostech lze jako první vyčlenit případy tzv. opomenutých důkazů. Jde jednak dílem o procesní situace, v nichž bylo účastníky řízení navrženo provedení

konkrétního důkazu, přičemž návrh na toto provedení byl soudem bez věcně adekvátního odůvodnění zamítnut, eventuálně zcela opomenut, což znamená, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o něm ve vztahu k jeho zamítnutí nebyla zmínka buď žádná či toliko okrajová a obecná neodpovídající povaze a závažnosti věci. Dílem se dále potom jedná o situace, kdy v řízení provedené důkazy nebyly v odůvodnění meritorního rozhodnutí, ať již negativně či pozitivně, zohledněny při ustálení jejího skutkového základu, tj. soud je neučinil předmětem svých úvah a hodnocení, ačkoliv byly řádně provedeny. Další skupinu případů tvoří situace, kdy důkaz, resp. informace v něm obsažená není získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazovaní procesně přípustným způsobem, a tudíž musí být soudem a limine vyloučen (v kontrapozici k předchozímu "opomenut") z předmětu úvah směřujících ke zjištění skutkového základu věci. Konečně třetí základní skupinou případů vad důkazního řízení jsou v řízení o ústavních stížnostech případy, kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestní řízení týkající se trestného činu ublížení na zdraví. Nevypořádání se s neprovedením výslech svědka navrhnutého stěžovatelem.

Ostatní
-

III.ÚS 257/98
Věcné zaměření
Porušení dvojinstančnosti soudního řízení

Právní věta
Ústavní soud v této souvislosti již v nálezu ve věci sp. zn. IV. ÚS 218/95 zaujal stanovisko, dle něhož v situaci, když soud odvolací při řešení případu opustil režim zákona č. 87/1991 Sb.
a věc posoudil z hlediska obecné ochrany vlastnického práva v občanském zákoníku, aniž však v řízení vydání jeho rozhodnutí předcházejícím dal možnost stěžovatelům se k tomuto posouzení vyjádřit a uplatnit tak námitky, které obecně právní úprava připouští, tím v podstatě porušil zásadu dvojinstančního řízení a ve svých důsledcích tak uvedeným postupem zasáhl do práva stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Došlo tím nejen k porušení ustanovení § 219 o. s. ř., nýbrž také k odnětí reálné a efektivní možnosti účastníku řízení jednat před soudem, spočívající v oprávnění právně i skutkově argumentovat, a tím k porušení základního práva, plynoucího z čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Použitá právní úprava
Čl. 11 LZPS; čl. 36 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Soud označil za simulované právní jednání, které spočívalo v uzavření kupní smlouvy, která obsahovala ustanovení, že kupní cenu zaplatí kupující bezhotovostně, ačkoli ji zaplatil v hotovosti při uzavření smlouvy. Z důvodu simulace byla smlouva považována za absolutně neplatnou.

Ostatní
-

III.ÚS 2883/14
Věcné zaměření
Obecné zhodnocení přípustnosti ústavní stížnosti

Právní věta
Ústavní soud přisvědčil předchozím soudům v jejich argumentaci. V případě použití audionahrávky Ústavní soud konstatoval, že její posouzení a zhodnocení nelze považovat za extrémní, a tudíž nejsou v rozporu s ústavně zakotvenými právy.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Předmětem sporu je nárok na náhradu škody způsobené pracovním úrazem.

Ostatní
-

III.ÚS 706/14
Věcné zaměření
Okamžité zrušení pracovního poměru

Právní věta

o hodnocení provedených důkazů obecnými soudy není Ústavní soud zásadně oprávněn zasahovat, a to i kdyby mohl mít za to, že přiléhavější by bylo hodnocení jiné; důvodem k jeho zásahu je až stav, kdy hodnocení důkazů a tomu přijaté skutkové závěry jsou výrazem zjevného faktického omylu či excesu logického (vnitřního rozporu) a tím vybočují ze zásad spravedlivého procesu. Zásadám spravedlivého procesu (čl. 36 odst. 1 Listiny) odpovídá požadavek, aby soudy učiněná skutková zjištění a přijaté právní závěry byly řádně (dostatečně) a srozumitelně (logicky) odůvodněny.

Avšak vyloučení odvolacího (dovolacího) přezkumu občanskoprávních rozhodnutí není - v obecné rovině - v rozporu s ústavním pořádkem (zejména čl. 36 odst. 1 Listiny). Ústavní pořádek vyžaduje odvolání proti trestnímu rozsudku o vině či trestu (viz čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a tam uvedené výjimky z práva na trestní odvolání). Z toho plyne, že princip dvojinstančnosti civilního řízení není požadavkem ústavněprávním. Z hlediska ústavního je klíčové, že se věcí stěžovatele řádně zabývala alespoň jedna instance.

Použitá právní úprava
Čl. 36 LZPS; § 38 odst. 1, 55 odst. 1 písm. b) a § 301 písm. a), b) ZPr

Shrnutí skutkových okolností
S advokátním koncipientem byl okamžitě zrušen pracovní poměr, a to z důvodu výkonu práce pro jiného advokáta, prací na soukromých kauzách, smyšlené práce pro klienta.

Ostatní
Zjevně neopodstatněný návrh. Advokátní koncipient neměl písemný souhlas zaměstnavatele s výkonem advokacie pro jiného advokáta.

III.ÚS 502/2000
Věcné zaměření
Pokračování v trestním řízení; skutková podstata trestného činu zpronevěry

Právní věta
Esenciálním znakem skutkové podstaty trestného činu zpronevěry, tak jak je popsána v trestním zákoně, je nezbytná přítomnost úmyslného jednání jako formy zavinění (§ 4 tr.zák.). V naznačeném směru ostatně nelze než odkázat na ustálenou rozhodovací praxi obecných soudů, z níž plyne, že závěr o zavinění pachatele musí být vždy prokázaný výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplynout. Závěr o tom že je tu zavinění ve smyslu trestního zákona a v jaké formě je závěrem právním. Tento právní závěr se však musí zakládat na skutkových zjištěních soudu plynoucích z provedeného dokazování.

Smyslem prohlášení (§ 11 odst. 2 tr.ř.) je totiž dát obviněnému možnost, aby mohl pokračovat v trestním řízení a docílit onoho jiného rozhodnutí (zejména zprošťujícího rozsudku) a tím takto své plné rehabilitace.

Obžalovaný se rozhodlo pokračovat v trestním řízení, ačkoli se na něj vztahovala amnestie prezidenta ČR. V těchto souvislostech (a pokud obviněný výslovně netrvá na okamžitém pokračování v řízení (poté, co bylo přerušeno) je namístě obviněnému poskytnout alespoň přiměřený minimální prostor a čas po zvážení takto vzniklého procesního stavu tak, aby na něj mohl reagovat a z hlediska zejména své obhajoby užít procesní prostředky zákonem mu svěřené (navrhnout další důkazy, vyjádřit se z tohoto pohledu k věci, včetně práva posledního slova). Konečně za dané situace bez vyhotovení naznačených rozhodnutí soudu (o zastavení trestního stíhání, o jeho pokračování) je obviněný v konečném důsledku zbaven možné reakce, zejména na jeho obsah (důvody v něm uvedené), a to včetně možnosti v zákonem stanovené lhůtě vzít své prohlášení zpět.

Použitá právní úprava
Čl. 90 úst. Zák. č. 1/1993 SB., Ústava ČR; čl. 36 odst. 1 LZPS; § 11 odst. 2 TŘ

Shrnutí skutkových okolností
Předmětem sporu byl trestný čin zpronevěry spočívající v nezaplacení několik splátek společnosti dle leasingové smlouvy a v nevrácení zakoupeného počítače.

Ostatní
-

III.ÚS 190/01
Věcné zaměření
Provádění dokazování při objasňování dopravních přestupků

Právní věta
Pro důkazní řízení z uvedené zásady plyne maxima, dle níž důkazem může být toliko ten prostředek, jímž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci, jenž je předvídán příslušným procesním řádem a jenž je dle tohoto řádu proveden. Tyto požadavky, tj. určitost a předvídatelnost procesních pravidel, jakož i jejich promítnutí do důkazního řízení, nutno podřadit pod kautely, vyžadované čl. 36 odst. 1 Listiny.

Podřazením skutkových okolností věci, jež jsou mezi účastníky řízení nesporné, pod naznačený normativní rámec v rovině jednoduchého i ústavního práva nelze než konstatovat, že svým
postupem a ústavní stížností napadeným rozhodnutím Okresní soud Plzeň-město porušil ustanovení § 250i o. s. ř. a § 34 a 35 správního řádu, když uznal jako důkaz svědeckou

výpovědí v správním řízení vysvětlení podané dle § 12 zákona o Policii České republiky, a v důsledku toho nedostál kautelám plynoucím pro řádný proces z čl. 36 odst. 1 Listiny. Závěr obdobný nutno vyjádřit i v souvislosti s nedodržením podmínek ustanovení znalce správním orgánem I. stupně, když na uvedené procesní pochybení odvolací správní orgán i obecný soud reagovaly akceptací "znaleckého posudku" v podobě listinného důkazu. Svým postupem tímto v oblasti důkazního práva umožnily obejít procesní podmínky provedení určitého typu důkazu a tím i smysl a účel, jenž s ním právní úprava spojuje.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatelce byla uložena pokuta z důvodu spáchání přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu.

Ostatní
-

IV.ÚS 2730/17
Věcné zaměření
Provádění dokazování při objasňování dopravních přestupků

Právní věta
Výklad a aplikaci předpisů podústavního práva lze hodnotit jako protiústavní, jestliže nepřípustně postihují některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo jsou výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. jenž odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinárnímu) chápání dotčených právních institutů, případně jsou v extrémním rozporu s požadavky věcně přiléhavého a rozumného vypořádání posuzovaného právního vztahu či v rozporu s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti (srov. např. nález sp. zn. Pl. ÚS 85/06).

Použitá právní úprava
Čl. 1, čl. 8, čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 LZPS; čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností
Okamžité zrušení pracovního poměru. Důvodem byly i okolnosti zjištěné monitoringem služebního vozidla.

Ostatní

Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

I.ÚS 3900/18
Věcné zaměření
Právo na soudní a jinou právní ochranu, extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právními závěry

Právní věta
Soudy rozhodovaly na základě kamerových záznamů, které nebyly shledány rozpornými s § 90 občanského zákoníku, a proto k nim bylo, jako k důkazu, přihlíženo a soud je provedl podle § 88 odst. 1 občanského zákoníku.
Ústavní soud uvedl, že nespadá do jeho pravomoci „hodnotit" hodnocení důkazů provedené soudy.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst.1 z. č. 2/1993 Sb.; § 52 písm.g z. č. 262/2006 Sb.; § 88 odst. 1, § 90 z. č. 89/2012 Sb.; § 220, § 243c odst. 1, § 132 z. č. 99/1963 Sb.,

Shrnutí skutkových okolností
Žalobkyně se žalobou domáhala určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru podle § 52 písm. g) zákoníku práce z důvodu soustavného porušování povinností vyplývajících z právních předpisů, vztahujících se k vykonávané práci. Kamerové záznamy zachytily stěžovatelku, která trávila valnou část pracovní doby v prostorách hypermarketu povídáním se známými. Soud prvního stupně žalobu zamítl a soud odvolací rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Nejvyšší soud podané dovolání odmítl.

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta.
Ústavní stížnost podána mj. proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2018 č. j. 21 Cdo 2284/2018-510.

I.ÚS 3933/12
Věcné zaměření
Základní práva a svobody, ochrana osobních údajů, ochrana soukromého a rodinného života, osobní údaje, ochrana vlastnického práva

Právní věta
Nejvyšší soud dovodil, že cílem kontroly prováděné zaměstnavatelem nebylo zjišťování obsahu e-mailových zpráv, obsahu SMS nebo MMS, případně odeslaných či přijatých

stěžovatelem, nýbrž toliko zjištění, zda stěžovatel respektuje či nerespektuje – a v jaké míře – zákal užívat pro svou osobní potřebu výpočetní techniku zaměstnavatele včetně jeho telekomunikačních zařízení. Přestože o soukromí zaměstnance vypovídá i údaj o tom, které internetové stránky sleduje, podstatou kontroly nebylo toto zjištění, nýbrž pouze zjištění, zda zaměstnanec sledoval takové internetové stránky, které s výkonem jeho práce nesouvisely. Výpis aktivit stěžovatele na internetu je proto přípustným důkazem a míra zásahu do soukromí stěžovatele je zanedbatelná.
Ústavní soud shledal výklad a aplikaci ustanovení § 316 zákona o ochraně osobních údajů ústavně konformní. Míra zásahu do práva na soukromí stěžovatele kolidujícího s právem na ochranu majetku zaměstnavatele je pro rozhodování rozhodná, avšak v tomto případně se nejedná o zásah takové intenzity.

Použitá právní úprava
čl. 10 a 11 z. č. 2/1993 Sb.; z. č. 101/2000 Sb.; § 316 odst. 1 z. č. 262/2006 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobkyně se žalobou domáhá určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru zaměstnavatelem z důvodu porušení pracovních povinností zvlášť hrubým způsobem, kterým byl spatřován v tom, že zaměstnanec/stěžovatel trávil na pracovním počítači čas neefektivní prací, kdy si prohlížel webové stránky a to i zákaz uvedený v Pracovním řádu. Soud prvního stupně žalobu zamítl. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a dovolání stěžovatele k Nejvyššímu soudu bylo zamítnuto.

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.
Ústavní stížnost podána mj. proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2012 č. j. 21 Cdo 1771/2011-123.

I.ÚS 3253/13
Věcné zaměření
Hodnocení důkazů a jejich předložení znalci k posouzení v řízení o náhradě škody na zdraví, spravedlivý proces

Právní věta
Ústavní soud uvedl, že soud prvního stupně provedl důkaz čtením přepisu zvukového záznamu části jednání mezi rodiči poškozené a zástupci nemocnice bez toho, že by eventuálně samostatným usnesením rozhodl a odůvodnil, proč je tento důkaz přípustný. Způsob jeho pořízení (bez souhlasu osob jednajících za nemocnici) přitom potřebu takového usnesení vyvolal. Hodnocení důkazů tak postrádá nejen vyřešení otázky přípustnosti prvního z uvedených důkazů, ale též obsahově konzistentní závěr o (ne)unesení důkazního břemene žalobkyní stran skutečností obsažených v přepisu

zvukového záznamu, ač byl tento přepis k důkazu čten. Namísto toho se soud spokojil bez řádného odůvodnění s konstatováním, že nepovažuje obsah přepisu zvukového záznamu za prokázaný a provedená reprodukce záznamu se ukázala být zvukově nedostatečně srozumitelnou, fragmentární, a tedy z pohledu verbálního obsahu celkově nerozlišitelnou. Odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že přepis zvukového záznamu není důkazem získaným shodnými tvrzeními stran.
Ústavní soud dále uvedl, že aby bylo rozhodnutí spravedlivé, přesvědčivé a vycházející z úplných skutkových i odborných podkladů, musí mít znalec (znalecký ústav) k dispozici veškeré dostupné a provedené důkazy, zejména pak ty, jež jsou bezprostředně způsobilé ovlivnit jeho závěry a nepřímo i rozhodnutí o meritu věci. Nestane-li se tak, nebo nevypořádá-li se znalec s takovým důkazem, jedná se o podstatnou vadu řízení, a dochází k porušení ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces. V projednávané věci znalecký ústav nezval v úvahu text přepisu zvukového záznamu z jednání, které obsahovali skutečnosti beze vší pochybnosti pro hodnocení důkazů relevantní.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 z. č. 2/1993 Sb.; § 15 odst. 1 z. č. 258/2000 Sb.; § 11, § 415, § 421a, § 420 z. č. 40/1964 Sb.; § 120 odst. 4, § 132 a § 120 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatelka v zastoupení svého zákonného zástupce se domáhala uhrazení bolestného a ztížení společenského uplatnění po fakultní nemocnici, kde se spolu se svým dvojčetem předčasně narodila a byla vložena do inkubátoru. U stěžovatelky byla následně zjištěna nitrolební infekce, který ovlivnil její vývoj. Žalovaná nemocnice v tomto směru doznala, že personál při manipulaci s dětmi v inkubátoru si nedesinfikoval ruce a k tomuto selhávání docházelo. Jako důkaz byl přehrán CD nosič, jenž byl zhotoven ze zvukového záznamu pořízeného rodiči poškozené z jednání mezi rodiči poškozené a zaměstnanci nemocnice a to bez vědomí nemocnice. Soud prvního stupně žalobu zamítl, odvolací soud rozhodnutí potvrdil a Nejvyšší soud odvolání žalobkyně odmítl. Ústavní soud shledal, že bylo porušeno základní právo stěžovatelky na spravedlivý proces.

Ostatní
Nález se týká především hodnocení důkazů.

I. ÚS 687/10 ze dne 08. 09. 2011
Věcné zaměření
K dokazování a důkazním prostředkům v občanském soudním řízení, překvapivé rozhodnutí

Právní věta
Ústavní soud upozorňuje, že dle § 125 o. s. ř. platí, že každou skutečnost lze dokazovat jakýmkoli důkazním prostředkem, pomocí nějž lze stav věci zjistit. Neexistuje žádné

zákonné pravidlo, které by stanovilo, že vznik a výši schodku (škody) lze prokazovat pouze pomocí inventarizačních soupisů podepsaných oprávněnou osobou.
Další vadou dokazování je, že soud zamítnul žalobu proto, že se procesní straně nepodařilo prokázat skutečnost, kterou tvrdí, aniž ji předtím vyzval k označení důkazních prostředků a poučil o následcích spojených s nesplněním této výzvy, což je v rozporu s principem předvídatelnosti soudních rozhodnutí.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1 z. č. 2/1993 Sb.; čl. 6 odst. 1 z. č. 209/1992 Sb.m.s.; § 420 odst. 2 z. č. 40/1964 Sb.; § 30 odst. 2 z. č. 563/1991 Sb.; § 176 z. č. 65/1965 Sb.; § 130, § 187 odst. 3, § 120, § 125 a § 118a odst. 3 z. č. 99/1963 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Okresní soud v Kladně rozsudkem zamítl žalobu, aby žalovaná (vedlejší účastnice v řízení o ústavní stížnosti) byla povinna zaplatit žalobci (stěžovateli) náhradu škody. Dovodil, že inventurní soupisy musejí být podepsány osobou oprávněnou k provádění inventarizace. Pokud ovšem inventurní soupisy nebyly podepsány osobou oprávněnou k provedení inventarizace, je neprůkazná celá inventarizace, která z takovýchto soupisů vycházela. Krajský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a uvedl, že požadavek podpisu inventarizačních soupisů skutečně představuje jediný průkaz toho, že fyzická inventura byla skutečně provedena a jaký byl její výsledek. Vadnost inventarizačních soupisů způsobila neprůkaznost celé inventarizace, a stěžovatel tak neprokázal vznik schodku, a tedy i škody.

Ostatní
Ústavní soud zrušil rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně a rozhodl, že bylo porušeno právo stěžovatelka na spravedlivý proces ve smyslu Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

I. ÚS 733/01 ze dne 24. 02. 2004
Věcné zaměření
Opomenuté důkazy v trestním řízení, právo na soudní a jinou právní ochranu, rovnost účastníků, rovnost „zbraní“

Právní věta
Ústavní soud poukázal na to, že v odůvodnění rozsudku by měly být uvedeny důvody, pro které soud nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů, jakož i právní úvahy, jimiž se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona o otázce viny a trestu. Jestliže tak soud neučiní, postupuje soud v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté Listiny.
Ústavní soud vyložil pojem tzv. opomenutých důkazů na zásadu volného hodnocení důkazů a dále důvody, kdy lze důkazní návrhy obviněného neprovést.
Vyložil situaci, kdy jsou závěry soudu v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými a právními zjištěními a odkázal na příslušnou judikaturu.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1, čl. 40 odst. 2, čl. 38 odst. 2 z. č. 2/1993 Sb.; § 13, § 222 odst. 1 a 3 z. č. 140/1961 Sb.; § 2 odst. 2 a 6, § 125 z. č. 141/1961 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Rozhodnutím soudu prvního stupně byl stěžovatel uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví a odsouzen k trestu odnětí svobody. Ústavní soud shledal, že odvolací soud opomenul zhodnotit části znaleckých posudků z oboru soudního lékařství a kriminalistiky a dále posudky z oboru soudního lékařství a toxikologie, jejichž obsah byl ve prospěch obžalovaného. Obecné soudy provedly rozporné a neúplné hodnocení důkazů, zjištěný skutkový stav rekonstruovaly taktéž v rozporu s provedenými důkazy a nedostály rovněž kautelám plynoucím ze zákonné úpravy důvodu vylučujícího trestní odpovědnost v případě nutné obrany, čímž porušily základní práva stěžovatele.

Ostatní
Ústavní soud zrušil rozsudek soudu prvního a druhého stupně.

II. ÚS 1774/14 ze dne 09. 12. 2014
Věcné zaměření
K procesním právům zaměstnance jako slabší strany v pracovněprávním sporu (přípustnost důkazu), nepřípustnost přepjatého formalismu

Právní věta
Dle dosavadní praxe civilních soudů v otázce posuzování přípustnosti záznamu hovoru fyzických osob, jenž je záznamem projevů osobní povahy hovořících osob, jako důkazu v řízení před soudy převládá názor, podle něhož lze takové záznamy zásadně použít jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem hovoru, nyní však Ústavní soud dospěl k jinému závěru. Dle názoru Ústavního soudu nelze v řízení o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru důkazy uvedeného typu, jsou-li předkládány zaměstnancem jako žalobcem, odmítat s pouhým odkazem na to, že se jedná o projevy osobní povahy hovořících osob.
Základním kritériem, jež má v konečném důsledku vést k rozhodnutí o použitelnosti či nepoužitelnosti záznamu rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v příslušném řízení, je poměřování chráněných práv a zájmů, které se v této soukromé sféře střetávají.
Střet zájmu na ochraně osobnosti toho, jehož projev je bez jeho souhlasu zachycován, se zájmem na ochraně toho, kdo tento projev zachycuje (a posléze použije), nelze ovšem řešit v obecné rovině. Rozhodování o tom, do jaké míry je určitý zájem v dané konkrétní situaci převažující, je třeba ponechat na zvážení obecnému soudu, a to v každém jednotlivém případě. Kromě okolností, za nichž byla taková nahrávka pořízena, bude rozhodující i význam právem chráněného či uznávaného zájmu, který je předmětem vlastního řízení, a

možnosti, které měl účastník uplatňující informace z nahrávky k dispozici k tomu, aby získal takové informace jiným způsobem než za cenu porušení soukromí druhé osoby.
Metodou pro posouzení kolizí základních práv a svobod je test proporcionality, který spočívá v posouzení způsobilosti konkrétního opatření k naplnění svého účelu (neboli jeho vhodnost), v potřebnosti opatření z toho hlediska, zda byl při výběru prostředků použit ten z nich, který je k základnímu právu nejšetrnější a dále zda újma na základním právu není nepřiměřená ve vazbě na zamýšlený cíl.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1, čl. 10 odst. 2, čl. 38 odst. 2, čl. 26 z. č. 2/1993 Sb.; čl. 6 odst. 1, čl. 8 z. č. 209/1992 Sb./Sb.m.s.; § 12 z. č. 40/1964 Sb.; § 89 odst. 2 z. č. 141/1961 Sb.; § 46 odst. 1 písm. c) z. č. 65/1965; § 132 a § 157 odst. 2 z. č. 99/1963.

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnanec/stěžovatel se žalobou dovolával určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru pro nadbytečnost, a to z důvodu připravovaných organizačních změn. Soud prvního stupně shledal uvedenou výpověď za neplatnou. Jedním z důkazů, který byl proveden v řízení, byl stěžovatelem předložený přepis českého překladu rozhovoru z angličtiny mezi stěžovatelem a členem zahraničního vedení vedlejšího účastníka/zaměstnavatele, který byl pořízen na mezinárodním strojírenském veletrhu, a k tomu přiložená audiokazeta. Soud prvního stupně rozhodl, že bude tlumočníkem proveden překlad a následně znalecký posudek ohledně autentičnosti kazety. Odvolací soud návrh zamítl a to i po té, co mu rozhodnutí vrátil dovolací soud zpět. Nejvyšší soud následně dovolání zamítl.

Ostatní
Jedná se o změnu názoru Ústavního soudu
Nálezem soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.3.2014, č.j. 21 Cdo 1334/2013-314.

II. ÚS 2477/15 ze dne 18. 09. 2018
Věcné zaměření
Určení neplatnosti pracovní smlouvy z důvodu zamlčení informace zaměstnance při uzavírání smlouvy o odsouzení za trestný čin, jestliže se na něj podle zákona hledí jako by nebyl odsouzen.

Právní věta
Ústavní soud odmítl stížnost jako zjevně neopodstatněnou. Dovodil, že stěžovatelka ve své stížnosti pouze pokračuje v polemice s obecnými soudy, jež dospěly ke stěžovatelkou oponovanému závěru, že vedlejší účastník během pracovních pohovorů stěžovatelku neuvedl v omyl způsobem, jenž by vedl k zneplatnění pracovní smlouvy zakládající stěžovatelkou rozporovaný pracovní poměr. Dále připomenul obsah § 316 odst. 4 zákoníku

práce obsahující demonstrativní výčet tzv. zakázaných otázek a upozornil na zcela přehlíženou skutečnost, že odsouzení vedlejšího účastníka již bylo v době konání inkriminovaných pracovních pohovorů zahlazeno, a tedy se na vedlejšího účastníka hledělo jako by nebyl odsouzen.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst.1 z. č. 2/1993 Sb.; § 55 odst. 1 písm. b), § 316 odst.4 z. č. 262/2006 Sb.; z. č. 40/1964 Sb.; § 241a odst. 2, § 241a odst. 3, § 80 z. č. 99/1963 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Soud prvního stupně rozsudkem určil, že okamžité zrušení pracovního poměru dané vedlejšímu účastníkovi (zaměstnanci) stěžovatelkou (zaměstnavatelem) je neplatné. Odvolací soud věnoval zvýšenou pozornost otázce, zda nezpůsobuje neplatnost pracovní smlouvy skutečnost, že vedlejší účastník před jejím uzavřením neinformoval stěžovatelku o svém předchozím trestněprávním deliktu a rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Nejvyšší soud následně dovolání zamítl.

Ostatní
Ústavní stížnost mj. proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2015 č. j. 21 Cdo 2005/2014-283.

II. ÚS 2806/08 ze dne 27. 01. 2010
Věcné zaměření
Ke vztahu odposlechů v trestním řízení a práva na soukromí

Právní věta
Veřejné prostory, v nichž se vykonává veřejná moc, by tedy bylo možné soustavně monitorovat jen v legitimním zájmu a při vědomí všech dotčených osob.. Skryté sledování orgány veřejné moci je proto s ohledem na shora uvedené základní právo na ochranu soukromí možné vždy jen v legitimním zájmu a na základě zákona.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1 a čl. 13 a 8 odst. 2 z. č. 2/1993 Sb.; čl. 8 z. č. 209/1992 Sb./Sb.m.s.; § 316 odst. 2 z. č. 262/2006 Sb.; § 158 odst. 1 písm. a), § 160 odst. 2 a 3 z. č. 140/1961 Sb.; § 80 a § 158d odst. 4 z. č. 141/1961 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatel byl uznán vinným ze spáchání trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele a přijímání úplatku. Poukazuje na to, že jeden rok před zahájením jeho trestního stíhání soud prvního stupně vydal příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu týkajícího se jeho mobilního telefonu v jiné trestní věci, v tomto trestním řízení stěžovatel nebyl obviněn.

Ostatní
Nálezem Ústavní soud zrušil rozhodnutí soudů všech instancí.
Nesouvisí s projektem.

IV. ÚS 449/03 ze dne 15. 04. 2004
Věcné zaměření
Dokazování v trestním řízení. Pořizování obrazového záznamu na monitorovacím zařízení.

Právní věta
Ústavní soud nemohl přisvědčit námitce stěžovatele týkající se nepoužitelnosti výpovědi svědka, když tento svědek identifikoval stěžovatele ze záznamu na monitorovacím zařízení. V posuzovaném případě se nejednalo o rekognici, neboť svědek před zahájením trestního stíhání ze záznamu pouze identifikoval osobu, kterou viděl, jak se účastní konfliktu s policisty. Totožnost této osoby mu ale nebyla známa, proto k jejímu ztotožnění došlo, až na základě této identifikace za přispění policistů Provedení rekognice přitom nebylo možné, neboť tento svědek musel napřed označit osobu, kterou při incidentu pozoroval, a teprve poté mohlo dojít k jejímu ztotožnění. Stěžovatel je usvědčován výpovědí svědka, který jej identifikoval i v průběhu hlavního líčení, nikoliv záznamem monitorovacího zařízení, jenž vůbec nebyl v trestním řízení použit jako důkaz.

Použitá právní úprava
čl. 10, čl. 40 odst.. 3, čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2, čl. 8 z. č. 2/1993 Sb.; § 2 odst. 5, § 2 odst. 6, § 265b odst. 1 písm. g) a § 158d odst.2 z. č. 141/1961 Sb.; § 11, § 12 z. č. 40/1964 Sb.,

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatel byl odsouzen pro trestný čin výtržnictví. Odvolání bylo odvolacím soudem zamítnuto jako nedůvodné. Stěžovatel namítá, že postupem Policie České republiky došlo k porušení jeho osobnostních práv podle § 11 a 12 občanského zákoníku, neboť bez jeho vědomí byly pořízeny jeho obrazové záznamy,

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta.

III. ÚS 359/05 ze dne 23. 09. 2005
Věcné zaměření
Předpoklady ingerence Ústavního soudu do činnosti obecných soudů v oblasti důkazního řízení, volné hodnocení důkazů, obecně o ústavněprávní relevanci pochybení v dokazování

Právní věta
<u>Důkazy opomenuté:</u>

Neakceptování důkazního návrhu obviněného lze co do věcného obsahu odůvodnění založit toliko třemi důvody: 1) skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení; 2) důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencí; 3) nadbytečnost důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

Důkazy získané a posléze i použité v rozporu s procesními předpisy:
Důkaz, resp. informace v něm obsažená, není získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazovaní procesně přípustným způsobem, a tudíž musí být soudem vyloučen.

Svévolné hodnocení důkazů provedené bez akceptovatelného racionálního logického základu:
Z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy.

Použitá právní úprava
čl. 82 odst.1 z. č. 1/1993 Sb.; čl. 36 odst.1 z. č. 2/1993 Sb.; § 55, § 180, § 2 odst. 6 z. č. 141/1961 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele, který byl soudem prvního stupně uznán vinným ze spáchání trestného činu loupeže a který se domníval, že některé navržené důkazy nebyly v rozporu s principem rovnosti provedeny, důkazy provedené byly nesprávně hodnoceny a některé trpěly vadami, přičemž v konečném důsledku nebyla dle jeho názoru respektována zásada in dubio pro reo.

4.4 Judikatura Nejvyššího soudu

21 Cdo 747/2013 ze dne 07. 08. 2014
Věcné zaměření
Platnost výpovědi z důvodu soustavného porušování pracovních povinností zjištěné prostřednictvím kontroly činnosti zaměstnance během pracovní doby

Právní věta
Stupně porušení pracovních povinností dle ZPr

Zákoník práce rozlišuje - jak vyplývá z ustanovení § 52 písm. g) a § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce - mezi porušením pracovní povinnosti zvlášť hrubým způsobem, závažným porušením pracovní povinnosti a méně závažným porušením pracovní povinnosti. Nižší stupeň intenzity porušení pracovní povinnosti než je méně závažné porušení zákoník práce neupravuje; každé porušení pracovní povinnosti, které nedosahuje intenzity porušení zvlášť hrubým způsobem nebo závažného porušení pracovní povinnosti, je proto vždy méně závažným porušením pracovní povinnosti.

<u>Oprávněnost sledování činnosti zaměstnance během pracovní doby</u>
Míra ochrany soukromí je u zaměstnance určována (limitována, omezována) tím, že provádí závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně (srov. § 2 odst. 1 zák. práce). Zaměstnanci jsou zároveň povinni využívat výrobní prostředky pouze k vykonávání svěřených prací, řádně s nimi hospodařit, střežit a ochraňovat je před poškozením, ztrátou, zničením nebo zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele [srov. § 301 písm. d) zák. práce]. Uvedené postavení zaměstnance, zejména ve vztahu k výrobním a pracovním prostředkům, je zcela pregnantně vyjádřeno v ustanovení § 316 odst. 1 větě první, jež obsahuje výslovný zákaz pro zaměstnance, aby bez souhlasu zaměstnavatele užívali pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky, případně jeho telekomunikační zařízení. Oprávnění zaměstnavatele kontrolovat přiměřeným způsobem dodržování tohoto zákazu výslovně zakládá věta druhá téhož ustanovení (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16.8.2012 sp. zn. 21 Cdo 1771/2011).

Z pohledu shora uvedených východisek bylo třeba v projednávané věci přihlédnout především k tomu, že cílem (smyslem) kontroly prováděné zaměstnavatelem (žalovaným) nebylo zjišťování obsahu telefonátů žalobce, nýbrž toliko zjištění, zda zaměstnanec (žalobce) respektuje (a když nerespektuje, tak v jaké míře) zákaz užívat pro svou osobní potřebu přidělený počítač zaměstnavatele (žalovaného), popřípadě přidělený služební telefon.

Použitá právní úprava
§ 316 ZPr; § 301 ZPr; § 52 písm. f) a g) ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Napadení platnosti výpovědi dle § 52 písm. f) a g) ZPr z důvodu neuspokojivých pracovních výsledků a opakovaného porušování povinností vyplývajících z právních předpisů, které spočívalo též ve využití firemního počítače a telefonu k soukromým účelům.

Ostatní
Dovolání bylo zamítnuto pro neopodstatněnost.

21 Cdo 2005/2014 ze dne 21. 05. 2015

Věcné zaměření

Informace vyžadované zaměstnavatelem před přijetím do pracovního poměru dle ustanovení § 316 ZPr; zahlazení odsouzení

Právní věta

V pracovněprávních vztazích jde o omyl ve vůli (tzv. vnitřní omyl) tehdy, měl-li jednající nesprávnou nebo nedostatečnou představu o obsahu pracovněprávního úkonu (jeho právního důvodu), o jeho předmětu, o druhé straně nebo o jiných skutečnostech, které byly při utváření vůle rozhodující. Za omyl se nepovažuje vnitřní výhrada, ledaže by byla vyjádřena jako součást pracovněprávního úkonu. Omyl v pohnutce nemá právní význam, avšak jen tehdy, nebyla-li pohnutka zahrnuta do pracovněprávního úkonu. Omyl ve vůli (vnitřní omyl) nezpůsobuje v pracovněprávních vztazích bez dalšího neplatnost právního úkonu; právní význam má jak vyplývá z ustanovení § 49a obč. zák. jen tehdy, jestliže se týkal skutečností, které byly pro pracovněprávní úkon rozhodující (podstatné) a bez nichž by tedy nedošlo k pracovněprávnímu úkonu v té podobě, v jaké byl učiněn, a (zároveň) jestliže druhý účastník omyl vyvolal nebo mu alespoň byl znám (druhý účastník o omylu věděl, avšak jednajícího na něj neupozornil). Zaměstnavatel nesmí vyžadovat od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a s pracovním poměrem nebo s právními vztahy založenými dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr. Vyžadovat nesmí ani informace o trestněprávní bezúhonnosti zaměstnance; to neplatí, jestliže je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána, a je-li tento požadavek přiměřený, nebo v případech, kdy to stanoví zákoník práce nebo zvláštní právní předpis; takové informace nesmí zaměstnavatel získávat ani prostřednictvím třetích osob [srov. § 316 odst. 4 písm. h) zák. práce].

Za trestněprávně bezúhonného je třeba zaměstnance považovat též v případě, kdy sice byl v minulosti odsouzen za trestný čin, kdy ale zákon stanoví, že se na něj hledí, jako by nebyl odsouzen.

Z uvedeného vyplývá, že - nemá-li být zmařen účel zahlazení odsouzení, popřípadě vzniku fikce zahlazení ze zákona - zaměstnanec není povinen informovat zaměstnavatele o svém odsouzení za trestný čin, jestliže se na něj podle zákona hledí, jako by nebyl odsouzen, a že zaměstnavatel ani není oprávněn takovou informaci od zaměstnance vyžadovat. Neinformoval-li proto zaměstnanec pravdivě zaměstnavatele o takovém svém odsouzení, nemohl jej tím uvést v omyl, jenž by za podmínek uvedených v ustanovení § 49a obč. zák. mohl být důvodem neplatnosti právního úkonu, který zaměstnavatel učinil (a který by neučinil, jestliže by mu uvedená skutečnost byla známa).

Použitá právní úprava

§ 316 odst. 4 písm. h) předpisu č. 262/2006Sb. ve znění do 30.06.2011; § 49a obč. zák. ve znění do 24.05.2011; § 11 odst. 1 a § 13 odst. 1 předpisu č. 269/1994Sb.; § 45a odst. 5, §

60 odst. 3 a § 70 předpisu č. 140/1961Sb. ve znění do 31.12.2009; § 83 odst. 4 a § 106 předpisu č. 40/2009Sb. ve znění od 01.01.2010

Shrnutí skutkových okolností

Neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele dle § 55 odst. 1 písm. b) ZPr, a to z důvodu porušování pracovních povinností a rovněž z důvodu neuvedení skutečnosti v rámci přijímacího pohovoru, že byl odsouzen pro majetkovou trestnou činnost u předchozího zaměstnavatele. Dovolání bylo podáno zaměstnavatelem, neboť nesouhlasil s rozhodnutím nižších soudů, které rozhodly o neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru.

Ostatní

Proti zamítavému rozsudku dovolacího soudu podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud rozhodnutím ze dne 18. 9. 2018 sp. zn. II. ÚS 2477/15 odmítnul.

21 Cdo 1267/2018 ze dne 14. 08. 2018

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, dokazování, okamžité zrušení pracovního poměru, ochrana osobnosti, právo na spravedlivý proces, ochrana soukromí, porušení povinnosti loajality

Právní věta

Zvukový nebo obrazový záznam, který se týká člověka nebo jeho projevů osobní povahy a který byl pořízen soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby, lze použít jako důkaz v občanském soudním řízení pouze tam, kde má vést k prokázání skutečnosti, kterou není možné prokázat jinak (pomocí důkazů, které nezasahují do absolutních osobnostních práv dotčené osoby), a kde i další okolnosti případu vedou k závěru, že nelze upřednostnit právo na ochranu osobnosti dotčené osoby před právem na spravedlivý proces toho, komu je použití důkazu zvukovým či obrazovým záznamem týkajícím se této osoby nebo jejích projevů osobní povahy na prospěch.

Použitá právní úprava

§ 55 odst. 1 písm. b) zák. práce, § 301 písm. d) zák. práce, § 81 odst. 2 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, § 86 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, § 88 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, § 90 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, čl. 90 Ústavy

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce (zaměstnanec žalované) se žalobou domáhal určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, které obdržel poté, co v návaznosti na dříve obdrženou výpověď pro nadbytečnost zahájil jednání se zakladateli zaměstnavatele s argumentací, že pokud mu nebude zajištěno náhradní pracovní místo, podnikne kroky, které zaměstnavatele poškodí. Okresní soud i soud odvolací určily, že okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné s odůvodněním, že vyhrožování zaměstnavateli nedosáhlo

takové intenzity, aby v něm vzbudilo důvodnou obavu o poškození a ohrožení jeho zájmů. Návrh na provedení důkazu zvukového záznamu zamítly s odůvodněním, že zvukový záznam pořízený bez vědomí žalobce nemůže být provedeny, neboť skutkový stav byl prokázán i jinými důkazy. Nejvyšší soud shledal v jednání žalobce neloajální chování, z důvodu kterého nelze po žalovaném spravedlivě požadovat, aby žalobce nadále zaměstnával a žalobu o určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru zamítl. S neprovedením důkazu zvukovými záznamy se dovolací soud ztotožnil se závěry soudů nižšího stupně s tím, že skutkový stav mohl být prokázán i jinými způsoby, a proto „nelze prolomit právo žalobce na ochranu soukromí".

Ostatní
Rozsudek Nejvyššího soudu publikován ve sbírce pod číslem 83/2019.

21 Cdo 1009/1998 ze dne 21. 10. 1998
Věcné zaměření
Dokazování, (ne)přípustnost důkazu, důkaz přepisem zvukového záznamu, právo na ochranu soukromí, zvukový záznam hlasu jako projev fyzické osoby osobní povahy

Právní věta
Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede. Nepřípustným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl takto pořízen bez vědomí hovořících osob.

Použitá právní úprava
čl. 10 odst. 2 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod; čl. 90 Ústavy; § 120, §122, 132 o.s.ř., § 12 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce (zaměstnanec žalované) se žalobou domáhal určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru z důvodu zvlášť hrubého porušení pracovní kázně. Soud prvního stupně i odvolací soud vyhověly žalobě a důkaz – přepis „diktafonového" záznamu telefonických rozhovorů, který měl prokázat tvrzení žalované o porušení pracovní kázně – nepřipustily s odůvodněním, že záznam pořízený bez vědomí účastníků je v rozporu s ústavním právem na ochranu soukromí a tajemství dopravovaných zpráv. Nejvyšší soud se s názorem soudů nižšího stupně ztotožnil a dále upozornil, že vlastnické právo k telekomunikačnímu zařízení nezakládá vlastnictví ke zprávám, které byly prostřednictvím tohoto zařízení zaslány.

Ostatní

Rozhodnutí překonáno rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2018 sp. zn. 21 Cdo 1267/2018.
V rozhodnutí dále upozorňováno na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 3.1998 ve věci Kopp proti Švýcarsku, ze dne 25. 6. 1997 ve věci Halfordová proti Spojenému království Velká Británie a Severního Irska, ve věci A. proti Francii z roku 1993.
Publikováno pod č. R 39/1999 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7/1999.

21 Cdo 434/2010 ze dne 09. 03. 2010
Věcné zaměření
Výpověď z pracovního poměru, právo na ochranu osobnosti, hlas jako projev osobní povahy

Právní věta
<u>K výpovědi pro nadbytečnost</u>
K předpokladům pro podání výpovědi z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce patří to, že o změně úkolů zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce nebo o jiných organizačních změnách přijal zaměstnavatel nebo příslušný orgán rozhodnutí, že se podle tohoto rozhodnutí konkrétní zaměstnanec stal pro zaměstnavatele nadbytečným a že tu je příčinná souvislost mezi nadbytečností zaměstnance a přijatými organizačními změnami. Zákoník práce nebo jiné právní předpisy nestanoví, že by rozhodnutí o organizačních změnách muselo být přijato (vydáno) vždy jen písemně, a ani nepředpokládají, že by muselo být zaměstnavatelem "vyhlášeno" nebo jiným způsobem zveřejněno. Rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách není právním úkonem, nýbrž se jedná pouze o skutečnost (tzv. faktický úkon).

<u>K přípustnosti důkazu audionahrávkou</u>
Záznamem rozhovoru fyzických osob jsou nepochybně pořizovány zvukové záznamy jejich hlasů, které patří mezi projevy fyzických osob osobní povahy. Takové záznamy mohou být podle ustanovení § 12 odst. 1 občanského zákoníku pořízeny nebo použity jen se svolením fyzické osoby. Nedá-li fyzická osoba svolení k zaznamenání svého hlasu a nejde-li o některý z případů uvedených v ustanovení § 12 odst. 2 a 3 občanského zákoníku, kdy jejího svolení není třeba, je pořízení nebo použití takového zvukového záznamu porušením práva na ochranu její osobnosti. Je proto nepřípustným důkaz záznamem rozhovoru, který byl pořízen bez vědomí všech hovořících osob.

Použitá právní úprava
§ 46 odst. 1 písm. c) předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 12. 09. 2005, § 45 odst. 2 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 12. 09. 2005, § 47 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 12. 09. 2005, § 213 odst. 2 o. s. ř. ve znění do 30. 06. 2009, § 12 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce (zaměstnanec žalované) se žalobou domáhal určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru pro nadbytečnost. Soud prvního stupně na základě audio nahrávky zachycujícího rozhovor mezi žalobcem a žalovanou dovodil, že žalovaná předstírala přijetí organizačního opatření a žalobě vyhověl. Odvolací soud následně uvedl, že důkaz audionahrávkou byl nepřípustný, neboť byl pořízen bez vědomí zaznamenávané osoby. Nejvyšší soud souhlasil s názorem odvolacího soudu a doplnil, že zvukové záznamy hlasů patří mezi projevy fyzických osob osobní povahy a použití takového záznamu je porušení práva na ochranu osobnosti.

Ostatní
Rozhodnutí následuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998 sp. zn. 21 Cdo 1009/1998.

22 Cdo 4172/2007 ze dne 04. 11. 2008
Věcné zaměření
Přípustnost záznamu telefonického rozhovoru jako důkazu

Právní věta
Odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 7. září 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05, podle kterého není pořízení záznamu telefonického hovoru nezákonné a důkaz tímto záznamem lze v občanském soudním řízení provést, avšak jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.

Použitá právní úprava
§ 100 a § 125 z. č. 99/1963Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobci se domáhali určení, že v žalobě uvedené nemovitosti jsou v jejich společném jmění. Okresní soud žalobu zamítl s odůvodněním, že žalobci jako prodávající převedli kupní smlouvou nemovitosti na žalovaného a žalovaný prokázal směnkou, že mu v téže době žalobci dlužili stejnou částku, jakou je kupní cena, a tedy došlo k započtení pohledávek. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Dovolací soud se zabýval posouzením přípustnosti důkazu záznamem telefonického rozhovoru a s odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2006 sp. zn. I. ÚS 191/05 došel k závěru, že důkaz záznamem lze provést, ale jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem hovoru. (O vyžádání souhlasu se soudy nepokusily.)

Ostatní
Dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

22 Cdo 3717/2008 ze dne 23. 06. 2010

Věcné zaměření

Dokazování, ke každému případu je třeba přistupovat individuálně, projevy osobní povahy

Právní věta

Zvukový záznam zachycující projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nelze považovat za zaznamenání projevu osobní povahy; důkaz takovým záznamem v občanském soudním řízení proto není nepřípustný. S odkazem na rozhodnutí NS sp. zn. 30 Cdo 64/2004 dovolací soud dovodil, že přípustnost takto navrženého důkazu je nutné posuzovat vždy s ohledem na individuální okolnosti daného případu a že projevy při obchodní činnosti nemají osobní povahu.

Použitá právní úprava

§ 120, § 125 a § 132 o. s. ř.

Shrnutí skutkových okolností

Soud prvního stupně zamítl žalobu na určení, že vlastníkem nemovitostí je žalobce. Spornou otázkou přitom bylo, zda byla při podpisu kupní smlouvy zaplacena kupní cena. Soud prvního stupně nepřipustil provedení důkazu nahrávkami s odkazem na rozhodnutí R 39/1999 (21 Cdo 1009/98) o nepřípustnosti důkazu telefonického rozhovoru bez vědomí hovořících osob. Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Dovolací soud zrušil rozsudky odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Dovodil, že použití důkazních prostředků je limitováno jednotlivými situacemi a že v podání žalobkyně je naznačování, že zvukové záznamy mají zachycovat obsah „pracovních schůzek“ účastníků. V řízení navíc doposud nebylo zjišťováno, zda žalobkyní navržené důkazy zvukovými nahrávkami představují zachycení obsahu telefonických hovorů účastníků či nikoliv.

Ostatní

-

30 Cdo 1224/2004 ze dne 21. 12. 2004

Věcné zaměření

Právo na ochranu osobnosti, zákonnost důkazu, přípustnost důkazů

Právní věta

Dovolací soud uvádí, že s ohledem na skutečnost, že navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede. Soud tedy neprovede důkazy, které jsou hodnoceny jako nezákonné.

Je však nutné se zabývat otázkou zákonnosti důkazu. Zákonnost důkazu se odvíjí od okolností pořízení takového důkazu a dovolací soud dovozuje, že pokud volající uskutečňuje telefonní hovor s vědomím, že může být nahráván, lze dovozovat, že tím i současně konkludentně souhlasí s možným pořízením zvukového záznamu – nedochází tak k zásahu do jeho základních lidských práv.
K možnosti použití takto pořízeného zvukového záznamu uvádí, že o neoprávněný zásah nejde mimo jiné v případech, kdy dojde k užití písemností osobní povahy, podobizen, obrazových snímků nebo obrazových a zvukových záznamů bez svolení fyzické osoby, jíž se tyto týkají, je-li to k účelům úředním na základě zákona. Jde o tzv. zákonné licence pro úřední účely, které především nahrazují v těchto případech příslušné svolení dotčené fyzické osoby.

Použitá právní úprava
§ 11, § 12 a § 13 z. č. 40/1964 Sb.; § 125 o. s. ř.

Shrnutí skutkových okolností
Odvolací soud zamítl žalobu, podle níž se měl žalovaný veřejně omluvit žalobci ve vyjmenovaných mediích. Při jednání provedl důkaz písemným přepisem magnetofonového záznamu telefonického hovoru, kterým mělo být prokázáno korupční počínání žalobce, a uvedl, že tvrzené zásahy do osobnostních práv žalobce nemohou být neoprávněné a protiprávní. Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl.

Ostatní
Proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost. Ústavní soud rozhodl nálezem ze dne 13.09.2006, sp. zn. I. ÚS 191/05 tak, že zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a rozsudek NS ČR. Vyjádření NS je vedeno pod sp. zn. SUs 28/2006

30 Cdo 64/2004 ze dne 11. 05. 2005
Věcné zaměření
Dokazování, právo na soudní ochranu, projevy osobní povahy, zvukový záznam jako důkaz

Právní věta
U řešení otázky, zda lze v občanském soudním řízení použít jako důkaz zvukový záznam rozhovoru skupiny osob, kde o pořizování záznamu jedna osoba nevěděla, došel dovolací soud k závěru, že zvukový záznam zachycující projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nelze považovat za zaznamenání projevu osobní povahy; důkaz takovým záznamem v občanském soudním řízení je přípustný.

Použitá právní úprava
§ 120, § 125, § 132 z. č. 99/1963Sb.; čl. 90 Ústavy; § 11 a § 12 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností

Soud prvního stupně určil, že žalobce je vlastníkem několika nemovitostí. Zjistil, že žalobce s žalovaným uzavřel kupní smlouvu k nemovitostem, za které žalovaný neuhradil kupní cenu a žalobce tak odstoupil od kupní smlouvy. Jako důkaz byl použit zvukový záznam, ke kterému se soud vyjádřil tak, že přestože byl pořízen v rozporu se zákonem, tento druh nezákonnosti nezpůsobuje nepoužitelnost takto pořízeného zvukového záznamu jako důkazu. Odvolací soud závěry soudu prvního stupně potvrdil. Vycházel přitom ze závěrů, že zvukový záznam je sice osobní povahy, ale jako důkaz v předmětné věci je přípustný, neboť za důkaz mohou sloužit v řízení všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, umožňují provedení takových důkazů v řízení před příslušným státním orgánem. Dle dovolacího soudu se odvolací soud zmýlil ve svém závěru o povaze zaznamenaného projevu.

Ostatní

Uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2005, č. 17, str. 647.
Přestože bylo na toto rozhodnutí několikrát odkazováno i v jiných rozhodnutích NS (např. 22 Cdo 3717/2008), byl nakonec odmítnut jako vybočení z ustálení judikatury soudů.

6 A 42/2013-48 ze dne 05. 05. 2017

Věcné zaměření

Ochrana soukromí, listovní tajemství, zaměstnanci, zásada proporcionality, sledování zaměstnance na pracovišti

Právní věta

Soud v rámci testu proporcionality poměřoval právo na ochranu soukromí zaměstnance se zabezpečením řádného doručení poštovních zásilek dle kritérií vhodnosti, potřebnosti a porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv. Dovodil, že se jedná o nepřiměřený zásah do soukromí zaměstnance a zamítl žalobu zaměstnavatele.
Soud každé z kritérií definuje a aplikuje na konkrétní případ.

Použitá právní úprava

§ 5, § 38, § 40 z. č. 101/2000 Sb.; čl. 7, čl. 10 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod; § 316 zákoníku práce

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce (zaměstnavatel) se žalobou domáhal přezkoumání rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů. Zaměstnavatel po delší dobu off-line sledoval celou trasu pochůzek všech svých poštovních doručovatelů za pomoci GPS lokátor, v takovémto sledování nespatřoval zpracovávání osobních údajů. Úřad pro ochranu osobních údajů shledal toto sledování zaměstnanců za zpracování osobních údajů a sledování v rozporu s právem na ochranu jejich soukromí na pracovišti. Soud žalobu zamítl.

Ostatní
Rozsudek Městského soudu v Praze, [NSS 2195/2017]

5 A 107/2013-38 ze dne 18. 10. 2016
Věcné zaměření
Ochrana soukromí, zásada proporcionality, záznam z kamerového systému, silniční doprava

Právní věta
Soud v souladu s § 316 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb. zákoníku práce, který zakazuje narušovat soukromí zaměstnance bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, dovodil, že v případě provozování autobusové dopravy nelze hovořit o zvláštní povaze tohoto provozu, neboť se nejedná o činnost nebezpečnou. Žalobce má dle soudu i jiné možnosti, jimiž lze zajistit sledovaný účel zpracování osobních údajů, a to například prováděním kontrol u zaměstnanců, využití svědectví cestujících v autobus e nebo záznamy z již nainstalovaných kamer umístěných vně autobusu. Monitorování samo o sobě žádnému závadnému jednání nezabrání.
Kamera nepřetržitě monitorující řidiče, stevarda a jejich bezprostřední okolí je nedůvodným a nepřiměřeným zásahem do soukromí dotčených zaměstnanců.

Použitá právní úprava
§ 316 zákoníku práce; § 5, § 10, § 16 z. č. 101/2000 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce se žalobou domáhal přezkoumání rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů o zamítnutí jeho žádosti na zpracování osobních údajů zaměstnanců a zákazníků prostřednictvím záznamu z kamer umístěných v přední části autobusu. Kamery měli pořizovat obrazový záznam řidiče a stevarda. Soud dovodil, že se v konkrétním případě nejedná o nakládání s pracovními prostředky zaměstnavatele zaměstnanci pro jejich osobní potřebu a že sledování zaměstnanců kamerovým systémem není přiměřený způsob kontroly.

Ostatní
Rozsudek Městského soudu v Praze
Proti rozhodnutí podána kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud zamítl rozhodnutím ze dne 20. 12. 2017 sp. zn. 10 As 245/2006-41.

21 Cdo 747/2013 ze dne 07. 08. 2014

Věcné zaměření
Neplatnost právního úkonu, pracovněprávní vztahy, pracovní kázeň, pracovní poměr, výpověď z pracovního poměru,

Právní věta
Dovolací soud rozlišuje mezi porušením povinnosti zvlášť hrubým způsobem, závažným porušením pracovních povinností a méně závazným porušením pracovních povinností, které definuje.
Prováděním kontrolu o způsobu použití pracovních prostředků, jakými je přidělený telefon a počítač zaměstnavatel neporušil ustanovení § 316 odst. 2 zák. práce. Přihlíží se zejména k tomu, že cílem (smyslem) kontroly prováděné zaměstnavatelem (žalovaným) nebylo zjišťování obsahu telefonátů žalobce, nýbrž toliko zjištění, zda zaměstnanec (žalobce) respektuje (a když nerespektuje, tak v jaké míře) zákaz užívat pro svou osobní potřebu přidělený počítač zaměstnavatele (žalovaného), popřípadě přidělený služební telefon.

Použitá právní úprava
§ 52 písm. g), § 55 odst. 1 písm. b) a § 316 odst. 1 předpisu č. 262/2006Sb.; § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. a § 142 odst. 1 o. s. ř..

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce se žalobou domáhal určení, že výpověď podle § 52 písm. f) a g) zák. práce je neplatná. Důvodem výpovědi mělo být opakované porušení povinností vyplývajících z právních předpisů – především vyhledávání informace pro soukromé účely na internetu prostřednictvím firemního počítače a dále zneužití přiděleného firemního telefonu pro soukromé účely v pracovní době. Odvolací soud žalobu zamítl s tím, že výpovědní důvod byl naplněn.

Ostatní
Dovolání bylo rovněž zamítnuto.

4 Tdo 843/2015 ze dne 14. 07. 2015
Věcné zaměření
Poškození cizích práv, skryté sledování kamerovým systémem

Právní věta
Ke způsobení vážné újmy v právu na soukromí ve smyslu ustanovení § 181 tr. zákoníku o přečinu poškození cizích práv může dojít zřízením utajené pozorovatelny za účelem sledování osob (za pomoci jednosměrného zrcadla nebo ukryté kamery) na takových místech v bytě, na kterých poškození mylně předpokládají nejvyšší míru intimity, jako např. na toaletě nebo v koupelně. Za způsobení takové újmy lze považovat i přechovávání videozáznamů s takto pořízenými intimními záběry, na nichž jsou poškození bez svého vědomí či souhlasu zobrazeni.

Použitá právní úprava
§ 181 předpisu č. 40/2009 Sb.; čl. 7 Listiny

Shrnutí skutkových okolností
Rozsudkem soudu prvního stupně byl obviněný uznán vinným ze spáchání přečinu poškození cizích práv, když prostřednictvím kamery či jiných nahrávacích zařízení, které ukryl za zrcadlo v koupelně, sledoval své nájemníky mimo jiné i v intimních situacích, čímž jim způsobil vážnou újmu zejména v ústavně zakotveném právu na soukromý a rodinný život. Odvolací soud obviněného zprostil obžaloby.

Ostatní
Dovolací soud zrušil rozsudek Krajského soudu a všechna rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující a věc vrátil.

4 Tdo 585/2015 ze dne 17. 06. 2015
Věcné zaměření
Loupež, použití kamerových záznamů jako důkazu v trestním řízení

Právní věta
Extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy je dán tehdy, pokud skutková zjištění soudů nemají žádnou obsahovou spojitost s provedenými důkazy, tj. tehdy, pokud skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení. O extrémní rozpor nejde, pokud důkazy, včetně kamerového záznamu, na sebe navazují.

Použitá právní úprava
§ 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu; § 173 odst. 1 trestního zákoníku

Shrnutí skutkových okolností
Rozsudkem Okresního soudu byl obviněný uznán vinným zvlášť závažným zločinem loupeže, kterého se měl dopustit tím, že po řidiči taxi vozidla žádal vydání finanční částky a řidiče přitom ohrožoval nožem a slovně mu vyhrožoval. Odvolací soud odvolání obviněného zamítl jako nedůvodné. Dovolací soud shledal, že obviněný byl usvědčen zejména na základě výpovědí poškozené, svědka a kamerových záznamů z kamery umístěné ve vozidle taxi, ze kterých vyplynulo, že komunikace mezi obviněným a poškozeným probíhala tak, jak vypověděl poškozený.

Ostatní
Dovolání obviněného bylo odmítnuto.

21 Cdo 817/2017 ze dne 07. 06. 2017

Věcné zaměření

Neplatnost rozvázání pracovního poměru; použití sledování GPS polohy ve služebním vozidle

Právní věta

Odkazy na jiný rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Použitá právní úprava

§ 55 odst. 1 písm. b) ZPr; § 52 písm. g) ZPr

Shrnutí skutkových okolností

Zaměstnavatel prostřednictvím systému GPS monitoringu sledoval pohyb zaměstnance, který nebyl předem informován o instalaci monitorovacího zařízení v jemu přiděleném služebním vozidle, nýbrž se o instalaci GPS dozvěděl až v průběhu užívání vozidla. Zaměstnanec špatně vykazoval své cesty, např. že vykazoval jako služební cesty jízdu mezi bydlištěm a pracovištěm.

Ostatní

Dovolání bylo odmítnuto.

6 Cz 30/70 ze dne 22. 06. 1970

Věcné zaměření

Vymezení místa výkonu práce a pracoviště; charakter pracovní cesty

Právní věta

V pracovnej zmluve možno dohodnúť viac než jedno miesto výkonu práce; z hľadiska nároku na náhradu pri pracovných cestách (§ 3 až § 9 vyhl. č. 96/1967 Zb.) je však nutné za pravidelné pracovisko považovať vždy len jedno miesto výkonu práce.
Z citovaných ustanovení vyplýva, že ak nejde o prípady uvedené v § 10 a osobitne upravené v časti IV. cit. vyhlášky, z hľadiska vyhlášky č. 96/1967 Zb. o náhradách cestovných, sťahovacích a iných výdavkov možno za pravidelné pracovisko považovať vždy iba jedno miesto.

Použitá právní úprava

§ 29 Zákoník práce; vyhláška č. 96/1967 Zb.; § 131 Zákoník práce

Shrnutí skutkových okolností

Se zaměstnankyní byly dohodnuty v pracovní smlouvě dvě místa výkonu práce. Nižší soudy se domnívaly, že sjednat dvě místa výkonu práce je v rozporu se zákoníkem práce. Zaměstnankyně bydlela v jednou městě určeném jako místo výkonu práce a do druhého města (druhé místo výkonu práce) musela několik týdnů dojíždět. Nejvyšší soud SSR rozhodnul, že cesty do druhého místa výkonu práce mají charakter pracovní cesty, a to z toho důvodu, že v prvním městě, prvním místě výkonu práce zaměstnankyně bydlela a pravidelně pracovala (cesty do druhého místa výkonu práce byly jen ojedinělé).

Ostatní
Publikováno se Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 10/1971. Dovolání bylo přípustné.

21 Cdo 5816/2017 ze dne 09. 05. 2018
Věcné zaměření
Neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru; kontrola používání výpočetní techniky zaměstnancem

Právní věta
Užití výpočetní techniky zaměstnavatele bez jeho souhlasu zaměstnancem pro osobní potřebu zaměstnance představuje porušení povinnosti vyplývající pro zaměstnance z ustanovení § 316 odst. 1 zákoníku práce, které je zákonným ustanovením na ochranu majetku zaměstnavatele.
Útok na majetek zaměstnavatele, ať už přímý (např. krádeží, poškozováním, zneužitím apod.), nebo nepřímý (např. pokusem odčerpat část majetku zaměstnavatele bez odpovídajícího protiplnění), představuje z hlediska vymezení relativně neurčité hypotézy obsažené v ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zákoníku práce tak významnou okolnost, že zpravidla již sama o sobě postačuje pro závěr o porušení povinnosti zaměstnance vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem.

Použitá právní úprava
§ 60 ZPr; § 55 odst. 1 písm. b) ZPr

Shrnutí skutkových okolností
-

Ostatní
Dovolání podané zaměstnancem bylo odmítnuto.

30 Cdo 1092/2011 ze dne 29. 11. 2012
Věcné zaměření
Zásah do soukromí; výše zadostiučinění a jeho funkce

Právní věta
Právo na ochranu podoby a obrazových záznamů stanovené v ustanovení § 12 obč. zák. je konkretizací generálního ustanovení § 11 obč. zák. na ochranu osobnosti.

Neoprávněného zásahu do osobnostních práv podle ustanovení § 12 obč. zák. se dovolatelka dopustila tím, že pořídila a použila fotografie bez souhlasu žalobce, kdy takovýto zásah je třeba odlišovat od zásahu podle ustanovení § 11 obč. zák., kdy došlo do zásahu do žalobcovy cti a důstojnosti, když takovýto zásah musí být považován za zneucťující (difamující či dehonestující) povahy.

Odvolací soud posoudil takový zásah zcela správně jako zásah do osobnostních práv žalobce a takový závěr odpovídá i rozhodovací praxi Nejvyššího soudu srov. rozsudek ze dne 23. 6. 2011 sp. zn. 30 Cdo 3063/2009, kde Nejvyšší soud vyslovil, že skutečnosti týkající se soukromého života jsou zásadně součástí osobního soukromí (vnitřní intimní sféry), a nemohou proto být věcí veřejného zájmu. Relativní výjimka je připouštěna pouze u osob tzv. veřejného zájmu, avšak jen potud, pokud je uvádění takových skutečností na veřejnosti v přímé souvislosti s činností této fyzické osoby ve veřejném životě konkrétně mají-li význam pro hodnocení schopností a způsobilosti vykonávat veřejnou činnost.
Zásahy podle ustanovení § 11 obč. zák. a ustanovení § 12 obč. zák. je tedy nutné od sebe odlišovat pro jejich rozdílné charakteristiky, ačkoli spolu dohromady zastřešují obecnou ochranu osobnosti.

Zadostiučinění v penězích plní především satisfakční funkci, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat.

Uplatnění konkrétního a diferencovaného objektivního hodnocení znamená, že o snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, ze které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti, pociťovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby.

Určujícím je mimo jiné především zjištění, že v konkrétním případě jde o nemajetkovou újmu vzniklou v osobnostní sféře fyzické osoby, kterou tato fyzická osoba objektivně zejména vzhledem k povaze, intenzitě, trvání a rozsahu působení nepříznivého následku může pociťovat a prožívat jako závažnou. Soud současně musí uvážit, že právo na náhradu nemajetné újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. je (pouze) jedním z

dílčích a relativně samostatných prostředků ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby, které vzniká tehdy, kdy ostatní potencionální satisfakční instrumenty odvozované z ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák. k vyvážení a zmírnění nepříznivých následků protiprávního zásahu do osobnostních práv nedostačují.

V nálezu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, Ústavní soud, byť za jiných skutkových okolností, k preventivně-sankční povaze relutární satisfakce uvedl, že pojetí, zohledňujícím význam intenzity a míry zavinění při stanovení výše relutární náhrady, je zásah do práva na ochranu osobnosti civilním deliktem a přiměřené zadostiučinění jednou z civilněprávních sankcí, která má odrazovat rušitele chráněných osobnostních statků a jeho možné následovníky od protiprávního jednání, a být tak nástrojem speciální i generální prevence, což vyžaduje, aby se jednalo o sankci patřičně důraznou a dostačující (přiměřenou) i z tohoto hlediska.

Použitá právní úprava
§ 11 obč. zák.; § 12 odst. 3 ob., zák.; § 13 odst. 2 a 3 obč. zák.; § 444 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Deník Blesk zveřejnil na své titulní stránce 3 fotografie žalobce, kde byl žalobce zachycen cela nahý. Tyto fotografie byly pořízen tajně ze sousedova pozemku, čímž mělo dojít k neoprávněnému zásahu do osobnostní sféry žalobce. Žalobce byl veřejně známou osobou (senátor, pohyboval se na kulturní scéně).

Ostatní
Dovolání žalované (provozující deník Blesk) bylo zamítnuto.

6 Cz 79/68 ze dne 31. 10. 1968
Věcné zaměření
Místo výkonu práce a přeložení

Právní věta
Preložením sa rozumie také opatrenie organizácie, podľa ktorého má pracovník sústavne vykonávať práce na inom mieste (závode alebo obci), než ktoré bolo ako miesto výkonu práce dojednané v pracovnej zmluve. Ak pracovná zmluva neobsahuje dojednanie o mieste výkonu práce, je treba vychádzat z toho, že ako miesto výkonu práce bolo dojednané miesto, v ktorom má organizácia prevádzku, a ak má viac prevádzok, miesto, v ktorom bol pracovník prijatý.

Miestom výkonu práce vodiča autobusovej dopravy nie je konkrétna dopravná linka, ale sídlo dopravného závodu, z ktorého sa táto doprava operatívne riadi.

Použitá právní úprava
§ 37 a § 38 Zákoník práce; vyhláška č. 42/1962 Zb.

Shrnutí skutkových okolností
Na základě rozhodnutí o kárném opatření byl řidič přeložen na jinou autobusovou linku. Nesouhlas s přeložím ze strany zaměstnance z namítaného důvodu, že původní linka se stala místem výkonu práce zaměstnance.

Ostatní
Publikováno se Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 63/1969.

30 Cdo 1873/2006 ze dne 28. 02. 2007
Věcné zaměření
Zásah do osobnosti; definice osobnosti; podmínky uložení sankce za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti

Právní věta
V konkrétním případě je nezbytné vždy zkoumat míru (intenzitu) tvrzeného porušení základního práva na ochranu osobnosti vyplývajícího z ustanovení čl. 10 Listiny základních práv a svobod. Je též nutným předpokladem, aby vytýkaný zásah bezprostředně souvisel s porušením chráněného základního práva, tj. aby zde existovala příčinná souvislost mezi nimi. K zásahu dochází pouze tehdy, jestliže mezi zásahem a porušením osobnostní sféry existuje příčinná souvislost a jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti nelze tolerovat.

Podstatou osobnosti jsou její vztahy k vnímané skutečnosti, k druhým lidem, ke kulturně společenským hodnotám, k aktuálnímu stavu společensko - politického prostředí apod. Tyto vztahy se projevují ve styku s lidmi, v jednání a chování člověka, jeho kulturními výtvory apod. Každá osobnost má obecné vlastnosti všelidské povahy, zároveň však odráží specifické historické podmínky své doby, národa, společenského zařazení, povolání a má své svérázné, neopakovatelné rysy. Přes mnohost jednotlivých složek osobnosti je nutno osobnost fyzické osoby vždy vnímat v její ucelenosti a nedělitelnosti.

Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 o.z. musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi tímto zásahem a neoprávněností (protiprávností) takového zásahu.

Použitá právní úprava

§ 13 obč. zák.; § 11 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalovaná použila fotografie žalobkyň ve svém katalogu a v kalendáři, kde je vyobrazila v koláži s pomeranči a dále též v koláži s jinými sportovci, jež dosahují výrazně nižších sportovních výkonů než žalobkyně.

Ostatní
-

22 Cdo 1629/99 ze dne 12. 12. 2000
Věcné zaměření
Imateriální imise; obtěžování pohledem; odpovědnost za provedení opatření proti obtěžování pohledem

Právní věta
Podle § 127 odst. l občanského zákoníku se vlastník věci musí zdržet všeho, čím by nad míru přiměřenou poměrům obtěžoval jiného nebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv. Proto zejména, a kromě jiného, nesmí nad míru přiměřenou poměrům obtěžovat sousedy hlukem, prachem, popílkem, kouřem, plyny, parami, pachy, pevnými a tekutými odpady, světlem, stíněním a vibracemi. Z textu zákona lze dovodit, že právně významné mohou být i tzv. imateriální imise (srovnej obrat "se musí zdržet všeho, čím by....obtěžoval jiného"), tedy imisí může být za určitých okolností i obtěžování pohledem. Za imisi však nelze považovat samotnou možnost nahlížet do oken v sousední budově, zejména jde-li o budovu umístěnou v souvislé zástavbě. Aby bylo možno obtěžování pohledem považovat za imisi, muselo by jít o mimořádnou situaci, při které by bylo soustavně a závažným způsobem narušováno soukromí vlastníka nebo uživatele sousední nemovitosti; zpravidla by šlo o případy, kdy vlastnické právo by bylo zneužíváno k nahlížení do sousední nemovitosti za účelem narušování soukromí sousedů anebo by došlo ke stavební změně, umožňující nahlížení do dosud uzavřených prostor, přičemž tuto změnu by neodůvodňovaly oprávněné zájmy toho, kdo změnu provedl.
Proto je - v souladu s dlouhodobě respektovanými zvyklostmi - na tom, kdo se cítí být obtěžován pohledem, aby provedl opatření, která by tomuto obtěžování zabránila. Tomu odpovídá praxe pořizování záclon, závěsů, žaluzií, neprůhledných plotů apod., těmi, kdo nechtějí být takto obtěžováni, nikoliv těmi, kdo by mohli do domů, příp. jiných nemovitostí nahlížet.

Použitá právní úprava
§ 127 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce se domáhal uložení zákazu zdržet se rušení žalovaných, kteří naproti domu žalobce provozují hostinec s předzahrádkou, ze které mají hosté potenciální výhled do oken a domu žalobce.

Ostatní
Dovolání žalobců bylo zamítnuto.

22 Cdo 1150/99 ze dne 05. 09. 2000
Věcné zaměření
Imateriální imise; obtěžování pohledem; provedení opatření proti obtěžování pohledem

Právní věta
Aby bylo možno obtěžování pohledem možno považovat za imisi, muselo by jít o mimořádnou situaci, při které by bylo soustavně a závažným způsobem narušováno soukromí vlastníka nebo uživatele sousední nemovitosti; při posuzování věci je třeba přihlížet k oprávněným zájmům všech účastníků řízení.

Použitá právní úprava
§ 127 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalovaný chtěl vybudovat přístavek ke svému domu, přičemž žalobce považoval tento přístavek za vážné narušení jeho soukromí, neboť z přístavku měl žalovaný potenciální výhled do oken a domu žalobce.

Ostatní
V projednávané věci jde o nemovitosti na území h. m. P., tedy umístěné v městské zástavbě, kde nelze dosáhnout úplného soukromí, pokud jde o možný pohled do oken. Podle zjištění odvolacího soudu pohled z přístavby do žalobcových oken sice možný bude, ovšem pouze v omezené míře a za vynaložení určitého úsilí - výrazného vyklonění z oken přístavby, případně přes zábradlí terasy. I když lze připustit, že tento stav může žalobce (popřípadě nájemníci bytů v jeho domě) pociťovat ve srovnávání s dosavadním stavem jako obtěžování, nejde o obtěžování mimořádné, převyšující míru přiměřenou poměrům v souvislé zástavbě. Proti takovému obtěžování se může žalobce bránit např. umístěním záclon nebo žaluzií, nemůže se však domáhat ochrany podle § 127 odst. 1 obč. zák.

Dovolání žalobce bylo zamítnuto.

22 Cdo 5264/2014 ze dne 03. 08. 2016

Věcné zaměření
Použitelnost judikatury i na ustanovení zákona č. 89/2012 Sb. (OZ); obtěžování pohledem v případě fotografování a pořizování kamerového záznamu

Právní věta
Z hlediska použitelnosti judikatury ustavené v poměrech zákona č. 40/1964 Sb. i na právní vztahy podléhající režimu o. z. v oblasti imisí vychází dovolací soud ze závěrů ustálené judikatury potud, že judikatura k § 130a odst. 1, resp. § 127 odst. 1 zákona 40/1964 Sb., ohledně imisí (obtěžování sousedů hlukem, prachem, popílkem, kouřem, plyny, parami, pachy, pevnými a tekutými odpady, světlem, stíněním a vibracemi, jakož i vnikáním chovaných zvířata vnikat na sousedící pozemek) je v zásadě použitelná i pro posuzování imisí podle § 1013 odst. 1 o. z [(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3940/2014 (uveřejněný pod č. 104/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.)].

Obtěžování pohledem je imisí, proti které právo poskytuje ochranu jen v případě, jde-li o mimořádnou situaci a zvlášť závažné a soustavné narušování soukromí vlastníka nebo uživatele sousední nemovitosti. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 583/2011 (uveřejněném pod č. 48/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.), dovodil, že uvedené pravidlo platí i pro fotografování a filmování osob; v takovém případě jde totiž v jistém smyslu o obtěžování pohledem, umocněné tím, že tento pohled je zachycen technickými prostředky. Lze proto konstatovat, že je-li fotografováním nebo pořizováním jiného obrazového záznamu soustavně a závažným způsobem narušováno soukromí vlastníka nebo uživatele nemovitosti, jde o imisi ve smyslu § 127 odst. 1 obč. zák.

Použitá právní úprava
§ 127 obč. zák.; § 1013 odst. 1 OZ

Shrnutí skutkových okolností
Žalovaní sledovali svůj pozemek a na něj navazující cesty kamerovým systémem, který natáčel dění každý den. Současně žalovaní pořizovali i fotky žalobců, kteří se nacházeli na jejich pozemku. Následně byly záznamy žalovanými uplatňovány v soudních řízeních proti žalobcům.

Ostatní
V řešené věci vyšel odvolací soud ze skutkového stavu (kterým je dovolací soud vázán), že žalovaní při snímání svého pozemku kamerami a fotografováním zabírají také zčásti pozemek žalobců st. parc. č. 20/1 a přilehlé pozemky parc. č. 664/1 a parc. č. 583/9. Tyto kamerové záznamy i fotografie však nezachycují dům ve vlastnictví žalobců, a pokud jej zachycují, tak pouze v pozadí, případně jako část v detailu na fotografiích, jimiž se snaží prokázat, že na dům navazující pozemek žalovaných parc. č. 26/1 je užíván žalobci. Kamerové záznamy a fotografie slouží toliko pro účely opatření důkazů pro správní a soudní řízení vedená žalovanými v souvislosti s tvrzeným protiprávním jednáním žalobců,

přičemž zejména v soudním řízení se žalovaným podařilo prokázat, že žalobci užívají pozemek žalovaných parc. č. 711 a žalobci a) a b) i pozemek parc. č. 26/1, když si na ně ukládají věci, vstupují na ně, vjíždí na ně apod. Žalobci mohou zabránit zachycování svého pozemku kamerami a fotoaparátem vystavěním plotu. Na základě těchto zjištění dospěl odvolací soud k závěru, že žalobci nejsou kamerovými záznamy a fotografiemi obtěžováni nad míru přiměřenou místním poměrům a způsobem podstatně omezujícím obvyklé užívání pozemku.

Dovolání žalobců bylo odmítnuto.

21 Cdo 4596/2014 ze dne 26. 11. 2015
Věcné zaměření
Označení výpovědního důvodu a jeho kvalifikace ze strany zaměstnavatele

Právní věta
I když jak výše uvedeno výpovědní důvod je charakterizován toliko skutkovým vymezením a soud tak není vázán ani tím, o jaký výpovědní důvod ve výpovědi z pracovního poměru jde, ani tím, jak zaměstnavatel ve výpovědi z pracovního poměru sám kvalifikoval jednotlivé skutky, jež považoval za porušení povinnosti, není volnost soudu při posuzování výpovědi z pracovního poměru zcela bezbřehá. Nelze přehlédnout, že historicky vzniklo pracovní právo z důvodu potřeby chránit slabší stranu pracovního vztahu, tj. zaměstnance, a i v současné době je možno považovat ochrannou funkci za nejdůležitější a převažující funkci pracovního práva (nezanedbatelnou roli hraje i organizační funkce pracovního práva, vytváření rámce a podmínek, za nichž se uskutečňuje pracovní proces, vymezování míry práce, odměny za práci, stanovení pravidel pro fungování trhu práce, poskytování nástrojů pro řízení podniku apod.). Tato funkce pracovního práva nalézá svůj výraz mimo jiné zejména v ustanovení § 1a písm. a) [nyní § 1a odst. 1 písm. a)] zák. práce, jež za jednu ze základních zásad pracovněprávních vztahů označuje zvláštní zákonnou ochranu postavení zaměstnance a je zřetelná i z převažující legislativy EU. Promítnutí této zásady do právní úpravy rozvázání pracovního poměru pro porušení pracovní povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci vede k závěru, že, rozhodne-li se zaměstnavatel pro rozvázání pracovního poměru se zaměstnancem pro jeho porušení pracovní povinnosti z jím označeného zákonného důvodu, nemůže soud posoudit totéž porušení povinnosti z důvodu přísnějšího. Mimo výše uvedeného je tomu tak též proto, že soud nemůže zaměstnavateli vnucovat, zda vůbec a proč chce se zaměstnancem pracovní poměr rozvázat. Je totiž zcela na vůli zaměstnavatele, zda i při splnění všech předpokladů pro rozvázání pracovního poměru jednostranným úkonem zaměstnavatele k takovému kroku přistoupí či nikoli.

Jakkoli soud není vázán tím, jak žalovaná sama kvalifikovala stupeň intenzity porušení povinnosti žalobce, jež ve výpovědi z pracovního poměru označila, nemůže soud učinit

závěr (a nahradit tím rozhodnutí zaměstnavatele), že touto konkrétní výpovědí z pracovního poměru (dopisem ze dne 20. 11. 2012) chtěla žalovaná dát žalobci výpověď pro závažné porušení povinnosti (tedy z důvodu přísnějšího) a přezkoumávat tuto (imaginární) výpověď z pracovního poměru, namísto přezkoumávání výpovědi učiněné dopisem ze dne 20. 11. 2012 (tedy splnění podmínek pro výpověď z pracovního poměru pro soustavné méně závažné porušování povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci).

Použitá právní úprava
§ 50 odst. 2 a odst. 4 ZPr; § 52 písm. g) ZPr; § 34 ZPr; § 1a ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnavatel rozvázal se zaměstnancem pracovní poměr výpovědí z důvodu soustavného méně závažného porušování pracovních povinností (neprovedení měření, špatné vykazování jízd služebním vozidlem, neprovedení záznamu o opuštění pracoviště apod.)

Ostatní
S ohledem na skutečnost, že odvolací soud z pohledu zaměstnavatele překvalifikoval výpověď danou pro soustavné méně závažné porušování pracovních povinností na výpověď danou z důvodu závažného porušení pracovních povinností, zrušil Nejvyšší soud dané rozhodnutí a vrátil věc odvolacímu soudu.

3 Ao 2/2007 ze dne 24. 01. 2007
Věcné zaměření
Použitelnost mezinárodních smluv na práva a povinnosti jednotlivých fyzických a právnických osob

Právní věta
V této souvislosti je třeba si uvědomit, že adresátem mezinárodní smlouvy je stát (viz čl. 1 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, jejíž český překlad byl uveřejněn pod č. 15/1988 Sb.) a ten je povinen smlouvy plnit v dobré víře (čl. 26 Vídeňské úmluvy). Jinak řečeno, adresáty mezinárodní smlouvy nejsou bez dalšího vnitrostátní subjekty členského státu (fyzické a právnické osoby či soudy) a mezinárodní smlouva je bez dalšího nezavazuje. K tomu, aby mezinárodní smlouva, resp. její ustanovení mohla zavazovat i vnitrostátní subjekty a mohlo být použito aplikační pravidlo o přednostní aplikaci mezinárodní smlouvy před zákonem, je třeba, jak je shora uvedeno, aby ustanovení té které mezinárodní smlouvy byla přímo aplikovatelná. Požadavek přímé aplikace znamená, že ustanovení mezinárodní smlouvy jsou konstruována natolik určitě a jasně, že z nich lze vyvodit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů, aniž by bylo třeba nějakých vnitrostátních opatření.

Použitá právní úprava

§ 101a odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; § 4 vyhlášky č. 135/2001 Sb., o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci; § 13 zákona č. 50/1976 Sb., stavební zákon; Aarhuská úmluva

Shrnutí skutkových okolností
Návrh na zrušení opatření obecné povahy, kterým bylo umožněno umístění výrazně větší prodejny na příslušný pozemek, než bylo původně uvedeno v záměru

Ostatní
-

7 Tdo 1162/2016 ze dne 14. 09. 2016
Věcné zaměření
Přípustnost kamerového záznamu jako důkazu v trestním řízení

Právní věta
V podaném dovolání se obviněný ohradil proti tomu, že soudy opřely svá zjištění ohledně jízd obviněného motorovou travní sekačkou a motorovým traktůrkem o kamerový záznam, který pořídil P. H. z okna domu, ve kterém bydlí společně s L. J. a kolem kterého obviněný jezdil. Kamera snímala plot, vstupní dveře na pozemek u domu, část pozemku před domem a komunikaci vedoucí kolem domu.

Kamerový záznam jeho jízd byl pořízen proto, aby se stal podpůrným důkazem, který potvrzuje a konkretizuje jízdy, jimiž obviněný páchal trestný čin, a který objasňuje charakter řízených vozidel a dokresluje povahu cesty, po které vykonal posuzované jízdy, z toho hlediska, že se jedná o pozemní komunikaci. Pořízení kamerového záznamu tedy mělo legitimní opodstatnění a rozhodně nebylo žádným nepřiměřeným zásahem do práva obviněného na nedotknutelnost soukromí, resp. do jeho práva na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a na ochranu jeho jména (čl. 7, čl. 10 Listiny základních práv a svobod), jak ostatně vysvětlil Krajský soud v Brně v odůvodnění napadeného usnesení.

Použitá právní úprava
§ 337 odst. 1 písm. a) TZ; § 353 odst. 1 TZ

Shrnutí skutkových okolností
Odsouzení za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a přečin nebezpečného vyhrožování v souvislosti s řízení motorových vozidel (motorová sekačka a motorový traktůrek) i přes zákaz řízení motorových vozidel

Ostatní
Dovolání obviněného bylo odmítnuto.

21 Cdo 1837/2014 ze dne 05. 05. 2015

Věcné zaměření

Posouzení vůle účastníků pracovněprávního vztahu; změna či založení nového pracovněprávního vztahu

Právní věta

Předstírají-li proto účastníci uzavřením dohody o provedení práce upravené v ustanovení § 236 odst. 1 zák. práce vznik pracovněprávního vztahu založeného na základě dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr (srov. § 232-239b zák. práce), aby tak zastřeli to, že obsahem dohody, k němuž ve skutečnosti směřovala jejich vůle, má být změna obsahu pracovní smlouvy, kterou mezi sebou dříve uzavřeli, je taková dohoda pro nedostatek vážnosti vůle jejích účastníků neplatná a právní úkon učiněný účastníky se posoudí jako dohoda o změně sjednaných pracovních podmínek ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 zák. práce.

Použitá právní úprava

§ 29 ZPr; § 36 odst. 1 ZPr; § 236 odst. 1 ZPr; §240 odst. 1 ZPr; § 34 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností

Zaměstnavatel se zaměstnankyní uzavřely vedle pracovní smlouvy o dohodu o provedení práce.

Ostatní

-

8 Tdo 1162/2009 ze dne 30. 09. 2009

Věcné zaměření

Přípustnost kamerového záznamu jako důkazu v trestním řízení

Právní věta

Za důkaz mohou sloužit i soukromě pořízené obrazové nebo zvukové záznamy, byť byly opatřeny bez vědomí osob, jejichž osobní projevy jsou takto zaznamenány (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007, publikované pod č. 7/2008 Sb. rozh. trest.).

Nejvyššímu soudu se rovněž jeví za vhodné na tomto místě poukázat na závěry přijaté v rozsudku Krajského sudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97, publikované v časopise Soudní rozhledy č. 6, ročník 1997, str. 147, že jednání spočívající v pořizování záznamů projevů fyzické osoby osobní povahy za tím účelem, aby si jednající opatřil důkazy

pro správní, soudní či jiné řízení, porušuje právo na ochranu osobnosti fyzické osoby. Ustanovení procesních předpisů o tom, že za důkaz mohou v řízení sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci (např. § 125 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 34 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení), pouze umožňují provedení takovýchto důkazů v řízení před příslušným státním orgánem (vytvářejí tedy zákonnou úřední licenci k použití projevů fyzické osoby osobní povahy v důsledku řízení, ale nijak nezbavují toho, kdo je pořídil odpovědnosti za jejich neoprávněné pořízení).

Použitá právní úprava
§ 89 odst. 2 TŘ; § 12 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Mladiství byl odsouzen za řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, přičemž jako důkaz byl použit kamerový záznam, dle kterého řídí motorovou čtyřkolku a motocykl.

Ostatní
-

11 Ca 298/2008 ze dne 30. 11. 2009
Věcné zaměření
Umístění videokamer ve školském zařízení

Právní věta
Kamerový systém měl za cíl ochranu života a zdraví studentů a pedagogů a ochranu majetku, tj. že instalace měla mít zejména preventivní charakter. Nebylo prokázáno, že by docházelo ještě v době před instalací systému k závažnému protiprávnímu jednání, které by měl kamerový systém eliminovat, a které by takovou formu zásahu do soukromí osob, pohybujících se po škole, odůvodňoval, když za tyto nelze považovat ani drobné krádeže, nenahlášené Policii ČR, a již vůbec ne případné používání učeben zaměstnanci školy k soukromým účelům. Žalobce – školské zařízení ani netvrdil, ani neprokazoval, že by ještě v době před instalací kamer navrhoval či prováděl jakákoli jiná vhodná opatření, která by zabránila z pohledu žalobce jistě nežádoucím jednáním.

K uvedené námitce je třeba uvést, že neobsahuje-li zákon ani jiný právní předpis přímo popisná pravidla pro použití kamerových systémů, neznamená to, že si žalobce může stanovit vlastní pravidla zcela libovolně, ale bezpodmínečně musí vyhovět obecným podmínkám, kladeným na uchovávání záznamů, stanoveným zákonem právě v ustanovení § 5 odst. 1 písm. e), tj. uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování.
(k námitce, že zákon o ochraně osobních údajů nestanovuje délku uchování záznamů)

Při tak zásadním zásahu do soukromí osob, k němuž v souzeném případě docházelo, nemůže postačovat jako souhlas ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů pouhé konkludentní jednání čili srozumění se stavem, který žalobce instalováním předmětného kamerového systému nastolil.

Zdejší soud již judikoval ve svém rozsudku ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 7 Ca 204/2005, že při střetu dvou zájmů (zde zájem na ochraně majetku a zájem na ochraně soukromí) je nutné větší váhu přiznat zájmu na ochranu soukromí jako jednomu ze základních lidských práv.

Použitá právní úprava
§ 5 odst. 1 písm. d) a e) a odst. 2, § 11 odst. 1, § 16, § 45 odst. 1 písm. c), d) e), f) a i) a odst. 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Shrnutí skutkových okolností
Školské zařízení nainstalovalo videokamery u vchodu do školy, aniž by si vyžádalo souhlas zaměstnanců, žáků, jejích zákonných zástupců či obyvatelů soukromého bytu umístěného ve škole, neinformovalo dané osoby, neregistrovalo použití kamerového systému u ÚOOÚ apod.

Ostatní
Rozhodnutí Městského soudu v Praze
Žaloba školského zařízení byla zamítnuta.

7 Tdo 176/2018 ze dne 11. 07. 2018
Věcné zaměření
Použití kamerového záznamu k prokázání spáchání trestného činu

Právní věta
K pořízení kamerového záznamu došlo v souladu se zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, podle jehož ustanovení § 84 zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením. Obecně tedy je třeba souhlasu osoby, jejíž soukromí bude záznamem narušeno. V tomto případě kamera byla umístěna v kanceláři poškozené s jejím souhlasem a zabírala pouze její pracovní stůl. Nelze tedy hovořit o tom, že by kamera narušovala soukromí jiné osoby a bylo třeba jejího souhlasu. Použití daného záznamu v trestním řízení, respektive souhlas osoby s jeho užitím, pak upravuje občanský zákoník v ustanovení § 88 odst. 1, podle kterého svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob. Kamerový záznam tak nebyl pořízen ani použit jako důkaz v rozporu se zákonem.

Použitá právní úprava

§ 145 odst. 1 a § 15 odst. 1 písm. b) TZ; § 84 OZ

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnankyně po určitou dobu opakovaně přimíchávala do pití jiné zaměstnankyně laxativum, čímž ji způsobila zdravotní komplikace. Na základě tohoto byla obviněná zaměstnankyně odsouzena za zločin těžkého ublížení na zdraví.

Ostatní
-

21 Cdo 1771/2011 ze dne 16. 08. 2012
Věcné zaměření
Neplatnost rozvázání pracovního poměru; okamžité zrušení pracovního poměru; přiměřenost kontroly dodržování zákazu používat výrobní prostředky zaměstnavatele pro soukromé účely zaměstnanců

Právní věta
Nejvyšší soud v této souvislosti již dříve dospěl k závěru, že, navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98, který byl uveřejněn pod č. 39 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1999).

Protože zákonem stanovený zákaz používat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele je absolutní, může zaměstnavatel souhlas k jejich použití stanovit v libovolném rozsahu (od úplného souhlasu bez jakéhokoli omezení, přes souhlas jen v určitém rozsahu časovém nebo věcném, až třeba po souhlas jen k jednorázovému použití). Stanovení rozsahu souhlasu k použití výrobních a pracovních prostředků zaměstnavatele pro osobní potřebu zaměstnance (zaměstnanců) je zcela na vůli zaměstnavatele. Naproti tomu kontrola dodržování uvedeného zákazu – jakkoli je právo na ni v zákoně zakotveno – nemůže být zaměstnavatelem vykonávána zcela libovolně (co do rozsahu, délky, důkladnosti apod.), neboť zaměstnavatel je oprávněn tuto kontrolu provádět toliko „přiměřeným způsobem“.

Při posuzování přiměřenosti soud patrně přihlédne zejména k tomu, zda šlo o kontrolu průběžnou či následnou, k její délce, rozsahu, k tomu, zda vůbec a do jaké míry omezovala zaměstnance v jeho činnosti, zda vůbec a do jaké míry zasahovala také do práva na soukromí zaměstnance apod. Předmětem kontroly samozřejmě může být toliko zjištění, zda zaměstnanec porušil zákonem stanovený absolutní zákaz, ale s přihlédnutím k tomu, zda (jako v projednávané věci) zaměstnavatel neučinil souhlas používat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky a jeho

telekomunikační zařízení a v jakém rozsahu; půjde tedy jen o kontrolu nedodržení těch povinností, jež nebyly zaměstnavatelem vyloučeny nebo zmírněny.

Má-li zaměstnanec zakázáno užívat majetek zaměstnavatele pro svou osobní potřebu a zaměstnavatel má právo kontrolovat dodržování tohoto zákazu, musí mít zaměstnavatel také možnost nějakým způsobem tuto kontrolu realizovat a získat případně důkaz o nedodržování uvedeného zákazu.

Cílem (smyslem) kontroly prováděné zaměstnavatelem (žalovaným) nebylo (jak správně uvedl odvolací soud) zjišťování obsahu e-mailových zpráv, obsahu SMS nebo MMS, případně odeslaných či přijatých zaměstnancem (žalobcem), nýbrž toliko zjištění, zda zaměstnanec (žalobce) respektuje (a když nerespektuje, tak v jaké míře) zákaz užívat pro svou osobní potřebu výpočetní techniku zaměstnavatele (žalovaného) včetně jeho telekomunikačních zařízení. Kontrola tedy směřovala toliko k ochraně majetku zaměstnavatele, a tudíž byla přiměřená a zcela v souladu s ustanoveními zákoníku práce.

Použitá právní úprava
§ 316 odst. 1, odst. 2 a odst. 3 ZPr; § 301 písm. d) ZPr; § 55 odst. 1 písm. d) ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnavatele okamžitě zrušil pracovní poměr se zaměstnancem dle § 55 odst. 1 písm. b) ZPr, a to z důvodu, že v období od 1. 9. 2009 do 30. 9. 2009 v pracovní době strávil celkem 102.97 hodin neefektivní prací na počítači", kdy prohlížel v dopise ze dne 3. 11. 2009 uvedené stránky. Tím porušil mimo jiné také povinnost stanovenou v Pracovním řádu v článku 5. 3. písmeno w) „nepoužívat internetové stránky s pochybným či citlivým obsahem, nebo stránky typu on-line zpravodajství, sledování TV přes internet nebo poslech rozhlasu přes internet, které mohou nadměrně zatěžovat počítačovou síť a které nesouvisí s výkonem sjednané práce. Touto mimopracovní činností strávil zaměstnanec více než polovinu veškeré pracovní doby v měsíci září 2009 (61,30 %).

Ostatní
Podaná ústavní stížnost, sp. zn. I. ÚS 3933/2012, která byla dne 7. 11. 2012 odmítnuta.

4.5 Judikatura Nejvyššího správního soudu

1. <u>7 As 7/2007 – 63 ze dne 28. 11. 2007</u>

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty

Pokud jde o otázku nezákonného získání podkladového videozáznamu, předmětem správního řízení nebyla problematika zásahu do osobnostních práv stěžovatele, ale problematika spáchání správního deliktu.

Pro správní řízení platí zásada, že k dokazování je možné použít všech prostředků, jimiž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci a které jsou v souladu s právními předpisy (§ 34 odst. 1 správního řádu). Důkaz videozáznamem, který pořídili novináři z titulu zpravodajské licence, k podpoře věrohodnosti uveřejněných tiskových sdělení, není ve správním řízení, jakož i v řízení před správními soudy nepřípustný.

Důkaz videozáznamem, který pořídily soukromé osoby (zde novináři z titulu zpravodajské licence) k podpoře věrohodnosti uveřejněných tiskových sdělení, není ve správním řízení, jakož i v řízení před správními soudy, nepřípustný. Jde o situaci naprosto odlišnou, v případě důkazu videozáznamem pořízeným nikoliv orgány veřejné moci, ale soukromými osobami, a to zcela nezávisle na těchto orgánech.

Použitá právní úprava

§ 34 odst. 1 správního řádu

Shrnutí skutkových okolností

Stěžovatel se dopustil správního deliktu v souvislosti s poskytováním taxikářských služeb. Podle správního orgánu byl Skutkový děj dostatečně prokázán na základě vyjádření přepravovaných cestujících a předloženým videozáznamem. Nevydání dokladu o zaplacení jízdného formou výstupu z tiskárny taxametru je jedno z nejzávažnějších porušení zákona o silniční dopravě. Z vyjádření cestujících i videozáznamu je dostatečně zřejmé, že stěžovatel za poskytnutou přepravní službu od nich vyžadoval zaplatit částku 15 Euro, tedy částku výrazně vyšší než byl oprávněn účtovat za provedení přepravy z Prahy 1 (nám. Republiky) do Prahy 5 (Smíchova).

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004

2. 2 Afs 24/2007 - 119 ze dne 30. 1. 2008

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků

Právní věty

Listiny, z nichž je patrný obsah výpovědí svědků z jiných řízení, mohou ovšem být za splnění určitých podmínek také podkladem pro rozhodnutí: V první řadě musí být pořízeny nezávisle na příslušném daňovém řízení (tj. zejména nesmí být v jiném řízení pořízeny účelově proto, aby se správce daně vyhnul povinnosti umožnit daňovému subjektu být přítomen výslechu svědka a klást mu otázky). Dále je třeba, aby v onom jiném řízení byly pořízeny v souladu se zákonem (tuto předběžnou otázku správce daně vyřeší podle § 28 daňového řádu) a aby se do sféry správce daně dostaly zákonným způsobem (nelze tedy například jako důkazu užít listiny, jež byla součástí spisu, k jehož obsahu správce daně z těch či oněch důvodů neměl podle zákona přístup). Konečně musí být uvedené listiny daňovému subjektu zpřístupněny, aby se mohl seznámit s jejich obsahem a případně navrhnout další důkazy, které by zjištění vyplývající z dotyčných listin upřesnily, korigovaly či vyvrátily.

Použitá právní úprava

§ 31 odst. 4 zákona o správě daní a poplatků.

Shrnutí skutkových okolností

Relevantnost listin, které byly získány správcem daně z jiných řízení.

Ostatní

-

3. 1 Afs 60/2009 - 119 ze dne 5. 11. 2009

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, Právo na soukromí

Právní věty

V českém právním řádu neexistuje žádný právní základ pro utajené pořizování audiovizuálních nahrávek orgány veřejné moci pro účely správního trestání, pokud tyto zasahují do „soukromého života“ fyzických osob [čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.)]. Takovýmto základem není ani § 51 odst. 1 správního řádu z roku 2004. Důkaz audiovizuální nahrávkou pořízenou v utajení orgánem veřejné moci nebo v souvislosti s činností orgánu veřejné moci je proto v řízení o správním trestání zásadně nepoužitelný.

Utajeným pořízením audiovizuálního záznamu uvnitř vozidla taxikáře veřejná moc zasahuje do práva na respektování soukromého života taxikáře ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.).

Nutno přitom vzít v potaz též to, že taxikář ve svém vozidle tráví zcela převažující část svého pracovního dne. Taxikář během jízdy se zákazníkem navazuje a rozvíjí své kontakty s vnějším světem. V případě opačného závěru by byl problém jednoznačně určit a rozlišit, jaké osobní projevy taxikáře v průběhu jeho interakce se zákazníkem lze ještě charakterizovat jako jeho pracovní činnost a co již tvoří jeho soukromý život. Zvláště v takovém případě, kdy jednotlivec vykonává svobodné nebo obdobné povolání, je práce součástí jeho soukromého života a není možné určit, do jaké míry v daném okamžiku pracuje či realizuje svůj soukromý život.

Pojem „soukromý život“ nelze restriktivně vykládat jako termín *„vnitřní okruh“* (*inner circle*), ve kterém jednotlivec podle svého výběru žije. Nelze z něj vyloučit vnější svět. Respektování soukromého života musí též zahrnovat určitý stupeň práva rozvíjet vztahy s jinými lidmi. Termín „soukromý život“ proto nevylučuje profesní nebo obchodní stránku. Pracovní život většiny obyvatel má pro ně zásadní význam a poskytuje jim možnost rozvíjet vztahy s vnějším světem. Nelze vždy jasně rozlišit, co je pracovní činnost jednotlivce a co tvoří jeho soukromý život. Zvláště v takovém případě, kdy jednotlivec vykonává svobodné povolání, je práce součástí jeho soukromého života a není možné určit, do jaké míry v daném okamžiku pracuje či realizuje svůj soukromý život. Odepření ochrany poskytované čl. 8 Úmluvy z důvodu, že se opatření, jež jsou namítána, dotýkala pouze profesních aktivit, by mohlo vést k nerovnému zacházení, neboť by ochrana zůstala pouze osobám, jejichž profesní a neprofesní aktivity se prolínají do té míry, že je nelze od sebe odlišit. Za určitých okolností práva garantovaná článkem 8 Úmluvy mohou být interpretována dokonce tak, že zahrnují pro soukromou společnost právo na sídlo, kancelář a jiné služební prostory.

Tato interpretace zároveň ponechává státům možnost „zasáhnout“ do výkonu práva na soukromý život v mezích stanovených v druhém odstavci čl. 8 Úmluvy. S ohledem na povahu státní regulace a obchodních aktivit je evidentní, že veřejná moc může realizovat větší zásahy do profesních či obchodních činností nebo prostor, než je tomu ve vztahu k aktivitám a prostorům čistě privátním.

Ve vztahu k pořizování a využití audiovizuálních záznamů je nutno rozlišit na jedné straně situaci, kdy je monitorováno veřejné prostranství z bezpečnostních důvodů, přičemž tuto scénu sleduje pracovník bezpečnostní služby v televizi s uzavřeným okruhem. Takováto situace je v podstatě obdobná tomu, kdy při průchodu veřejným prostranstvím může být člověk viděn ostatními lidmi, kteří jsou přítomni. Běžný provoz bezpečnostních kamer sám o sobě, ať už na ulici nebo ve veřejných prostorách, jako jsou obchodní centra nebo policejní stanice, neaktivuje užití čl. 8 Úmluvy, neboť slouží legitimnímu a předvídatelnému účelu. Důležitým faktorem pro posouzení, zda je určitá skutečnost chráněna čl. 8 Úmluvy, je posouzení, nakolik je daná aktivita veřejná, resp. veřejnosti přístupná. Na straně druhé ovšem stojí situace, kdy by toto monitorování bylo systematické nebo by z něj byl pořízen trvalý záznam, event. je snímání kamerou

zaměřeno na pořízení cílených a jasných záběrů jednotlivce. V takovémto případě lze alespoň *prima facie* uvažovat o tom, že pořízení utajeného záznamu představuje zásah do soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy. V úvahu je nutno vzít např. to, zda sporné záběry byly či nebyly pořízeny dobrovolně, resp. za takových okolností, kdy by se dalo rozumně předpokládat, že bude jednotlivec snímán a takto pořízený záznam bude následně užit k jeho identifikaci.

Utajené pořízení audionahrávky nebo videonahrávky lze hodnotit (s výjimkami pouhého monitorování) jako potenciální zásah do práva na soukromý život.

Tam, kde je veřejná moc vykonávána v utajení, je riziko svévole zřejmé. Proto musí nejenže existovat závazná právní úprava jako taková, ale musí rovněž poskytovat ochranu proti svévolnému zásahu do práv jednotlivce stanovených v čl. 8 Úmluvy. Právní úprava musí být navíc dostatečně jasná na to, aby jednotlivci poskytovala odpovídající údaje o okolnostech a podmínkách, za nichž se orgány veřejné moci mohou uchýlit k pořízení skrytého videozáznamu. Požadavek předvídatelnosti však samozřejmě neznamená, že by měl mít jedinec možnost předvídat, kdy státní orgány mohou zachytit jeho jednání. Pokud dává právní úprava státním orgánům v tomto ohledu určitou diskreční pravomoc, musí stanovit i její rozsah; podrobné postupy a podmínky, které musí být dodrženy, však nemusí nutně být zapracovány v právních předpisech. Požadavek na přesnost, resp. konkrétnost právní úpravy bude záviset na konkrétní věci.

Výklad, že meze výkonu kontrolní činnosti lze spatřovat jen v ochraně projevů osob „výlučně osobnostní povahy“, je nadmíru restriktivní, neboť je v rozporu s rozumnou možností rozlišit projevy osob výlučně soukromé povahy a projevy osob povahy smíšené, k nimž typicky dochází při výkonu podnikatelských profesí srovnatelných s profesí taxikáře.

Hovory fyzických osob, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nemají charakter projevů osobní povahy. Důkaz zvukovým záznamem takového hovoru proto není v občanském soudním řízení nepřípustný. Uvedený případ se týkal použití zvukového záznamu hovoru mezi společníky obchodní společnosti o záležitostech této společnosti. Je nutno však ve smyslu čl. 8 Úmluvy rozlišovat pořizování obdobných záznamů ze strany soukromých osob, na jedné straně (což byl i případ řešený před NS), a pořizování záznamů ze strany veřejné moci, na straně druhé.

V prvém případě jde typicky o horizontální vztah, tedy soukromoprávní vztah dvou osob soukromého práva. K posuzování přípustnosti obdobných důkazů v občanském řízení soudním je příslušná civilní justice. Čl. 8 Úmluvy je i v takových případech aplikovatelný, a to v rámci tzv. pozitivních závazků na straně členského státu Úmluvy, takováto aplikace však není shodná s ochranou soukromí ve vertikálním vztahu jedinec – veřejná moc. Přípustnost použití důkazu pořízeného soukromou osobou nezávisle na

veřejné moci je z komparativního hlediska obvyklá též v řízení veřejnoprávním.

V případě druhém jde naopak o vztah veřejnoprávní. Na ten se uplatní základní zásady ústavního pořádku, zejména zásada, podle níž státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon (čl. 2 odst. 3 Ústavy).

Použitá právní úprava

k § 51 odst. 1 správního řádu (č. 500/2004 Sb.)
k čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností

Žalobci byla podle § 17 odst. 1 písm. b) zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, uložena pokuta ve výši 56 000 Kč za správní delikt. Toho se měl dopustit tím, že jako provozovatel taxislužby porušil § 15 odst. 1 písm. a) zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, neboť dne 27. 8. 2006 účtoval za poskytnutí taxislužby na trase Nerudova ulice – Sokolovská ulice, hotel Olympik, částku 460 Kč, přestože podle čl. 2 vyhlášky č. 24/2000 Sb. hl. m. Prahy, o maximálních cenách osobní taxislužby, byl oprávněn účtovat částku v maximální výši 171 Kč.

Dále mu byla uložena pokuta podle § 17 odst. 1 písm. b) zákona o cenách ve výši 100 000 Kč za správní delikt, jehož se měl dopustit stejného dne tím, že jako provozovatel taxislužby porušil cenové předpisy, jelikož v rozporu s § 13 odst. 2 zákona o cenách a v návaznosti na § 5 odst. 2 a odst. 3 vyhlášky č. 580/1990 Sb., kterou se provádí zákon o cenách umístil na dveřích vozidel taxislužby ceník ve formě: nástupní sazba - 90 Kč, cena za 1 km - 90 Kč, čekání za 1 min. - 6,50 Kč.

Žalobce namítal, že správní orgány užily při vydávání rozhodnutí nezákonně získaného důkazu – audiovizuálního záznamu. Stěžovatel dále zpochybňoval zákonnost provedení tohoto důkazu.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 8. 2005, čj. 2 As 43/2004 - 51
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2007, čj. 7 As 7/2007 - 63
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004
Niemietz proti Německu (stížnost č. 13710/88), ze dne 16. 12. 1992
Halford proti Spojenému království (stížnost č. 20605/92) ze dne 25. 6. 1997
Société Colas Est a další proti Francii (stížnost č. 37971/97) ze dne 16. 4. 2000
Perry proti Spojenému království (stížnost č. 63737/00), ze dne 17. 7. 2003
Peck proti Spojenému království (stížnost č. 44647/98), ze dne 28. 1. 2003
P. G. a J. H. proti Spojenému království (stížnost č. 44787/98), ze dne 25. 9. 2001
Khan proti Spojenému království (stížnost č. 35394/97), ze dne 12. 5. 2000
Rozsudek velkého senátu *Bykov proti Rusku* (stížnost č. 4378/02), ze dne 10. 3. 2009

4. <u>2 As 45/2010 – 68 ze dne 18.11.2011</u>

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty

I za situace, kdy kamerový záznam pořízený soukromou osobou, který zasahuje do sféry osobnostních práv zaznamenané osoby, nebyl pořízen s jejím souhlasem či v souladu se zákonnými výjimkami, není jeho použitelnost pro potřeby dokazování ve správním řízení zcela vyloučena. V těchto případech je vždy nutno poměřit legitimitu cíle, kterého mělo být pořízením záznamu dosaženo, na straně jedné a přiměřenost užitého postupu na straně druhé. Je tak vždy nutno uvážit, zda v konkrétním případě může nad ochranou osobnostních práv dotčeného subjektu převážit zájem společnosti na objasnění a potrestání deliktních jednání a především pak ochrana ústavně zaručených práv pořizovatele takového záznamu.

Je-li kamerový systém, z něhož pochází posuzovaný záznam, provozován bez oznámení Úřadu pro ochranu osobních údajů (§ 16 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů), nejde jen z tohoto důvodu o důkaz nezákonný. Porušení této povinnosti má ve vztahu k dokazování pouze ten následek, že, má-li být takto pořízený záznam použit jako důkaz ve správním či soudním řízení, neplatí presumpce provozování tohoto systému v souladu se zákonem, a bude tak nutné provést celkové posouzení, zda docházelo ke zpracovávání osobních údajů v rozporu se zákonem, či nikoliv.

Běžný provoz bezpečnostních kamer sám o sobě, ať už na ulici nebo ve veřejných prostorách, jako jsou obchodní centra nebo policejní stanice, neaktivuje užití čl. 8 Úmluvy, neboť slouží legitimnímu a předvídatelnému účelu. Pokud je monitorováno veřejné prostranství z bezpečnostních důvodů a tuto scénu sleduje pracovník bezpečnostní služby v televizi s uzavřeným okruhem, pak je takováto situace v podstatě obdobná tomu, kdy při průchodu veřejným prostranstvím může být člověk viděn ostatními lidmi, kteří jsou přítomni.

Předmětné osobnostní právo nemůže být obrazovým záznamem atakováno, nepostačí-li tento záznam k identifikaci osoby; v opačných případech je nutno vycházet z toho, že k zásahu do tohoto práva došlo, neboť takový projev je zaznamenán a je s ním nakládáno pro potřeby dokazování.

Není-li, s přihlédnutím ke konkrétním aspektům věci, myslitelné, aby obrazový záznam osoby mohl vůbec zasáhnout do jejího práva na soukromí či práva na ochranu před neoprávněným pořizováním a používáním obrazových záznamů fyzické osoby, je takový záznam použitelný v rámci dokazování v sankčním řízení, a to bez ohledu na to, zda s takovým postupem vyslovila dotčená osoba souhlas.

Pokud není zásah do předmětných osobnostních práv vyloučen, musí jako další krok, který je při posouzení použitelnosti obrazového záznamu nutno učinit, následovat zjištění, kdo jej opatřil. Existuje totiž zcela zásadní rozdíl v tom, zda byl (nejen) obrazový záznam pořízen, byť i nepřímo orgánem veřejné moci, či zda je jeho původcem soukromá osoba. Existoval-li mezi pořizovatelem záznamu a dotčenou osobou (do jejíhož osobnostního práva bylo záznamem zasaženo) vztah vertikální, musí být takový postup zákonem výslovně předpokládán a musí být striktně splněny všechny podmínky zákonem vyžadované; existuje-li mezi těmito subjekty vztah horizontální, nelze takový záznam, i při nesplnění všech s tím spojených zákonných omezení, pro potřeby dokazování *a priori*

vyloučit.

Je nutno se dále zabývat tím, zda byl při pořizování tohoto záznamu dodržen zákon. V případech, kdy mezi pořizovatelem obrazového záznamu a subjektem, který je na něm zaznamenán, existuje horizontální vztah, nemusí ani případné porušení právních předpisů chránících osobnostní práva dotčeného subjektu vždy a nutně znamenat nepoužitelnost tohoto důkazního prostředku jako důkazu. V těchto případech proto bude nutné provést jistý test proporcionality, kdy na straně jedné bude uvažováno o legitimitě cíle, kterého má být prostřednictvím provedení tohoto důkazu dosaženo, na straně druhé musí být posouzena přiměřenost užitého postupu, a to vždy přísně individuálně. Jde tak nejen o posouzení konfliktu jednoho ze základních práv garantovaných Listinou, tedy práva na ochranu soukromí (čl. 7 odst. 1) a zájmu společnosti na ochraně před deliktním jednáním a na tom, aby tato jednání byla odhalena a potrestána, ale především o konfrontaci práva na (zjednodušeně řečeno) ochranu soukromí zaznamenané osoby s taktéž ústavně zaručenými právy (zejména v čl. 7 odst. 1, čl. 10 Listiny) osoby, která záznam pořídila (například pro potřeby případně uplatňovaného nároku na náhradu škody způsobené protiprávním jednáním).

Kromě samotné závažnosti protispolečenského jednání, stran kterého je řízení vedeno, je tak vždy (a především) nutno uvážit, jaký byl důvod pořízení kamerového záznamu soukromou osobou, tedy sledovala-li jím legitimní, obecně právem aprobovaný cíl, či naopak jeho účelem bylo například neoprávněně zasahovat do práv jiného (zejména cílené narušování soukromí). Směřoval-li například k ochraně majetku pořizovatele, je nutno uvážit, zda pořízení kamerového záznamu bylo jediným možným způsobem k dosažení tohoto cíle, či zda se nabízely i jiné možnosti, méně zasahující do právní sféry jiných osob. Dle okolností věci tak lze uvažovat o intenzitě potřeby provádění kamerového monitoringu se záznamem (například předchozí ataky na majetek pořizovatele), způsobu pořízení záznamu (například byly-li kamery snímající veřejně přístupná místa ukryté, či naopak viditelné a prostor opatřen odpovídajícím upozorněním, zda se jednalo o záznam provedený náhodně či jednalo-li se o cílený monitoring konkrétní osoby), okolnostech, za nichž došlo k záznamu (místo, čas a očekávání třetích osob s tím spojená z hlediska předpokládané míry soukromí či o následném účelu použití takového záznamu, zda nedošlo ke zneužití deklarovaného legálního cíle prováděného kamerového monitoringu k jiným účelům apod.).

Z uvedeného je zřejmé, že při posuzování proporcionality cílů a použitých prostředků může v praxi nastat celá škála různých modalit; nelze proto dát jednotný a univerzálně použitelný návod, jak má být prováděn.

Nestanoví-li právní předpis žádnou kategorizaci vad, jimiž může být zatíženo dokazování, je nutné nepoužitelnost důkazů vyvozovat v každém konkrétním případě zvlášť, a to především s ohledem na charakter vady řízení, vliv na konkrétní důkaz a význam tohoto důkazu pro řízení.

Z hlediska posouzení sporné otázky je taktéž podstatné zabývat se tím, zda vůbec mohl být stěžovatel dotčen na svém právu na ochranu před neoprávněným pořizováním a použitím záznamu své podoby, tedy zda vůbec bylo možné jeho osobu vizuálně (tedy podobou či prostřednictvím jeho charakteristické fyziognomie apod.) z pořízeného záznamu objektivně ztotožnit. Ze záznamu by tudíž musely být zjevné určité

charakteristické rysy a skutečnosti, na základě kterých by bylo možno stěžovatele přímo nebo nepřímo identifikovat.

Použitá právní úprava

k § 50 a násl. správního řádu (č. 500/2004 Sb.)
k § 16, § 44 odst. 2 písm. i) a § 45 odst. 1 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 439/2004 Sb.
čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 11 a § 12 občanského zákoníku

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce shledán vinným ze spáchání přestupku, kterého se dopustil tím na místní komunikaci v ulici Úslavská, ve směru od ulice Habrmanova směrem k ulici Táborská, zastavil (v blízkosti budovy haly Lokomotiva) s vozidlem tovární značky Nissan Patrol, následně začal couvat a zadní částí vozidla narazil do vozidla, řízeného řidičem Cíglerem, tovární značky Opel Vivaro, který jel po stejné vozovce ve stejném směru a který zastavil za vozidlem žalobce.

Správní orgány obou stupňů opřely svá skutková zjištění o vině žalobce za způsobení dopravní nehody toliko o záznam kamerového systému sportovní haly Lokomotiva. Tento důkaz však žalobce považuje za procesně nepoužitelný, neboť je v rozporu s právem na ochranu jeho osobnosti. Podle žalovaného získaný kamerový záznam byl jedním z podkladů pro vydání rozhodnutí a sloužil k prokázání viny žalobce. Dle názoru krajského soudu je tento záznam legálně získaným důkazem, který správní orgán mohl použít k objasnění deliktu.

Z obsahu správního spisu vyplývalo, že správní orgán prvého stupně tento záznam za účasti žalobce přehrál a žalobce se k němu mohl vyjádřit. Kamerové záběry, pořízené kamerou z haly Lokomotiva, která směřovala na vchod a prostranství před halou a současně zabírala provoz na pozemní komunikaci před touto halou, zobrazovaly místo veřejně přístupné, přičemž z tohoto záznamu nebylo zjištěno (a to ani při zvětšení, které provedl žalovaný), že by tímto způsobem bylo možné identifikovat osoby řidičů nebo tabulky registračních značek vozidel. Totožnost řidičů byla v dané věci zjištěna až Policií České republiky. Podle žalovaného použitím kamerového záznamu jako důkazu nebyla zasažena osobnostní práva žalobce ani jeho soukromí. Správní orgány obou stupňů záznam z kamery vyhodnotily jako důkaz přípustný a na jeho základě dovodily, že prvé vozidlo Nissan zastavilo, za ním pak bezkolizně zastavilo vozidlo Opel, za kterým zastavilo následně další vozidlo. Poté vozidlo Nissan couvalo, částečně překrývalo pohled na vozidlo Opel, takže byla vidět pouze střecha tohoto vozidla. Po zastavení vozidla Nissan (po předchozím manévru couvání) následovalo popojetí tohoto vozidla vpřed a zastavení. Bezprostředně poté vystoupil řidič vozidla Opel, který šel k vozidlu Nissan, a poté z vozidla vystoupil také řidič vozidla Nissan. Správní orgány obou stupňů tak dospěly k závěru, že od zastavení obou vozidel, couvání a popojetí vozidla Nissan vpřed nedošlo k žádnému pohybu vozidla Opel vpřed, z čehož dovodily, že ke střetu vozidel muselo dojít v průběhu couvání vozidla Nissan, tj. vozidla žalobce. O popsaném průběhu události svědčí, dle správních orgánů, i chování řidičů po nehodě. Obsah kamerového záznamu, dle jejich názoru, potvrzuje svědeckou výpověď druhého řidiče.

Bylo zjištěno, že kamerový systém na sportovní hale je systémem soukromým, tj. že se

nejedná o systém městské či státní policie. Jeho provozování přitom nebylo povoleno žádným správním rozhodnutím ani jiným obdobným aktem. Vlastníkem sportovní haly Lokomotiva je Statutární město Plzeň, které rovněž provozuje kamerový systém, na této budově umístěný. Na sportovní halu byl instalován z důvodu ostrahy objektu a ochrany majetku Statutárního města Plzně. Lze tedy vycházet z toho, že město zde provozuje kamerový systém v rámci své samostatné působnosti (v souvislosti se správou svého majetku), proto při jeho provozování nepůsobí jako orgán veřejné moci, vykonávající veřejnou správu. Dále je zjevné, že kamerový systém byl viditelně umístěn na budově sportovní haly Lokomotiva, a proto je zřejmé, že k pořizování kamerových záznamů nedocházelo utajeně (dle sdělení provozovatele ovšem ohlašovací povinnost ve smyslu § 16 zákona o ochraně osobních údajů splněna nebyla). Monitorováno bylo veřejné prostranství před budovou.

Ostatní

Odkazovaná Prejudikatura:
nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 191/05,
nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2806/08
usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2425/09
rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 24. 2. 1998, Botta proti Itálii
rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 1. 2003, Peck proti Spojenému království rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 7. 2003, Perry proti Spojenému království
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2008, č. j. 1 As 12/2008 – 67
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 11. 2009, č. j. 1 Afs 60/2009 – 119

5. <u>9 Aps 5/2012 - 56 ze dne 22. 1. 2013</u>

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty

Vyžádání konkrétní listiny obsahující osobní údaje fyzické osoby správcem daně v rámci dokazování, její založení do spisu a hodnocení jejího obsahu je nahodilým shromážděním osobních údajů, při kterém nedochází k jejich dalšímu zpracování ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Cílem takového postupu je získat a následně vyhodnotit důkazní prostředky z hlediska jejich daňové relevantnosti, nikoli získat osobní údaje pro účely jejich dalšího zpracování.

Působnost zákona o ochraně osobních údajů je koncipována velmi široce a nevztahuje se pouze na fyzické a právnické osoby, které osobní údaje zpracovávají, ale zjednodušeně řečeno na všechny subjekty, které osobní údaje zpracovávají včetně státních orgánů. Při výkonu veřejné moci však zákon sám logicky souhlas subjektů údajů se zpracováním svých údajů nevyžaduje, neboť výkon veřejné moci, v rámci kterého dochází ze zákona ke zpracování osobních údajů, nemůže být závislý na poskytnutí takového souhlasu. Pokud jde o negativní vymezení působnosti, nevztahuje se zákon o ochraně osobních údajů jednak na fyzické osoby, pokud se jedná o zpracování výlučně pro osobní potřebu fyzické

osoby, a dále na nahodilé shromažďování osobních údajů, které nejsou dále systematicky zpracovány. Nelze tedy konstatovat, že jakékoliv získání osobního údaje je automaticky podřazeno pod režim upravený zákonem o ochraně osobních údajů.

Samotná skutečnost, že si stěžovatel v rámci důkazního řízení při výkonu své činnosti vyžádal konkrétní listiny, nečiní z tohoto postupu postup, jehož cílem bylo získání osobních údajů pro jejich další zpracování ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Cílem tohoto postupu bylo získat důkazní prostředky, které by mohly být rozhodné pro správné stanovení daňové povinnosti. Jinými slovy, ani vědomé vyžádání těchto listin nesledovalo získání osobního údaje. Skutečnost, že vyžádané listiny osobní údaje obsahovaly, je vedlejším, nahodilým důsledkem příslušného postupu správce daně. Ostatně takové údaje obsahuje většina smluv, účetních či daňových dokladů, jejichž kopie jsou běžně součástí daňových spisů. Považovat získání každé takové listiny obsahující osobní údaj za záměrné shromažďování osobních údajů za účelem jejich dalšího zpracování ve smyslu ustanovení § 3 odst. 4 zákona o ochraně osobních údajů se jeví jako značně extenzivní výklad.

Aby mohlo jít o zpracování osobních údajů ve smyslu uvedeného zákona, musí jít o systematickou činnost prováděnou přímo s osobními údaji. Nejčastější formou takové činnosti bude nepochybně vytvoření určitého uspořádaného souboru osobních údajů, nebo pomocí technických prostředků uspořádání docílit. Skutečnost, že důkazní prostředky jsou po jejich získání založeny do daňového spisu, tam jsou uchovávány a v rámci jednotlivých fází daňového řízení či postupů při správě daně jsou následně v různých daňových souvislostech hodnoceny, nemůže naplnit pojem zpracování ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Účelem takového postupu nepochybně není žádná systematická zpracovatelská operace s osobními údaji, tak jak definuje tento pojem zákon o ochraně osobních údajů. Účelem založení důkazních prostředků do daňového spisu není evidence osobního údaje či jeho strukturované užívání, které má za cíl identifikovat konkrétní fyzickou osobu. Účelem založení takové listiny do daňového spisu je uchování této listiny pro následné hodnocení její daňové relevantnosti. Ostatně si lze jen velmi obtížně představit, že by správci daně při vyhodnocování smluv či daňových dokladů dostáli např. zákonem o ochraně osobních údajů stanovené povinnosti zpracovávat pouze přesné osobní údaje, či po zjištění, že tyto nejsou s ohledem na stanovený účel přesné, byli povinni bez zbytečného odkladu provést přiměřená opatření, zejména zpracování blokovat, osobní údaje opravit či doplnit, jinak osobní údaje zlikvidovat.

Jednalo by se v konečném důsledku o natolik extenzivní výklad pravomoci ÚOOÚ, který měl za následek porušení dělby moci uvnitř exekutivy, pokud by byl uznán výklad, že každý spis vytvořený podle příslušného procesního předpisu bude představovat zpracování osobních údajů, bez ohledu na to, jakým způsobem se takový údaj stal jeho součástí, a že je to ÚOOÚ, který kontroluje nejen soulad zpracování osobních údajů se zákonem o ochraně osobních údajů, ale také se zákony zvláštními.

Každá zákonem svěřená kompetence by měla být vykládána spíše restriktivně než extenzivně. Účelem příslušné úpravy jistě nebylo vytvořit úřad, který by měl pravomoc hodnotit způsob, rozsah a relevantnost jednotlivých důkazů, které si různé správní orgány při výkonu své působnosti opatřují a vyhodnocují. Účelem příslušné úpravy je

zabránit zneužití osobních údajů fyzických osob. Způsob, rozsah a relevantnost jednotlivých podkladů či důkazních prostředků, které správní orgány v rámci výkonu své působnosti opatřují a vyhodnocují, neupravuje zákon o ochraně osobních údajů, ale je pro jednotlivé správní orgány stanoven přímo příslušnými zákony, v rámci kterých jsou oprávněny a současně povinny při výkonu veřejné moci postupovat. Kompetence žalovaného je vymezena pouze zákonem o ochraně osobních údajů a žádné hodnocení podkladů či důkazních prostředků z hlediska jejich relevantnosti pro ten který úsek veřejné správy tento zákon neupravuje.

Posouzení relevantnosti získaných důkazních prostředků, případně i způsobu, jakým byly správcem daně získány, tak nepřísluší ÚOOÚ, ale samotným správcům daně, případně správním soudům. Způsob, kterým správce daně důkazy opatřuje, jakož i jejich případná relevantnost, nepochybně podléhá soudní kontrole. Prostředkem, který má v oblasti správy daně zabránit neoprávněnému opatřování důkazních prostředků, tak disponuje samotný daňový subjekt.

Neznamená to, že by správci daně byli z působnosti zákona o ochraně osobních údajů absolutně vyjmuti. Stěžovatel se mýlí, domnívá-li se, že zákon o ochraně osobních údajů dopadá pouze na ty případy, kdy jsou systematicky zpracovávány osobní údaje místně příslušných daňových subjektů. Naopak, všude tam, kde správce daně systematicky pracuje s osobními údaji jakýchkoliv fyzických osob, tj. vytváří různé evidence subjektů, seznamy konkrétně vybraných fyzických osob, např. dlužníků, či „daňově nespolehlivých subjektů“, či jakékoliv soubory, ve kterých jsou osobní údaje správcem daně systematicky členěny či tříděny, půjde o zpracování osobních údajů ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Stejně tak se bude zákon na ochranu osobních údajů vztahovat na situace, kdy správci daně poskytují systematicky členěné osobní údaje získané v daňovém řízení jiným orgánům veřejné správy.

Použitá právní úprava

§ 3 odst. 6 písm. f) a g) zákona o ochraně osobních údajů
§ 3 odst. 4 a § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů

Shrnutí skutkových okolností

ÚOOÚ po Finančním úřadu v rámci incidenční kontroly požadoval ze spisu daňového subjektu, společnosti OSTROJ a.s., písemnosti získané jako důkazní prostředky v rámci prováděné daňové kontroly správcem daně týkající se trestního řízení vedeného proti V. T., předsedovi představenstva uvedeného daňového subjektu. Kontrola se měla týkat zpracování osobních údajů poplatníků, jejich shromažďování a uchovávání v papírové či elektronické podobě, jejich předávání a zpřístupňování. Finanční úřad tvrdí, že údaje týkající se předsedy představenstva, jakožto osoby odlišné od daňového subjektu, jsou údaji získanými nahodile a protože se nejedná o osobní údaje zpracovávané, nepodléhají ochraně dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Finanční úřad žalovanému (ÚOOÚ) odmítl požadované dokumenty vydat s tím, že působnost zákona o ochraně osobních údajů je v případě správců daně vzhledem k ustanovení § 3 odst. 6 písm. f) a g) zákona o ochraně osobních údajů omezena toliko na dodržování povinností stanovených v ustanovení § 13 uvedeného zákona. Požadavek žalovaného na vydání konkrétních písemností, obsažených v daňovém spisu, vybočuje ze

zákonných mezí a má za následek porušení zákonem o správě daní a poplatků stanovené povinnosti mlčenlivosti.

Z úplného správního spisu daňového subjektu OSTROJ a.s. je zřejmé, že správce daně provedl rozsáhlé šetření ohledně zákonnosti daňové povinnosti uvedeného subjektu, a to na dani z příjmů právnických osob za zdaňovací období roku 2001. Ve spisu je založen i rozsudek trestního soudu, týkají se trestního řízení vedeného proti předsedovi představenstva společnosti Ostroj, jakož i veškeré listiny získané správcem daně v rámci různých dožádání či postupem dle ustanovení § 34 zákona o správě daní a poplatků.

Otázkou bylo, zda získáním konkrétního důkazního prostředku, který obsahuje osobní údaje fyzické osoby, a to v rámci zákonem stanovené působnosti stěžovatele, došlo ke shromáždění osobních údajů ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů, a dále zda založením takové listiny do daňového spisu dochází ke zpracování osobních údajů ve smyslu uvedeného zákona a zda má tedy žalovaný pravomoc takový postup správce daně prověřovat z hlediska dodržování příslušných ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, případně zda takový postup správce daně spadá pod výjimky stanovené v ustanovení § 3 odst. 6 uvedeného zákona.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 2 Afs 24/2007 – 119

6. <u>5 As 1/2011 – 156 ze dne 28. 6. 2013</u>

Věcné zaměření

právo na soukromí, přípustnost důkazních prostředků

Právní věty

Údaje uchovávané v záznamovém zařízení, ať obrazové či zvukové, jsou osobními údaji za předpokladu, že na základě těchto záznamů lze přímo či nepřímo identifikovat konkrétní fyzickou osobu.

Účelem dohledu pomocí videokamer je právě identifikace osob zachycených na záznamu ve všech případech, kdy to správce pokládá za nezbytné. Celý systém jako takový se proto musí považovat za zpracovávání údajů o identifikovatelných osobách, i když např. některé natočené osoby v praxi identifikovatelné nemusí být.

Má-li být připuštěn kamerový systém, jakožto prostředek k dosažení určitého účelu – v daném případě ochrana bezpečnosti osob a majetku vlastníka objektu a hotelových hostů, kontrola vstupů do objektu a prevence proti vandalismu - je třeba posoudit zejména to, zda tento zasahuje do základních práv a svobod, zda v tom kterém případě dané základní právo a svoboda převáží nad ochranou soukromí, zda tento prostředek je jediný možný a nejvhodnější pro ochranu daného zájmu, resp. zda neexistuje jiný prostředek, který by daného účelu byl rovněž schopen dosáhnout, a to buď bez zásahu do základního práva na soukromí nebo s menší mírou, jakož i míru proporcionality, tedy zda porušení hodnoty, do které tento prostředek zasahuje – zde do práva na soukromí,

resp. lidské důstojnosti a svobody, je přiměřený, resp. zasluhuje menší míru ochrany než hodnota, která má být ochráněna – ochrana osob a majetku.

Výjimku podle cit. ustanovení lze použít za splnění dvou kumulativních podmínek: 1) zpracovávání osobních údajů musí být nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby a 2) takové zpracování osobních údajů nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života.

K instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovanými, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, která jsou garantována čl. 10 Listiny základních práv a svobod a v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají.

Aby mohla být dána přednost ochraně jiného lidského práva nebo svobody před ochranou soukromí, musí se jednat o takovou situaci, kdy jinak si rovná základní práva a svobody jsou v konfliktu a na základně důkladného zvažování, zda v té které konkrétní situaci je zájem chráněný jiným základním právem a svobodou natolik závažný a natolik ohrožen, že lze svolit k zásahu do soukromí a tedy částečně či úplně omezit základní lidské právo na soukromí nebo soukromý a rodinný život a tedy i lidskou důstojnost.

U kamer, jejichž účelem je zejména ochrana vlastnictví klientů, lze v uvedeném případu dobu cca 7 dní brát za přiměřenou, tato doba však nebude přiměřená u kamer, jejichž účelem je přecházení např. drobným krádežím, vandalství či případným excesům některého z návštěvníků.

Použitá právní úprava

§ 4 písm. a), e) a f) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
§ 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
§ 5 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
§ 17 zákona o ochraně osobních údajů
k čl. 10 odst. 2 a čl. 11 Listiny základních práv a svobod
směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

Shrnutí skutkových okolností

Stěžovatel nainstaloval v prostoru hotelu kamery se záznamovým zařízením. Učinil tak za účelem zpracování osobních údajů. Stěžovatel uváděl, že kamerový systém slouží mimo jiné k ochraně zdraví a bezpečnosti hostů i zaměstnanců hotelu.

Ostatní

-

7. 4 As 28/2013-24 ze dne 2. 8. 2013

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty

Každé řízení, ať už soudní nebo správní, v němž má být zajištěna nezávislost rozhodování, se odehrává ve stanoveném ústavním a zákonném procesněprávním a hmotněprávním rámci, přičemž procesněprávní rámec představují především principy řádného a spravedlivého procesu, jak vyplývají z čl. 36 a násl. Listiny. K principům spravedlivého procesu patří i to, že v něm budou prováděny pouze ty důkazy, které byly získány zákonnou cestou, resp. že důkazy získané způsobem odporujícím zákonu v něm nemohou být použity.
Při posuzování problematiky kolize práva na ochranu soukromí a zájmu na odhalení protiprávní činnosti za pomoci takového videozáznamu, je nutné nejprve zodpovědět otázku, zda daný videozáznam je vůbec způsobilý do chráněné soukromé sféry fyzické osoby zasáhnout – v takovém hodnocení je nutno vyjít z konkrétních okolností daného případu, zejména ze skutečnosti, kde byl záznam pořízen (zda na místě soukromém, např. v obydlí, nebo na místě veřejném, např. na ulici) a jaký projev fyzické osoby byl zaznamenán. Teprve pokud je postaveno najisto, že daný záznam do soukromé sféry fyzické osoby zasáhnout mohl, přichází na řadu otázka, kdo takový záznam pořídil. Pakliže jde o záznam pořízený orgánem veřejné moci, je takový záznam možno k důkazu použít pouze tehdy, byl-li zhotoven a bylo-li s ním nakládáno striktně na základě zákona a v jeho mezích. Pokud jde o záznam pořízený soukromě, nelze jeho použití jako důkazu ve správním řízení a priori vyloučit, i kdyby nebyly splněny všechny zákonné požadavky spojené s provedením takového záznamu. V takovém případě bude však nutné zvážit, zda zájem na objasnění protizákonného jednání v konkrétním případě převáží zájem na zachování soukromí zaznamenané osoby. V daném případě nelze ani shledat, že by jednání policisty bylo excesem z plnění služebních povinností, naopak prováděná kontrola stěžovatele byla přímým výkonem jeho služebních povinností a pořízení záznamu o průběhu kontroly bylo součástí tohoto jednání. Záznam byl pořízen cíleně za účelem zaznamenání jednání stěžovatele s policisty a byl trvale uchován a později použit v neprospěch stěžovatele. V dané věci byl zvukový a obrazový záznam pořízen příslušníkem Policie České republiky v průběhu jeho služebního zákroku za účelem zaznamenání průběhu tohoto služebního zákroku. Za těchto okolností není možno dospět k závěru, že by se jednalo o záznam pořízený soukromou osobou. Policista nemůže zároveň jednat jako orgán veřejné moci (úřední osoba) a zároveň jako soukromá osoba. V průběhu jeho zákroku, kdy uplatňuje svou pravomoc jakožto úřední osoba, jsou proto správnímu orgánu přičitatelné jakékoli činnosti jím v této souvislosti vykonávané, a to i tehdy, pokud by takové jednání bylo v rozporu s právními předpisy.

V případě dokumentování policejního zásahu je jednotlivci zřejmé, že je v daném okamžiku pod kontrolou policie (již v důsledku fyzické přítomnosti policisty). Právní úprava dále nepostrádá předvídatelnost a omezení diskrece orgánů veřejné moci.

V důsledku zákonné úpravy v § 62 odst. 1 zákona o Policii České republiky totiž dotyčnému jednotlivci musí být zřejmé, že průběh policejního úkonu může být zaznamenáván a může tomu přizpůsobit své chování (zejména jde-li, jako v případě stěžovatele o osobu s vysokoškolským právnickým vzděláním s dlouholetou praxí včetně každodenního úředního styku s příslušníky Policie ČR). Pořizování záznamů je navíc omezeno na dokumentování úředních úkonů policistů.

Zejména nebyl záznam zabezpečen proti neoprávněnému přístupu, změně, zničení, odcizení, zneužití nebo neoprávněnému zpracování. Ze správního spisu totiž vyplývá, že v policií vyhotoveném úředním záznamu o úkonu ani v oznámení o přestupku z 25.5.2011 není pořízený obrazový a zvukový záznam nijak zmíněn, záznam nebyl evidován, uchováván a zabezpečen Policií ČR, naopak ještě několik měsíců po jeho pořízení s ním disponoval policista, který jej měl uložený ve svém soukromém mobilním telefonu. Proto předmětný záznam nebyl pořízen v souladu se zákonem, což je předpokladem pro použití záznamu zasahujícího do práva na soukromí pořízeného orgánem veřejné moci jako důkazu ve správním řízení. Audiovizuální záznam pořízený policistou ve službě o průběhu úředního úkonu je záznamem pořízeným orgánem veřejné moci, nikoli záznamem soukromým, a to i přesto, že byl záznam pořízen na soukromý mobilní telefon policisty, jehož záměrem bylo použít záznam pouze pro svou vlastní potřebu, a nebyl tedy po jeho pořízení úředně evidován a archivován.

Ustanovení § 60 a § 62 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, obsahují dostatečnou právní úpravu zmocňující policii k pořizování audiovizuálních záznamů dokumentujících průběh úředního úkonu. Pokud audiovizuální záznam zasahující do práva na soukromí fyzické osoby (čl. 10 Listiny základních práv a svobod) pořízený policií o průběhu úředního úkonu nebyl dle § 60 zákona o Policii České republiky pořízen a zpracován tak, aby byl zabezpečen proti neoprávněnému přístupu, změně, zničení, zneužití nebo neoprávněnému zpracování, jedná se o záznam, který nebyl pořízen v souladu se zákonem, a proto jej nelze dle § 51 odst. 1 správního řádu z roku 2004 použít jako důkaz ve správním řízení.

Je-li ve správním řízení použit důkaz získaný v rozporu se zákonem (§ 51 odst. 1 správního řádu z roku 2004), nemusí to být vždy bez dalšího důvodem pro zrušení rozhodnutí správního orgánu pro vady řízení dle § 76 odst. 1 s. ř. s.

Použitá právní úprava

k § 60 a § 62 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
k § 51 odst. 1 správního řádu (č. 500/2004 Sb.)
k § 76 odst. 1 soudního řádu správního
k č. 10 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce byl shledán vinným přestupkem proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, kterého se měl dopustit tím, že dne 25. 5. 2011 v České Lípě kolem 21.35 hodin řídil po veřejné komunikaci automobil tovární značky Toyota Auris, a po výzvě hlídky Policie ČR se odmítl podrobit dechové zkoušce i krevní zkoušce ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem či jinou návykovou látkou, ačkoli takové vyšetření nebylo spojeno s nebezpečím pro jeho zdraví; nesplnil tedy svou povinnost stanovenou §

5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů (zákon o silničním provozu). Policista pořídil o průběhu policejní kontroly videozáznam.

Z okolností případu vyplývá, že záznam byl pořízen na veřejné komunikaci, na níž probíhal běžný provoz. Zaznamenávána byla přitom část průběhu služebního zákroku policistů (není zde zachycena ta jeho část, během níž policisté prověřovali tvrzení kolemjedoucího cyklisty, že ve stěžovatelově automobilu může být osoba ohrožená na zdraví, při níž policisté zjistili, že jde o stěžovatele, který údajně vykazoval známky opilosti, a proto mu zakázali jízdu s automobilem). Policista v protokolu o výslechu svědka vypověděl, že vzhledem k tomu, že v dané době byl stěžovatel státním zástupcem, účelem záznamu bylo zajistit se proti případným nařčením, že během služebního zákroku policisté něco zanedbali. Způsob provedení záznamu pak nasvědčuje pravdivosti této výpovědi, neboť je patrné, že policisté se snaží zaznamenat průběh služebních úkonů, a nikoli získat materiál potenciálně stěžovatele difamující. Policista se záznamem posléze naložil tak, že jej po vyzvání vydal jako důkaz ve správním, resp. trestním řízení a nepoužil jej k účelu poškozujícím čest či dobré jméno stěžovatele. Zaznamenaná událost se tedy odehrála na veřejnosti a šlo o záznam části úředního postupu zasahujících policistů, který nebyl později zneužit proti stěžovatelovi. Stěžovatel je na záznamu dobře identifikovatelný, neboť je zde zachycena zřetelně jak jeho tvář, tak i celá postava a rovněž registrační značka jeho osobního automobilu.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
v rozsudku ze dne 18. 11. 2011, č. j. 2 As 45/2010 – 68
v rozsudku ze dne 5. 11. 2009, č. j. 1 Afs 60/2009 – 119
nález Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2001, sp. zn. IV. ÚS 649/2000

8. <u>5 As 158/2012-49 ze dne 23. 8. 2013</u>

Věcné zaměření
právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věty

Pro posouzení otázky, zda obrazový záznam pořízený kamerovým systémem obsahuje informace, které jsou osobními údaji ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů je třeba zvážit, zda obsahuje prvek specifický pro fyzickou identitu subjektu údajů – např. obličej.

Pro určení, zda je osoba identifikovatelná, je třeba přihlédnout ke všem prostředkům, které mohou být rozumně použity jak správcem, tak jakoukoli jinou osobou pro identifikaci dané osoby. Přitom je třeba zvláště dbát na zohlednění všech faktorů, které v daném případě hrají roli; jedním z faktorů je i zamýšlený účel zpracování a jeho struktura, výhody očekávané správcem údajů, zájmy jednotlivců, které jsou v sázce, ale i riziko organizačních selhání (např. porušení povinnosti zachovávat důvěrnost) a technických problémů.

Při posuzování všech prostředků, které mohou být rozumně použity pro identifikaci

osob, bude k významným faktorům patřit účel, který správce údajů zpracováním sleduje. Účelem dohledu pomocí videokamer však je právě identifikace osob zachycených na záznamu ve všech případech, kdy to správce pokládá za nezbytné. Celý systém jako takový se proto musí považovat za zpracovávání údajů o identifikovatelných osobách, i když např. některé natočené osoby v praxi identifikovatelné nemusí být.

Ke shromažďování a zpracování osobních údajů dochází, a to i za situace, kdy k jedinému identifikátoru – podobizna nejsou připojovány doplňující informace, nicméně lze je dodatečně zjistit (např. datum konání semináře, meetingu, jeho pořadatele, seznam účastníků, apod). Z účelu pořizování záznamu lze taktéž dovodit, že důvod pořízení záznamu – ochrana právem chráněných zájmů, takovéto ztotožnění předpokládá.

Značná část informací, jež jsou shromažďovány prostřednictvím kamerového sledování, se týká identifikovaných nebo identifikovatelných osob, které jsou filmovány při svém pohybu na veřejnosti nebo na veřejně přístupných místech. Takovéto osoby sice mohou očekávat menší stupeň soukromí, nejsou však plně zbaveny svých práv a svobod, jež se mj. týkají jejich soukromého života.

Legitimitu nastaveného kamerového systému nelze dovodit na základě vysokého standardu hotelem poskytovaných služeb. K vysoké úrovni poskytovaných služeb mimo jiné patří i vysoký standard v oblasti ochrany soukromí jejich příjemců, tj. hostů. Zákon o ochraně osobních údajů je nutno aplikovat stejně na všechny kategorie hotelů. Zákon o ochraně osobních údajů v tomto směru nečiní mezi subjekty žádných rozdílů, co se týče jejich „úrovně“, hospodářské síly, rozsahu nabízených služeb, etc.

Ve vztahu k užití kamerového systému k ochraně zdraví a bezpečnosti hostů i zaměstnanců hotelu je k instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovanými, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají.

Má-li být připuštěn kamerový systém, jakožto prostředek k dosažení určitého účelu – v daném případě jak stěžovatel deklaroval: ochrana bezpečnosti osob a majetku vlastníka objektu a hotelových hostů a dalších návštěvníků, je třeba posoudit zejména to, zda tento zasahuje do základních práv a svobod, zda v tom kterém případě dané základní právo a svoboda převáží nad ochranou soukromí, zda tento prostředek je jediný možný a nejvhodnější pro ochranu daného zájmu, resp. zda neexistuje jiný prostředek, který by daného účelu byl rovněž schopen dosáhnout, a to buď bez zásahu do základního práva na soukromí nebo s menší mírou, jakož i míru proporcionality, tedy zda porušení hodnoty, do které tento prostředek zasahuje – zde do práva na soukromí, resp. lidské důstojnosti a svobody je přiměřený, resp. zasluhuje menší míru ochrany než hodnota, která má být ochráněna ochrana osob a majetku.

Kamerové sledování může sloužit řadě různých účelů, které lze seskupit do několika hlavních kategorií, a to 1) ochrana jednotlivců, 2) ochrana majetku, 3) veřejný zájem, 4) odhalování, prevence a stíhání trestné činnosti, 5) získávání důkazů, 6) jiné legitimní

zájmy.

Ze zásady přiměřenosti vyplývá, že kamerové systémy lze použít v případě, že se jiná opatření směřující k prevenci, ochraně anebo zabezpečení fyzické nebo logické povahy, která nevyžadují pořizování obrazových záznamů, např. použití pancéřových dveří proti vandalismu, instalace automatických bran a kontrolních zařízení, společné poplachové systémy, lepší a silnější osvětlení ulic během noci a podobně, ukáží být nedostatečnými a/nebo nepoužitelnými s ohledem na výše uvedené legitimní účely. Stejná zásada platí také pro výběr vhodné technologie, kritéria pro konkrétní využití daného zařízení a specifikaci opatření ke zpracování údajů, mj. i s ohledem na zásady přístupu k údajům a dobu jejich uchování.

Není přípustné, aby správní orgán nainstaloval kamerové zařízení v souvislosti s menšími přestupky, např. k vynucování zákazu kouření ve školách a na jiných veřejných místech nebo zákazu vyhazování nedopalků cigaret a odpadků na veřejných místech. V jednotlivých případech je třeba uplatňovat zásadu přiměřenosti s ohledem na sledované účely, která zahrnuje určitou povinnost minimalizace údajů na straně správce údajů.

Je možno udělit konkludentní souhlas subjektem údajů, ale pouze za podmínky, kdy je tento souhlas dán aktivním jednáním, které je nezpochybnitelné; takové jednání potom také musí být kdykoli později správcem, který nese důkazní břemeno, prokazatelné. Tyto podmínky ve většině případů vylučují pouhé konkludentní udělení souhlasu subjektem údajů tím, že skutečnost, že prostor je monitorován, osoby akceptují a strpí.

Souhlas může být dán jednáním subjektu údajů – konkr. tím, že po přečtení informační tabulky vstoupí do snímané oblasti, tento případný konkludentní souhlas však rozhodně není nezpochybnitelný (např. subjekt údajů tabulku přehlédne) a rovněž není prokazatelný, resp. je určitá možnost prokazatelnosti pouze po dobu uchovávání záznamů. Informační tabulky s textem: *„pozor, objekt střežen kamerou“*, o velikosti cca 10 x 10 cm, které byly umístěny u hlavního vchodu do budovy (vstup pro handicapované) a vchodu do baru ze vstupní hotelové haly, by tak např. musely být umístěny před vstupem do každého snímaného prostoru, nikoli pouze v místě hlavního vstupu, resp. vchodu do baru.

Je třeba brát v potaz také to, zda je rozsah poskytovaných informací, tedy zejména pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období, správcem subjektů údajů poskytnut v dostatečné míře a dotčený subjekt údajů nebude nucen předmětné informace sám dovozovat z logiky věci.

Jedinou možností, jak využívat pro kontrolu zaměstnanců na pracovišti kamerového systému se záznamem v souladu se zákonem, je využití výjimky spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. Toto ustanovení zákoníku práce je nutno vykládat souladně s ustanovením § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů, podle něhož správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Bez tohoto souhlasu je může zpracovávat, jestliže lze tuto činnost podřadit pod zákonem stanovené výjimky v daném ustanovení.

Ustanovení § 316 zákoníku práce se zabývá jednak ochranou majetku zaměstnavatele, jednak ochranou soukromí zaměstnance. Míra ochrany soukromí je u zaměstnance určována (limitována, omezována) tím, že provádí závislou práci, která je vykonávána ve

vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně (srov. § 2 odst. 1 zák. práce). Zaměstnanci jsou zároveň povinni využívat výrobní prostředky pouze k vykonávání svěřených prací, řádně s nimi hospodařit, střežit a ochraňovat je před poškozením, ztrátou, zničením nebo zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele [srov. § 301 písm. d) zák. práce]. Uvedené postavení zaměstnance, zejména ve vztahu k výrobním a pracovním prostředkům, je zcela pregnantně vyjádřeno v ustanovení § 316 odst. 1 větě první, jež obsahuje výslovný zákaz pro zaměstnance, aby bez souhlasu zaměstnavatele užívali pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky, případně jeho telekomunikační zařízení. Oprávnění zaměstnavatele kontrolovat přiměřeným způsobem dodržování tohoto zákazu výslovně zakládá věta druhá téhož ustanovení. Zaměstnavatel je oprávněn dodržování této povinnosti kontrolovat.

Kontrola zaměstnavatele však musí být přiměřená cíli a musí narušovat soukromí zaměstnance jen v rozsahu, který je nezbytný k výkonu práce, případně k ochraně majetku zaměstnavatele. Monitoring zaměstnance je možný pouze na základě předchozího oznámení a jen tam, kde je to nezbytné k ochraně zdraví osob nebo majetku zaměstnavatele. Monitoring musí být směřován na majetek zaměstnavatele, nikoliv na osobu zaměstnance (nasměrování kamer) a musí být prováděn na pracovišti, nikoliv na místech určených k hygieně nebo k odpočinku zaměstnance. Předmětem informace zaměstnanci před započetím monitoringu je rovněž rozsah a způsob provádění kontroly.

Zákonné podmínky v případě stěžovatele nebyly naplněny.

Použitá právní úprava

§ 4 písm. f) zákona o ochraně osobních údajů
§ 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
§ 4 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů
§ 316 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Shrnutí skutkových okolností

Kamerový systém v hotelu skládající se z 16-ti snímacích kamer monitoruje mimo jiné vstupní halu a recepci, vchody do výtahů, restaurace, lobby bar, v nichž jsou sledováni klienti ubytovaní v hotelu, hosté restaurací a rovněž zaměstnanci hotelu; dále jsou monitorovány provozní a technické prostory hotelu – vjezd do garáží, služební vchod, nákladová rampa, přístupy do skladů – zde jsou sledováni zaměstnanci hotelu, mohou být přitom sledováni i hosté hotelu při vstupu do garáže. Monitorovací systém snímá i chodník a vozovku před hotelem, kdy kromě hostů vstupujících do hotelu jsou sledovány i veškeré procházející osoby. V případě stěžovatele v denních hodinách byly standardně přítomni v recepci hotelu 2 až 3 pracovníci, ve vstupní hale hotelu 1 až 2 vrátní a 1 až 2 organizační pracovníci; v nočních hodinách je v recepci a vstupní hale přítomen jeden noční recepční; v lobby baru jsou po celou otvírací dobu (11.00 hod - 01.00 hod) přítomni 3 zaměstnanci; u vjezdu do garáží je stanoviště soukromé bezpečnostní služby; toto

místo současně slouží jako služební vchod pro zaměstnance hotelu, přičemž služba je zde nepřetržitá.

Stěžovatel prováděl kamerový monitoring za účelem zabezpečení ochrany svého majetku, jakož i bezpečnosti ubytovaných osob a hostů hotelu.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 11. 2011, č. j. 2 As 45/2010 – 68
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 11. 2009, č. j. 1 As 60/2009 - 119,

9. 4 As 75/2012 – 28 ze dne 25. 9. 2013

Věcné zaměření

právo na soukromí

Právní věty

Aby mohla být dána přednost ochraně jiného lidského práva nebo svobody před ochranou soukromí, musí se jednat o takovou situaci, kdy - jinak si rovná - základní práva a svobody jsou v konfliktu, a na základě důkladného zvažování, zda v té které konkrétní situaci je zájem chráněný jiným základním právem a svobodou natolik závažný a natolik ohrožen, že lze svolit k zásahu do soukromí a tedy částečně či úplně omezit základní lidské právo na soukromí nebo soukromý a rodinný život a tedy i lidskou důstojnost. Je tedy třeba posoudit zejména to, zda tento jiný zájem zasahuje do základních práv a svobod, zda v tom kterém případě dané základní právo a svoboda převáží nad ochranou soukromí, zda tento prostředek je jediný možný a nejvhodnější pro ochranu daného zájmu. Zejména je třeba zkoumat, zda neexistuje jiný prostředek, který by daného účelu byl rovněž schopen dosáhnout, a to buď bez zásahu do základního práva na soukromí (viz výše) nebo s menší mírou. Dále je nutné zvážit i míru proporcionality, tedy zda porušení hodnoty, do které tento prostředek zasahuje – zde do práva na soukromí, resp. lidské důstojnosti a svobody – je přiměřené, resp. zda tato hodnota zasluhuje menší míru ochrany než hodnota, která má být ochráněna – zde např. ochrana osob a majetku. S ohledem na to, že zákon o ochraně osobních údajů tedy chrání základní lidská práva a svobody, je nutné, aby byly dodrženy striktní podmínky stanovené čl. 10 Listiny základních práv a svobod a dalšími mezinárodními dokumenty vztahujícími se k dané problematice; není proto možné připustit formálně extenzivní výklad zákona o ochraně osobních údajů, jenž zbavuje ochrany subjekty, k nimž se osobní údaje vztahují, a který rozšiřuje možnosti správců při zpracování osobních údajů na úkor ochrany subjektů.

Územně samosprávnému celku totiž není obecním zřízením ani jakýmkoli jiným právním předpisem stanovena povinnost spočívající v zajištění veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Obecní zřízení v ustanovení § 35 odst. 2 sice hovoří o ochraně veřejného pořádku, ale pouze v tom smyslu, že ochrana veřejného pořádku patří do samostatné působnosti obce. Obecní zřízení však v žádném svém ustanovení neurčuje, že ochrana veřejného pořádku je povinností obce. Obecní zřízení v tomto směru pouze stanoví, že

obce se mohou otázkou veřejného pořádku zabývat, tj. že tato problematika patří do její věcné působnosti, a to konkrétně do samostatné působnosti. Věcná působnost správního orgánu však určuje pouze okruh věcí, kterými se správní orgán může zabývat. Otázka, jaké prostředky má správní orgán k působení na jemu svěřenou problematiku, tj. jakou má pravomoc, a zda musí svou pravomoc i vykonávat, je od věcné působnosti správního orgánu věcí odlišnou.

Pokud se obec v samostatné působnosti rozhodne působit v oblasti ochrany veřejného pořádku, musí i tak vybírat z prostředků (tj. pravomocí), které jí zákon k tomu dává. V případě obce se může např. jednat o vydávání obecně závazných vyhlášek nebo o vytvoření obecní policie. Obecní policii je rovněž zákonem o obecní policii stanoveno oprávnění nakládat s osobními údaji včetně příslušných povinností.

Obec jako celek se nemůže dovolávat toho, že na její část (zde obecní policii) dopadá speciální právní regulace a nelze z toho dovozovat obecné oprávnění nakládat s osobními údaji pro sebe jako celku (tj. bez omezení pouze na obecní policii). Tento výklad by ve vztahu ke státním orgánům obecně vedl ke zcela absurdnímu závěru v tom smyslu, že by každý státní orgán coby součást státu jako právního subjektu tvrdil, že jím shromažďované údaje v podobě záznamů z kamerového systému slouží pro účely Policie České republiky, jež nemá samostatnou právní subjektivitu, která je naopak součástí téže entity jako dotčený státní orgán a jíž je zákonem stanovena povinnost pečovat o veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost.

Pokud je vůle vytvořit kamerový systém k ochraně veřejného pořádku, života a zdraví, majetku a dalších práv a právem chráněných zájmů osob, je nutno vytvořit takový kamerový systém, který by plně odpovídal zákonu o obecní policii a jejž by pouze obecní policie rovněž spravovala a měla k němu přístup. Jestliže tak nepostupoval a vytvořil určitý „hybrid“ mezi „kamerovým systémem obecní policie“ a „běžným kamerovým systémem, který je určen ke střežení majetku, kontrole zaměstnanců a klientů úřadu“, nelze hovořit o tom, že postupoval v souladu se zákonem.

Použitá právní úprava

§ 3 odst. 6 písm. c) zákona o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů
§11 a § 12 zákona o ochraně osobních údajů
§ 35 odst. 2 obecního zřízení
čl. 10 Listiny základních práv a svobod
článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností

Provozování kamerového systému docházelo v budově žalobce a v jeho prostorách i mimo ně. Monitorovány byly jak veřejně přístupné prostory, tak neveřejné prostory a to i vně budovy s tím, že systém pracoval nepřetržitě, záznam byl aktivován pouze při detekci pohybu v zorném poli kamery a záznamy byly ukládány po dobu 5 dnů

a poté automaticky vymazány. Záznamy všech osob byly pořizovány bez jejich souhlasu. Žalobce stanovil seznam osob pověřených sledováním záznamu vnitřního kamerového systému na ostrahu budovy a majetku Městského úřadu Sokolov, podle kterého měly ke sledování záznamu kamerového systému oprávnění 2 osoby z městské policie, 6 osob z obsluhy vrátnice a 7 osob z městského úřadu. Zpracovávány byly osobní údaje všech osob pohybujících se v prostorách Městského úřadu Sokolov v rozporu s určeným účelem a nad rozsah nezbytný k naplnění účelu, kterým je ochrana majetku města, zamezení korupce a ochrana osob. Žalobce nesplnil informační povinnost v rozsahu stanoveném § 11 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Podle žalobce byl kamerový systém zřízen za účelem jeho využití pouze Městskou policií Sokolov k ochraně veřejného pořádku, života a zdraví, majetku a dalších práv a právem chráněných zájmů osob.

Žalovaný nezjistil, že by kamerový systém používala pouze městská policie; nadto byl přesvědčen, že je používán ve prospěch samotného městského úřadu. Nebylo prokázáno, že by každá osoba před vstupem do sledovaných prostor byla přehledně a jasně informována o probíhajícím snímání prostor kamerovým systémem a o svých právech. Samotná povědomost o sledování kamerovým systémem neodpovídá povinnosti informovat podle zákona na ochranu osobních údajů. Žalovaný byl přesvědčen, že doba uchování záznamu je nepřiměřená, neboť s ohledem na účel kamerového systému v podobě ochrany majetku stačily žalobci hodiny, případně následující den ke zjištění poškození.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156

10. <u>8 Afs 40/2012 – 68 ze dne 31. 10. 2013</u>

Věcné zaměření

právo na soukromí, přípustnost důkazních prostředků

Právní věty

V řízení o správním deliktu je přípustné využít jako důkaz nahrávku telefonního hovoru mezi obchodním manažerem dodavatele a pracovníkem odběratele ke zjištění, zda byly uzavřeny a plněny zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže (ve smyslu § 3 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže). Je však třeba v každém konkrétním případě zohlednit, že dochází ke střetu ústavně chráněných zájmů, a sice zájmu na ochraně

soukromí a osobnostních práv účastníků telefonního hovoru a zájmu společnosti na objasnění a potrestání deliktního jednání (k čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Přitom může být významné, zda je takto získaný důkaz základem pro zjištění skutkového stavu, či zda pouze podporuje skutková zjištění vyplývající z jiných důkazů. Rovněž je třeba hodnotit, zda byla nahrávka telefonního hovoru pořízena z iniciativy správního orgánu v rámci trvalejšího monitoringu aktivit soutěžitele a zda nebyla využita k jinému účelu, než ke kterému byla pořízena.

Použitá právní úprava

k čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce se správního deliktu dopustil tím, že se svými odběrateli provozujícími internetové obchody uzavřel a plnil zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže na trhu velkoobchodní distribuce zboží pro outdoorové vybavení. Jako důkaz byla použita nahrávka telefonního hovoru mezi obchodním manažerem dodavatele a pracovníkem odběratele. Ta měla sloužit ke zjištění, zda byly uzavřeny a plněny zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156

11. <u>1 As 113/2012 – 133 ze dne 25. 2. 2015</u>

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty

Článek 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů musí být vykládán v tom smyslu, že provozování kamerového systému - při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán formou nekonečné smyčky do takového nahrávacího zařízení, jako je pevný disk – umístěného fyzickou osobou na jejím rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž takový systém zabírá též veřejné prostranství, nepředstavuje zpracování údajů pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení.“

Monitorování prostřednictvím obrazového záznamu zachycujícího osoby, k jakému docházelo ve věci v původním řízení, ukládaného formou nekonečné smyčky do nahrávacího zařízení, a sice na pevný disk, přitom představuje v souladu s čl. 3 odst. 1

směrnice 95/46 automatizované zpracování osobních údajů.

Při posuzování obdobných případů, kde shromažďování osobních údajů zasahuje do soukromí třetích osob, je nutno brát vždy do úvahy, zda instalace a provozování kamery je prevencí před útoky, které v tomto místě hrozí, případně zda snad dokonce představuje reakci na opakované útoky na majetek či jiné ústavně chráněné hodnoty, či naopak zda osoba instaluje kamerový systém z obavy před protiprávní činností, která je však hypotetická a s ohledem na všechny okolnosti spíše nepravděpodobná či iluzorní.

Použitá právní úprava

§ 44 odst. 2 písm. e), f) a i) zákona o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 2 písm. a) až g) zákona o ochraně osobních údajů
§ 11 zákona o ochraně osobních údajů
§ 3 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů
Článek 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob
čl. 6, 7, 10, 11 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce na dům ve vlastnictví své manželky v Třebíči nainstaloval v říjnu 2007 kamerový systém. Kamera byla napevno zabudovaná, bez možnosti otáčení, a snímala vstup do tohoto domu, veřejnou ulici a vstup do protějšího domu. Bylo to poté, co neznámé osoby několik let opakovaně útočily na žalobce osobně (fyzický útok a následné shození žalobce do řeky Jihlavy v Třebíči, opakované výhrůžné SMS), na majetek (opakované rozbití okna prakem a obdobnými zařízeními v létě 2005, dvakrát v dubnu 2007 atd.) a na členy jeho rodiny (přímé ohrožení zdraví členů rodiny v souvislosti s průstřely okna). Jednou v noci došlo k dalšímu útoku na majetek, totiž k rozbití okna výstřelem z praku. Díky kamerovému systému se podařilo identifikovat dvě podezřelé osoby. Jeden z podezřelých dal následně podnět Policii ČR k prověření provozu kamerového systému žalobce a vyslovil podezření, že jeho provozem dochází k porušování zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Policie věc týkající se provozu kamerového systému postoupila žalovanému Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2014, č. j. 3 As 124/2013 – 34
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 8. 2013, č. j. 5 As 158/2012 – 49
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2004, č. j. 2 As 6/2004 – 49
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 11. 2011, č. j. 2 As 45/2010 - 68

12. <u>3 As 118/2015 -34 ze dne 8. 6. 2016</u>

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty

Osobní údaje získané ze záznamu bezpečnostního kamerového systému může správce zpracovat jen v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny, tedy pro účely trestního či správního řízení, které je v souvislosti s ochranou jeho majetku vedeno vůči subjektu údajů. Zveřejnění těchto údajů na internetové sociální síti bez souhlasu subjektu údajů je nutno považovat za zpracování osobních údajů v rozporu s účelem, k němuž byly shromážděny, tedy za porušení § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Účelem provozování kamerových systémů při ochraně majetku není (ve zkratce řečeno) pořizování záznamů pro jejich budoucí zveřejnění, ale pouze pro eventuální předání k tomu určeným orgánům k dalším úkonům. Vyšetřování a postihování trestné činnosti (do něhož lze zahrnout i páchání přestupků) je přitom plně v kompetenci orgánů státu.

Za této situace není dán žádný prostor pro test proporcionality. Za dané situace totiž k žádnému konfliktu mezi právem na ochranu majetku žalobce a právem na ochranu osobních údajů třetích osob nedochází a testem proporcionality není co poměřovat. Zákon sám totiž stanoví, kudy vedou hranice mezi právem na ochranu majetku na straně jedné a právem na ochranu osobních údajů na straně druhé. Právo na ochranu majetku je přitom dostatečně saturováno právem žalobce na instalaci a používání kamerového systému za zákonem stanovených podmínek a na případné další použití údajů získaných snímáním sledovaného prostoru státními orgány k tomu určenými. Jakékoliv další nakládání s osobními údaji takto shromážděnými bez souhlasu dotčených subjektů nelze ničím odůvodnit.

Při posuzování námitky porušení práva na soukromí pořízením uvedeného záznamu lze dát za pravdu stěžovateli, že monitorování veřejného místa kamerou a následné pořízení trvalého záznamu spadá pod ochranu poskytovanou článkem 10 Listiny a článkem 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"). Obecně je pro účely hodnocení, zda došlo k nedovolenému zásahu do soukromí ze strany orgánů veřejné moci, nutno zkoumat, zda byla zaznamenána soukromá záležitost či veřejná událost a zda byl získaný materiál určen pro omezené použití či měl být dostupný široké veřejnosti. Běžné použití bezpečnostních kamer samo o sobě, ať na ulici nebo v prostorách jako nákupní centrum nebo policejní stanice, kde slouží legitimnímu a předvídatelnému účelu, není problematické z pohledu článku 8 odst. 1 Úmluvy.

Použitá právní úprava

k § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Shrnutí skutkových okolností

Podle žalovaného žalobce tím, že v souvislosti se zpracováním osobních údajů prostřednictvím záznamu z kamery umístěné v provozovně na adrese Bubenská 1, Praha 7, na svých webových stránkách na sociální síti Facebook zveřejnil dne 22. 11. 2011 (nejméně do 28. 11. 2011) obrazový záznam (fotografii) z kamery zachycující osobu

podezřelou z krádeže, porušil povinnost stanovenou v § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 101/2000 Sb., zákona o ochraně osobních údajů a dále tím, že neoznámil svůj záměr zpracovávat osobní údaje prostřednictvím kamerového systému před zahájením zpracování v říjnu 2011, porušil povinnost stanovenou v § 16 zákona č. tohoto zákona.

Na svých webových stánkách na sociální síti Facebook zveřejnil obrazový záznam z kamery (fotografii), zachycující osobu podezřelou z krádeže. Nezpochybnil závěr žalovaného o tom, že jednal v rozporu se zákonem na ochranu osobních údajů, pokud neoznámil svůj záměr zpracovávat osobní údaje prostřednictvím kamerového systému (jedné kamery) před zahájením zpracování v říjnu 2011.

Žalobce mohl v daném případě zpracovávat osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů na základě výjimky podle § 5 odst. 2 písm. e) zákona na ochranu osobních údajů, neboť je to podle něj nezbytné pro ochranu jeho práv (ochrana majetku) a nejedná se s ohledem na záběr kamery o nepřiměřený zásah do soukromí sledovaných osob. Současně však možnost provozovat kamerové systémy bez souhlasu subjektu údajů omezil pouze na situace, kdy je bezpodmínečně zabezpečeno, že osobní údaje z tohoto kamerového systému nebudou nijak zveřejněny ani jiným způsobem šířeny.

Žalovaný nespatřoval pochybení žalobce v tom, že zpracovával údaje bez souhlasu subjektu údajů, nýbrž v tom, že zveřejnil fotografii (záznam z kamerového systému) na veřejné internetové sociální síti. Žalovaný je přesvědčen, že zveřejnění této fotografie již nebylo učiněno v souladu s účelem, k němuž byly tyto údaje shromážděny, tj. k ochraně majetku. Žalovaný sice nevyloučil, že v případě odcizení majetku nebo způsobení jiné škody může kamerový systém, resp. záznam z něj napomoci zajištění pachatele, ale má za to, že zveřejnit záznamy může pouze orgán policie. Správní orgány neuvedly, z jakého důvodu považují zpracování údajů ve formě zveřejnění fotografie na sociální síti Facebook za rozporné s účelem, pro který jsou údaje shromažďovány, tedy s ochranou majetku správce údajů, tj. žalobce. Z napadených rozhodnutí tak nevyplývá, z jakého důvodu mělo být zveřejnění fotografie, které vedlo k dopadení pachatele krádeže elektrokola a dle soudu úzce souviselo s ochranou majetku, v rozporu s účelem provozování kamerového systému.

Stěžovatel má za to, že zveřejněním fotografie konkrétní rozpoznatelné osoby pořízené ze záznamu bezpečnostní kamery na sociální síti Facebook došlo ze strany žalobce k neoprávněnému nakládání s osobními údaji této osoby v rozporu s účelem, k němuž byly shromážděny.

V projednávané věci není sporu o tom, že žalobce instaloval ve své provozovně (aniž by svůj úmysl ve smyslu § 16 zákona předem ohlásil Úřadu) kamerový systém, jehož účelem bylo zvýšení ochrany majetku a shromažďování údajů o případné trestné činnosti. Mezi účastníky rovněž není sporné, že záznam z bezpečnostní kamery v daném případě obsahoval osobní údaje ve smyslu § 4 písm. a) tohoto zákona.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:

usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2425/09

13. <u>2 As 48/2013 – 110 ze dne 29. 7. 2016</u>

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věty

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že pan L., jakožto subjekt údajů byl stěžovatelem při jednání nahráván na videokameru proti své vůli.

Je nutné vzít v potaz okolnost, že stěžovatel v minulosti opakovaně utrpěl újmu na svých majetkových právech v důsledku nárůstu nákladů na právní zastoupení v civilních sporech o vyslovení neplatnosti uzavřených smluv a dále v trestních řízeních, v nichž jako podezřelí či obvinění figurovali jeho zaměstnanci. V návaznosti na to čelil stěžovatel také vzrůstajícímu počtu případů, kdy s ním zaměstnanci rozvazovali pracovní poměr. V tomto kontextu dále uváděl, že jeho zaměstnanci bývali ze strany (neoprávněných) odběratelů elektrické energie vystaveni verbálním či fyzickým útokům a obviňováni z nekorektního jednání, čímž docházelo k zásahům do jejich práva na čest a důstojnost. Takové okolnosti mohou mít dopad na posouzení případu. Je nicméně třeba zdůraznit, že ne všechny ataky, jimž jsou zaměstnanci stěžovatele vystaveni, dosahují takového stupně intenzity, aby v nich bylo možné spatřovat hrozbu či dotčení některého ústavně zaručeného práva (konkrétně práva na osobní čest a lidskou důstojnost ve smyslu čl. 10 Listiny). Slovní útoky za emočně vypjatých situací jsou typické pro řadu povolání a osoby, které je vykonávají, již jen s ohledem na fakt, že se k výkonu této práce dobrovolně zavázaly pracovní smlouvou, je musí snášet s nezbytnou mírou profesionálního nadhledu a odstupu. Pouhá verbálně konfliktní interakce mezi stěžovatelovými zaměstnanci a (neoprávněnými) odběrateli elektřiny, pokud nedosahuje určité zákonodárcem předvídané míry společenské nebezpečnosti či škodlivosti (jež by odpovídala správnímu či soudnímu deliktu), bez dalšího nepředstavuje typovou situaci předvídanou ustanovením § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů.

Jinak tomu je, pochopitelně, v případě útoků fyzických. Není pochyb o tom, že zákonodárce přikládá právu na ochranu nedotknutelnosti osoby a jejího zdraví vyšší důležitost, než právu původce takového útoku na ochranu jeho soukromí; v případě kolize těchto dvou práv by muselo právo posledně zmiňované ustoupit.

Pokud jde konečně o stěžovatelem opakovaně uplatněnou námitku, že (neoprávnění) odběratelé podávají na jeho zaměstnance bezdůvodná a šikanózní trestní oznámení, která stěžovatel vnímá jako zásah do práva na čest a dobrou pověst svých zaměstnanců, potažmo zásah do dobré pověsti samotného stěžovatele, lze uvést, že i jen samotné trestní stíhání představuje vážný zásah do osobní svobody jednotlivce, vyvolávající i další důsledky pro jeho osobní život a životní osud, a proto musí být pro takový zásah dostatečně silné, legitimní ospravedlnění. Samotné podání trestního oznámení však není jevem, před nímž je možné jedince preventivně chránit za použití prostředků sloužících ke zpracování osobních údajů, bez souhlasu subjektu údajů. Jednalo by se o široký výklad, že již trestní oznámení a fáze prověřování trestného činu (tj. fáze před zahájením trestního stíhání) je bez dalšího schopna prověřovaným osobám způsobit újmu na jejich

právech.

Hrozba dotčení nebo porušení práv a právem chráněných zájmů stěžovatele nebyla pouze hypotetická. Naznačuje to opakovaná negativní zkušenost stěžovatele s jinými subjekty údajů, kteří v minulosti zpochybňovali průběh jednání a kteří skutečně na zaměstnance stěžovatele trestní oznámení (pro podezření ze spáchání trestných činů vydírání, útisku či přijímání úplatku) podávali. Neméně důležitou roli mohlo hrát i chování samotného subjektu údajů (pana L.) v době předcházející ústnímu jednání (zejména telefonická komunikace před jednáním o uzavření dohody), které indikovalo, že plánované ústní jednání nebude probíhat bez potíží. Nutno je zvážit i záznamy předchozích telefonických hovorů na návrh stěžovatele.

Pořízení záznamu o jednání nemůže sice zabránit podání šikanózního trestního oznámení, stejně tak může však právě vědomost o existenci takového záznamu podávání takových oznámení omezit, přičemž pořízený záznam má i významný důkazní potenciál v případných soukromoprávních sporech, případně v rámci trestního řízení.

Kamerový záznam není sám o sobě schopen zcela eliminovat hrozby, že mezi zaměstnanci stěžovatele a subjektem údajů dojde k verbálnímu nebo fyzickému konfliktu, případně k jinému druhu nekorektního jednání (například psychickému nátlaku, provokaci, nonverbální urážce gestem), avšak nesporné je, že některé potenciální agresory může přítomnost nahrávající kamery od takového jednání odradit. V některých případech by stejného účelu bylo možné dosáhnout pomocí zvukového záznamu, avšak v situacích, kdy dochází k cílené provokaci nonverbálními gesty (například zdviženým prostředníčkem), je vypovídací schopnost zvukového záznamu do značné míry limitující.

Podstatný je fakt, že videozáznam v tomto směru neprospívá jen jedné ze stran, ale potenciálně oběma stranám. Jak zaměstnanci stěžovatele, tak subjekt údajů se mohou ocitnout v pozici agresora (provokatéra) i v pozici oběti agrese (provokovaného); oběma tak může videozáznam posloužit jako důkazní prostředek proti druhé straně. Totéž platí pro případy zpochybnění průběhu uzavírání dohody o uznání dluhu některou ze smluvních stran, byť se nesmí jednat o důkaz nezákonně pořízený, tj. opatřený bez vědomí a souhlasu nahrávané osoby. V daném konkrétním případě je třeba zohlednit dlouhodobou negativní zkušenost stěžovatele, který byl v minulosti opakovaně a ve velkém množství vystavován podávání trestních oznámení na své zaměstnance (pro podezření ze spáchání trestných činů útisku či vydírání). Dostatečně však mohou posloužit i jiné důkazní prostředky, například svědecké nebo účastnické výpovědi či zvukové záznamy (včetně uskutečněných telefonických hovorů). V tomto případě byla zpochybňována věrohodnost a objektivnost jiných důkazních prostředků (telefonické hovory, svědecká výpověď zaměstnanců). Pořizování audiovizuálního záznamu tak v konkrétním případě může být nejvhodnějším prostředkem, jakým lze prokázat skutečný průběh jednání stěžovatelových zaměstnanců se subjekty údajů. Jako alternativu pořízení videozáznamu nelze navrhovat přibrání dalšího zaměstnance za současného sepsání protokolu o průběhu jednání. Přítomnost dalšího pracovníka mohla přispět k přesvědčivosti svědeckých výpovědí o průběhu jednání (včetně případných verbálních či fyzických útoků na zaměstnance), pokud by subjekt údajů například odmítl protokol podepsat. Problematické by bylo i spuštění videokamery až v konfliktní situaci.

Nelze spoléhat na dostatečnou duchapřítomnost zaměstnanců stěžovatele, že kameru spustí přesně v ten okamžik, který nutnost nahrávání vyvolal, ale i proto, že mohou následně vznikat nejasnosti a diskuze o tom, zda spuštění kamery bylo adekvátní významu a síle prvotního impulzu. Za této situace se tedy nutně nabízí otázka, jaké důkazní prostředky by bylo možno akceptovat jako dostatečně objektivní, průkazné, věrohodné a nezpochybnitelné. Jinými slovy, veškeré zvažované alternativy by stěžovateli fakticky znemožňovaly formovat účinnou procesní obranu v případně vyvstalých řízeních a konsekventně jej krátí na jeho právu na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny).

Je klíčové, že subjekt údajů na videonahrávce nepronášel informace, které by bylo možné považovat za osobní; šlo pouze o údaje, které měly význam z hlediska uzavření dohody o uznání dluhu a vystupoval zde jakožto statutární zástupce právnické osoby, o jejíž závazky vůči stěžovateli šlo. Bylo by absurdní a krajně formalistické, kdyby pro případ, kdy by subjekt údajů žádné osobní informace v průběhu jednání neuvedl, měl v naznačeném konfliktu chráněných zájmů převážit zájem subjektu údajů na soukromí nad zájmem stěžovatele na svobodném výkonu své hospodářské činnosti a potažmo právu na spravedlivý proces. Je rovněž nutné vzít v potaz, že záznam z jednání o uzavření dohody o uznání dluhu není pořizován pro účely veřejné medializace případu či dehonestování subjektu údajů mezi širokou nebo i jen užší veřejností; není pochyb o tom, že primárním účelem a smyslem jeho pořízení bylo získání důkazu o tom, že jednání o uzavření dohody probíhalo korektně a v souladu se zákonem, což mohlo mít významnou relevanci minimálně v případném sankčním řízení se zaměstnanci stěžovatele.

Čistě pro účely plnění smlouvy či pro jednání o jejím uzavření není třeba pořizovat audiovizuální záznam, neboť k identifikaci stran smlouvy a průběhu jednání o jejím uzavření postačují prostředky, které jsou k osobním projevům a soukromí subjektu údajů šetrnější (například zmiňovaný protokol z jednání, podepsaný všemi přítomnými osobami).

Použitá právní úprava

§ 45 odst. 1 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
čl. 10 Listiny základních práv a svobod; čl. 7 písm. f) Směrnice č. 95/46/ES

Shrnutí skutkových okolností

Správního deliktu se měl žalobce dopustit tím, že zpracovával osobní údaje pana P. L. prostřednictvím obrazového a zvukového záznamu z videokamery, pořízeného při jednání dne 8. 7. 2008 v kanceláři žalobce, a to přestože subjekt údajů s tímto zpracováním nesouhlasil. Žalobce v prostorách žalobce na adrese Olomouc pořizoval obrazově-zvukový záznam z průběhu jednání, a to videokamerou umístěnou na stole vzdáleném přibližně dva metry od židle pana L. Ta snímala jeho osobu, čímž docházelo ke zpracovávání osobních údajů. Mezi účastníky řízení je sporné, zda s tímto zpracováním osobních údajů vyslovil pan L. souhlas, a pokud ne, zda toto zpracování spadalo pod některou ze zákonných výjimek, při jejichž naplnění není souhlasu subjektu údajů třeba.

Situace ohledně souhlasu byla nepřehledná. Z obsahu kamerového záznamu lze dovodit,

že s jeho pořizováním bylo započato ještě předtím, než subjekt údajů vstoupil do místnosti; následně subjekt údajů s pořizováním kamerového záznamu udělil souhlas, poté svůj souhlas odvolal a následně opět udělil, když jej zaměstnanci žalobce informovali, že pořizování záznamu je třeba pro sepisování smlouvy. Poté subjekt údajů zatelefonoval svému právníkovi a na základě tohoto telefonátu svůj souhlas s pořizováním kamerového záznamu odvolal. S pořizováním záznamu v tu chvíli měl žalobce skončit. Subjekt údajů souhlas s nahráváním opětovně neudělil a svůj nesouhlas s nahráváním vyslovil ještě několikrát. Srozumitelná nabídka, že videokamera bude vypnuta a jednání bude ukončeno, přičemž bude pokračovat korespondenční formou, na záznamu nezazněla; subjekt údajů naopak na záznamu uvádí, že dostavení se k ústnímu jednání a následná dohoda jsou podmínkami kladenými žalobcem pro obnovení dodávek elektřiny. Žalobce neprokázal, že by na dveřích byla připevněna cedulka s upozorněním, že prostor je monitorován.

Žalobce usiloval o ochranu své dobré pověsti a majetku a dále o ochranu osobnostních práv svých zaměstnanců, a to jednak ve vztahu k hrozícímu slovnímu a fyzickému napadání ze strany subjektu údajů, jednak ve vztahu k možnému podání trestního oznámení subjektem údajů či jinému zpochybnění postupu zaměstnanců při jednání. Na základě předchozích telefonických hovorů s klientem se domníval, že by jeho zaměstnanci mohli být při ústním jednání vystaveni nevybíravé mluvě či nadávkám. Hodnocení subjektu údajů jako agresivní osoby opíral žalobce o výpověď svědka M., učiněnou ve správním řízení.

Podle videozáznamu bezprostředně poté, co pan L. vstoupil do kanceláře stěžovatele a zjistil, že je zaměstnanci nahráván na videokameru, pronesl (spíše neadresně) větu: „Tady si mě natočte pořádně!“ (cca 0:45 minuta první části záznamu), nicméně vzápětí vyzval zaměstnance stěžovatele, pana M., k vypnutí kamery (cca 0:47 minuta první části záznamu). Poté, co byl pan L. poučen o tom, že kamerový záznam je pořizován za účelem sepsání obchodní smlouvy, konstatoval: „Tak si to dobře nahrejte, ale dělejte, já nemám čas (…)“ (cca 0:53 minuta první části záznamu). V dalším průběhu jednání zaznělo ze strany pana L. mj.: „Natočte si to, dejte si to pak právníkům, komu chcete (…)“ (cca 1:19 minuta první části záznamu). Pan L. nicméně tento (očividně v emocích projevený) souhlas s nahráváním později přehodnotil poté, co telefonicky hovořil s právníkem (viz cca 5:20 až 8:30 minuta první části záznamu). V rámci tohoto rozhovoru zaznělo mj.: „(…) oni tady mávají nějakýma papírama, že prý si to nahrávat můžou, já prostě si to nepřeju, aby si to nahrávali (…)“ (cca 6:00 minuta první části záznamu) a po skončení této konverzace pan L. vyjádřil směrem k zaměstnancům stěžovatele jasný nesouhlas s tím, aby bylo jednání nahráváno, a vyzval je buď k vypnutí videokamery, nebo k vydání písemného potvrzení o pořizování záznamu, a to pod pohrůžkou podání trestního oznámení na oba zaměstnance a způsobení škody na videokameře (cca 7:21 minuta první části záznamu). Paralelně s telefonickým hovorem pana L. s jeho právníkem probíhal rozhovor pana M. s jeho nadřízeným panem P. V cca desáté minutě první části záznamu hovořil pan L. telefonicky přímo s panem P., kterému mj. řekl, že „(…) pokud hoši tu kameru nevypnou, já to chci písemně, jinak já vám s tím šlahnu tady o zeď a budete z toho stejně dělat protokol a půjde to na policii (…)“ a dále že „(…) zákon na ochranu osobnosti jasně říká, že bez mýho souhlasu se nic natáčet nebude (…)“ (cca 10:10 minuta první části záznamu). Shrnuto, pan L. trval na tom, že nesouhlasí s

nahráváním ústního jednání, a pokud k tomuto nahrávání přesto dochází proti jeho vůli, chce o tom písemné potvrzení, které bude použito jako důkaz na podporu trestního oznámení, jež na oba zaměstnance zamýšlí podat. V rozporu s výše shrnutým počátečním průběhem jednání, při němž pan L. osciloval mezi udělením souhlasu s nahráváním na videokameru a s odepřením tohoto souhlasu, do telefonu panu P. uvedl, že „(…) s těma hochama nebyla řeč, oni si prostě pustili kameru, jen co jsem přišel do dveří, já jsem řek', že si to nepřeju a oni to stejně udělali, takže teď dostanu od nich zápis, že proti mé vůli si natáčeli prostě tohleto jednání, ano, s tímto já odsud odejdu, jinak tady udělám takovej bordel, že sem přijedou policajti a budeme to stejně celý řešit" (cca 11:30 až 11:47 minuta první části záznamu); trval tedy nesporně na tom, že se jednání nahrávat nebude. V cca 14:40 minutě první části záznamu dal pan P. telefonický pokyn k vypnutí kamery, avšak pan L. se kromě ukončení nahrávání domáhal i vydání písemného potvrzení, že již byl navzdory svému nesouhlasu natáčen; když se tohoto potvrzení nedomohl, zavolal policii. Zhruba ve 23:30 minutě první části záznamu byla kamera otočena objektivem ke zdi, avšak zvuk z jednání byl nadále nahráván; o několik minut později byla kamera na žádost pana L. vypnuta zcela. Po příchodu policie bylo nahrávání zvuku obnoveno i přes jasně vyjádřený nesouhlas pana L.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004
nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2006, sp. zn. IV. ÚS 335/05
nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2006, č. j. IV. ÚS 428/05
nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04

14. 10 As 245/2016 – 41 ze dne 20. 12. 2017

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věty

Je třeba spravedlivě zhodnotit každou konkrétní situaci, která se týká zpracování osobních údajů, a to tak, aby byla zachována spravedlivá rovnováha mezi jednotlivými základními právy. Zpracování osobních údajů prováděné stěžovatelkou je tak třeba hodnotit dle zásady proporcionality.

Kamerové systémy nejsou zárukou zamezení vzniku nežádoucí události. Mají však významný vliv například na možnost následné uplatnění práv poškozeným a zabráněním opakování takové činnosti v budoucnu, jakož i představují odstrašující prvek, aby vůbec k protiprávnímu jednání nedocházelo. Kamerový záznam by mohl přispět například k jednoznačnému prokázání, že řidič za jízdy telefonoval. Stejně tak nelze vyloučit, že by systém mohl působit i preventivně, aby k takovým jevům nedocházelo (to nicméně nevylučuje naopak jiné možné negativní důsledky).

K instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován.

Při posuzování obdobných případů, kde shromažďování osobních údajů zasahuje do soukromí třetích osob, musí být vždy vzato do úvahy, zda instalace a provozování kamery je prevencí před útoky, které v tomto místě hrozí, případně zda snad dokonce představuje reakci na opakované útoky na majetek či jiné ústavně chráněné hodnoty, či naopak zda osoba instaluje kamerový systém z obavy před protiprávní činností, která je však hypotetická a s ohledem na všechny okolnosti spíše nepravděpodobná či iluzorní.

Obecné proklamace týkající se toho, že záznam z kamery je objektivním důkazem, zatímco svědectví cestujících je z povahy věci zkreslené, není dostačující. K prokázání reálného ohrožení právem chráněných hodnot by muselo být zřejmé, že by se svědectví pasažérů nebo vnější kamery ukázaly jako neúčinné, nikoliv pouze jako méně účinné.

Z povahy autobusové dopravy vyplývá, že ke stěžovatelkou popisovaným situacím z povahy věci s vysokou mírou pravděpodobnosti docházet může. Tak tomu může být u některých vysoce nebezpečných provozů, tedy situací, na které pamatuje § 316 odst. 2 zákoníku práce hovořící o zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. Lze souhlasit s tím, že při chybách v řízení autobusu může docházet k ohrožení většího množství osob i majetku. Tato okolnost však sama o sobě nepředstavuje zvláštní povahu činnosti zaměstnavatele. Zvláštní povaha činnosti by musela být přiznána jakékoliv automobilové přepravě, neboť jakýkoliv řidič může porušením povinností účastníka silničního provozu způsobit jak škodu na zdraví, tak i na majetku i třetích osob, a to značného rozsahu. Je pravdou, že u řidiče autobusu je hrozba vzniku větších škod více bezprostřední. Zachytitelné by kamerovým systémem bylo pouze pochybení uvnitř autobusu (neoprávněné používání mobilního telefonu při řízení). Bez doložení, že si na takové jednání například opakovaně stěžují cestující, nebo jsou řidiči opakovaně pokutování, nelze bez dalšího vycházet z toho, že by se jednalo o jev, který by bylo možné zejména u profesionálních řidičů automaticky předpokládat a spatřovat v něm tak bez dalšího zvýšené riziko. Za takto automaticky předpokládané riziko považovat ani krádeže peněz, se kterými manipuluje stevard. Pouze z povahy autobusové přepravy nelze předpokládat imanentně zvýšené riziko, pro které by bylo nezbytné monitorovat po celou dobu jízdy vnitřek autobusu.

Opatření v podobě kontrolora by představovalo obdobně odstrašující opatření proti protiprávní činnosti, jako v případě kamerového záznamu. Namátkové kontroly by nebyly nepřiměřeně nákladné a neefektivní. Nepřetržitý obrazový záznam prováděný kamerovým systémem lze považovat za zpravidla výraznější zásah do soukromí než v případě kontrolorů. Dochází-li ke sledování určité osoby bez jakéhokoliv záznamu, osobní údaje se uchovávají z povahy věci pouze v omezeném rozsahu, daném pamětí sledujících osob. Pokud je však záznam uchováván na paměťovém médiu, je možné jej opakovaně přehrávat, nebo se zaměřovat i zpětně na různé detaily. Navíc již samotné povědomí o existenci permanentního dozoru kamery pořizující záznam, navíc přímo zaměřené na určité dvě osoby, bude vnímáno většinou osob jako více nepříjemné, než přítomnost jiných osob, jejichž pozornost nemůže být takto dlouhodobě a soustavně koncentrována. Existence kamerového systému v navrhované podobě by mohla negativně ovlivnit pozornost řidičů.

Použitá právní úprava

§ 17 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých

zákonů
§ 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
§ 316 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce
směrnice 95/46/ES o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů
čl. 7 odst. 1 Listiny, čl. 10 Listiny, čl. 6 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny

Shrnutí skutkových okolností

Společnost provozující autobusovou dopravu zamýšlela v přední části jejích autobusů umístit kameru, která by snímala pouze obrazový záznam zabírající řidiče a stevarda. Takto pořízené záznamy by byly uchovávány po dobu 5 až 9 dní. Účelem měla být ochrana majetku společnosti, jejích zaměstnanců a přepravovaných osob, včetně ochrany jejich zdraví. K použití záznamů mělo dojít při řešení dopravních nehod nebo stížností cestujících. Nezbytnost pořizování kamerového záznamu spočívala podle společnosti v tom, že pouze takto bude možné identifikovat jednoznačně viníka v případě krádeže peněz, zboží, či jiného majetku. K manipulaci s penězi dochází, když stevard prodává občerstvení nebo řidič vybírá jízdné. Dále měl umožnit prokázat řidičům jednání, které přímo ohrožuje bezpečnost cestujících a dopravního provozu – telefonování a posílání SMS za jízdy a další nespecifikované činnosti. Kamera měla sloužit jako prevence před potenciálním útokem a chránit proto zdraví, majetek a život personálu i cestujících, aniž by upřesnila, o jaké konkrétní účely jde. V tom společnost spatřovala naplnění výjimky pro zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektu údajů podle § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů.

Ostatní

Odkazovaná prejudikatura:

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2015, č. j. 1 As 113/2012 – 133,
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2016, č. j. 2 As 48/2013 – 11
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156

15. 6A 42/2013 – 48 ze dne 5. 5. 2017

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věta

V případě využívaní dat z technologie v plném rozsahu se jednalo o shromažďování osobních údajů, neboť informace zaznamenané z traserů bylo možné přiřadit k doručovatelům, kterých se nahrané údaje týkaly. Osobní údaje byly zpracovávány dlouhodobě a z vyjádření žalobce není zřejmé, z jakých důvodů bylo třeba statistická data získávat denně. Osobní údaje žalobce prostřednictvím Technologie zpracovával systematicky (§ 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů) po dobu jednoho roku.

Je třeba rozlišovat získávání informací zaměstnavatelem o výkonu práce zaměstnanci a shromažďování osobních údajů zaměstnanců. Kontrola výkonu práce prováděná

zaměstnavatelem je oprávněná tehdy, jestliže nenarušuje soukromí zaměstnance na pracovišti s výjimkou závažných důvodů spočívajících ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. V daném případě žalobce údaje shromažďoval systematicky po dobu jednoho roku a povahu jeho činnosti nelze dle názoru soudu považovat za tak zvláštní, že by mohla odůvodňovat narušení soukromí doručovatelů na pracovišti, to je při pochůzce na trase v doručovacím okrsku. Jak bude zmíněno ještě v následující části rozsudku, využití předmětné technologie nemohlo zabránit případnému nedoručení zásilek adresátům, ani nemohlo takové nesprávné jednání zachytit. Samotná povinnost plnit podmínky licence a zákona nečiní z činnosti žalobce takovou činnost, která by odůvodňovala nerespektování soukromí zaměstnanců na pracovišti.

Je třeba vzít v úvahu, že poštovní tajemství ve smyslu § 16 poštovního zákona má podstatně širší rozsah než listovní tajemství dle čl. 13 Listiny základních práv a svobod. Lze tedy dospět k závěru, že žalobcova povinnost zajistit kvalitu jím poskytovaných poštovních služeb vyplývala výhradně z poštovního zákona. Získat údaje potřebné pro zajištění zákonem požadované kvality služeb žalobce mohl i jiným způsobem, který by neznamenal zpracovávání osobních údajů zaměstnanců.

Ačkoliv žalobci svědčí právo kontrolovat dodržování pracovně právních povinností zaměstnanců (viz § 316 odst. 2 zákoníku práce), musí tak učinit v mezích právním řádem stanovených možností. Zpracovávání osobních údajů zaměstnanců žalobce Technologií však nebylo přiměřeným způsobem zvolené kontroly či získávání statistických dat. S ohledem na výše uvedené nelze učinit závěr, že by Technologií zpracovávané údaje zaměstnanců žalobce spadaly pod výjimku § 5 odst. 2 písm. a) a písm. e) zákona o ochraně osobních údajů, neboť zpracování osobních údajů v takovém rozsahu nebylo nezbytné pro dodržení právní povinnosti žalobce a vzhledem k rozsahu získaných údajů se tak dělo v rozporu s právem doručovatelů na ochranu jejich soukromí na pracovišti.

Použitá právní úprava

§ 316 odst. 2 zákoníku práce
§ 5 odst. 2 písm. a) a písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
čl. 13 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností

Technologie se týkala všech zaměstnanců žalobce v pozici listovní doručovatel v 7777 listovních doručovacích okrscích. Technologie zpracovávala následující informace: délka trasy, čas strávený na trase, vyhodnocení, zda se doručovatel pohyboval pouze ve svém okrsku, evidence a zobrazení sledovaných událostí označených doručovatelem v průběhu pochůzky, procentuální vyjádření obslužnosti doručovacího okrsku (poměr navštívených doručovacích míst vůči celkovému počtu doručovacích míst), doručovací místa s největším počtem návštěv, kompletní rozpis navštívených/nenavštívených doručovacích míst. Reporty bylo možné zobrazovat v časovém měřítku (den, týden, měsíc, rok, období od – do) s tím, že při agregačních operacích byly použity průměrné hodnoty. Z technické dokumentace (verze 04) a z administrativně provozní dokumentace (verze 01) vyplývalo, že doručovatel obchůzku začínal s nabitým a zapnutým trackerem – Technologií a po dobu obchůzky tracker nevypínal (resp. mohl jej vypnout jen za určitých okolností – např. přestávky na oběd apod.). Tracker zaznamenával v pravidelných

intervalech souřadnice doručovatele. V případě Technologie šlo o off-line zařízení, nikoli o zařízení on-line. Po návratu doručovatel data z trackeru – Technologie připojil k počítači, kde byla pomocí dodané aplikace načtena trasa a spolu s dalšími informacemi ji přenesl na server (UC2); z lokálního disku data byla odeslána na centrální aplikační server. Serverová servisní aplikace každou obchůzku vyhodnotila vůči hranici okrsku (kolik času/trasy strávil doručovatel v okrsku a kolik mimo) a vůči dodacím místům daného okrsku (která dodací místa doručovatel navštívil a která ne). Přístupy do systému přiděloval správce aplikace na základě schválené žádosti nadřízeným zaměstnancem žadatele a gestorem aplikace. Z kontrolního protokolu vyplývá, že se jednalo v té době o 109 přístupů. Údaje ze systému byly zpracovávány po dobu jednoho roku. Systém sám o sobě neobsahoval jméno a příjmení doručovatele. Spojení s konkrétní osobou doručovatele bylo možné porovnáním s rozpisem na příslušné poště. Z žádného dokladu a ani z vyjádření žalobce nevyplývá, že by jeho zaměstnanci, kteří používali Technologii, dali ke shromažďování osobních údajů tímto způsobem souhlas. Žalobce nepovažoval zpracování údajů získaných pomocí Technologie za shromažďování osobních údajů, neměl proto ani důvod si takový souhlas opatřovat. Cílem Technologie bylo zaznamenání zpracovaných GPS souřadnic za účelem získání statistických dat o doručovacích okrscích a obslužnosti adresných bodů, jímž mělo být docíleno zrychlení a zkvalitnění služeb poskytovaných v rámci plnění zákonné povinnosti žalobce, tedy zejména zabezpečení a řádné doručení svěřených zásilek a jiných hodnot příjemci.

Ostatní

Kasační stížnost nepodána.
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 1 As 113/2012

16. <u>8A 182/2010 – 69 ze dne 2. 9. 2014</u>

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věta

Zaměstnanci mají i na pracovišti právo na jistou míru soukromí, byť je z povahy zaměstnaneckého vztahu nižší než např. ve vlastních obytných prostorách, neboť soukromý a pracovní život nelze zcela oddělit; určitou soukromou sféru člověk nosí neustále s sebou a zásah do ní je v případě zaměstnance monitorovaného kamerovým systémem významný v tom, že je sledován každý den neustále po celou pracovní dobu či její převážnou část.

Ochranu soukromí zaměstnanců na pracovišti ostatně výslovně zakotvuje i ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce, jež umožňuje zásah do něj v podobě otevřeného či skrytého sledování jen na základě závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. Nelze dovodit striktní zákaz jakéhokoli sledování zaměstnanců na pracovišti, neboť citované ustanovení je naopak za splnění uvedených podmínek připouští.

Ustanovení zákoníku práce je třeba vykládat souladně ustanovením § 5 odst. 2 zákona o

ochraně osobních údajů, z čehož vyplývá, že kromě závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele musí zájem na ochraně práv či oprávněných zájmů zaměstnavatele převyšovat zájem na ochraně soukromého a osobního života zaměstnanců.

K instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovanými, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají.Kvalita a interval pořízení jednotlivých snímků umožnilo podrobné sledování činnosti zaměstnanců, a to po převážnou část pracovní doby. Tím došlo k významnému zásahu do jejich soukromí. Zvolený způsob je k dosažení deklarované účely spočívající v kontrole otevírací doby, monitorování pracovní doby a rozložení pracovní zátěže způsobilý, neboť umožňuje zjistit, kdy a který zaměstnanec se v prodejně nachází. Bylo možné zvolit mírnější prostředky, např. čipové karty nebo kameru snímající výhradně prostor vstupu do prodejny. Nebylo třeba sledovat přímo zaměstnance u prodejního pultu; výkon zaměstnanců pak lze měřit i podle dosažených výsledků.

Za účel kamerového systému označil v žalobě výhradně ochranu majetku, konkrétně herních konzolí umístěných po obvodu prodejen a obzvlášť ochranu před neoprávněným poskytováním slev zaměstnanci, a rovněž v replice tento účel označil za primární. Kamerový systém tedy nemohl sloužit k účinné ochraně proti krádežím herních konzolí, neboť nemonitoroval místa, kde jsou podle tvrzení žalobce umístěny, ve sledovaném prostoru prodejního pultu jakékoli případné krádeži naopak předcházela přítomnost prodavače. Vzhledem k velikosti těchto přístrojů by byla dostatečným prostředkem ochrany kamera snímající prostor východu z prodejny. Nezbytnost sledování prodejního pultu bylo zdůvodněno častým neoprávněným poskytováním slev neexistujícím zákazníkům ze strany zaměstnanců. Takovému zneužívání mohl žalobce zabránit patřičnou úpravou svého slevového programu; i kdyby však byla taková úprava z hospodářského hlediska příliš tíživá, mohl žalobce nastavit kamery tak, aby snímaly prostor před prodejním pultem, avšak nikoli prostor za ním, v němž se po většinu pracovní doby zdržují zaměstnanci; takovým způsobem by žalobce mohl ověřit přítomnost zákazníka u pultu a zároveň by bylo chráněno soukromí zaměstnanců. Zaměstnavatel mohl užít z hlediska ochrany soukromí zaměstnanců mírnějších prostředků, tudíž zpracovával osobní údaje v rozporu s § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů.

Podle § 11 odst. 1 zákona správce je ve vztahu k nahodilým kolemjdoucím (např. zákazníkům) postačující označit poskytnutí základní informace o tom, že v daném místě dochází k monitorování kamerovým systémem se záznamem, kdo je správcem systému, popřípadě kde lze získat informace o probíhajícím zpracování osobních údajů. V případě předem známého okruhu osob (typicky zaměstnanců) je třeba trvat na úplném poskytnutí informací.

Pokud kamerový záznam pořízený soukromou osobou, který zasahuje do sféry

osobnostních práv zaznamenané osoby nebyl pořízen s jejím souhlasem či v souladu se zákonnými výjimkami, není jeho použitelnost pro potřeby dokazování ve správním řízení zcela vyloučena. V těchto případech je vždy nutno poměřit legitimitu cíle, kterého mělo být pořízením záznamu dosaženo, na straně jedné a přiměřenost užitého postupu na straně druhé. Je tak vždy nutno uvážit, zda v konkrétním případě může nad ochranou osobnostních práv dotčeného subjektu převážit zájem společnosti na objasnění a potrestání deliktních jednání a především pak ochrana ústavně zaručených práv pořizovatele takového záznamu. Je-li kamerový systém, z něhož pochází posuzovaný záznam, provozován bez oznámení Úřadu pro ochranu osobních údajů (§ 16 zákona o ochraně osobních údajů), nejde jen z tohoto důvodu o důkaz nezákonný. Porušení této povinnosti má ve vztahu k dokazování pouze ten následek, že, má-li být takto pořízený záznam použit jako důkaz ve správním či soudním řízení, neplatí presumpce provozování tohoto systému v souladu se zákonem, a bude tak nutné provést celkové posouzení, zda docházelo ke zpracovávání osobních údajů v rozporu se zákonem, či nikoliv.

Použitá právní úprava

Podle § 4 písm. j) zákona o ochraně osobních údajů
Podle § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů
Podle § 18 odst. 1 a odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů
čl. 10 Listiny základních práv a svobod
§ 316 odst. 2 zákoníku práce

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce zpracovával v období let 2005 až 2009 osobní údaje svých zaměstnanců, a to prostřednictvím fotografií ze záznamů kamer umístěných ve 20 prodejnách v různých městech České republiky.

Tvrdil, že je to nezbytné pro ochranu jeho práv a právem chráněných zájmů, jímž v dané věci byla ochrana jeho majetku a prevence krádeží. Uvedené je rovněž v souladu se zvláštní úpravou obsaženou v § 316 odst. 2 a 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, jež zaměstnavateli umožňuje zavedení kontrolních mechanismů chránících majetek, a to i z hlediska výkonnosti zaměstnanců, a nepřípustné je toliko nepřiměřené a šikanózní kontrolování zaměstnanců; žalobce nesouhlasí s názorem žalovaného, že zakázáno je jakékoli monitorování zaměstnanců na pracovišti.

Podle žalobce lze ve smyslu § 316 odst. 2 zákoníku práce kontrolní právo za stanovených podmínek přiznat každému zaměstnavateli. Při monitorování prostoru, v němž dochází k obchodní činnosti, ostatně není zasaženo do soukromého a osobního života zaměstnanců, neboť východiskem pracovněprávních vztahů je plnění pracovních úkolů zaměstnanci, jejichž povinností je mimo jiné chránit majetek zaměstnavatele a nejednat v rozporu s jeho oprávněnými zájmy. Žalobce podotkl, že většinu krádeží v prodejnách páchají zaměstnanci, a to často u pokladen, když poskytují neoprávněné slevy na zboží; právě proto jsou kamery směřovány především na prodejní pulty. Žalovaným uváděné mírnější prostředky ochrany (vystavení prázdných obalů zboří, monitorování v režimu on-line bez záznamu, přítomnost ostrahy) nejsou dostačující, neboť nezamezující neoprávněnému poskytování slev zaměstnanci. Žalobce se tímto způsobem chrání též před krádežemi herních konzolí, jež jsou vystaveny po obvodu prodejny a jejichž průměrná cena činí 8.000 Kč; právě prodej tohoto hodnotného zboží zakládá i zvláštní

povahu jeho činnosti. Tyto skutečnosti žalovaný podle názoru žalobce dostatečně nezohlednil.

Ke zpracovávání osobních údajů neměl zaměstnavatel souhlas zaměstnanců. Ze správního spisu se k tomu podává, že v každé z prodejen se nacházela jedna kamera snímající prostor prodejního pultu a pokladny, kamerový systém byl provozován v režimu on-line s pořizováním jednotlivých záběrů (fotografií) v intervalech 5 - 10 vteřin, a tyto záběry byly dále uchovávány po dobu jednoho měsíce v počítačových jednotkách a následně po dobu jednoho roku na CD a DVD nosičích. Jako účel zpracování osobních údajů žalobce při jednání dne 5. 6. 2009 označil ochranu majetku společnosti, prevenci krádeží a kontrolu otevírací doby, ve Směrnici firmy JRC CZECH, a.s., upravující podmínky a provozování kamerového systému ve společnosti a zacházení se zpracovávanými osobními údaji (dále jen „vnitřní směrnice“), již žalobce při kontrole předložil, pak označil rovněž účely monitorování pracovní doby a rozložení pracovní zátěže.

Rozlišovací schopnost kamer natolik vysoká, že bylo možno rozpoznat jednotlivé osoby (zaměstnance), včetně drobných detailů, a vzhledem k intervalům 5 - 10 vteřin mezi pořízením jednotlivých snímků bylo možno podrobně sledovat jejich činnost, a to po převážnou část pracovní doby.

Ostatní

Kasační stížnost nepodána.
Odkaz na prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 158/2012 - 49 ze dne 23. 8. 2013

4.6 Kontrolní činnost inspekce práce

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o inspekci práce“), obsahuje veřejnoprávní postihy mimo jiné za porušení vybraných ustanovení zákoníku práce (např. v oblasti odměňování zaměstnanců, pracovní doby nebo bezpečnosti práce). Dozor nad dodržováním vybraných ustanovení zákoníku práce vykonávají dle zákona o inspekci práce Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce.

S účinností od 29. července 2017 (novelou zákona o inspekci práce provedenou zákonem č. 206/2017 Sb.) je inspekce práce pověřena též dozorem nad dodržováním ustanovení § 316 odst. 2, odst. 3 a odst. 4 zákoníku práce, a to v nově přijatých ustanoveních § 11a ve vztahu k zaměstnavatelům – fyzickým osobám a § 24a ve vztahu k zaměstnavatelům – právnickým osobám. Do této doby byli zaměstnavatelé za neoprávněné sledování zaměstnanců postihováni ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů, a to podle obecných právních předpisů upravujících ochranu osobních údajů.

Pro účely analýzy kontrolní činnosti inspekce práce byly VÚBP předány pravomocné rozhodnutí ÚOHS za roky 2017, 2018 a 2019, které tyto inspektoráty práce vydaly a které se týkaly kontroly

dodržování podmínek stanovených v § 316 odst. 2 a 3 zákoníku práce. Jednalo o reprezentativní vzorek jedenácti rozhodnutí.

V rámci jedenácti zaslaných rozhodnutí se jedná o deset pravomocných příkazů (proti kterým nebyl podán odpor) a o jedno rozhodnutí, které však zatím nenabylo právní moci, neboť obviněný proti němu podal odvolání ke Státnímu úřadu inspekce práce. O odvolání nebylo do doby poskytnutí podkladů rozhodnuto.

Sedm příkazů bylo vydáno Oblastním inspektorátem práce pro Moravskoslezský a Olomoucký kraj, dva příkazy byly vydány Oblastním inspektorátem práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj. Jeden příkaz společně s jedním rozhodnutím byly pak vydány Oblastním inspektorátem práce pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj.

Všechna rozhodnutí oblastních inspektorátů práce se týkala sankcí udělených za provozování kamerových systémů v rozporu se zákoníkem práce. V devíti případech byl zaměstnavatel sankcionován za porušení § 316 odst. 2 zákoníku práce, neboť inspektoráty práce shledaly, že zaměstnavatel provozoval kamerový systém „bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele“. Ve třech případech inspektoráty práce zaměstnavatele pokutovaly za porušení § 316 odst. 3 zákoníku práce, tedy za neinformování zaměstnanců o provádění sledování kamerovým systémem. V případě jednoho rozhodnutí inspektorát práce konstatoval porušení jak § 316 odst. 2, tak odst. 3 zákoníku práce.

Pokuty uložené analyzovanými rozhodnutími se pohybovaly v rozmezí od 4 000 Kč (1 příkaz), přes 5 000 Kč (2 příkazy), 10 000 Kč (4 příkazy), 24 000 Kč (1 příkaz), 45 000 Kč (1 rozhodnutí), 54 000 Kč (1 příkaz) až do 89 000 Kč (1 příkaz). Z těchto pokut se porušení § 316 odst. 3 zákoníku práce týkaly pokuty ve výši 4 000 Kč (1 příkaz), 5 000 Kč (1 příkaz) a 45 000 Kč (1 rozhodnutí); v posledním jmenovaném rozhodnutí se však pokuta týkala též porušení § 316 odst. 2 zákoníku práce. V ostatních případech byl postih udělen za porušení § 316 odst. 2 zákoníku práce.

Oblastní inspektoráty práce se téměř vždy kontrolované osoby dotazovaly (zejména prostřednictvím dotazníku) na účel sledování zaměstnanců prostřednictvím kamerových systémů. Nejčastěji uváděnými účely byla ochrana majetku zaměstnavatele i zaměstnanců (případně zamezení krádežím), ochrana zdraví zaměstnanců, **dodržování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**, případně dalších povinností zaměstnanců. V odůvodnění analyzovaných rozhodnutích nebyl účel sledování tvrzený kontrolovanou osobou uveden dvakrát. Inspektoráty práce se dále blíže nezabývaly zkoumáním těchto účelů sledování a poměřováním dotčených práv zaměstnanců a zaměstnavatelů; jinými slovy, inspektoráty práce neprováděly test proporcionality, který je pro oblast sledování zaměstnanců klíčový.
Většina analyzovaných rozhodnutí měla povahu příkazu, který je výsledkem zjednodušeného správního (příkazního) řízení.

Po provedené analýze předmětných rozhodnutí je jednoznačné, že při posuzování skutkového stavu je nutné využít nástroj zvažování přípustnosti důkazního prostředku – test proporcionality.

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
JERUZALÉMSKÁ 1283/9
110 00 PRAHA 1 – NOVÉ MĚSTO
ČESKÁ REPUBLIKA

Dotazníkové šetření týkající se kontrolní činnosti inspekce práce na úseku ochrany soukromí a osobních práv zaměstnanců

Oblastní inspektoráty byly požádány o zodpovězení následujících otázek:

1) S účinností ode dne 28.7.2017 byla do zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, zákonem č. 206/2017 Sb. vtělena ust. § 11a a § 24a vymezující skutkové podstaty správních deliktů/přestupků ve vztahu k ust. § 316 ZPr. Byl ode dne nabytí účinnosti zákona č. 206/2017 Sb. do dne 20. 8. 2019 doručen podnět na porušení ust. § 316 ZPr?

   Pokud ano, kolik bylo doručeno podnětu na porušení
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr

	§ 316 ost. 2 ZPr	§ 316 ost. 3 ZPr	§ 316 ost. 4 ZPr	§ 316 ZPr
OIP 3	31	18	0	
OIP 4	28	10	0	
OIP 5				13
OIP 6	11	5	0	16
OIP 7	20	0	0	
OIP 8	13	1	1	
OIP 9	33	zřídka	0	
OIP 10	49	49	0	

2) Byla ode dne nabytí účinnosti zákona č. 206/2017 Sb. do dne 20. 8. 2019 zařazena do plánu kontrol inspektorátu kontrola dodržování
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr

   Pokud ano, v kolika případech bylo předmětem kontroly dodržování povinností podle
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr

	§ 316 ost. 2 ZPr	§ 316 ost. 3 ZPr	§ 316 ost. 4 ZPr	§ 316 ZPr
OIP 3	31	18	0	
OIP 4				52
OIP 5	36	1		

OIP 6	11	5	0	28 (odst. 2 a 3 bez podnětů)
OIP 7	31	0	0	
OIP 8	13	1	1	
OIP 9	25	10	0	
OIP 10	56	56	0	

3) V kolika případech z provedených kontrol bylo shledáno porušení
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr

	§ 316 ost. 2 ZPr	§ 316 ost. 3 ZPr	§ 316 ost. 4 ZPr	§ 316 ZPr
OIP 3	4	2	0	
OIP 4	5	0	0	
OIP 5	6	13		
OIP 6	7	2		
OIP 7	13	1		
OIP 8	3	1	1	
OIP 9			0	33
OIP 10	16	2	0	

4) V čem spočívalo v rámci provedených kontrol porušení
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr (uveďte způsob narušení soukromí)
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr (uveďte důvod, včetně případného nesprávného splnění povinnosti)
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr (uveďte nadbytečné údaje a důvod nadbytečnosti)

	§ 316 ost. 2 ZPr	§ 316 ost. 3 ZPr	§ 316 ost. 4 ZPr	§ 316 ZPr
OIP 3	kamery v šatně, kuchyňce, bez závažného důvodu	neinformování zaměsntanců	0	

OIP 4	využití kamerového systému k prokázání neplnění povinností; kamera nasměrována na zamce na pracovišti po dobu výkonu práce (není zvláštní povaha činnosti); kamery v šatně, kuchyňce			
OIP 5				
OIP 6	sledování zamců při výkonu práce (není zvláštní povaha činnosti)	zamci nebyli informování o kameře		
OIP 7	sledování zamců při výkonu práce (není zvláštní povaha činnosti)	zamestnavatel neinformoval o rozsahu kontroly kamerovým systémem		
OIP 8	použití kamer bez závažného důvodu	zamestnavatel neinformoval o způsobu kontroly kamerovým systémem		
OIP 9	nepřiměřený rozsah snímání	opožděně, nedefinovaný způsob provádění		
OIP 10	sledování zaměstnanců při výkonu práce (není zvláštní povaha činnosti)	zaměstnavatel neinformoval o způsobu a rozsahu kontroly kamerovým systémem		

5) Byla uložena opatření k nápravě (pokud ano, jaká) ve vztahu ke zjištěnému porušení
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr

	§ 316 ost. 2 ZPr	§ 316 ost. 3 ZPr	§ 316 ost. 4 ZPr	§ 316 ZPr
OIP 3	ne	ne	ne	
OIP 4				opatření k odstranění nedostatků
OIP 5				opatření k odstranění nedostatků
OIP 6	uloženy opatření k nápravě	opatření k přímému informování		
OIP 7	výzva k odstranění a podání zprávy			
OIP 8	ne	ne	ne	
OIP 9	uloženo odstranit a zajistit neopakovatelnost	uloženo zajistit neopakovatelnost	0	
OIP 10	kontrolovaná osoba vyzvána k podání písemné zpráv o odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou ve stanovené lhůtě	kontrolovaná osoba vyzvána k podání písemné zpráv o odstranění nebo prevenci nedostatků zjištěných kontrolou ve stanovené lhůtě	0	

6) Bylo v návaznosti na zjištěná porušení v rámci kontrol, příp. v návaznosti na podněty či na zjištění z úřední činnosti úřadu zahájeno správní řízení o přestupku (pokud ano v kolika případech), které se váže na
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr

	§ 316 ost. 2 ZPr	§ 316 ost. 3 ZPr	§ 316 ost. 4 ZPr	§ 316 ZPr
OIP 3	1	0	0	
OIP 4				4
OIP 5		1		
OIP 6	1			
OIP 7	4			
OIP 8	ne	ne	1	
OIP 9	2	2		

OIP 10	10	1	0	

7) Jaké byly uloženy sankce ve správním řízení o přestupku za porušení
   - ust. § 316 odst. 2 ZPr
   - ust. § 316 odst. 3 ZPr
   - ust. § 316 odst. 4 ZPr

	§ 316 ost. 2 ZPr	§ 316 ost. 3 ZPr	§ 316 ost. 4 ZPr	§ 316 ZPr
OIP 3	15 000			
OIP 4				35 000
OIP 5		19 000		
OIP 6	50 000	30 000		
OIP 7	napomenutí; 30000,-; 54000,- a 89000,-			
OIP 8	0	0	10 000	
OIP 9	napomenutí	45 000 a 5 000		
OIP 10	117 000	4 000		

8) Hodnotí úřad při své úřední činnosti jako porušení ust. § 316 odst. 2 nebo 3 ZPr situaci, kdy zaměstnavatel instaluje na pracovišti makety kamer spolu s nepravdivým informováním zaměstnanců, že z prostor pracoviště je pořizován kamerový záznam?

OIP 3	ne
OIP 4	ano u jednoho subjektu
OIP 5	ne
OIP 6	ano u jednoho subjektu
OIP 7	ne
OIP 8	ne
OIP 9	inspektoři při výkonu své činnosti hodnotí situaci, kdy kontrolovaná osoba instaluje makety a nepravdivě informuje zaměstnance
OIP 10	ojediněle

9) Byla ze strany úřadu v ode dne účinnosti zákona č. 206/2017 Sb. do dne 20. 8. 2019 v souvislosti s provedenými kontrolami, podněty a další úřední činností ve vztahu k ust. §

316 ZPr předána nějaká věc Úřadu pro ochranu osobních údajů? Pokud ano, v kolika případech?

OIP 3	ne
OIP 4	nezjištěno
OIP 5	nejsou informace
OIP 6	ano, 1
OIP 7	ne
OIP 8	ne
OIP 9	ne
OIP 10	ano, 1

10) Využívá úřad při své úřední činnosti při kontrole dodržování povinností BOZP kamerové záznamy z pracovišť?

Pokud ano, jaká jsou kritéria hodnocení přípustnosti záznamu z kamerového systému jako důkazního prostředku?

OIP 3	ano	podpůrný prostředek při pracovním úrazu
OIP 4	ano	považováno za přípustný důkaz, pokud se nezasahuje do osobnostních práv
OIP 5	ano	využití kamerových systémů (kritéria hodnocení nejsou nastavena)
OIP 6	ano	podpůrný prostředek při pracovním úrazu (kritéria přípustnosti jsou posuzována individuálně)
OIP 7	ano	při vyšetřování závažných a smrtelných úrazů
OIP 8	ano	pokud jsou poskytnuty zaměstnavatelem - důkazní prostředek
OIP 9	ano	důkazní prostředek při pracovním úrazu
OIP 10	ano	důkazní prostředek při pracovním úrazu

11) Využívá úřad při své úřední činnosti při kontrole dodržování povinností BOZP záznamy jiných prostředků sledování zaměstnanců pořízených zaměstnavatelem?

Pokud ano, jaká jsou kritéria přípustnosti těchto záznam jako důkazních prostředků?

OIP 3	ne	
OIP 4	ano	považováno za přípustný důkaz, pokud se nezasahuje do osobnostních práv
OIP 5	ano	nejsou stanovena
OIP 6	ano	kritéria přípustnosti používána individuálně
OIP 7	ano	kritérium - pokud nelze takovýto prostředek zkreslit
OIP 8	ne - výjimkou je ale tachokroužek a karta řidiče	
OIP 9	ano	kritéria přípustnosti ad hoc
OIP 10	ano	fotodokumentace (poskytnutí zaměstnavatelem kdykoliv; pořízení inspektorem - souhlas osob)

12) Byla v návaznosti na zjištění při kontrole BOZP (po předložení záznamů ze strany kontrolovaného) zahájena kontrola či správní řízení o přestupku, jehož předmětem bylo porušení (pokud ano, v kolika případech)
- ust. § 316 odst. 2 ZPr
- ust. § 316 odst. 3 ZPr
- ust. § 316 odst. 4 ZPr

Pokud byla řízení zahájena, byl kontrolovaný subjekt při předávání záznamů z kamerových systémů jako důkazních prostředků poučen o právu odmítnout součinnost, způsobil-li by si jí nebezpečí trestního stíhání či řízení o přestupku?

OIP 3	ne
OIP 4	ne
OIP 5	ne
OIP 6	ne
OIP 7	ne
OIP 8	ne
OIP 9	ne
OIP 10	ne

4.7 Závěr

Inspektoři při své úřední činnosti při **kontrole dodržování BOZP** využívají kamerové systémy jako důkazní prostředek zejména při šetření pracovních úrazů. Nicméně z odpovědí jednotlivých OIP je jednoznačné, že kritéria hodnocení nejsou metodicky nastavena a přípustnost takovýchto důkazů je posuzována povětšinou individuálně.
Obdobně toto platní i při úřední činnosti při **kontrole dodržování BOZP**, kdy jsou většinou OIP využívány důkazní prostředky jako jsou záznamy jiných prostředků sledování zaměstnanců, které jsou pořízeny zaměstnavatelem.
Z výše uvedeného vyplývá, že „Metodika kontroly povinností zaměstnavatele vyplývající z § 316 zákoníku práce a využití záznamů zejména z kamerových systémů při kontrole BOZP“ (viz Příloha) může napomoci při sjednocení postupů jednotlivých OIP při provádění kontrol a vnést systematické posuzování skutkových podstat s využitím jednotného přístupu při využívání důkazních prostředků zejména pak kamerových systémů a záznamů z jiných prostředků sledování.

5 Úprava majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance ve vybraných státech

5.1 Německo

1. Úvod

Stejně jako v České republice i němečtí zaměstnavatelé podrobují své zaměstnance sledování a kontrole, a to jak za účelem zajištění řádného plnění pracovněprávních povinností, tak za účelem ochrany svých zájmů a zejména majetku. K tomu jsou používány nejrůznější prostředky, kterými jsou například dohlížení na pracovní výsledky jednotlivých zaměstnanců vedoucími zaměstnanci, docházkové systémy, kontrola emailové pošty a aktivity na internetu, videokamery, sledování služebních automobilů prostřednictvím GPS či využívání služeb soukromých detektivů.[86]

Využívání výše uvedených nástrojů ke sledování zaměstnanců není upraveno jednotně v rámci jednoho právního předpisu, nýbrž příslušná úprava je roztříštěna do několika zákonů.[87] Konkrétní podmínky a způsob jejich použití v souladu se zákony jsou pak následně dotvářeny judikaturou soudů, zejména pak Spolkovým pracovním soudem (německy Bundesarbeitsgericht, dále jen „**BAG**“).

Videokamery patří mezi velmi obvyklé prostředky kontroly plnění pracovněprávních povinností. Důvodem je nejen jejich efektivita spočívající v získání záznamu obsahujícího nedovolené jednání a identifikaci zaměstnance, ale i nízká pořizovací cena a široká nabídka, která obsahuje škálu od jednoduchých videokamer přes kamery s nočním viděním či reagující na pohyb v jejich zorném poli. I díky těmto svým vlastnostem jsou častým předmětem diskuzí v souvislosti s jejich dopadem na soukromou sféru zaměstnanců.

S ohledem na uvedené se proto tento příspěvek zaměří pouze na používání videokamer na pracovišti ke sledování a kontrole zaměstnanců, přičemž pozornost bude věnována zejména podmínkám, za kterých lze kamery na pracovišti nainstalovat.

2. Podmínky instalování videokamer na pracovišti dle právního řádu Spolkové republiky Německo

Oprávnění zaměstnavatelů kontrolovat své zaměstnance vyplývá ze samotného německého Občanského zákoníku (německy Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen „**BGB**“). Dle ustanovení § 241 BGB[88] je věřitel v rámci závazkového vztahu oprávněn požadovat po dlužníkovi plnění odpovídající

[86] Viz např. rozsudek BAG ze dne 26. 2. 1991, sp. zn. 1 ABR 26/90.
[87] Kontrola emailů a telefonů je upravena v zákoně Telekommunikationsgesetz TKG, videokamery podléhají zákonu Bundesdatenschutzgesetz BDSG apod.
[88] *§ 241 Pflichten aus dem Schuldverhältnis*
(1) Kraft des Schuldverhältnisses ist der Gläubiger berechtigt, von dem Schuldner eine Leistung zu fordern. Die Leistung kann auch in einem Unterlassen bestehen.
(2) Das Schuldverhältnis kann nach seinem Inhalt jeden Teil zur Rücksicht auf die Rechte, Rechtsgüter und Interessen des anderen Teils verpflichten.

charakteru závazkovému vztahu, přičemž mají být respektována práva a zájmy obou zúčastněných stran. Dané ustanovení je doplněno § 242 BGB,[89] jenž zavazuje dlužníka závazkového vztahu vykonávat sjednané plnění v dobré víře s ohledem na zvyklosti a dobré mravy, které jsou obvyklé v rámci daného závazkového vztahu. Na základě uvedených ustanovení zaměstnavatel může kontrolovat své zaměstnance, neboť má oprávněný zájem na tom, aby zaměstnanci vykonávali řádně své pracovní úkoly a aby byl chráněn jeho vlastní majetek či podnikání (např. zachování obchodního tajemství). Uvedená ustanovení tak představují právní základ pro zavedení jakýchkoli sledovacích prostředků na pracovišti, neboť součástí pracovněprávního vztahu je i kontrola plnění pracovních povinností zaměstnanců.[90]

Přípustnost a jednotlivé podmínky pro zavedení videokamer na pracovišti obsahuje zejména Spolkový zákon o ochraně osobních údajů (německy Bundesdatenschutzgesetz, dále jen „**BDSG**“), který rozlišuje mezi monitorováním veřejně přístupných prostorů (§ 4 BDSG) a prostorů, které nejsou běžně dostupné třetím osobám (§ 26 BDSG). Ustanovení § 26 BDSG pak upravuje možnost skrytého sledování zaměstnanců zaměstnavatelem. Kromě BDSG je nezbytné vzít v potaz i nařízení GDPR č. 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „**GDPR**“), které upravuje nakládání s osobními údaji v obecné rovině.

S ohledem na uvedené je proto třeba rozlišovat sledování zaměstnanců nacházejících se na veřejně přístupných místech (např. zaměstnanci pracující na přepážce bank, na čerpacích stanicích, u kasy v supermarketech), nebo na pracovišti, kde se třetí osoby vyskytují pouze ojediněle. Rovněž je nutné zohlednit, zda jsou videokamery skryté či umístěny na zcela viditelném místě. U každého z těchto případů se použijí jiná ustanovení BDSG, a tedy i jiné podmínky pro instalování videokamer.

2.1. Obecné předpoklady pro zavedení videokamer na pracovišti

Při rozhodování, zda a v jakém rozsahu bude pracoviště monitorováno prostřednictvím kamer, musí zaměstnavatel porovnat jednotlivé zájmy (resp. práva) na straně zaměstnavatele a zaměstnance a zvážit, do jaké míry budou tyto zájmy dotčeny v případě zavedení/nezavedení konkrétního kamerového systému (tzv. Interessenabwägung).

Na straně zaměstnavatele je monitoringem sledován cíl chránit svůj majetek a své podnikaní, přičemž odpovídající právo je zakotveno v čl. 12 a 14 Základního zákona SRN (německy Grundgesetz, dále jen „**GG**“). K instalování videokamer je dále zaměstnavatel veden z důvodu zajištění řádného dodržení pracovního řádu a plnění jiných povinností vyplývajících z pracovního poměru. Dle rozsudku Zemského soudu v Mnichově ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. 5 HKO 1387/10 může být compliance systém, který vykazuje mezery nebo u kterého není zajištěno jeho řádné dodržování, považován za porušení povinností členů představenstva. Z takového porušení lze následně vyvodit jejich odpovědnost za škodu, jež byla společnosti způsobena z důvodu nedostatečné kontroly zaměstnanců a dodržování nastavených pravidel.

---

[89] *§ 242 Leistung nach Treu und Glauben*
Der Schuldner ist verpflichtet, die Leistung so zu bewirken, wie Treu und Glauben mit Rücksicht auf die Verkehrssitte es erfordern.
[90] Rozsudek BAG ze dne 27. 7. 2017, sp. zn. 2 AZR 681/16.

V případě zaměstnance mohou videokamery zasáhnout do jeho práva na rozvoj osobnosti a ochranu lidské důstojnosti a soukromí, kterou mu zaručuje čl. 1 a 2 odst. 1 GG. Současně je prostřednictvím pořizování obrazového záznamu dotčeno jeho tzv. právo na vlastní obraz (německy Recht am eigenen Bild), které zakotvuje Zákon o autorském právu (německy Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie). Tento zásah do práv zaměstnanců je na rozdíl od sledování osob v ulicích, na nádražích a jiných veřejně přístupných místech daleko závažnější, a to proto, že zaměstnanci nemohou uniknout monitorování na pracovišti a stávají se tak objektem sledování po celou pracovní dobu.[91] Objektivy videokamer zachycující chování, mimiku a zvyky zaměstnanců na pracovišti rovněž vytvářejí vysoký tlak, aby zaměstnanci přizpůsobili své chování požadavkům zaměstnavatele, přičemž v případě nedodržení či odchýlení se od těchto pravidel mohou být vystaveni kritice, posměchu nebo dokonce sankci (tzv. Verhaltensbeeinflussung).[92]

Tyto dva protichůdné zájmy zaměstnance a zaměstnavatele je nezbytné porovnat a zvážit vždy před zavedením videokamer na pracovišti. Aby monitorování bylo oprávněné, musí zájem zaměstnavatele jasně převážit nad zájmy zaměstnance na ochranu svého soukromí a své osobnosti.[93] Konkrétním příkladem, kdy zájmy zaměstnavatele převáží nad zájmy zaměstnanců, může být kontrola dodržování pracovních povinností, sledování pracovní výkonnosti, ochrana závodu a jeho vybavení (zejména technické vybavení, ale i know-how), zabránění trestné činnosti apod.[94]

Videokamera musí dále splňovat tzv. test přiměřenosti (německy Verhältnismäßigkeitsprinzip), který se použije především při určení režimu, rozsahu a doby nahrávání. Test přiměřenosti požaduje, aby daný monitoring dosahoval legitimního cíle, byl vhodný (schopný dosáhnout zamýšleného cíle), nezbytný (požadovaného cíle nelze dosáhnout mírnějšími prostředky, např. kontrola jinými zaměstnanci, kontrola skříněk či vnášených a vynášených věcí z pracoviště, docházkové systémy) a přiměřený (aby v co nejmenší míře zasahoval do práv sledované osoby). Kamery by měly být instalovány až po neúspěšném využití jiných prostředků kontroly, popř. v situaci, kdy je evidentní, že daného cíle nelze dosáhnout jinak. Za prostředek ultima ratio je pak považováno skryté monitorování zaměstnanců.[95]

Výše uvedené obecné předpoklady se uplatní ve všech případech monitorování, které jsou blíže popsány dále v tomto příspěvku.

2.2. Sledování zaměstnanců na pracovišti, které je veřejně přístupné

[91] Rozsudek BAG ze dne 7. 10. 1987, sp. zn. 5 AZR 116/86.
[92] Rozsudek BAG ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 1 ABR 21/03.
[93] Uvedené vyplývá rovněž z recitálu č. 47 nařízení GDPR, které říká, že *„[O]právněné zájmy správce […] se mohou stát právním základem zpracování za předpokladu, že nepřevažují zájmy nebo základní práva a svobody subjektu údajů, a to při zohlednění přiměřeného očekávání subjektu údajů na základě jeho vztahu se správcem.“*
[94] Viz například rozsudek BAG ze dne 27. 5. 1986, sp. zn. 1 ABR 48/84, rozsudek BAG ze dne 13. 1. 1987, sp. zn. 1 AZR 267/85, rozsudek BAG ze dne 29. 10. 1997, sp. zn. 5 AZR 508/96 nebo rozsudek BAG ze dne 30. 8. 1995, sp. zn. 1 ABR 4/95.
[95] Rozsudek BAG ze dne 9. 7. 2003, sp. zn. 5 AZR 305/02.

Příkladem veřejně přístupných míst, které jsou zároveň pracovištěm některých zaměstnanců, mohou být restaurace, nákupní centra, banky či čerpací stanice. Pokud se zaměstnavatel rozhodne na těchto místech instalovat videokamery, musí postupovat v souladu s ustanovením § 4 BDSG.

Dle uvedeného ustanovení je monitoring oprávněný v případě zajištění výkonu veřejných míst (např. úřady, policie), k ochraně domovního práva (natáčení příjezdových cest a zahrad u domů) nebo k ochraně oprávněných zájmů (zájmy zaměstnavatele), přičemž výše uvedených cílů nelze dosáhnout jinak než instalováním kamer a současně neexistují okolnosti, které by nasvědčovaly tomu, že zájmy osob dotčených takovým monitoringem převažují nad zájmy osoby, která jej zavedla.

BDSG výslovně uvádí, že při kamerovém sledování prostor jako jsou sportoviště, nákupní centra, parkoviště či místa určená k železniční, lodní či autobusové dopravě se ochrana života, zdraví a svobody zde nacházejících se lidí považuje za zvlášť důležitý zájem. Tímto BDSG jasně stanovil, že sledování za uvedeným účelem zpravidla převáží nad zájmy sledovaných subjektů. Jiný monitoring však musí projít procesem porovnání zájmů zainteresovaných osob, přičemž zájem sledující osoby musí převážit.

Jednou z podmínek monitorování veřejně přístupného prostoru je i povinnost zveřejnit na viditelném místě informaci o tom, že daný prostor je monitorován, spolu se jménem a kontaktními údaji osoby odpovědné za sledování. V praxi je informační povinnost plněna zejména prostřednictvím informačních tabulek doplněných o piktogramy kamerového sledování, které se instalují na místa nacházející se těsně před vstupem do monitorovaného prostoru. V případě, že bude na základě sledování veřejně přístupného prostoru identifikována konkrétní osoba, musí být dle § 4 odst. 4 BDSG informována v souladu s článkem 13 a 14 nařízení GDPR.

S ohledem na požadavek informovat osoby o prováděném monitoringu není přípustné používat skryté videokamery ke sledování veřejných prostor. Judikatura BAG[96] však dovodila, že za určitých okolností může zaměstnavatel instalovat ve veřejně přístupných prostorech tajné videokamery, pokud jejich cílem je usvědčit zaměstnance ze spáchání trestného činu nebo závažného porušení pracovněprávních povinností a nelze použít jiného prostředku k opatření důkazů.

2.3. Sledování zaměstnanců na pracovišti, které není veřejně přístupné

Zde se jedná o monitoring prováděný na pracovišti, které není veřejně přístupné, přičemž příkladem mohou být výrobní haly či kanceláře. I zde je nutné rozlišit mezi otevřeným a skrytým sledováním zaměstnanců.

2.3.1. Viditelné sledování zaměstnanců

[96] Rozsudek BAG ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 2 AZR 153/11 nebo rozsudek BAG ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. 2 AZR 797/11.

Zaměstnavatel může nainstalovat viditelné videokamery na pracovišti pouze za předpokladu, že jeho zájem na jejich zavedení převáží nad zájmy zaměstnanců na ochranu jejich osobnosti a soukromí a současně že kamery představují přiměřený prostředek kontroly.

Na základě výše uvedených principů definovala judikatura a oborná literatura několik absolutních zákazů týkajících se sledování na pracovišti prostřednictvím videokamer, a to zejména jako reakci na stále větší intenzitu zásahu do soukromí zaměstnanců s ohledem na technologický vývoj videokamer a rovněž na skutečnost, že zaměstnanec nemá prakticky možnost uniknout jejich objektivům, neboť pracoviště představuje místo, kde je povinen se během své pracovní doby zdržovat.

Prvním zákazem je zákaz podrobení zaměstnance permanentnímu sledování na pracovišti, resp. neohraničení doby nahrávání.[97] Důvodem je vysoká míra zásahu do soukromí zaměstnance odrážející se zejména v tlaku na zaměstnance přizpůsobovat své chování během celé své pracovní doby.

Dalším omezením je nemožnost monitorovat místnosti, které zaměstnancům slouží jako osobní prostory. Mezi ně patří převlékárny, místnosti pro odpočinek a spánek, toalety, umývárny apod. Odůvodnění tohoto zákazu je enormní narušení soukromí zaměstnance, které nelze ospravedlnit žádným zájmem zaměstnavatele.[98] Takový monitoring by dokonce představoval trestný čin dle ustanovení § 201a trestního zákoníku (německy Strafgesetzbuch, dále jen „**StGB**“) postihující narušení osobního prostoru fyzické osoby prostřednictvím obrazových záznamů.

Rovněž se za trestný čin dle ustanovení § 201 StGB (narušení důvěrnosti slova) považuje pořizování zvukových nahrávek zaměstnance. V případě, že kamera umožňuje pořizovat i zvukový záznam, musí být tato funkce před nainstalováním kamery nenávratně odstraněna nebo vypnuta.[99]

Zaměstnavatel má rovněž povinnost informovat zaměstnance o instalovaní videokamer na pracovišti, a to v rozsahu stanoveném nařízením GDPR.

2.3.2. Skryté sledování zaměstnanců

Dle judikatury je skryté sledování zaměstnanců považováno za zásadně nepřípustné, a to z důvodu jeho závažného zásahu do soukromí zaměstnance.[100] Jelikož by však v některých situacích zákaz tajného monitoringu představoval nepřiměřenou zátěž pro zaměstnavatele a jeho oprávněný zájem na ochraně svého majetku, byly stanoveny podmínky, za kterých je takové sledování možné.

---

[97] Rozsudek BAG ze dne 7. 10. 1987, sp. zn. 5 AZR 116/86 nebo rozsudek BAG ze dne 14. 12. 2002, sp. zn. 1 ABR 34/03.
[98] Komentář k § 26 BDSG z *BeckOK DatenschutzR/Riesenhuber*, 29. Ed. 1.8.2019, BDSG § 26 Rn. 43-51.1.
[99] GRILLE, Ines, *Welche Überwachungsmethoden des Arbeitgebers sind zulässig?* [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: https://www.heldt-zuelch.de/welche-ueberwachungsmethoden-des-arbeitgebers-sind-zulaessig/.
[100] Např. rozsudek Zemského soudu v Kolíně ze dne 30. 8. 1996, sp. zn. 12 Sa 639/96 nebo rozsudek Zemského soudu v Baden-Württembersku ze dne 6. 5. 1998, sp. zn. 12 Sa 115/97.

Tyto předpoklady vypočítává ustanovení § 26 odst. 1 BDSG, ve kterém je výslovně stanoveno, že tajně lze zaměstnance sledovat pouze v případě, že existují objektivní okolnosti zakládající podezření, že některý ze zaměstnanců spáchal trestný čin, přičemž pro zaměstnavatele musí být skrytý monitoring jedinou (poslední) možností, jak zjistit identitu pachatele (tedy že mírnější prostředky jsou již vyčerpány nebo se jeví jako zcela neefektivní). Současně musí být respektováno v co největší možné míře právo zaměstnance na ochranu soukromí a jeho osobnosti, a to zejména při určování rozsahu a způsobu sledování.

Dle výše uvedeného ustanovení lze tajné sledování použít pouze za účelem zjištění a prokázání spáchání trestného činu (např. krádeže, zpronevěry či jiného podvodu),[101] judikatura následně rozšířila možnost využití skrytých videokamer i na případy závažných porušení pracovněprávních povinností zaměstnance, která směřují vůči zaměstnavateli či ho jinak poškozují.[102]

S ohledem na zákonný požadavek co největšího respektování zaměstnancovy osobní sféry musí být tajný monitoring prováděn pouze po nezbytně nutnou dobu a jeho rozsah být omezen na funkčně či místně vymezený okruh zaměstnanců (např. zaměstnanci pracující u kas či ve skladě),[103] u kterých se zaměstnavatel dle objektivních okolností domnívá, že spáchali trestný čin či se dopustili závažného porušení pracovněprávních povinností. Sledování tak nemusí směřovat pouze vůči konkrétnímu zaměstnanci, v žádném případě se však nesmí jednat o preventivní kontrolu dodržování povinností ze strany zaměstnanců.[104]

I v případě skrytého monitoringu se na zaměstnavatele vztahuje informační povinnost dle nařízení GDPR, neboť nahráváním videozáznamu dochází ke zpracování osobních údajů. Aby nedošlo k zmaření účelu skrytého sledování, odborná literatura[105] se přiklání k názoru, že postačí pouhé obecné sdělení zaměstnancům, že existuje určité podezření ze spáchání trestného činu, popř. závažného porušení pracovněprávních povinností, a za tímto účelem mohou být zavedena kontrolní opatření. Tímto by měl zaměstnanec získat alespoň základní informace o možném sledování včetně skrytého monitoringu.

2.4. Instalování napodobenin videokamer

Německé pracovní soudy se ve své judikatuře zabývaly i problematikou instalování napodobenin videokamer (atrap).[106] Dle současného názoru podléhají atrapy stejnému režimu jako kamery opravdové. Důvodem je skutečnost, že zaměstnanci nemusí být schopni rozlišit atrapu od skutečného zařízení, a tudíž u nich mohou napodobeniny vyvolat totožný pocit, že jsou sledováni, jako v případě pravých kamer (tzv. Überwachungsdruck).[107] Pokud se tedy zaměstnavatel

[101] Dle rozsudku BAG ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 1 ABR 16/07 bylo oprávněné zavést skryté kamery v centrále společnosti, kde byly tříděny dopisy, přičemž docházelo k nesrovnalostem mezi počtem dopisů přijatých danou centrálou a počtem dopisů předaných následně k doručení.
[102] Rozsudek BAG ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. 2 AZR 848/15.
[103] Rozsudek BAG ze dne 20. 10. 2016, sp. zn. 2 AZR 395/15.
[104] Např. rozsudek BAG ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. 2 AZR 597/16.
[105] STÜCK, Volker, *Überwachung und Kontrolle von Arbeitnehmern nach neuer Rechtsprechung.* MDR - Monatsschrift für Deutsches Rechts. (23/2017), S. 1340-1345. ISSN 0340-1812.
[106] Např. rozsudek Zemského soudu v Bonnu ze dne 16. 11. 2008, sp. zn. 8 S 139/04.
[107] Rozsudek Spolkového soudu ze den 16. 3. 2010, sp. zn. Az. VI ZR 176/09.

rozhodne atrapy zavést musí i zde provést zvážení dotčených zájmů, zhodnotit přiměřenost atrap a informovat zaměstnance. Zde se ovšem nabízí otázka, zda právě díky informační povinnosti neztratí atrapy videokamer svoji hlavní výhodu, neboť pokud zaměstnanci budou informováni, že se jedná pouze o napodobeniny, nebudou motivováni přizpůsobovat své chování a zaměstnavatel tak nedosáhne svého cíle.

S ohledem na uvedené se tedy lze domnívat, že napodobeniny budou instalovány zejména ve veřejně přístupných místnostech s cílem působit odrazujícím způsobem na třetí osoby a nikoli zaměstnance (např. s cílem zajistit bezpečnost zaměstnanců).

2.5. Souhlas podnikové rady (německy Betriebsrat)

K instalování videokamer zaměstnavatelem je vyžadován předchozí souhlas tzv. podnikové rady.[108] Toto právo je zakotveno v ustanovení § 87 odst. 1 bod 6 Betriebsverfassungsgesetz a vztahuje se na situaci, kdy zaměstnavatel plánuje zavést nebo používat na pracovišti technická zařízení, která jsou určená ke kontrole chování zaměstnanců či jejich pracovních výkonů. Mezi tato zařízení se počítají nejen videokamery, ale i další přístroje, které jsou schopny sledovat a zaznamenávat jednání zaměstnanců. Právo podnikové rady dle daného ustanovení vzniká bez ohledu na to, zda má zaměstnavatel skutečně v úmyslu použít videokamery ke sledování zaměstnanců, nýbrž stačí pouze hypotetická možnost takového využití.[109] Dle znění daného ustanovení by tak souhlas podnikové rady nemusel být potřeba při instalování napodobenin videokamer, neboť tyto nejsou způsobilé zaměstnance sledovat.

Podniková rada může při udělení souhlasu či zcela nezávisle na něm sjednat se zaměstnavatel konkrétní podmínky sledování, a to v rámci vnitropodnikového ujednání uzavřeného mezi ní a zaměstnavatelem (tzv. Betriebsvereinbarung). V rámci vnitropodnikového ujednání je nejčastěji upraven účel sledování, délka nahrávání, doba uchování záznamu, jaké osoby budou mít k záznamu přístup či popis systému, který může být na pracovišti nainstalován.

Pokud zaměstnavatel zavede videokamery či jiná technická zařízení bez souhlasu podnikové rady, nezpůsobuje tato skutečnost automaticky nezákonnost jejich použití, pokud jsou dodrženy obecné zásady monitoringu. Podniková rada má v takové situaci právo požadovat ukončení sledování a odstranění nainstalovaných zařízení.[110]

3. Použití výsledků sledování v rámci soudního řízení

[108] Podniková rada je orgán volený zaměstnanci, který je zastupuje při jednání se zaměstnavatelem, a to například v oblasti bezpečných pracovních podmínek, rozvrhu pracovní doby či práce přesčas. Podniková rada může jednat pouze v mezích vytyčených kolektivní smlouvou vyjednanou mezi zaměstnavatelem a odborovými organizacemi. Cílem podnikové rady je prosazovat zájmy zaměstnanců s ohledem na zájmy podniku jako celku.
[109] Rozsudek BAG ze dne 6. 12. 1983, sp. zn. 1 ABR 43/81.
[110] Rozsudek BAG ze dne 3. 5. 1994, sp. zn. 1 ABR 24/93.

Právní úprava občanského soudního procesu v Německu nespojuje s nezákonným opatřením informací automaticky zákaz jejich použití jako důkazu. Naopak je soudům stanovena povinnost zohlednit v rámci svého rozhodování všechny výroky a důkazy předložené procesními stranami.[111]

Na základě obecných zásad však bylo formulováno pravidlo, že za důkaz nelze v soudním řízení použít informace získané porušením právních ustanovení, jestliže daná ustanovení spojují se svým porušením (a to i implicitně) takový následek. Uvedené přichází v úvahu v případě, kdy došlo při opatřování důkazu k porušení práv chráněných ústavními předpisy, a to zejména pokud by provedení daného důkazu před soudem znamenalo prohloubení nebo další trvání zásahu do ústavně chráněných práv.[112]

Na základě výše uvedených skutečností se tak lze domnívat, že nahrávka pořízená zaměstnavatelem prostřednictvím videokamery instalované v rozporu s podmínkami uvedenými výše v příspěvku zpravidla povede k zákazu jejího použití v rámci soudního řízení, a to z důvodu zásahu do soukromí zaměstnance a jeho osobnosti chráněné ústavními předpisy.[113]

Existují však i některé výjimky, kdy soud uznal za přípustný videozáznam pořízený zaměstnavatelem v rozporu s právními předpisy, a to za předpokladu, že jsou dodrženy základní zásady sledování a zájem zaměstnavatele zcela jasně převáží nad zájmem zaměstnance. Jedním příkladem je tzv. náhodný nález (německy Zufallsfund) judikovaný rozsudkem BAG ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. 2 AZR 848/15, ve kterém soud připustil provedení nahrávky ze skryté videokamery, jež zaměstnavatel původně instaloval s cílem odhalit zaměstnance, u nichž měl podezření, že kradou z kas krabičky cigaret, nicméně díky záznamu zjistil podvod s penězi za vratné lahve spáchaný zcela jiným zaměstnancem. V daném případě převážil zájem zaměstnavatele nad zájmem zaměstnanců a videozáznam byl tak proveden jako důkaz v rámci soudního sporu týkajícího se oprávněnosti výpovědi.

Ke stejnému závěru dospěl BAG rovněž ve svém rozhodnutí ze dne 20.10.2016, sp. zn. 2 AZ395/15, ve kterém konstatoval, že nezískání souhlasu podnikové rady se zavedením technických prostředků ke sledování zaměstnanců na pracovišti nevede automaticky k zákazu použití výsledků takového sledování v soudním řízení, pokud byly splněny základní zásady monitoringu.

Oprávněnost provedení navrženého důkazního prostředku v soudním řízení není soudem posuzována ex offo (to pouze za předpokladu jeho zjevné nepřípustnosti), nýbrž sama strana musí zákaz použití důkazního prostředku namítnout a rovněž i prokázat. Zaměstnanec tedy musí být v rámci soudního sporu aktivně činný a v případě nesouhlasu s použitím videonahrávky jako důkazu namítnout a předložit argumenty pro její odmítnutí z důvodu zásahu do jeho práva na soukromí a ochranu osobnosti.

4. Závěr

[111] Dle ustanovení § 286 civilního procesního řádu (německy Zivilprozessordnung) ve smyslu článku 103 odst. 1 GG.
[112] Rozsudek BAG ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. 2 AZR 848/15.
[113] Rozsudek BAG ze dne 21.11.2013, sp. zn. 2 AZR 797/11.

Jak plyne z výše uvedeného příspěvku, německá právní úprava monitorování zaměstnanců na pracovišti je poměrně komplikovaná a diferencovaná podle toho, zda se pracoviště nachází na veřejně přístupném místě či nikoli a zda se jedná o skryté nebo viditelné sledování. Velkou roli zde hraje rovněž judikatura BAG, která vymezuje konkrétní mantinely monitoringu a reaguje na neustále se vyvíjející technologie v oblasti videokamer a pořizování záznamů.

V případě, že zaměstnavatel nainstaluje na pracovišti videokamery v rozporu s právními předpisy, má zaměstnanec právo po něm požadovat ukončení a odinstalování videokamer a rovněž i náhradu škody, resp. újmy, která mu tímto byla způsobena (německy Schadensersatzanspruch a Schmerzensgeldanspruch). Výše této náhrady škody, resp. újmy, se liší podle závažnosti zásahu do osobnosti a soukromí zaměstnance. Dle judikatury německých pracovních soudů se náhrada škody (újmy) pohybuje mezi 700 EUR do 1 500 EUR pro jednoho zaměstnance,[114] přičemž jedna z nejvyšších náhrad ve výši 25 000 EUR byla přiznána zaměstnanci pracovním soudem v Iserlohn,[115] kdy byl zaměstnanec vystaven monitorování po celou svou pracovní dobu.

5.2 Velká Británie

Úvod

V § 316 zákoník práce[116] upravuje ochranu majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance. Ačkoliv se svou povahou jedná o zákonné provedení základního vlastnického práva[117] a práva na ochranu soukromí[118] a osobních údajů,[119] jež jsou založena na nedotknutelnosti osoby a jejího soukromí, dostává se majetkový zájem zaměstnavatele a ochrana osobních práv zaměstnance v zaměstnaneckých vztazích do vzájemné kolize. K balancování na pomyslné hraně střetu těchto dvou práv však zákoník práce formuluje nepříliš jasná vodítka jako například *„přiměřený způsob“*[120] či *„závažný důvod“*[121] spočívající *„ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele,“*[122] který *„odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů,“*[123] jež jsou s to narušit soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorech zaměstnavatele.[124]

Přestože judikatura českých soudů je návodná co do aplikace testu proporcionality ohledně zásahů do soukromí zaměstnanců v důsledku ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele na základě lidskoprávní doktríny,[125]není pro zaměstnavatele či orgány veřejné moci vždy zřejmé, jak budou výše uvedené neurčité právní pojmy v zákoníku práce interpretovány ze strany soudů.

---

114 JERCHEL, Kerstin, SCHUBERT, Jens M., *Videoüberwachung am Arbeitsplatz – eine Grenzziehung.* DuD – Datenschutz und Datensicherheit. (3/2015), S. 151-156.
115 Rozsudek pracovního soudu v Iserlohn ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 3 Ca 2636/07.
116 § 316 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „zákoník práce“).
117 Článek 11 Listiny základních práv a svobod.
118 Článek 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.
119 Článek 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.
120 § 316 odst. 1 zákoníku práce.
121 Ibid.
122 § 316 odst. 2 zákoníku práce
123 § 316 odst. 3 zákoníku práce.
124 § 316 odst. 2 zákoníku práce.
125 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2017, čj. 10 As 245/2016 – 41.

Článek zkoumá, zda může být pro české právo inspirativní, jak v anglickém právu soudy k posuzování ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance přistupují. Anglické právo je k této komparaci zvoleno jako nejvhodnější, jelikož ve svém systému pramenů práva skýtá pro soudy značný prostor pro dotváření práva.

Článek se snaží vysvětlit, že ačkoliv v anglickém právu neexistuje komparativně vhodný právní institut, jehož implementace by napomohla interpretovat pojmy v českému právu, vhled do historického vývoje anglické judikatury a interpretace skrze právní realismus jsou návodné pro porozumění tomu, jak české soudy mohou ve své judikatuře vykládat střet ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance.

Za tímto účelem článek nejprve rozliší prameny anglického práva a vysvětlí jejich vzájemné spolupůsobení. V kontextu historického vývoje vysvětlí práva a povinnosti vyplývající z common law a jejich postupnou genezi, v jejímž rámci identifikuje kritéria přístupu anglických soudů k problematice majetkových práv zaměstnavatelů a osobních práv zaměstnanců. Zadruhé se článek zaměří na anglické psané právo. Na základě rozboru rozhodnutí, v nichž soudy psané právo interpretovaly, článek indikuje další významný aspekt, podle něhož anglické soudy rozhodují. Posléze bude přístup anglických soudů, který článek na základě rozboru common law a psaného práva dovozuje, v poslední části článku srovnán s postupem Nejvyššího správního soudu v rozsudku, který se dotýká § 316 zákoníku práce, přičemž se článek pokusí nastínit, jak je v budoucnu v sociopolitickém kontextu pracovního práva v České republice nutno o tomto ustanovení uvažovat pro hlubší porozumění jeho podstatě.

I. Majetkové zájmy a osobní práva zaměstnanců v anglickém právu

a. Systém pramenů práva

Paradoxně není složité si při dnešním trendu práce na *home office* představit, že více než polovina pracujících na přelomu 19. a 20. století vykonávala svou práci ve svých domovech či u zaměstnavatele, u něhož zaměstnanci současně žili a bydleli.[126] Překvapující ale je, že většině z těchto zaměstnanců nebylo garantováno právo na soukromí ani v částech domu určených k jejich osobní potřebě, hygieně a přespávání.[127] Vlastnictví domu totiž v té době vytvářelo pojem soukromí a intimity. Právě soukromé vlastnictví vytvářelo bariéru mezi soukromou a veřejnou sférou.[128]

Jestli si v sobě některá z jurisdikcí zachovala tuto nejasnou hranici mezi právem na ochranu soukromí zaměstnanců a vlastnickým právem zaměstnavatelů, pak je to jednoznačně ta britská. Práva a povinnosti ohledně ochrany soukromí a majetkových zájmu v zaměstnaneckých vztazích v anglické jurisdikci vyplývají zejména ze dvou vnitrostátních pramenů práva. Je jím tzv. *common law*, tedy soudcovské právo tvořené precedentní rozhodovací činností soudů. Na druhé straně je to tzv. *statutory law*, tedy právo ukotvené v některém z aktů, jež prošly legislativním procesem.

[126]Prost, Antoine, Vincent Gérard, Antoine Prost, and Gérard Vincent. 1991. *A History of Private Life*. Histoire De La ViePrivée, V.5. Cambridge, Mass.: Belknap Pressof Harvard University Press. p.9.
[127]Ibid s.9.
[128]M. Ford,. "TwoConceptionsofWorkerPrivacy." *Industrial Law Journal 2002* 31 (2): 137.

Zatímco *common law* čerpá z principů, které se objevují v rozhodnutích soudů napříč historií, dokud nejsou tyto principy jiným rozhodnutím soudu odmítnuty jako již nevyhovující, *statutory law* se váže na svou platnost a účinnost určenou zákonodárcem. Vznášet nároky před inspekčními orgány,[129] tribunály[130] či soudy z titulu obou těchto pramenů práva lze na sobě nezávisle. Ochrana soukromí a majetkových zájmů v zaměstnaneckých vztazích je tak v anglické jurisdikci upravena hned několika prameny práva, které se v mnoha ohledech vzájemně ovlivňují a vzájemně na sebe reagují a doplňují se. Ačkoliv *common law* skrze instituty zakotvené v *statutory law* na konci 70. let 20. století vytvořilo prostor pro uplatňování osobnostních práv zaměstnanců, zdůrazňuje se v něm i nadále důležitost majetkoprávních zájmů zaměstnavatele, jelikož opakovaně čerpá ze svých historických kořenů. Tento úhel pohledu na ochranu soukromí a majetkových zájmů v zaměstnaneckých vztazích si *common law* nese takřka do současnosti,[131] a to na rozdíl od české právní úpravy zaměstnaneckých vztahů, podle níž v důsledku historického vývoje ve 20. století panuje diskontinuita v pojetí majetkových zájmů zaměstnavatele a soukromí zaměstnance, které jsou promítnutím principů vlastnického práva a práva na ochranu soukromí.[132]

a. Common Law

Historicky zakořeněné sepětí ochrany soukromí s vlastnickým právem se v *common law* konkrétně odráží v tzv. *duty of fidelity*.[133]Tedy v povinnosti loajality či oddanosti,[134] která téměř neomezeně[135] vyžaduje podřízení zájmů zaměstnance zájmům zaměstnavatele a zásadně potlačuje zaměstnancovu autonomii.[136] Tato *common law* povinnost odráží především smluvní povahu zaměstnaneckého vztahu a svoji premisu, že zájem zaměstnavatele zaměstnanec musí hájit vždy bez ohledu na svou pracovní dobu či pracoviště, jestliže jedná tak, že může podstatně ovlivnit majetkové zájmy svého zaměstnavatele.[137] Ve světle toho je například kritika zaměstnavatele, zejména na sociálních sítích, posuzována jako porušení povinnosti loajality.[138] V důsledku vágního vymezení *duty of fidelity* závislého zejména na smluvní volnosti zaměstnance a zaměstnavatele je tak možno uvést, že nemá v českém kogentním pracovním právu obdobu. Britské *common law* dává zaměstnavateli široký manévrovací prostor závislý na jeho smluvní a vyjednávací pozici pro ochranu svých majetkových práv, jimž je podřízeno vše. Proto lze tvrdit, že soukromí slabší ze smluvních stran –zaměstnance, který je na zaměstnavateli závislý, má disproporčně minimální právní sílu v porovnání k síle vlastnického práva zaměstnavatele. V porovnání s českou právní úpravou tak jako podstata zaměstnaneckého vztahu podle *common*

---

[129] Mimo jiné například The Information Commissioner's Office, The surveillance camera commissioner, The Health and Safety Executive či orgány místní samosprávy.
[130]Employment Tribunals a The Employment Appeal Tribunal.
[131]M. Ford, (n 13) s137.
[132]BĚLINA, Miroslav a kol. *Pracovní právo*. 5. dopl. a podstat. přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 599 s.
[133]Hivac Ltd proti Park Royal Scientific Instruments Ltd [1946] 1 All ER 350; znovu aplikovaný v Tisco Ltd proti Communication and Energy Workers Union [1993] 2 ERNZ 779.
[134]*Re Schindler Lifts Australia Pty Ltd and Precision Elevators Pty Ltd proti Milan Debelak* [1989] 89 ALR 275, 303.
[135]Hivac Ltd proti Park Royal Scientific Instruments Ltd (n 17).
[136] Viz rozhodnutí např. *Robb proti Green* [1895] 2 QB 315, *Wessex Dairies Ltd proti Smith* [1935] 2 KB 80, a *Sanders proti Parry Sanders v Parry* [1967] 1 WLR 753.
[137]Anderson, Gordon, Douglas Brodie, and Joellen Riley. "*The work/personal interface*". In *The Common Law Employment Relationship*, (Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2017), 113.
[138]Ibid, 113.

law v anglické jurisdikci i v dnešní době přetrvává ryze ekonomická směna odměny poskytované *masterem* za práci *servanta*.

Až do konce 70. let 20. století přitom k sobě *duty of fidelity* neměla protipól podporující ochranu práv zaměstnance. V *common law* se až v této době poprvé objevil v pracovním právu institut tzv. *term of trust and confidence*, tj. vzájemná povinnost zaměstnance a zaměstnavatele k důvěře.[139] Jedná se o obecný *common law* institut smluvního práva vyvěrající z principu dobré víry.[140]Na zaměstnanecké vztahy se od této doby aplikuje právě díky jejich smluvní povaze.[141][142] Pro účely tohoto článku je především podstatné klást si otázku, jak a proč se tento institut do britského soudcovského práva dostal a v jakém sociálním a historickém kontextu prostřednictvím soudních rozhodnutí vznikl. Článek se snaží ukázat, že pozorování vývojové linie judikatury v *common law* může být totiž zdrojem porozumění tomu, jak a k čemu budou české soudy přihlížet v souvislosti s otázkou střetu majetkových práv zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance, a to zejména ve správním soudnictví při přezkumu rozhodnutí správních orgánů zabývajících se dodržováním povinností ve veřejném zájmu.

b. Vývoj a právní realismus

Term of trust and confidence v roce 1977 vykrystalizovalo jako *„revoluce v zaměstnaneckých vztazích“*[143], díky němuž vzniklo vzájemné právo a povinnost v souvislosti s majetkovými zájmy zaměstnavatele a osobními právy zaměstnance jednat spravedlivě a rozumně, tj. *fair and reasonably*.[144] Toto kritérium vzájemné důvěry se váže na oboustrannost a neoddělitelnou vzájemnost, péči a spolupráci, důvěru, loajalitu a autonomii zaměstnance.

Technicky vzato bylo příležitostí pro judikování povinnosti vzájemné důvěry legislativní zakotvení práva zaměstnance na nikoliv nespravedlivé skončení pracovního poměru ze strany zaměstnavatele. Za určitých okolností bylo na základě této zákonné povinnosti možno považovat za nespravedlivé skončení pracovního poměru i situaci, kdy zaměstnanec sám pracovní poměr ukončil bez výpovědní doby kvůli chování zaměstnavatele.[145] Soudci se však potýkali s tím, že nebylo jasné, za jakých podmínek k takové situaci může dojít, a proto byl soud nucen vyložit, že se jedná o situaci, kdy lze chování zaměstnavatele považovat za *„zavrženíhodné porušení smlouvy“*[146]. Tento výklad podnítil další rozhodovací činnost soudů zaměřenou na smluvní podstatu zaměstnaneckého vztahu a prozkoumání povinnosti vzájemné důvěry a jejího porušení ze strany zaměstnavatele.[147][148] To vedlo až ke stanovení závazného testu, že *„zaměstnanec či zaměstnavatel se nesmí bez rozumné příčiny (reasonable cause) chovat tak, že by svým jednáním*

[139]Ibid, 118.
[140] Alan L Bogg, 'Good Faith in the Contract of Employment: A Case of the English Reserve' (2011) 32 Comparative Labor Law & Policy Journal. 729
[141]Mahmud proti Bank of Credit and Commerce International SA [1998] A.C. 20, HL.
[142]Bob Hepple, *Hamlyn Lectures – Rights at Work: Global, European and British Perspective* (Sweet & Maxwell 2005);
[143]Johnson proti Unisys, [2001] I.C.R. 480,495 (H.L.). Lord Hoffmann.
[144]Alan L Bogg, (n 25) 747.
[145]Employment Rights Act, 1996, c.2, § 95.
[146]Western Excavating proti Sharp, [1978] QB. 761, 764.
[147]*Woods proti. WM Car Services [1981] I.C.R. 666, 670.*
[148]Johnson proti Unisys Ltd., [2001] I.C.R. 480,489-90 (H.L.).

předvídatelně či pravděpodobně zničil či vážně poškodil vztah vzájemné důvěry mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem".[149]

V 90. letech 20. století House of Lords (tedy Nejvyššího soudu)ve své judikatuře objasnil, z jakých důvodů došlo k tomuto průlomu v pracovním právu v anglickém soudcovském právu. Poprvé se posouzením Nejvyšší soud zabýval v případě *Malik proti Bank of Credit and Commerce International SA (BCC1)*[150].V tomto případě Nejvyšší soud judikoval, že zaměstnavatel, který uzavřel podvodný a nečestný obchod, důvodně zapříčinil porušení povinnosti vzájemné důvěry k zaměstnanci, což vedlo ke vzniku újmy na reputaci zaměstnance a ztrátě na jeho zisku. *Statutory law* tak vytvořilo formální cestu, jak mohlo ke vzniku povinnosti vzájemné důvěry dojít. Důvod, proč k tomu došlo, je nutno ale hledat v hlubší analýze soudcovské argumentace.

Lord Steyn v případu *Johnson v. Unisys,*[151]v němž se Nejvyšší správní soud zabýval vztahem mezi povinností vzájemné důvěry a zákonným zákazem nespravedlivého skončení pracovního poměru, vysvětlil, že došlo k výrazným změnám v kolektivním vyjednávání. Právě kolektivní vyjednávání bylo po dlouhou dobu nejvýraznějším zdrojem ochrany práv zaměstnanců.[152] Od konce 70. let se však tento prvek zvyšující vyjednávací sílu zaměstnanců začal vytrácet. Jestliže v roce 1980 zaštiťovalo kolektivní vyjednávání 83% zaměstnanců, v roce 1998 už to bylo pouze 35%.[153]Zásadním pramenem veškerých záruk zaměstnanců se tak postupně stávala jejich individuální práva, která však zprvu postrádala vyjednávací sílu, která dříve byla vlastní odborovým kolektivním jednáním. *Common law* na tento jev reagovalo právě přijetím principu dobré víry v podobě implicitních *term of trust and confidence.*[154] Narůstalo tak povědomí o ochraně postavení zaměstnanců postupně prosazované i v sociální legislativě, což kontrastovalo s filozofií do té doby raženou v judikatuře *common law* směřující k tržnímu individualismu. Je proto možno tvrdit, že judikatura zakládající a rozvíjející povinnost vzájemné důvěry v zaměstnaneckých vztazích je vzhledem ke způsobu svého odůvodnění vzorovým příkladem *právního realismu*, kdy soudce při rozhodování bere v potaz nejen literu zákona a ustálená pravidla výkladu, ale zohledňuje i sociální a historický kontext, v němž je nucen o vyvstávajících právních otázkách rozhodnout.[155]

Je nutno zdůraznit, že právní realismus v případě povinnosti vzájemné důvěry kontrastuje s legalistickým způsobem odůvodňování judikatury anglických soudů v oblasti pracovního práva.[156]Ve svém odůvodnění v *Johnson proti Unisys Ltd.* Lord Hoffmmann uvádí, že *„smluvní svoboda znamená, že silnější strana, obvykle zaměstnavatel, svobodně určuje podmínky slabšímu. V průběhu posledních 30 let se však povaha pracovní smlouvy změnila natolik, že zaměstnání jednotlivce je obvykle jedno z nejdůležitějších věcí v jeho nebo jejím životě. Nedává pouze živobytí, ale i poslání, identitu a smysl sebe sama. Právo se musí změnit, aby reflektovalo tuto sociální realitu*."[157] Zároveň však uvedl, že *„pracovní právo vyžaduje vyvažování zájmů zaměstnavatele a*

[149]*Woods proti WM Car Services[1981] I.C.R. 666, 670.*
[150]Malik v. Bank of Credit and Commerce Int'lS.A., [1997] I.C.R. 606, 622 (H.L.).
[151]Johnson v. Unisys Ltd., [2001] I.C.R. 480,489-90 (H.L.).
[152]Ibid 490F.
[153]Ibid 490F.
[154]Alan L Bogg, (n 25) 747.
[155]Bix, B. *Jurisprudence: Theory and Context*, Eighth.; Thomson Reuters, trading as Sweet & Maxwell: London, 2019, 204.
[156]Alan L Bogg, (n 25) 747.
[157]Johnson proti Unisys Ltd., [2001] I.C.R. 480, 495 (H.L.).

zaměstnance s řádným ohledem nejen na individuální důstojnost a hodnotu zaměstnanců ale také s ohledem na obecné ekonomické zájmy"[158] Důsledkem vzniku povinnosti vzájemné důvěry tak došlo k podstatnému normativnímu posunu v charakteru pracovních smluv v anglickém common law. Soukromé osobní zájmy zaměstnance se dostaly do popředí pozornosti, jelikož zaměstnání nejen zajišťuje jeho živobytí, ale dotýká se i jeho lidské důstojnosti a vytváří jeho identitu. Lord Steyn dospěl k závěru, že nadále nelze přirovnávat pracovněprávní závazky k obchodněprávním.[159] Pracovní smlouva totiž vytváří velmi blízký osobní vztah,[160] který se vyznačuje mnohostí legitimní zájmů zaměstnance. Zaměstnanecký vztah tak přestává být najednou vnímán jako pouhá směna práce za plat. Je to zdroj bytostně individuálních a osobních aspektů. Zaměstnání souvisí se sebeurčením, reputací, osobní identitou. Je to živoucí cesta seberealizace a vytváření hodnot v autonomním životě a příležitost naplnit řadu psychologických a sociálních potřeb člověka. Práce v sobě zahrnuje důstojnost a vnitřní hodnotu zaměstnance. Na druhé straně je zaměstnanecký vztah příznačný podřízením zaměstnance zaměstnavateli. Zaměstnanec je proto zvláště zranitelný v případě zneužití moci zaměstnavatelem. To ve svém důsledku předurčuje důležitou pozici povinnosti vzájemné důvěry v právu *common law*.[161] Lidská důstojnost má proto na ochranu majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance v anglickém *common law* pracovním právu významný dopad.[162]Vedle vlastnického práva zaměstnavatele se tak u zaměstnance projevuje určitý prostor pro ochranu jeho soukromí v zaměstnaneckém vztahu, jež je základním nástrojem, jak bránit jeho důstojnost, sebeurčení, identitu a autonomii v jeho podřízeném postavení.

Vývoj anglické judikatury ukazuje, že právní výklad či pojetí ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance není pouze otázkou nicneříkajících floskulí a jakýchsi neurčitých právních pojmů jako *„přiměřený způsob*"[163] či *„závažný důvod*" spočívající *„ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele,*"[164] který *„odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů,*" jejichž výklad lze jednou pro vždy dovodit z předchozích rozhodnutí soudů, jimiž samy budou do budoucna vázány. K hledání proporcionality mezi ochranou majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance bude naopak docházet v neustálém vyvažování v kontextu vývoje sociální reality, nikoliv od ní odděleně. V pluralitě právních případů, které budou předmětem soudního přezkumu tak nelze předpokládat, že bude trvat platnost jediné výkladové doktríny bez ohledu na sociální realitu zaměstnaneckých vztahů. Zásadní je proto směřování argumentačního *ratia* soudních rozhodnutí, z něhož lze i do budoucna uvažovat, jaké aspekty při balancování ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele, osobních práv zaměstnance či veřejného zájmu budou mít argumentační význam.

Odborná literatura v kontextu vývoje anglického práva přikládala význam teorii tzv. *relational contracts*.[165] Podle této teorie je vznik povinnosti vzájemné důvěry součástí dlouhodobého vývoje smluvních vztahů v pracovním právu směrem k *relational contracts*, tedy

[158]Ibid.
[159]Johnson proti Unisys Ltd., [2001] I.C.R. 480, 495 (H.L.).
[160]Malik v. Bank ofCredit and CommerceInt'l S.A., [1997] I.C.R. 606, 622 (H.L.).
[161]Ibid.
[162]Alan L Bogg, (n 25) 729.
[163]§ 316 odst. 1 zákoníku práce.
[164] § 316 odst. 2 zákoníku práce.
[165]Grace Keesing, 'Contractual Rights and Remedies for Dismissed Employees After the "Employment" Revolution' (2012) 36 MULR 104.

k vztahovým smlouvám, oproti *discrete contracts*, tedy oproti smluvním vztahům, jejichž strany působí vzájemně odděleně, samostatně. Podle Iana Macneila *relational* charakter smluv je charakteristický svou dlouhodobostí, variabilností a otevřeností. Jakožto dlouhodobé závazky v zásadě zakazují oportunistické jednání a využívají především prvků kooperace smluvních stran. Tzv. *discrete* vzor smluvního jednání se vyznačuje vzájemnou nesounáležitostí smluvních stran, které mají vůli prostřednictvím smlouvy pojmout celistvě specifickou smluvní transakce a její očekávané budoucí efekty. *Discrete* smluvní vztahy se zaměřují na monetizaci a kvantifikaci směnitelných plnění s minimální potřebou pro spolupráci v plánování a provádění předmětu plnění. Doktrinální literatura tak povinnost vzájemné důvěry chápala jako součást pojetí *relational contracts*. S ohledem na to, jaké rysy zaměstnaneckých smluvním vztahů soudy ve svých odůvodněních vyzdvihovaly, bylo lze ve vývoji předpokládat snahu soudců naplňovat ve své interpretaci ochrany práva na soukromí právě znaky této doktríny. Na druhou stranu je nutno zvažovat i řadu dalších specifických faktorů vyplývajících z řady sociopolitických aspektů, které mají na rozhodovací činnost soudů vliv. To ukazuje přístup k majetkovým zájmům zaměstnavatele a osobním právům zaměstnance podle druhého z pramenů anglického práva tzv. *statutory law*.

c. Statutory law a další faktory

Jestliže v případě geneze *terms of trust and confidence* se ukázalo, že podstatným hybatelem ve vývoji soudcovského práva je právní úprava obsažená v zákonech či jiných normativních aktech, i v dalších případech *statutory law* sehrálo důležitou roli.

Pramenem psaného práva v souvislosti s ochranou osobních práv zaměstnance a majetkových zájmů zaměstnavatele je nepochybně *The Data Protection Act 2018*, který nahradil tentýž zákon z roku 1998 a nově aplikuje standardy GDPR.[166]Tento zákon provádí *Information Commissioner's Office*[167] svým tzv. *Employment Practice Code*[168], který dává všeobecné praktické informace zaměstnavatelům ohledně práva na soukromí jeho zaměstnanců. Ve vztahu k otázkám spojeným s ukončením pracovního poměru se aplikuje *The Employment Rights Act 1996.* Bezpečnost a ochrana zdraví při práci je dotčena zákonem *The Health and Safety at Work Act 1974*. V kontextu diskriminace, jíž se v § 316 odst. 4 zákoníku práce také dotýká, hraje důležitou roli *The Equality Act 2010* či *The Trade Union and Labour Relations (Consolidation) Act 1992*.

Zvláštní postavení má však ve vztahu ke všem těmto právním předpisům i související judikatuře tzv. *Human Rights Act 1998*. Nejenom že ovlivňuje výklad a interpretaci pravidel v nich ukotvených, ale přímo je staví do pozice právních norem, které nemohou nepřiměřeným způsobem zasahovat do základních lidských práv a svobod podle Úmluvy o ochraně lidských práv

[166] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).
[167]Information Commissioner's Office 'Home | ICO' <https://ico.org.uk/>accessed 5 February 2020.
[168]Information Commissioner's Office, 'The Employment Practices Code' (*https://ico.org.uk/*, November 2011) <https://ico.org.uk/media/for-organisations/documents/1064/the_employment_practices_code.pdf>accessed 2 December 2019. Dokument se vztahuje právní úpravě z roku 1998. Do značné míry však bude podle prohlášení ICO aplikovatelný i na poměry zaměstnavatelů a zaměstnanců podle úpravy z roku 2018.

a základních svobod[169] (dále jen „Úmluva“).[170] Až na základě *Human Rights Act 1998* totiž došlo k inkorporaci Úmluvy do vnitrostátního práva v Anglii a její přímé vynutitelnosti. Ačkoliv do té doby soudy měly povinnost interpretovat právní předpisy ve světle ochrany lidských práv, neměly například možnost vyslovit nekompatibilitu zákona s Úmluvou a nebyly přímo vázány judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.[171]Očekávalo se, že *Human Rights Act* fakticky v souvislosti s ochranou osobních práv zaměstnance způsobí obdobnou revoluci jako *duty of trust and confidence* v *common law*. Zaměstnanecký vztah se tak v kontextu práva na respektování rodinného a soukromého života podle článku 8 Úmluvy znovu přiblížil k *relational* koncepci smluvních vztahů a naplnění ochrany důstojnosti zaměstnance, jelikož aplikace (nejen) článku 8 Úmluvy měla zaručit ochranu soukromí zaměstnance. Nutno však podotknout, že oproti judikování povinnosti vzájemné důvěry od konce 70. let 20. století jsou již anglické soudy obezřetnější k tomu, aby otevíraly dveře jurisdikci Evropského soudu pro lidská práva.[172]Suverenita britského parlamentu jakožto zákonodárného orgánu má v tomto ohledu důležité historické i politické souvislosti i s judikaturou britských soudů.[173] Stanovuje-li *the Human Rights Act* vázanost britských soudů judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, snaží se naopak britské soudy zužovat počet případů, v nichž je Evropský soud pro lidská práva kompetentní rozhodovat. Anglické tribunály a soudy přezkoumávající jejich rozhodnutí trvají na tom, že práva podle Úmluvy nejsou v případě zaměstnaneckých vztahů dotčena.[174]To se projevilo například v případě *Regina proti Broadcasting Standards Commission ex parte BBC,*[175]kdy BBC skrytě filmovala transakce v prodejnách společnosti Dixons za účelem vyšetřování prodeje zboží z druhé ruky jako zboží nového. V soudním přezkumu rozhodnutí *Broadcasting Standards Commission* soud prvního stupně i odvolací soud výslovně identifikovaly, že v takovém případě nelze skryté filmování považovat za porušení práva na ochranu soukromí v článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech, ačkoliv blíže nespecifikovaly, co je možno v souvislosti s pracovištěm považovat za soukromí.[176]V případě, kdy přece jen tribunály a soudy dospěly k tomu, že právo na soukromí podle článku 8 (mimo jiné) je dotčeno, neaplikují test proporcionality stejným způsobem jako v jiných případech.[177] Namísto přísného testu proporcionality aplikují méně náročný test srovnávací dotčené zájmy stran (tzv. *balancing of interests*).[178] V některých případech dokonce kladou naroveň test proporcionality s testem objektivní rozumnosti,[179] podle kterého splňuje podmínky takový způsob jednání, kterým se zachoval každý rozumný zaměstnavatel v oblasti obdobné podnikatelské činnosti za obdobných okolností.[180]Rozumné očekávání zvolily soudy jako kritérium toho, že soukromí na pracovišti je přikládána větší

---

[169]Sdělení č. 209/1992 Sb., sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.
[170]*The Human Rights Act 1998, § 3.*
[171]*The Human Rights Act 1998, § 2 a contrario.*
[172] Astrid Sanders, ‘The Law of Unfair Dismissal and Behaviour Outside Work’ (2014) 34 Legal Studies 342.
[173]Hiebert, Janet L. 2006. “Parliament and the Human Rights Act: Canthe CJHR Help Facilitate a CultureofRights?” *International Journal of Constitutional Law* 4 (1): 1–38.
[174] Případy *X proti Y* [2004] EWCA Civ 662, [2004] ICR 1634 [59]; *Pay proti LancashireProbation Service*5 [2003] ICR 1138 (EAT), Gosden proti Lifeline Project ET/2802731/2009 (27 July 2010); *Crisp proti Apple Retail ET/1500258/11 (15 August 2011 eggart v TeleTech*ET704/11 (15 December 2011); Mummery LJ in *Copsey v WWB Devon Clays*[2005] EWCA Civ 932, [2005] ICR 1789 a *Henderson v Hackney LBC* [2011] EWCA Civ 1518.
[175]Regina proti Broadcasting Standards Commission ex parte BBC [2000] 3 W.L.R. 1327.
[176] Ibid, odstavec 28 – 39.
[177]Astrid Sanders (n 56) 342.
[178]*Copsey proti WWB Devon Clays[2005] EWCA Civ 932.*
[179]*Turner proti East Midlands Trains* [2012] EWCA Civ 1470 [56]–[58] či *Leach*[2012] EWCA Civ 959.
[180]*Watling proti Richardson* [1978] IRLR 255 (EAT) [17], či *Iceland Frozen Foods proti Jones* [1982] IRLR 439 (EAT).

důležitost než majetkovým zájmům zaměstnavatele. Ze zvoleného testu rozumnosti Ford dovozuje, že v případě, že by si tak výslovně zaměstnavatel se zaměstnanci výslovně ujednali, jejich soukromí na pracovišti by nebylo ani dotčeno, jelikož právě test rozumnosti je spojen v anglické jurisdikci se smluvním právem.[181] Čistě utilitářský přístup k soukromí zaměstnance skrze test rozumnosti, nikoliv proporcionality, který Úmluva vyžaduje, Ford kritizuje a zdůrazňuje nerovné vyjednávací postavení zaměstnance a zaměstnavatele, což legitimnost jeho aplikace v zaměstnaneckých vztazích popírá.[182] Ačkoliv by byl prostor práva zaměstnanců chránit skrze práva stanovená Úmluvou, rozhodovací praxe anglické jurisdikce se jednoznačně dala cestou prohloubení povinnosti vzájemné důvěry ve snaze zaručit vyrovnaný poměr zájmů v zaměstnaneckých vztazích v rámci institutů *common law*, jež jsou vnitrostátní soudy schopny samy ovlivnit.

II. Majetkové zájmy a osobní práva zaměstnanců v českém právu

a. Česká judikatura a určující faktory

Jaké aspekty tedy hrají pro české soudy roli při posuzování střetu ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práv zaměstnance, popřípadě veřejného zájmu na bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, ve smyslu § 316 zákoníku práce?

Posouzením zákonnosti sledování zaměstnanců v autobusech zaměstnavatelem provozujícím autobusovou dopravu tak, že kamera snímala pouze obrazový záznam zabírající řidiče a stevarda, se zabýval ve smyslu § 316 zákoníku práce Nejvyšší správní soud.[183]Účelem měla být ochrana majetku společnosti, jejích zaměstnanců a přepravovaných osob, včetně ochrany bezpečnosti a zdraví při práci. Záznamy měly být použity k řešení dopravních nehod nebo stížností cestujících. Nezbytnost pořizování kamerového záznamu spočívala podle zaměstnavatele v tom, že pouze takto bude možné identifikovat jednoznačně viníka v případě krádeže peněz, zboží, či jiného majetku. Dále měly záznamy sloužit k prokázání protiprávního jednání řidičů, které by přímo ohrožovalo bezpečnost cestujících a dopravního provozu – telefonování a posílání SMS za jízdy a další nespecifikované činnosti. Kamera měla sloužit jako prevence před potenciálním útokem a chránit proto zdraví, majetek a život personálu i cestujících, aniž by bylo upřesněno, o jaké konkrétní účely jde.

Tento způsob ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele a bezpečnosti a zdraví při práci byl Nejvyšším správním soudem shledán jako nepřiměřený k zásahu do práva na soukromí zaměstnanců. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že je třeba spravedlivě hodnotit každou konkrétní situaci potenciálního střetu ochrany majetkových zájmů a osobních práv zaměstnavatele individuálně, přičemž v souladu s lidskoprávní doktrínou následoval přezkum zásahu do práva na ochranu soukromí jednotlivce a práva na ochranu jeho osobních údajů skrze test proporcionality tak, jak ho aplikuje Ústavní soud České republiky. Z toho lze dovodit, že oproti britským soudům nelze u českého správního soudu primárně nalézt onu nevoli pouštět se do ochrany lidských práv přímo skrze aplikaci základních práv a svobod. I když v poslední době lze spatřovat v judikatuře

[181]M. Ford, (n 13) s143.
[182] Ibid.
[183] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.12.2017, čj. 10 As 245/2016 - 41, www.nssoud.cz

Nejvyššího správního soudu některé tendence k navázání judikaturního dialogu s Evropským soudem pro lidská práva, v němž Nejvyšší správní soud naráží na střet suverenity českého zákonodárce s evropskou lidskoprávní doktrínou.[184] Obecně je dlouhodobá rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu orientována proevropsky a pro-lidskoprávně, porovnáme-li to se snahou britských soudů chránit si své kompetence a svrchovanost britského parlamentu. Porozumění tomuto spíše historickému a sociopolitickému faktoru, který (jak je vidět například na vývoji situace spojené s brexitem) může v čase podléhat značným posunům, je primárním krokem při jakýchkoliv snahách o interpretaci § 316 zákoníku práce. Předmětem tohoto článku však není detailně se zabývat judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

Vedle jednoznačného příklonu k testu proporcionality Nejvyšší správní soud pečlivě hodnotil praktické a zcela partikulární otázky funkčnosti kamerového systému v kontextu situace zaměstnavatele. Zvážil do jaké míry skutečně, nikoliv jen hypoteticky, kamerový systém zamezuje vzniku nežádoucích událostí, jaká je role kamerových záznamů ve vztahu k procesním právům v případě sporů, a do jaké míry má kamerový systém vliv na prevenci. Zvážil možné negativní důsledky neustálého nahrávání. Uvážil, jaké jsou méně invazivní alternativy kontroly těchto aspektů, zda byly vyzkoušeny a jak v konkrétním případě zaměstnavatele fungovaly. Mimoto však Nejvyšší správní sodu vzal v potaz i to, jaké důsledky by mělo jeho rozhodnutí obecně na všechny činnosti obdobné povahy. Resp. ve smyslu § 316 zákoníku práce by *„zvláštní povaha činnosti“ „musela být přiznána jakékoliv automobilové přepravě, neboť jakýkoliv řidič může porušením povinností účastníka silničního provozu způsobit jak škodu na zdraví, tak i na majetku i třetích osob, a to značného rozsahu“*[185]. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že situace by byla jiná, pokud by bylo prokázáno že řidiči autobusů neoprávněné používají mobilní telefon při řízení opakovaně (např. skrze stížnosti cestujících) nebo by řidiči byly za toto jednání opakovaně pokutováni. Bez toho však *„nelze vycházet z toho, že by se jednalo o jev, který by bylo možné zejména u profesionálních řidičů automaticky předpokládat a spatřovat v něm bez dalšího zvýšené riziko*.“[186] Soud dále zdůraznil, že stejného účinku by bylo možno dosáhnout prostřednictvím kontrolora, jehož činnost by do soukromí zaměstnanců nezasahovala takovým způsobem. Toto opatření by nebylo *„nepřiměřeně nákladné a neefektivní“*[187].

Kromě toho, skrze jaké instituty Nejvyšší správní soud oprávněnost takových opatření posuzoval (test proporcionality), je nutné si ve smyslu shora nastíněného právního realismu v případě britských soudů povšimnout, jaké aspekty pro Nejvyšší správní soud hráli roli a proč. Jak totiž vykrystalizovalo právě z analýzy historického vývoje anglického práva, není pro zaměstnavatele, zaměstnance či správní orgán ani tak primárně určující, k jakému výsledku v daném konkrétním případě zaměstnavatele soud dospěl, tj. zda shledal kamerový systém v autobusové dopravě buďto přiměřeným, nebo nepřiměřeným. Podstatné naopak je, jaké faktory pro soud při posouzení hráli roli a jaká argumentační linii pro něj byla stěžejní. V tom se právě zrcadlí onen právně realistický přístup soudu k otázce, jak vypadá law in action[188] – tedy právo v praxi, které nezůstává pouhou floskulí vyprázdněných neurčitých právní pojmů zapouzdřených navždy v okamžiku, kdy ho zákonodárce zamýšlel do právního řádu zakotvit a kdy nabylo své účinnosti.

---

[184] Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30.5.2019, čj. 2 As 199/2018 - 37, www.nssoud.cz
[185] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.12.2017, čj. 10 As 245/2016 – 41.
[186] Ibid.
[187] Ibid.
[188] R Pound, 'Law in books and Law in action' [1910] 44(12) American Law Review 20.

b. Budoucnost majetkových zájmů zaměstnavatele a osobních práva zaměstnance

Na právní realismus v otázce ochrany majetkových práv zaměstnavatelů a osobních práv zaměstnance právě v českém pracovním právu a jeho sociálním a sociopolitickém kontextu by měl být kladen důraz. Bez schopnosti naplnit vedle litery zákona i *živé právo*[189] bude české pracovní právo pouze zoufale pokulhávat za dynamickým vývojem ekonomiky a prostředků k dosažení ekonomického růstu. Újmu to přitom bude způsobovat zejména na právech zaměstnanců, Realitu pracovněprávních vztahů tak totiž nebudou určovat primárně práva zaměstnanců formálně zakotvená v právních předpisech, ale naopak materiálně podřízené postavení zaměstnanců vůči zaměstnavatelům, které vyplývá ze samotné podstaty pracovněprávních vztahů napříč historickým vývojem – více či méně a nikdy tomu nebylo naopak. Shora citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu naznačuje, že judikatura soudů by mohla být právnímu realismu v interpretaci rozmanitých situací v zaměstnaneckých vztazích přinejmenším otevřena. Podstatné však je, aby se stejnou otevřeností přistupovaly zaměstnavatelé a správní orgány k podstatě ochrany osobních práv zaměstnanců. Jedině tak budou schopni v soudním přezkumu argumentačně obstát při obhajobě svých postupů zefektivňujících výrobní a kontrolní procesy na úkor jinak nedotknutelného, nezadatelného a nezcizitelného práva na ochranu soukromí jednotlivců.

Jestliže v 19. století tzv. Luddité (*The Luddite rebellion*) ničili tkalcovské stroje zaváděné v továrnách, jelikož masová strojová výroba okrádala zaměstnance o práci, bude zejména v českých reáliích[190] v 21. století sílit boj tzv. *neoludditů* proti zavádění moderních technologií umělé inteligence a dalších způsobů automatizace a robotizace výroby, jelikož tyto prostředky stejným způsobem připravují populaci o práci. Český trh práce je přitom jedním z nejvíce ohrožených.[191] Avšak jestliže v éře luddismu industrializace fakticky způsobila tzv. „novou geografii industrializace“[192], tj. oddělení pracoviště od soukromého domova zaměstnance, působí dnešní technologická revoluce paradoxně opačným směrem. *„Exploze digitálního věku smazává znovu rozdíly mezi zaměstnáním a soukromím, nikoliv však ve prospěch osobních práv zaměstnanců. Ekonomika 24/7 a vývoj v elektronické komunikaci a surveillance technologiích narušují jakékoliv jasné vymezení práce od soukromého života mnoha současných zaměstnanců.*“[193] Jsem toho názoru, že ničit se nebude mechanickým poškozováním technologií, ale skrze sofistikovanou, subtilní a rafinovanou ochranu lidských práv, která jsou v moderní době neodmyslitelným nástrojem v rukou každého jednotlivce nejen ve vztahu k zaměstnavatelům, orgánům veřejné moci, ale i zákonodárci. Bude na schopnostech těchto aktérů, zda dokáží s prostředky technologické revoluce naložit způsobem ještě sofistikovanějším, subtilnějším a rafinovanějším než je sama ochrana lidských práv tak, aby je neporušovali. Bude však i na soudech, aby se v tomto sofistikovanějším, subtilnějším a rafinovanějším využití technologií, které

[189] Eugen Ehrlich “Grundlegung Der Soziologie Des Rechts..” *American Journalof Sociology*, vol. 35, no. 1, 1929, pp. 159–160.
[190] Nárůst robotizace v období 2001-2007 v České republice se rovná 291%. Zdroj OECD (2019), "Determinants and impact of automation: Ananalysis of robots' adoption in OECD countries", OECD Digital Economy Papers, No. 277, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/ef425cb0-en.
[191] ‘Job Automation Risks Vary Widely across Different Regions within Countries - OECD’ <https://www.oecd.org/employment/job-automation-risks-vary-widely-across-different-regions-within-countries.htm>accessed 6 January 2020.
[192] Hugh Collins,. 2010. Employment Law. 2nd ed. Clarendon Law Series. Oxford: Oxford University Press. 76–7.
[193] Ibid.

jen zdánlivě nemusí působit invazivně, na jedné straně neztratila sama podstata autonomie jednotlivce a ochrana jeho osobních práv, na straně druhé aby jejich výklad nebrzdil ekonomické zájmy zaměstnavatelů.

Práce je sice pouze otázkou sociálních a ekonomických práv a povinností ve společnosti oproti jiným vztahům, v nichž se přímo uplatňují základní práva občanská a politická. Na poli pracovněprávních vztahů skrze realizaci sociálních a ekonomických práv a povinností však k zásahům do základních lidských práv dochází v prvé linii a v každodenní realitě. Troufám si tvrdit, že globálně i v největším měřítku. To odráží ostatně i důraz na důstojnost člověka při zrodu *term of trust and confidence v* common law.

Závěr

Materiál na základě analýzy historického vývoje institutů common law a statutory law ukázal, jaké faktory hrály zásadní roli při soudní interpretaci či aplikaci právních norem ve vztahu k ochraně majetkových práv zaměstnavatelů a ochraně osobních práv zaměstnanců. Na rozsudku Nejvyššího správního soudu vztahujícímu se k § 316 zákoníku práce pak porovnal, do jaké míry obdobné faktory zohledňuje i judikatura českých soudů a pokusil se vyvodit, co je popřípadě bude v kontextu sociopolitického vývoje českého pracovního práva rozhodující pro posouzení vzájemných střetů těchto zájmů.

5.3 Rakousko

5.3.1 Video dohled nad zaměstnanci. Přehled právní úpravy a judikatury v Rakousku

Úprava DSG 2000 (§ 50 odst. 2) rozlišovala podle toho, zda data získaná video dohledem, byla přenášená digitálním nebo analogovým způsobem. Analogový způsob nepodléhal oznamovací povinnosti. Podle nové úpravy DSG 2018 (v návaznosti na GDPR) toto rozlišení již nehraje roli.

<u>O co může být opřeno právo zaměstnavatele na používání video dohledu?</u>

Je třeba rozlišit mezi právem a povinností zaměstnavatele použít video dohled. V případě čerpacích stanic se samoobsluhou vyplývá povinnost video dohledu přímo ze zákona (§ 31 BGBl II 2010/347).
Zaměstnavatelé zpravidla argumentují domovním právem (VwGH 87/01/0033). Toto právo je odvozeno z čl. 9 StGG a z čl. 8 EÚLP (viz ESLP 13710/88 Niemitz, 70838/13 Antonivic a Mirkovic, 1874/13 Lopez Ribalda). Domovní právo je konkretizováno v zákoně o ochraně domovního práva (Gesetz zum Schutz des Hausrechts). Ale tato úprava se týká především zásahu státu do domovní svobody zaměstnavatele, např. v podobě domovních prohlídek.
Další oporu představuje právo na vlastnictví, a to konkrétně v úpravě §§ 329 a.n. ABGB). V rovině ústavní úpravy tomu odpovídá čl. 5 a 6 StGG. Provozovna, kterou zpravidla zřizuje zaměstnavatel, představuje věc ve smyslu ABGB (nemovitost a budova).

Video dohled však nesmí zasáhnout do veřejného prostoru. Za veřejný je považován prostor, který je přístupný každému bez omezení. Výjimky z tohoto pravidla platí, pokud dohled na prostorem zaměstnavatele není účinně možný bez zapojení veřejného prostoru (VwGH Ro 2015/04/0011).

Ochrana zaměstnanců

Ochrana zaměstnanců vyplývá z obecných ustanovení občanského a pracovního práva (§§ 16 a 1157 ABGB, § 18 AngG). Další limity stanoví GDPR a DSG 2018. § 16 ABGB je třeba interpretovat v souladu s DSG 2018. § 16 ABGB transformuje základní práva do oblasti soukromého práva.
§ 16 ABGB zní:

> Jeder Mensch hat angeborne, schon durch die Vernunft einleuchtende Rechte, und ist daher als eine Person zu betrachten. Sclaverey oder Leibeigenschaft, und die Ausübung einer darauf sich beziehenden Macht, wird in diesen Ländern nicht gestattet.
> *(Každý člověk má vrozená práva, která jsou již zjevná z rozumu, a musí být proto považován za osobu. V těchto zemích není povoleno otroctví nebo nevolnictví a výkon jakékoli související moci.)*

a) Otázka zásahu

V první fázi je třeba zkoumat, zda došlo k zásahu do práva zaměstnanců. V souvislosti s video ohledem přichází zpravidla v úvahu právo podle § 16 ABGB ve spojení s čl. 8 EÚLP, které upravuje ochranu soukromí. Zaměstnanec má na pracovišti právo na ochranu soukromí (OGH 8 ObA 288/01 b z roku 2002). Rakouské soudy se tímto problémem z pohledu pracovního práva dosud často nezabývaly. Jako vodítko mohou sloužit některé soudní případy, které se týkaly video dohledu z pohledu obecného civilního práva (OGH 8 Ob 108/05y z roku 2005: video dohled na pozemkem).
Za zásah do práv zaměstnance je třeba považovat i atrapu videokamery, nebo kameru, která není v provozu, nebo kameru, která snímá pouze prostor nad hlavami, jelikož i tyto předměty vyvolávají u zaměstnanců subjektivní pocit sledovanosti (OGH Ob 6/06k, OGH 6 Ob 231/16p). Podle odborné literatury ukazuje judikatura Nejvyššího soudu, že ochrana podle § 16 ABGB může být širší než ochrana podle DSG 2018.

b) Legitimita zásahu

Za legitimní účel video dohledu lze považovat ochranu osob a objektů nebo zajištění důkazů. Zaměstnavatel musí zvážit, zda video dohled představuje nejmírnější prostředek (např. ve srovnání s detektivem).

c) Přiměřenost zásahu

Rozhodující otázka zní, zda zájem zaměstnavatele o informace převažuje nad ochranou soukromí zaměstnance. Relevantní je přitom otázka, nakolik získaná data mohou být zneužita (tzn. užita pro jiné účely). V potaz se dále bere doba ukládání dat (podle DSG 2018 je to maximální doba 72 hodin) a otázka, kolik osob má k údajům přístup.

Sledování intimního prostoru zaměstnanců je zakázáno (např. šatny a toalety). Takové snímky jsou podle DSG 2018 přípustné pouze se souhlasem snímané osoby pro komerční účely (např. filmy).
Skryté sledování může být podle § 13 odst. 6 DSG 2018 výjimečně přípustné.

> *(6) Die Kennzeichnungspflicht gilt nicht in den Fällen des § 12 Abs. 3 Z 3 und für zeitlich strikt zu begrenzende Verarbeitungen im Einzelfall, deren Zweck ausschließlich mittels einer verdeckten Ermittlung erreicht werden kann, unter der Bedingung, dass der Verantwortliche ausreichende Garantien zur Wahrung der Betroffeneninteressen vorsieht, insbesondere durch eine nachträgliche Information der betroffenen Personen.*

Z pohledu pracovního práva je třeba argumentovat tak, že zaměstnavatel nejenže nesmí zasáhnout do chráněného prostoru zaměstnance, ale musí ho také aktivně bránit (*Fürsorgepflicht*). Zaměstnavatel nesmí obrazy svých zaměstnanců použít na svých webových stránkách (OGH 8 ObA 136/00h z roku 2000).
Podle Nejvyššího soudu je právo na vlastní obraz součástí osobnostního práva podle § 16 ABGB. To se týká nejen snímání osoby v soukromém prostoru, ale také ve veřejném prostoru (OGH 6 Ob 256/12h z roku 2013). Odborná literatura proto radí zaměstnavatelům, aby ve všech případech používání obrazů zaměstnanců usilovali o jejich souhlas.

<u>Video dohled a DSG 2018</u>

GDPR neobsahuje speciální úpravu video dohledu (kromě bodu 91 preambule). DSG 2018 upravuje tuto otázku v §§ 12 a 13 (dříve §§ 50a až 50e DSG 2000). Odborná literatura si klade otázku, zda úprava DSG 2018 je slučitelná s GDPR, jelikož použité formulace nejsou stejné.
Za hlavní novinky DSG 2018 lze považovat oznamovací povinnost a registrační řízení.
Soukromé subjekty musí nyní ex ante bez předchozí kontroly úřadů posoudit, zda je video dohled přípustný. Také musí hodnotit, zda je třeba posouzení vlivu na ochranu osobních údajů podle čl. 35 GDPR.[194]

5.3.2 Rakouská právní úprava užívání internetu ze strany zaměstnance a limity kontroly ze strany zaměstnavatele

Úvod

Již v období před koronavirovou krizí a hromadným přechodem mnoha podniků do režimu home office platilo, že prakticky každé pracovní místo kancelářského typu mělo přístup k internetu. Jelikož zaměstnavatel má zpravidla zájem o to, aby pracovní doba zaměstnanců byla využita efektivně, je třeba položit otázku, za jakých podmínek mohou zaměstnanci během pracovní doby užívat internet pro soukromé účely a do jaké míry a popř. jakými způsoby může zaměstnavatel užívání internetu ze strany zaměstnanců kontrolovat.
Ačkoli GDPR stanoví určitý společný rámec pro všechny členské státy EU, lze zkoumat a porovnat různé národní přístupy k ochraně osobních údajů na pracovišti. V tomto krátkém příspěvku se chceme zaměřit na otázku, jak rakouská úprava a právní praxe přistupuje k problému sledování chování zaměstnanců v kybernetickém prostoru. Jaké limity stanoví rakouské právo ochrany

[194] Grünanger/Goricnik (eds.): Arbeitnehmer-Datenschutz und Mitarbeiterkontrolle (2. vydání), Wien: Manz, 2018

osobních údajů snaze zaměstnavatelů o kontrolu užívání internetu?

Právní základy rakouské úpravy užívání internetu ze strany zaměstnanců

Rakouská úprava ochrany osobních údajů na pracovišti se skládá ze tří normativních rovin. Kromě obecné úpravy ochrany osobních údajů, která se zakládá především z GDPR[195] a navazujícím zákoně o ochraně osobních údajů z roku 2000 ve znění podle dvou zákonů z let 2017 a 2018,[196] je třeba brát v potaz kolektivní podnikové statuty (*Betriebsverfassung*) a individuální pracovní právo. Je však třeba říct, že obecné normy explicitně neupravují otázku, za jakých podmínek a do jaké míry má zaměstnanec právo na užívání internetu na pracovišti. Jako výjimku lze uvést § 79d rakouského služebního zákona,[197] který stanoví, že státní úředníci mohou informační a komunikační infrastrukturu zaměstnavatele užívat v zásadě pouze pro služební účely. Podle § 79d služebního zákona je však soukromé využívání této infrastruktury povoleno v omezené míře, pokud nedochází např. ke zneužívání, k poškození pověsti veřejné služby či narušení řádné služby. Citovaná norma dále odkazuje na případná nařízení spolkové vlády, které mohou používání informačních a komunikačních technologií pro soukromé účely nebo na pracovišti podrobněji upravit, zejména co se týká časového rámce, rozsahu a typu povoleného soukromého používání informační a komunikační infrastruktury. Pro oblast mimo veřejnou službu mohou být pravidla užívání internetu upravena v individuální pracovní smlouvě či v kolektivním podnikovém statutu.
Odborná doktrína vychází z toho, že pokud není upraveno jinak, lze užívání internetu na pracovišti považovat za povolené v rozumné a přiměřené míře. To zahrnuje standardně např. stahování souborů a odesílání emailů.[198] Zaměstnanec přitom však za žádných okolností nesmí zanedbávat pracovní povinnosti nebo narušit fungování pracoviště. Návštěva zpoplatněných stránek nebo nevhodných stránek, tzn např. stránek s pornografickým či politicky extremistickým obsahem není bez výslovného svolení ze strany zaměstnavatele povolena.[199] Podle Wolfganga Goricnika, právního odborníka rakouské Komory zaměstnanců (Arbeiterkammer), však není na pracovišti zakázáno ani prohlížení pornografických stránek, protože pracovní právo nemá sloužit jako morální instance. Goricnik ovšem připouští, že zaměstnavatel může technicky zamezit přístup k takovým stránkám, jelikož zaměstnanec na druhé straně samozřejmě ani nemá právo na přístup k pornografickým stránkám na pracovišti.[200]
Odborná literatura vnímá užívání internetu pro soukromé účely v rozsahu 15-20 minut za den za běžný a přípustný standard (ve vztahu k osmihodinovému pracovnímu dni),[201] byť v konkrétních případech může být tato doba kratší, ale také delší. V rozsudku ze září 2009 Nejvyšší soud ve Vídni řešil případ zaměstnance, který pravidelně strávil soukromým surfováním po internetu a stahováním rozsáhlých filmových a hudebních souborů alespoň jednu a půl hodiny denně z pracovní doby. Podle Nejvyššího soudu zaměstnanec ztratil důvěru zaměstnavatele a jeho

[195] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).
[196] V návaznosti na GDPR byly v Rakousku přijaty adaptační zákon (Datenschutz-Anpassungsgesetz 2018, BGBl. I Nr. 120/2017) a zákon o deregulaci ochrany osobních údajů (Datenschutz-Deregulierungs-Gesetz 2018, BGBl I Nr. 24/2018).
[197] Beamten-Dienstrechtsgesetz 1979, BGBl. Nr. 333/1979.
[198] V rozsudku ze dne 7.5.2003 Vrchní soud ve Vídni přirovnal tuto rozumnou míru užívání internetu k soukromým telefonickým hovorům z pracoviště. Viz OLG Wien 7. 5. 2003, 8 Ra 45/03a.
[199] Kraft, Rainer. In flagranti im Internet. *Jusclub*, 3/2007, str. 13.
[200] Grünanger/Goricnik (eds.) Arbeitnehmer-Datenschutz und Mitarbeiterkontrolle. Wien, 2018, str. 240.
[201] Viz např. Ruß, Verena. Glosse zu OGH 29.9.2011, ObA 52/11x, jusIT, 2012/5, str. 12.

propuštění ze zaměstnání bylo proto v souladu s právem, a to bez ohledu na to, zda k užívání internetu došlo částečně během pracovní přestávky. Nejvyšší soud dodal, že při propuštění kvůli nadměrnému užívání internetu na pracovišti není ani rozhodující případný úmysl zaměstnance poškodit zájmy zaměstnavatele nebo otázka, zda ke škodě skutečně došlo. Bylo považováno za dostačující, že si zaměstnanec uvědomil, že jednal v rozporu se svými pracovními povinnostmi.[202]
Vzhledem k tomu, že užívání internetu na pracovišti je tedy v určité míře povoleno, může nastat problematická situace, že v rámci informačního systému jsou společně ukládány obchodní a soukromá data. Pokud zaměstnavatel přistupuje ke svým obchodním údajům, může narazit na soukromé údaje svých zaměstnanců. Pomocí monitorování těchto údajů by mohl detailně kontrolovat užívání internetu ze strany zaměstnance. Právo stanoví zaměstnavateli však konkrétní limity.

Limity kontroly ze strany zaměstnavatele

Z právního hlediska je nepřípustné užívání spyware, tzn. sledovacího softwaru, který odesílá data z počítače bez vědomí zaměstnance. Rakouská doktrína považuje skryté sledování zaměstnance v každém případě za zásah do jeho lidské důstojnosti. Na této kvalifikaci nemění nic ani případný souhlas podnikové rady (Betriebsrat). Užívání spyware je protiprávní i v případě, že by se zaměstnanec dopustil nepovoleného užívání internetu na pracovišti.
Tyto závěry lze opřít o čl. 5 odst. 1a) GDPR, podle něhož osobní údaje musí být ve vztahu k subjektu údajů zpracovávány korektně a zákonným a transparentním způsobem. Uvedený postup zaměstnavatele je z tohoto hlediska v jednoznačném rozporu se zásadou transparentnosti. Skryté užívání spyware by bylo zřejmě také v rozporu s informačními povinnosti upravenými v čl. 13 a 14 GDPR.
V absenci konkrétní rakouské judikatury na toto téma lze odkázat na rozsudek německého Spolkového pracovního soudu ze dne 27. července 2017,[203] ve kterém bylo za protiprávní označeno používání softwarového keyloggeru, s nímž byly skrytě zaznamenávány všechny vstupy do klávesnice na firemním počítači za účelem kontroly zaměstnance. Poté, co zaměstnavatel nainstaloval do pracovního počítače zaměstnance softwarový keylogger, který zaznamenával všechny stisky kláves a pravidelně pořizoval snímky obrazovky, zjistil, že zaměstnanec vykonal na pracovišti značné množství soukromé práce a ukončil s ním pracovní poměr. Podle Spolkového pracovního soudu byly však informace získané pomocí spyware zcela nepoužitelné v následujícím soudním sporu.[204]
Protiprávní je také čtení obsahu soukromých emailů zaměstnanců, a to i v případě, že by zaměstnavatel explicitně zakázal užívání firemní emailové schránky pro soukromé účely. Rakouská doktrína se v této souvislosti opírá o ustanovení § 16 Všeobecného zákoníku občanského (ABGB), podle něhož „každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva, a nutno jej tudíž považovati za osobu“. Obecný rámec § 16 ABGB je konkretizován v § 93 odst. 3 zákona o

[202] 8ObA52/11x.
[203] 2 AZR 681/16.
[204] Zbývá ovšem dodat, že podle německé doktríny může být skryté nasazení spyware přípustné, pokud v daném případě existují náznaky podezření na trestný čin nebo porušení povinnosti v pracovním poměru. Protiprávní je tedy pouze nepřetržité monitorování bez příčiny a bez konkrétních důkazů. Podrobněji Oberthür, Nathalie. Der Einsatz von Keyloggern am Dienst-PC – keine anlasslose Dauerüberwachung am Arbeitsplatz. Juris, 3/2018, str. 106. Německá doktrína nerevidovala tuto interpretaci ani po vstupu GDPR v účinnost. Viz např. komentář Nicolaie Besgena „Keylogger und Arbeitnehmerdatenschutz“ ze dne 25.10.2018 na stránkách advokátní kanceláře Meyer-Köring (https://www.meyer-koering.de/meldungen/3529).

telekomunikaci,[205] který zakazuje odposlouchávání, zaznamenávání, zachycování nebo jiné sledování zpráv a souvisejících provozních a lokalizačních údajů, jakož i zveřejňování informací o nich osobami jinými než uživatel bez souhlasu všech zúčastněných uživatelů.[206]
Odborníci na pracovní právo doporučují výslovnou úpravu podmínek, za kterých zaměstnanec může užívat firemní infrastrukturu pro soukromé emaily.[207] Určitý rámec stanoví v tomto směru § 96 odst. 1 zákona upravujícího kolektivní vyjednávání,[208] podle něhož zavedení kontrolních opatření a technických systémů pro kontrolu zaměstnanců vyžaduje souhlas ze strany podnikové rady, pokud tato opatření zaměstnavatele mají dopad na lidskou důstojnost zaměstnance. Pokud nebyla zřízena podniková rada, musí s kontrolním opatřením souhlasit každý zaměstnanec individuálně. To vyplývá z § 10 zákona o úpravě právních předpisů v oblasti pracovních smluv,[209] který stanoví, že zavádění a používání kontrolních opatření a technických systémů, které mají vliv na lidskou důstojnost, je povoleno pouze na základě kolektivní smlouvy ve smyslu § 96 odst. 1 zákona upravujícího kolektivní vyjednávání nebo na základě souhlasu zaměstnance, a to v podnicích, v nichž nebyla zřízena podniková rada. Souhlas zaměstnance může být podle § 10 odst. 2 zákona o úpravě právních předpisů v oblasti pracovních smluv kdykoli odvolán bez dodržení výpovědní lhůty.
V této souvislosti je ovšem třeba dbát na to, aby souhlas s omezením ochrany osobnosti zaměstnance nebyl v rozporu s dobrými mravy. Ačkoli osobnostní práva zaměstnance mohou být do určité míry předmětem ujednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, nelze přehlédnout nerovný poměr mezi oběma stranami a skutečnost, že zaměstnanec je ekonomicky závislý na zaměstnavateli. Odborná doktrína hovoří o tzv. „zředěné svobodě vůli“ (*vedünnte Willensfreiheit*) a předpokládá, že souhlas zaměstnance s nepřiměřenými kontrolními opatřeními je podle § 879 odst. 1 ABGB neplatný.[210]
V tomto směru bude vykládán také čl. 4 odst. 11 GDPR, podle něhož se „souhlasem“ subjektu údajů rozumí jakýkoli svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle, kterým subjekt údajů dává prohlášením či jiným zjevným potvrzením své svolení ke zpracování svých osobních údajů. Při zpracování zvláštních kategorií osobních údajů navíc platí podle čl. 9 odst. 2 GDPR, že subjekt údajů musí udělit výslovný souhlas se zpracováním těchto osobních údajů pro jeden nebo více stanovených účelů, s výjimkou případů, kdy právo Unie nebo členského státu stanoví, že zákaz nemůže být subjektem údajů zrušen. Ve smyslu čl. 5 odst. 1 GDPR musí být zaměstnanec plně informován o procesu zpracování údajů a době trvání ukládání údajů. Souhlas s nepřiměřenými kontrolními opatřeními by byl tedy i z tohoto hlediska neplatný.[211]
Odborníci doporučují, aby ujednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem obsahovalo též úpravu otázky přístupu jiných zaměstnanců do emailové schránky zaměstnance po dobu jeho delší nepřítomnosti na pracovišti např. z důvodu nemoci. Kontrola emailové schránky by měla být

[205] Telekommunikationsgesetz 2003 – TKG 2003, BGBl. I Nr. 70/2003.
[206] Viz podrobněji Grünanger/Goricnik (eds.) Arbeitnehmer-Datenschutz und Mitarbeiterkontrolle. Wien, 2018, str. 256.
[207] Viz např. doporučení na stránkách rakouské Hospodářské komory (Wirtschaftskammer): https://www.wko.at/service/ooe/arbeitsrecht-sozialrecht/Internet-und-E-Mail-am-Arbeitsplatz---welche-Kontrollmassn.html.
[208] Arbeitsverfassungsgesetz 1973 – ArbVG, BGBl. Nr. 22/1974.
[209] Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz – AVRAG, BGBl. Nr. 459/1993.
[210] Ustanovení § 879 odst. 1 ABGB zní: „Smlouva, jež se příčí zákonnému zákazu nebo dobrým mravům, jest neplatna.“
[211] Je třeba dodat, že podle čl. 7 odst. 4 GDPR není souhlas zaměstnance považován za svobodný, pokud je tento souhlas podmínkou prodloužení pracovní smlouvy nebo uzavření nové pracovní smlouvy.

provedena za přítomnosti pověřeného člena podnikové rady nebo podnikového zmocněnce pro ochranu osobních údajů.[212]

Model třístupňové kontroly

Již v roce 2004 představila tehdejší zmocněnkyně Rady Evropy pro ochranu osobních údajů Waltraud Kotschy spolu se Sebastianem Reimerem model založený na třech stupních kontroly ze strany zaměstnavatele.[213] První rovinu kontroly představuje automatizovaný dohled nad zajištěním funkčnosti systému, druhou rovinu zjištění výrazných odchylek od standardního užívání komunikační infrastruktury a poslední stupeň kontrola konkrétních komunikačních údajů v případě podezření z porušení práva (např. pracovní smlouvy).
Automatizovaný dohled zahrnuje opatření proti počítačovým virům a jiným útokům neoprávněných osob na systém. Je zřejmé, že v této fázi zaměstnavatel nemůže rozlišit mezi firemní a soukromou komunikací. Oba způsoby komunikace mohou totiž ohrožovat funkčnost systému ve stejné míře. Zajištění této fáze kontroly je zpravidla v rukou administrátorů komunikačního systému. Ti mohou např. blokovat zprávy s podezřelými a nebezpečnými přílohami a informovat o tom příjemce zprávy.
Až na druhém stupni může administrátor zjistit, od kterého konkrétního zaměstnance vychází specifické riziko pro funkčnost IT systému. Tato kontrola může identifikovat zaměstnance, který stahuje příliš rozsáhlé soubory nebo přijímá zprávy s problematickými přílohami. Opatření přijatá v rámci druhého stupně kontroly představují zpracování osobních údajů, pro které čl. 13 GDPR dnes předpokládá, že zaměstnanec bude informován. Jelikož hlavní podíl na praktickém provedení druhé roviny kontroly má IT oddělení, je také na místě zajistit mlčenlivost administrátorů. Thomas Hartmann v této souvislosti přirovnal postavení IT oddělení k černé skřínce (*black box*) a vyjádřil naději, že zaměstnavatelé budou dodržovat požadavky na integritu správce systému.[214]
Souhru první a druhé roviny kontroly dokumentuje Wolfgang Goricnik pomocí jednoduchého příkladu. Zaměstnanec instaloval na svém pracovním počítači prvky, které reprodukovaly obrazy živé kamery monitorující vodní díru v poušti Kalahari, kam dotyčný zaměstnanec zřejmě zavítal během dovolené. Přiměřené užívání firemní komunikační infrastruktury bylo zaměstnavatelem povoleno, a občasné prohlížení obrazů živé kamery zřejmě nemohlo negativně ovlivnit pracovní výkon zaměstnance. Problém spočítal v tom, že neustálým stahováním velkého množství dat byla narušena funkčnost IT systému. Poté, co IT oddělení na základě komunikace se zaměstnancem zjistila původ problému, byl prvek odstraněn. Podstatné přitom je, že se o problému a jeho odstranění zaměstnavatel vůbec nemusel dozvědět.[215]
Až ve třetí fázi kontroly je jméno zaměstnance předáno zaměstnavateli, přičemž informována má být také podniková rada a člen podnikové rady se má také zúčastnit pohovoru zaměstnavatele se zaměstnancem.[216] První a druhý stupeň kontroly lze podle doktríny přeskočit pouze v případě bezprostředního nebezpečí pro komunikační systém zaměstnavatele nebo v případě podezření ze

[212] Srov. Grünanger/Goricnik (eds.) Arbeitnehmer-Datenschutz und Mitarbeiterkontrolle. Wien, 2018, str. 267.
[213] Kotschy, W., Reimer, S. Die Überwachung der Internet-Kommunikation am Arbeitsplatz: Ein Diskussionsbeitrag aus datenschutzrechtlicher Sicht, Zeitschrift für Arbeitsrecht und Sozialrecht, 2004/29, 169.
[214] Hartmann, Thomas. Die Beamten-Dienstrechtsnovelle als Modell für die Nutzung und Kontrolle von Internet am Arbeitsplatz? JusIT 2/2010, str. 50.
[215] Grünanger/Goricnik (eds.) Arbeitnehmer-Datenschutz und Mitarbeiterkontrolle. Wien, 2018, str. 259.
[216] Kotschy, W., Reimer, S. Die Überwachung der Internet-Kommunikation am Arbeitsplatz: Ein Diskussionsbeitrag aus datenschutzrechtlicher Sicht, Zeitschrift für Arbeitsrecht und Sozialrecht, 2004/29, 171.

spáchání trestného činu. Podle čl. 5 odst. 1 a čl. 13 GDPR však musí být zaměstnanec informován také v těchto výjimečných případech.[217] Wolfgang Goricnik se domnívá, že by zaměstnavatel mohl v uvedených případech nařídit také skrytý postup, ale vždy za dodržování zásady proporcionality. Získaná data by byla použitelná pouze v rámci soudního řízení a musela by být ihned vymazána po pravomocném ukončení řízení.[218]
Zde popsaný model třístupňové kontroly tedy poskytuje zaměstnavateli určitý návod, jak správně zohlednit zásadu proporcionality při užívání kontrolních nástrojů. V zásadě ladí tento model také s doporučeními pracovní skupiny pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů,[219] která ve svém stanovisku z června 2017[220] zdůraznila, že monitorování všech online aktivit zaměstnanců je zpravidla nepřiměřeným opatřením a že monitorování by mělo vždy být prováděno jen v nutném rozsahu.[221]
Jelikož Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod tvoří integrální součást rakouského ústavního pořádku, je třeba dbát též na dodržování standardů určeného Evropským soudem pro lidská práva. Když Velký senát ESLP řešil v případě Barbulescu v. Rumunsko[222] problém sledování soukromých chatových zpráv zaměstnance ze strany zaměstnavatele, stanovil několik zásad, které mají smluvní strany respektovat. Ve světle zásady proporcionality má být podle ESLP zohledněno:
- zda byl pracovník před dozorem informován o tom, že by jeho komunikace mohla být sledována,
- rozsah dozoru a narušení soukromí (zejména zda je obsah komunikace také ukládán),
- zda měl zaměstnavatel dostatečné důvody ke sledování komunikace a přečtení obsahu,
- jaké jsou důsledky systému sledování zpráv a jak je zaměstnavatelem využit,
- zda existují přiměřené ochranné mechanismy, které zajišťují, aby zaměstnavatel nemohl vzít na vědomí obsah zpráv, dokud zaměstnanec nebyl o této možnosti informován.

Lze dodat, že model navržený autory Kotschy a Reimerem rezonuje nejen v odborné literatuře,[223] ale také v judikatuře rakouských soudů.[224]

Závěr

V tomto článku jsme se věnovali rakouském přístupu k problému sledování chování zaměstnanců v kybernetickém prostoru. V první části článku jsme analyzovali kritéria užívání internetu pro soukromé účely na pracovišti. Dále jsme vymezili limity, které rakouské právo stanoví zaměstnavatelům, kteří usilují o kontrolu užívání internetu ze strany zaměstnanců. Jelikož relevantní právní normy až na zmíněné výjimky neupravují užívání internetu na pracovišti explicitně, je nutné konkrétní právní rámec odvozovat především z principů obsažených v rakouské ústavě včetně Evropské úmluvy o lidských právech, v GDPR a ve vnitrostátních zákonech. Právní praxe potvrzuje, že není vždy jednoduché správně vybalancovat zájmy

[217] Grünanger/Goricnik (eds.) Arbeitnehmer-Datenschutz und Mitarbeiterkontrolle. Wien, 2018, str. 260.
[218] Ibidem, 261.
[219] Pracovní skupina zřízená podle článku 29 směrnice 95/46/ES o ochraně o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.
[220] Opinion 2/2017 on data processing at work.
[221] Srov. také Vrbíková, B. Stanovisko Pracovní skupiny 29 k monitorování zaměstnanců na pracovišti i mimo něj (článek je dostupný na stránkách https://www.epravo.cz/top/clanky/stanovisko-pracovni-skupiny-29-k-monitorovani-zamestnancu-na-pracovisti-i-mimo-nej-106342.html).
[222] Stížnost č. 61496/08, rozsudek Velkého senátu ze dne 5. září 2017.
[223] Viz např. Hartmann, Thomas. Die Beamten-Dienstrechtsnovelle als Modell für die Nutzung und Kontrolle von Internet am Arbeitsplatz? JusIT 2/2010, str. 48-53.
[224] Viz např. VfGH (Verfassungsgerichtshof) G264/2015, VfGH KR1/2014. VwGH (Verwaltungsgerichtshof) 2011/17/0066, VwGH 2015/04/0011,

zaměstnavatele a zaměstnance ve světle principu proporcionality. Příslušná právní dogmatika, která byla rakouskou judikaturou a doktrínou zformulována ještě před účinností GDPR, z velké části přetrvává i v nových podmínkách. V zájmu právní jistoty odborníci na ochranu osobních údajů doporučují stanovení jasných interních pravidel v rámci tzv. *internet privacy policy*. Rakouská doktrína v tomto směru ladí s výše citovaným stanoviskem pracovní skupiny zřízené podle čl. 29,[225] které požaduje, aby zaměstnavatelé uplatňovali pravidla přijatelného používání spolu s pravidly na ochranu soukromí (privacy policies), přičemž mají popisovat přípustné používání sítě a vybavení organizace a mají důrazně a podrobně uvést, k jakému zpracování dochází. Lze dodat, že jasná pravidla budou velmi potřebná také v případě obnovení režimu home office pro mnoho zaměstnanců v důsledku případných dalších koronavirových vln.

[225] Opinion 2/2017 on data processing at work.

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
JERUZALÉMSKÁ 1283/9
110 00 PRAHA 1 – NOVÉ MĚSTO
ČESKÁ REPUBLIKA

Příloha

Kontrola povinností zaměstnavatele vyplývajících z ust. § 316 zákoníku práce a využití záznamů zejména z kamerových systémů při kontrole bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Seznam zkratek – právní předpisy

GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES
LZPS	Listina základních práv a svobod
k.ř.	zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
s.ř.	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
ZoIP	zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce
ZoOchÚ	zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
ZoP	zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
ZPr	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
ZZOÚ	zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů

Seznam zkratek – další zkratky

BAG	Bundesarbeitsgericht (Spolkový pracovní soud)
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NS	Nejvyšší soud České republiky
NSS	Nejvyšší správní soud České republiky
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
ÚOOÚ	Úřadu pro ochranu osobních údajů
ÚS	Ústavní soud České republiky

Úvodní poznámky

Metodika je výstupem vědecko-výzkumného projektu realizovaného v letech 2019 a 2020 Právnickou fakultou Univerzity Karlovy a Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v.v.i. Metodika byla zpracována týmem Právnické fakulty Univerzity Karlovy ve složení JUDr. Jakub Morávek, Ph.D., prof. JUDr. Jan Pichrt, Ph.D., JUDr. Jakub Tomšej, Ph.D., Mgr. Lucie Řehořová, Mgr. Aneta Průšová, JUDr. Vendula Mezeiová, LLM. a Mgr. Jitka Kubešová.

Základní vědecko-výzkumnou otázku projektu byla přípustnost záznamu z kamerového systému pořízeného z pracoviště zaměstnavatelem jako důkazního prostředku v rámci kontroly dodržování povinností zaměstnavatele podle předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci.

Takto formulovaná vědecko-výzkumná otázka implikuje několik souvisejících a navazujících otázek, konkrétně:

- obecně přípustnost některých důkazních prostředků ve státní kontrole;
- výklad ustanovení § 316 zákoníku práce, jde-li o sledování zaměstnanců;
- výklad a aplikaci souvisejících skutkových podstat přestupků podle ust. § 11a a § 24a zákona o inspekci práce;
- zda se uplatní a případně v jaké míře zásada zákazu nucení k sebeobviňování i v rámci státní kontroly;
- jak postupovat v případě překryvu kompetencí ÚOOÚ a inspekce práce a konkurence skutkových podstat přestupků podle zákona o inspekci práce a zákona o zpracování osobních údajů ve spojení s GDPR.

Výkladová část metodiky částečně vychází z dříve publikovaných výstupů projektu *Morávek, J. (ed.)* Důkazní prostředky a jejich přípustnost zejména se zaměřením na kamerové sledování. Praha: Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Ediční středisko. 2020,[226] a *Morávek, J. (ed.)* Zákaz nucení k sebeobviňování při činnosti inspektorátu práce. Právnická fakulta. Ediční středisko. 2020.[227]

[226] Dostupné viz https://rozkotova.cld.bz/PrF-UK/DUKAZNI-PROSTREDKY-Moravek.
[227] Dostupné viz https://rozkotova.cld.bz/PrF-UK/ZAKAZ-NUCENI-K-SEBEOBVINOVANI-Moravek.

Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
JERUZALÉMSKÁ 1283/9
110 00 PRAHA 1 – NOVÉ MĚSTO
ČESKÁ REPUBLIKA

Metodika je členě na na tyto části:

I. Podmínky přípustnosti důkazních prostředků 5
1. Zákonnost důkazních prostředků a důsledky porušení zásady zákonnosti 6
2. Test proporcionality 9

II. Výklad ust. § 316 zákoníku práce (zejména z hlediska kamerových systémů) 11
1. Schématické členění možných situací 11
2. Výklad ust. § 316 zákoníku práce z hlediska kamerových systémů 14
2.1. Dispozice s pracovními a s výrobními prostředky (§ 316 odst. 1 ZPr) 16
2.2. Kontrola nakládání s pracovními a s výrobními prostředky (ust. § 316 odst. 1 ZPr) 18
2.3. Narušování soukromí zaměstnance způsoby kontroly podle ust. § 316 odst. 2 ZPr – působnost 20
2.4. Narušování soukromí zaměstnance způsoby kontroly podle § 316 odst. 2 ZPr – závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele a kontrola 21
2.5. Informování zaměstnance (ust. § 316 odst. 3 ZPr) 24
2.6. Narušení listovního tajemství (ust. § 316 odst. 2, 3 ZPr) 24

III. Základní povinnosti podle právní úpravy na ochranu osobních údajů 27

IV. Výklad ust. § 11a a § 24a zákona o inspekci práce a uplatnění zásady *ne bis in idem* 35
1. Skutkové podstaty § 11a § 24a zákona č. 251/2005 Sb. z hlediska kamerových systémů 36
2. Zásada *ne bis in idem* 38

V. Zákaz nucení k sebeobviňování 47
1. *Nemo tenetur* v mezinárodních pramenech a v judikatuře mezinárodních soudů 47
2. *Nemo tenetur* v právním řádu České republiky 49
2.1. Šíře možného odmítnutí součinnosti 50
2.2. Odmítnutí součinnosti a právnické osoby 56
2.3. *Nemo tenetur* a soukromoprávní spory 57
2.4. Další související otázky 58
3. *Nemo tenetur* ve vztahu k činnosti inspekce práce 61
4. *Nemo tenetur* – kontrola dodržování BOZP a záznamy z kamerových systémů 64

VI. Další poznatky k aplikační praxi inspektorátů práce 65

VII. Výběr z judikatury 66
1. Záznamy a jejich přípustnost jako důkazních prostředků 66
Nejvyšší soud České republiky a nižší soudy 66
Nejvyšší správní soud České republiky 86
Ústavní soud České republiky 114
Evropský soud pro lidská práva 129

2. Zákaz nucení k sebeobviňování 135
Nejvyšší soud České republiky a nižší soudy 135
Nejvyšší správní soud a jiné správní soudy 156
Ústavní soud České republiky 167

I. Podmínky přípustnosti důkazních prostředků

Primární vědecko-výzkumnou otázkou projektu bylo, za jakých podmínek je možné připustit záznam z kamerového systému jako důkazní prostředek v rámci kontroly dodržování povinností zaměstnavatele na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, příp. v rámci navazujícího správního řízení trestního (řízení o přestupku).

Mezi státní kontrolou, jejíž procesní právní úprava je primárně obsažena v k.ř., a řízením o přestupku, příp. správním deliktu, jehož procesní právní úprava je obsažena v ZoP a dále případně v s.ř., je třeba důsledně lišit.

Účelem kontroly je dle ust. § 2 k.ř. zjišťovat, jak kontrolovaná osoba plní povinnosti, které jí vyplývají z právních předpisů nebo které jí byly uloženy na základě právních předpisů. Cílem je v časově ohraničeném období zjistit skutečný stav věcí, nikoli zajistit nápravu či uložit trest. Kontrola není správním řízením. Tím se dle ust. § 9 s.ř. míní postup správního orgánu, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva anebo povinnosti jmenovitě určené osoby, nebo jímž se v určité věci prohlašuje, že taková osoba práva nebo povinnosti má anebo nemá.

Státní kontrola je postupem orgánu veřejné moci, resp. správního orgánu, podle části čtvrté správního řádu.

Ust. § 28 k.ř. se odkazuje ve vztahu ke státní kontrole na subsidiární použití správního řádu. S ohledem na charakter státní kontroly je v této souvislosti stěžejní ust. § 154 s.ř.; zejména v případě ustanovení a institutů podle části druhé správního řádu je třeba důsledně zvažovat jejich použití v kontextu smyslu a účelu státní kontroly.

V této souvislosti lze mj. také odkázat na hojně citované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ve věci sp. zn. 7 A 98/99, které, byť se vztahuje k dřívější právní úpravě, vystihuje vztah obou institutů: „*… nelze směšovat a zaměňovat provádění kontroly se správním řízením. Jde o dvě zcela odlišné a samostatné činnosti orgánů státní správy upravené samostatnými zákony ... Samotná kontrola je ukončena sepsáním protokolu o kontrolním zjištění, respektive rozhodnutím o námitkách, pokud jsou kontrolovanou osobou proti protokolu vzneseny. Pro postup při prováděné kontrole neplatí správní řád, protokol o kontrole, který je výsledkem kontroly, není správním rozhodnutím, není rozhodnutím o právech a povinnostech kontrolované osoby, obsahuje pouze kontrolní zjištění, spočívající v popisu zjištěných skutečností s uvedením případně zjištěných nedostatků a označení ustanovení právních předpisů, které byly porušeny ... Teprve po ukončení kontroly (tj. sepsání protokolu, popřípadě ukončení řízení o námitkách kontrolovaných osob) může (ale nemusí) následovat správní řízení, jehož výsledkem je správní rozhodnutí, kterým je rozhodováno o právech a povinnostech kontrolovaných osob*.“

Byť jsou tedy kontrola a správní řízení, příp. přestupkové řízení jako zvláštní druh správního řízení, dva odlišné instituty s odlišným účelem (cílem kontroly by nemělo být opatřovat důkazní prostředky pro správní řízení trestní), nelze přehlížet jejich možné vzájemné souvislosti a návaznosti. Tento aspekt je stěžejní zejména v případech, kdy je kontrolující orgán současně nadán pravomocí s kontrolovanou osobou vést správní řízení trestní, jak je tomu i u inspekce práce.

Konkrétně nelze přehlížet, že kontrolní protokol může být (a často také je – viz část V.) i jediným podkladem či jedním z podkladů pro vydání rozhodnutí ukládající účastníku řízení (původně kontrolovanému) povinnost či sankci (ust. § 51, § 150 s.ř. a dále ust. § 81 ZoP). Stejně tak jako fakt, že důkazní prostředky shromážděné v kontrole mohou být za určitých podmínek dále použity ve správním řízení trestním.

Jinak a struně řečeno, zachování práva na spravedlivý proces (čl. 36 an. LZPS) si žádá, má-li být důkazní prostředek získaný v kontrole využit bez dalšího ve správním řízení trestním, resp. má-li být kontrolní protokol vzat za podklad rozhodnutí ve správním řízení trestním, aby předmětný důkazní prostředek, resp. důkazní prostředky, z nich vychází

kontrolní protokol, byly pořízeny způsobem odpovídajícím správnímu řízení;[228] krom jiného musí být zachována zásada *legality* a princip *nemo tenetur se ipsum accusare.*[229]

Jelikož v případě inspekce práce je velice úzká souvislost mezi kontrolou a správním řízením trestním, zaměřuje se předkládaná metodika na oba zmíněné principy. Jejich odpovídající reflexe si přitom žádá, jak vyplyne z následně uvedeného, mj. podrobnější výklad k ust. § 316 ZPr, jde-li o sledování zaměstnanců, a dále také ke skutkovým podstatám přestupků podle ust. § 11a a § 24a ZoIP a základním povinnostem podle právní úpravy na ochranu osobních údajů.

1. Zákonnost důkazních prostředků a důsledky porušení zásady zákonnosti

Zásada legality (ust. § 2 odst. 2 s.ř.), která staví na zásadě enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí (čl. 2 odst. 2 LZPS), je z hlediska dokazování ve správním řízení reflektována ust. § 51 odst. 1 s.ř., dle kterého „*K provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.*“

Zákonnost lze v rámci dokazování vnímat v několika polohách:
- **(a)** důkazní prostředek musí být získán od jeho držitele zákonným způsobem,
- **(b)** držitel důkazního prostředku jej pořídil zákonně (možné výjimky viz níže),
- **(c)** důkazní prostředek bude v řízení zákonným způsobem proveden,
- **(d)** hodnocení důkazů bude zákonné.

Z hlediska porušení zákonnosti lze ve vztahu k předmětu zkoumání rozlišovat mezi:

1) ***absolutně neúčinnými důkazy*** – absolutně neúčinný důkaz trpí nezhojitelnou vadou, která působí jeho nezákonnost. K takovému důkazu nelze v řízení přihlížet a musí být vyloučen při hodnocení zjišťovaného skutkového stavu věci.

   Příkladem takového důkazu je svědecká výpověď nebo jiná aktivní součinnost, která byla poskytnuta bez dřívějšího poučení o možnosti odepřít součinnost, jak plyne ze zásady *nemo tenetur*.

   Podobně však může být nezákonným důkazem (z hlediska základní vědecké-výzkumné otázky projektu) nelegálně pořízený důkazní prostředek soukromou osobou, včetně záznamu z kamerového systému. Přípustnost takového důkazu v řízení však není *a priori* vyloučena. V těchto případech je úlohou správního orgánu poměřit (v kontextu testu proporcionality – viz například ÚS ve věci sp. zn. Pl. ÚS 4/94)[230] v kolizi stojící zájmy/základní práva a svobody s veřejným zájmem na zjištění stavu věci a dodržování zákonných povinností, příp. veřejným zájmem na veřejnoprávním postihu deliktních jednání. V případě kamerových systémů tedy primárně na straně jedné zájmem na ochranu soukromí a osobních údajů zaznamenané osoby a na straně druhé veřejným zájem na objasnění okolností věci.

   Komplexně se k této otázce vyjádřil Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 7 As 36/2017, v níž se odkazoval na své rozhodnutí ve věci sp. zn. 2 As 45/2010.[231]

---

[228] „Nikdo není povinen žalovat sám na sebe (obvinit sám sebe)“ – *Kincl. J.* Dicta et regulae Iuris aneb právnické mudrosloví latinské, Univerzita Karlova Praha, 1990, str. 171; v podrobnostech viz část V.
[229] Tamtéž.
[230] Blíže viz bod 2. části I.
[231] Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 7 As 36/2017 mj. uvedl (zvýraznění provedeno autory): „*Zaznamenání podoby a počínání osoby v konkrétním místě a čase lze posoudit i jako pořízení obrazového záznamu týkajícího se fyzické osoby, které taktéž požívá ochrany před zneužitím, v souladu s výslovnou dikcí § 12 odst. 1 občanského zákoníku. Podmínkou sine qua non však je způsobilost takového záznamu identifikovat zaznamenanou osobu (…). Aby mohlo dojít k neoprávněnému zásahu do tohoto osobnostního práva, musí být takový projev bez svolení dotčené osoby či zákonné licence (…) minimálně zaznamenán; z hlediska řešené problematiky s ním pak navíc musí být následně nakládáno. Platí tedy, že předmětné osobnostní právo nemůže být obrazovým záznamem atakováno, nepostačí-li tento záznam k identifikaci osoby; v opačných případech je nutno vycházet z toho,*

2) ***relativně neúčinnými důkazy*** – relativně neúčinný důkaz trpí vadou, která působí jeho nezákonnost, přičemž tato vada může být odstraněna. Důkaz může být v řízení použit, bude-li vada odstraněna. Typicky se jedná o důkazy, jejichž provedení si žádá souhlas určitého orgánu, který prozatím nebyl udělen; například se může jednat o zproštění povinnosti mlčenlivosti určité osoby podle zvláštních právních předpisů.

3) ***formálně vadnými důkazy*** – jedná se o důkaz, který trpí formální vadou, která však nemá vliv na jeho vypovídací hodnotu, přičemž tato vada je odstranitelná (například může jít o nepřesné označení totožnosti svědka atp.).

Shodný přístup, který plyne z naznačeného rozlišování, lze nalézt i v zahraničních právních úpravách. Jde o relativně tradiční teoretický konstrukt.

Například ve Spolkové republice Německo nezákonné pořízení důkazního prostředku také nutně neznamená nepoužitelnost v řízení. Pro civilní soudní řízení je tamními procesní předpisy soudu uloženo zohlednit v rozhodování všechny výroky a důkazy předložené procesními stranami.[232] Dále bylo dovozeno, že za důkaz nelze v soudním řízení použít informace, při jejichž získání byly porušeny právní předpisy, jestliže příslušná právní povinnost se svým porušením (a to i implicitně) takový následek předpokládá. Uvedené přichází v úvahu v případě, kdy došlo při opatřování důkazu k porušení práv chráněných ústavními předpisy, a to zejména pokud by provedení daného důkazu před soudem znamenalo prohloubení nebo další trvání zásahu do ústavně chráněných práv.[233, 234]

že k zásahu do tohoto práva došlo, neboť takový projev je zaznamenán a je s ním nakládáno pro potřeby dokazování." Je přitom důležité, zda byl obrazový záznam pořízen orgánem veřejné moci, či zda je jeho původcem soukromá osoba: „Zjednodušeně řečeno, ***existoval-li mezi pořizovatelem záznamu a dotčenou osobou (do jejíhož osobnostního práva bylo záznamem zasaženo) vztah vertikální, musí být takový postup zákonem výslovně předpokládán a musí být striktně splněny všechny podmínky zákonem vyžadované; existuje-li mezi těmito subjekty vztah horizontální, nelze takový záznam, i při nesplnění všech s tím spojených zákonných omezení, pro potřeby dokazování a priori vyloučit.*** *(…) Pokud je kamerové snímání prováděno nikoli náhodně, ale systematicky a je-li z něho prováděn záznam, umožňující následně provést identifikaci osoby (…), jde mimo jakoukoli pochybnost o zpracování osobních údajů (…) a tato činnost proto podléhá též reglementaci citovaného zákona. Za této situace (…) je tedy provedení kamerového záznamu (tedy zpracovávání osobních údajů) zásadně podmíněno souhlasem dotčené osoby (…). Není-li tohoto souhlasu, a není-li zároveň dána některá z výjimek z tohoto pravidla, uvedených v § 5 odst. 2 větě druhé citovaného zákona (…), jde o zpracování osobních údajů prováděné v rozporu se zákonem a dochází tím tedy i k neoprávněnému zásahu do soukromí dotčené osoby (…) Není sporu o tom, že každý, kdo hodlá jako správce zpracovávat osobní údaje, je povinen (vyjma případů uvedených v § 18 zákona o ochraně osobních údajů) učinit u Úřadu kvalifikované oznámení (§ 16 odst. 1 a 2 zákona)." Provozování kamerového systému bez předchozího oznámení a zápisu do registru nicméně nemá bez dalšího za následek neoprávněnost zpracovávání osobních údajů, neboť „v případech, kdy mezi pořizovatelem obrazového záznamu a subjektem, který je na něm zaznamenán, existuje horizontální vztah, nemusí ani případné porušení právních předpisů chránících osobnostní práva dotčeného subjektu vždy a nutně znamenat nepoužitelnost tohoto důkazního prostředku jako důkazu. V těchto případech proto bude nutné provést jistý test proporcionality, kdy na straně jedné bude uvažováno o legitimitě cíle, kterého má být prostřednictvím provedení tohoto důkazu dosaženo, na straně druhé musí být posouzena přiměřenost užitého postupu, a to vždy přísně individuálně. (…)* ***Zájem na odhalení a potrestání společensky nežádoucího chování tedy především nemůže a priori převážit nad ústavně zaručeným právem na nedotknutelnosti soukromí osoby či obecněji její integrity. Kromě samotné závažnosti protispolečenského jednání, stran kterého je řízení vedeno, je tak vždy (a především) nutno uvážit, jaký byl důvod pořízení kamerového záznamu soukromou osobou, tedy sledovala-li jím legitimní, obecně právem aprobovaný cíl, či naopak jeho účelem bylo například neoprávněně zasahovat do práv jiného (zejména cílené narušování soukromí).*** *Směřoval-li například k ochraně majetku pořizovatele, je nutno uvážit, zda pořízení kamerového záznamu bylo jediným možným způsobem k dosažení tohoto cíle, či zda se nabízely i jiné možnosti, méně zasahující do právní sféry jiných osob."*
Podrobně k tomuto v konkrétním případě viz například Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 28 A 11/2015.

[232] Dle ustanovení § 286 civilního procesního řádu (německy Zivilprozessordnung) ve smyslu článku 103 odst. 1 Grundgesetz.

[233] Rozsudek BAG ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. 2 AZR 848/15.

[234] Nahrávka pořízená zaměstnavatelem prostřednictvím videokamery instalované v rozporu se zákonnými podmínkami zde tak zpravidla není použitelná v rámci soudního řízení z důvodu zásahu do soukromí zaměstnance a jeho osobnosti chráněné ústavními předpisy – viz rozsudek BAG ze dne 21.11.2013, sp. zn. 2 AZR 797/11

V rámci postupu inspektorátů práce při kontrole dodržování povinností na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci při využívání záznamů z kamerových systémů může být zákonnost v rámci dokazování porušena nejčastěji

- v případě specifikovaném pod písm. a), konkrétně když nebude odpovídajícím způsobem reflektována zásada zákazu nucení k sebeobviňování, čehož důsledkem je absolutní neúčinnost získaného důkazu. Tuto vadu nelze zhojit.
- v případě specifikovaném pod písm. b), tedy pokud byl záznam soukromou osobou pořízen nezákonným způsobem, může být důsledkem absolutní neúčinnost důkazu. Takový důkaz je možné použít pouze, obstojí-li z hlediska kritérií specifikovaných NSS ve věci sp. zn. 7 As 36/2017.

S ohledem na uvedené je dále věnována pozornost výkladu ust. § 316 ZPr z hlediska provozování kamerových systémů, kdy cílem je poukázat na zákonné podmínky pro legální pořízení kamerového záznamu. Stejně tak jsou v základu přiblíženy základní povinnosti podle právní úpravy na ochranu osobních údajů. Zhodnocení povinností podle obou právních úprav je rozhodné k posouzení otázky, zda byl důkaz pořízen zákonně.

Připojen je také výklad k testu přiměřenosti v kontextu otázky přípustnosti nelegálně pořízeného důkazu.

Konečně je pozornost zaměřena na skutkové podstaty přestupků podle zákona o inspekci práce spolu se zmínkou k přestupkům podle právní úpravy na ochranu osobních údajů, to vše v kontextu zásad *nemo tenetur*.

Stranou výkladu je naopak zcela a cíleně ponechána právní úprava ust. § 316 odst. 4 ZPr a navazující právní úprava přestupkového práva, tj. skutkové podstaty přestupků podle zákona o inspekci práce v částech navazujících na ust. § 316 odst. 4 ZPr. Důvodem je, že v tomto případě jde o úplný překryv právní úpravy zákoníku práce s právní úpravou na ochranu osobních údajů, resp. otázku shromažďování a zpracování osobních údajů je třeba řešit komplexně podle právní úpravy na ochranu osobních údajů. Tato má s ohledem na svou komplexnost a základ v evropské legislativě jako speciální přednost, nehledě na fakt, že byla přijata později.

I kvůli právní jistotě tudíž nelze předpokládat a doporučit uplatňování pravomocí ke kontrole ust. § 316 odst. 4 ZPr a trestání za porušení těchto povinností ze strany inspekce práce, ledaže by inspekce práce byla vůči Komisi EU deklarována jako další orgán veřejné moci určený k výkonu pravomocí na úseku ochrany osobních údajů ve smyslu GDPR.

2. Test proporcionality

Test proporcionality má z hlediska řešené problematiky úlohu nástroje zvažování přípustnosti důkazního prostředku při poměřování zákonnosti ve vztahu k důkazním prostředkům ve smyslu bodu 1) shora. Stejně tak má ale i význam v kontextu ust. § 316 ZPr a GPDR ve vztahu k posuzování otázky přípustnosti pořizování kamerového záznamu či přípustnosti sledování.

Test proporcionality je primárně prostředkem poměřování v konfliktu stojících hodnot prezentovaných základními lidskými právy a svobodami. Nejde přitom pouze o interpretační a aplikační prostředek pro konkrétní případ. Test

---

Lze však vysledovat i některé výjimky, kdy soud uznal za přípustný videozáznam pořízený zaměstnavatelem v rozporu s právními předpisy. Předpokladem bylo dodržení základních zásad sledování a zcela jasně převažující zájem zaměstnavatele nad zájmem zaměstnance. Viz například rozhodnutí BAG ze dne 22. 9. 2016, sp. zn. 2 AZR 848/15, ve kterém soud připustil provedení nahrávky ze skryté videokamery, kterou zaměstnavatel původně instaloval s cílem odhalit zaměstnance, u nichž měl podezření, že kradou z prostoru pokladen krabičky cigaret, nicméně díky záznamu zjistil podvod s penězi za vratné lahve spáchaný zcela jiným zaměstnancem. V daném případě převážil zájem zaměstnavatele nad zájmem zaměstnanců a videozáznam byl tak proveden jako důkaz v rámci soudního sporu týkajícího se oprávněnosti výpovědi.
Ke stejnému závěru dospěl BAG rovněž ve svém rozhodnutí ze dne 20.10.2016, sp. zn. 2 AZ395/15, ve kterém konstatoval, že nezískání souhlasu podnikové rady se zavedením technických prostředků ke sledování zaměstnanců na pracovišti nevede automaticky k zákazu použití výsledků takového sledování v soudním řízení, pokud byly splněny základní zásady monitoringu.

proporcionality je i nástrojem poměřování hodnot, který by měl (racionální) zákonodárce užít při nastavování mezí objektivního práva (přijímání právních předpisů).[235]

Test proporcionality je fakticky (primárně) interpretačním prostředkem (metodou), který má svůj původ v judikatuře Spolkového ústavního soudu. Ten jej formuloval po druhé světové válce, kdy byl nově postaven před otázku, jak se vypořádat s konfliktem explicitně vyjádřených základních práv a svobod (jimi představovaných hodnot/dober). Od dob Savignyho jde o první (podstatnější)[236] další rozšíření interpretačního instrumentária. Na rozdíl od Savignyho prostředků výkladu však test proporcionality (pravděpodobně) ještě stále nemá konečnou podobu.

V právním řádu České republiky nalezneme vyjádření zásady přiměřenosti pro případ kolize základních lidských práv a svobod (hodnot, které prezentují), z níž vzpomínaný test vychází, primárně v článku 4 odst. 1 a 4 LZPS. Jeho prostřednictvím ústavodárce apeluje s odkazem právě na princip proporcionality na maximální možné zachování (šetření) základních práv a svobod (zájmů a hodnot), která prezentují.

Omezení základních práv a svobod je v kontextu principu přiměřenosti možné pouze tehdy, jedná-li se o zásah, který je pro dosažení sledovaného cíle (vytyčeného zákonodárcem přímo v tomto právním předpisu, obecně pak v konkrétních právních vztazích konkrétním subjektem v mezích objektivního práva):

a) ***vhodný*** - kritérium je naplněno, lze-li objektivně a s přihlédnutím ke všem reálně uvažovatelným limitům zvoleným prostředkem cíle dosáhnout,

b) ***nutný*** - kritérium je naplněno, jestliže není možné užití jiného, objektivně srovnatelného prostředku, jímž by bylo možné cíle dosáhnout při menším zásahu do chráněných zájmů;

c) ***přiměřený v užším slova smyslu*** - kritérium je naplněno, jestliže lze důvodně očekávat, že dosažený prospěch bude větší nežli nepříznivý následek.

K testu přiměřenosti se poprvé Ústavní soud České republiky explicitně vyjádřil v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/94: „*Při posuzování možnosti omezení základního práva či svobody ve prospěch jiného základního práva resp. svobody lze stanovit tyto podmínky, za jejichž splnění má prioritu jedno základní právo či svoboda:*

První podmínkou je jejich vzájemné poměřování, druhou je požadavek šetření podstaty a smyslu omezovaného základního práva resp. svobody (čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod).

Vzájemné poměřování ve vzájemné kolizi stojících základních práv a svobod spočívá v následujících kritériích:

Prvním je kritérium vhodnosti, tj. odpověď na otázku, zdali institut, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout sledovaný cíl (ochranu jiného základního práva). V daném případě lze přisvědčit zákonodárci, že institut anonymního svědka umožňuje dosáhnout cíl, tj. zabezpečit ochranu nedotknutelnosti jeho osoby.

Druhým kritériem poměřování základních práv a svobod je kritérium potřebnosti, spočívající v porovnávání legislativního prostředku, omezujícího základní právo resp. svobodu, s jinými opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod. Odpověď na splnění kritéria potřebnosti v daném případě není jednoznačná: stát kromě legislativní konstrukce, umožňující anonymitu svědka, může k jeho ochraně použít i jiné prostředky (např. využití anonymní výpovědi pouze jako kriminalistického prostředku pro další vyšetřování, poskytnutí ochrany svědkovi atd.).

Třetím kritériem je porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv. V posuzovaném případě jedním z nich je právo na řádný proces, zabezpečující právo na osobní svobodu, druhým je právo na osobní nedotknutelnost. Tato základní práva jsou prima facie rovnocenná.

---

[235] K tomuto srov. např. *Ondřejek, P.* Princip proporcionality a interpretace omezení základních práv v ústavním právu in *Gerloch, A., Tryzna, J., Wintr, J. a kol*. Metodologie interpretace práva a právní jistota, Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 258 a násl.

236 Z nejnovějších vědeckých pojednání zabývajích se podrobnou analýzou (mj.) toho, *„zda klasická čtveřice jazykového, systematického, historického a teleologického výkladu je nutně výlučná“,* odkazujeme na monografii *Wintr, J.*, Metody a zásady interpretace práva. 2. vydání, Praha: Auditorium 2019 (cit. ze str. 28).

Porovnávání závažnosti v kolizi stojících základních práv (po splnění podmínky vhodnosti a potřebnosti) spočívá ve zvažování empirických, systémových, kontextových i hodnotových argumentů. Empirickým argumentem lze chápat faktickou závažnost jevu, jenž je spojen s ochranou určitého základního práva (v posuzovaném případě jde o nárůst případů vyhrožování a zastrašování svědků ze strany organizovaného zločinu). Systémový argument znamená zvažování smyslu a zařazení dotčeného základního práva či svobody v systému základních práv a svobod (právo na řádný proces je v této souvislosti součástí obecné institucionální ochrany základních práv a svobod). Kontextovým argumentem lze rozumět další negativní dopady omezení jednoho základního práva v důsledku upřednostnění jiného (v daném případě možnost zneužití institutu anonymního svědka v trestním procesu). Hodnotový argument představuje zvažování pozitiv v kolizi stojících základních práv vzhledem k akceptované hierarchii hodnot.“

II. Výklad k ust. § 316 zákoníku práce (zejména z hlediska kamerových systémů)

Provozování kamerových systémů v prostorech pracovišť (ať již se záznamem, nebo bez záznamu) je regulováno řadou právních předpisů a dochází zde do určité míry k souběhu, resp. ke křížení pravomocí ÚOOÚ a inspekce práce.

V řadě případů jsou pracoviště přístupná vedle zaměstnanců ve smyslu pracovněprávních předpisů i jiným osobám, osobám s odlišným právním režimem. Lze jmenovat například

- státní zaměstnance ve smyslu zákona o státní službě, či
- příslušníky bezpečnostních sborů,
- osoby vykonávající funkci v právnické osobě, jako jsou statutární zástupci a členové jiných orgánů,
- společníky obchodních korporací a osoby v obdobném postavení v rámci jiných právnických osob, které vykonávají pro právnickou osobu práci, avšak nikoliv v pracovněprávním vztahu (typicky společníky s.r.o. činné pro společnost), a konečně také
- osoby nemající žádný vztah k osobě pořizující záznam (klienti, zákazníci atd.).

Právní režimy těchto osob z hlediska podmínek pro pořizování záznamu se mohou lišit. Kompetencí provádět kontrolu z hlediska plnění zákonných podmínek ve vztahu k ochraně soukromí ve smyslu ust. § 316 ZPr je inspekce práce nadána pouze ve vztahu k zaměstnancům a pouze v určitých případech.

1. Schématické členění možných situací

Schematicky lze uvést tyto situace:

1) pořizování záznamu mající definiční znaky zpracování osobních údajů

a) *zaměstnanci – sledovaní ze strany zaměstnavatele v případech dle ust. § 316 odst. 2 ZPr* – na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v zákoníku práce a právní úprava na ochranu osobních údajů.

Inspekce práce má pravomoc provádět státní kontrolu z hlediska podmínek a povinností podle ust. § 316 odst. 2 a 3 ZPr a případně pravomoc trestat podle ust. § 11a a § 24a ZoIP.

ÚOOÚ svědčí pravomoc kontrolovat a případně trestat podle ZoZP ve vztahu k povinnostem, kterých se nedotýká ust. § 316 odst. 2 (právní důvod pořizování záznamu) a ust. § 316 odst. 3 ZPr (informační povinnost), jako jsou zabezpečení zpracování osobních údajů, ohlašování a oznamování případů porušení zabezpečení atd., příp. ve vztahu k těm částem povinností podle GPDR, které jmenovaná ustanovení zákoníku práce zcela nevyčerpávají (informační povinnost podle GDPR je širší než podle ZPr).

Zaměstnancům svědčí právo na náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle GDPR.

b) ***zaměstnanci – pořizování záznamu ze strany zaměstnavatele v případech, které neodpovídají ust. § 316 odst. 2 ZPr*** – na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v zákoníku práce a v právních předpisech na ochranu osobních údajů.

Inspekce práce nemá v těchto věcech pravomoc provádět státní kontrolu a veřejnoprávní postih.

Je dána pravomoc ÚOOÚ jak ve směru ke státní kontrole, tak ke správnímu trestání.

Zaměstnanci svědčí právo na náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle GDPR.

c) ***státní zaměstnanci podle zákona o státní službě, příslušníci bezpečnostních sborů, vojáci z povolání, úředníci územně samosprávných celků atd.*** – na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená ve zvláštním právním předpise, příp. není-li v takovém předpise speciální právní úprava, řídí se zákoníkem práce (odkazuje-li se na něj, příp. použije-li se subsidiárně), nebo občanským zákoníkem. Dále může být aplikovatelná i právní úprava na ochranu osobních údajů – buďto obecná, nebo zvláštní.

Pravomoc inspekce práce z hlediska provádění státní kontroly a veřejnoprávní postihu v těchto případech není vyloučena. Kompetenci je třeba pro ten který případ zkoumat s ohledem na obsah příslušných právních předpisů. Může být také dána pravomoc zvláštního orgánu dohledu.

Je dána pravomoc ÚOOÚ k provádění státní kontroly a správního trestání, příp. jiného zvláštního orgánu dohledu.

Lze uplatnit náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle GDPR, příp. podle zvláštního právního předpisu.

d) ***osoby vykonávající funkci v právnické osobě (například statutární zástupci), členové společností činní pro společnost atd.*** - na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v občanském zákoníku a právní úprava na ochranu osobních údajů.

Inspekce práce nemá v těchto věcech pravomoc provádět státní kontrolu a veřejnoprávní postih.

Je dána pravomoc ÚOOÚ jak k provádění státní kontroly, tak i správního trestání.

Lze uplatnit náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle GDPR.

e) ***třetí osoby (veřejnost)*** - na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v občanském zákoníku a právní úprava na ochranu osobních údajů.

Inspekce práce nemá v těchto věcech pravomoc provádět státní kontrolu a veřejnoprávní postih.

Je dána pravomoc ÚOOÚ jak k provádění státní kontroly, tak i správního trestání.

Lze uplatnit náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle GDPR.

2) ***jiné případy zasahování do soukromí prostředky sledování (například on-line kamerový systém), které nemají definiční znaky zpracování osobních údajů***

a) ***zaměstnanci – sledovaní ze strany zaměstnavatele v případech dle ust. § 316 odst. 2 ZPr způsobem, který není zpracováním osobních údajů*** – na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v zákoníku práce.

Inspekce práce má pravomoc provádět státní kontrolu z hlediska splnění podmínek a povinností podle ust. § 316 odst. 2 a 3 ZPr a případně trestat podle ust. § 11a a § 24a ZoIP.

ÚOOÚ nesvědčí pravomoc kontrolovat a ani trestat.

Zaměstnancům svědčí právo na náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle pracovněprávních předpisů.

b) ***zaměstnanci – zasahování do soukromí prostředky moderní techniky v případech, které neodpovídají ust. § 316 odst. 2 ZPr*** – na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v zákoníku práce.

Inspekce práce nemá v těchto věcech pravomoc provádět státní kontrolu a veřejnoprávní postih. Není dána ani pravomoc ÚOOÚ.

Zaměstnanci svědčí právo na náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle pracovněprávních předpisů.

c) ***státní zaměstnanci podle zákona o státní službě, příslušníci bezpečnostních sborů, vojáci z povolání, úředníci územně samosprávných celků atd.*** – na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená ve zvláštním právním předpise, příp. není-li v takovém předpise speciální právní úprava, řídí se zákoníkem práce (odkazuje-li se na něj, příp. použije-li se subsidiárně), nebo občanským zákoníkem.

Pravomoc inspekce práce z hlediska provádění státní kontroly a veřejnoprávní postihu v těchto případech není vyloučena. Kompetenci je třeba pro ten který případ zkoumat

s ohledem na obsah příslušných právních předpisů. Může být také dána pravomoc zvláštního orgánu dohledu.

Lze uplatnit náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle zvláštního právního předpisu.

d) ***osoby vykonávající funkci v právnické osobě (například statutární zástupci), členové společností činní pro společnost atd.*** - na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v občanském zákoníku.

Inspekce práce nemá v těchto věcech pravomoc provádět kontrolu a veřejnoprávní postih. Není dána ani pravomoc ÚOOÚ.

Lze uplatnit náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle občanského zákoníku.

e) ***třetí osoby (veřejnost)*** - na situaci, z hlediska definice podmínek, za kterých lze zasáhnout do osobnosti, dopadá právní úprava obsažená v občanském zákoníku.

Inspekce práce nemá v těchto věcech pravomoc provádět kontrolu a veřejnoprávní postih. Není dána ani pravomoc ÚOOÚ.

Lze uplatnit náhradu újmy (hmotné i nehmotné) podle občanského zákoníku.

Metodika se dále zaobírá pouze situacemi popsanými pod body 1 písm. a) a 2 písm. a) s tím, že přibližuje rozdíl mezi těmito situacemi a situacemi popsanými pod body 1 písm. b) a 2 písm. b). Zákonné podmínky předepsané pro sledování, resp. pořizování záznamů pro tyto případy jsou podstatné ve vztahu k otázce přípustnosti předmětných důkazních prostředků.

V případech, kdy je zde souběžná pravomoc inspekce práce a ÚOOÚ, je třeba dbát zásady *ne bis in idem*.[237]

2. Výklad ust. § 316 zákoníku práce z hlediska kamerových systémů

Právní úprava obsažená v ust. § 316 ZPr[238] ***dopadá na zaměstnance činné pro zaměstnavatele jak v pracovním poměru, tak na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr*** (dohoda o provedení práce, dohoda o pracovní činnosti).

---

[237] Blíže viz část V.

[238] Ustanovení § 316 zákoníku práce:

(1) Zaměstnanci nesmějí bez souhlasu zaměstnavatele užívat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky ani jeho telekomunikační zařízení. Dodržování zákazu podle věty první je zaměstnavatel oprávněn přiměřeným způsobem kontrolovat.

(2) Zaměstnavatel nesmí bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele narušovat soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele tím, že podrobuje zaměstnance otevřenému nebo skrytému sledování, odposlechu a záznamu jeho telefonických hovorů, kontrole elektronické pošty nebo kontrole listovních zásilek adresovaných zaměstnanci.

(3) Jestliže je u zaměstnavatele dán závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, který odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů podle odstavce 2, je zaměstnavatel povinen přímo informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění.

(4) Zaměstnavatel nesmí vyžadovat od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem uvedeným v § 3. Nesmí vyžadovat informace zejména o

Ustanovení se dotýká několika oblastí, jejichž společným znakem je, jak se podává z označení hlavy VIII části 13 ZPr, do níž je ustanovení zařazeno, stejně tak jako z důvodové zprávy k § 316 ZPr,[239] jednak ochrana majetkových zájmů zaměstnavatele (čl. 11 LZPS) a jednak ochrana osobních práv (osobnostních práv) zaměstnance, zejména soukromí, osobních údajů a listovního tajemství (čl. 7, 10, 13 LZPS).

Ve vztahu k ochraně majetkových zájmů zaměstnavatele je z hlediska předmětného ustanovení podstatné, zda tyto zájmy a s nimi související kontrola mají být chápány v úzkém smyslu slova, tj. výlučně jako kontrola nakládání s pracovními prostředky ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr za účelem ochrany majetkových zájmů zaměstnavatele, nebo v širokém smyslu slova. Ve druhém případě by tak šlo o kontrolu jak nakládání s pracovními prostředky podle § 316 odst. 1 ZPr, tak i o dodržování jiných pracovněprávních povinností zaměstnance, jejichž porušení by mohlo mít negativní dopad do majetkové sféry zaměstnavatele, tj. včetně např. kontroly nakládání s jinými věcmi během výkonu práce než těmi, které jsou uvedeny v § 316 odst. 1 ZPr (např. se zbožím atp.), kontroly dodržování povinností v oblasti pracovní doby atp.

Z dikce § 316 odst. 3 ZPr, kde se hovoří o *„zavedení kontrolních mechanismů“* (v těchto slovech lze vidět odkaz na § 316 odst. 1 ZPr), by bylo možné usuzovat na první z variant. Jelikož je však v § 316 ZPr zařazen ještě zcela nesouvisející odst. 4, a jelikož se v § 316 odst. 2 hovoří mj. o písemnostech adresovaných zaměstnanci, stejně jako o elektronické poště směřované zaměstnanci, tedy o skutečnostech nemajících vztah k povinnosti podle § 316 odst. 1 ZPr, je třeba se přiklonit ke druhé z možností, tj. ***vztáhnout dané ustanovení (zejména § 316 odst. 2, 3 ZPr) jak ke kontrole ve smyslu odst. 1, tak obecně ke kontrole zaměstnance.***

Ustanovení (§ 316 odst. 1 ZPr) váže a v základu reaguje na základní práva a povinnosti subjektů základního pracovněprávního vztahu tvořící jeho obsah. Ten je obsahově definován (ust. § 38 ZPr) povinností zaměstnance vykonávat v pracovní době pro zaměstnavatele práci podle pracovní smlouvy dle jeho pokynů, kdy pouze (nejde-li o zákonem uznané překážky v práci, u nichž se stanoví něco jiného) za výkon práce zaměstnanci od zaměstnavatele náleží pracovněprávní odměna (mzda, plat, odměna z dohody). Dále reflektuje podstatu vlastnického práva, když zdůrazňuje výlučné právo zaměstnavatele rozhodovat o způsobu využití pracovních a výrobních prostředků (ať již jsou ve vlastnictví zaměstnavatele nebo nikoli); s ohledem na povahu základního pracovněprávního vztahu (pracovního závazku), neurčí-li zaměstnavatel výslovně jinak, smí zaměstnanec s pracovními a s výrobními prostředky nakládat pouze ve směru k realizaci obsahu pracovního závazku, tedy konat jejich prostřednictvím pro zaměstnavatele práci. Zda je tento příkaz řádně respektován, má mít zaměstnavatel právo přiměřeně kontrolovat, tedy tak, aby nedocházelo k nepřiměřenému zásahu do osobnostních práv zaměstnance či třetích osob.

Na zbytku ustanovení nezávislou právní úpravu představuje § 316 odst. 4 ZPr, který (částečně zdánlivě) limituje možnosti zaměstnavatele získávat o zaměstnanci určité informace. Z legislativně-technického hlediska by měl být nejméně tento odstavec od zbytku ustanovení oddělen, příp. v kontextu právní úpravy na ochranu osobních údajů, jak je obsažena v GDPR a navazující legislativě, zcela vypuštěn***. Ust. § 316 odst. 4 ZPr zde s ohledem na zaměření metodiky nebude věnována pozornost (viz důvody shora).***

---

a) těhotenství,
b) rodinných a majetkových poměrech,
c) sexuální orientaci,
d) původu,
e) členství v odborové organizaci,
f) členství v politických stranách nebo hnutích,
g) příslušnosti k církvi nebo náboženské společnosti,
h) trestněprávní bezúhonnosti;

to, s výjimkou písmen c), d), e), f) a g), neplatí, jestliže je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána, a je-li tento požadavek přiměřený, nebo v případech, kdy to stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis. Tyto informace nesmí zaměstnavatel získávat ani prostřednictvím třetích osob.

[239] Srov. Parlament ČR, Poslanecká sněmovna 2002–2006, tisk č. 1153/0.

Z uvedeného se podává, že spolu s právní úpravou obsaženou v zákoníku práce bude v této souvislosti zpravidla v různé míře (viz níže) třeba aplikovat i právní úpravu na ochranu osobních údajů. V řadě případů, zejména budou-li užity prostředky moderní techniky, bude mít kontrola či sledování totiž povahu zpracování osobních údajů.

Právní úprava se úzce dotýká obecně konceptu práva na soukromí, včetně práva na důvěrnost přepravovaných zpráv a písemností.[240] Při interpretaci a aplikaci dané právní úpravy je tak třeba vycházet mj. i z příslušných ustanovení ústavního pořádku ČR, zejména z čl. 7, 10, 13 LZPS. Ve vztahu k zaměstnavateli jde především o čl. 11 LZPS.[241]

2.1. Dispozice s pracovními a s výrobními prostředky (§ 316 odst. 1 ZPr)

Základní pracovněprávní vztah je synallagmatickým, věřitelsko-dlužnickým vztahem, jehož základní obsah (§ 38 ZPr) je definován závazkem zaměstnavatele přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy (§ 34b ZPr) v rozsahu ujednaného pracovního úvazku (vyjma konta pracovní doby) a za odvedenou práci zaměstnanci platit pracovněprávní odměnu. Pro výkon práce musí zaměstnavatel vytvářet zaměstnanci potřebné (uspokojivé) pracovní podmínky. Z druhé strany je zde v základu závazek zaměstnance podle pokynů zaměstnavatele práci podle pracovní smlouvy osobně konat v rozvržené týdenní pracovní době. Pro práci konanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr platí uvedené přiměřeně jejich povaze.

Právě naznačenému schématu spolu s maximou formulovanou čl. 11 LZPS odpovídá příkaz vyjádřený § 316 odst. 1 ZPr, dle nějž zaměstnanci nesmějí bez souhlasu zaměstnavatele užívat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky, ani výpočetní techniku nebo telekomunikační zařízení, které jim byly zaměstnavatelem k výkonu práce svěřeny či poskytnuty. V odkazovaném ustanovení se nepřesně hovoří *„o prostředcích či výpočetní nebo telekomunikační technice zaměstnavatele“*. ***Vlastnictví pracovních prostředků atd., které zaměstnavatel zaměstnanci k výkonu práce svěří či poskytne, není podstatné;*** mohou být ve vlastnictví zaměstnavatele, stejně tak ale je může mít zaměstnavatel v nájmu nebo mohou být předmětem výpůjčky atp. Podstatné je pouze to, že se nejedná o prostředky zaměstnance; pokud jde o prostředky zaměstnance, je rozhodné, zda mají být pro tu chvíli se svolením zaměstnavatele užity k výkonu práce, tedy to, že zaměstnavatel pro tu chvíli nese náklady na jejich užití. Ostatně ***ani pojem „prostředky telekomunikační techniky či výpočetní techniky“ není přesný, neboť krom zařízení samotných jde (a mnohdy primárně a zejména) i o související služby*** (kupř. mobilní data, náklady na telekomunikační provoz), které jsou zaměstnavatelem placeny.

Příkaz vyjádřený větou první § 316 odst. 1 ZPr je *de facto* nadbytečný, neboť shodné plyne z povahy věci z podstaty vlastnického práva a práva na ochranu majetku. Ochrana vlastnictví a majetku je v této poloze míněna nikoli jen jako ochrana věcí, se kterými zaměstnanec nakládá, neboť ty, jak již byl řečeno, nemusí být ve vlastnictví zaměstnavatele, nýbrž i jako ochrana vlastnictví a majetku zaměstnavatele v širším smyslu (i náklady na dispozice s těmito věcmi, byť by nebyly ve vlastnictví zaměstnavatele, by v konečném důsledku nesl zaměstnavatel – bez významu v této souvislosti není ani to, zda by k dispozicím pro osobní potřebu docházelo v pracovní době nebo mimo ni). Uvedené se vztahuje na prostředky zaměstnance používané k výkonu práce se souhlasem zaměstnavatele přiměřeně.

Platí tedy, že zaměstnanec smí pracovní nebo výrobní prostředky, prostředky telekomunikační nebo výpočetní techniky či jakékoli jiné věci (včetně s nimi souvisejících služeb), které mu byly zaměstnavatelem svěřeny či propůjčeny k výkonu práce, využívat, nedohodnou-li se nebo nebude-li zaměstnavatelem určeno jinak, nebo nerozhodne-li zaměstnavatel jinak (a zaměstnanec toto rozhodnutí zaměstnavatele akceptuje), výlučně k plnění pracovního závazku. Uvedené z povahy věci nic nemění na tom, co stanoví § 1037 a 1038 ObčZ, tedy na právu zaměstnance ve stavu nouze nebo v naléhavém veřejném zájmu (primárně za plnou peněžitou náhradu odpovídající míře, ve které byl majetek zaměstnavatele dotčen) na nezbytnou dobu a v nezbytné míře použít cizí věc, pokud účelu není možné dosáhnout jinak. Právní vztah, který v tomto případě vznikne, má však povahu občanskoprávní a nikoli pracovněprávní.

---

[240] **K pojmu soukromí a k právu na soukromí viz *Morávek, J.* Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy. Praha: Wolters Kluwer. Praha. 2019.**

[241] Koncepční uspořádání právní úpravy na ochranu osobních údajů *de facto* vede k tomu, má-li mít kontrola povahu zpracování osobních údajů, je třeba zohlednit širší souvislosti – ochranou osobních údajů se nepřímo poskytuje ochrana i dalších základních práv a svobod.

Příklad

Kompenzace, náhrady a nouzové volání. Zaměstnanec má od zaměstnavatele svěřen výlučně k plnění pracovních úkolů mobilní telefon s připojením k internetu. Cena za datové služby činí 50 hal/1 MB. Hlasové služby jsou neomezené – paušální částka činí 500 Kč/měsíčně. Vedle toho má zaměstnanec výlučně k plnění pracovních úkolů svěřen osobní automobil.

Zaměstnanec využije mimo pracovní dobu mobilní telefon k prohlížení internetu pro soukromé účely. Při této příležitosti shlédne několik videí. Celkový datový přenos užití mobilního telefonu pro soukromé účely bude činit 500 MB. Vedle toho zaměstnanec uskuteční mimo pracovní dobu několik soukromých hovorů v celkové délce 30 min. Konečně zaměstnanec mimo pracovní dobu realizuje cestu na chatu a zpět „služebním“ vozem, celkem ujede 300 km; pohonné hmoty si zaměstnanec platil sám.

Důsledky počínání zaměstnance jsou následující.

Ve všech případech se jedná o porušení pracovní kázně (porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k práci vykonávané zaměstnancem), které, jelikož je zaměstnancem zaviněno, zakládá jeho odpovědnost, tedy povinnost nést nepříznivé právní důsledky. Krom jiného může zaměstnavatel na základě tohoto jednání zaměstnance učinit vůči němu jednání (právní či faktické – dle závažnosti) směřující ke skončení pracovního poměru (okamžité zrušení pracovního poměru, výpověď z pracovního poměru, písemné upozornění na porušení pracovní kázně a na možnost výpovědi z pracovního poměru). Současně zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za způsobené škody. Zde bude škodu představovat primárně náklad na datový přenos, tj. 250 Kč za mobilní data, dále opotřebování „služebního“ vozu. Spolu s tím bude zaměstnavateli vůči zaměstnanci svědčit právo na vydání bezdůvodného obohacení za užití mobilního telefonu; v důsledku volání škoda nevzniká (vyjma opotřebení přístroje, které však bude zanedbatelné), jelikož je volání neomezené. Stejně by bylo možné uvažovat o nárocích z titulu bezdůvodného obohacení, jde-li o užití vozu k soukromým účelům, neboť tímto zaměstnanec krom jiného ušetřil peněžní prostředky, které by musel jinak vynaložit na cestu či přepravu věcí, které „služebním“ vozem převážel, atp.

O jinou situaci by se jednalo např. tehdy, pokud by zaměstnanec, který směl zaparkovat „služební“ vozidlo před svým domem, jelikož ráno měl jet na pracovní cestu, musel v noci odvést své dítě do nemocnice k akutnímu lékařskému zákroku. V tomto případě by se jednalo o občanskoprávní vztah a postupovalo by se podle § 1037 a 1038 ObčZ.

Nesprávné jsou názory, že zaměstnavatelé musí do jisté míry tolerovat, vyřizuje-li si zaměstnanec na pracovišti a v pracovní době za použití pracovních prostředků zaměstnavatele soukromé záležitosti. Takové závěry nelze dovozovat ani z rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva či Soudního dvora EU k otázce soukromí zaměstnance na pracovišti.[242] Z těchto rozhodnutí vyplývá pouze to, že zaměstnanci svědčí právo na ochranu soukromí i na pracovišti (jako konkrétním místě) mimo dobu, kdy vykonává práci, stejně tak jako v době, kdy práci koná. Z těchto rozhodnutí však nelze dovodit, že by zaměstnanci svědčilo (v jakémkoli rozsahu) právo na placené pracovní volno k vyřízení soukromých záležitostí, včetně užití (cizích) pracovních prostředků k těmto účelům (to nic nemění na shora uvedeném k § 1037 a 1038 ObčZ – mimořádná situace může být v kontextu právní úpravy pracovněprávních vztahů překážkou v práci, placenou či neplacenou, avšak ani fakt, že se jedná o překážku v práci, nezakládá právo na volné a bezplatné užití prostředků zaměstnavatele).

Obrazně řečeno, soustružník si bez souhlasu zaměstnavatele v pracovní době a ani mimo ni na soustruhu, který obsluhuje, nic pro osobní potřebu vysoustružit nemůže. Tesař si nemůže za použití materiálu a pracovních prostředků zaměstnavatele ničeho mimo výkon práce vytesat. Pouze odlišná povaha vykonávané práce nemůže tento základní princip změnit. Není možné ani to, aby si manažer, který má mobilní telefon svěřen výlučně k plnění pracovních úkolů,

[242] Viz například Ústavní soud České republiky ve věci sp. zn. Pl. ÚS 24/10, či ESLP ve věci *Niemietz vs. Německo* z roku 1992. stížnost č. 13710/88 a ve věci *Guerra a další vs. Itálie* z roku 1998 (116/1996/735/932), příp. ve věci *X. a Y. vs. Nizozemsko* ze dne 26. března 1985, stížnost č. 8978/80.

jeho prostřednictvím vyřizoval soukromé záležitosti na náklady zaměstnavatele, pokud s tím zaměstnavatel nevysloví souhlas. Učiní-li tak, zakládá svou odpovědnost a krom jiného odpovídá zaměstnavateli za škodu, která mu tím vznikla. Bude tedy povinen uhradit primárně náklady na realizaci předmětného hovoru. Pokud by snad šlo o tarif s neomezenou možností volání, svědčí zaměstnavateli vůči zaměstnanci mj. práva z bezdůvodného obohacení. Stejné bude platit např. pro využívání připojení k internetu atp. (ne nevýznamný aspekt pracovní doby „nevyužité" v dané chvíli prací pro zaměstnavatele ponecháváme záměrně stranou).

Závěry učiněné v předešlém odstavci však nic nemění na tom, že pokud zaměstnavatel ví, že zaměstnanci užívají pracovní prostředky (např. počítače nebo mobilní telefony) v určitém rozsahu k mimopracovním aktivitám, přičemž tato praxe je ze strany zaměstnavatele bez výhrad dlouhodobě tolerována, není možné zaměstnance ať již stávajícího, který postupuje v mezích takové zavedené praxe a zvyklosti, příp. nově nastupujícího, který bude jednat v mezích této zvyklosti, sankcionovat za jednání odpovídající takové zavedené praxi. Zavedená praxe však nezbavuje zaměstnavatele práva nastavit do budoucna pravidla odlišně od zavedeného úzu; negativní důsledky lze vyvozovat jen vůči těm jednáním, která odpovídají dřívějšímu zavedenému úzu, která jsou v rozporu s pravidly stanovenými zaměstnavatelem později, k nimž došlo až po změně pravidel zaměstnavatelem. Tyto závěry staví mj. na tom, že zákon pro souhlas zaměstnavatele ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr nepředepisuje žádnou formu, tzn. tento může být i konkludentní. Vedle toho nic (z jistého hlediska vyjma limitů položených dobrými mravy) nebrání zaměstnavateli předchozí souhlas odvolat; souhlas může být dán i na dobu určitou. Situace by z povahy věci byla částečně odlišná, pokud by bylo právo zaměstnance založeno dvoustranným a nikoli jednostranným právním jednáním.

Svolení k užívání prostředků k mimopracovním účelům konečně samo o sobě nijak nesouvisí s právem zaměstnavatele žádat si odpovídající náhradu za jejich užití; práva na náhradu se nicméně může zaměstnavatel vzdát, a to i předem.

Z hlediska této metodiky a souvisejícího vědecké-výzkumného záměru je zásadní, že pokud je zaměstnanci svěřen pracovní prostředek k využívání pro soukromé účely, nesvědčí inspekci práce kompetence kontrolovat a případně postihovat zaměstnavatele za narušování soukromí zaměstnance při takovém využívání. Dochází-li při takovém sledování ze strany zaměstnavatele ke zpracování osobních údajů, je dána pravomoc ÚOOÚ, a zaměstnanci, příp. třetím osobám svědčí eventuálně právo na náhradu újmy podle GDPR. Nedochází-li při takovém sledování ze strany zaměstnavatele ke zpracování osobních údajů, uplatní se obecná právní úprava občanského práva. Důvodem je, že zde schází věcná, místní a časová souvislost s vykonávanou prací, tzn. předmětný právní vztah je občanskoprávního a nikoli pracovněprávního charakteru.

2.2. Kontrola nakládání s pracovními a s výrobními prostředky (ust. § 316 odst. 1 ZPr)

Z hlediska § 316 odst. 1 ZPr je zásadní věta druhá. Jak správně konstatoval Nejvyšší soud České republiky (sp. zn. 21 Cdo 1771/2011), zaměstnavatel není omezen v rozhodnutí, zda a v jakém rozsahu zaměstnanci umožní využívat pracovní a výrobní prostředky pro soukromé účely. Právě opačné však platí o možnosti kontrolovat, zda zaměstnanec zákaz využívání pracovních a výrobních prostředků pro jiné než pracovní účely dodržuje, resp. zda nepřekračuje dovolený rozsah užívání; pravidla této kontroly však plynou ze zákoníku práce, nýbrž z občanskoprávních předpisů a právní úpravy na ochranu osobních údajů – v tomto směru inspekce práce žádná pravomoc nesvědčí.

Zmocnění zaměstnavatele ke kontrole je v návaznosti na čl. 4 LZPS třeba vyložit v souladu s principem nezbytnosti tak, že zásah do chráněných zájmů zaměstnance je možný při splnění zákonem předepsaných podmínek (viz níže), musí však být proveden jen v nezbytně nutném rozsahu. Uvedené k principu přiměřenosti u § 316 odst. 2 ZPr níže platí obdobně i zde – pojem *„přiměřeným způsobem" de facto* odkazuje na to, že legálnost kontroly závisí od toho, zda zaměstnavatelův záměr a zvolený způsob jeho provedení s ohledem ke všem okolnostem (zvolený způsob a prostředky kontroly, povaha a závažnost kontrolovaných pracovněprávních povinností, závažnost chráněných zájmů na straně zaměstnance, zejména míra soukromí zaměstnance, existence jiných prostředků umožňujících rovněž naplnit sledovaný účel atp.) je vhodným, nutným a přiměřeným prostředkem k dosažení účelu.

V této souvislosti Nejvyšší soud v odkazovaném rozhodnutí mj. uvádí: *„kontrola dodržování uvedeného zákazu – jakkoli je právo na ni v zákoně zakotveno – nemůže být zaměstnavatelem vykonávána zcela libovolně (co do rozsahu, délky, důkladnosti apod.), neboť zaměstnavatel je oprávněn tuto kontrolu provádět toliko ‚přiměřeným způsobem'. Protože*

zákon blíže nestanoví, co je oním ‚přiměřeným způsobem' kontroly, jedná se o právní normu s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. o právní normu, jejíž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Přitom soud patrně přihlédne zejména k tomu, zda šlo o kontrolu průběžnou či následnou, k její délce, rozsahu, k tomu, zda vůbec a do jaké míry omezovala zaměstnance v jeho činnosti, zda vůbec a do jaké míry zasahovala také do práva na soukromí zaměstnance apod. Předmětem kontroly samozřejmě může být toliko zjištění, zda zaměstnanec porušil zákonem stanovený absolutní zákaz, ale s přihlédnutím k tomu, zda (jako v projednávané věci) zaměstnavatel neučinil souhlas používat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky a jeho telekomunikační zařízení a v jakém rozsahu; půjde tedy jen o kontrolu nedodržení těch povinností, jež nebyly zaměstnavatelem vyloučeny nebo zmírněny. Jedině takto provedená kontrola může být považována za ‚přiměřenou' a tedy i zákonnou (v souladu s oprávněním podle § 316 odst. 1 věty druhé ZPr). Zároveň je třeba mít na zřeteli, že, má-li zaměstnanec zakázáno užívat majetek zaměstnavatele pro svou osobní potřebu a zaměstnavatel má právo kontrolovat dodržování tohoto zákazu, musí mít zaměstnavatel také možnost nějakým způsobem tuto kontrolu realizovat a získat případně důkaz o nedodržování uvedeného zákazu."

V kontextu § 316 odst. 2 ZPr je § 316 odst. 1 ZPr třeba rozumět následovně. ***Výlučně podle § 316 odst. 1 se postupuje, je-li pravděpodobné (až je to de facto jisté), že nemůže dojít k narušení soukromí zaměstnance, bez ohledu na zvolený prostředek kontroly. Dále se výlučně podle tohoto ustanovení postupuje, i kdyby docházelo k zásahu do soukromí zaměstnance, je-li zvolena jiná forma kontroly nežli ta, kterou vypočítává § 316 odst. 2 (sledování, odposlech a záznam telefonických hovorů, kontrola elektronické pošty nebo listovních zásilek adresovaných zaměstnanci); příkladem může být nahlédnutí do knihy jízd služebního vozu či jiná nahodilá kontrola realizovaná v reálném čase, jde-li o ad hoc případy. V případech ostatních se použije § 316 odst. 1 ve spojení s § 316 odst. 2, 3 ZPr (viz níže) s tím, že ust. § 316 odst. 1 až 3 ZPr nedopadá na kontrolu dovoleného využívání svěřených pracovních prostředků pro soukromé účely, kde se použije právní úprava občanského zákoníku a případně právní úprava na ochranu osobních údajů.***

Bude-li prostřednictvím zvoleného prostředku kontroly docházet ke zpracování osobních údajů zaměstnance, ve vztahu k němuž bude kontrola prováděna, uplatní se zde spolu s právní úpravou obsaženou v § 316 ZPr ještě i právní úprava na ochranu osobních údajů. Dochází zde k překryvu kompetencí ÚOOÚ a inspekce práce. Jde zejména o základní principy a povinnosti, jako je zákonný podklad (titul) pro zpracování osobních údajů, minimalizace zásahů do chráněných hodnot, s níž souvisí účelové omezení rozsahu zpracovávaných osobních údajů, omezená doba uchování vážící se na účel zpracování, či přiměřené prostředky a způsob zpracování osobních údajů, informační povinnost vůči subjektu údajů/dotčenému zaměstnanci, povinnost zabezpečení zpracovávaných osobních údajů, povinnost respektu a zachování práv dotčeného subjektu údajů/zaměstnance, jde-li o právo na přístup k údajům (právo na námitku atp.), či alespoň informace o zpracovávaných osobních údajích atp. (ve vztahu k určitým typům kontroly nelze vyloučit ani oznamovací povinnost vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů). Poukázat lze také na čl. 22 obecného nařízení, z nichž vyplývají limity k možnostem negativních rozhodnutí vůči subjektu údajů, které by se zakládaly výlučně na automatizovaném zpracování osobních údajů. K základním povinnostem zaměstnavatele v postavení správce osobních údajů blíže viz část III.

Právo zaměstnavatele kontrolovat nakládání se svěřeným pracovním nebo výrobním prostředkem ve smyslu ust. § 316 ZPr se neomezuje na pracovní dobu. Z hlediska určení míry přiměřenosti kontroly je však třeba reflektovat, že mimo pracovní dobu svědčí zaměstnanci obecně větší míra soukromí. Uvedené nic nemění na shora uvedeném k výluce ust. § 316 ZPr ve vztahu k dovolenému užívání pro soukromé účely.

2.3. Narušování soukromí zaměstnance způsoby kontroly podle ust. § 316 odst. 2 ZPr – působnost

Ustanovení § 316 odst. 2, 3 ZPr specifikuje okolnosti, jimiž se podmiňuje právo kontroly zaměstnance ze strany zaměstnavatele, jejímž prostřednictvím dochází k zásahu do osobnostních práv zaměstnance, resp. soukromí zaměstnance v širším smyslu slova; pojmy sledování a odposlech, s nimiž § 316 odst. 2 ZPr operuje, je třeba vnímat v kontextu účelu, jímž je kontrola. Pro tento případ se pod pojem soukromí zahrnuje i důvěrnost přepravovaných zpráv a písemností.

Ustanovení dopadá pouze na případy, kdy není kontrola zaměstnavateli přímo či nepřímo uložena zákonem. Ustanovení se nepoužije, vyplývá-li povinnost nebo právo realizovat kterýkoli ze způsobů zásahu do soukromí, který je zmíněn v § 316 odst. 2 ZPr, ze zvláštního právního předpisu. To však nevylučuje, opětovně neplyne-li z tohoto zvláštního právního předpisu jinak, aplikaci obecné právní úpravy na ochranu osobních údajů, je-li zásah (kontrola) realizován prostřednictvím zpracování osobních údajů.

Ustanovení § 316 odst. 2, 3 ZPr se vztahuje pouze na prostředky/způsoby kontroly, jimiž jsou otevřené sledování, skryté sledování, odposlech a záznam telefonických hovorů, kontrola (odchozí i příchozí) elektronické pošty a listovních zásilek adresovaných zaměstnanci. ***Ze slov odposlech a sledování lze dovozovat, že ustanovení dopadá i na kontrolu v reálném čase. Je třeba je tudíž aplikovat např. i na on-line kamerový systém instalovaný na pracovišti tak, že umožňuje kontrolu zaměstnance ve shora uvedeném smyslu, bude-li účelem užívat jej ke kontrole zaměstnance způsobem, který naplňuje definiční znaky sledování; sledováním se přitom rozumí delší dobu trvající nebo opakované systematické kontrolování zaměstnance prostřednictvím daného systému/prostředku (opačně, pokud bude on-line kamera určena primárně k jinému účelu a zaměstnavatel jejím prostřednictvím ad hoc zkontroluje zaměstnance, tj. způsobem nelišícím se od běžné kontroly vedoucím zaměstnancem v místě pracoviště, komentované ustanovení na tyto případy dopadat nebude)***. Zvolený způsob či prostředek kontroly má význam z hlediska míry zásahu do soukromí kontrolovaného zaměstnance.

Ustanovení § 316 odst. 2 ZPr by mělo být aplikováno jak v případech realizace účelu, jímž je ochrana majetku zaměstnavatele v užším smyslu slova, tj. ochrana prostředků ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr (viz shora), tak i na ostatní případy kontroly plnění pracovních povinností zaměstnance.

Kontrola podle § 316 odst. 2, 3 ZPr (primárně z hlediska účelu § 316 odst. 1 ZPr) dopadá i na případy, kdy se zaměstnanec pohybuje na pracovišti nebo ve společných prostorách zaměstnavatele, i mimo svou pracovní dobu; předmětem kontroly musí být pracovněprávní povinnosti zaměstnance. S ohledem na rozvoj a možnosti moderních technologií je § 316 odst. 2 ZPr třeba číst ve vztahu k prostředkům výpočetní techniky, telefonickým hovorům, elektronické poště a jiným telekomunikačním či elektronickým prostředkům tak, že ***zaměstnavateli právo kontroly vůči zaměstnanci svědčí (při naplnění zákonných podmínek) i mimo pracovní dobu a pracoviště zaměstnavatele nebo jeho společné prostory, jde-li primárně o kontrolu plnění povinností ve smyslu § 316 odst. 1 ZPr, nebo pracovněprávních povinností obdobného charakteru***. Skutečnost, že je kontrola prováděna mimo pracovní dobu a pracoviště, nicméně může mít důsledky ve vztahu k určení její oprávněnosti, neboť může vést ke zdůraznění chráněného zájmu na straně zaměstnance oproti situaci, kdy se zaměstnanec nachází na pracovišti.

2.4. Narušování soukromí zaměstnance způsoby kontroly podle § 316 odst. 2 ZPr – závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele a kontrola

S ohledem na chráněné hodnoty na straně zaměstnance, zejména na jeho právo na soukromí, na ochranu osobních údajů a listovní tajemství, vyžaduje vznik oprávnění zaměstnavatele zaměstnance kontrolovat ve smyslu komentovaného ustanovení naplnění podmínky *závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele*. ***Pojem „závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele“ zde má fakticky shodné důsledky a de facto se překrývá – pro případy, kdy jde o zpracování osobních údajů – s čl. 6 odst. 1 písm. f) obecného nařízení o ochraně osobních údajů, a má tedy i shodné aplikační důsledky.*** Pokud by mělo narušování soukromí povahu zpracování osobních údajů, musí být vedle úpravy obsažené v zákoníku práce respektována i právní úprava na ochranu osobních údajů, přičemž pro naplnění podmínek podle § 316 odst. 2 ZPr by měly být současně splněny předpoklady (právní titul) podle čl. 6 odst. 1 písm. f) obecného nařízení o ochraně osobních údajů, tzn. k řešení by byly primárně ostatní zákonné povinnosti, tj. zejména povinnosti vážící se na minimalizaci zásahu do chráněných hodnot (soukromí a ochranu osobních údajů).

Aby bylo možné § 316 odst. 2 ZPr rozumně aplikovat, ***je třeba rozlišovat činnost zaměstnavatele v širším smyslu, jíž se rozumí základní zaměření činnosti zaměstnavatele, a činnost zaměstnavatele v užším smyslu***. Činností v širokém smyslu bude typicky předmět činnosti zaměstnavatele, jak bude zapsán ve veřejném rejstříku, tj. např. tedy *„velkoobchod, realitní činnost atp.“*. Činností zaměstnavatele v užším smyslu se míní dílčí činnosti realizované

u zaměstnavatele, jejichž prostřednictvím se zajišťuje naplnění činnosti zaměstnavatele v širokém smyslu. Může se jednat např. o *„vedení účetnictví, spravování skladových zásob, prodej zboží atp.“.* Smyslu a účelu právní úpravy odpovídá spíše vymezení daného pojmu, které následovalo druhé v pořadí, tedy předmět činnosti v užším smyslu. Byl-li by pojem užit výlučně v širokém smyslu, vedlo by to k nedůvodné restrikci hypotézy právní normy. Činnost zaměstanvatele v širokém smyslu slova má význam z hlediska určování základní typové závažnosti. Oba významy je třeba vnímat ve vzájemné souvztažnosti, jako sepjetí typově a individuální závažnosti.[243]

V kontextu podmínky zvláštní povahy činnosti je třeba hodnotit i uvažované způsoby kontroly – i zvolený způsob kontroly musí respektovat princip minimalizace zásahu do chráněných hodnot, resp. princip proporcionality.

Pojmu *závažný důvod* v rámci vymezení zákonné podmínky je nutné rozumět tak, že i když se jedná o zvláštní povahu činnosti, musí z hlediska testu přiměřenosti zájem zaměstnavatele převážit nad chráněnými zájmy (zejména soukromím) na straně zaměstnance, přičemž v rámci vážení bude třeba hodnotit i kritérium potřebnosti a vhodnosti. Respektován musí být také princip nezbytnosti. Při uvažování o zvoleném způsobu kontroly je z hlediska jednotlivých dílčích kritérií testu přiměřenosti (vhodnost, nutnost, přiměřenost) třeba posoudit zvolený prostředek a způsob kontroly jako celek.

Kontrola tedy bude možná jedině tehdy, bude-li zvolený prostředek způsobilý k dosažení sledovaného účelu a nebude-li možné realizovat sledovaný účel jinak, nebude-li zde jiný, objektivně srovnatelný legální prostředek, který by stejně dobře nebo lépe umožňoval dosáhnout sledovaného účelu při stejném nebo menším zásahu do chráněných hodnot, to vše za současného splnění podmínky maximálního zachování všech dotčených zájmů (minimalizace zásahu do osobnostních práv zaměstnance).

Příklad:

Kamery a kontrola. *Bude-li jako prostředek kontroly zvolen kamerový systém se záznamem, musí být hodnocen z hlediska způsobilosti dosažení sledovaného účelu, i pokud jde o dobu uchování záznamu a orientaci kamerového systému (zabírané prostory) atd.*

Přihlédnuto musí být k tomu, zda v objektu není jiný vstup umožňující nepozorovaný odchod, zda není doba uchování záznamu určena tak, že neumožňuje naplnit stanovený účel (např. doba uchování záznamu 3 dny neumožňuje naplnění účelu „zjištění příčin schodku ve skladu zaměstnavatele - ochrana majetku“, pokud se inventarizace skladu provádí 1x za měsíc – takové pořizování záznamu je pak de facto bezúčelné) atp. Musí být tedy zohledněny všechny parametry související s tím, zda lze naplnit sledovaný účel, zda zde není jiný, objektivně srovnatelný prostředek, který by při menším zásahu do chráněných hodnot (soukromí a práva na ochranu osobních údajů) umožňoval stejně dobře nebo lépe naplnit sledovaný účel.

Ve vztahu k právě uvedenému lze odkázat na (byť formulačně částečně nepřesné, nicméně v principu správné) rozhodnutí NSS sp. zn. 5 As 158/2012 (redakčně upraveno): „k instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovaných, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, která jsou garantována čl. 10 Listiny a čl. 8 Úmluvy, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají.“ V této souvislosti lze taktéž odkázat na pracovní dokument č. 4/2004 ke zpracování osobních údajů prostředky kamerového sledování Pracovní skupiny zřízené podle čl. 29 směrnice 95/46/ES (WP 29).

Není možné sumarizovat, u jakých činností bude splněna podmínka závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, neboť naplnění této podmínky bude třeba vždy *ad hoc* ***zkoumat prostřednictvím testu přiměřenosti.*** Za určitých okolností se může jednat o činnost vrcholového manažera, který disponuje širokými rozhodovacími kompetencemi ve vztahu k majetku zaměstnavatele a dispozičními právy k bankovním účtům, stejně tak

[243] Konkrétně například malobchod ovoce zelenina-účetní, jaderná elektrána-účetní atd.

jako o činnost zaměstnance ve výrobě, který má přístup k jádru obchodního tajemství (originální receptuře atp.) zaměstnavatele. Podobně může být předmětná podmínka naplněna u každého zaměstnance, kterému byl svěřen služební vůz pouze k plnění pracovních úkolů, a u nějž je zavedeno GPS sledování; předpokladem je, že nebude za relevantní považován shora naznačený restriktivní výklad § 316 odst. 2 ZPr, jde-li o prostorové omezení.

Od závažnosti dotčených zájmů a míry, ve které budou nebo mohou být dotčeny, se bude dále odvíjet i to, zda bude zaměstnavateli svědčit právo na otevřené, nebo na ***skryté sledování*** nebo jiné narušování soukromí zaměstnance (otevřené nebo skryté sledování obsahu přepravovaných zpráv) – ***i v případě skrytého sledování je třeba v kontextu judikatury ESLP zaměstnance alespoň v základních obrysech předem informovat o tom, že ke sledování dojít může.***[244] Skryté sledování je z hlediska intenzity zásahu do soukromí zaměstnance invazivnější a působí závažnější následky. Ke vzniku práva na skryté sledování tak bude za jinak stejných okolností třeba větší závažnosti nebo většího ohrožení zájmu, který zde bude v opozici primárně proti právu na soukromí na straně zaměstnance; ***ke skrytému sledování by mělo být přistoupeno jen výjimečně***. S ohledem na prostředky moderní techniky může spočívat odlišnost otevřeného a o skrytého sledování pouze v tom, zda bylo sledování vůči zaměstnanci deklarováno – uvedené platí např. ve vztahu k softwarovým prostředkům sledování, neboť tyto zpravidla běžný uživatel zařízení není s to odhalit. V těchto případech, bude-li zaměstnavatelem oznámeno, že ke sledování dochází, se bude jednat o sledování otevřené. Nebude-li zaměstnavatelem oznámeno, že ke sledování dochází, bude se jednat o sledování skryté, byť předcházelo oznámení, že ke sledování dojít může.

Jen zcela výjimečně bude právo zaměstnavatele podrobit zaměstnance sledování nebo jinému z uvedených způsobů kontroly podle § 316 odst. 2 ZPr dopadat na všechny společné prostory a na všechny zaměstnance, resp. na všechny činnosti zaměstnavatele v užším smyslu slova. Stejné platí i o prostředcích sledování a jiného narušování soukromí. Toto právo bude možné realizovat vždy spíše *ad hoc* jen jednotlivými nezbytnými prostředky a způsoby, vůči omezené skupině zaměstnanců a v omezených prostorech a rozsahu. Navíc ***zkoumání naplnění zákonných podmínek se nevyčerpává momentem zavedení systému/opatření. Jde o trvalé požadavky***.

Účel kontroly plnění pracovních úkolů ze strany dotyčného zaměstnance zde zpravidla nebude osamocen, právě naopak. Ve většině případů bude doprovázen obecným účelem ochrany majetku nebo života a zdraví.

Z druhé strany však neplatí, že účel ochrany majetku zaměstnavatele automaticky znamená taktéž záměr sledovat zaměstnance ve shora uvedeném smyslu. Bude-li deklarovat účel ochrany majetku, aniž by byl deklarován záměr sledovat zaměstnance, je na věc třeba pohlížet tak, do doby než bude prokázán opak, že cílem zaměstnavatele není zaměstnanec sledovat.

Jinak a krátce řečeno, účel ochrany majetku může stát samostatně.

Z hlediska právní regulace by se na případ, kdy zde není vůbec účel podrobit zaměstnance sledování kvůli kontrole nakládání se svěřenými pracovními nebo výrobními prostředky a ani z hlediska dodržování pracovněprávních povinností, včetně např. povinnosti mlčenlivosti, aplikovala (bude-li docházet ke zpracování osobních údajů) výlučně právní úprava na ochranu osobních údajů (docházelo-li by ke zpracování osobních údajů) spolu s obecnou právní úpravou pracovněprávních vztahů, nikoli však § 316 odst. 1–3 ZPr; v těchto případech tudíž inspektorátu práce kompetence kontroly či vedení řízení o deliktech nenáleží. V případě podezření na porušení povinností podle právní úpravy na ochranu osobních údajů by věc měla být předána k šetření ÚOOÚ.

2.5. Informování zaměstnance (ust. § 316 odst. 3 ZPr)

Jestliže je – dle § 316 odst. 3 ZPr – u zaměstnavatele dán závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze jeho činnosti, který odůvodňuje zavedení kontrolních mechanismů podle § 316 odst. 2 ZPr, je zaměstnavatel povinen přímo informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění. ***Zaměstnavatel musí informační***

[244] Skrytým sledováním se jinak řečeno míní ty případy sledování, o němž není aktuálně dotčeným osobám sděleno, že probíhá, bylo jim však dříve oznámeno, že k němu za určitých okolností dojít může.

povinnost v případě otevřené kontroly splnit v plném rozsahu před zahájením její realizace. V případě skryté kontroly ji musí splnit v plném rozsahu bezprostředně po jejím skončení; v obecné rovině musí zaměstnavatel možnou kontrolu deklarovat alespoň rámcově předem.

Ke splnění informační povinnosti ***není předepsána žádná konkrétní forma. Lze ji tudíž splnit jakoukoli vhodnou formou*** (ústní, písemnou, elektronickou poštou, vnitřním předpisem), jež umožňuje přímé informování; jím se rozumí adresné předání srozumitelné (jazykovými prostředky přiměřenými adresátovi, příp. doplněnými o grafické znázornění) a seznatelné informace zaměstnanci, tedy poskytování informace kanálem, s nímž se zaměstnanec seznámit musí, jako je řádně vyhlášený a přijatý vnitřní předpis, nebo kanálem, jímž zaměstnavatel zaměstnance sám přímo informuje (ústní sdělení, písemné sdělení, zpráva elektronické pošty).

Z hlediska obsahu informace je třeba zaměstnanci sdělit ***rozsah kontroly*** (označení pracovních povinností, které budou kontrolovány, včetně např. činností, které budou kontrolovány, a období, kdy bude kontrola probíhat, příp. včetně sledovaných prostor) ***a způsoby jejího provádění*** (např. kamerový systém, měření konektivity k internetu atp.).

Pro případy, kdy bude docházet ke zpracování osobních údajů, bude třeba spolu s právní úpravou § 316 odst. 3 ZPr současně aplikovat ještě i právní úpravu obsaženou v obecné právní úpravě na ochranu osobních údajů, tj. zejména v čl. 12 a násl. obecného nařízení o ochraně osobních údajů.

Není-li informační povinnost splněna řádně, nemusí to nutně mít vliv na legálnost pořízeného záznamu. Nesprávné (neúplné) splnění informační povinnosti nicméně může zvyšovat zásah do chráněných hodnot sledované osoby.

2.6. Narušení listovního tajemství (ust. § 316 odst. 2, 3 ZPr)

Vedle uvedeného v předchozích bodech lze k právu na narušení listovního tajemství doplnit následující poznámky.

I ve vztahu ke kontrole obsahu zpráv a písemností, včetně zpráv elektronické pošty či dopisů doručovaných zaměstnanci k zaměstnavateli, či odesílaných zaměstnancem od zaměstnavatele, platí zásada minimalizace zásahu do chráněných hodnot. ***Zaměstnavatel tudíž smí zprávu otevřít a číst pouze tehdy, lze-li se s ohledem na okolnosti domnívat, že je splněna podmínka závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele – na to, zda zaměstnavatel smí integritu písemnosti (zprávy) narušit, zaměstnavatel usuzuje z identifikačních znaků, jako jsou odesílatel, příjemce, po otevření oslovení.*** Nepřesné rozlišování mezi soukromou a úřední adresou elektronické pošty, které dříve prezentoval Úřad pro ochranu osobních údajů, může mít pouze dílčí význam, a to právě ve vztahu k identifikačním znakům a k rozlišení povahy zprávy. U adresy elektronické pošty počínající např. jménem a příjmením zaměstnance s následnou doménou zaměstnavatele bude tak za jinak stejných okolností důvodnější předpokládat, že doručovaná zpráva může vedle pracovní komunikace obsahovat i sdělení soukromé povahy, nežli v případě obecné adresy elektronické pošty (např. info@doména zaměstnavatele.cz), byť by taková zpráva začínala shodným oslovením dotyčného zaměstnance.[245]

Ověřování, zda jsou zákonem předepsané podmínky splněny, se neomezuje pouze na moment prvotního rozhodnutí, zda integritu písemnosti (zprávy) narušit a počít se seznamovat s jejím obsahem. ***Jedná se o trvalý požadavek. Zaměstnavatel musí tento aspekt zkoumat průběžně, přičemž v momentě, kdy z obsahu zprávy bude zřejmé, že se nejedná (zcela nebo alespoň v dané části) o informaci vztahující se k pracovněprávnímu vztahu zaměstnance, je povinností zaměstnavatele čtení zprávy ukončit.***

Bude-li zaměstnanci na pracoviště doručena soukromá zpráva, ať jakoukoli cestou, je zaměstnavatel povinen ji zaměstnanci vydat, není však povinen nést náklady na její vydání. Pokud by se tedy jednalo např. o listovní zásilku a nedohodne-li se se zaměstnancem jinak, postačí, umožní-li zaměstnanci její vyzvednutí (např. pokud by byl zaměstnanec v dočasné pracovní neschopnosti, není povinen mu ji na svůj náklad zaslat do místa, kde pobývá v době

[245] Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2009 ve znění z února 2009

dočasné pracovní neschopnosti – buďto náklady ponese zaměstnanec, nebo zaměstnavatel pouze připraví písemnost k vyzvednutí, je však samozřejmě možná i jiná dohoda).

Samo doručení zprávy elektronické pošty nebo listovní zásilky určené zaměstnanci k zaměstnavateli nemůže být porušením pracovní kázně (povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahující se k zaměstnancem vykonávané práci). O takovém závěru lze uvažovat pouze tehdy, pokud by takovou situaci zaměstnanec bez souhlasu zaměstnavatele zaviněně vyvolal a zatížil tím zaměstnavatele.

I přes shora uvedené a výslovnou dikci zákonné právní úpravy lze v kontextu § 2 ObčZ, základního vymezení obsahu pracovního závazku (§ 38 ZPr) a zejména pak v momentě, kdy platí pouze obecný příkaz podle § 316 odst. 1 věty první ZPr, tedy kdy nebyl dán souhlas s užíváním pracovních a výrobních prostředků pro jiné než pracovní účely, dovodit, že zaměstnavateli svědčí právo otevřít a číst zprávu primárně adresovanou zaměstnanci i vždy tehdy, pokud se lze z okolností domnívat, že by v důsledku prodlení mohl dojít újmy zájem zaměstnavatele. Např. když je zaměstnanec v dočasné pracovní neschopnosti, odjel na dovolenou atp. Učiněný závěr však nic nemění na tom, že zaměstnavatel by se měl v maximální možné míře snažit vyvarovat případů, kdy bude třeba takovým způsobem postupovat – zejména v případě elektronické pošty se nabízí nastavit automatickou odpověď, která odesílateli sdělí, na jakou jinou adresu elektronické pošty se má obrátit, potřebuje-li zaměstnavatele kontaktovat po dobu, kdy zaměstnanec není přítomen v práci (zpětná zpráva pro odesílatele nastavená zaměstnavatelem nicméně nesmí obsahovat jiné než nezbytné osobní údaje o zaměstnanci, jemuž byla zpráva původně určena – postačí tedy zpráva, že je nepřítomen a pravděpodobně do kdy, nikoli však, z jakého důvodu atp.). Z povahy věci by měl zaměstnavatel zaměstnanci skutečnost, že bude nucen přistoupit do jeho pošty (ať již písemné, či elektronické), pokud je to možné, předem sdělit. Kupř. v momentě, kdy je se zaměstnancem končen pracovní poměr a zaměstnavatel bude potřebovat přistoupit a ve větším rozsahu disponovat s pracovní poštou zaměstnance, aby tak ochránil své zájmy, měl by dát zaměstnanci dostatečný časový prostor, aby ze schránky odstranil zprávy soukromé povahy; z povahy věci však zaměstnavatel může učinit potřebná opatření k tomu, aby zaměstnanec nezneužil této možnosti k odstranění i jiných než soukromých zpráv.

Příklad:

Kontrola pošty. *Bude významný rozdíl, bude-li zaměstnanci na pracoviště doručen dopis:*

- *s označením zaměstnance jako adresáta i jeho pracovní pozicí u zaměstnavatele;*
- *od odesílatele, který je právnickou osobou či fyzickou osobou podnikající;*
- *od fyzické osoby, nebo bez zřejmého odesílatele, a to zaměstnanci označenému pouze jménem a nikoli pracovní pozicí, navíc od kupř. nakladatele, o němž je zaměstnavateli známo, že zaměstnanec publikuje mimo výkon své práce pro zaměstnavatele odborné publikace, a s nímž zaměstnavatel nijak nespolupracuje.*

Pouze ve třetím z naznačených případů by měl mít zaměstnavatel důvodně za to, že se nejedná o pracovní komunikaci, a pouze v tomto případě, pokud zde není nějaký zcela zjevný důvod domnívat se opak, nesmí zaměstnavatel dopis otevřít.

III. Základní povinnosti podle právní úpravy na ochranu osobních údajů

Z předchozích částí plyne, že v případě záznamu z kamerového systému je třeba při ověřování naplnění zákonnosti posoudit věc komplexně, tedy z hlediska, zda byl dodržen právní řád jako celek, včetně právní úpravy na ochranu osobních údajů.

Tato část pojednává základní povinnosti a momenty právní úpravy na ochranu osobních údajů, které jsou podstatné z hlediska základní vědecko-výzkumné otázky předložené metodiky. Při podezření na neplnění některé z povinností, jak jsou přiblíženy níže, které vyplyne z kontrolní činnosti inspektorátu práce, je povinností inspektorátu věc předat k řešení Úřadu pro ochranu osobních údajů; konstrukce právní úpravy na ochranu osobních údajů je taková, že na porušení jednotlivých povinností podle právní úpravy na ochranu osobních údajů jsou navázány skutkové podstaty přestupků – viz ust. § 61 an. ZZOÚ.

Z hlediska základního rámce právní úpravy na ochranu osobních údajů je vždy rozhodující účel zpracování osobních údajů; cíl, pro který jsou osobní údaje zpracovávány.

Ke každému účelů je třeba řešit jednotlivé zákonné povinnosti a podmínky podle právní úpravy na ochranu osobních údajů, jež je obsažena primárně v obecném nařízení o ochraně osobních údajů a v zákoně o zpracování osobních údajů, který obecné nařízení částečně doplňuje (jeho prostřednictvím se využívají možnosti odchýlení se od obecného nařízení o ochraně osobních údajů a jeho doplnění) a adaptuje ve vztahu ke zdejším poměrům.

Ve vztahu k jednotlivým účelům (na ně navazujícím zpracováním) mohou právní předpisy větší či menší měrou specifikovat jednotlivé z hlediska právní úpravy na ochranu osobních údajů rozhodné momenty – například rozsah zpracovávaných osobních údajů, dobu jejich uchování. Povinnosti a podmínky na úseku ochrany osobních údajů, které

takto nejsou přímo určeny (například informační povinnost, zabezpečení atp.), je třeba řešit podle obecné úpravy na ochranu osobních údajů ve vztahu k příslušnému dílčímu účelu.

A. Z typologického hlediska lze rozlišovat tato zpracování osobních údajů (rozděleno v návaznosti na povahu právních vztahů a v nich vystupujících subjektů):

1. ***zpracování osobních údajů v rámci vertikálních právních vztahů*** *(případně od nich odvozené)*. Zde se nelze jakkoli odchýlit od kritérií zpracování (rozsahu údajů, doby uchování atp.) stanovených právními předpisy, a to ani na základě souhlasu subjektu údajů; souhlas subjektu údajů je právním titulem zpracování osobních údajů, který v těchto případech nemá místo. Právním podkladem těchto zpracování osobních údajů je zákonné zmocnění. Zákonné zmocnění může být explicitní (ukládá se vést matriku studentů nebo hlásit nově nastoupivšího zaměstnance na okresní správu sociálního zabezpečení) nebo nepřímé (zákon pouze určuje účel, ukládá obecnou povinnost, pro jejíž splnění je nezbytné zpracovávat osobní údaje, přičemž v dalším se parametry zpracování osobních údajů musí určit podle obecné právní úpravy obsažené v obecném nařízení o ochraně osobních údajů a případně v související adaptační legislativě, zejména v zákoně o zpracování);

2. ***zpracování osobních údajů v rámci horizontálních právních vztahů***. Zde lze na základě souhlasu subjektu údajů, pro plnění smlouvy se subjektem údajů nebo v návaznosti na oprávněné zájmy správce, subjektu údajů nebo třetí osoby, zpracovávat osobní údaje i k jiným účelů, nežli jsou ty, které explicitně vyplývají z právních předpisů. Limitujícím prvkem jsou základní povinnosti správce plynoucí z obecného nařízení a případně z adaptační legislativy, zejména pak princip nezbytnosti a účelnosti.

B. Z typologického hlediska lze rozlišovat tato zpracování osobních údajů (rozděleno v návaznosti na předpokládanou míru autonomie vůle na straně správce osobních údajů):

1. ***obligatorní zpracování osobních údajů***. Jedná se o zpracování osobních údajů, které je správci osobních údajů uloženo právním předpisem, to znamená, že se nemůže rozhodnout o tom, zda jej bude či nebude provádět; případně lze do této kategorie podřadit ještě i ta zpracování osobních údajů, která jsou neodmyslitelně spjata s určitou činností, postavením nebo právním poměrem (jde zpravidla o nepřímý důsledek konkrétního rozhodnutí správce osobních údajů). Takové zpracování osobních údajů může mít více či méně právními předpisy předem určenou podobu. V případě pracovněprávních vztahů se může jednat o zpracování osobních údajů pro účely personální a mzdové agendy (sociální a zdravotní pojištění, platba daní atd.), zpracování osobních údajů v případě pracovních úrazů a nemocí z povolání, evidence pracovní doby, evidence dovolené atd.;

2. ***fakultativní právními předpisy předdefinované zpracování osobních údajů.*** Jedná se o zpracování osobních údajů, které není povinné (povinnost jej realizovat není přímo a ani nepřímo uložena právním předpisem a ani se takové zpracování osobních údajů z povahy věci nepředpokládá vzhledem k postavení, činnosti nebo právnímu poměru správce osobních údajů). Pokud se však pro něj správce rozhodne, má zpracování prostřednictvím právních předpisů (nad rámec obecného nařízení a adaptační legislativy) alespoň z části stanovenou podobu – ač je toto členění spíše akademické, lze pod něj zařadit například osobní spis zaměstnance (vycházíme-li z formální dikce § 312 ZPr);

3. ***fakultativní právními předpisy nepředdefinované zpracování osobních údajů.*** Jedná se o zpracování osobních údajů, které není povinné a ani nijak právními předpisy předdefinované. Zpracování osobních údajů vychází z iniciativy správce osobních údajů; formulování účelu a parametrů zpracování osobních údajů je plně v dispozici správce osobních údajů. Právní předpisy (primárně obecné nařízení o ochraně osobních údajů a související adaptační legislativa, zejména zákon o zpracování) pouze stanoví, jak takové zpracování osobních údajů vypadat nesmí.

C. Z typologického hlediska lze rozlišovat tato zpracování osobních údajů (rozděleno z hlediska nároků kladených na správce osobních údajů, jde-li o konkretizaci obsahu jednotlivých povinností plynoucích z právní úpravy na ochranu osobních údajů):

1. ***absolutně určité zpracování osobních údajů.*** Jedná se o zpracování osobních údajů, které má po všech stránkách předvídaných obecným nařízením (a adaptační legislativou) právními předpisy předdefinovanou podobu, to znamená, že správce nemá možnost se od právními předpisy stanovené podoby jakkoli odchýlit;

2. ***relativně určité zpracování osobních údajů***. Jedná se o zpracování osobních údajů, které má z části právními předpisy předem určenou podobu, to znamená, že právní předpisy neřeší všechny otázky a nároky kladené na správce osobních údajů obecným nařízením o ochraně osobních údajů (a adaptační legislativou) v souvislosti s jím prováděným zpracováním osobních údajů (kupříkladu není řešena explicitně otázka způsobu zabezpečení zpracovávaných osobních údajů nebo doby jejich uchování atp.);

3. ***absolutně neurčité zpracování osobních údajů***. Jedná se o zpracování osobních údajů, které nemá právními předpisy v žádném směru konkrétně stanovenou podobu, to znamená, že pro takové zpracování osobních údajů se rozhoduje sám správce, přičemž jeho parametry následně určuje s přihlédnutím k limitům, které plynou zejména z právní úpravy na ochranu osobních údajů. Pro jejich uskutečnění je třeba zvlášť hledat právními předpisy uznaný důvod (právní titul). Příkladem může být zpracování osobních údajů, které souvisí například s poskytováním fakultativních benefitů pro zaměstnance, pro jeho rodinné příslušníky, databáze neúspěšných uchazečů o zaměstnání, anebo sledování zaměstnanců ve smyslu § 316 ZPr.

V pracovněprávních vztazích připadá v úvahu plná šíře právě naznačených typů zpracování osobních údajů. Převážná část zpracování osobních údajů v pracovněprávních vztazích má charakter obligatorních relativně určitých zpracování osobních údajů. Jednou z výjimek z tohoto pravidla je ***zpracování osobních údajů prostřednictvím kamerového systému se záznamem, neplyne-li povinnost pořizovat videozáznam z prostor pracoviště z právního předpisu. Takové zpracování osobních údajů má povahu fakultativního, právními předpisy nepředdefinovaného, absolutně neurčitého zpracování osobních údajů v rámci horizontálních právních vztahů.***

Zaměstnavatel má z hlediska právní úpravy na ochranu osobních údajů ve vztahu ke zpracování osobních údajů kamerovým systémem postavení ***správce osobních údajů*** (čl. 4 odst. 7 GDPR).

Využije-li zaměstnavatel zpracování osobních údajů kamerovým systémem pro některou zpracovatelskou operaci (shromáždění údajů, třídění údajů, likvidace údajů atp.) služby třetí osoby (bezpečnostní agentury atp.), případně bude-li se taková osoba na zpracování osobních údajů jinak podílet, bude mít dle svého postavení některý ze statutů předvídaných obecným nařízením (správce ve smyslu čl. 4 odst. 7, **zpracovatel** ve smyslu čl. 4 odst. 8, nebo **společný správce** ve smyslu čl. 26 GDPR).

Postavení zpracovatele osobních údajů vyžaduje, aby daná osoba (odlišná od správce – zpracovatelem nejsou zaměstnanci správce, ani osoby jinak působící u správce, tj. například statutární zástupci a jiné osoby vykonávající některou z funkcí, společníci činní pro společnost atp.) vykonávala buďto na základě dohody se správcem nebo na základě právního předpisu (viz například zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů) pro správce určitou zpracovatelskou operaci s osobními údaji, která tvoří spolu s dalšími zpracovatelskými operacemi celek (zpracování osobních údajů) směřující k naplnění účelu zpracování osobních údajů. Zpracovatel jedná podle pokynů správce a podle právních předpisů. ***Pokud překročí pokyny správce, či jedná v rozporu s nimi nebo mimo ně, hledí se na něj ve vztahu k těmto úkonům jako na správce osobních údajů.*** Zpracovatel nese stejně jako správce osobních údajů odpovědnost (soukromoprávní i veřejnoprávní) za řádnost a zákonnost zpracování osobních údajů. ***Zpracovatele tíží v základu shodné povinnosti jako správce osobních údajů*** (některé povinnosti jsou předepsány jen správci osobních údajů – například ohlášení porušení zabezpečení Úřadu pro ochranu osobních údajů či dotčeným subjektům údajům). Předepsány mu jsou však i některé další povinnosti, které správce vzhledem ke svému postavení nemá (informovat správce o porušení zabezpečení osobních údajů atp.).

Z uvedeného se mimo jiné podává, že postavení zpracovatele osobních údajů nemají osoby odlišné od správce poskytující služby správci, které při své činnosti mohou přijít do kontaktu s osobními údaji, které jsou předmětem zpracování, či s nosiči, na kterých jsou zaznamenány, jejichž úkol a činnost však nespočívá v žádné z činností zpracování osobních údajů. Jedná se například o společnost poskytující zaměstnavateli služby úklidu, která má přístup

do všech prostor zaměstnavatele, či o společnost poskytující služby IT podpory, jejímž cílem je pouze udržovat funkční hardwarové vybavení (společnost neprovádí migrace dat a ani žádné jiné obdobné operace).

Správce osobních údajů v rámci povinnosti k zajištění integrity, důvěrnosti a bezpečnosti osobních údajů (viz povinnost zabezpečení níže) musí dbát toho, aby do procesu zpracování osobních údajů zapojil pouze zpracovatele, který poskytuje dostatečné záruky zavedení vhodných technických a organizačních opatření k zajištění ochrany práv subjektů údajů. Ověření odpovídající úrovně garancí je odpovědností správce osobních údajů. Ověření lze provést prostřednictvím auditu. Fakt, že se zpracovatel osobních údajů zavázal k dodržování schváleného kodexu chování ve smyslu čl. 40 GDPR či schváleného mechanismu pro vydávání osvědčení ve smyslu čl. 42 GDPR, sám o sobě není dostatečnou zárukou. Rozhodující je faktický stav, nikoli formální deklarace. Ověřování garancí a úrovně ochrany je správce osobních údajů povinen provádět průběžně pro celou dobu spolupráce se zpracovatelem.

Pro úpravu vztahu správce a zpracovatele osobních údajů předepisuje obecné nařízení v čl. 28 odst. 3 ***smlouvu o zpracování osobních údajů***, která může být buďto samostatným dokumentem (z povahy věci s vazbou na smlouvu o poskytování služeb, které s sebou nesou zpracování osobních údajů), nebo může být (pro ni předepsané náležitosti) součástí smlouvy o poskytování služeb, které vyžadují zpracování osobních údajů. Smlouva musí být uzavřena písemně. Naroveň je postavena elektronická forma. Smlouva musí obsahovat náležitosti předepsané v čl. 28 odst. 3 GDPR (obsahově se jedná zejména o následující: předmět a doba trvání zpracování, povaha a účel zpracování, typ osobních údajů a kategorie subjektů údajů, povinnosti a práva správce, závazek zpracovávat osobní údaje pouze na základě pokynů správce, závazek zajištění mlčenlivosti u zaměstnanců a dalších osob, které přichází do kontaktu s osobními údaji, závazek dodržovat bezpečností opatření, závazek respektovat pravidla pro zapojení dalšího zpracovatele, závazek nápomoci při realizaci potřebných technicko-organizačních opatřeních, závazek nápomoci při realizaci povinností podle čl. 32 až 36 GDPR, závazek k pokynu správce údaje vymazat nebo vrátit, včetně kopií nosičů, na kterých jsou údaje zaznamenány, závazek poskytnout správci údaje k doložení splnění povinností podle čl. 28, včetně umožnění auditů a inspekcí).

Funkci smlouvy o zpracování mohou plnit i tzv. ***standardní smluvní doložky*** přijaté, respektive vydané Komisí EU nebo ÚOOÚ. Standardní smluvní doložky vydané podle dřívější právní úpravy (rozhodnutí Komise ze dne 5. 2. 2010 o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů zpracovatelům usazeným ve třetích zemích podle směrnice 95/46/ES, rozhodnutí Komise ze dne 15. 6. 2001 o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů do třetích zemí podle směrnice 95/46/ES, rozhodnutí Komise ze dne 27. 12. 2004, kterým se mění rozhodnutí 2001/497/ES, pokud jde o zavedení alternativního souboru standardních doložek pro předávání osobních údajů do třetích zemí) prozatím zůstávají v platnosti. Určeny jsou však pro předávání osobních údajů do třetích zemí, kde jim není poskytována odpovídající úroveň ochrany, právě k zajištění odpovídající úrovně ochrany předávaným údajům. Proto nejsou pro tyto případy obecně použitelné.

Právní úprava předepisuje obsahové náležitosti smlouvy. Neřeší úplatnost či bezúplatnost poskytovaných služeb. Není tudíž vyloučeno, aby bylo ujednáno, že je plnění povinnosti ze strany zpracovatele zcela bezplatné, případně kompletně zpoplatněno, nebo do určité míry bezplatné a v dalším bude hrazeno ujednanou úplatou. Stejně tak lze sjednat lhůty pro splnění povinností atp.

V obou případech platí, že nesmí dojít k popření základního charakteru vztahu správce a zpracovatele osobních údajů a účelu právní úpravy. Vyloučeno je tak například ujednání, že správci svědčí právo na provedení auditu u zpracovatele, pokud záměr oznámí alespoň rok předem. Naopak lze sjednat, že se vyžaduje oznámení alespoň 3 dny předem, a že správci náleží právo provést audit jednou za 6 měsíců bezplatně a v ostatních případech je audit po předchozím oznámení sice možný, avšak bude zpoplatněn částkou ve výši administrativních nákladů spojených s auditem na straně zpracovatele osobních údajů.

Vedle smlouvy může být vztah správce a zpracovatele osobních údajů upraven také tzv***. jiným právním aktem podle práva EU nebo členského státu***, jímž se míní kupříkladu vyhláška vydaná ministerstvem k provedení zákona, kterým se ministerstvu mimo jiné ukládá určité zpracování osobních údajů.

Obdobně se vyžaduje, aby byl upraven z hlediska rozdělení odpovědnosti za plnění jednotlivých povinností i vztah společných správců osobních údajů. V této souvislosti však nařízení nestanoví konkrétnější náležitosti. Nepředepisuje ani formu vzájemného ujednání.

V případě vztahu dvou samostatných správců by tito měli mezi sebou upravit alespoň bezpečný způsob předávání osobních údajů a souvisejících informací; tento aspekt by měl být obsažen v každém ujednání, tedy i v ujednání mezi správcem a zpracovatelem a mezi společnými správci osobních údajů.

Má-li mít zpracovatel osobních údajů možnost do procesu zpracování osobních údajů zapojit další osobu v postavení zpracovatele osobních údajů (***řetězení zpracování***), musí být toto oprávnění sjednáno ve smlouvě o zpracování osobních údajů. Možné je ujednat buďto konkrétní individuální zmocnění pro zapojení určitého dalšího zpracovatele (*dalším zpracovatelem může být společnost Alfa, s. r. o.,* atp.), nebo obecné zmocnění, tedy možnost výběru potenciálního dalšího zpracovatele s tím, že před jeho zapojením správci svědčí právo na námitku vůči navrhovanému dalšími zpracovateli (vůči jeho zapojení).

Součástí zpracovatelské smlouvy by mělo být v návaznosti na povinnost k zajištění bezpečnosti, integrity a důvěrnosti osobních údajů, i nastavení systémů oznamování porušení zabezpečení osobních údajů správci osobních údajů, který následně případně bude realizovat své související povinnosti vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů či vůči dotčeným subjektům údajů.

V souvislosti se zpracováním osobních údajů je z hlediska pracovněprávních vztahů dále podstatné, že obecné nařízení o ochraně osobních údajů a ani související zákon o zpracování osobních údajů nezavádí, oproti dřívější právní úpravě v ZoOchÚ, zákonnou ***povinnost mlčenlivosti o osobních údajích a o informacích o jejich zabezpečení*** pro zaměstnance a další osoby podílející se u správce či zpracovatele na zpracování osobních údajů. Tuto je tudíž třeba zakotvit smluvně; úprava originárními povinnostmi ve vnitřním předpise kvůli nedostatečnému zákonnému podkladu nepřichází v úvahu.

Z právní úpravy na ochranu osobních údajů vyplývají pro správce osobních údajů zjednodušeně a souhrnně řečeno dále tyto základní povinnosti:

[1] stanovit ***účel a (přiměřené) prostředky*** zpracování osobních údajů, neplyne-li jedno nebo druhé ve vztahu k předmětnému zpracování osobních údajů z právního předpisu. Účel stanovený správcem osobních údajů musí být legitimní (například ochrana majetku, života a zdraví atd.);

[2] založit (bezezbytku) zpracovávaní osobních údajů na některém z ***právními předpisy uznaných důvodů pro zpracování osobních údajů*** (čl. 6 a pro citlivé údaje čl. 9 GDPR).

V případě záznamů z kamerových systémů (vyloučíme-li systém určený k biometrické identifikaci – takový systém mimo zákonem uloženou povinnost jeho zavedení nemůže z hlediska čl. 9 GDPR obstát) jsou relevantními právními tituly pro zpracování osobních údajů tituly podle čl. 6 GDPR. V případě povinnosti pořizovat kamerový záznam uložené zákonem se jedná o čl. 6 odst. 1 písm. c) GDPR. V ostatních případech čl. 6 odst. 1 písm. f) GDPR – zpracování osobních údajů musí být nezbytné pro účely oprávněných zájmů správce či třetí strany, vyjma případů, kdy před těmito zájmy mají (v kontextu testu proporcionality) přednost zájmy nebo základní práva a svobody subjektu údajů vyžadující ochranu osobních údajů. Pro pracovněprávní vztahy je v tomto případě z povahy věci vyloučen souhlasu subjektu údajů (čl. 6 odst. 1 písm. a) GDPR);

[3] shromáždit a dále zpracovávat osobní údaje ***pouze v rozsahu nezbytném*** pro naplnění účelu zpracování;

[4] zpracovávat pouze ***přesné osobní údaje z hlediska účelu*** zpracování osobních údajů a tyto ***v případě potřeby aktualizovat***;

[5] uchovávat osobní údaje pouze po ***nezbytně nutnou dobu*** k naplnění účelu zpracování osobních údajů. Porušením povinnosti je přitom jak uchování po dobu delší, tak uchování po dobu kratší, než je nezbytné k naplnění účelu zpracování;

[6] zpracovávat osobní údaje ***pouze k účelu, pro který byly shromážděny***, a k jinému účelu jedině v případech, kdy to připouští právní předpisy (čl. 6 odst. 4 GDPR a § 6 ZZOÚ), tzn. bude úspěšně proveden test slučitelnosti účelů;

[7] ***zabezpečit zpracovávané osobní údaje*** a, je-li to potřebné, před započetím zpracování osobních údajů provést ***posouzení vlivu na ochranu osobních údajů*** (k výjimce viz § 10 ZZOÚ).

Není vyloučeno, ve vztahu ke zpracování osobních údajů kamerovým systémem se záznamem, bude-li zabírán ve větším rozsahu veřejný prostor, že bude třeba provádět posouzení vlivu na ochranu osobních údajů (čl. 35 GDPR), včetně případné předchozí konzultace s ÚOOÚ (čl. 36 GDPR).

Ať již v rámci předběžného posouzení vlivu, nebo mimo tento postup musí zaměstnavatel mimo jiné při zohlednění principu nezbytnosti úvahu o ***technicko-organizačních opatřeních k zajištění bezpečnosti osobních údajů, tj. o opatřeních na úseku bezpečnosti:***

- **personální** – určení okruhu osob, které budou mít k osobním údajům přístup, dispozic, které s nimi mohou činit a případů, kdy k nim mohou přistoupit. Při větší specializaci činností u zaměstnavatele či více vedoucích zaměstnancích nelze vyloučit diferenciaci uživatelských oprávnění. Přirozená bude rozdílnost v rozsahu oprávnění k nakládání s údaji v návaznosti na kompetence zaměstnanců na jednotlivých pracovních pozicích. Integrální součástí personální bezpečnosti je uložení povinnosti mlčenlivosti o osobních údajích, parametrech zpracování a o podmínkách jejich zabezpečení. Prostředky k zajištění bezpečnosti zde dále budou primárně vnitřní předpisy zaměstnavatele, včetně organizačního řádu určujícího kompetence a oprávnění, dohody o mlčenlivosti a obdobné instituty spolu se školením zaměstnanců a pravidelným ověřováním znalosti povinností na úseku ochrany osobních údajů.
- **prostorové** – prostorová bezpečnost by, pokud možno, měla odrážet opatření vyplývající z personální bezpečnosti (prvky prostorové bezpečnosti by měly omezovat přístup k nosičům údajů, respektive k údajům pouze na oprávněné osoby – klíče ke kartotéce by měli mít pouze oprávnění zaměstnanci atp.), současně by měla reflektovat obecné hrozby pro osobní údaje a jejich nosiče (riziko zničení – pořizování kopií, riziko krádeže – mříže v oknech a bezpečnostní dveře atp.) a měla by být doplněna o související personálně-administrativní opatření potřebná k zachování funkčnosti bezpečnostních prvků (uložení povinnosti uzamykat kancelář či skříň při odchodu z kanceláře, povinnost vkládat spisy do bezpečnostní

skříně po skončení práce atp.). I zde je předpokladem řádného plnění povinností k zajištění bezpečnosti osobních údajů pravidelné školení zaměstnanců, zejména jde-li o personálně-administrativní opatření a ověření znalostí a kompetence

- **výpočetní techniky –** bezpečnost výpočetní techniky by, pokud možno, měla odrážet opatření vyplývající z personální bezpečnosti (prvky IT bezpečnosti by měly omezovat přístup k údajům pouze na oprávněné osoby a pouze ve stanovených případech, případně včetně omezení oprávnění pro jednotlivé dispozice), současně by měla reflektovat obecné hrozby pro osobní údaje a jejich nosiče (riziko zničení – pořizování záloh, antivirové programy, šifrování atp.) a měla by být doplněna o související personálně-administrativní opatření potřebná k zachování funkčnosti bezpečnostních prvků (uložení povinnosti uchovat přístupová hesla v tajnosti, volit bezpečná hesla, vynucená změna hesel, zákaz zasílání otevřených elektronických zpráv atp.). I zde je předpokladem řádného plnění povinností k zajištění bezpečnosti osobních údajů pravidelné školení zaměstnanců, zejména jde-li o personálně-administrativní opatření a ověřování znalostí.

Předpokladem řádného plnění povinnosti zabezpečení na všech úrovních je ***pravidelné přezkoumávání dostatečnosti a efektivity přijatých opatření, případně jejich nahrazování a doplňování.***

S ohledem na hrozící rizika a své možnosti (prostorové, personální, finanční atd.) musí zaměstnavatel (správce) provést taková opatření, aby eliminoval, případně alespoň minimalizoval rizika pro práva a svobody subjektů údajů, jejichž osobní údaje zpracovává. Ze shora uvedených oblastí je primární vždy prvek personální bezpečnosti. Prostředky k zajištění prostorové bezpečnosti a bezpečnosti výpočetní techniky budou do určité míry odviset od možností správce (prostorových, personálních, časových, finančních atd.).

[8] ***informovat subjekty údajů*** o zpracování osobních údajů a o jejich právech, nestanoví-li právní předpis jinak (viz čl. 13 odst. 4, čl. 14 odst. 5 GDPR a § 8 a 11 ZZOÚ);

[9] reagovat řádně a včas na ***uplatnění práv ze strany subjektů údajů*** (výjimky viz § 11 ZZOÚ) – mezi práva subjektu údajů patří právo na přístup k osobním údajům, příp. právo kopii (čl. 15 GDPR), právo na opravu (čl. 16 GDPR), právo na výmaz (čl. 17 GDPR), právo na omezení zpracování (čl. 18 GDPR), právo na přenositelnost (čl. 20 GDPR), právo na námitku (čl. 21 GDPR), právo nebýt předmětem automatizované rozhodování, včetně profilování (čl. 22 GDPR);

[10] ohlašovat ***porušení zabezpečení osobních údajů*** dozorovému úřadu (čl. 33 GDPR) a případně (čl. 34 GDPR) oznamovat porušení zabezpečení dotčeným subjektům údajů (výjimky viz § 12 ZZOÚ);

[11] ***vést záznamy o činnostech zpracování*** osobních údajů (čl. 30 GDPR);

[12] ***upravit vztahy se zpracovateli osobních údajů a s dalšími osobami*** zúčastněnými na zpracování osobních údajů, včetně případného společného správce osobních údajů (čl. 28 GDPR);

[13] zajistit odpovídající bezpečnost osobním údajům ***předávaným do třetích zemí***, které nejsou podle práva EU považovány za bezpečné z hlediska ochrany osobních údajů (čl. 44 an. GDPR), příp. předávání osobních údajů založit na některé z výjimek z dostatečného zabezpečení;

[14] ***ustanovit pověřence pro ochranu osobních údajů*** (čl. 37 GDPR) – je-li pověřenec pro ochranu osobních údajů ustanoven na základě čl. 37 odst. 1 písm. a) GDPR, vykonává svou funkci ve vztahu ke všem zpracováním osobních údajů u správce nebo zpracovatele. V ostatních případech povinného ustanovení pověřence pro ochranu osobních údajů vykonává pověřenec funkci pouze ve vztahu ke zpracování osobních údajů zakládajícímu povinnost jeho ustanovení; dobrovolné rozšíření působnosti z rozhodnutí správce nebo zpracovatele je možné.

Z hlediska přípustnosti důkazních prostředků, záznamu z kamerového systému, je v kontextu uvedeného v části I. z povinností podle právní úpravy na ochranu osobních údajů rozhodující primárně existence právního titulu, co by podkladu zpracování osobních údajů, resp. příp. úspěšný test slučitelnosti účelů, má-li být záznam pořízený primárně pro jiný účel a opírající se o samostatný právní titul následně použit pro jiný účel se samostatným právním titulem.

IV. Výklad ust. § 11a a § 24a zákona o inspekci práce a uplatnění zásady *ne bis in idem*

Dne 29. července 2017 byly zákonem č. 206/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, do zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, vtěleny dvě skutkové podstaty přestupků/správních deliktů (§ 11a a § 24a) uvozené nadpisy „*přestupky na úseku ochrany soukromí a osobních práv zaměstnanců*".

Každé ze zákonných ustanovení obsahuje formálně vzato tři skutkové podstaty. Dle odkazovaných ustanovení se zaměstnavatel (fyzická osoba, fyzická osoba podnikající, nebo právnická osoba) dopustí přestupku tím, že

(i.) naruší soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele některým ze způsobů uvedených v § 316 odst. 2 zákoníku práce, za což mu může být uložena pokuta až do výše 1.000.000 Kč;

(ii.) neinformuje zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle § 316 odst. 3 zákoníku práce, za což mu může být uložena pokuta až do výše 100.000 Kč;

(iii.) v rozporu s § 316 odst. 4 zákoníku práce vyžaduje od zaměstnance informace, které bezprostředně nesouvisejí s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem, za což mu může být uložena pokuta až do výše 1.000.000 Kč.

Z určitého hlediska tak došlo k dílčímu překryvu kompetencí Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspekce práce. V tiskové zprávě z 31. července 2017[246] ÚOOÚ deklaroval (byť se odkazuje na překonaný rozsudek Vrchního soudu v Praze, který staví právě na opačném principu – viz například NSS ve věci sp. zn. 6 As 133/2015 – 53), že mezi dotčenými institucemi bude docházet ke vzájemné komunikaci, aby se předešlo dvojímu trestání za jeden skutek. To je sice pozitivní, současně však vyjádření ale také sděluje, že rozšíření působnosti inspektorátu práce se nedotýká působnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů, tzn. v části, kde se kompetence překrývají, může kontrolu provést jeden, nebo druhý.

Zákaz dvojího trestání je nepřekročitelným ústavním principem. Stejně důležitým a rozhodujícím principem je však i povinnost orgánů veřejné moci postupovat tak, aby byla zachována právní jistota účastníků právních vztahů. Právní jistota je široký pojem. V rámci rozhodovací praxe orgánů veřejné moci znamená primárně předvídatelnost rozhodování a jednotnost. Zásadu „v obdobných případech obdobně" je možné překonat jedině z dostatečně silného důvodu; jsou-li naplněn podmínky pro *overruling* (viz například Ústavní soud České republiky ve věci sp. zn. III. ÚS 1275/10). O spolupráci v tomto směru však tisková zpráva nehovoří. Přirozeně by se však měla předpokládat.

V souvislosti s otázkou jednotnosti postupu obou dotčených úřadů nelze nechat stranou ani odlišnou výši možných sankcí.

V roce 2017 činila maximální výše pokuty při nesplnění povinností na úseku ochrany osobních údajů (skutkové podstaty přestupků byly odkazovací) dle § 44 ZoOchÚ pro fyzické osoby 1.000.000 Kč, resp. až 5.000.000 Kč, pokud došlo k ohrožení většího počtu osob, nebo byly povinnosti porušeny při zpracování citlivých údajů, a dle § 45 stejného zákona pro fyzické osoby podnikající a pro právnické osoby 5.000.000 Kč, resp. až 10.000.000 Kč, pokud došlo k ohrožení většího počtu osob, nebo byly povinnosti porušeny při zpracování citlivých údajů. Oproti tomu zákon o inspekci práce v obou případech hovoří nejvýše o 1.000.000 Kč. Ještě dramatičtější je rozdíl při srovnání zákona o inspekci práce a obecného nařízení o ochraně osobních údajů.

Předkladatel nechtěl ust. § 11a a § 24a ZoIP narušovat jednotu právní úpravy a jistou logickou vnitřní strukturu sankcí v zákoně o inspekci práce. Na druhou stranu i zákon o inspekci práce zná pokutu až ve výši 10.000.000 Kč (§ 12 a § 25) a její volba by i pro přestupky podle § 11a a § 24a, jde-li o narušení soukromí a shromažďování údajů, byla bývala právě kvůli zachování celistvosti právní úpravy šťastnější (byť samozřejmě maximální zákonná výše nic nevypovídá o obvyklé výši sankcí ukládaných správními orgány v konkrétních případech). Důvodem je mj. i fakt, že výší možné sankce se vyjadřuje typová závažnost postihovaného jednání a hodnota chráněného společenského statku. Není-li k tomu zvláštní důvod, mezi typově obdobnými situacemi vztahující se k obdobným nebo stejným chráněným hodnotám by neměly být zásadní rozdíly ve výši možných sankcí.

---

246 Viz https://www.uoou.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=200144&id=26275&n=tiskova%2Dzprava%2Dke%2Dschvaleni%2Dnovely%2Dzakona%2Do%2Dinspekci%2Dprace

Dalším (z jistého hlediska zlomovým) momentem problematiky je nabytí platnosti GDPR.

Spolu obecným nařízením o ochraně osobních údajů došlo k zavedení nových institutů (oznámení a ohlášení porušení zabezpečení, zavedení pověřence pro ochranu osobních údajů atd.) a k dílčím modifikacím některých stávajících (informační povinnost, řetězení zpracovatelů atd.).[247]

Oproti dřívější právní úpravě obecné nařízení o ochraně osobních údajů zásadním způsobem zvýšilo maximální možnou výši sankcí, až na 10.000.000 EUR, příp. 20.000.000 EU, resp. 2 %, nebo 4 % z celosvětového obratu.

1. Skutkové podstaty přestupků podle ust. § 11a § 24a zákona č. 251/2005 Sb. z hlediska kamerových systémů

Pro identifikaci míry překryvu působnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce je rozhodující ***vymezení objektivní stránky skutkových podstat přestupků*** podle zákona o inspekci práce ve srovnání s přestupky (objektivními stranami) podle právní úpravy na ochranu osobních údajů, to vše vztaženo ke kamerovým systémům na pracovišti a ve společných prostorách zaměstnavatele; uvedené platí obdobně i pro jiné prostředky sledování a kontroly.

Skutkové podstaty přestupků podle ust. § 11a a ust. § 24a ZoIP mají odkazovací charakter, tzn. objektivní stránka přestupku je ve značné míře tvořena obsahem ust. § 316 odst. 2 a 3 ZPr.

Objektivní stránky skutkových podstat podle ust. § 11a a ust. § 24a ZoIP lze charakterizovat následovně:

- ***narušování soukromí zaměstnance na pracovišti a ve společných prostorách některým ze způsobů uvedených v ust. § 312 odst. 2 ZPr***

  Obě zákonná ustanovení vymezují objektivní stránku přestupku tak, že se jej dopustí zaměstnavatel, který naruší soukromí zaměstnance na pracovišti a ve společných prostorách zaměstnavatele.

  Pracovištěm se rozumí (Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 21 Cdo 4596/2014) *„místo, kde zaměstnanec plní podle pokynů zaměstnavatele své pracovní úkoly; okruh těchto míst, v nichž může zaměstnavatel přidělovat zaměstnanci práci, je dán vymezením místa výkonu práce v pracovní smlouvě“*. Společnými prostory zaměstnavatele se vedle toho rozumí (přiměřeně například dle Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 21 Cdo 1824/2005) prostory ve sféře dispozice zaměstnavatele, v nichž se zaměstnanec musí podrobit pokynům zaměstnavatele, byť v nich zaměstnanec přímo nemusí vykonávat práci. Prostorem, na nějž se vztahuje ust. § 316 odst. 2 ZPr, tedy může být například i vnitřní prostor služebního motorového vozidla.

  Chráněnou hodnotou je soukromí zaměstnance.[248] Objekt přestupku je tedy užší, než je tomu u právní úpravy na ochranu osobních údajů, kde se prostřednictvím ochrany osobních údajů jako primárního objektu chrání další nepřímé objekty jako je život, zdraví, majetek atd.

[247] Z hlediska výkladu a uplatnění právní úpravy na ochranu osobních údajů jsou zásadní vodítka a metodiky zejména Evropského sboru pro ochranu osobních údajů; zejména s ohledem na funkci a fungování Evropského sboru o ochraně osobních údajů nelze stávající podobu pravidel o ochraně osobních údajů považovat za konečnou.

[248] K obsahu pojmu soukromí a soukromí zaměstnance na pracovišti viz například Ústavní soud České republiky ve věci sp. zn. II. ÚS 517/99, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, sp. zn. Pl. ÚS 42/11, Nejvyšší správní soud ve věci zn. 9 As 34/2008 a ve věci zn. 33 Odo 134/2003, Evropský soud pro lidská práva ve věci Niemietz vs. Německo z roku 1992. stížnost č. 13710/88 a ve věci Guerra a další vs. Itálie z roku 1998 (116/1996/735/932), příp. ve věci X. a Y. vs. Nizozemsko ze dne 26. března 1985, stížnost č.

V pozici poškozeného (osoby dotčené protiprávním jednáním zaměstnavatele) je výlučně zaměstnanec. Oproti tomu obecná právní úprava na ochranu osobních údajů poskytuje ochranu všem lidem, ať již mají postavení obdobné zaměstnanci či nikoli - v případě kamerového systému na pracovišti jsou chráněny tudíž všechny příchozí osoby, včetně například zákazníků či klientů anebo obchodních partnerů zaměstnavatele či jejich zástupců, funkcionářů zaměstnavatele (osoby působících v jeho orgánech, včetně statutárních orgánů), či členů zaměstnavatele (společníci obchodních společností atd.).

Dále, skutkové podstaty podle zákona o inspekci práce pokrývají pouze případy, kdy zaměstnavatel podrobuje zaměstnance sledování, aniž by byly naplněny podmínky podle § 316 odst. 2 ZPr.

Shrnuto, skutkové podstaty podle § 11a a § 24a dopadají na tyto případy (z hlediska kamerových systémů):

a) účelem je sledování (delší dobu trvající nebo opakované systematické kontrolování prostřednictvím daného systému/prostředku) zaměstnanců, ať již z hlediska nakládání s majetkem zaměstnavatele nebo z hlediska řádného plnění pracovních úkolů a povinností ze strany zaměstnance. Skutková podstata se netýká kontroly dodržování pravidel určených k využívání pracovních prostředků pro soukromé účely;
b) objektem je soukromí zaměstnance. Soukromí jiných osob, včetně například státních zaměstnanců, členů a funkcionářů zaměstnavatele chráněno (s ohledem na dikci ust. § 316 odst. 2 ZPr) není;
c) sledování se provádí na pracovišti nebo ve společných prostorách zaměstnavatele, bez ohledu na pracovní dobu zaměstnance;
d) jedná se o prostředek sledování ve smyslu ust. § 316 odst. 2 ZPr (kamerový systém s nebo bez záznamu);
e) nejsou splněny podmínky podle § 316 odst. 2 ZPr a tudíž dochází k zásahu do soukromí zaměstnance (zaměstnanec je poškozený jednáním zaměstnavatele).

V těchto případech (viz shora) by měl svou působnost primárně vykonávat inspektorát práce. V ostatních případech, při splnění těchto (níže uvedených) podmínek, by měl svou působnost vykonávat Úřad pro ochranu osobních údajů:

a) dochází ke zpracování osobních údajů (v případě kamerového sytému se jedná o kamerový systém pořizující záznam);
b) primárním objektem je ochrana osobních údajů, nepřímým ochrana zejména života a zdraví, majetku, soukromí, soukromého a rodinného života;
c) chráněny jsou osobní údaje všech lidí, nikoli jen zaměstnanců (poškozeným může být kterýkoli člověk);
d) není zde místní omezení pouze na pracoviště a na společné prostory zaměstnavatele.

- **neinformování zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle § 316 odst. 3 ZPr**

Obě zákonná ustanovení vymezují objektivní stránku přestupku shodně. Přestupku se dopustí zaměstnavatel, který neinformuje o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle ust. § 316 odst. 3 ZPr. Rozsahem kontroly se přitom rozumí okruh povinností, které budou kontrolovány, časové

8978/80, a dále také *Morávek, J.* Ochrana osobních údajů podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nejen) se zaměřením na pracovněprávní vztahy. Praha: Woltres Kluwer. 2019.

období atd. Způsobem kontroly se vedle toho rozumí specifikace prostředku, kterým bude kontrola prováděna, tj. například kamerový systém se záznamem či on-line kamerový systém.

V dalším zákon bližší obsah informace či formu plnění informační povinnosti nespecifikuje.

Obsahově se povinnost podle § 316 odst. 3 ZPr do určité míry kryje s povinností podle čl. 13, resp. 14 obecného nařízení. Součástí informační povinnosti podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů je v rámci informace o účelu *de facto* i informace o rozsahu kontroly, jak jí předvídá ust. § 316 odst. 3 ZPr. Implicitně, s ohledem na požadavek srozumitelnosti podávané informace (čl. 12 obecného nařízení), je součástí informace podle čl. 13 a 14 obecného nařízení i informace o způsobu provádění kontroly.

V případech, kdy dochází ke zpracování osobních údajů, je zde tudíž zjevná konkurence skutkových podstat a tudíž i působnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce; kontrolou či řízením zahájeným ohledně informační povinnosti ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů se v kontextu zásada *ne bis in idem* možnost kontroly a řízení ze strany inspektorátu práce ve vztahu k této povinnosti vyčerpává, opačně to však, neboť obsah informace podle obecného nařízení je nezanedbatelně širší, neplatí.

I ve vztahu k § 316 odst. 3 ZPr je přitom třeba zohlednit ust. § 11 ZZOÚ, které vymezuje výjimky z plnění jednotlivých povinností podle obecného nařízení, včetně informační povinnosti. Krátce řečeno, je-li to důvodné (zmařilo-li by se tím naplnění cílů kontroly), není třeba ani povinnost podle ust. § 316 odst. 3 ZPr bezezbytku splnit předem, nýbrž postačí poukázat na to, že ke sledování dojít za určitých podmínek a okolností může.

Ohledně chráněných osob platí uvedené shora shodně, tzn. ust. § 316 odst. 3 ZPr (a tedy i navazující skutková podstata) dopadá výlučně na zaměstnance. Vůči ostatním lidem, pokud dochází ke zpracování osobních údajů, se uplatní pouze obecné nařízení o ochraně osobních údajů a zákon o zpracování osobních údajů.

2. Zásada *ne bis in idem*

Z hlediska rozebírané materie, v návaznosti na (z jistého hlediska) částečný překryv kompetencí Úřadu pro ochranu osobních údajů a inspektorátu práce, resp. skutkových podstat podle ust. § 11a, resp. ust. § 24a zákona ZoIP a podle ust. § 62 ZZOÚ, je třeba v podrobnostech přiblížit již shora dotčenou problematiku zákazu dvojího trestání. K jejímu výkladu se lze primárně odkázat na judikaturní závěry vysokých soudů, které reagují na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Zolotukhin vs. Rusko* (stížnost č. 14939/03).

Ve jmenovaném rozhodnutí podal Evropský soud pro lidská práva výklad čl. 4 odst. 1 protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, dle kterého *„Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.“* [249]

Princip *ne bis in idem* dle soudu platí pro případ, kdy je další trestný čin založen na totožném či v podstatných rysech totožném skutku. Při posuzování totožnosti skutku je přitom rozhodné, zda se jedná o konkrétní okolnosti týkající se téhož obviněného a zda jsou tyto neoddělitelně místně a časově spjaty.

[249] Obdobně vyjadřuje zásadu *ne bis in idem* i čl. 40 odst. 5 LZPS, dle kterého *„Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.“*

Nejvyšší správní soud České republiky v této souvislosti ve věci sp. zn. 6 As 133/2015 – 53 mj. uvedl, když se odkázal na rozsudek stejného soudu ve věci sp. zn. 5 A 116/2001 (č. 20/2003 Sb. NSS)*: „S ohledem na princip předvídatelnosti zákona a na princip minimalizace zásahů státu do soukromé sféry fyzických a právnických osob je nutno usilovat o takovou interpretaci právních předpisů, která aspiruje na jasné vymezení věcné působnosti jednotlivých státních orgánů, a to tak, aby se tyto kompetence navzájem nepřekrývaly, tedy aby jejich působnost nebyla alternativní či konkurující. Takováto interpretace je přitom nanejvýš žádoucí zejména v těch případech, kdy jsou v důsledku činnosti příslušných státních orgánů vydávána vrchnostenská rozhodnutí, která svojí povahou představují sankce, adresované účastníkům správních vztahů, resp. kdy již i samotné správní řízení je důvodně pociťováno jako zásah do činnosti příslušného subjektu – jako tomu bylo i v tomto případě, kdy finanční ředitelství provádělo vůči žalobci cenovou kontrolu a toto správní řízení bylo zakončeno udělením pokuty, tedy správní sankcí.“ Snaha upřednostnit ve sporných případech takový výklad práva, který zajistí, že se kompetence správních orgánů budou co nejméně překrývat, nabývá v posledních letech mimořádného významu s ohledem na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. února 2009, Zolotukhin proti Rusku (stížnost č. 14939/03), kde se tento soud přiklonil při interpretaci zásady ne bis in idem k faktickému pojetí „skutku“. Totéž jednání tak nemůže být podle Evropského soudu pro lidská práva trestáno dvakrát, byť by i naplňovalo skutkové podstaty více správních deliktů (a tudíž lze považovat za překonaný rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. května 1998 sp. zn. 6 A 168/95, na který opakovaně ve svých podáních poukazuje žalovaná). Dodržení požadavků vymezených Evropským soudem pro lidská práva bude tím obtížnější, čím více správních orgánů bude mít potenciálně možnost trestat totéž jednání.“*

Ve vztahu ke kritériím posuzování totožnosti skutku z hlediska zásady *ne bis in idem* pak dále Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 15 Tdo 832/2016 mj. uvedl: *„37. … ESLP … Dospěl k závěru, že čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě zakazuje stíhání pro druhý trestný čin, pokud je tento druhý trestný čin založen na „totožném skutku či v podstatných rysech totožném skutku“. Popisy skutkového stavu v obou řízeních představují zásadní východisko pro posouzení otázky, zda jsou skutky v obou řízeních totožné (resp. jsou totožné alespoň v podstatných rysech), a to bez ohledu na případné odlišnosti v právní kvalifikaci tohoto skutku v obou řízeních. Totožnost skutku je dána tehdy, když se konkrétní skutkové okolnosti týkají téhož obviněného a jsou neoddělitelně spjaty v čase a místě (shodně též věc Ruotsalainen proti Finsku, č. 13079/03, rozsudek ze dne 16. 6. 2009) …*

39. Při vlastním rozhodování o porušení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, jehož cílem je zákaz opakování trestního řízení, které již bylo skončeno pravomocným rozhodnutím, bylo nezbytné zabývat se v konkrétní věci primárně dvěma otázkami. Za prvé, zda obě řízení jsou trestního charakteru, a za druhé, zda se obě týkala stejného činu. Kladná odpověď na první otázku je nezbytná pro aplikaci čl. 4 Protokolu č. 7 vůbec, druhá poté pro shledání jeho porušení.

40. Interpretace pojmu „trestní obvinění“ ve výše uvedeném smyslu a podle uvedených kritérií je uplatnitelná i v souvislosti s daňovými delikty. …

44. … ESLP v souladu se svojí ustálenou judikaturou akcentoval (body 58.−63. rozsudku), že „článek 4 Protokolu č. 7 se neomezuje pouze na právo nebýt potrestán dvakrát, ale vztahuje se i na právo nebýt stíhán dvakrát (srov. Franz Fischer proti Rakousku, č. 37950/97, rozsudek z 29. 5. 2001, § 29) […]. Článek 4 Protokolu č. 7 se použije i tam, kde byl jednotlivec pouze stíhán v řízení, které neskončilo jeho odsouzením. Ustanovení obsahuje tři záruky a určuje, že nikdo nemůže být (i) stíhán, (ii) souzen, nebo (iii) potrestán dvakrát pro stejný čin (srov. Sergey Zolotukhin proti Rusku, cit. výše, § 110)“. ESLP však rovněž připomněl, že bez ohledu na existenci konečného rozhodnutí v některých věcech (srov. např. věc R. T. proti Švýcarsku, č. 31982/96, rozsudek z 30. 5. 2000; Nilsson proti Švédsku, č. 73661/01, rozsudek z 13. 12. 2005) shledal, že i když odlišné sankce (podmíněný trest odnětí svobody a odebrání řidičského oprávnění) týkající se téhož jednání (řízení v opilosti) byly uloženy odlišnými orgány v odlišných řízeních, je mezi nimi dostatečná věcná a časová souvislost. V

takových případech byl učiněn závěr, že jednotlivci nebyli stíháni nebo odsouzeni opětovně za čin, za nějž již byli pravomocně odsouzeni, a že zde nedošlo k opakování řízení. …

57. Pro případné uplatnění zásady ne bis in idem je podle přesvědčení velkého senátu Nejvyšší soudu splněno i kritérium totožnosti skutku. Vyjde-li se z již dříve citovaného rozsudku velkého senátu ESLP ve věci Sergey Zolotukhin proti Rusku, podle kterého čl. 4 Protokolu č. 7 musí být chápán tak, že zakazuje stíhání nebo soudní řízení pro druhý „trestný čin" („offence"/„infraction"), jestliže je založen na totožných nebo v podstatě stejných skutečnostech („facts"/„faits"), jde o požadavek konvenující našemu chápání totožnosti skutku. To je také založeno na totožnosti jednání nebo následku z hlediska rozhodných skutkových okolností [srov. č. 64/1973, č. 52/1979, č. 1/1996-I. a č. 41/2002-I. Sb. rozh. tr. a dále usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2002, sp. zn. II. ÚS 143/02, uveřejněné pod č. 21 ve sv. 27 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu (dále „Sb. nál. a usn. ÚS ČR")].

58. Trestněprávní nauka i praxe soudů při absenci legální definice skutku vychází z toho, že skutkem se rozumí určitá událost ve vnějším světě záležející v jednání člověka, která může mít znaky trestného činu či trestných činů anebo nemusí vykazovat znaky žádného trestného činu. Jako skutek je taková událost vymezena v příslušném aktu orgánu činného v trestním řízení (v usnesení o zahájení trestního stíhání, obžalobě, rozsudku, usnesení o zastavení trestního stíhání atd.). Podstatu skutku tvoří jednání pachatele a následek tímto jednáním způsobený, který je relevantní z hlediska trestního práva. Jednáním je projev vůle pachatele ve vnějším světě, který může spočívat v konání (komisivní delikt) nebo v opomenutí, nekonání (omisivní delikt). Jen takové děje, které jsou jednáním, lze v trestním řízení dokazovat a právně kvalifikovat a jen jednáním může být způsoben následek významný pro trestní právo. Následek spočívá v porušení nebo ohrožení hodnot (zájmů, vztahů) chráněných trestním zákonem (tj. života, zdraví, osobní svobody, majetku atd.) a jako znak některého jednotlivého, individuálního trestného činu ve své konkrétní podobě spojuje dílčí útoky (akty) do jednoho skutku a zároveň umožňuje dělit chování člověka na různé skutky (srov. č. 8/1985, č. 5/1988 a č. 1/1996-I. Sb. rozh. tr.). Následkem se tedy rozumí porušení individuálního objektu trestného činu v jeho konkrétní podobě, tedy konkrétní následek (porušení určitého jedinečného vztahu – zájmu), nikoli určitý typ následku. Z hlediska zachování totožnosti jednání i následku nejsou podstatné ty skutkové okolnosti, které charakterizují jen zavinění či jiný znak subjektivní stránky činu (srov. č. 1/1996-I. Sb. rozh. tr.). Od skutku je třeba odlišovat „popis skutku" jako obligatorní náležitost příslušného rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení. Popis skutku musí obsahovat slovní vyjádření těch skutkových okolností, které jsou právně významné z hlediska naplnění jednotlivých znaků skutkové podstaty stíhaného trestného činu (k tomu např. č. 41/2002-I. a č. 23/2012 Sb. rozh. tr.). Totožnost skutku má význam především z hlediska obžalovací zásady (§ 220 odst. 1 tr. ř.) a v tomto smyslu je zachována, existuje-li shoda buď alespoň v jednání obviněného, anebo v následku jednání. Uvedená shoda jednání či následku, jak již bylo řečeno, nemusí být úplná a bezvýjimečná, ale stačí i shoda částečná (k tomu viz č. 9/1972-II. a č. 1/1996-I. Sb. rozh. tr.). Otázkami totožnosti skutku z hlediska překážky „ne bis in idem", byť ve skutkově odlišných souvislostech, se zabývala judikatura Nejvyššího soudu např. v usnesení ze dne 23. 10. 2002, sp. zn. 5 Tdo 494/2002, nebo v rozsudku ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 4 Tz 183/2005, uveřejněném pod č. 10/2007 Sb. rozh. tr….

63. Stěžejním pro posuzování případů, ve kterých se otvírá otázka přípustnosti dvojího řízení trestněprávní povahy ve smyslu zásady ne bis in idem, je test „dostatečně úzké souvislosti v podstatě a čase". Na tento test ESLP upozorňoval v řadě svých rozhodnutí (viz např. věci R. T. proti Švýcarsku, č. 31982/96, rozsudek ze dne 30. 5. 2000; Nilsson proti Švédsku, č. 73661/01, rozsudek ze dne 13. 12. 2005; Lucky Dev proti Švédsku, č. 7356/10, rozsudek ze dne 27. 11. 2014; Nykänen proti Finsku, č. 11828/11, rozsudek ze dne 20. 5. 2014), ale až v rozsudku velkého senátu ve věci A a B proti Norsku, č. 24130/11 a č. 29758/11, ze dne 15. 11. 2016 (dále též „věc A a B proti Norsku"), vymezil základní pravidla a kritéria, která je třeba posuzovat při aplikaci testu věcné a časové souvislosti (viz body 130. až 134. tohoto rozsudku). Nemá-li dojít ke dvojímu řízení nebo trestu (bis) ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, musí být prokázáno, že řízení jsou spojena

takovým celistvým způsobem, že tvoří koherentní celek. To znamená, že sledovaný účel i použité prostředky se musejí v zásadě vzájemně doplňovat a být spojeny v čase, ale také že možné důsledky organizace právní reakce na dané jednání tímto způsobem musejí být ve vztahu k dotčeným osobám přiměřené a předvídatelné.

64. K významným faktorům pro určení, zda existuje dostatečná úzká spojitost v podstatě (věcná souvislost), tak podle rozsudku velkého senátu ESLP ve věci A a B proti Norsku patří (viz jeho bod 132.):
- zda obě samostatná řízení sledují vzájemně doplňující se (komplementární) cíl, a tedy zda se týkají, nikoli pouze in abstracto, ale zároveň in concreto, různých aspektů daného protiprávního jednání;
- zda je předmětná duplicita řízení předvídatelným důsledkem stejného vytýkaného jednání, a to jak právně, tak fakticky (idem);
- zda jsou příslušná řízení vedena takovým způsobem, kterým se v maximální možné míře zabrání zdvojení při shromažďování i hodnocení důkazů, zejména prostřednictvím odpovídající vzájemné interakce mezi jednotlivými příslušnými orgány, díky které se prokázané skutkové okolnosti využijí i v druhém řízení;
- a především, zda je sankce uložená v řízení, které bylo ukončeno jako první, zohledněna v řízení, které je uzavřeno jako poslední, s cílem zamezit, aby byl dotčený jedinec nakonec vystaven nadměrné zátěži, přičemž pravděpodobnost tohoto posledně zmiňovaného rizika je nejnižší, pokud existuje kompenzační mechanismus, kterým se zajistí přiměřenost a proporcionalita celkové výše všech uložených sankcí.

65. V tomto ohledu je podle ESLP (viz bod 133. citovaného rozsudku velkého senátu) poučné mít na zřeteli způsob aplikace čl. 6 Úmluvy v typově podobných případech, jako je projednávaná věc (viz Jussila proti Finsku, rozsudek ze dne 23. 11. 2006, č. 73053/01, § 43): „Je samo sebou, že existují trestní případy, které nenesou žádnou významnou míru stigmatu. Existují trestní obvinění odlišné závažnosti. Autonomní interpretace pojmu „trestní obvinění“ na základě Engel kritérií institucemi Úmluvy navíc podpořila postupné rozšiřování trestní působnosti na případy, které striktně nespadají pod tradiční kategorie trestního práva, například správní sankce […]. Daňové pokuty a penále se liší od tvrdého jádra trestního práva; trestněprávní záruky se proto neuplatní s plnou důsledností […]“. Výše uvedená argumentace odráží úvahy o významu posouzení, zda v případech týkajících se dvojího správního a trestního řízení byl dodržen čl. 4 Protokolu č. 7 […]. Rozsah, v němž správní řízení nese znaky běžného trestního řízení, představuje důležitý faktor. Společná řízení podle ESLP s větší pravděpodobností splní kritéria komplementarity a koherence, pokud sankce, které mají být uloženy v řízení neoznačeném formálně jako „trestní“, jsou specifické pro daný typ chování, a liší se tak od „tvrdého jádra trestního práva“ (v terminologii rozsudku Jussila, citovaného výše). Pokud navíc toto řízení nemá významně stigmatizující charakter, je méně pravděpodobné, že kombinace řízení bude pro obviněného představovat nepřiměřenou zátěž. Naopak skutečnost, že správní řízení má stigmatizující prvky do značné míry se podobající běžnému trestnímu řízení, zvyšuje riziko, že sociální cíle sledované sankcionováním jednání v různých řízeních se budou navzájem zdvojovat (bis) spíše než doplňovat. […].

66. Z označeného rozsudku velkého senátu ESLP ve věci A a B proti Norsku ale také vyplývá, že i v případech, kdy existuje dostatečně silná věcná souvislost, je třeba zároveň naplnit i požadavek časové souvislosti. To však neznamená, že obě řízení musí být vedena současně od začátku do konce. Smluvním státům by mělo být umožněno si zvolit, zda povedou řízení postupně, pokud tento postup lze odůvodnit zájmem na efektivnosti a řádném výkonu spravedlnosti, sledováním odlišných sociálních cílů, aniž by dotčené osobě přivodil nepřiměřenou újmu. Jak je však poznamenáno výše, časová souvislost musí vždy existovat. Časová souvislost proto musí být dostatečně těsná, aby jedinci poskytla ochranu před nejistotou, průtahy a prodlužováním řízení, a to i v případě, že příslušný vnitrostátní systém předepisuje „integrovaný“

systém oddělující správní a trestní komponenty. Čím je spojitost v čase slabší, tím silnější břemeno se klade na stát, aby objasnil a zdůvodnil průtahy ve vedení řízení, za které může nést odpovědnost (bod 134. rozsudku).

67. V rozsudku ve věci A a B proti Norsku ESLP mimo jiné podrobněji analyzoval skupinu případů, ve kterých neshledal podmínky dostatečné věcné a časové souvislosti. Výslovně zmínil rozsudky ve věci Lucky Dev proti Švédsku a Nykänen proti Finsku, na které odkazoval, ať už přímo či nepřímo, i obviněný L. P. v dovolání. ESLP na konkrétních souvislostech dokládal, že finský systém trestních a správních sankcí ukládaný různými orgány není žádným způsobem propojen, každé řízení sleduje vlastní oddělený směr a stává se konečným nezávisle na sobě. Navíc ani sankce uložené v jednom řízení nejsou brány příslušnými orgány nebo soudy v úvahu při určování přísnosti jimi ukládané sankce, ani mezi nimi neexistuje žádná jiná vzájemná spolupráce. Za důležité také označil, že podle finského systému jsou daňové sankce ukládány na základě posouzení jednání stěžovatele a jeho odpovědnosti podle příslušné daňové legislativy, která je nezávislá na zjištěních učiněných v trestním řízení. Obdobné závěry ESLP učinil také ve věci Rinas proti Finsku, č. 17039/13, rozsudek ze dne 27. 1. 2015, a Österlund proti Finsku, č. 53197/13, rozsudek ze dne 10. 2. 2015. Konstatoval ale, že splnění podmínky časové souvislosti daňového a trestního řízení ve zmiňovaných případech při současném nesplnění podmínky jejich věcné souvislosti nebylo samo o sobě dostatečné pro vyloučení aplikace zákazu ne bis in idem ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

68. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku ve věci A a B proti Norsku zrekapituloval svoji judikaturu i dosud učiněné závěry k otázkám povahy penále, totožnosti skutku, tj. zda trestněprávní jednání, pro která byl obviněný stíhán, byla shodná s těmi, pro která mu byla uložena daňová pokuta (srov. hlediska uvedená ve věci Sergey Zolotukhin proti Rusku, č. 14939/03, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 10. 2. 2009), ale zejména blíže identifikoval, co se rozumí testem věcné a časové souvislosti, zdůraznil požadavek vzájemného vztahu věcné a časové souvislosti a zformuloval kritéria úzké věcné souvislosti (spojitosti v podstatě). Smysl a účel těchto kritérií vyložil s odkazem na rozbor konkrétně posuzované věci, přičemž současně připomněl požadavek zachování časové souvislosti.

69. V konkrétní věci A a B proti Norsku stěžovatelé v daňovém přiznání za rok 2002 nepřiznali své příjmy získané v roce 2001 z prodeje jejich podílů v zahraniční společnosti za cenu výrazně vyšší, než je předtím nakoupili. Nepřiznané příjmy stěžovatelů, které jim vznikly na základě prodeje jejich podílů za vyšší cenu, následně převedli na účty společností, ve kterých byli jedinými akcionáři.

70. Stěžovatel A byl obviněn z daňového podvodu dne 14. 10. 2008. Dne 24. 11. 2008 mu daňová správa uložila povinnost zaplatit daňovou pokutu ve výši 30 % z doměřené daně za nepřiznanou částku, kterou zaplatil společně s dodatečnou daní. Rozhodnutí o daňové pokutě se stalo konečným uplynutím lhůty pro podání odvolání. Dne 2. 3. 2009 byl pak stěžovatel A obvodním soudem shledán vinným daňovým podvodem s přitěžujícími okolnostmi a byl mu uložen trest odnětí svobody v délce jednoho roku.

71. Proti stěžovateli B byla podána obžaloba pro daňový podvod dne 11. 11. 2008. Daňová pokuta ve výši 30 % z doměřené daně za nepřiznanou částku mu byla uložena rozhodnutím daňové správy ze dne 5. 12. 2008; daňovou pokutu zaplatil společně s dodatečnou daní. Dne 26. 12. 2008 se rozhodnutí o daňové pokutě stalo konečným. Stěžovatel B následně vzal zpět své přiznání. Obvodní soud rozhodl dne 30. 9. 2009 tak, že stěžovatel B byl shledán vinným, že spáchal daňový podvod s přitěžujícími okolnostmi, a byl mu uložen trest odnětí svobody v délce jednoho roku.

72. V obou případech podklady tohoto rozhodnutí tvořily důkazy získané v rámci daňové kontroly, trestního vyšetřování a výpovědí stěžovatelů. Soudy při uložení trestu v rámci trestního řízení přihlédly k tomu, že stěžovatelům již byly uloženy vysoké tresty ve formě daňové pokuty. Stěžovatelé A a B se proti rozhodnutím soudů, jimiž byli odsouzeni za daňové podvody, odvolali s odůvodněním, že byli pro stejnou věc stíháni a

odsouzeni dvakrát, čímž údajně došlo k porušení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Vnitrostátní soudy neshledaly důvody jejich odvolání za oprávněné.

73. Velký senát ESLP při řešení stěžejního problému, zda byl v daném případě dodržen čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě, prvotně posuzoval otázky, zda uložení daňových pokut bylo trestněprávní povahy (body 136. až 139. rozsudku) a zda trestněprávní jednání, pro která byl první stěžovatel stíhán, byla shodná s těmi, pro která mu byla uložena daňová pokuta (body 140. a 141. rozsudku). V obou případech dospěl k závěrům shodným s těmi, jež ve své judikatuře dlouhodobě traktoval, tedy že uložení daňových pokut mělo trestněprávní povahu a že trestněprávní jednání, pro která byl první stěžovatel stíhán, byla shodná s těmi, pro která mu byla uložena daňová pokuta, a to i přes existenci doplňujícího skutkového znaku podvodu v projednávaném trestném činu. S ohledem na dále učiněné závěry v posouzení, zda existuje mezi daňovým a trestním řízením dostatečná věcná a časová souvislost tak, aby mohla být považována za celistvou právní odezvu na chování prvního stěžovatele, nepokládal za nezbytné zabývat se otázkou konečnosti daňových řízení, která jsou považována za samostatná (body 142. a 143. rozsudku). Obdobná zjištění učinil ESLP i ohledně druhého stěžovatele (bod 148. rozsudku).

74. Dále svoji pozornost soustředil k otázce, zda zde byla duplicita řízení (bis). Na podkladě podrobné analýzy konkrétních okolností projednávaného případu vyložil, že ve vztahu k oběma stěžovatelům existuje mezi daňovým řízením a trestním řízením dostatečná věcná a časová souvislost. Předeslal, že nemá důvod zpochybňovat důvody, pro které norská legislativa rozhodla, že bude regulovat sociálně nežádoucí chování spočívající v neplacení daní jako celistvý dvojí (správní/trestní) proces, ani důvody, pro které příslušné norské orgány zvolily, že se budou samostatně zabývat závažnějším a sociálně odsouzeníhodným aspektem podvodu stěžovatelů v trestním řízení spíše než v rámci běžného správního řízení. Trestní řízení a správní řízení byla podle zjištění ESLP vedena paralelně a byla navzájem propojená. Skutková zjištění učiněná v jednom řízení byla použita v druhém řízení a při uložení trestu v rámci trestního řízení vnitrostátní orgány přihlédly k tomu, že stěžovatelům byla uložena daňová pokuta. Vedení dvojího řízení s možností uložení různých kumulativních trestů bylo pro stěžovatele předvídatelné, když museli od prvopočátku vědět, že trestní stíhání stejně jako uložení daňových pokut je na základě skutkových okolností případu možné nebo dokonce pravděpodobné. Na základě předložených skutečností ESLP neshledal indicie, že by stěžovatelé utrpěli nepřiměřenou újmu nebo nespravedlnost jako výsledek napadané celistvé právní odezvy na jejich nepřiznání příjmů a nezaplacení daní. ESLP byl přesvědčen, že i když byly uloženy různé sankce dvěma různými orgány v různých řízeních, přesto mezi nimi existovala dostatečně úzká věcná i časová souvislost, aby na ně nahlížel tak, že jsou součástí celistvého systému sankcí podle norského práva za neposkytnutí informací o určitém příjmu v daňovém přiznání. Jelikož v projednávaném případě existenci věcné a časové souvislosti daňového a trestního řízení vzal za prokázanou, rozhodl, že nedošlo k porušení čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě…

80. Nejvyšší soud nepochybuje o tom, že obě řízení (trestní řízení vedené v této trestní věci v bezprostřední návaznosti na proběhlé daňové řízení) v České republice sledují komplementární účel a reagují tak, nikoliv pouze in abstracto, ale in concreto, na odlišné aspekty (administrativněprávní a trestněprávní) daného protiprávního jednání. …

85. Za jeden z nejvýznamnějších materiálních faktorů pro určení existence úzké věcné souvislosti je třeba označit požadavek, aby sankce uložená v řízení, které bylo ukončeno jako první, byla zohledněna v řízení, které je skončeno jako poslední, tak, aby se zabránilo tomu, že dotčený subjekt ponese nepřiměřenou zátěž (viz čtvrtá podmínka z rozsudku ESLP ve věci A a B proti Norsku). …

86. Výše uvedené znamená, že v rámci individualizace stanovení trestní sankce je třeba vzít v úvahu sankci ukládanou v daňovém řízení a její úhradu.“

Z uvedeného ve vztahu k souběžné právní úpravě ust. § 316 ZPr a právní úpravě na ochranu osobních údajů, resp. ke skutkovým podstatám přestupků navázaných na ust. § 316 ZPr a skutkovým podstatám přestupků podle právní úpravy na ochranu osobních údajů, v kontextu zásady *ne bis in idem* plyne následující.

Skutkové podstaty přestupků navázané na ust. § 316 ZPr a skutkové podstaty přestupků navázané na právní úpravu na ochranu osobních údajů je třeba poměřit a rozlišit z hlediska obsahové náplně povinností, na které navazují.

Bude-li zjištění skutkový stav vyhodnocen tak, že neodpovídá právní úpravě, a budou-li splněny i ostatní zákonné podmínky vzniku přestupkové odpovědnosti, mohou vyvstat situace, které jsou předestřeny v části II. bodě 1 shora, tzn. zjištěný skutek může být:

- **(a)** přestupkem pouze podle ZoIP, nebo
- **(b)** pouze podle ZOUÚ, anebo
- **(c)** se může jednat o přestupek podle ZoIP i ZOUÚ, přičemž v této poloze je třeba dále lišit, zda je zasažen shodný objekt (soukromí atd.), a do jaké míry se obsahově shodují povinnosti, na něž jsou skutkové podstaty navázány.

Z uvedeného je zjevné, že problémem jsou případy, které lze podřadit pod písm. c). Správně by mělo spočívat v poměření skutkových podstat přestupků s tím, že přednost by měla dostat skutková podstata zvláštní. Konkrétněji řečeno, ***při úplném překryvu objektů a obsahu povinností, neboť je ochrana (jak se usuzovat z maximální možné výše sankce vyšší) podle předpisů na ochranu osobních údajů přísnější, lze skutkovou podstatu přestupku podle zákona o zpracování osobních údajů považovat vůči skutkové podstatě přestupku podle zákona o inspekci práce za speciální. V těchto případech by tedy věc měl řešit Úřad pro ochranu osobních údajů;*** pro tento závěr svědčí i znění obecného nařízení o ochraně osobních údajů, které umožňuje členským státům stanovit nižší sankce za porušení povinností podle jmenovaného předpisu pouze v relativně úzkém okruhu případů, pod nějž však pracovněprávní vztahy jako takové v této pozici podřadit nelze. Tak je tomu v ust. § 316 odst. 4 ZPr a § 11a odst. 1 písm. c) a § 24a odst. 1 písm. c) ZoIP.

Při zasažení shodného objektu a obsahově shodných povinnostech je při potrestání jedním z orgánů postih druhým ve vztahu k části skutku, kde dochází k překryvu, vyloučen; jak bylo uvedeno shora, trestat by měl v tomto případě Úřad pro ochranu osobních údajů. V ostatních případech podřazených pod písm. (c) musí být případně později trestající orgánem přihlédnuto k trestu uloženému orgánem trestajícím dříve.

Situace mohou být značně rozdílné v návaznosti na porušenou povinnost a to, který z dotčených orgánů veřejné moci bude pachatele trestat jako první.

Kupříkladu při porušení informační povinnosti podle ust. § 316 odst. 3 ZPr a současně také ust. čl 13 GDPR, bude-li první trestat inspektorát práce s odkazem na spáchání přestupku podle ZoIP (§ 11a, § 24a), není vyloučeno pozdější trestání za shodné jednání i ze stany Úřadu pro ochranu osobních údajů, neboť obsahově se ust. § 316 odst. 3 ZPr a ust. čl. 13 GDPR nekryjí a není zde zcela totožný ani objekt (chráněná hodnota). V případě právní úpravy na ochranu osobních údajů je objektem ochrana osobních údajů jako primární objekt a jejím prostřednictvím jako sekundární objekty ochrana soukromí, majetku, rodinného života atd. Jde tedy o objekt širší, nežli je tomu u ust. § 316 odst. 3 ZPr. Stejně tak je informační povinnost podle čl. 13 GDPR obsahově širší než informační povinnost podle § 316 odst. 3 ZPr. Platí přitom, že řádným splněním informační povinnosti podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů je zcela vyčerpána a řádně splněna informační povinnost podle ust. § 316 odst. 3 ZPr, kdežto stejné opačně neplatí.

Převedeno do roviny správního trestání, bude-li trestat Úřad pro ochranu osobních údajů za spáchání přestupku navázaného na čl. 13 GDPR, vyčerpává se tím zcela i skutková podstata přestupku navázaná na ust. § 316 odst. 3 ZPr. Avšak bude-li jako první trestat inspektorát práce za naplnění skutkové podstaty přestupku navázané na ust. § 316 odst. 3 ZPr, potenciálně není pozdější trestání (s přihlédnutím k trestu uloženému inspektorátem práce) ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů (zcela) vyloučeno.

V této souvislosti lze doplnit (Nejvyšší soud České republiky ve věci sp. zn. 15 Tdo 832/2016): *„… ESLP v souladu se svojí ustálenou judikaturou akcentoval (body 58.−63. rozsudku), že „článek 4 Protokolu č. 7 se neomezuje pouze na právo nebýt potrestán dvakrát, ale vztahuje se i na právo nebýt stíhán dvakrát (srov. Franz Fischer proti Rakousku, č. 37950/97, rozsudek z 29. 5. 2001, § 29) […]. Článek 4 Protokolu č. 7 se použije i tam, kde byl jednotlivec pouze stíhán v řízení, které neskončilo jeho odsouzením. Ustanovení obsahuje tři záruky a určuje, že nikdo nemůže být (i) stíhán, (ii) souzen, nebo (iii) potrestán dvakrát pro stejný čin (srov. Sergey Zolotukhin proti Rusku, …)“.*

K tomuto bodu se nabízí uzavřít s tím, že stávající konstrukci, kdy je zde široká škála možností (viz část II. bod 1) a kdy dochází k částečnému překryvu kompetencí, není šťastná a odporuje principu právní jistoty.

Částečné a prozatímní zlepšení by mohla přinést efektivní a rychlá komunikace mezi inspektoráty práce a Úřadem pro ochranu osobních údajů.

Legislativně-technické řešení věci, které se zdá být nejméně problematické a náročné, spočívá v dílčí formulační změně v ust. § 11a písm. a) a písm. b) a § 24a písm. a) a písm. b) zákona č. 251/2005 Sb. takto:

- naruší soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele některým ze způsobů uvedených v § 316 odst. 2 zákoníku práce, který není zpracováním osobních údajů;
- neinformuje zaměstnance v případech, kdy nejde o zpracování osobních údajů, o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění podle § 316 odst. 3 zákoníku práce.

Ze zřejmých důvodů lze spolu s tím doporučit úplné vypuštění ust. § 11a odst. 1 písm. c) a § 24a odst. 1 písm. c) ZoIP, které se odkazují na ust. § 316 odst. 4 ZPr.

V. Zákaz nucení k sebeobviňování

Zásada „nikdo není povinen sám sebe obviňovat“, jinak také „zákaz nucení k sebeobviňování“, je neodmyslitelnou součástí mezinárodních lidskoprávních katalogů i lidskoprávních katalogů na úrovni jednotlivých demokratických právních států (nejméně těch, které spadají do západního civilizačního okruhu). Jde o obecný lidskoprávní procesní princip.[250] Vyjádřena bývá výslovně, příp. je chápána jako imanentní součást práva na spravedlivý proces.

V aplikační praxi orgánů veřejné moci, včetně správních orgánů při výkonu státní kontroly, nebývá zásada *nemo tenetur* vždy důsledně zachovávána. Není výjimečné, že účastníci řízení či svědci bývají pod pohrůžkou pořádkové pokuty nuceni k aktivní součinnosti v případech, které charakterově odpovídají principu *nemo tenetur*.

Základní myšlenková linie tohoto principu je prostá. Nemůže vést k nalezení spravedlnosti, pokud si obviněný má vybrat mezi trestem za to, že nepřispěje ke svému usvědčení, a trestem za prokázanou vinu, zejména pokud se doznáním vyhne (v kontextu historické perspektivy jeho vývoje) bolesti a utrpení. Doznání jako vysvobození a ušetření si dalšího utrpení nemá žádnou cenu. Výsledek procesu z hlediska konečného účelu práva, tedy nalezení spravedlnosti, je navíc značně nejistý, neboť nejeden nevinný radši své martýrium ukončí doznáním. Toho si byli vědomy již starověké kultury, které vzaly *nemo tenetur* za součást svých právních řádů.[251]

1. *Nemo tenetur* v mezinárodních pramenech a v judikatuře mezinárodních soudů

S ohledem na vývojový kontext ustanovování zásady *nemo tenetur*, její úzké propojení s revoltou a odporem vůči zavedeným pořádkům, nelze se samozřejmostí předpokládat, že zásada bude pravidelnou součástí mezinárodních pramenů (deklarací a smluv), na jejichž formulaci se podílelo mezinárodní společenství jako celek, včetně nedemokratických režimů. Stejné platí i pro regionální úroveň, pokud je deklarace či smlouva výsledkem jednání států jiného typu, nežli jsou tradiční západní liberální demokracie, příp. má-li se uplatnit napříč typy režimů.

Zákaz nucení k sebeobviňování nenalezneme výslovně uveden ani ve Všeobecné deklaraci lidských práv, ani v Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a trochu překvapivě ani v Listině základních práv EU. Naopak je explicitně zmíněn v čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, dle jehož odst. 3 písm.

---

[250] K tomuto srov. *Prášková, H.* Princip nemo tenetur v kontrolním procesu. Správní právo. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. 2012. sv. 5. s. 283 an.

[251] V podrobnostech zejména k historickému vývoji předmětného institutu viz *Morávek, J. (ed.)* Zákaz nucení k sebeobviňování při činnosti inspektorátu práce. Právnická fakulta. ediční středisko. 2020.

g), který navazuje na odst. 2 (presumpce neviny), nikdo, kdo je obviněn z trestného činu, nesmí být nucen svědčit sám proti sobě nebo přiznat vinu.

I přes to, že *nemo tenetur* není vždy výslovnou součástí lidskoprávních katalogů v mezinárodních pramenech, nesporně spadá do základního hodnotového spektra západní civilizace, jako projev presumpce neviny a součást práva na spravedlivý proces (jakou součást široce pojatého principu právní jistoty a jako prostředek, jímž se poskytuje ochrana právům).[252] To potvrzuje i judikatura mezinárodních soudů, ve zdejším prostoru pak zejména Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora EU, které ji pravidelně prohlašují (byť třeba nepřímo) za součást práva na spravedlivý proces a berou jí za součást obecného hodnotového a principiálního rámce právního státu. Je tedy mezinárodně uznávaným standardem.

O právu na spravedlivý proces, příp. o presumpci neviny jasně a přímo hovoří jak čl. 10 Všeobecné deklarace lidských práv, tak čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod,[253] či čl. 47 Listiny základních práv EU, který je uvozen *Právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces*,[254] načež navazuje čl. 48 s označením *Presumpce neviny a právo na obhajobu*.

Právo na spravedlivý proces je tvořeno svazkem dílčích práv, principů a zásad. Konkrétně se jedná zejména o

- **a)** presumpci neviny;
- **b)** právo na předvídatelné rozhodnutí;
- **c)** právo na projednání věci za přítomnosti účastníka;
- **d)** právo na veřejné projednání věci (nejméně v prvém stupni) s tím, že veřejnost může být vyloučena jen v nezbytných zákonem stanovených případech, přičemž však rozsudek musí být vyhlášen vždy veřejně;
- **e)** právo na nestranného, nezávislého soudce, který bude určen zákonem stanoveným způsobem (zákonný soudce);
- **f)** ***právo odmítnout výpověď, pokud by v důsledku ní hrozilo riziko trestního stíhání dané osobě, nebo její osobě blízké***;
- **g)** právo na přípravu obhajoby (příp. o právo na obhájce);
- **h)** zásadu *ne bis i idem*;
- **i)** právo na právní pomoc, příp. na bezplatnou právní moc za podmínek, které stanoví zákon;
- **j)** právo na instanční přezkum rozhodnutí ve věci;
- **k)** právo na tlumočníka, je-li řízení vedeno v jazyce, který účastník neovládá;
- **l)** právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, resp. na projednání věci v přiměřené lhůtě;

---

[252] Viz také rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 29. 6. 2007 ve věci O'Halloran a Francis proti Spojenému Království, stížnosti č. 15809/02 a 25624/02.

[253] Článek 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod: *Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.“* a dále v odst. 2 *„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“*, načež navazuje odst. 3, dle kterého *„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva: (a) být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu; (b) mít přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby; (c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují; (d) vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě; (e) mít bezplatnou pomoc tlumočníka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.*“

[254] Článek 47 Listina základních práv EU: *„Každý, jehož práva a svobody zaručené právem Unie byly porušeny, má za podmínek stanovených tímto článkem právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Každý má právo, aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem. Každému musí být umožněno poradit se, být obhajován a být zastupován. Bezplatná právní pomoc je poskytnuta všem, kdo nemají dostatečné prostředky, pokud je to nezbytné k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti.“*;

m) a konečně o rovné postavení stran, související zásahu rovnosti zbraní a z práva na rovné postavení dále plynoucí právo za rozhodných podmínek předkládat tvrzení, označovat a předkládat důkazní prostředky a právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům.

Naznačenou konstrukci, tedy *nemo tenetur* jako součást práva na spravedlivý proces bez nutnosti výslovného zakotvení v lidskoprávní deklaraci, potvrzují i právní řády evropských států, kde bývá zásada *nemo tenetur* výslovně vyjádřena zpravidla v trestněprávních předpisech. Příklamo lze jmenovat Spolkovou republiku Německo či Polsko.[255]

Pro stávající podobu a vnímání *nemo tenetur* je stěžejní rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci ***Miranda vs. Arizona*** z roku 1966.[256]

V evropském prostoru jsou stěžejními rozhodnutími zejména rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci Funke vs. Francie (stížnost č. 10828/84), Murray vs. Spojené království stížnost č. 14310/88, Jalloh vs. Německo stížnost č. 54810/00, Mannesmannröhren-Werke AG (Německo) proti Komisi ES (T-112/98) aj. (viz část VII.).

2. ***Nemo tenetur* v právním řádu České republiky**

Česká republika, pravděpodobně i v reakci na doby nesvobody, kterými za dobu své historie prošla, v nichž nedemokratické režimy jako běžný prostředek represivního aparátu používaly metody v základu nepodobné středověkým nástrojům inkvizičního procesu, má zásadu *nemo tenetur* výslovně zakotvenu na ústavní úrovni. Konkrétně dle čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod[257] „*Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké*.“ a dále dle čl. 40 LZPS, který je vůči čl. 37 speciální úpravou: „*Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.“*

Snahu nepřipustit pochybnost stran platnosti zásady a tedy i částečnou snahu vypořádání se s dobou nesvobody lze spatřovat také v tom, že zásada *nemo tenetur* je zopakována napříč procesními předpisy. Nalezneme jí jak v ust. § 100 a § 101 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, tak v ust. § 126 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, dále také v ust. § 54 a 55 zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ust. § 82 zákona č. 250/2016 Sb., zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, a například i v ust. § 96 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Z obecných procesních předpisů není výslovně zmíněna pouze v zákoně č. 255/2012 Sb., o kontrole. S ohledem na povahu předpisu, který se opírá o subsidiaritu správního řádu, to však není překvapující a neznamená to, že by se v rámci státní kontroly princip *nemo tenetur* neuplatnil. Naopak, na základě ust. § 28 kontrolního řádu a skutečnosti, že nelze vyloučit navazující správní řízení trestní, či trestní řízení, se ust. § 54 a § 55 správního řádu použijí i zde (v podrobnostech viz níže).

Slovní vyjádření zásady jak na úrovni ústavního pořádku, tak na úrovni jednoduchého práva v odkazovaných zákonných předpisech nabízí závěr, že se jedná pouze o možnost odmítnout vypovídat. V této podobě (právo odmítnout vypovídat) došlo k renesanci zásady *nemo tenetur*. *Nemo tenetur* však nemá neměnnou podobu. Prochází

---

255 Viz ust. § 136 německého trestního řádu, resp. čl. 74 § 1, resp. čl. 175, § 1 Kodeks postępowania karnego z roku 1997.

256 V daném případě byla v Phoenixu v Arizoně paní P. M. v březnu roku 1963 po cestě z práce domů unesena a znásilněna. Z trestných činů únosu, znásilnění (spolu s loupeží) byl obviněn pan Ernesto Miranda.
Miranda byl zatčen a vzat do vyšetřovací vazby, kde po třech hodinách podepsal doznání. Součástí prohlášení o doznání bylo, že byl pan Miranda poučen o svých právech, tyto chápe a přiznání činí dobrovolně; na listině žádná konkrétní práva vepsána nebyla. Pan Miranda byl na základě písemného doznání uznán vinným a za oba trestné činy odsouzen na dvakrát 30 let s možností propuštění po 20 letech.
Právní zástupce pana Mirandy ve věci argumentoval tím, že Miranda nebyl řádě poučen o svých právech, zejména právu na právní zastoupení a právu odepřít výpověď, pokud by jí přispěl ke svému usvědčení (svědčil by sám proti sobě).
Věc putovala soudní soustavou až k Nejvyššímu soudu USA, který v rozhodnutí ze dne 13. června 1966 uvedl mj. následující: „*donucovací povaha policejního vyšetřování ve vazbě vytváří takové podmínky, že podle Pátého a Šestého dodatku ústavy nelze přijmout jako důkaz výpověď, pokud podezřelý nebyl předem poučen o svém právu nevypovídat a nároku na přítomnost právního zástupce*.“
Nejvyšší soud USA, s ohledem na nedodržení jím formulovaných pravidel ve věci pana Mirandy, odsuzující rozhodnutí zrušil.

257 Dále jen ***LZPS***.

postupným vývojem. Ten je vedle rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora EU (viz část VIII.) zřetelný mj. i z rozhodovací praxe zdejšího Ústavního soudu.

Z hlediska vývoje zásady jsou ve vztahu k předmětu zde rozebírané materie stěžejní tyto otázky:

1) jaká je šíře možného odmítnutí součinnosti?
2) uplatňuje se zásada *nemo tenetur* i ve vztahu k právnickým osobám a pokud ano, jakým způsobem?
3) uplatňuje se (a případně v jaké podobě) zásada *nemo tenetur* jen ve veřejnoprávních a souvisejících (zejména trestních – trestní a správní trestání) procesech, nebo i v soukromoprávních vztazích a souvisejících procesech (civilním soudním řízení)?

2.1. Šíře možného odmítnutí součinnosti

Nemo tenetur z povahy věci zahrnuje právo odepřít výpověď. Jak nicméně ukazuje judikatura Ústavního soudu České republiky (viz například rozhodnutí ve věci sp. zn. III. ÚS 149/97 a dále také například ve věci sp. zn. II. ÚS 642/04 a ve věci sp. zn. I. ÚS 4642/12), tomuto právu nelze bez dalšího rozumět tak, že jde o výsadu libovolného zarytého mlčení.

Ve věci sp. zn. III. ÚS 149/47 byl stěžovatelem šéfredaktor nakladatelství, proti kterému bylo zahájeno trestní stíhání z podezření z trestného činu šíření toxikomanie, jenž napadal rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty za odmítnutí podání svědecké výpovědi, Ústavní soud České republiky, který ústavní stížnost shledal důvodnou, mj. uvedl: „*…I když, jak podle ustálené praxe obecných soudů, tak i podle nauky, je v řízení před soudy dokazování výpovědí svědka založeno na obecné svědecké povinnosti, jejíž splnění lze i postupem v zákoně upraveným (lhostejno, zda jde o řízení trestní či občanskoprávní) vynucovat, nelze opomenout, že právo svědka odepřít výpověď (za podmínek stanovených zákonem) je důsledkem ústavní ochrany proti sebeobviňování (čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod), která má hluboký historický základ, a jíž je přirozené v právním státě dát přednost před účelem toho kterého řízení (§ 1 odst. 1, 2 tr. ř., § 1 o. s. ř.), a to i tehdy, jestliže by v tom kterém případě mohla vést k důkazní nouzi. Jde o zcela subjektivní ústavně zaručené právo svědka, který v uvažovaných případech, po poučení poskytnutém mu orgánem veřejné moci, sám váží a rozhoduje, zda svého práva odepřít výpověď využije či nikoli, a to téměř výlučně podle okolností (důvodů), jak sám je cítí a vnímá; v tomto smyslu nemůže a nesmí být potenciálně ohrožený svědek ve svém rozhodování omezován či dokonce ke složení svědecké výpovědi nucen.*

V případech odepření svědecké výpovědi pro nebezpečí trestního stíhání (§ 101 odst. 2 tr. ř., § 126 odst. 1 al. 3 o. s. ř.) jde o krajně subtilní problematiku, zejména jestliže zákon (v řízení občanskoprávním) nebo ustálená praxe (v řízení trestním) svěřují soudům (jiným orgánům veřejné moci) právo o důvodnosti odepření výpovědi rozhodnout (§ 126 odst. 1 al. 2 za středníkem o. s. ř.); má-li totiž jít vskutku o rozhodovací proces (orgánů veřejné moci), musí být k dispozici alespoň v nezbytné míře dostatečné informace, na nichž by bylo toto rozhodnutí (o důvodnosti odepření výpovědi) založit, což však na druhé straně snadno může vést k nebezpečí prolomení práv ústavně daných zákonem, přičemž na straně svědka je vždy přítomno nebezpečí zneužití tohoto práva.

*… **ústavně chráněné právo svědka na odepření výpovědi pro nebezpečí trestního stíhání jeho nebo osob v zákoně vyjmenovaných není (na rozdíl od důvodů spočívajících v příbuzenském či obdobném vztahu) absolutní; absolutní v tom smyslu, že právo odepřít výpověď by se mělo vztahovat k výpovědi jako celku (svědkovo právo odepřít výpověď a contr. oprávnění odepřít vypovídat). Jestliže zákon (§ 101 odst. 2 al. 2 tr. ř., § 126 odst. 3 al. 1 o. s. ř.) vyžaduje, aby na počátku výslechu byla dána svědkovi možnost, aby spontánně a souvisle vylíčil, co o věci ví, je mu tím současně umožněno, aby ve své výpovědi pominul to, co (ze zákonem stanoveného důvodu) pokládá pro sebe (pro zákonem vyjmenované osoby) za nebezpečné; teprve tehdy, jsou-li mu kladeny upřesňující či doplňující otázky, přísluší mu oprávnění odpověď na ně odmítnout; jakými okolnostmi odepření odpovědi svědek zdůvodní, záleží přirozeně zcela na něm samotném, z hlediska soudu půjde však (s ohledem na následné rozhodnutí) vždy o kvalitu informací, kterých se mu od svědka dostane. I zde však platí, že svědek (kupř. následnými otázkami apod.) nesmí být veden, tím méně pak donucován, aby odepření výpovědi zdůvodnil způsobem, jímž by se sám ve svém ústavně chráněném zájmu ohrozil**. Z povahy věci tak vyplývá, že kritéria důvodnosti odepření výpovědi jsou výrazně flexibilní a v rozhodovací praxi se mohou vzájemně významně lišit, takže je dostatečně vyčerpávajícím způsobem nelze vtěsnat do obecného pravidla (výkladu); vždy však musí platit, že při úvaze nad důvodností odepření výpovědi (ve smyslu vyloženém dříve) nelze výpověď od*

odpírajícího svědka vyžadovat takové údaje, které by ve své konkrétnosti mohly pro něj vytvořit takovou situaci, v níž by byl na svém ústavně zaručeném základním právu (čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) zkrácen nebo jen ohrožen.

Nadto nebezpečí trestního stíhání u svědka jako zákonný znak (zákonný důvod) pro odepření svědecké výpovědi neznamená, že by muselo jít jen o nebezpečí plynoucí toliko z okolností daných projednávanou trestní věcí, příp. ze spojení s právní kvalifikací, jíž je projednávaný trestný čin ohrožen, ale může se vztahovat k okolnostem orgánům trestního řízení dosud zcela neznámým.

Základní otázkou proto je, jaké informace je svědek odpírající složení svědecké výpovědi povinen soudu (jinému orgánu činnému v trestním řízení) poskytnout a v souvislosti s tím, jaká jsou procesní oprávnění soudu, má-li za to, že poskytnuté informace se jeví jako nevěrohodné nebo neúplné.

Právní řády demokratických států upravují posuzovanou otázku různě; tak kupř. právní úprava platná v SRN sice vyžaduje (§ 56 tr. ř.), aby svědek, který zamýšlí využít práva odepřít výpověď, podložil své rozhodnutí věrohodným vysvětlením, nicméně za dostatečné pokládá přísežné ujištění (dtto al. 2), k němuž je vyzván zpravidla předsedou senátu (případné návrhy stran na takový postup mohou být bez odůvodnění odmítnuty). Jiný způsob "přinucení" odpírajícího svědka k výpovědi než přísahou je nepřípustný, platí však, že samotná přísaha podléhá obvyklým zásadám volného hodnocení důkazů.

Rakouská jurisprudence v uvažovaném problému vychází ze skutečnosti, že byť se v poslední době prosazovalo zřetelné napětí mezi zájmy státu a zájmy (trestním stíháním) ohroženého svědka, případně též obžalovaného, v intencích judikatury Nejvyššího soudu (k § 153 rak. tr. ř.) je na místě procesní prostředky k vymezení svědecké výpovědi zmírnit, nikoli však zcela odstranit.

Lze tedy uzavřít, že ani judikatura, případně nauka jiných právních řádů, obdobně jako je tomu v totožné oblasti českého právního řádu (srov. Šámal a spol.: Trestní řád - Komentář), bližší a zejména jednoznačná kriteria neobsahuje; ***nezbývá proto než zákaz sebeobvinění (nebezpečí trestního stíhání) v každé jednotlivé věci vyložit z jejich individuálních režimů a podmínek, za nichž k odepření výpovědi (její části) dochází, a to pod zřetelným důrazem ústavně chráněného jeho zákazu, jemuž při případné kolizi s jinými zájmy je třeba dát přednost.*** *Jestliže stěžovatel měl být vyslýchán stran náplně své práce jako šéfredaktor, jímž jak tvrdí v ústavní stížnosti v rozhodné době byl, stran svých pracovních povinností, případně stran organizace práce (obecný soud I. stupně neuvádí, zda práce své či v nakladatelství vůbec) dostává se téma probandi jeho výpovědi - alespoň zatím - do až příliš těsné blízkosti posléze vyjmenovaných skutkových podstat, neboť - z obecného pohledu - význam a postavení šéfredaktora v redakci (nakladatelství) jsou pro danou či jinou linii redakce (nakladatelství) nepochybně významné, ne-li rozhodující, a v důsledku toho jsou spojeny i s nemalou mírou odpovědnosti (v širším slova smyslu), neboť je to právě šéfredaktor, kdo práci redakce organizuje a řídí a vydavateli na základě své profesní odbornosti a rozhodujícím postavení v redakci dává odborná doporučení či návrhy, pokud ovšem v důsledku individuálně upravených vztahů mezi ním a vydavatelem nerozhoduje zcela samostatně.*

Za této situace a pod aspektem dříve naznačených úvah jeví se podle přesvědčení Ústavního soudu nezbytné, aby obecné soudy ve stěžovatelově věci si opatřily z jiných důkazních pramenů (kupř. označených ve vyjádření okresního státního zástupce) dostatečně spolehlivý skutkový podklad o stěžovatelově skutečném pracovním i jiném postavení v inkriminovaném nakladatelství, vyžádaly si od něj - za respektování již dříve zmíněných kautel - osvětlení důvodů, které jej k odepření výpovědi vedou, a teprve pak, ve smyslu již naznačených zásad, o důvodnosti stěžovatelova odepření složit úplnou svědeckou výpověď, rozhodly.“[258]

---

[258] S naznačenou problematikou souvisí mj. otázka, jaký důkazní význam může mít mlčení obviněného, resp. využití práva odmítnou výpověď. K tomu lze poukázat například na konstrukci zvolenou Velkou Británií v *Criminal Justice and Public Order Act* z roku 1994. Jmenovaný zákon umožňuje soudu v odůvodněných případech zohlednit jako důkaz v neprospěch obviněného mj. to, že obviněný mlčí nebo bez důvodu neodpovídá na otázky, nepodal vysvětlení k věcem nebo stopám, které byly objeveny při jeho zadržení na něm či při něm, neuvádí žádné důvody stran své přítomnosti na místě činu.
K této problematice také mj. viz ESLP ve věci Murray vs. Spojené království (stížnost č. 14310/88) či ve věci Telfner sv. Rakousko (stížnost 33501/96). V prvém ze jmenovaných případů soud mj. uvedl: „*Na jedné straně je zřejmě neslučitelné s právem mlčet, aby*

Další navazující otázkou je, zda *nemo tenetur* umožňuje odmítnout pouze výpověď, nebo i jinou součinnost.

Na to dává odpověď Ústavní soud České republiky ve věci sp. zn. Pl. ÚS 29/2000. Soud současně úvodem citované části rozhodnutí trefně rozlišuje mezi postavením obviněného, který nemá povinnost vypovídat a může tedy odepřít výpověď v jakémkoli rozsahu, resp. zcela, příp. může vypovídat i nepravdu, a svědka, který má povinnost vypovídat pravdu a právo odepřít výpověď mu svědčí pouze, pokud by si jí nebo osobě blízké mohl způsobit nebezpečí trestního stíhání.

Ústavní soud v odkazovaném rozhodnutí uvedl: „*…ustanovení čl. 37 odst. 1 Listiny, které stanoví, že každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké. Speciálním ustanovením v tomto kontextu je čl. 40 odst. 4 Listiny, jenž přiznává právo odepřít výpověď obviněnému, přičemž tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven. Speciálním proto, že se týká obviněného, ne kohokoliv, a zároveň obviněného, který ze zákona (§ 33 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) , ve znění pozdějších předpisů, dále jen "tr. ř.") povinnost vypovídat nemá, to na rozdíl např. od svědků, jichž se především čl. 37 odst. 1 Listiny dotýká.*

Nad rámec zákazu donucování jiného k sebeobvinění výpovědí lze zmíněné ústavní právo chápat v širším rozsahu tak, že ani jiné důkazy není občan povinen proti sobě poskytovat.

V tomto rozsahu je předmětné ústavní právo garantováno čl. 40 odst. 2 Listiny, zakotvujícím presumpci neviny. Z této zásady plyne zásada jiná, a sice in dubio pro reo, zakládající přinejmenším povinnost orgánů činných v trestním řízení dokazovat vinu obviněného, má-li dojít k odsouzení. A contrario pak z této povinnosti vyplývá neexistence povinnosti samotného obviněného se usvědčovat jakýmkoliv způsobem, nejen vlastní výpovědí. Logickým důsledkem bude zákaz jakéhokoliv donucování občana k sebeobvinění.

Pomocí stejného logického argumentu je možné dovodit neexistenci povinnosti k sebeobvinění z čl. 40 odst. 3 Listiny, kde se mimo jiné hovoří o právu osobní obhajoby. Doznání obviněného je v této souvislosti výlučným jeho právem.

…Nebude-li dobrovolně splněna povinnost věc doličnou předložit, a to je reálné zejména u obviněného, který tak zřejmě učiní právě proto, aby neposkytoval proti sobě věcný důkaz, přičemž nevznikne zároveň potřeba takovou věc zajistit, což v praxi bude spíše výjimečné, a ani nebude nutno aplikovat postup podle odst. 2 citovaného ustanovení, nelze splnění předkládací povinnosti vynutit, a to ani postupem podle § 66 tr. ř., nemá-li být dotčen čl. 40 odst. 2 Listiny, resp. čl. 6 odst. 2 Úmluvy a čl. 14 odst. 2 Paktu. Donucování ke splnění povinnosti věc předložit cestou aplikace § 66 tr. ř. by bylo ústavní, jestliže by se týkalo jiné osoby než obviněného, zavázané povinností věc doličnou předložit.

Půjde-li však o věc, kterou pro účely trestního řízení bude nutno zajistit, což je patrně ve většině případů, a obviněný ji dobrovolně nevydá (nesplní ediční povinnost), může mu být odňata. Tu se však uplatní podpůrně další zajišťovací úkon podle § 79 tr. ř., a sice odnětí věci.

Přitom takovéto "odnětí věci" nelze chápat jako donucení k vydání věcného důkazu proti sobě samému. Odnětí věci zde má z tohoto hlediska stejnou povahu, jako jiné zajišťovací úkony podle trestního řádu, aplikované bez ohledu, resp. proti vůli obviněného (srov. např. "Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky", § 79a tr. ř., "Domovní a osobní prohlídka", § 82, § 84, § 85 tr.ř. a apod.).

V těchto případech nejde o donucování obviněného k poskytnutí důkazů proti sobě samotnému, nýbrž o nucené zajištění věcných důkazů byť proti vůli obviněného. Provedení takovýchto úkonů proti vůli obviněného

---

odsouzení bylo založeno výlučně nebo hlavně na mlčení obviněného nebo na jeho odmítnutí odpovídat na otázky nebo vypovídat. Na druhé straně je pro Soud stejně zřejmé, že toto právo nemůže bránit tomu, aby se mlčení obviněného vzalo v úvahu při hodnocení přesvědčivosti usvědčujících důkazů v situacích, které si vyžadují vysvětlení z jeho strany. … Při zjišťování, zda vyvození nepříznivých závěrů z mlčení obviněného porušuje čl. 6 Úmluvy, je třeba vzít v úvahu všechny okolnosti případu, zejména podmínky, ze kterých lze takové závěry vyvodit, váhu, kterou národní soudy mlčení přikládaly při hodnocení důkazů a stupeň donucení vzhledem k dané situaci.“ Dále k tomuto viz *Musil, J.* zákaz nucení k sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare). Kriminalistika. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. 2009. sv. 4.

v rozporu s ústavou není.

Kdyby přesto měla být ústavnost chápána takto široce, koneckonců by se tím paralyzovalo trestní řízení, tedy získávání důkazů a jejich provádění v jeho průběhu.“

Široce pojatý princip *nemo tenetur* se ukázal jako nepříliš praktický a životný, neboť by v řadě případů mohl přivodit důkazní nouzi. K posunu judikatury došlo v rozhodnutích Ústavního soudu České republiky ve věci sp. zn. I. ÚS 671/05 a ve věci sp. zn. III. ÚS 655/06.

Sjednocující stanovisko prezentoval Ústavní soudu České republiky ve věci sp. zn. Pl. ÚS 30/10. Předmětné rozhodnutí přitom poskytuje odpovědi na další shora formulované související otázky.

Ve zmiňovaném rozhodnutí Ústavní soud mj. uvádí: „*… pravidlo nemo tenetur se ipsum accusare nelze, i ve smyslu konstantní judikatury Ústavního soudu, považovat za bezbřehé. Jeho zásadní význam pro spravedlivost trestního procesu je nezpochybnitelný, nicméně jeho uplatňování by nemělo poskytovat obviněnému (podezřelému) absolutní ochranu v tom smyslu, že by obviněný (podezřelý) nebyl povinen se účastnit vyšetřovacích úkonů vůbec, respektive všech.*

…24. Důkazy získané na základě úkonů dle § 114 trestního řádu spadají do kategorie důkazů, které existují nezávisle na vůli podezřelého, tj. těch, jež lze za splnění určitých podmínek v souladu s judikaturou Evropského soudu získat i za pomoci zákonného donucení, aniž by bylo porušeno pravidlo nemo tenetur. Jedná se o postupy, jejichž provedení obviněný (podezřelý) pouze snáší, nejčastěji má toliko povinnost strpět zajištění objektivně existujícího vzorku hmoty. Tělo obviněného (podezřelého) je pasivním objektem ohledání, nevyžaduje se žádná jeho aktivní součinnost. Dostavení se a samotná účast na úkonu za "aktivní jednání" ve smyslu výše uvedeném považováno není, stejně jako vykonání normálních fyziologických funkcí (například při odběru dechu, moči nebo vzorku hlasu).

25. Konkrétně sejmutí srovnávacího vzorku pachu je prováděno několikaminutovým přiložením pachového snímače k tělu obviněného (podezřelého). Odběr vzorku vlasů se provádí odstřižením malé kštice vlasů, bukální stěr spočívá v setření povrchu vnitřní plochy ústní dutiny tamponem ze sterilní normalizované odběrové soupravy, přičemž není nutné dotčené osobě otvírat ústa, ale pouze postačí "odchlípení" spodního rtu, který je následně z vnitřní strany setřen. Jedná se o tzv. neinvazivní metody odběru biologického materiálu, které jsou naprosto bezbolestné a nejsou spojeny s nebezpečím pro zdraví osoby, která se jim podrobuje. Všechny úkony si může provést osoba sama podle pokynů policisty, může je provést též policista nebo odborný zdravotnický pracovník. Úkony jsou po technické stránce detailně popsány v interních policejních předpisech, jsou zcela bezpečné, trvající několik málo minut a spojeny jen s nepatrným zásahem do fyzické integrity, nijak nezatěžují osobu ani po psychické stránce.

26. Z hlediska gramatického výkladu je třeba v souvislosti s tzv. neinvazivní metodou vzít v úvahu i překlad latinského mudrosloví nemo tenetur se ipsum accusare. Vedle překladu užitého v odlišném stanovisku Jana Musila a citovaného v odstavci 8 tohoto stanoviska se nabízí obecně tradovaný překlad slovesa tenere i v nejčastěji užívaném českém významu "držeti", eventuelně "pevně držeti" (srv. podrobněji J. M. Pražák, F. Novotný, J. Sedláček, Latinsko-český slovník k potřebě gymnasií a reálných gymnasií, 15. vydání, Praha 1941, str. 1200-1201), v pasivním infinitivu pak vedle nedokonavého "býti vázán" stojí rovnocenně dokonavé "býti svázán". Latinský indikativ praesentu přitom má pouze jeden společný tvar pro vyjádření českého vidu nedokonavého i dokonavého. V případě sejmutí pachové stopy, odběru vzorku vlasů či bukálního stěru při volbě právě popsaného významu slovesa tenere - jak byl vysvětlen výše - za použití postupu uvedeného v odstavci 25 tohoto stanoviska neminem tenent, a tedy citovaný princip není porušen.

27. Popsaný postup, při kterém dochází k sejmutí pachové stopy, odběru vzorku vlasů či bukálního stěru, i když se tak děje nikoliv se souhlasem obviněného (podezřelého), nelze tak apriorně chápat jako postup protiústavní, stojící v rozporu s ústavně zaručenými právy obviněných (podezřelých). Opačný výklad by ve svých důsledcích vedl k rozporu s obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy, a tím, aby tyto byly zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Trestní řád proto k dosažení tohoto účelu zavazuje orgány činné v trestním řízení zjišťovat skutečnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného z úřední povinnosti (ex officio) tak, aby byly co nejrychleji v potřebném rozsahu objasněny všechny skutečnosti důležité pro posouzení případu, včetně osoby pachatele trestného činu (§ 2 a § 164 trestního řádu). K tomu účelu mají přispět i předmětné úkony spadající pod

ustanovení § 114 trestního řádu, samozřejmě za předpokladu, že při jejich provádění je dodržován postup stanovený právními předpisy. Použité metody musí respektovat obecné principy, na nichž je založena činnost státních orgánů, zejména musí šetřit ústavně zaručená práva a svobody dotčených osob (srov. § 2 odst. 4 trestního řádu, § 9 a § 11 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů).“

Z hlediska obsahové náplně a geneze *nemo tenetur* lze v této souvislosti dále mj. poukázat na část odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 528/06 mj. uvedl: *„Toto pravidlo, umožňující obviněnému neusvědčovat svou výpovědí sám sebe, bylo do českého ústavního pořádku, podobně jako do ústavních předpisů mnoha vyspělých demokratických států, zavedeno po vzoru Pátého dodatku americké ústavy z roku 1791, a je pokládáno za součást tzv. Bill of Rights. Doslovný text tohoto ustanovení („no person shall … be compelled in any criminal case to be a witness against himself“ – „nikdo nesmí být v trestní věci donucován k tomu, aby vystupoval jako svědek proti sobě“) byl původně interpretován v úzkém slova smyslu tak, že zákaz donucení se vztahuje toliko k výslechu obviněného (podezřelého) nebo k jiné slovní komunikaci s obviněným.*

Teprve v dalším vývoji judikatury v USA a v evropských zemích došlo k rozšíření interpretace tohoto ustanovení tak, že ***obviněný nesmí být donucován nejen k výpovědi, ale ani k jinému aktivnímu jednání, jímž by přispíval k obstarávání důkazů proti sobě. V americké nauce se hovoří o „privilege against self-incrimination“.***

Donucení (compulsion, Zwang) je podle této rozšiřující interpretace vyloučeno nejen tehdy, je-li od obviněného požadována výpověď, ale též jiná součinnost nebo aktivní jednání, sloužící k jeho usvědčení, jako je např. napsání rukopisného textu (zkoušky písma) k písmoznalecké identifikaci, chůze a jiné motorické zkoušky sledující koordinaci pohybů při tzv. ambulantním vyšetření příznaků opilosti, plnění úkolů souvisejících s vyšetřovacím pokusem (srov. § 104c odst. 4 tr. ř.) atd. K provedení těchto úkonů může být obviněný vyzván (eventuálně též předvolán či předveden), nesmí k nim však být donucován, a to ani bezprostředním fyzickým donucením, ani uložením pořádkové pokuty.

Kauzy, v nichž Evropský soud pro lidská práva konstatoval porušení Úmluvy, se vesměs týkaly případů, v nichž byl obviněný donucován k aktivnímu jednání, majícímu povahu sebeusvědčování. Např. v citovaných věcech J. B. proti Švýcarsku (Application no. 31827/96) a Funke proti Francii (Application no. 10828/84) šlo o povinnost vydat usvědčující písemné doklady v rámci řízení o porušení devizových a celních předpisů; ve věci John Murray proti Spojenému království (Application no. 14310/88) šlo o porušení práva mlčet při vlastním výslechu; ve věci Saunders proti Spojenému království (rozsudek ze 17. 12. 1996, Recueil VI/1996) šlo o to, zda lze v trestním řízení před soudem použít výpovědi, získané předtím pod hrozbou trestní sankce při mimosoudním vyšetřování, prováděném obchodními inspektory; ve věci Serves proti Francii (rozsudek z 20. 10. 1997, Recueil VI/1997) šlo o to, že v trestním řízení proti obžalovanému byl u soudu přečten protokol o jeho předchozím svědeckém výslechu, provedeném v jiném (samostatném) trestním řízení, vedeném proti ostatním spolupachatelům.

Z hlediska zásady „nemo tenetur“ lze tedy rozlišovat dva okruhy trestněprocesních úkonů, z nichž jedny jsou charakterizovány aktivitou obviněného (typicky vyšetřovací pokus), k nimž obviněný nesmí být pod hrozbou sankce donucován, zatímco druhý okruh zahrnuje úkony, jichž je obviněný toliko pasivním objektem a k jejichž strpění jej lze zákonnými prostředky přinutit (např. sejmutí otisků prstů). *Zásada, že rozlišujícím kritériem je právě míra požadované aktivní součinnosti obviněného, je srozumitelně vyjádřena v rezoluci XV. Mezinárodního kongresu trestního práva, kde se praví: „Nikdo není povinen přispět aktivním způsobem, přímo či nepřímo, k vlastnímu odsouzení.“ (Revue international de droit pénal No. 1-2/1995, str. 37). Pro úplnost lze odkázat na judikaturu Nejvyššího soudu USA, jež výslovně rozlišuje mezi nedovoleným donucováním obviněného k aktivnímu jednání, označovanému jako tzv. testimonial nebo communicative act (kromě ústní výpovědi obviněného také např. vyhotovení zkoušky ručního písma apod.) a tzv. noncommunicactive act pasivní (neaktivní) povahy, k jehož strpění může být obviněný donucován, aniž by byl porušen zákaz donucování k sebeobviňování (násilné snímání otisků prstů, vyšetření těla rentgenem, svlečení oděvu, aby bylo viditelné tetování, sejmutí otisků zubů atd.).“*

Právě soudem citovaná slova z rezoluce XV. Mezinárodního kongresu trestního práva tedy „*Nikdo není povinen přispět aktivním způsobem, přímo či nepřímo, k vlastnímu odsouzení,*“[259] lze brát za přesné a výstižné vymezení šíře zásady *nemo tenetur*.

2.2. Odmítnutí součinnosti a právnické osoby

Z hlediska jak trestní odpovědnosti právnických osob, tak koncepce správního trestání je další zásadní otázkou, zda právo odmítnutí součinnosti svědčí také právnické osobě.

V této souvislosti lze poukázat na rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ve věci sp. zn. IV. ÚS 158/13, kde se mj. uvádí: *„…na úkony dle § 114 tr. řádu, spočívající v sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru, jejichž cílem je získání objektivně existujících důkazů pro forenzní vyšetření a které nevyžadují aktivní jednání obviněného či podezřelého, ale toliko strpění jejich provedení, nelze pohlížet jako na úkony, jimiž by byl obviněný či podezřelý donucován k ústavně nepřípustnému sebeobviňování. K zajištění součinnosti obviněného či podezřelého při opatřování těchto důkazů je tudíž možno užít zákonných donucovacích prostředků. Podstatné argumenty pro tento závěr plénum uvedlo v odst. 12., dle něhož "[r]ůzný režim získávání důkazů z hlediska práva neusvědčovat sám sebe se opírá o* ***odlišný charakter výpovědi a uvedených důkazů. Posledně jmenované existují objektivně, nezávisle na vůli obviněného, při jejich opatřování je sice postupováno proti vůli obviněného, nevyžaduje se však po něm jeho aktivní součinnost, ale pouze strpění donucovacích úkonů. Naproti tomu výpověď, slovo, neexistuje objektivně, nezávisle na vůli obviněného, a lze je získat jen proti vůli obviněného, je-li tato zlomena fyzickým nebo psychickým donucením, tj. jen když se poníží důstojnost člověka jako svobodné bytosti ... ."***

Výše uvedená judikatura Evropského soudu stejně jako judikatura Ústavního soudu v podstatě sledovala judikaturu Nejvyššího soudu USA, která od přijetí pátého dodatku (r. 1791) k ústavě, zajišťujícího jednotlivci právo odmítnout usvědčovat sám sebe v trestním řízení vlastní svědeckou výpovědí, také prošla vývojem, jež vyústil do rozsudku ve věci Braswell proti USA [Braswell v. United States, 487 U.S. 99, 108 S.Ct. 2284, 101 L.Ed.2d 98 (1988), 493)] (který však také nebyl imunní proti kritice jisté části odborné veřejnosti /poznámka pod čarou č. 1/), podle ***něhož držitel obchodních knih a dokladů obchodní společnosti nemůže odporovat donucení směřujícímu k jejich vydání tvrzením, že vydání samo o sobě by bylo pro něj sebeobviňující. V uvedeném rozsudku Nejvyšší soud USA též uvedl: "Dále poznamenáváme, že přiznáním dobrodiní plynoucího z pátého dodatku ve prospěch držitelů záznamů kolektivních společností by mělo neblahý dopad na vládní snahu stíhat 'kriminalitu bílých límečků', jeden z nejzávažnějších problémů, s nimiž jsou konfrontovány úřady prosazující dodržování zákona.*** *Větší část důkazů o nezákonné činnosti organizace nebo jejích zástupců se obvykle nachází v oficiálních záznamech a dokumentech takové společnosti. Měly-li by být tyto neosobní záznamy zastřeny závojem výsady, efektivní prosazování mnohých federálních a státních zákonů by bylo nemožné. ... Pokud by držitelé takových dokumentů uplatňovali výsadu, bylo by mařeno nejenom úsilí těchto úřadů o prosazení zákona vůči jednotlivcům ale také při stíhání organizací."*

V dané souvislosti není od věci poukázat též na argumenty Lorda Binghama citované ve výše uvedeném rozsudku Evropského soudu ve věci O'Halloran a Francis proti Spojenému Království [odst. 31 bod (3)], který v souvislosti s posuzováním ústavnosti zákonné povinnosti vlastníka vozidla sdělovat orgánům policie, kdo byl jeho řidičem v okamžiku překročení maximální povolené rychlosti), uvedl, že "[v]šichni, kdo vlastní nebo řídí motorová vozidla, vědí, že již z toho důvodu se podrobují regulovanému režimu. Tento režim je stanoven ne proto, že vlastnit automobil je výsadou nebo dobrodiním od státu, ale proto, že vlastnictví a užívání vozidel (stejně, jako např. zbraní) je potenciálním zdrojem ohrožení." Dále uvedl, že s ohledem na stav dopravní bezpečnosti na silnicích tato zákonná povinnost představuje přiměřené legislativní řešení problému udržovat pořádek na silnici, a zajišťuje rovnováhu mezi zájmy společnosti a zájmy jednotlivce.

[259] Srov. též odlišné stanovisko soudce Jana Musila k rozhodnutí nálezu sp. zn. III. ÚS 655/06

Základní právo neobviňovat se je osobní povahy, a proto se na ně nemůže odvolávat žádná obchodní společnost ani osoby představující její orgány. Proto obchodní společnost a osoby jako její orgány nemohou bez dalšího oprávněně odmítat žádosti orgánů veřejné moci o poskytnutí obchodních knih a dokladů obchodní společnosti s poukazem na zákaz obviňovat sám sebe, a tudíž mohou být oprávněně donucovány k jejich nedobrovolnému poskytnutí. Jinak řečeno, pokud statutární orgán obchodní (či jiné) společnosti poskytne záznamy a dokumenty společnosti, jeho jednání nezakládá svědecké sebeobvinění; je nicméně chráněn proti obviňování sebe sama vlastním ústním svědectvím."

Jinak řečeno, Ústavní soud i v tomto případě opakuje již dříve řečené stran rozlišování aktivní a pasivní součinnosti. Právo odmítnout pasivní součinnost nepřiznává prostřednictvím jejich zástupců ani právnické osobě. Jak nicméně vyplyne i z následně uvedeného, právo odmítnout aktivní součinnost „jménem právnické osoby" a *de facto* i jménem svým s ohledem na potenciální riziko trestního stíhání svědčí fyzické osobě vykonávající funkci statutárního zástupce právnické osoby, a to i po skončení výkonu funkce, pokud je součinnost žádána k období, v němž tato osoba vykonávala funkci statutárního zástupce. [260]

2.3. *Nemo tenetur* a soukromoprávní spory

Poslední ze shora formulovaných otázek zní, do jaké míry se lze na zásadu *nemo tenetur* odvolávat v civilním sporu.

Na tuto otázku nám poskytuje odpověď rozhodnutí Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 3162/12: *„Podle článku 37 odst. 1 Listiny může každý odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké. Právo odepřít výpověď, pokud by vypovídající vystavil sebe nebo osobu blízkou nebezpečí trestního postihu (ať již soudního, nebo správního), tj. právo neudávat sám sebe nebo osobu blízkou, je významným znakem právního státu. Konstatoval to i Ústavní soud, který uvedl, že právo svědka na odepření výpovědi pro nebezpečí trestního stíhání jeho nebo osob blízkých je důsledkem ústavní ochrany proti sebeobviňování, která má hluboký historický základ (zákaz nemo tenetur). Jde o zcela subjektivní, ústavně zaručené právo svědka, který v uvažovaných případech, po poučení poskytnutém mu orgánem veřejné moci, sám váží a rozhoduje, zda svého práva odepřít výpověď využije či nikoli, a to téměř výlučně podle okolností (důvodů), jak sám je cítí a vnímá; v tomto smyslu nemůže a nesmí být potenciálně ohrožený svědek ve svém rozhodování omezován či dokonce ke složení svědecké výpovědi nucen (srov. např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 89/04, II. ÚS 642/04). Speciálním ustanovením v tomto kontextu je čl. 40 odst. 4 Listiny, jenž přiznává právo odepřít výpověď obviněnému, přičemž tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven. Speciálním proto, že se týká obviněného, ne kohokoliv, a zároveň obviněného, který dle trestního řádu povinnost vypovídat nemá (§ 33 odst. 1 tr. řádu), to na rozdíl např. od svědků, jichž se především čl. 37 odst. 1 Listiny dotýká.*

Ústavní soud přisvědčuje stěžovatelce, že ***uplatnění práva odepřít výpověď s odvoláním se na osobu blízkou v souladu s čl. 37 odst. 1 Listiny je na místě pouze v rámci trestního či správního (přestupkového) řízení, ale nikoliv v rámci řízení občanskoprávního, ve kterém ve vzájemném vztahu vystupují subjekty, které mají rovné postavení.***

Poskytnutí informací pojistiteli v souladu se zákonem či smluvním ujednáním účastníků nelze považovat za výpověď, která by mohla způsobit nebezpečí trestního stíhání osobě blízké, neboť pojistitel není státním orgánem, navíc důvodnost neposkytnutí informací je třeba posuzovat pouze ve vztahu k pojistiteli. Pojištěný není nucen, aby vypovídal v trestním či správním řízení. Odmítnutí splnění povinností dle ust. § 8 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., je tak nedůvodné.

V souladu s ust. § 8 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., je pojištěný povinen bez zbytečného odkladu písemně oznámit pojistiteli, že došlo ke škodné události s uvedením skutkového stavu týkajícího se této události, přičemž podle ust. § 10 odst. 1 písm. e) cit. zákona má pojistitel proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něho plnil, jestliže prokáže, že pojištěný bez zřetele hodného důvodu nesplnil povinnost podle § 8 odst. 1, 2 a 3 a v důsledku toho byla ztížena možnost řádného šetření pojistitele podle § 9 odst. 3. Odmítnutí uvedení skutkového stavu včetně určení totožnosti

[260] V této souvislosti také viz *Čep, D.* Nad možností uplatnění principu nemo tenetur v podmínkách trestní odpovědnosti právnických osob. Právní rozhledy. Praha: C. H. Beck. 2017. sv. 2. s. 48 an.

osoby, která vozidlo v době dopravní nehody řídila, s odvoláním se na to, že v okamžiku dopravní nehody vozidlo řídila osoba blízká dle čl. 37 odst. 1 Listiny, nelze považovat za důvodné odmítnutí splnění této povinnosti. Občanskoprávní důsledky plynoucí pro pojištěného z nesplnění jeho povinnosti informovat pojistitele o skutkovém stavu škodné události (včetně toho, kdo řídil vozidlo), musí nést sám pojištěný. ***Zásada rovnosti smluvních stran vylučuje, aby jedna ze smluvních stran byla privilegována tím, že nesplnění její smluvní informační povinnosti jí bude tolerováno s odkazem na princip nemo tenetur; takový postup by vedl ke znevýhodnění druhé smluvní strany.*** **"**

Závěry Ústavního soudu ve vztahu k předmětné otázce lze shrnout také tak, že rozhodujícím momentem je v tomto případě odlišný charakter civilního a trestního, resp. přestupkového řízení. V základu trestního (a přestupkového) řízení, resp. správního řízení trestního stojí zásady oficiality, zákonnosti a materiální pravdy; v případě trestního řízení se ještě přidává akuzační princip. Jinak řečeno, je povinností zástupců veřejné moci svou aktivitou v rámci zákonných mezí usvědčit obviněného/obžalovaného. Jeho vina (přičitatelnost skutku této osobě) musí být prokázána v rozsahu, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Nepodaří-li se to, platí zásada *in dubio pro reo*. Kdežto civilní proces je ovládán zásadou dispoziční. Úspěch či neúspěch účastníka je zásadně odvislý od jeho aktivity. Závisí na jeho schopnosti a ochotě tvrdit a prokazovat skutečnosti podstatné pro rozhodnutí ve věci. Obava tvrdit a prokazovat kvůli riziku trestního stíhání může vést k neúspěchu v civilním sporu. To je však svobodná volba účastníka řízení, v jejímž důsledku nemůže být krácen druhý z účastníků.

2.4. Další související otázky

Ve vztahu ke zde rozebírané materii se dále nabízí poukázat na tyto judikaturou řešené aspekty a otázky spojené se zásadou *nemo tenetur*:

- **Míra součinnosti a poučení o možnosti odmítnout součinnost.** Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 4 As 143/2013 mj. uvedl: *„Přisvědčit nelze ani námitce stěžovatele, že městský soud nesprávně a nedostatečně posoudil námitku absence jeho poučení před kontrolou strážníky Městské policie, čímž podle stěžovatele došlo k porušení jeho práv stanovených čl. 37 odst. 1 ve spojení s čl. 4 odst. 4 a čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Nejvyšší správní soud k této námitce v prvé řadě uvádí, že v oznámení přestupku ze dne 3. 9. 2011, č. j.: MPPH 128353/2011, sepsaném při předmětné kontrole stěžovatele, je uvedeno, kdy a jakého přestupku se stěžovatel dopustil, přičemž stěžovatel byl v tomto protokolu dále … poučen o tom, za jakých podmínek může odepřít vysvětlení a za jakých podmínek nesmí být vysvětlení požadováno (§ 11 odst. 5 zákona o obecní policii). Stěžovatel svým podpisem stvrdil, že poučení porozuměl a využil svého práva se k věci vyjádřit. Není tedy pravdou, že by stěžovateli nebylo při kontrole poskytnuto řádné poučení. V posuzované věci nedošlo ani k porušení čl. 37 odst. 1 Listiny … a čl. 40 odst. 4 Listiny …. Smyslem uvedených článků Listiny je, aby nikdo nebyl nucen poskytovat orgánům veřejné moci důkazy proti sobě či osobě blízké, o čemž musí být každý řádně poučen. Stěžovateli byl náležitě poučen rovněž v tomto ohledu … To ostatně stěžovatel sám potvrdil svým podpisem na „oznámení o přestupku" ze dne 3. 9. 2011, kde je celý citovaný text poučení výslovně uveden. Smysl a účel tohoto ustanovení zákona o obecní policii je stejný jako výše uvedených článků Listiny a je tak zřejmé, že práva stěžovatele vyplývající z těchto článků nebyla porušena.* ***Povinnost předložit kontrolnímu orgánu na vyzvání doklady, které je dle zákona řidič taxislužby povinen mít u sebe ve vozidle, nelze považovat za porušení čl. 37 odst. 1 Listiny. Pokud by takový výklad měl být akceptován, tj. kontrolní orgán by se musel spolehnout na pouhé prohlášení kontrolovaného, že veškeré doklady má v pořádku, pak by to znamenalo úplné popření institutu kontroly.*** **"**

- **Míra odmítnutí součinnosti v kontextu smyslu kontroly.** Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 4 As 29/2016 mj. uvedl: *„Meze zákazu sebeobviňování ve vztahu k poskytování informací právnickými osobami v řízení o správním deliktu vytyčil ve své judikatuře Tribunál (dříve Soud prvního stupně) i Soudní dvůr Evropské unie.*

Odkazovaná judikatura se týká ochrany hospodářské soutěže, nicméně závěry o aplikaci uvedené zásady lze využít i pro širší právní oblast správního trestání. Při jisté míře zobecnění vyplývá z relevantní judikatury, zejména rozsudku Soudního dvora ze dne 18. 10 1989, Orkem v. Komise, 374/87, a rozsudku Tribunálu ze dne 20. 2. 2001, Mannesmannröhren-Werke AG v. Komise, T-112/98, že ***orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k tomu, aby poskytl veškeré potřebné informace vztahující se ke skutkovému stavu, které jsou mu známy, a aby mu předal případně příslušné dokumenty, jež má k dispozici, a to i tehdy, když mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání vůči němu samotnému nebo vůči jinému subjektu. Přiznání absolutního práva nevypovídat by totiž zašlo za hranice toho, co je nezbytné pro zachování práva na obhajobu, a představovalo by neodůvodněnou překážku výkonu dohledové pravomoci. Ve vztahu k sebeobviňování formuloval Tribunál důležitý závěr: „Povinnost odpovědět na čistě skutkové otázky položené Komisí a vyhovět jejím žádostem o předložení již předtím existujících dokumentů nemůže vést k porušení zásady dodržování práva na obhajobu nebo práva na spravedlivý proces. Nic totiž nebrání adresátovi v tom, aby v dalším průběhu správního řízení nebo během řízení před soudem Společenství prokázal, vykonávaje tak své právo na obhajobu, že skutkové okolnosti vylíčené v jeho odpovědích nebo předané dokumenty mají jiný význam, nežli jaký jim přikládá Komise.“***

Z uvedeného též plyne, že účastníkovi řízení lze v takové situaci přiznat právo nevypovídat jen do té míry, do jaké by byl nucen poskytnout odpovědi, které by ho dovedly k připuštění existence protiprávního jednání, které přísluší prokázat správnímu orgánu. Pouhým vyžádáním skutkových vyjádření a již existujících listin a záznamů však nebyl v nyní posuzovaném případě stěžovatel nucen k sebeobvinění a jeho právo na spravedlivý proces zůstalo zachováno. Zásadní je v této souvislosti skutečnost, že stěžovatel byl vyzýván k vydání záznamů souvisejících s jeho zákonnými povinnostmi, které jsou předmětem dohledu České národní banky. ***Z povahy věci vyplývá, že nelze omezit právo dohledu České národní banky způsobem, který by tento dohled fakticky znemožnil.*** *Jedině na základě úplných podkladů souvisejících s činností kontrolovaného subjektu může Česká národní banka dospět k závěru, zda došlo ke spáchání správního deliktu, či nikoliv. Zásada zákazu sebeobviňování je tak v posuzovaném případě omezena specifickým charakterem dohledu České národní banky nad kapitálovým trhem a rovněž povinnostmi subjektů podléhajících jejímu dohledu“*

- **Součinnost právnické osoby a postavení statutárních zástupců.** Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 1 Afs 58/2009 mj. uvedl: *„…. „tlak“ na výpověď osoby v postavení statutárního orgánu hraničí též s trestněprávní zásadou zákazu sebeobviňování vyplývající např. z čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (k uvedené zásadě viz např. nález Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 451/04, N 68/40 SbNU 677), která se nepochybně užije též v řízení o správních deliktech.*

Z uvedených důvodů je tak nutno dospět k závěru, ***že i ve správním řízení vedeném s právnickými osobami je nutno respektovat specifické postavení osob v pozici statutárních orgánů těchto právnických osob a při jejich výsleších je třeba postupovat analogicky podle § 141 odst. 6 správního řádu a § 126 odst. 4, § 126a a § 131 o. s. ř., tedy jako při výslechu účastníka řízení.***

Z hlediska posouzení zákonnosti stanovení skutkového stavu věci by však provedení výpovědi osoby v postavení statutárního orgánu právnické osoby, s níž je vedeno správní řízení, formou výslechu svědka, mohlo mít negativní dopad pouze v případě, pokud by správní orgán takové výpovědi přikládal váhu svědecké výpovědi [z hlediska věrohodnosti by jí tedy přisoudil jiný (větší) význam, než který by měla s ohledem na procesní postavení vyslýchaného mít]. Takový postup by neodpovídal požadavku řádného hodnocení důkazů. Rozhodnutí založené na takovém skutkovém zjištění by nemělo oporu v provedeném dokazování.“

- **Postavení (bývalých) statutárních zástupců.** Nejvyšší soud ve věci sp. zn. 21 Cdo 2678/2000 (obdobně také Nejvyšší soud ve věci sp. zn. 21 Cdo 2368/98, či sp. zn. 21 Cdo 1397/2006, příp. Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 1 Asf 58/2009) mj. uvedl: *„Jak již bylo uvedeno v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.4.1999 č.j. 21 Cdo 2368/98-180, mohl být v tomto řízení* ***ing. B. U., který byl v době, kdy došlo k vyloučení dovolatele z družstva,***

předsedou žalovaného družstva, a tedy ve smyslu ustanovení § 21 odst. 1 hospodářského zákoníku ve znění účinném do 31.12.1988 a § 31 odst. 1 písm. e) zákona č. 122/1975 Sb. ve znění zákona č. 111/1984 Sb. jeho statutárním orgánem, vyslechnut jen jako účastník řízení (§ 131 o.s.ř.) a jeho výpověď měla být hodnocena s přihlédnutím k tomuto procesnímu postavení.

Na tomto závěru nic nemění to, že ing. B. U. od roku 1993 funkci předsedy žalovaného družstva nevykonává a že v době, kdy byl odvolacím soudem vyslechnut (při jednání před odvolacím soudem konaném dne 3.3.2000), byl již v důchodu. Rozhodné v tomto směru totiž je, že předmětem jeho výslechu byly okolnosti z doby, kdy byl předsedou žalovaného, popřípadě jeho činnost při výkonu této funkce. *Ze zásady rovného postavení účastníků řízení vyplývá, že v občanském soudním řízení, jež se týká organizace, nemůže mít odlišný procesní význam výslech osoby, která v době, kdy se staly okolnosti významné pro rozhodnutí ve věci, vyjadřovala vůli organizace jako právnické osoby, od výslechu jiných účastníků řízení. Má-li být soudem vyslechnuta osoba, která vykonávala funkci statutárního orgánu organizace - právnické osoby, v řízení, jehož účastníkem je tato organizace - právnická osoba, může být o okolnostech, které se týkají této organizace - právnické osoby a které nastaly v době, kdy vykonávala funkci statutárního orgánu, vyslechnuta jen jako účastník řízení. Odvolací soud proto postupoval v rozporu se zákonem, když ing. B. U. vyslechl jako svědka a když jeho výpovědi při hodnocení důkazů přikládal hodnotu svědecké výpovědi. Skutkové zjištění jako výsledek takto vadného hodnocení důkazů soudem neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o.s.ř., a rozhodnutí soudu založené na takovém skutkovém zjištění proto nemá oporu v provedeném dokazování. Skutkové zjištění odvolacího soudu, že se žalobce dopustil jednání vytýkaného mu žalovaným v dopise ze dne 1.12.1986, kterým bylo dovolateli sděleno rozhodnutí o jeho vyloučení z družstva, za této situace nemůže mít oporu v provedeném dokazování.“*[261]

-**Zaměstnavatel jako osoba blízká**. Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 8 Afs 17/2012 mj. uvedl: *„Poučení zaměstnanců stěžovatele neobsahovalo upozornění, že by mohli odepřít výpověď, pokud by sobě nebo osobě blízké způsobili stíhání pro správní delikt. Vzhledem k tomu, že se jednalo o nepodnikající fyzické osoby, nepřipadalo v úvahu, aby se dopustily správního deliktu podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. S ohledem na předmět státní kontroly si lze stěží představit, jaký jiný postih za správní delikt či přestupek by jim mohl hrozit. Ostatně ani stěžovatel netvrdil, že by zaměstnancům hrozil postih za některý konkrétní správní delikt či že by zaměstnanci důvodně odmítli vypovídat, byli-li by poučeni i podle správního řádu.*

Nejvyšší správní soud souhlasil s městským soudem, že se ***stěžovatel jako zaměstnavatel osob, s nimiž byly vedeny rozhovory, nemůže dovolávat porušení jejich procesních práv. Stejně tak nepřipadá v úvahu, že by zaměstnanci mohli způsobit stíhání zaměstnavateli jako osobě blízké, protože osobou blízkou nemůže být právnická osoba.“***

3. *Nemo tenetur* ve vztahu k činnosti inspekce práce

Z dosavadního výkladu a odkazované judikatury se podává, že zásada *nemo tenetur* dopadá jak na fyzické, tak na právnické osoby. V případě právnické osoby náleží právo za právnickou osobu odmítnout aktivní součinnost (výpověď) statutárnímu zástupci nebo jiné osobě v takovém postavení.

Šíře možného odmítnutí součinnosti s odkazem na zákaz nucení k sebeobviňování musí být důsledkem důkladného vážení dotčených zájmů. Z hlediska obecného zájmu, který zde primárně stojí vůči zásadě *nemo tenetur*, jde primárně o to, že bezbřehé uplatnění jmenovaného principu by *de facto* mohlo paralyzovat činnost veřejné moci, jde-li o kontrolu a dohled.

[261] V této souvislosti také viz například *Malý, J.* Problémy vybraných zajišťovacích institutů v trestním řízení vedeném proti právnické osobě. Trestněprávní revue. Praha: C. H. Beck. 2019. sv. 3. s. 53 an.

Pokud bychom měli rámcově definovat šíři zákazu nucení k sebeobviňování, v kontextu shora odkazované judikatury lze říci, že:

- ***se nelze zásady dovolávat v případě vyžadování pasivní součinnosti, kdy pasivní součinností se míní i vydání existujících dokladů či věcí;***

- ***se nelze zásady dovolávat tam, kde jsou vyžadovány listiny, informace a záznamy, které má osoba zákonnou povinnost vést v souvislosti se svou činností;***

- ***se lze úspěšně dovolávat, je-li vyžadována aktivní součinnost, která by mohla vést k nebezpečí trestního stíhání, příp. odsouzení. K takové aktivitě, která může být svého druhu přiznáním v širokém smyslu slova, tedy buďto přímým uznáním viny, nebo uvedením informací, z nichž vina vyplyne, není možné osobu nutit, a to ani pohrůžkou sankčního opatření (například pořádkové pokuty).***

  Konkrétněji řečeno, strpění například odebrání kontrolního vzorku v rámci kontroly České obchodní inspekce nelze označit za donucování k sebeobviňování či k sebeusvědčování. Dotčená osoba je takový úkon povinna strpět a může být přípustnými prostředky donucována k součinnosti.

  Naproti tomu, je-li osoba vyzvána k aktivní činnosti, například k vytvoření určitých listin nebo záznamů (pod hrozbou pořádkové pokuty za neposkytnutí součinnosti), které dle zákona vést nemusí atp., dochází již k překročení hranice mezi úkonem, při němž je tato osoba toliko pasivním objektem a situací, kdy je nucena k aktivnímu jednání, jímž se sama (nebo svou osobou blízkou) může usvědčit. Bylo by v rozporu s právem neobviňovat sám sebe (své osoby blízké), pokud by pod sankcí pořádkové pokuty měla tato osoba být „donucena mluvit".[262]

Z hlediska míry možného odmítnutí součinnosti je také třeba rozlišovat mezi obviněným a jinou osobou, konkrétně svědkem. Svědek má povinnost vypovídat pravdu. Nemusí vypovídat, pokud by si způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké. Obviněný nemusí vypovídat vůbec, resp. může vypovídat i nepravdivě. ***Svědek nemůže odmítnout výpověď en block, nýbrž pouze ke konkrétní otázce, přičemž by měl ještě (při zachování zásady nemo tenetur) sdělit důvody, z nichž lze posoudit postup svědka a rozhodnout o jeho oprávněnosti***.

V rámci praxe dlouhodobě problematická se zdá styčná plocha mezi kontrolou a správním trestáním.

Z pohledu teorie a původního smyslu zákona (jak bylo uvedeno shora) nemá kontrola primárně sloužit ke sběru podkladů pro navazující správní řízení, v němž bude uloženo opatření k nápravě či sankce.

Slovy důvodové zprávy ke kontrolnímu řádu:[263] *„Pojem „kontrola" je zde obecně definován tak, aby zahrnoval jakoukoli kontrolní činnost, jejímž předmětem je zkoumání skutečného stavu a jeho porovnání se stavem žádoucím, jenž je vymezen stanovením příslušných povinností. Jelikož se jedná o výkon veřejné moci, lze v rámci předmětné kontroly posuzovat toliko plnění povinností stanovených zákonem, případně na základě zákona, nikoli však již další skutečnosti. Stejně tak není součástí procesu kontroly ve smyslu tohoto zákona náprava zjištěných chyb a nedostatků, popř. ukládání sankcí souvisejících s těmito zjištěními. Ačkoli náprava zjištěných chyb a nedostatků je v obecné rovině účelem kontroly, předmětem, resp. cílem procesu kontroly je toliko zjištění aktuálního stavu a jeho porovnání se stavem žádoucím, zatímco realizace následných opatření (tedy nikoli ověřování plnění povinností, nýbrž již vynucení jejich plnění) je realizována v jiných procesních režimech, nejčastěji v režimu správního řádu."*[264]

[262] K tomuto srov. např. Ústavní soud ve věci sp. zn. I. ÚS 671/05.
[263] Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. 6. volební období. tisk č. 575/0.
[264] Shodně též Stanovisko odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra č. 3/2018 ze dne 10. října 2018 – Kontrola jako postup před zahájením správního řízení.

Obdobně se vyjádřil také Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 9 Afs 33/2011: *„Kontrolou se rozumí postup orgánu veřejné moci, který zjišťuje a eventuelně posuzuje plnění povinností adresáty veřejné správy ... Kontrola je svou povahou procesem kontrolním, nikoliv rozhodovacím, jedná se o formalizovaný proces opatřování důkazů.“*

Pravděpodobně i v návaznosti na toto pojmové a účelové vymezení kontrolní řád oproti předchozímu zákonu o státní kontrole explicitně v žádné podobě nezmiňuje zásadu *nemo tenetur*. Naopak výslovně v ust. § 8 zakládá oprávnění kontrolujícího požadovat poskytnutí údajů, dokumentů a věcí vztahujících se k předmětu kontroly nebo k činnosti kontrolované osoby (dále jen „podklady“); v odůvodněných případech může kontrolující zajišťovat originální podklady. Ust. 8 kontrolního řádu úzce souvisí s ust. § 9 písm. a) zjistit stav věci v rozsahu nezbytném pro dosažení účelu kontroly a v závislosti na povaze kontroly doložit kontrolní zjištění potřebnými podklady. Na to reaguje ust. § 10 stejného zákona, dle jehož odst. 2 a 3 kontrolního řádu jsou kontrolovaná a i povinná osoba povinně kontrolujícímu poskytnout nezbytnou součinnost pro výkon kontroly.

Na druhou stranu ust. § 9 písm. b) kontrolního řádu ukládá kontrolujícímu povinnost šetřit práv a oprávněných zájmů kontrolovaného a dalších dotčených osob. Spolu s tím, a to je zásadní, je zde subsidiarita správního řádu (ust. § 28 kontrolního řádu).

Správní řád ve svém ust. § 55 zákaz nucení k sebeobviňování, resp. právo odmítnout součinnost formuluje poměrně jasně, když uvádí:

- výpověď může odepřít ten, kdo by jí způsobil sobě nebo osobě blízké nebezpečí stíhání pro trestný čin nebo správní delikt. Na totožný důvod se ve vztahu k možnému odmítnutí součinnosti odkazuje i ust. § 52[265] a § 54 s.ř.[266];
- správní orgán svědka před výslechem poučí o důvodech, pro které nesmí být vyslýchán, o právu odepřít výpověď, o jeho povinnosti vypovídat pravdivě a nic nezamlčet a o právních následcích nepravdivé nebo neúplné výpovědi.

V návaznosti na pojmové vymezení a ústřední smysl státní kontroly by bylo možné dovozovat, že v rámci státní kontroly se v plném rozsahu zásada *nemo tenetur* jako v přestupkovém či správním řízení o právním deliktu neuplatní.

Takový závěr však může platit pouze pro případy, kdy není možné navazující trestní řízení nebo správní řízení trestní.

Pro ostatní případy, mj. i v návaznosti na ust. § 81 zákona č. 250/2016 Sb.,[267] resp. ust. § 51 s.ř.[268] ve spojení s ust. § 150 s.ř.,[269] je třeba připustit uplatnění zásady *nemo tenetur* ve shodném rozsahu, jako v přestupkovém řízení, resp. řízení o správním deliktu, včetně nezbytného souvisejícího poučení o příslušných právech dotčené osoby. O právu odepřít výpověď (aktivní součinnost) musí být dotčená osoba poučena zásadně v dostatečném předstihu.

---

[265] Ust. § 52 odst. 2 s.ř.. *„Předložení listiny nelze žádat nebo může být odepřeno z důvodů, pro které nesmí být svědek vyslechnut nebo pro které je svědek oprávněn výpověď odepřít (§ 55 odst. 2 až 4).“*

[266] USt. § 54 odst. 2 s.ř. *„Ohledání nelze provést nebo může být osobou uvedenou v odstavci 1 odepřeno z důvodů, pro které nesmí být svědek vyslechnut nebo pro které je svědek oprávněn výpověď odepřít (§ 55 odst. 2 až 4).“*

[267] Ut. § 81 zákona č. 250/2016 Sb.: *„V řízení navazujícím na výkon kontroly mohou být skutečnosti zjištěné při kontrole jediným podkladem rozhodnutí o přestupku“* Jedná se přitom o změnu oproti dřívější právní úpravě – viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci sp. zn. 3 As 167/2014.
Pro přestupkové pro přestupkové řízení přitom platí analogicky úprava v zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a občanském soudním řádu, ve spojení s právní úpravou hmotného práva upravující zastupování/jednání za právnickou osobu, jde-li o výslech statutárního zástupce. Stejné platí ve vztahu k otázce nucení k sebeobviňování zástupců právnické osoby. Pokud by se dostaly zájmy osoby, která má být vyslýchána jako statutární zástupce právnické osoby, do konfliktu s jejími osobními zájmy (nebezpečí stíhání by zde bylo pro obě osoby), ustanoví se právnické osobě opatrovník.

[268] Ust. § 51 odst. 4 s.ř.: *„V řízení navazujícím na výkon kontroly, ve kterém je účastníkem řízení kontrolovaná osoba, není třeba provádět protokolem o kontrole, který je podkladem rozhodnutí o přestupku, dokazování.“*

[269] Ust. § 150 odst. 2 s.ř.: *„V řízení o vydání příkazu může být jediným podkladem kontrolní protokol pořízený podle zvláštního zákona týmž správním orgánem, který je věcně a místně příslušný ke správnímu řízení navazujícímu na kontrolní zjišťování, pokud protokol pořizoval ten, kdo může být oprávněnou úřední osobou, a pokud se kontrolovaný seznámil s obsahem protokolu nebo byl k seznámení se s obsahem protokolu řádně vyzván, popřípadě pokud byly v souladu se zákonem vyřízeny námitky kontrolovaného proti obsahu protokolu a pokud o obsahu protokolu nejsou pochybnosti ani z jiného důvodu.“*

Nedostatečné poučení, v jehož důsledku bude poskytnut (i bez užití pohrůžky donucení, nebo přímo za použití docení - pořádková pokuta) důkazní prostředek usvědčující osobu poskytující součinnost, které právo odepřít výpověď (aktivní součinnost) svědčilo, je závažnou procesní vadu (k tomuto srov. např. Ústavní soud ve věci sp. zn. II. ÚS 89/04.*)*. Vynucený důkazní prostředek nemůže být použit [270]

Odkázat lze v této souvislosti na výstižné stanovisko odboru veřejné správy, dozoru a kontroly Ministerstva vnitra č. 3/2018 ze dne 10. října 2018 – Kontrola jako postup před zahájením správního řízení, kde se uvádí ***„dle našeho názoru zákaz sebeobviňování musí platit i v rámci kontroly (byť je otázka v jakém rozsahu), a to již s ohledem na jeho ústavní zakotvení. Podobně máme za to, že ačkoliv to stávající kontrolní řád výslovně nestanoví, musí i při kontrole platit ochrana utajovaných informací (a ochrana povinnosti mlčenlivosti), neboť obecný procesní předpis „neruší“ hmotné právo.***

Je tedy možno shrnout, že v rámci kontroly nemůže správní orgán zjišťovat od kontrolované osoby (pozdějšího účastníka řízení) skutečnosti, které by v navazujících procesních postupech (postup před zahájením správního řízení a správní řízení) od účastníka řízení zjišťovat nemohl, protože tomu brání procesní ustanovení správního řádu nebo zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.“

4. *Nemo tenetur* – kontrola dodržování BOZP a záznamy z kamerových systémů

Z uvedeného v předchozím bodu se podává, jelikož nikdy nelze předem s jistotou vyloučit kvalifikaci v kontrole zjištěného jednání jako přestupku, že předpokladem zákonnosti pozdějšího rozhodnutí o přestupku je řádné poučení kontrolovaného, resp. statutárního zástupce, včetně bývalého statutárního zástupce, stejně jako svědka o právu odmítnout aktivní součinnost již v rámci kontroly, pokud by si jí, nebo osobě blízké, mohl přivodit nebezpečí trestního stíhání, včetně správního řízení trestního.

Zejména je třeba tento procesní aspekt reflektovat a dbát jej v rámci výzvy, jejímž prostřednictvím se dotčené osobě sděluje, že neposkytnutí součinnosti může být sankcionováno.

Poučení není třeba, pokud je vyžadována čistě pasivní součinnost ve shora uvedeném smyslu. Jelikož je však v řadě případů dělící linie mezi oběma pozicemi relativně tenká, lze za dobrou praxi doporučit odpovídající poučení ve všech případech.

Rozsah poučení by měl odpovídat poučení v přestupkovém řízení.

Z hlediska zde analyzované materie představuje vyžádání si existujících záznamů z kamerového systému k prokázání úrazového děje či obecně jako důkazního prostředku k prokázání porušení povinností na úseku BOZP, pasivní součinnost kontrolovaného, resp. pozdějšího případného účastníka přestupkového řízení. Poskytnutí záznamu tudíž může být vynuceno i pořádkovou pokutou, aniž by se jednalo o porušení zásady nemo tenetur.

[270] K tomuto srov. dále např. i rozhodnutí Nejvyšší soud ve věci 7 Tz 85/65 a *Púry, F.* in *Šámal, P. a kol.* Trestní řád. Komentář. I. díl. 5. Vydání. Praha : C.H. Beck 2005, s. 814 a násl

VI. Další poznatky k aplikační praxi inspektorátů práce

V rámci vědecko-výzkumného záměru, jehož výstupem je předložená metodika, byla analyzována řada registrací provedených ÚOOÚ podle ust. § 16 OchOúZ, stejně tak jako byla prostudována rozhodovací praxe ÚOOÚ ke kamerovým systémům na pracovištích a stanoviska ÚOOÚ věnovaná této problematice. Taktéž byla analyzována řada rozhodnutí inspektorátů práce, jimiž bylo rozhodnuto o přestupku podle ust. § 11a, resp. § 24a ZoIP. Z předmětné analýzy v kontextu shora uvedeného výkladu plynou následující závěry.

Inspektoráty práce nikoli výjimečně postupují tak, že na základě kontrolního protokolu rozhodují o přestupku příkazem, kdy kontrolní protokol je jediným podkladem rozhodnutí. Využívání tohoto postupu jen potvrzuje, tedy že je nezbytné kontrolovanému, příp. jeho statutárnímu zástupci, poskytovat odpovídající poučení již v rámci kontroly, aby se tak eliminovalo porušení zásady *nemo tenetur* v rámci přestupkového řízení.

Většina rozhodnutí trpěla několika základními a zásadními vadami.

Inspektoráty práce nereflektovaly dřívější kontrolní a správní praxi ÚOOÚ.[271] Přistoupily tudíž k trestání i v případech, které byly v dřívějších metodických stanoviscích ÚOOÚ (viz stanovisko č. 1/2006 – Provozování kamerového systému z hlediska zákona o ochraně osobních údajů a zejména stanovisko č. 2/2009 – O ochraně soukromí zaměstnanců se zvláštním zřetelem k monitorování pracovišť, v němž se ÚOOÚ mj. vyjadřuje i k ust. § 316 ZPr a jeho aplikaci, stejné platí o dalších metodických dokumentech vztahujících se ke kamerovým systémům) označeny za přípustné. Lze mít za to, že nebyla odpovídajícím způsobem reflektována ani judikatura ESLP týkající se možného využití kamerových systémů na pracovištích.

Inspektoráty práce ve svých rozhodnutích pomíjí, že pokud není zaměstnanec trvale a soustavně sledován (kamerový systémem není provozován za účelem kontroly), tzn. není pod drobnohledem kamery převážnou část své pracovní doby, není provozování kamerového systému (se záznamem či bez) v rámci pracoviště vyloučeno.

Takový postup inspektorátů práce stručně řečeno odporuje právní jistotě.

Dalším podstatným momentem je fakt, že skutkové podstaty přestupků podle ust. § 11a a ust. § 24a ZoIP váží na situaci, kdy „došlo k narušení soukromí zaměstnance“ některým „ze způsobů sledování podle ust. § 316 odst. 2“, aniž by byly naplněny podmínky předepsané v odkazovaném ustanovení.

Krátce řečeno (v podrobnostech viz shora), musí docházet ke sledování a soukromí musí být narušeno, aniž by byly naplněny zákonem předepsané podmínky.

V převážné většině rozhodnutí se však zaměstnavatel trestá za to, že „provozuje kamerový systém, který umožňuje osobu ztotožnit“, příp. „by umožňoval osobu sledovat“, příp. „má možnost sledovat“, či „by jím mohlo dojít k zásahu do soukromí zaměstnance“ atd. Ani jedno z uvedených tvrzení, resp. zjištění nicméně neodpovídá objektivní stránce předmětných přestupků.

[271] Inspektoráty mj. přistoupily k trestání v případech, kdy kamerový systém byl dříve na základě oznámení podle ust. § 16 OchOúZ ÚOOÚ zaregistrován.

Objektivní stránka a tedy nezbytné v zákonem předepsané míře učiněné zjištění musí spočívat v tom, že *„zaměstnavatel **sleduje** nebo **sledoval** některým ze způsobů zaměstnance, aniž by byly splněny podmínky podle ust. § 316 odst. 2 ZPr, a **narušuje nebo narušil** tak jeho soukromí“*.

Rozhodnutí trpící takovou vadou jsou nezákonná, neboť trestají účastníka řízení, aniž by bylo prokázáno, že se přestupku dopustil.

Většina rozhodnutí taktéž neobstojí z hlediska obvyklých nároků na rozhodnutí o přestupku, když z jejich odůvodnění neplyne, proč by mělo jít o porušení zákona a naplnění předmětné skutkové podstaty. Rozhodnutí pouze popisuje skutkový stav a následně konstatuje, že je rozporný se zákonem, aniž by bylo v potřebné míře a logicky vysvětleno, v čem spočívá objektivní stránka přestupku a proč zjištěné skutečnosti odpovídají objektivní stránce a jde tudíž o daný přestupek. V této souvislosti nelze také pominout, že rozdíl mezi zjištěným a zákonným stavem podstatnou měrou určuje závažnost jednání a jde o významný moment z hlediska určení a zdůvodnění výše sankce.

Taková rozhodnutí jsou nepřezkoumatelná.

V rámci práva na spravedlivý proces by mělo být účastníku řízení mj. řádně vysvětleno, jaký stav odpovídá zákonné právní úpravě. V opačném případě je ve značné míře popřena preventivní funkce správního trestání.

VII. Výběr z judikatury

1. Záznamy a jejich přípustnost jako důkazních prostředků

Nejvyšší soud České republiky a nižší soudy

1. 21 Cdo 747/2013 ze dne 07. 08. 2014

Věcné zaměření

Platnost výpovědi z důvodu soustavného porušování pracovních povinností zjištěné prostřednictvím kontroly činnosti zaměstnance během pracovní doby

Právní věta

Stupně porušení pracovních povinností dle ZPr

Zákoník práce rozlišuje - jak vyplývá z ustanovení § 52 písm. g) a § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce - mezi porušením pracovní povinnosti zvlášť hrubým způsobem, závažným porušením pracovní povinnosti a méně závažným porušením pracovní povinnosti. Nižší stupeň intenzity porušení pracovní povinnosti než je méně závažné porušení zákoník práce neupravuje; každé porušení pracovní povinnosti, které nedosahuje intenzity porušení zvlášť hrubým způsobem nebo závažného porušení pracovní povinnosti, je proto vždy méně závažným porušením pracovní povinnosti.

Oprávněnost sledování činnosti zaměstnance během pracovní doby

Míra ochrany soukromí je u zaměstnance určována (limitována, omezována) tím, že provádí závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně (srov. § 2 odst. 1 zák. práce). Zaměstnanci jsou zároveň povinni využívat výrobní prostředky pouze k vykonávání svěřených prací, řádně s nimi hospodařit, střežit a ochraňovat je před poškozením, ztrátou, zničením nebo zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele [srov. § 301 písm. d) zák. práce]. Uvedené postavení zaměstnance, zejména ve vztahu k výrobním a pracovním prostředkům, je zcela pregnantně vyjádřeno v ustanovení § 316 odst. 1 větě první, jež obsahuje výslovný zákaz pro zaměstnance, aby bez souhlasu zaměstnavatele užívali pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky, případně jeho telekomunikační zařízení. Oprávnění zaměstnavatele kontrolovat přiměřeným způsobem dodržování tohoto zákazu výslovně zakládá věta druhá téhož ustanovení (srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16.8.2012 sp. zn. 21 Cdo 1771/2011).

Z pohledu shora uvedených východisek bylo třeba v projednávané věci přihlédnout především k tomu, že cílem (smyslem) kontroly prováděné zaměstnavatelem (žalovaným) nebylo zjišťování obsahu telefonátů žalobce, nýbrž toliko zjištění, zda zaměstnanec (žalobce) respektuje (a když nerespektuje, tak v jaké míře) zákaz užívat pro svou osobní potřebu přidělený počítač zaměstnavatele (žalovaného), popřípadě přidělený služební telefon.

Použitá právní úprava

§ 316 ZPr; § 301 ZPr; § 52 písm. f) a g) ZPr

Shrnutí skutkových okolností

Napadení platnosti výpovědi dle § 52 písm. f) a g) ZPr z důvodu neuspokojivých pracovních výsledků a opakovaného porušování povinností vyplývajících z právních předpisů, které spočívalo též ve využití firemního počítače a telefonu k soukromým účelům.

Ostatní

Dovolání bylo zamítnuto pro neopodstatněnost.

2. 21 Cdo 1267/2018 ze dne 14. 08. 2018

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, dokazování, okamžité zrušení pracovního poměru, ochrana osobnosti, právo na spravedlivý proces, ochrana soukromí, porušení povinnosti loajality

Právní věta

Zvukový nebo obrazový záznam, který se týká člověka nebo jeho projevů osobní povahy a který byl pořízen soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby, lze použít jako důkaz v občanském soudním řízení pouze tam, kde má vést k prokázání skutečnosti, kterou není možné prokázat jinak (pomocí důkazů, které nezasahují do absolutních osobnostních práv dotčené osoby), a kde i další okolnosti případu vedou k závěru, že nelze upřednostnit právo na ochranu osobnosti dotčené osoby před právem na spravedlivý proces toho, komu je použití důkazu zvukovým či obrazovým záznamem týkajícím se této osoby nebo jejích projevů osobní povahy na prospěch.

Použitá právní úprava

§ 55 odst. 1 písm. b) zák. práce, § 301 písm. d) zák. práce, § 81 odst. 2 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, § 86 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, § 88 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, § 90 o. z. ve znění do 29. 12. 2016, čl. 90 Ústavy

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce (zaměstnanec žalované) se žalobou domáhal určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, které obdržel poté, co v návaznosti na dříve obdrženou výpověď pro nadbytečnost zahájil jednání se zakladateli zaměstnavatele s argumentací, že pokud mu nebude zajištěno náhradní pracovní místo, podnikne kroky, které zaměstnavatele poškodí. Okresní soud i soud odvolací určily, že okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné s odůvodněním, že vyhrožování zaměstnavateli nedosáhlo takové intenzity, aby v něm vzbudilo důvodnou obavu o poškození a ohrožení jeho zájmů. Návrh na provedení důkazu zvukového záznamu zamítly s odůvodněním, že zvukový záznam pořízený bez vědomí žalobce nemůže být provedeny, neboť skutkový stav byl prokázán i jinými důkazy. Nejvyšší soud shledal v jednání žalobce neloajální chování, z důvodu kterého nelze po žalovaném spravedlivě požadovat, aby žalobce nadále zaměstnával a žalobu o určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru zamítl. S neprovedením důkazu zvukovými záznamy se dovolací soud ztotožnil se závěry soudů nižšího stupně s tím, že skutkový stav mohl být prokázán i jinými způsoby, a proto „nelze prolomit právo žalobce na ochranu soukromí“.

Ostatní

Rozsudek Nejvyššího soudu publikován ve sbírce pod číslem 83/2019.

3. 21 Cdo 1009/1998 ze dne 21. 10. 1998

Věcné zaměření

Dokazování, (ne)přípustnost důkazu, důkaz přepisem zvukového záznamu, právo na ochranu soukromí, zvukový záznam hlasu jako projev fyzické osoby osobní povahy

Právní věta

Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede.

Nepřípustným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl takto pořízen bez vědomí hovořících osob.

Použitá právní úprava
čl. 10 odst. 2 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod; čl. 90 Ústavy; § 120, §122, 132 o.s.ř., § 12 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce (zaměstnanec žalované) se žalobou domáhal určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru z důvodu zvlášť hrubého porušení pracovní kázně. Soud prvního stupně i odvolací soud vyhověly žalobě a důkaz – přepis „diktafonového“ záznamu telefonických rozhovorů, který měl prokázat tvrzení žalované o porušení pracovní kázně – nepřipustily s odůvodněním, že záznam pořízený bez vědomí účastníků je v rozporu s ústavním právem na ochranu soukromí a tajemství dopravovaných zpráv. Nejvyšší soud se s názorem soudů nižšího stupně ztotožnil a dále upozornil, že vlastnické právo k telekomunikačnímu zařízení nezakládá vlastnictví ke zprávám, které byly prostřednictvím tohoto zařízení zaslány.

Ostatní
Rozhodnutí překonáno rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2018 sp. zn. 21 Cdo 1267/2018.
V rozhodnutí dále upozorňováno na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 3.1998 ve věci Kopp proti Švýcarsku, ze dne 25. 6. 1997 ve věci Halfordová proti Spojenému království Velká Británie a Severního Irska, ve věci A. proti Francii z roku 1993.
Publikováno pod č. R 39/1999 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7/1999.

4. 21 Cdo 434/2010 ze dne 09. 03. 2010
Věcné zaměření
Výpověď z pracovního poměru, právo na ochranu osobnosti, hlas jako projev osobní povahy

Právní věta
<u>K výpovědi pro nadbytečnost</u>
K předpokladům pro podání výpovědi z pracovního poměru podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce patří to, že o změně úkolů zaměstnavatele, jeho technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivnosti práce nebo o jiných organizačních změnách přijal zaměstnavatel nebo příslušný orgán rozhodnutí, že se podle tohoto rozhodnutí konkrétní zaměstnanec stal pro zaměstnavatele nadbytečným a že tu je příčinná souvislost mezi nadbytečností zaměstnance a přijatými organizačními změnami. Zákoník práce nebo jiné právní předpisy nestanoví, že by rozhodnutí o organizačních změnách muselo být přijato (vydáno) vždy jen písemně, a ani nepředpokládají, že by muselo být zaměstnavatelem "vyhlášeno" nebo jiným způsobem zveřejněno. Rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách není právním úkonem, nýbrž se jedná pouze o skutečnost (tzv. faktický úkon).

<u>K přípustnosti důkazu audionahrávkou</u>
Záznamem rozhovoru fyzických osob jsou nepochybně pořizovány zvukové záznamy jejich hlasů, které patří mezi projevy fyzických osob osobní povahy. Takové záznamy mohou být podle ustanovení § 12 odst. 1 občanského zákoníku pořízeny nebo použity jen se svolením fyzické osoby. Nedá-li fyzická osoba svolení k zaznamenání svého hlasu a nejde-li o některý z případů uvedených v ustanovení § 12 odst. 2 a 3 občanského zákoníku, kdy jejího svolení není třeba, je pořízení nebo použití takového zvukového záznamu porušením práva na ochranu její osobnosti. Je proto nepřípustným důkaz záznamem rozhovoru, který byl pořízen bez vědomí všech hovořících osob.

Použitá právní úprava
§ 46 odst. 1 písm. c) předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 12. 09. 2005, § 45 odst. 2 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 12. 09. 2005, § 47 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 12. 09. 2005, § 213 odst. 2 o. s. ř. ve znění do 30. 06. 2009, § 12 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce (zaměstnanec žalované) se žalobou domáhal určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru pro nadbytečnost. Soud prvního stupně na základě audio nahrávky zachycujícího rozhovor mezi žalobcem a žalovanou dovodil, že žalovaná předstírala přijetí organizačního opatření a žalobě vyhověl. Odvolací soud následně uvedl, že důkaz audionahrávkou byl nepřípustný, neboť byl pořízen bez vědomí zaznamenávané osoby. Nejvyšší soud souhlasil s názorem odvolacího soudu a doplnil, že zvukové záznamy hlasů patří mezi projevy fyzických osob osobní povahy a použití takového záznamu je porušení práva na ochranu osobnosti.

Ostatní
Rozhodnutí následuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998 sp. zn. 21 Cdo 1009/1998.

5. 22 Cdo 4172/2007 ze dne 04. 11. 2008
Věcné zaměření
Přípustnost záznamu telefonického rozhovoru jako důkazu

Právní věta
Odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 7. září 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05, podle kterého není pořízení záznamu telefonického hovoru nezákonné a důkaz tímto záznamem lze v občanském soudním řízení provést, avšak jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.

Použitá právní úprava
§ 100 a § 125 z. č. 99/1963Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobci se domáhali určení, že v žalobě uvedené nemovitosti jsou v jejich společném jmění. Okresní soud žalobu zamítl s odůvodněním, že žalobci jako prodávající převedli kupní smlouvou nemovitosti na žalovaného a žalovaný prokázal směnkou, že mu v téže době žalobci dlužili stejnou částku, jakou je kupní cena, a tedy došlo k započtení pohledávek. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Dovolací soud se zabýval posouzením přípustnosti důkazu záznamem telefonického rozhovoru a s odkazem na nález Ústavního soudu ze dne 7. 9. 2006 sp. zn. I. ÚS 191/05 došel k závěru, že důkaz záznamem lze provést, ale jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem hovoru. (O vyžádání souhlasu se soudy nepokusily.)

Ostatní
Dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

6. 22 Cdo 3717/2008 ze dne 23. 06. 2010
Věcné zaměření
Dokazování, ke každému případu je třeba přistupovat individuálně, projevy osobní povahy

Právní věta
Zvukový záznam zachycující projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nelze považovat za zaznamenání projevu osobní povahy; důkaz takovým záznamem v občanském soudním řízení proto není nepřípustný. S odkazem na rozhodnutí NS sp. zn. 30 Cdo 64/2004 dovolací soud dovodil, že přípustnost takto navrženého důkazu je nutné posuzovat vždy s ohledem na individuální okolnosti daného případu a že projevy při obchodní činnosti nemají osobní povahu.

Použitá právní úprava
§ 120, § 125 a § 132 o. s. ř.

Shrnutí skutkových okolností
Soud prvního stupně zamítl žalobu na určení, že vlastníkem nemovitostí je žalobce. Spornou otázkou přitom bylo, zda byla při podpisu kupní smlouvy zaplacena kupní cena. Soud prvního stupně nepřipustil provedení důkazu nahrávkami s odkazem na rozhodnutí R 39/1999 (21 Cdo 1009/98) o nepřípustnosti důkazu telefonického rozhovoru bez vědomí hovořících osob. Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Dovolací soud zrušil rozsudky odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Dovodil, že použití důkazních prostředků je limitováno jednotlivými situacemi a že v podání žalobkyně je naznačování, že zvukové záznamy mají zachycovat obsah „pracovních schůzek“ účastníků. V řízení navíc doposud nebylo zjišťováno, zda žalobkyní navržené důkazy zvukovými nahrávkami představují zachycení obsahu telefonických hovorů účastníků či nikoliv.

7. 30 Cdo 1224/2004 ze dne 21. 12. 2004
Věcné zaměření
Právo na ochranu osobnosti, zákonnost důkazu, přípustnost důkazů

Právní věta
Dovolací soud uvádí, že s ohledem na skutečnost, že navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede. Soud tedy neprovede důkazy, které jsou hodnoceny jako nezákonné.
Je však nutné se zabývat otázkou zákonnosti důkazu. Zákonnost důkazu se odvíjí od okolností pořízení takového důkazu a dovolací soud dovozuje, že pokud volající uskutečňuje telefonní hovor s vědomím, že může být nahráván, lze dovozovat, že tím i současně konkludentně souhlasí s možným pořízením zvukového záznamu – nedochází tak k zásahu do jeho základních lidských práv.
K možnosti použití takto pořízeného zvukového záznamu uvádí, že o neoprávněný zásah nejde mimo jiné v případech, kdy dojde k užití písemností osobní povahy, podobizen, obrazových snímků nebo obrazových a zvukových záznamů bez svolení fyzické osoby, jíž se tyto týkají, je-li to k účelům úředním na základě zákona. Jde o tzv. zákonné licence pro úřední účely, které především nahrazují v těchto případech příslušné svolení dotčené fyzické osoby.

Použitá právní úprava
§ 11, § 12 a § 13 z. č. 40/1964 Sb.; § 125 o. s. ř.

Shrnutí skutkových okolností
Odvolací soud zamítl žalobu, podle níž se měl žalovaný veřejně omluvit žalobci ve vyjmenovaných mediích. Při jednání provedl důkaz písemným přepisem magnetofonového záznamu telefonického hovoru, kterým mělo být prokázáno korupční počínání žalobce, a uvedl, že tvrzené zásahy do osobnostních práv žalobce nemohou být neoprávněné a protiprávní. Nejvyšší soud dovolání žalobce zamítl.

Ostatní
Proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost. Ústavní soud rozhodl nálezem ze dne 13.09.2006, sp. zn. I. ÚS 191/05 tak, že zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a rozsudek NS ČR. Vyjádření NS je vedeno pod sp. zn. SUs 28/2006

8. 30 Cdo 64/2004 ze dne 11. 05. 2005
Věcné zaměření
Dokazování, právo na soudní ochranu, projevy osobní povahy, zvukový záznam jako důkaz

Právní věta
U řešení otázky, zda lze v občanském soudním řízení použít jako důkaz zvukový záznam rozhovoru skupiny osob, kde o pořizování záznamu jedna osoba nevěděla, došel dovolací soud k závěru, že zvukový záznam zachycující projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nelze považovat za zaznamenání projevu osobní povahy; důkaz takovým záznamem v občanském soudním řízení je přípustný.

Použitá právní úprava
§ 120, § 125, § 132 z. č. 99/1963Sb.; čl. 90 Ústavy; § 11 a § 12 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Soud prvního stupně určil, že žalobce je vlastníkem několika nemovitostí. Zjistil, že žalobce s žalovaným uzavřel kupní smlouvu k nemovitostem, za které žalovaný neuhradil kupní cenu a žalobce tak odstoupil od kupní smlouvy. Jako důkaz byl použit zvukový záznam, ke kterému se soud vyjádřil tak, že přestože byl pořízen v rozporu se zákonem, tento druh nezákonnosti nezpůsobuje nepoužitelnost takto pořízeného zvukového záznamu jako důkazu. Odvolací soud závěry soudu prvního stupně potvrdil. Vycházel přitom ze závěrů, že zvukový záznam je sice osobní povahy, ale jako důkaz v předmětné věci je přípustný, neboť za důkaz mohou sloužit v řízení všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, umožňují provedení takových důkazů v řízení před příslušným státním orgánem. Dle dovolacího soudu se odvolací soud zmýlil ve svém závěru o povaze zaznamenaného projevu.

Ostatní
Uveřejněný v časopise Právní rozhledy, 2005, č. 17, str. 647.
Přestože bylo na toto rozhodnutí několikrát odkazováno i v jiných rozhodnutích NS (např. 22 Cdo 3717/2008), byl nakonec odmítnut jako vybočení z ustálení judikatury soudů.

9. 6 A 42/2013-48 ze dne 05. 05. 2017
Věcné zaměření
Ochrana soukromí, listovní tajemství, zaměstnanci, zásada proporcionality, sledování zaměstnance na pracovišti

Právní věta
Soud v rámci testu proporcionality poměřoval právo na ochranu soukromí zaměstnance se zabezpečením řádného doručení poštovních zásilek dle kritérií vhodnosti, potřebnosti a porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv. Dovodil, že se jedná o nepřiměřený zásah do soukromí zaměstnance a zamítl žalobu zaměstnavatele.
Soud každé z kritérií definuje a aplikuje na konkrétní případ.

Použitá právní úprava
§ 5, § 38, § 40 z. č. 101/2000 Sb.; čl. 7, čl. 10 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod; § 316 zákoníku práce

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce (zaměstnavatel) se žalobou domáhal přezkoumání rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu osobních údajů. Zaměstnavatel po delší dobu off-line sledoval celou trasu pochůzek všech svých poštovních doručovatelů za pomoci GPS lokátor, v takovémto sledování nespatřoval zpracovávání osobních údajů. Úřad pro ochranu osobních údajů shledal toto sledování zaměstnanců za zpracování osobních údajů a sledování v rozporu s právem na ochranu jejich soukromí na pracovišti. Soud žalobu zamítl.

Ostatní
Rozsudek Městského soudu v Praze, [NSS 2195/2017]

10. 5 A 107/2013-38 ze dne 18. 10. 2016
Věcné zaměření
Ochrana soukromí, zásada proporcionality, záznam z kamerového systému, silniční doprava

Právní věta
Soud v souladu s § 316 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb. zákoníku práce, který zakazuje narušovat soukromí zaměstnance bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, dovodil, že v případě provozování autobusové dopravy nelze hovořit o zvláštní povaze tohoto provozu, neboť se nejedná o činnost nebezpečnou. Žalobce má dle soudu i jiné možnosti, jimiž lze zajistit sledovaný účel zpracování osobních údajů, a to například prováděním kontrol u zaměstnanců, využití svědectví cestujících v autobus e nebo záznamy z již nainstalovaných kamer umístěných vně autobusu. Monitorování samo o sobě žádnému závadnému jednání nezabrání.
Kamera nepřetržitě monitorující řidiče, stevarda a jejich bezprostřední okolí je nedůvodným a nepřiměřeným zásahem do soukromí dotčených zaměstnanců.

Použitá právní úprava
§ 316 zákoníku práce; § 5, § 10, § 16 z. č. 101/2000 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce se žalobou domáhal přezkoumání rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů o zamítnutí jeho žádosti na zpracování osobních údajů zaměstnanců a zákazníků prostřednictvím záznamu z kamer umístěných v přední části autobusu. Kamery měli pořizovat obrazový záznam řidiče a stevarda. Soud dovodil, že se v konkrétním případě nejedná o nakládání s pracovními prostředky zaměstnavatele zaměstnanci pro jejich osobní potřebu a že sledování zaměstnanců kamerovým systémem není přiměřený způsob kontroly.

Ostatní
Rozsudek Městského soudu v Praze
Proti rozhodnutí podána kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud zamítl rozhodnutím ze dne 20. 12. 2017 sp. zn. 10 As 245/2006-41.

11. 21 Cdo 747/2013 ze dne 07. 08. 2014

Věcné zaměření

Neplatnost právního úkonu, pracovněprávní vztahy, pracovní kázeň, pracovní poměr, výpověď z pracovního poměru,

Právní věta

Dovolací soud rozlišuje mezi porušením povinnosti zvlášť hrubým způsobem, závažným porušením pracovních povinností a méně závazným porušením pracovních povinností, které definuje.
Prováděním kontrolu o způsobu použití pracovních prostředků, jakými je přidělený telefon a počítač zaměstnavatel neporušil ustanovení § 316 odst. 2 zák. práce. Přihlíží se zejména k tomu, že cílem (smyslem) kontroly prováděné zaměstnavatelem (žalovaným) nebylo zjišťování obsahu telefonátů žalobce, nýbrž toliko zjištění, zda zaměstnanec (žalobce) respektuje (a když nerespektuje, tak v jaké míře) zákaz užívat pro svou osobní potřebu přidělený počítač zaměstnavatele (žalovaného), popřípadě přidělený služební telefon.

Použitá právní úprava

§ 52 písm. g), § 55 odst. 1 písm. b) a § 316 odst. 1 předpisu č. 262/2006Sb.; § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. a § 142 odst. 1 o. s. ř..

Shrnutí skutkových okolností

Žalobce se žalobou domáhal určení, že výpověď podle § 52 písm. f) a g) zák. práce je neplatná. Důvodem výpovědi mělo být opakované porušení povinností vyplývajících z právních předpisů – především vyhledávání informace pro soukromé účely na internetu prostřednictvím firemního počítače a dále zneužití přiděleného firemního telefonu pro soukromé účely v pracovní době. Odvolací soud žalobu zamítl s tím, že výpovědní důvod byl naplněn.

Ostatní

Dovolání bylo rovněž zamítnuto.

12. 4 Tdo 843/2015 ze dne 14. 07. 2015

Věcné zaměření

Poškození cizích práv, skryté sledování kamerovým systémem

Právní věta

Ke způsobení vážné újmy v právu na soukromí ve smyslu ustanovení § 181 tr. zákoníku o přečinu poškození cizích práv může dojít zřízením utajené pozorovatelny za účelem sledování osob (za pomoci jednosměrného zrcadla nebo ukryté kamery) na takových místech v bytě, na kterých poškození mylně předpokládají nejvyšší míru intimity, jako např. na toaletě nebo v koupelně. Za způsobení takové újmy lze považovat i přechovávání videozáznamů s takto pořízenými intimními záběry, na nichž jsou poškození bez svého vědomí či souhlasu zobrazeni.

Použitá právní úprava

§ 181 předpisu č. 40/2009 Sb.; čl. 7 Listiny

Shrnutí skutkových okolností

Rozsudkem soudu prvního stupně byl obviněný uznán vinným ze spáchání přečinu poškození cizích práv, když prostřednictvím kamery či jiných nahrávacích zařízení, které ukryl za zrcadlo v koupelně, sledoval své nájemníky mimo jiné i v intimních situacích, čímž jim způsobil vážnou újmu zejména v ústavně zakotveném právu na soukromý a rodinný život. Odvolací soud obviněného zprostil obžaloby.

Ostatní
Dovolací soud zrušil rozsudek Krajského soudu a všechna rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující a věc vrátil.

13. 4 Tdo 585/2015 ze dne 17. 06. 2015
Věcné zaměření
Loupež, použití kamerových záznamů jako důkazu v trestním řízení

Právní věta
Extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy je dán tehdy, pokud skutková zjištění soudů nemají žádnou obsahovou spojitost s provedenými důkazy, tj. tehdy, pokud skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení. O extrémní rozpor nejde, pokud důkazy, včetně kamerového záznamu, na sebe navazují.

Použitá právní úprava
§ 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu; § 173 odst. 1 trestního zákoníku

Shrnutí skutkových okolností
Rozsudkem Okresního soudu byl obviněný uznán vinným zvlášť závažným zločinem loupeže, kterého se měl dopustit tím, že po řidiči taxi vozidla žádal vydání finanční částky a řidiče přitom ohrožoval nožem a slovně mu vyhrožoval. Odvolací soud odvolání obviněného zamítl jako nedůvodné. Dovolací soud shledal, že obviněný byl usvědčen zejména na základě výpovědí poškozené, svědka a kamerových záznamů z kamery umístěné ve vozidle taxi, ze kterých vyplynulo, že komunikace mezi obviněným a poškozeným probíhala tak, jak vypověděl poškozený.

Ostatní
Dovolání obviněného bylo odmítnuto.

14. 21 Cdo 817/2017 ze dne 07. 06. 2017
Věcné zaměření
Neplatnost rozvázání pracovního poměru; použití sledování GPS polohy ve služebním vozidle

Právní věta
Odkazy na jiný rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Použitá právní úprava
§ 55 odst. 1 písm. b) ZPr; § 52 písm. g) ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnavatel prostřednictvím systému GPS monitoringu sledoval pohyb zaměstnance, který nebyl předem informován o instalaci monitorovacího zařízení v jemu přiděleném služebním vozidle, nýbrž se o instalaci GPS dozvěděl až v průběhu užívání vozidla. Zaměstnanec špatně vykazoval své cesty, např. že vykazoval jako služební cesty jízdu mezi bydlištěm a pracovištěm.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

15. 6 Cz 30/70 ze dne 22. 06. 1970
Věcné zaměření
Vymezení místa výkonu práce a pracoviště; charakter pracovní cesty

Právní věta
V pracovnej zmluve možno dohodnúť viac než jedno miesto výkonu práce; z hľadiska nároku na náhradu pri pracovných cestách (§ 3 až § 9 vyhl. č. 96/1967 Zb.) je však nutné za pravidelné pracovisko považovať vždy len jedno miesto výkonu práce.
Z citovaných ustanovení vyplýva, že ak nejde o prípady uvedené v § 10 a osobitne upravené v časti IV. cit. vyhlášky, z hľadiska vyhlášky č. 96/1967 Zb. o náhradách cestovných, sťahovacích a iných výdavkov možno za pravidelné pracovisko považovať vždy iba jedno miesto.

Použitá právní úprava
§ 29 Zákoník práce; vyhláška č. 96/1967 Zb.; § 131 Zákoník práce

Shrnutí skutkových okolností
Se zaměstnankyní byly dohodnuty v pracovní smlouvě dvě místa výkonu práce. Nižší soudy se domnívaly, že sjednat dvě místa výkonu práce je v rozporu se zákoníkem práce. Zaměstnankyně bydlela v jednou městě určeném jako místo výkonu práce a do druhého města (druhé místo výkonu práce) musela několik týdnů dojíždět. Nejvyšší soud SSR rozhodnul, že cesty do druhého místa výkonu práce mají charakter pracovní cesty, a to z toho důvodu, že v prvním městě, prvním místě výkonu práce zaměstnankyně bydlela a pravidelně pracovala (cesty do druhého místa výkonu práce byly jen ojedinělé).

Ostatní
Publikováno se Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 10/1971. Dovolání bylo přípustné.

16. 21 Cdo 5816/2017 ze dne 09. 05. 2018
Věcné zaměření
Neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru; kontrola používání výpočetní techniky zaměstnancem

Právní věta
Užití výpočetní techniky zaměstnavatele bez jeho souhlasu zaměstnancem pro osobní potřebu zaměstnance představuje porušení povinnosti vyplývající pro zaměstnance z ustanovení § 316 odst. 1 zákoníku práce, které je zákonným ustanovením na ochranu majetku zaměstnavatele.
Útok na majetek zaměstnavatele, ať už přímý (např. krádeží, poškozováním, zneužitím apod.), nebo nepřímý (např. pokusem odčerpat část majetku zaměstnavatele bez odpovídajícího protiplnění), představuje z hlediska vymezení relativně neurčité hypotézy obsažené v ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zákoníku práce tak významnou okolnost, že zpravidla již sama o sobě postačuje pro závěr o porušení povinnosti zaměstnance vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvlášť hrubým způsobem.

Použitá právní úprava
§ 60 ZPr; § 55 odst. 1 písm. b) ZPr

Ostatní
Dovolání podané zaměstnancem bylo odmítnuto.

17. 30 Cdo 1092/2011 ze dne 29. 11. 2012
Věcné zaměření
Zásah do soukromí; výše zadostiučinění a jeho funkce

Právní věta
Právo na ochranu podoby a obrazových záznamů stanovené v ustanovení § 12 obč. zák. je konkretizací generálního ustanovení § 11 obč. zák. na ochranu osobnosti.

Neoprávněného zásahu do osobnostních práv podle ustanovení § 12 obč. zák. se dovolatelka dopustila tím, že pořídila a použila fotografie bez souhlasu žalobce, kdy takovýto zásah je třeba odlišovat od zásahu podle ustanovení § 11 obč. zák., kdy došlo do zásahu do žalobcovy cti a důstojnosti, když takovýto zásah musí být považován za zneucťující (difamující či dehonestující) povahy.

Odvolací soud posoudil takový zásah zcela správně jako zásah do osobnostních práv žalobce a takový závěr odpovídá i rozhodovací praxi Nejvyššího soudu srov. rozsudek ze dne 23. 6. 2011 sp. zn. 30 Cdo 3063/2009, kde Nejvyšší soud vyslovil, že skutečnosti týkající se soukromého života jsou zásadně součástí osobního soukromí (vnitřní intimní sféry), a nemohou proto být věcí veřejného zájmu. Relativní výjimka je připouštěna pouze u osob tzv. veřejného zájmu, avšak jen potud, pokud je uvádění takových skutečností na veřejnosti v přímé souvislosti s činností této fyzické osoby ve veřejném životě konkrétně mají-li význam pro hodnocení schopností a způsobilosti vykonávat veřejnou činnost.
Zásahy podle ustanovení § 11 obč. zák. a ustanovení § 12 obč. zák. je tedy nutné od sebe odlišovat pro jejich rozdílné charakteristiky, ačkoli spolu dohromady zastřešují obecnou ochranu osobnosti.

Zadostiučinění v penězích plní především satisfakční funkci, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat.

Uplatnění konkrétního a diferencovaného objektivního hodnocení znamená, že o snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, ze které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti, pociťovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby.

Určujícím je mimo jiné především zjištění, že v konkrétním případě jde o nemajetkovou újmu vzniklou v osobnostní sféře fyzické osoby, kterou tato fyzická osoba objektivně zejména vzhledem k povaze, intenzitě, trvání a rozsahu působení nepříznivého následku může pociťovat a prožívat jako závažnou. Soud současně musí uvážit, že právo na náhradu nemajetné újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. je (pouze) jedním z dílčích a relativně samostatných prostředků ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby, které vzniká tehdy, kdy ostatní potencionální satisfakční instrumenty odvozované z ustanovení § 13 odst. 1 obč. zák. k vyvážení a zmírnění nepříznivých následků protiprávního zásahu do osobnostních práv nedostačují.

V nálezu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, Ústavní soud, byť za jiných skutkových okolností, k preventivně-sankční povaze relutární satisfakce uvedl, že pojetí, zohledňujícím význam intenzity a míry zavinění při stanovení výše relutární náhrady, je zásah do práva na ochranu osobnosti civilním deliktem a přiměřené zadostiučinění jednou z civilněprávních sankcí, která má odrazovat rušitele chráněných osobnostních statků a jeho možné následovníky od protiprávního jednání, a být tak nástrojem speciální i

generální prevence, což vyžaduje, aby se jednalo o sankci patřičně důraznou a dostačující (přiměřenou) i z tohoto hlediska.

Použitá právní úprava
§ 11 obč. zák.; § 12 odst. 3 ob., zák.; § 13 odst. 2 a 3 obč. zák.; § 444 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Deník Blesk zveřejnil na své titulní stránce 3 fotografie žalobce, kde byl žalobce zachycen cela nahý. Tyto fotografie byly pořízen tajně ze sousedova pozemku, čímž mělo dojít k neoprávněnému zásahu do osobnostní sféry žalobce. Žalobce byl veřejně známou osobou (senátor, pohyboval se na kulturní scéně).

Ostatní
Dovolání žalované (provozující deník Blesk) bylo zamítnuto.

18. 6 Cz 79/68 ze dne 31. 10. 1968
Věcné zaměření
Místo výkonu práce a přeložení

Právní věta
Preložením sa rozumie také opatrenie organizácie, podľa ktorého má pracovník sústavne vykonávať práce na inom mieste (závode alebo obci), než ktoré bolo ako miesto výkonu práce dojednané v pracovnej zmluve. Ak pracovná zmluva neobsahuje dojednanie o mieste výkonu práce, je treba vychádzat z toho, že ako miesto výkonu práce bolo dojednané miesto, v ktorom má organizácia prevádzku, a ak má viac prevádzok, miesto, v ktorom bol pracovník prijatý.

Miestom výkonu práce vodiča autobusovej dopravy nie je konkrétna dopravná linka, ale sídlo dopravného závodu, z ktorého sa táto doprava operatívne riadi.

Použitá právní úprava
§ 37 a § 38 Zákoník práce; vyhláška č. 42/1962 Zb.

Shrnutí skutkových okolností
Na základě rozhodnutí o kárném opatření byl řidič přeložen na jinou autobusovou linku. Nesouhlas s přeložím ze strany zaměstnance z namítaného důvodu, že původní linka se stala místem výkonu práce zaměstnance.

Ostatní
Publikováno se Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 63/1969.

19. 30 Cdo 1873/2006 ze dne 28. 02. 2007
Věcné zaměření
Zásah do osobnosti; definice osobnosti; podmínky uložení sankce za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti

Právní věta
V konkrétním případě je nezbytné vždy zkoumat míru (intenzitu) tvrzeného porušení základního práva na ochranu osobnosti vyplývajícího z ustanovení čl. 10 Listiny základních práv a svobod. Je též nutným

předpokladem, aby vytýkaný zásah bezprostředně souvisel s porušením chráněného základního práva, tj. aby zde existovala příčinná souvislost mezi nimi. K zásahu dochází pouze tehdy, jestliže mezi zásahem a porušením osobnostní sféry existuje příčinná souvislost a jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti nelze tolerovat.

Podstatou osobnosti jsou její vztahy k vnímané skutečnosti, k druhým lidem, ke kulturně společenským hodnotám, k aktuálnímu stavu společensko - politického prostředí apod. Tyto vztahy se projevují ve styku s lidmi, v jednání a chování člověka, jeho kulturními výtvory apod. Každá osobnost má obecné vlastnosti všelidské povahy, zároveň však odráží specifické historické podmínky své doby, národa, společenského zařazení, povolání a má své svérázné, neopakovatelné rysy. Přes mnohost jednotlivých složek osobnosti je nutno osobnost fyzické osoby vždy vnímat v její ucelenosti a nedělitelnosti.

Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 o.z. musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde být zjištěna existence příčinné souvislosti mezi tímto zásahem a neoprávněností (protiprávností) takového zásahu.

Použitá právní úprava
§ 13 obč. zák.; § 11 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalovaná použila fotografie žalobkyň ve svém katalogu a v kalendáři, kde je vyobrazila v koláži s pomeranči a dále též v koláži s jinými sportovci, jež dosahují výrazně nižších sportovních výkonů než žalobkyně.

20. 22 Cdo 1629/99 ze dne 12. 12. 2000
Věcné zaměření
Imateriální imise; obtěžování pohledem; odpovědnost za provedení opatření proti obtěžování pohledem

Právní věta
Podle § 127 odst. I občanského zákoníku se vlastník věci musí zdržet všeho, čím by nad míru přiměřenou poměrům obtěžoval jiného nebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv. Proto zejména, a kromě jiného, nesmí nad míru přiměřenou poměrům obtěžovat sousedy hlukem, prachem, popílkem, kouřem, plyny, parami, pachy, pevnými a tekutými odpady, světlem, stíněním a vibracemi. Z textu zákona lze dovodit, že právně významné mohou být i tzv. imateriální imise (srovnej obrat "se musí zdržet všeho, čím by....obtěžoval jiného"), tedy imisí může být za určitých okolností i obtěžování pohledem. Za imisi však nelze považovat samotnou možnost nahlížet do oken v sousední budově, zejména jde-li o budovu umístěnou v souvislé zástavbě. Aby bylo možno obtěžování pohledem považovat za imisi, muselo by jít o mimořádnou situaci, při které by bylo soustavně a závažným způsobem narušováno soukromí vlastníka nebo uživatele sousední nemovitosti; zpravidla by šlo o případy, kdy vlastnické právo by bylo zneužíváno k nahlížení do sousední nemovitosti za účelem narušování soukromí sousedů anebo by došlo ke stavební změně, umožňující nahlížení do dosud uzavřených prostor, přičemž tuto změnu by neodůvodňovaly oprávněné zájmy toho, kdo změnu provedl.

Proto je - v souladu s dlouhodobě respektovanými zvyklostmi - na tom, kdo se cítí být obtěžován pohledem, aby provedl opatření, která by tomuto obtěžování zabránila. Tomu odpovídá praxe pořizování

záclon, závěsů, žaluzií, neprůhledných plotů apod., těmi, kdo nechtějí být takto obtěžováni, nikoliv těmi, kdo by mohli do domů, příp. jiných nemovitostí nahlížet.

Použitá právní úprava
§ 127 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce se domáhal uložení zákazu zdržet se rušení žalovaných, kteří naproti domu žalobce provozují hostinec s předzahrádkou, ze které mají hosté potenciální výhled do oken a domu žalobce.

Ostatní
Dovolání žalobců bylo zamítnuto.

21. 22 Cdo 1150/99 ze dne 05. 09. 2000
Věcné zaměření
Imateriální imise; obtěžování pohledem; provedení opatření proti obtěžování pohledem

Právní věta
Aby bylo možno obtěžování pohledem možno považovat za imisi, muselo by jít o mimořádnou situaci, při které by bylo soustavně a závažným způsobem narušováno soukromí vlastníka nebo uživatele sousední nemovitosti; při posuzování věci je třeba přihlížet k oprávněným zájmům všech účastníků řízení.

Použitá právní úprava
§ 127 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Žalovaný chtěl vybudovat přístavek ke svému domu, přičemž žalobce považoval tento přístavek za vážné narušení jeho soukromí, neboť z přístavku měl žalovaný potenciální výhled do oken a domu žalobce.

Ostatní
V projednávané věci jde o nemovitosti na území h. m. P., tedy umístěné v městské zástavbě, kde nelze dosáhnout úplného soukromí, pokud jde o možný pohled do oken. Podle zjištění odvolacího soudu pohled z přístavby do žalobcových oken sice možný bude, ovšem pouze v omezené míře a za vynaložení určitého úsilí - výrazného vyklonění z oken přístavby, případně přes zábradlí terasy. I když lze připustit, že tento stav může žalobce (popřípadě nájemníci bytů v jeho domě) pociťovat ve srovnávání s dosavadním stavem jako obtěžování, nejde o obtěžování mimořádné, převyšující míru přiměřenou poměrům v souvislé zástavbě. Proti takovému obtěžování se může žalobce bránit např. umístěním záclon nebo žaluzií, nemůže se však domáhat ochrany podle § 127 odst. 1 obč. zák.

Dovolání žalobce bylo zamítnuto.

22. 22 Cdo 5264/2014 ze dne 03. 08. 2016
Věcné zaměření
Použitelnost judikatury i na ustanovení zákona č. 89/2012 Sb. (OZ); obtěžování pohledem v případě fotografování a pořizování kamerového záznamu

Právní věta

Z hlediska použitelnosti judikatury ustavené v poměrech zákona č. 40/1964 Sb. i na právní vztahy podléhající režimu o. z. v oblasti imisí vychází dovolací soud ze závěrů ustálené judikatury potud, že judikatura k § 130a odst. 1, resp. § 127 odst. 1 zákona 40/1964 Sb., ohledně imisí (obtěžování sousedů hlukem, prachem, popílkem, kouřem, plyny, parami, pachy, pevnými a tekutými odpady, světlem, stíněním a vibracemi, jakož i vnikáním chovaných zvířata vnikat na sousedící pozemek) je v zásadě použitelná i pro posuzování imisí podle § 1013 odst. 1 o. z [(srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3940/2014 (uveřejněný pod č. 104/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.)].

Obtěžování pohledem je imisí, proti které právo poskytuje ochranu jen v případě, jde-li o mimořádnou situaci a zvlášť závažné a soustavné narušování soukromí vlastníka nebo uživatele sousední nemovitosti. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 30. 10. 2012, sp. zn. 22 Cdo 583/2011 (uveřejněném pod č. 48/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč.), dovodil, že uvedené pravidlo platí i pro fotografování a filmování osob; v takovém případě jde totiž v jistém smyslu o obtěžování pohledem, umocněné tím, že tento pohled je zachycen technickými prostředky. Lze proto konstatovat, že je-li fotografováním nebo pořizováním jiného obrazového záznamu soustavně a závažným způsobem narušováno soukromí vlastníka nebo uživatele nemovitosti, jde o imisi ve smyslu § 127 odst. 1 obč. zák.

Použitá právní úprava
§ 127 obč. zák.; § 1013 odst. 1 OZ

Shrnutí skutkových okolností
Žalovaní sledovali svůj pozemek a na něj navazující cesty kamerovým systémem, který natáčel dění každý den. Současně žalovaní pořizovali i fotky žalobců, kteří se nacházeli na jejich pozemku. Následně byly záznamy žalovanými uplatňovány v soudních řízeních proti žalobcům.

Ostatní
V řešené věci vyšel odvolací soud ze skutkového stavu (kterým je dovolací soud vázán), že žalovaní při snímání svého pozemku kamerami a fotografováním zabírají také zčásti pozemek žalobců st. parc. č. 20/1 a přilehlé pozemky parc. č. 664/1 a parc. č. 583/9. Tyto kamerové záznamy i fotografie však nezachycují dům ve vlastnictví žalobců, a pokud jej zachycují, tak pouze v pozadí, případně jako část v detailu na fotografiích, jimiž se snaží prokázat, že na dům navazující pozemek žalovaných parc. č. 26/1 je užíván žalobci. Kamerové záznamy a fotografie slouží toliko pro účely opatření důkazů pro správní a soudní řízení vedená žalovanými v souvislosti s tvrzeným protiprávním jednáním žalobců, přičemž zejména v soudním řízení se žalovaným podařilo prokázat, že žalobci užívají pozemek žalovaných parc. č. 711 a žalobci a) a b) i pozemek parc. č. 26/1, když si na ně ukládají věci, vstupují na ně, vjíždí na ně apod. Žalobci mohou zabránit zachycování svého pozemku kamerami a fotoaparátem vystavěním plotu. Na základě těchto zjištění dospěl odvolací soud k závěru, že žalobci nejsou kamerovými záznamy a fotografiemi obtěžováni nad míru přiměřenou místním poměrům a způsobem podstatně omezujícím obvyklé užívání pozemku.

Dovolání žalobců bylo odmítnuto.

23. 21 Cdo 4596/2014 ze dne 26. 11. 2015
Věcné zaměření
Označení výpovědního důvodu a jeho kvalifikace ze strany zaměstnavatele

Právní věta
I když jak výše uvedeno výpovědní důvod je charakterizován toliko skutkovým vymezením a soud tak není vázán ani tím, o jaký výpovědní důvod ve výpovědi z pracovního poměru jde, ani tím, jak zaměstnavatel ve výpovědi z pracovního poměru sám kvalifikoval jednotlivé skutky, jež považoval za porušení povinnosti,

není volnost soudu při posuzování výpovědi z pracovního poměru zcela bezbřehá. Nelze přehlédnout, že historicky vzniklo pracovní právo z důvodu potřeby chránit slabší stranu pracovního vztahu, tj. zaměstnance, a i v současné době je možno považovat ochrannou funkci za nejdůležitější a převažující funkci pracovního práva (nezanedbatelnou roli hraje i organizační funkce pracovního práva, vytváření rámce a podmínek, za nichž se uskutečňuje pracovní proces, vymezování míry práce, odměny za práci, stanovení pravidel pro fungování trhu práce, poskytování nástrojů pro řízení podniku apod.). Tato funkce pracovního práva nalézá svůj výraz mimo jiné zejména v ustanovení § 1a písm. a) [nyní § 1a odst. 1 písm. a)] zák. práce, jež za jednu ze základních zásad pracovněprávních vztahů označuje zvláštní zákonnou ochranu postavení zaměstnance a je zřetelná i z převažující legislativy EU. Promítnutí této zásady do právní úpravy rozvázání pracovního poměru pro porušení pracovní povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci vede k závěru, že, rozhodne-li se zaměstnavatel pro rozvázání pracovního poměru se zaměstnancem pro jeho porušení pracovní povinnosti z jím označeného zákonného důvodu, nemůže soud posoudit totéž porušení povinnosti z důvodu přísnějšího. Mimo výše uvedeného je tomu tak též proto, že soud nemůže zaměstnavateli vnucovat, zda vůbec a proč chce se zaměstnancem pracovní poměr rozvázat. Je totiž zcela na vůli zaměstnavatele, zda i při splnění všech předpokladů pro rozvázání pracovního poměru jednostranným úkonem zaměstnavatele k takovému kroku přistoupí či nikoli.

Jakkoli soud není vázán tím, jak žalovaná sama kvalifikovala stupeň intenzity porušení povinnosti žalobce, jež ve výpovědi z pracovního poměru označila, nemůže soud učinit závěr (a nahradit tím rozhodnutí zaměstnavatele), že touto konkrétní výpovědí z pracovního poměru (dopisem ze dne 20. 11. 2012) chtěla žalovaná dát žalobci výpověď pro závažné porušení povinnosti (tedy z důvodu přísnějšího) a přezkoumávat tuto (imaginární) výpověď z pracovního poměru, namísto přezkoumávání výpovědi učiněné dopisem ze dne 20. 11. 2012 (tedy splnění podmínek pro výpověď z pracovního poměru pro soustavné méně závažné porušování povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci).

Použitá právní úprava
§ 50 odst. 2 a odst. 4 ZPr; § 52 písm. g) ZPr; § 34 ZPr; § 1a ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnavatel rozvázal se zaměstnancem pracovní poměr výpovědí z důvodu soustavného méně závažného porušování pracovních povinností (neprovedení měření, špatné vykazování jízd služebním vozidlem, neprovedení záznamu o opuštění pracoviště apod.)

Ostatní
S ohledem na skutečnost, že odvolací soud z pohledu zaměstnavatele překvalifikoval výpověď danou pro soustavné méně závažné porušování pracovních povinností na výpověď danou z důvodu závažného porušení pracovních povinností, zrušil Nejvyšší soud dané rozhodnutí a vrátil věc odvolacímu soudu.

24. 3 Ao 2/2007 ze dne 24. 01. 2007
Věcné zaměření
Použitelnost mezinárodních smluv na práva a povinnosti jednotlivých fyzických a právnických osob

Právní věta
V této souvislosti je třeba si uvědomit, že adresátem mezinárodní smlouvy je stát (viz čl. 1 Vídeňské úmluvy o smluvním právu, jejíž český překlad byl uveřejněn pod č. 15/1988 Sb.) a ten je povinen smlouvy plnit v dobré víře (čl. 26 Vídeňské úmluvy). Jinak řečeno, adresáty mezinárodní smlouvy nejsou bez dalšího vnitrostátní subjekty členského státu (fyzické a právnické osoby či soudy) a mezinárodní smlouva

je bez dalšího nezavazuje. K tomu, aby mezinárodní smlouva, resp. její ustanovení mohla zavazovat i vnitrostátní subjekty a mohlo být použito aplikační pravidlo o přednostní aplikaci mezinárodní smlouvy před zákonem, je třeba, jak je shora uvedeno, aby ustanovení té které mezinárodní smlouvy byla přímo aplikovatelná. Požadavek přímé aplikace znamená, že ustanovení mezinárodní smlouvy jsou konstruována natolik určitě a jasně, že z nich lze vyvodit práva a povinnosti vnitrostátních subjektů, aniž by bylo třeba nějakých vnitrostátních opatření.

Použitá právní úprava
§ 101a odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní; § 4 vyhlášky č. 135/2001 Sb., o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci; § 13 zákona č. 50/1976 Sb., stavební zákon; Aarhuská úmluva

Shrnutí skutkových okolností
Návrh na zrušení opatření obecné povahy, kterým bylo umožněno umístění výrazně větší prodejny na příslušný pozemek, než bylo původně uvedeno v záměru

25. 7 Tdo 1162/2016 ze dne 14. 09. 2016
Věcné zaměření
Přípustnost kamerového záznamu jako důkazu v trestním řízení

Právní věta
V podaném dovolání se obviněný ohradil proti tomu, že soudy opřely svá zjištění ohledně jízd obviněného motorovou travní sekačkou a motorovým traktůrkem o kamerový záznam, který pořídil P. H. z okna domu, ve kterém bydlí společně s L. J. a kolem kterého obviněný jezdil. Kamera snímala plot, vstupní dveře na pozemek u domu, část pozemku před domem a komunikaci vedoucí kolem domu.

Kamerový záznam jeho jízd byl pořízen proto, aby se stal podpůrným důkazem, který potvrzuje a konkretizuje jízdy, jimiž obviněný páchal trestný čin, a který objasňuje charakter řízených vozidel a dokresluje povahu cesty, po které vykonal posuzované jízdy, z toho hlediska, že se jedná o pozemní komunikaci. Pořízení kamerového záznamu tedy mělo legitimní opodstatnění a rozhodně nebylo žádným nepřiměřeným zásahem do práva obviněného na nedotknutelnost soukromí, resp. do jeho práva na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a na ochranu jeho jména (čl. 7, čl. 10 Listiny základních práv a svobod), jak ostatně vysvětlil Krajský soud v Brně v odůvodnění napadeného usnesení.

Použitá právní úprava
§ 337 odst. 1 písm. a) TZ; § 353 odst. 1 TZ

Shrnutí skutkových okolností
Odsouzení za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a přečin nebezpečného vyhrožování v souvislosti s řízení motorových vozidel (motorová sekačka a motorový traktůrek) i přes zákaz řízení motorových vozidel

Ostatní
Dovolání obviněného bylo odmítnuto.

26. 21 Cdo 1837/2014 ze dne 05. 05. 2015
Věcné zaměření

Posouzení vůle účastníků pracovněprávního vztahu; změna či založení nového pracovněprávního vztahu

Právní věta
Předstírají-li proto účastníci uzavřením dohody o provedení práce upravené v ustanovení § 236 odst. 1 zák. práce vznik pracovněprávního vztahu založeného na základě dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr (srov. § 232-239b zák. práce), aby tak zastřeli to, že obsahem dohody, k němuž ve skutečnosti směřovala jejich vůle, má být změna obsahu pracovní smlouvy, kterou mezi sebou dříve uzavřeli, je taková dohoda pro nedostatek vážnosti vůle jejích účastníků neplatná a právní úkon učiněný účastníky se posoudí jako dohoda o změně sjednaných pracovních podmínek ve smyslu ustanovení § 36 odst. 1 zák. práce.

Použitá právní úprava
§ 29 ZPr; § 36 odst. 1 ZPr; § 236 odst. 1 ZPr; §240 odst. 1 ZPr; § 34 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnavatel se zaměstnankyní uzavřely vedle pracovní smlouvy o dohodu o provedení práce.

27. 8 Tdo 1162/2009 ze dne 30. 09. 2009
Věcné zaměření
Přípustnost kamerového záznamu jako důkazu v trestním řízení

Právní věta
Za důkaz mohou sloužit i soukromě pořízené obrazové nebo zvukové záznamy, byť byly opatřeny bez vědomí osob, jejichž osobní projevy jsou takto zaznamenány (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007, publikované pod č. 7/2008 Sb. rozh. trest.).

Nejvyššímu soudu se rovněž jeví za vhodné na tomto místě poukázat na závěry přijaté v rozsudku Krajského sudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97, publikované v časopise Soudní rozhledy č. 6, ročník 1997, str. 147, že jednání spočívající v pořizování záznamů projevů fyzické osoby osobní povahy za tím účelem, aby si jednající opatřil důkazy pro správní, soudní či jiné řízení, porušuje právo na ochranu osobnosti fyzické osoby. Ustanovení procesních předpisů o tom, že za důkaz mohou v řízení sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci (např. § 125 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 34 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení), pouze umožňují provedení takovýchto důkazů v řízení před příslušným státním orgánem (vytvářejí tedy zákonnou úřední licenci k použití projevů fyzické osoby osobní povahy v důsledku řízení, ale nijak nezbavují toho, kdo je pořídil odpovědnosti za jejich neoprávněné pořízení).

Použitá právní úprava
§ 89 odst. 2 TŘ; § 12 odst. 1 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Mladiství byl odsouzen za řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, přičemž jako důkaz byl použit kamerový záznam, dle kterého řídí motorovou čtyřkolku a motocykl.

28. 11 Ca 298/2008 ze dne 30. 11. 2009
Věcné zaměření
Umístění videokamer ve školském zařízení

Právní věta
Kamerový systém měl za cíl ochranu života a zdraví studentů a pedagogů a ochranu majetku, tj. že instalace měla mít zejména preventivní charakter. Nebylo prokázáno, že by docházelo ještě v době před instalací systému k závažnému protiprávnímu jednání, které by měl kamerový systém eliminovat, a které by takovou formu zásahu do soukromí osob, pohybujících se po škole, odůvodňoval, když za tyto nelze považovat ani drobné krádeže, nenahlášené Policii ČR, a již vůbec ne případné používání učeben zaměstnanci školy k soukromým účelům. Žalobce – školské zařízení ani netvrdil, ani neprokazoval, že by ještě v době před instalací kamer navrhoval či prováděl jakákoli jiná vhodná opatření, která by zabránila z pohledu žalobce jistě nežádoucím jednáním.

K uvedené námitce je třeba uvést, že neobsahuje-li zákon ani jiný právní předpis přímo popisná pravidla pro použití kamerových systémů, neznamená to, že si žalobce může stanovit vlastní pravidla zcela libovolně, ale bezpodmínečně musí vyhovět obecným podmínkám, kladeným na uchovávání záznamů, stanoveným zákonem právě v ustanovení § 5 odst. 1 písm. e), tj. uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování.
(k námitce, že zákon o ochraně osobních údajů nestanovuje délku uchování záznamů)

Při tak zásadním zásahu do soukromí osob, k němuž v souzeném případě docházelo, nemůže postačovat jako souhlas ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů pouhé konkludentní jednání čili srozumění se stavem, který žalobce instalováním předmětného kamerového systému nastolil.

Zdejší soud již judikoval ve svém rozsudku ze dne 28. 2. 2007, sp. zn. 7 Ca 204/2005, že při střetu dvou zájmů (zde zájem na ochraně majetku a zájem na ochraně soukromí) je nutné větší váhu přiznat zájmu na ochranu soukromí jako jednomu ze základních lidských práv.

Použitá právní úprava
§ 5 odst. 1 písm. d) a e) a odst. 2, § 11 odst. 1, § 16, § 45 odst. 1 písm. c), d) e), f) a i) a odst. 4 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Shrnutí skutkových okolností
Školské zařízení nainstalovalo videokamery u vchodu do školy, aniž by si vyžádalo souhlas zaměstnanců, žáků, jejích zákonných zástupců či obyvatelů soukromého bytu umístěného ve škole, neinformovalo dané osoby, neregistrovalo použití kamerového systému u ÚOOÚ apod.

Ostatní
Rozhodnutí Městského soudu v Praze
Žaloba školského zařízení byla zamítnuta.

29. 7 Tdo 176/2018 ze dne 11. 07. 2018
Věcné zaměření
Použití kamerového záznamu k prokázání spáchání trestného činu

Právní věta
K pořízení kamerového záznamu došlo v souladu se zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, podle jehož ustanovení § 84 zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením. Obecně tedy je třeba souhlasu osoby, jejíž soukromí bude záznamem narušeno. V tomto případě kamera byla umístěna v kanceláři poškozené s jejím souhlasem a zabírala pouze její pracovní stůl. Nelze tedy hovořit o tom, že by kamera narušovala

soukromí jiné osoby a bylo třeba jejího souhlasu. Použití daného záznamu v trestním řízení, respektive souhlas osoby s jeho užitím, pak upravuje občanský zákoník v ustanovení § 88 odst. 1, podle kterého svolení není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob. Kamerový záznam tak nebyl pořízen ani použit jako důkaz v rozporu se zákonem.

Použitá právní úprava
§ 145 odst. 1 a § 15 odst. 1 písm. b) TZ; § 84 OZ

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnankyně po určitou dobu opakovaně přimíchávala do pití jiné zaměstnankyně laxativum, čímž ji způsobila zdravotní komplikace. Na základě tohoto byla obviněná zaměstnankyně odsouzena za zločin těžkého ublížení na zdraví.

30. 21 Cdo 1771/2011 ze dne 16. 08. 2012
Věcné zaměření
Neplatnost rozvázání pracovního poměru; okamžité zrušení pracovního poměru; přiměřenost kontroly dodržování zákazu používat výrobní prostředky zaměstnavatele pro soukromé účely zaměstnanců

Právní věta
Nejvyšší soud v této souvislosti již dříve dospěl k závěru, že, navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98, který byl uveřejněn pod č. 39 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1999).

Protože zákonem stanovený zákaz používat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele je absolutní, může zaměstnavatel souhlas k jejich použití stanovit v libovolném rozsahu (od úplného souhlasu bez jakéhokoli omezení, přes souhlas jen v určitém rozsahu časovém nebo věcném, až třeba po souhlas jen k jednorázovému použití). Stanovení rozsahu souhlasu k použití výrobních a pracovních prostředků zaměstnavatele pro osobní potřebu zaměstnance (zaměstnanců) je zcela na vůli zaměstnavatele. Naproti tomu kontrola dodržování uvedeného zákazu – jakkoli je právo na ni v zákoně zakotveno – nemůže být zaměstnavatelem vykonávána zcela libovolně (co do rozsahu, délky, důkladnosti apod.), neboť zaměstnavatel je oprávněn tuto kontrolu provádět toliko „přiměřeným způsobem“.

Při posuzování přiměřenosti soud patrně přihlédne zejména k tomu, zda šlo o kontrolu průběžnou či následnou, k její délce, rozsahu, k tomu, zda vůbec a do jaké míry omezovala zaměstnance v jeho činnosti, zda vůbec a do jaké míry zasahovala také do práva na soukromí zaměstnance apod. Předmětem kontroly samozřejmě může být toliko zjištění, zda zaměstnanec porušil zákonem stanovený absolutní zákaz, ale s přihlédnutím k tomu, zda (jako v projednávané věci) zaměstnavatel neučinil souhlas používat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky a jeho telekomunikační zařízení a v jakém rozsahu; půjde tedy jen o kontrolu nedodržení těch povinností, jež nebyly zaměstnavatelem vyloučeny nebo zmírněny.

Má-li zaměstnanec zakázáno užívat majetek zaměstnavatele pro svou osobní potřebu a zaměstnavatel má právo kontrolovat dodržování tohoto zákazu, musí mít zaměstnavatel také možnost nějakým způsobem tuto kontrolu realizovat a získat případně důkaz o nedodržování uvedeného zákazu.

Cílem (smyslem) kontroly prováděné zaměstnavatelem (žalovaným) nebylo (jak správně uvedl odvolací soud) zjišťování obsahu e-mailových zpráv, obsahu SMS nebo MMS, případně odeslaných či přijatých zaměstnancem (žalobcem), nýbrž toliko zjištění, zda zaměstnanec (žalobce) respektuje (a když nerespektuje, tak v jaké míře) zákaz užívat pro svou osobní potřebu výpočetní techniku zaměstnavatele (žalovaného) včetně jeho telekomunikačních zařízení. Kontrola tedy směřovala toliko k ochraně majetku zaměstnavatele, a tudíž byla přiměřená a zcela v souladu s ustanoveními zákoníku práce.

Použitá právní úprava
§ 316 odst. 1, odst. 2 a odst. 3 ZPr; § 301 písm. d) ZPr; § 55 odst. 1 písm. d) ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnavatele okamžitě zrušil pracovní poměr se zaměstnancem dle § 55 odst. 1 písm. b) ZPr, a to z důvodu, že v období od 1. 9. 2009 do 30. 9. 2009 v pracovní době strávil celkem 102.97 hodin neefektivní prací na počítači“, kdy prohlížel v dopise ze dne 3. 11. 2009 uvedené stránky. Tím porušil mimo jiné také povinnost stanovenou v Pracovním řádu v článku 5. 3. písmeno w) „nepoužívat internetové stránky s pochybným či citlivým obsahem, nebo stránky typu on-line zpravodajství, sledování TV přes internet nebo poslech rozhlasu přes internet, které mohou nadměrně zatěžovat počítačovou síť a které nesouvisí s výkonem sjednané práce. Touto mimopracovní činností strávil zaměstnanec více než polovinu veškeré pracovní doby v měsíci září 2009 (61,30 %).

Ostatní

Podaná ústavní stížnost, sp. zn. I. ÚS 3933/2012, která byla dne 7. 11. 2012 odmítnuta.

Nejvyšší správní soud České republiky

17. 7 As 7/2007 – 63 ze dne 28. 11. 2007

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty
Pokud jde o otázku nezákonného získání podkladového videozáznamu, předmětem správního řízení nebyla problematika zásahu do osobnostních práv stěžovatele, ale problematika spáchání správního deliktu.

Pro správní řízení platí zásada, že k dokazování je možné použít všech prostředků, jimiž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci a které jsou v souladu s právními předpisy (§ 34 odst. 1 správního řádu). Důkaz videozáznamem, který pořídili novináři z titulu zpravodajské licence, k podpoře věrohodnosti uveřejněných tiskových sdělení, není ve správním řízení, jakož i v řízení před správními soudy nepřípustný.

Důkaz videozáznamem, který pořídily soukromé osoby (zde novináři z titulu zpravodajské licence) k podpoře věrohodnosti uveřejněných tiskových sdělení, není ve správním řízení, jakož i v řízení před správními soudy, nepřípustný. Jde o situaci naprosto odlišnou, v případě důkazu videozáznamem pořízeným nikoliv orgány veřejné moci, ale soukromými osobami, a to zcela nezávisle na těchto orgánech.

Použitá právní úprava
§ 34 odst. 1 správního řádu

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatel se dopustil správního deliktu v souvislosti s poskytováním taxikářských služeb. Podle správního orgánu byl Skutkový děj dostatečně prokázán na základě vyjádření přepravovaných cestujících a předloženým videozáznamem. Nevydání dokladu o zaplacení jízdného formou výstupu z tiskárny taxametru je jedno z nejzávažnějších porušení zákona o silniční dopravě. Z vyjádření cestujících i videozáznamu je dostatečně zřejmé, že stěžovatel za poskytnutou přepravní službu od nich vyžadoval zaplatit částku 15 Euro, tedy částku výrazně vyšší než byl oprávněn účtovat za provedení přepravy z Prahy 1 (nám. Republiky) do Prahy 5 (Smíchova).

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004

18. 2 Afs 24/2007 - 119 ze dne 30. 1. 2008

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků

Právní věty
Listiny, z nichž je patrný obsah výpovědí svědků z jiných řízení, mohou ovšem být za splnění určitých podmínek také podkladem pro rozhodnutí: V první řadě musí být pořízeny nezávisle na příslušném daňovém řízení (tj. zejména nesmí být v jiném řízení pořízeny účelově proto, aby se správce daně vyhnul povinnosti umožnit daňovému subjektu být přítomen výslechu svědka a klást mu otázky). Dále je třeba, aby v onom jiném řízení byly pořízeny v souladu se zákonem (tuto předběžnou otázku správce daně vyřeší podle § 28 daňového řádu) a aby se do sféry správce daně dostaly zákonným způsobem (nelze tedy například jako důkazu užít listiny, jež byla součástí spisu, k jehož obsahu správce daně z těch či oněch důvodů neměl podle zákona přístup). Konečně musí být uvedené listiny daňovému subjektu zpřístupněny, aby se mohl seznámit s jejich obsahem a případně navrhnout další důkazy, které by zjištění vyplývající z dotyčných listin upřesnily, korigovaly či vyvrátily.

Použitá právní úprava
§ 31 odst. 4 zákona o správě daní a poplatků.

Shrnutí skutkových okolností
Relevantnost listin, které byly získány správcem daně z jiných řízení.

19. 1 Afs 60/2009 - 119 ze dne 5. 11. 2009

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, Právo na soukromí

Právní věty
V českém právním řádu neexistuje žádný právní základ pro utajené pořizování audiovizuálních nahrávek orgány veřejné moci pro účely správního trestání, pokud tyto zasahují do „soukromého života“ fyzických osob [čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.)]. Takovýmto základem není ani § 51 odst. 1 správního řádu z roku 2004. Důkaz audiovizuální nahrávkou pořízenou v utajení orgánem veřejné moci nebo v souvislosti s činností orgánu veřejné moci je proto v

řízení o správním trestání zásadně nepoužitelný.

Utajeným pořízením audiovizuálního záznamu uvnitř vozidla taxikáře veřejná moc zasahuje do práva na respektování soukromého života taxikáře ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.).

Nutno přitom vzít v potaz též to, že taxikář ve svém vozidle tráví zcela převažující část svého pracovního dne. Taxikář během jízdy se zákazníkem navazuje a rozvíjí své kontakty s vnějším světem. V případě opačného závěru by byl problém jednoznačně určit a rozlišit, jaké osobní projevy taxikáře v průběhu jeho interakce se zákazníkem lze ještě charakterizovat jako jeho pracovní činnost a co již tvoří jeho soukromý život. Zvláště v takovém případě, kdy jednotlivec vykonává svobodné nebo obdobné povolání, je práce součástí jeho soukromého života a není možné určit, do jaké míry v daném okamžiku pracuje či realizuje svůj soukromý život.

Pojem „soukromý život“ nelze restriktivně vykládat jako termín „vnitřní okruh“ (inner circle), ve kterém jednotlivec podle svého výběru žije. Nelze z něj vyloučit vnější svět. Respektování soukromého života musí též zahrnovat určitý stupeň práva rozvíjet vztahy s jinými lidmi. Termín „soukromý život“ proto nevylučuje profesní nebo obchodní stránku. Pracovní život většiny obyvatel má pro ně zásadní význam a poskytuje jim možnost rozvíjet vztahy s vnějším světem. Nelze vždy jasně rozlišit, co je pracovní činnost jednotlivce a co tvoří jeho soukromý život. Zvláště v takovém případě, kdy jednotlivec vykonává svobodné povolání, je práce součástí jeho soukromého života a není možné určit, do jaké míry v daném okamžiku pracuje či realizuje svůj soukromý život. Odepření ochrany poskytované čl. 8 Úmluvy z důvodu, že se opatření, jež jsou namítána, dotýkala pouze profesních aktivit, by mohlo vést k nerovnému zacházení, neboť by ochrana zůstala pouze osobám, jejichž profesní a neprofesní aktivity se prolínají do té míry, že je nelze od sebe odlišit. Za určitých okolností práva garantovaná článkem 8 Úmluvy mohou být interpretována dokonce tak, že zahrnují pro soukromou společnost právo na sídlo, kancelář a jiné služební prostory.

Tato interpretace zároveň ponechává státům možnost „zasáhnout“ do výkonu práva na soukromý život v mezích stanovených v druhém odstavci čl. 8 Úmluvy. S ohledem na povahu státní regulace a obchodních aktivit je evidentní, že veřejná moc může realizovat větší zásahy do profesních či obchodních činností nebo prostor, než je tomu ve vztahu k aktivitám a prostorům čistě privátním.

Ve vztahu k pořizování a využití audiovizuálních záznamů je nutno rozlišit na jedné straně situaci, kdy je monitorováno veřejné prostranství z bezpečnostních důvodů, přičemž tuto scénu sleduje pracovník bezpečnostní služby v televizi s uzavřeným okruhem. Takováto situace je v podstatě obdobná tomu, kdy při průchodu veřejným prostranstvím může být člověk viděn ostatními lidmi, kteří jsou přítomni. Běžný provoz bezpečnostních kamer sám o sobě, ať už na ulici nebo ve veřejných prostorách, jako jsou obchodní centra nebo policejní stanice, neaktivuje užití čl. 8 Úmluvy, neboť slouží legitimnímu a předvídatelnému účelu. Důležitým faktorem pro posouzení, zda je určitá skutečnost chráněna čl. 8 Úmluvy, je posouzení, nakolik je daná aktivita veřejná, resp. veřejnosti přístupná. Na straně druhé ovšem stojí situace, kdy by toto monitorování bylo systematické nebo by z něj byl pořízen trvalý záznam, event. je snímání kamerou zaměřeno na pořízení cílených a jasných záběrů jednotlivce. V takovémto případě lze alespoň prima facie uvažovat o tom, že pořízení utajeného záznamu představuje zásah do soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy. V úvahu je nutno vzít např. to, zda sporné záběry byly či nebyly pořízeny dobrovolně, resp. za takových okolností, kdy by se dalo rozumně předpokládat, že bude jednotlivec snímán a takto pořízený záznam bude následně užit k jeho identifikaci.

Utajené pořízení audionahrávky nebo videonahrávky lze hodnotit (s výjimkami pouhého monitorování) jako potenciální zásah do práva na soukromý život.

Tam, kde je veřejná moc vykonávána v utajení, je riziko svévole zřejmé. Proto musí nejenže existovat závazná právní úprava jako taková, ale musí rovněž poskytovat ochranu proti svévolnému zásahu do práv jednotlivce stanovených v čl. 8 Úmluvy. Právní úprava musí být navíc dostatečně jasná na to, aby jednotlivci poskytovala odpovídající údaje o okolnostech a podmínkách, za nichž se orgány veřejné moci mohou uchýlit k pořízení skrytého videozáznamu. Požadavek předvídatelnosti však samozřejmě neznamená, že by měl mít jedinec možnost předvídat, kdy státní orgány mohou zachytit jeho jednání. Pokud dává právní úprava státním orgánům v tomto ohledu určitou diskreční pravomoc, musí stanovit i její rozsah; podrobné postupy a podmínky, které musí být dodrženy, však nemusí nutně být zapracovány v právních předpisech. Požadavek na přesnost, resp. konkrétnost právní úpravy bude záviset na konkrétní věci.

Výklad, že meze výkonu kontrolní činnosti lze spatřovat jen v ochraně projevů osob „výlučně osobnostní povahy“, je nadmíru restriktivní, neboť je v rozporu s rozumnou možností rozlišit projevy osob výlučně soukromé povahy a projevy osob povahy smíšené, k nimž typicky dochází při výkonu podnikatelských profesí srovnatelných s profesí taxikáře.

Hovory fyzických osob, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nemají charakter projevů osobní povahy. Důkaz zvukovým záznamem takového hovoru proto není v občanském soudním řízení nepřípustný. Uvedený případ se týkal použití zvukového záznamu hovoru mezi společníky obchodní společnosti o záležitostech této společnosti. Je nutno však ve smyslu čl. 8 Úmluvy rozlišovat pořizování obdobných záznamů ze strany soukromých osob, na jedné straně (což byl i případ řešený před NS), a pořizování záznamů ze strany veřejné moci, na straně druhé.

V prvém případě jde typicky o horizontální vztah, tedy soukromoprávní vztah dvou osob soukromého práva. K posuzování přípustnosti obdobných důkazů v občanském řízení soudním je příslušná civilní justice. Čl. 8 Úmluvy je i v takových případech aplikovatelný, a to v rámci tzv. pozitivních závazků na straně členského státu Úmluvy, takováto aplikace však není shodná s ochranou soukromí ve vertikálním vztahu jedinec – veřejná moc. Přípustnost použití důkazu pořízeného soukromou osobou nezávisle na veřejné moci je z komparativního hlediska obvyklá též v řízení veřejnoprávním.

V případě druhém jde naopak o vztah veřejnoprávní. Na ten se uplatní základní zásady ústavního pořádku, zejména zásada, podle níž státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a

způsoby, které stanoví zákon (čl. 2 odst. 3 Ústavy).

Použitá právní úprava
k § 51 odst. 1 správního řádu (č. 500/2004 Sb.)
k čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností
Žalobci byla podle § 17 odst. 1 písm. b) zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, uložena pokuta ve výši 56 000 Kč za správní delikt. Toho se měl dopustit tím, že jako provozovatel taxislužby porušil § 15 odst. 1 písm. a) zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, neboť dne 27. 8. 2006 účtoval za poskytnutí taxislužby na trase Nerudova ulice – Sokolovská ulice, hotel Olympik, částku 460 Kč, přestože podle čl. 2 vyhlášky č. 24/2000 Sb. hl. m. Prahy, o maximálních cenách osobní taxislužby, byl oprávněn účtovat částku v maximální výši 171 Kč.

Dále mu byla uložena pokuta podle § 17 odst. 1 písm. b) zákona o cenách ve výši 100 000 Kč za správní delikt, jehož se měl dopustit stejného dne tím, že jako provozovatel taxislužby porušil cenové předpisy, jelikož v rozporu s § 13 odst. 2 zákona o cenách a v návaznosti na § 5 odst. 2 a odst. 3 vyhlášky č. 580/1990 Sb., kterou se provádí zákon o cenách umístil na dveřích vozidel taxislužby ceník ve formě: nástupní sazba - 90 Kč, cena za 1 km - 90 Kč, čekání za 1 min. - 6,50 Kč.

Žalobce namítal, že správní orgány užily při vydávání rozhodnutí nezákonně získaného důkazu – audiovizuálního záznamu. Stěžovatel dále zpochybňoval zákonnost provedení tohoto důkazu.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 8. 2005, čj. 2 As 43/2004 - 51
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 11. 2007, čj. 7 As 7/2007 - 63
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004
Niemietz proti Německu (stížnost č. 13710/88), ze dne 16. 12. 1992
Halford proti Spojenému království (stížnost č. 20605/92) ze dne 25. 6. 1997
Société Colas Est a další proti Francii (stížnost č. 37971/97) ze dne 16. 4. 2000
Perry proti Spojenému království (stížnost č. 63737/00), ze dne 17. 7. 2003
Peck proti Spojenému království (stížnost č. 44647/98), ze dne 28. 1. 2003
P. G. a J. H. proti Spojenému království (stížnost č. 44787/98), ze dne 25. 9. 2001
Khan proti Spojenému království (stížnost č. 35394/97), ze dne 12. 5. 2000
Rozsudek velkého senátu Bykov proti Rusku (stížnost č. 4378/02), ze dne 10. 3. 2009

20. 2 As 45/2010 – 68 ze dne 18.11.2011

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty
I za situace, kdy kamerový záznam pořízený soukromou osobou, který zasahuje do sféry osobnostních práv zaznamenané osoby, nebyl pořízen s jejím souhlasem či v souladu se zákonnými výjimkami, není jeho použitelnost pro potřeby dokazování ve správním řízení zcela vyloučena. V těchto případech je vždy nutno poměřit legitimitu cíle, kterého mělo být pořízením záznamu dosaženo, na straně jedné a

přiměřenost užitého postupu na straně druhé. Je tak vždy nutno uvážit, zda v konkrétním případě může nad ochranou osobnostních práv dotčeného subjektu převážit zájem společnosti na objasnění a potrestání deliktních jednání a především pak ochrana ústavně zaručených práv pořizovatele takového záznamu.

Je-li kamerový systém, z něhož pochází posuzovaný záznam, provozován bez oznámení Úřadu pro ochranu osobních údajů (§ 16 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů), nejde jen z tohoto důvodu o důkaz nezákonný. Porušení této povinnosti má ve vztahu k dokazování pouze ten následek, že, má-li být takto pořízený záznam použit jako důkaz ve správním či soudním řízení, neplatí presumpce provozování tohoto systému v souladu se zákonem, a bude tak nutné provést celkové posouzení, zda docházelo ke zpracovávání osobních údajů v rozporu se zákonem, či nikoliv.
Běžný provoz bezpečnostních kamer sám o sobě, ať už na ulici nebo ve veřejných prostorách, jako jsou obchodní centra nebo policejní stanice, neaktivuje užití čl. 8 Úmluvy, neboť slouží legitimnímu a předvídatelnému účelu. Pokud je monitorováno veřejné prostranství z bezpečnostních důvodů a tuto scénu sleduje pracovník bezpečnostní služby v televizi s uzavřeným okruhem, pak je takováto situace v podstatě obdobná tomu, kdy při průchodu veřejným prostranstvím může být člověk viděn ostatními lidmi, kteří jsou přítomni.

Předmětné osobnostní právo nemůže být obrazovým záznamem atakováno, nepostačí-li tento záznam k identifikaci osoby; v opačných případech je nutno vycházet z toho, že k zásahu do tohoto práva došlo, neboť takový projev je zaznamenán a je s ním nakládáno pro potřeby dokazování.

Není-li, s přihlédnutím ke konkrétním aspektům věci, myslitelné, aby obrazový záznam osoby mohl vůbec zasáhnout do jejího práva na soukromí či práva na ochranu před neoprávněným pořizováním a používáním obrazových záznamů fyzické osoby, je takový záznam použitelný v rámci dokazování v sankčním řízení, a to bez ohledu na to, zda s takovým postupem vyslovila dotčená osoba souhlas.
Pokud není zásah do předmětných osobnostních práv vyloučen, musí jako další krok, který je při posouzení použitelnosti obrazového záznamu nutno učinit, následovat zjištění, kdo jej opatřil. Existuje totiž zcela zásadní rozdíl v tom, zda byl (nejen) obrazový záznam pořízen, byť i nepřímo orgánem veřejné moci, či zda je jeho původcem soukromá osoba. Existoval-li mezi pořizovatelem záznamu a dotčenou osobou (do jejíhož osobnostního práva bylo záznamem zasaženo) vztah vertikální, musí být takový postup zákonem výslovně předpokládán a musí být striktně splněny všechny podmínky zákonem vyžadované; existuje-li mezi těmito subjekty vztah horizontální, nelze takový záznam, i při nesplnění všech s tím spojených zákonných omezení, pro potřeby dokazování a priori vyloučit.

Je nutno se dále zabývat tím, zda byl při pořizování tohoto záznamu dodržen zákon. V případech, kdy mezi pořizovatelem obrazového záznamu a subjektem, který je na něm zaznamenán, existuje horizontální vztah, nemusí ani případné porušení právních předpisů chránících osobnostní práva dotčeného subjektu vždy a nutně znamenat nepoužitelnost tohoto důkazního prostředku jako důkazu. V těchto případech proto bude nutné provést jistý test proporcionality, kdy na straně jedné bude uvažováno o legitimitě cíle, kterého má být prostřednictvím provedení tohoto důkazu dosaženo, na straně druhé musí být posouzena přiměřenost užitého postupu, a to vždy přísně individuálně. Jde tak nejen o posouzení konfliktu jednoho ze základních práv garantovaných Listinou, tedy práva na ochranu soukromí (čl. 7 odst. 1) a zájmu společnosti na ochraně před deliktním jednáním a na tom, aby tato jednání byla odhalena a potrestána, ale především o konfrontaci práva na (zjednodušeně řečeno) ochranu soukromí zaznamenané osoby s taktéž ústavně zaručenými právy (zejména v čl. 7 odst. 1, čl. 10 Listiny) osoby, která záznam pořídila (například pro potřeby případně uplatňovaného nároku na náhradu škody způsobené protiprávním jednáním).

Kromě samotné závažnosti protispolečenského jednání, stran kterého je řízení vedeno, je tak vždy (a především) nutno uvážit, jaký byl důvod pořízení kamerového záznamu soukromou osobou, tedy sledovala-li jím legitimní, obecně právem aprobovaný cíl, či naopak jeho účelem bylo například neoprávněně zasahovat do práv jiného (zejména cílené narušování soukromí). Směřoval-li například k ochraně majetku pořizovatele, je nutno uvážit, zda pořízení kamerového záznamu bylo jediným

možným způsobem k dosažení tohoto cíle, či zda se nabízely i jiné možnosti, méně zasahující do právní sféry jiných osob. Dle okolností věci tak lze uvažovat o intenzitě potřeby provádění kamerového monitoringu se záznamem (například předchozí ataky na majetek pořizovatele), způsobu pořízení záznamu (například byly-li kamery snímající veřejně přístupná místa ukryté, či naopak viditelné a prostor opatřen odpovídajícím upozorněním, zda se jednalo o záznam provedený náhodně či jednalo-li se o cílený monitoring konkrétní osoby), okolnostech, za nichž došlo k záznamu (místo, čas a očekávání třetích osob s tím spojená z hlediska předpokládané míry soukromí či o následném účelu použití takového záznamu, zda nedošlo ke zneužití deklarovaného legálního cíle prováděného kamerového monitoringu k jiným účelům apod.).

Z uvedeného je zřejmé, že při posuzování proporcionality cílů a použitých prostředků může v praxi nastat celá škála různých modalit; nelze proto dát jednotný a univerzálně použitelný návod, jak má být prováděn.

Nestanoví-li právní předpis žádnou kategorizaci vad, jimiž může být zatíženo dokazování, je nutné nepoužitelnost důkazů vyvozovat v každém konkrétním případě zvlášť, a to především s ohledem na charakter vady řízení, vliv na konkrétní důkaz a význam tohoto důkazu pro řízení.

Z hlediska posouzení sporné otázky je taktéž podstatné zabývat se tím, zda vůbec mohl být stěžovatel dotčen na svém právu na ochranu před neoprávněným pořizováním a použitím záznamu své podoby, tedy zda vůbec bylo možné jeho osobu vizuálně (tedy podobou či prostřednictvím jeho charakteristické fyziognomie apod.) z pořízeného záznamu objektivně ztotožnit. Ze záznamu by tudíž musely být zjevné určité charakteristické rysy a skutečnosti, na základě kterých by bylo možno stěžovatele přímo nebo nepřímo identifikovat.

Použitá právní úprava
k § 50 a násl. správního řádu (č. 500/2004 Sb.)
k § 16, § 44 odst. 2 písm. i) a § 45 odst. 1 písm. i) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 439/2004 Sb.
čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 11 a § 12 občanského zákoníku

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce shledán vinným ze spáchání přestupku, kterého se dopustil tím na místní komunikaci v ulici Úslavská, ve směru od ulice Habrmanova směrem k ulici Táborská, zastavil (v blízkosti budovy haly Lokomotiva) s vozidlem tovární značky Nissan Patrol, následně začal couvat a zadní částí vozidla narazil do vozidla, řízeného řidičem Cíglerem, tovární značky Opel Vivaro, který jel po stejné vozovce ve stejném směru a který zastavil za vozidlem žalobce.

Správní orgány obou stupňů opřely svá skutková zjištění o vině žalobce za způsobení dopravní nehody toliko o záznam kamerového systému sportovní haly Lokomotiva. Tento důkaz však žalobce považuje za procesně nepoužitelný, neboť je v rozporu s právem na ochranu jeho osobnosti. Podle žalovaného získaný kamerový záznam byl jedním z podkladů pro vydání rozhodnutí a sloužil k prokázání viny žalobce. Dle názoru krajského soudu je tento záznam legálně získaným důkazem, který správní orgán mohl použít k objasnění deliktu.

Z obsahu správního spisu vyplývalo, že správní orgán prvého stupně tento záznam za účasti žalobce přehrál a žalobce se k němu mohl vyjádřit. Kamerové záběry, pořízené kamerou z haly Lokomotiva, která směřovala na vchod a prostranství před halou a současně zabírala provoz na pozemní komunikaci před touto halou, zobrazovaly místo veřejně přístupné, přičemž z tohoto záznamu nebylo zjištěno (a to ani při zvětšení, které provedl žalovaný), že by tímto způsobem bylo možné identifikovat osoby řidičů nebo tabulky registračních značek vozidel. Totožnost řidičů byla v dané věci zjištěna až Policií České republiky. Podle žalovaného použitím kamerového záznamu jako důkazu nebyla zasažena osobnostní práva žalobce ani jeho soukromí. Správní orgány obou stupňů záznam z kamery

vyhodnotily jako důkaz přípustný a na jeho základě dovodily, že prvé vozidlo Nissan zastavilo, za ním pak bezkolizně zastavilo vozidlo Opel, za kterým zastavilo následně další vozidlo. Poté vozidlo Nissan couvalo, částečně překrývalo pohled na vozidlo Opel, takže byla vidět pouze střecha tohoto vozidla. Po zastavení vozidla Nissan (po předchozím manévru couvání) následovalo popojetí tohoto vozidla vpřed a zastavení. Bezprostředně poté vystoupil řidič vozidla Opel, který šel k vozidlu Nissan, a poté z vozidla vystoupil také řidič vozidla Nissan. Správní orgány obou stupňů tak dospěly k závěru, že od zastavení obou vozidel, couvání a popojetí vozidla Nissan vpřed nedošlo k žádnému pohybu vozidla Opel vpřed, z čehož dovodily, že ke střetu vozidel muselo dojít v průběhu couvání vozidla Nissan, tj. vozidla žalobce. O popsaném průběhu události svědčí, dle správních orgánů, i chování řidičů po nehodě. Obsah kamerového záznamu, dle jejich názoru, potvrzuje svědeckou výpověď druhého řidiče.

Bylo zjištěno, že kamerový systém na sportovní hale je systémem soukromým, tj. že se nejedná o systém městské či státní policie. Jeho provozování přitom nebylo povoleno žádným správním rozhodnutím ani jiným obdobným aktem. Vlastníkem sportovní haly Lokomotiva je Statutární město Plzeň, které rovněž provozuje kamerový systém, na této budově umístěný. Na sportovní halu byl instalován z důvodu ostrahy objektu a ochrany majetku Statutárního města Plzně. Lze tedy vycházet z toho, že město zde provozuje kamerový systém v rámci své samostatné působnosti (v souvislosti se správou svého majetku), proto při jeho provozování nepůsobí jako orgán veřejné moci, vykonávající veřejnou správu. Dále je zjevné, že kamerový systém byl viditelně umístěn na budově sportovní haly Lokomotiva, a proto je zřejmé, že k pořizování kamerových záznamů nedocházelo utajeně (dle sdělení provozovatele ovšem ohlašovací povinnost ve smyslu § 16 zákona o ochraně osobních údajů splněna nebyla). Monitorováno bylo veřejné prostranství před budovou.

Ostatní
Odkazovaná Prejudikatura:
nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 191/05,
nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2806/08
usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2425/09
rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 24. 2. 1998, Botta proti Itálii
rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 1. 2003, Peck proti Spojenému království
rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 17. 7. 2003, Perry proti Spojenému království
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2008, č. j. 1 As 12/2008 – 67
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 11. 2009, č. j. 1 Afs 60/2009 – 119

21. <u>9 Aps 5/2012 - 56 ze dne 22. 1. 2013</u>

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí
Právní věty
Vyžádání konkrétní listiny obsahující osobní údaje fyzické osoby správcem daně v rámci dokazování, její založení do spisu a hodnocení jejího obsahu je nahodilým shromážděním osobních údajů, při kterém nedochází k jejich dalšímu zpracování ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Cílem takového postupu je získat a následně vyhodnotit důkazní prostředky z hlediska jejich daňové relevantnosti, nikoli získat osobní údaje pro účely jejich dalšího zpracování.

Působnost zákona o ochraně osobních údajů je koncipována velmi široce a nevztahuje se pouze na fyzické a právnické osoby, které osobní údaje zpracovávají, ale zjednodušeně řečeno na všechny subjekty, které osobní údaje zpracovávají včetně státních orgánů. Při výkonu veřejné moci však zákon sám logicky souhlas subjektů údajů se zpracováním svých údajů nevyžaduje, neboť výkon veřejné moci, v rámci kterého dochází ze zákona ke zpracování osobních údajů, nemůže být závislý na poskytnutí takového souhlasu. Pokud jde o negativní vymezení působnosti, nevztahuje se zákon o ochraně osobních údajů jednak na fyzické osoby, pokud se jedná o zpracování výlučně pro osobní

potřebu fyzické osoby, a dále na nahodilé shromažďování osobních údajů, které nejsou dále systematicky zpracovány. Nelze tedy konstatovat, že jakékoliv získání osobního údaje je automaticky podřazeno pod režim upravený zákonem o ochraně osobních údajů.

Samotná skutečnost, že si stěžovatel v rámci důkazního řízení při výkonu své činnosti vyžádal konkrétní listiny, nečiní z tohoto postupu postup, jehož cílem bylo získání osobních údajů pro jejich další zpracování ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Cílem tohoto postupu bylo získat důkazní prostředky, které by mohly být rozhodné pro správné stanovení daňové povinnosti. Jinými slovy, ani vědomé vyžádání těchto listin nesledovalo získání osobního údaje. Skutečnost, že vyžádané listiny osobní údaje obsahovaly, je vedlejším, nahodilým důsledkem příslušného postupu správce daně. Ostatně takové údaje obsahuje většina smluv, účetních či daňových dokladů, jejichž kopie jsou běžně součástí daňových spisů. Považovat získání každé takové listiny obsahující osobní údaj za záměrné shromažďování osobních údajů za účelem jejich dalšího zpracování ve smyslu ustanovení § 3 odst. 4 zákona o ochraně osobních údajů se jeví jako značně extenzivní výklad.

Aby mohlo jít o zpracování osobních údajů ve smyslu uvedeného zákona, musí jít o systematickou činnost prováděnou přímo s osobními údaji. Nejčastější formou takové činnosti bude nepochybně vytvoření určitého uspořádaného souboru osobních údajů, nebo pomocí technických prostředků uspořádání docílit. Skutečnost, že důkazní prostředky jsou po jejich získání založeny do daňového spisu, tam jsou uchovávány a v rámci jednotlivých fází daňového řízení či postupů při správě daně jsou následně v různých daňových souvislostech hodnoceny, nemůže naplnit pojem zpracování ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Účelem takového postupu nepochybně není žádná systematická zpracovatelská operace s osobními údaji, tak jak definuje tento pojem zákon o ochraně osobních údajů. Účelem založení důkazních prostředků do daňového spisu není evidence osobního údaje či jeho strukturované užívání, které má za cíl identifikovat konkrétní fyzickou osobu. Účelem založení takové listiny do daňového spisu je uchování této listiny pro následné hodnocení její daňové relevantnosti. Ostatně si lze jen velmi obtížně představit, že by správci daně při vyhodnocování smluv či daňových dokladů dostáli např. zákonem o ochraně osobních údajů stanovené povinnosti zpracovávat pouze přesné osobní údaje, či po zjištění, že tyto nejsou s ohledem na stanovený účel přesné, byli povinni bez zbytečného odkladu provést přiměřená opatření, zejména zpracování blokovat, osobní údaje opravit či doplnit, jinak osobní údaje zlikvidovat.

Jednalo by se v konečném důsledku o natolik extenzivní výklad pravomoci ÚOOÚ, který měl za následek porušení dělby moci uvnitř exekutivy, pokud by byl uznán výklad, že každý spis vytvořený podle příslušného procesního předpisu bude představovat zpracování osobních údajů, bez ohledu na to, jakým způsobem se takový údaj stal jeho součástí, a že je to ÚOOÚ, který kontroluje nejen soulad zpracování osobních údajů se zákonem o ochraně osobních údajů, ale také se zákony zvláštními.

Každá zákonem svěřená kompetence by měla být vykládána spíše restriktivně než extenzivně. Účelem příslušné úpravy jistě nebylo vytvořit úřad, který by měl pravomoc hodnotit způsob, rozsah a relevantnost jednotlivých důkazů, které si různé správní orgány při výkonu své působnosti opatřují a vyhodnocují. Účelem příslušné úpravy je zabránit zneužití osobních údajů fyzických osob. Způsob, rozsah a relevantnost jednotlivých podkladů či důkazních prostředků, které správní orgány v rámci výkonu své působnosti opatřují a vyhodnocují, neupravuje zákon o ochraně osobních údajů, ale je pro jednotlivé správní orgány stanoven přímo příslušnými zákony, v rámci kterých jsou oprávněny a současně povinny při výkonu veřejné moci postupovat. Kompetence žalovaného je vymezena pouze zákonem o ochraně osobních údajů a žádné hodnocení podkladů či důkazních prostředků z hlediska jejich relevantnosti pro ten který úsek veřejné správy tento zákon neupravuje.

Posouzení relevantnosti získaných důkazních prostředků, případně i způsobu, jakým byly správcem daně získány, tak nepřísluší ÚOOÚ, ale samotným správcům daně, případně správním soudům. Způsob, kterým správce daně důkazy opatřuje, jakož i jejich případná relevantnost, nepochybně podléhá soudní kontrole. Prostředkem, který má v oblasti správy daně zabránit neoprávněnému opatřování důkazních prostředků, tak disponuje samotný daňový subjekt.

Neznamená to, že by správci daně byli z působnosti zákona o ochraně osobních údajů absolutně vyjmuti. Stěžovatel se mýlí, domnívá-li se, že zákon o ochraně osobních údajů dopadá pouze na ty případy, kdy jsou systematicky zpracovávány osobní údaje místně příslušných daňových subjektů. Naopak, všude tam, kde správce daně systematicky pracuje s osobními údaji jakýchkoliv fyzických osob, tj. vytváří různé evidence subjektů, seznamy konkrétně vybraných fyzických osob, např. dlužníků, či „daňově nespolehlivých subjektů", či jakékoliv soubory, ve kterých jsou osobní údaje správcem daně systematicky členěny či tříděny, půjde o zpracování osobních údajů ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů. Stejně tak se bude zákon na ochranu osobních údajů vztahovat na situace, kdy správci daně poskytují systematicky členěné osobní údaje získané v daňovém řízení jiným orgánům veřejné správy.

Použitá právní úprava
§ 3 odst. 6 písm. f) a g) zákona o ochraně osobních údajů
§ 3 odst. 4 a § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů

Shrnutí skutkových okolností
ÚOOÚ po Finančním úřadu v rámci incidenční kontroly požadoval ze spisu daňového subjektu, společnosti OSTROJ a.s., písemnosti získané jako důkazní prostředky v rámci prováděné daňové kontroly správcem daně týkající se trestního řízení vedeného proti V. T., předsedovi představenstva uvedeného daňového subjektu. Kontrola se měla týkat zpracování osobních údajů poplatníků, jejich shromažďování a uchovávání v papírové či elektronické podobě, jejich předávání a zpřístupňování. Finanční úřad tvrdí, že údaje týkající se předsedy představenstva, jakožto osoby odlišné od daňového subjektu, jsou údaji získanými nahodile a protože se nejedná o osobní údaje zpracovávané, nepodléhají ochraně dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Finanční úřad žalovanému (ÚOOÚ) odmítl požadované dokumenty vydat s tím, že působnost zákona o ochraně osobních údajů je v případě správců daně vzhledem k ustanovení § 3 odst. 6 písm. f) a g) zákona o ochraně osobních údajů omezena toliko na dodržování povinností stanovených v ustanovení § 13 uvedeného zákona. Požadavek žalovaného na vydání konkrétních písemností, obsažených v daňovém spisu, vybočuje ze zákonných mezí a má za následek porušení zákonem o správě daní a poplatků stanovené povinnosti mlčenlivosti.

Z úplného správního spisu daňového subjektu OSTROJ a.s. je zřejmé, že správce daně provedl rozsáhlé šetření ohledně zákonnosti daňové povinnosti uvedeného subjektu, a to na dani z příjmů právnických osob za zdaňovací období roku 2001. Ve spisu je založen i rozsudek trestního soudu, týkají se trestního řízení vedeného proti předsedovi představenstva společnosti Ostroj, jakož i veškeré listiny získané správcem daně v rámci různých dožádání či postupem dle ustanovení § 34 zákona o správě daní a poplatků.

Otázkou bylo, zda získáním konkrétního důkazního prostředku, který obsahuje osobní údaje fyzické osoby, a to v rámci zákonem stanovené působnosti stěžovatele, došlo ke shromáždění osobních údajů ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů, a dále zda založením takové listiny do daňového spisu dochází ke zpracování osobních údajů ve smyslu uvedeného zákona a zda má tedy žalovaný pravomoc takový postup správce daně prověřovat z hlediska dodržování příslušných ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, případně zda takový postup správce daně spadá pod výjimky stanovené v ustanovení § 3 odst. 6 uvedeného zákona.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 2 Afs 24/2007 – 119

22. 5 As 1/2011 – 156 ze dne 28. 6. 2013

Věcné zaměření

právo na soukromí, přípustnost důkazních prostředků

Právní věty

Údaje uchovávané v záznamovém zařízení, ať obrazové či zvukové, jsou osobními údaji za předpokladu, že na základě těchto záznamů lze přímo či nepřímo identifikovat konkrétní fyzickou osobu.

Účelem dohledu pomocí videokamer je právě identifikace osob zachycených na záznamu ve všech případech, kdy to správce pokládá za nezbytné. Celý systém jako takový se proto musí považovat za zpracovávání údajů o identifikovatelných osobách, i když např. některé natočené osoby v praxi identifikovatelné nemusí být.

Má-li být připuštěn kamerový systém, jakožto prostředek k dosažení určitého účelu – v daném případě ochrana bezpečnosti osob a majetku vlastníka objektu a hotelových hostů, kontrola vstupů do objektu a prevence proti vandalismu - je třeba posoudit zejména to, zda tento zasahuje do základních práv a svobod, zda v tom kterém případě dané základní právo a svoboda převáží nad ochranou soukromí, zda tento prostředek je jediný možný a nejvhodnější pro ochranu daného zájmu, resp. zda neexistuje jiný prostředek, který by daného účelu byl rovněž schopen dosáhnout, a to buď bez zásahu do základního práva na soukromí nebo s menší mírou, jakož i míru proporcionality, tedy zda porušení hodnoty, do které tento prostředek zasahuje – zde do práva na soukromí, resp. lidské důstojnosti a svobody, je přiměřený, resp. zasluhuje menší míru ochrany než hodnota, která má být ochráněna – ochrana osob a majetku.

Výjimku podle cit. ustanovení lze použít za splnění dvou kumulativních podmínek: 1) zpracovávání osobních údajů musí být nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby a 2) takové zpracování osobních údajů nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života.

K instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovanými, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, která jsou garantována čl. 10 Listiny základních práv a svobod a v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají.

Aby mohla být dána přednost ochraně jiného lidského práva nebo svobody před ochranou soukromí, musí se jednat o takovou situaci, kdy jinak si rovná základní práva a svobody jsou v konfliktu a na základně důkladného zvažování, zda v té které konkrétní situaci je zájem chráněný jiným základním právem a svobodou natolik závažný a natolik ohrožen, že lze svolit k zásahu do soukromí a tedy částečně či úplně omezit základní lidské právo na soukromí nebo soukromý a rodinný život a tedy i lidskou důstojnost.

U kamer, jejichž účelem je zejména ochrana vlastnictví klientů, lze v uvedeném případu dobu cca 7 dní brát za přiměřenou, tato doba však nebude přiměřená u kamer, jejichž účelem je přecházení např. drobným krádežím, vandalství či případným excesům některého z návštěvníků.

Použitá právní úprava

§ 4 písm. a), e) a f) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
§ 5 odst. 2 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

§ 5 odst. 1 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
§ 17 zákona o ochraně osobních údajů
k čl. 10 odst. 2 a čl. 11 Listiny základních práv a svobod
směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

Shrnutí skutkových okolností

Stěžovatel nainstaloval v prostoru hotelu kamery se záznamovým zařízením. Učinil tak za účelem zpracování osobních údajů. Stěžovatel uváděl, že kamerový systém slouží mimo jiné k ochraně zdraví a bezpečnosti hostů i zaměstnanců hotelu.

23. 4 As 28/2013-24 ze dne 2. 8. 2013

Věcné zaměření

Přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty
Každé řízení, ať už soudní nebo správní, v němž má být zajištěna nezávislost rozhodování, se odehrává ve stanoveném ústavním a zákonném procesněprávním a hmotněprávním rámci, přičemž procesněprávní rámec představují především principy řádného a spravedlivého procesu, jak vyplývají z čl. 36 a násl. Listiny. K principům spravedlivého procesu patří i to, že v něm budou prováděny pouze ty důkazy, které byly získány zákonnou cestou, resp. že důkazy získané způsobem odporujícím zákonu v něm nemohou být použity.

Při posuzování problematiky kolize práva na ochranu soukromí a zájmu na odhalení protiprávní činnosti za pomoci takového videozáznamu, je nutné nejprve zodpovědět otázku, zda daný videozáznam je vůbec způsobilý do chráněné soukromé sféry fyzické osoby zasáhnout – v takovém hodnocení je nutno vyjít z konkrétních okolností daného případu, zejména ze skutečnosti, kde byl záznam pořízen (zda na místě soukromém, např. v obydlí, nebo na místě veřejném, např. na ulici) a jaký projev fyzické osoby byl zaznamenán. Teprve pokud je postaveno najisto, že daný záznam do soukromé sféry fyzické osoby zasáhnout mohl, přichází na řadu otázka, kdo takový záznam pořídil. Pakliže jde o záznam pořízený orgánem veřejné moci, je takový záznam možno k důkazu použít pouze tehdy, byl-li zhotoven a bylo-li s ním nakládáno striktně na základě zákona a v jeho mezích. Pokud jde o záznam pořízený soukromě, nelze jeho použití jako důkazu ve správním řízení a priori vyloučit, i kdyby nebyly splněny všechny zákonné požadavky spojené s provedením takového záznamu. V takovém případě bude však nutné zvážit, zda zájem na objasnění protizákonného jednání v konkrétním případě převáží zájem na zachování soukromí zaznamenané osoby. V daném případě nelze ani shledat, že by jednání policisty bylo excesem z plnění služebních povinností, naopak prováděná kontrola stěžovatele byla přímým výkonem jeho služebních povinností a pořízení záznamu o průběhu kontroly bylo součástí tohoto jednání. Záznam byl pořízen cíleně za účelem zaznamenání jednání stěžovatele s policisty a byl trvale uchován a později použit v neprospěch stěžovatele. V dané věci byl zvukový a obrazový záznam pořízen příslušníkem Policie České republiky v průběhu jeho služebního zákroku za účelem zaznamenání průběhu tohoto služebního zákroku. Za těchto okolností není možno dospět k závěru, že by se jednalo o záznam pořízený soukromou osobou. Policista nemůže zároveň jednat jako orgán veřejné moci (úřední osoba) a zároveň jako soukromá osoba. V průběhu jeho zákroku, kdy uplatňuje svou pravomoc jakožto úřední osoba, jsou proto správnímu orgánu přičitatelné jakékoli činnosti jím v této souvislosti vykonávané, a to i tehdy, pokud by takové jednání bylo v rozporu s právními předpisy.

V případě dokumentování policejního zásahu je jednotlivci zřejmé, že je v daném okamžiku pod kontrolou policie (již v důsledku fyzické přítomnosti policisty). Právní úprava dále nepostrádá

předvídatelnost a omezení diskrece orgánů veřejné moci. V důsledku zákonné úpravy v § 62 odst. 1 zákona o Policii České republiky totiž dotyčnému jednotlivci musí být zřejmé, že průběh policejního úkonu může být zaznamenáván a může tomu přizpůsobit své chování (zejména jde-li, jako v případě stěžovatele o osobu s vysokoškolským právnickým vzděláním s dlouholetou praxí včetně každodenního úředního styku s příslušníky Policie ČR). Pořizování záznamů je navíc omezeno na dokumentování úředních úkonů policistů.

Zejména nebyl záznam zabezpečen proti neoprávněnému přístupu, změně, zničení, odcizení, zneužití nebo neoprávněnému zpracování. Ze správního spisu totiž vyplývá, že v policií vyhotoveném úředním záznamu o úkonu ani v oznámení o přestupku z 25.5.2011 není pořízený obrazový a zvukový záznam nijak zmíněn, záznam nebyl evidován, uchováván a zabezpečen Policií ČR, naopak ještě několik měsíců po jeho pořízení s ním disponoval policista, který jej měl uložený ve svém soukromém mobilním telefonu. Proto předmětný záznam nebyl pořízen v souladu se zákonem, což je předpokladem pro použití záznamu zasahujícího do práva na soukromí pořízeného orgánem veřejné moci jako důkazu ve správním řízení. Audiovizuální záznam pořízený policistou ve službě o průběhu úředního úkonu je záznamem pořízeným orgánem veřejné moci, nikoli záznamem soukromým, a to i přesto, že byl záznam pořízen na soukromý mobilní telefon policisty, jehož záměrem bylo použít záznam pouze pro svou vlastní potřebu, a nebyl tedy po jeho pořízení úředně evidován a archivován.

Ustanovení § 60 a § 62 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, obsahují dostatečnou právní úpravu zmocňující policii k pořizování audiovizuálních záznamů dokumentujících průběh úředního úkonu. Pokud audiovizuální záznam zasahující do práva na soukromí fyzické osoby (čl. 10 Listiny základních práv a svobod) pořízený policií o průběhu úředního úkonu nebyl dle § 60 zákona o Policii České republiky pořízen a zpracován tak, aby byl zabezpečen proti neoprávněnému přístupu, změně, zničení, zneužití nebo neoprávněnému zpracování, jedná se o záznam, který nebyl pořízen v souladu se zákonem, a proto jej nelze dle § 51 odst. 1 správního řádu z roku 2004 použít jako důkaz ve správním řízení.

Je-li ve správním řízení použit důkaz získaný v rozporu se zákonem (§ 51 odst. 1 správního řádu z roku 2004), nemusí to být vždy bez dalšího důvodem pro zrušení rozhodnutí správního orgánu pro vady řízení dle § 76 odst. 1 s. ř. s.

Použitá právní úprava
k § 60 a § 62 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
k § 51 odst. 1 správního řádu (č. 500/2004 Sb.)
k § 76 odst. 1 soudního řádu správního
k č. 10 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce byl shledán vinným přestupkem proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích, kterého se měl dopustit tím, že dne 25. 5. 2011 v České Lípě kolem 21.35 hodin řídil po veřejné komunikaci automobil tovární značky Toyota Auris, a po výzvě hlídky Policie ČR se odmítl podrobit dechové zkoušce i krevní zkoušce ke zjištění, zda není ovlivněn alkoholem či jinou návykovou látkou, ačkoli takové vyšetření nebylo spojeno s nebezpečím pro jeho zdraví; nesplnil tedy svou povinnost stanovenou § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů (zákon o silničním provozu). Policista pořídil o průběhu policejní kontroly videozáznam.

Z okolností případu vyplývá, že záznam byl pořízen na veřejné komunikaci, na níž probíhal běžný provoz. Zaznamenávána byla přitom část průběhu služebního zákroku policistů (není zde zachycena ta jeho část, během níž policisté prověřovali tvrzení kolemjedoucího cyklisty, že ve stěžovatelově automobilu může být osoba ohrožená na zdraví, při níž policisté zjistili, že jde o stěžovatele, který údajně vykazoval známky opilosti, a proto mu zakázali jízdu s automobilem). Policista v protokolu o výslechu svědka vypověděl, že vzhledem k tomu, že v dané době byl stěžovatel státním zástupcem,

účelem záznamu bylo zajistit se proti případným nařčením, že během služebního zákroku policisté něco zanedbali. Způsob provedení záznamu pak nasvědčuje pravdivosti této výpovědi, neboť je patrné, že policisté se snaží zaznamenat průběh služebních úkonů, a nikoli získat materiál potenciálně stěžovatele difamující. Policista se záznamem posléze naložil tak, že jej po vyzvání vydal jako důkaz ve správním, resp. trestním řízení a nepoužil jej k účelu poškozujícím čest či dobré jméno stěžovatele. Zaznamenaná událost se tedy odehrála na veřejnosti a šlo o záznam části úředního postupu zasahujících policistů, který nebyl později zneužit proti stěžovatelovi. Stěžovatel je na záznamu dobře identifikovatelný, neboť je zde zachycena zřetelně jak jeho tvář, tak i celá postava a rovněž registrační značka jeho osobního automobilu.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
v rozsudku ze dne 18. 11. 2011, č. j. 2 As 45/2010 – 68
v rozsudku ze dne 5. 11. 2009, č. j. 1 Afs 60/2009 – 119
nález Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2001, sp. zn. IV. ÚS 649/2000

24. 5 As 158/2012-49 ze dne 23. 8. 2013

Věcné zaměření
právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věty
Pro posouzení otázky, zda obrazový záznam pořízený kamerovým systémem obsahuje informace, které jsou osobními údaji ve smyslu zákona o ochraně osobních údajů je třeba zvážit, zda obsahuje prvek specifický pro fyzickou identitu subjektu údajů – např. obličej.

Pro určení, zda je osoba identifikovatelná, je třeba přihlédnout ke všem prostředkům, které mohou být rozumně použity jak správcem, tak jakoukoli jinou osobou pro identifikaci dané osoby. Přitom je třeba zvláště dbát na zohlednění všech faktorů, které v daném případě hrají roli; jedním z faktorů je i zamýšlený účel zpracování a jeho struktura, výhody očekávané správcem údajů, zájmy jednotlivců, které jsou v sázce, ale i riziko organizačních selhání (např. porušení povinnosti zachovávat důvěrnost) a technických problémů.

Při posuzování všech prostředků, které mohou být rozumně použity pro identifikaci osob, bude k významným faktorům patřit účel, který správce údajů zpracováním sleduje. Účelem dohledu pomocí videokamer však je právě identifikace osob zachycených na záznamu ve všech případech, kdy to správce pokládá za nezbytné. Celý systém jako takový se proto musí považovat za zpracovávání údajů o identifikovatelných osobách, i když např. některé natočené osoby v praxi identifikovatelné nemusí být.

Ke shromažďování a zpracování osobních údajů dochází, a to i za situace, kdy k jedinému identifikátoru – podobizna nejsou připojovány doplňující informace, nicméně lze je dodatečně zjistit (např. datum konání semináře, meetingu, jeho pořadatele, seznam účastníků, apod). Z účelu pořizování záznamu lze taktéž dovodit, že důvod pořízení záznamu – ochrana právem chráněných zájmů, takovéto ztotožnění předpokládá.

Značná část informací, jež jsou shromažďovány prostřednictvím kamerového sledování, se týká identifikovaných nebo identifikovatelných osob, které jsou filmovány při svém pohybu na veřejnosti nebo na veřejně přístupných místech. Takovéto osoby sice mohou očekávat menší stupeň soukromí, nejsou však plně zbaveny svých práv a svobod, jež se mj. týkají jejich soukromého života.

Legitimitu nastaveného kamerového systému nelze dovodit na základě vysokého standardu hotelem poskytovaných služeb. K vysoké úrovni poskytovaných služeb mimo jiné patří i vysoký standard v oblasti ochrany soukromí jejich příjemců, tj. hostů. Zákon o ochraně osobních údajů je nutno aplikovat stejně na všechny kategorie hotelů. Zákon o ochraně osobních údajů v tomto směru nečiní mezi subjekty žádných rozdílů, co se týče jejich „úrovně“, hospodářské síly, rozsahu nabízených služeb, etc.

Ve vztahu k užití kamerového systému k ochraně zdraví a bezpečnosti hostů i zaměstnanců hotelu je k instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovanými, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají.

Má-li být připuštěn kamerový systém, jakožto prostředek k dosažení určitého účelu – v daném případě jak stěžovatel deklaroval: ochrana bezpečnosti osob a majetku vlastníka objektu a hotelových hostů a dalších návštěvníků, je třeba posoudit zejména to, zda tento zasahuje do základních práv a svobod, zda v tom kterém případě dané základní právo a svoboda převáží nad ochranou soukromí, zda tento prostředek je jediný možný a nejvhodnější pro ochranu daného zájmu, resp. zda neexistuje jiný prostředek, který by daného účelu byl rovněž schopen dosáhnout, a to buď bez zásahu do základního práva na soukromí nebo s menší mírou, jakož i míru proporcionality, tedy zda porušení hodnoty, do které tento prostředek zasahuje – zde do práva na soukromí, resp. lidské důstojnosti a svobody je přiměřený, resp. zasluhuje menší míru ochrany než hodnota, která má být ochráněna ochrana osob a majetku.

Kamerové sledování může sloužit řadě různých účelů, které lze seskupit do několika hlavních kategorií, a to 1) ochrana jednotlivců, 2) ochrana majetku, 3) veřejný zájem, 4) odhalování, prevence a stíhání trestné činnosti, 5) získávání důkazů, 6) jiné legitimní zájmy.

Ze zásady přiměřenosti vyplývá, že kamerové systémy lze použít v případě, že se jiná opatření směřující k prevenci, ochraně anebo zabezpečení fyzické nebo logické povahy, která nevyžadují pořizování obrazových záznamů, např. použití pancéřových dveří proti vandalismu, instalace automatických bran a kontrolních zařízení, společné poplachové systémy, lepší a silnější osvětlení ulic během noci a podobně, ukáží být nedostatečnými a/nebo nepoužitelnými s ohledem na výše uvedené legitimní účely. Stejná zásada platí také pro výběr vhodné technologie, kritéria pro konkrétní využití daného zařízení a specifikaci opatření ke zpracování údajů, mj. i s ohledem na zásady přístupu k údajům a dobu jejich uchování.

Není přípustné, aby správní orgán nainstaloval kamerové zařízení v souvislosti s menšími přestupky, např. k vynucování zákazu kouření ve školách a na jiných veřejných místech nebo zákazu vyhazování nedopalků cigaret a odpadků na veřejných místech. V jednotlivých případech je třeba uplatňovat zásadu přiměřenosti s ohledem na sledované účely, která zahrnuje určitou povinnost minimalizace údajů na straně správce údajů.

Je možno udělit konkludentní souhlas subjektem údajů, ale pouze za podmínky, kdy je tento souhlas dán aktivním jednáním, které je nezpochybnitelné; takové jednání potom také musí být kdykoli později správcem, který nese důkazní břemeno, prokazatelné. Tyto podmínky ve většině případů vylučují pouhé konkludentní udělení souhlasu subjektem údajů tím, že skutečnost, že prostor je monitorován, osoby akceptují a strpí.

Souhlas může být dán jednáním subjektu údajů – konkr. tím, že po přečtení informační tabulky vstoupí do snímané oblasti, tento případný konkludentní souhlas však rozhodně není nezpochybnitelný (např. subjekt údajů tabulku přehlédne) a rovněž není prokazatelný, resp. je určitá možnost prokazatelnosti pouze po dobu uchovávání záznamů. Informační tabulky s textem: „pozor, objekt střežen kamerou“,

o velikosti cca 10 x 10 cm, které byly umístěny u hlavního vchodu do budovy (vstup pro handicapované) a vchodu do baru ze vstupní hotelové haly, by tak např. musely být umístěny před vstupem do každého snímaného prostoru, nikoli pouze v místě hlavního vstupu, resp. vchodu do baru.

Je třeba brát v potaz také to, zda je rozsah poskytovaných informací, tedy zejména pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období, správcem subjektů údajů poskytnut v dostatečné míře a dotčený subjekt údajů nebude nucen předmětné informace sám dovozovat z logiky věci.

Jedinou možností, jak využívat pro kontrolu zaměstnanců na pracovišti kamerového systému se záznamem v souladu se zákonem, je využití výjimky spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. Toto ustanovení zákoníku práce je nutno vykládat souladně s ustanovením § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů, podle něhož správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Bez tohoto souhlasu je může zpracovávat, jestliže lze tuto činnost podřadit pod zákonem stanovené výjimky v daném ustanovení.

Ustanovení § 316 zákoníku práce se zabývá jednak ochranou majetku zaměstnavatele, jednak ochranou soukromí zaměstnance. Míra ochrany soukromí je u zaměstnance určována (limitována, omezována) tím, že provádí závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně (srov. § 2 odst. 1 zák. práce). Zaměstnanci jsou zároveň povinni využívat výrobní prostředky pouze k vykonávání svěřených prací, řádně s nimi hospodařit, střežit a ochraňovat je před poškozením, ztrátou, zničením nebo zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele [srov. § 301 písm. d) zák. práce]. Uvedené postavení zaměstnance, zejména ve vztahu k výrobním a pracovním prostředkům, je zcela pregnantně vyjádřeno v ustanovení § 316 odst. 1 větě první, jež obsahuje výslovný zákaz pro zaměstnance, aby bez souhlasu zaměstnavatele užívali pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky, případně jeho telekomunikační zařízení. Oprávnění zaměstnavatele kontrolovat přiměřeným způsobem dodržování tohoto zákazu výslovně zakládá věta druhá téhož ustanovení. Zaměstnavatel je oprávněn dodržování této povinnosti kontrolovat.

Kontrola zaměstnavatele však musí být přiměřená cíli a musí narušovat soukromí zaměstnance jen v rozsahu, který je nezbytný k výkonu práce, případně k ochraně majetku zaměstnavatele. Monitoring zaměstnance je možný pouze na základě předchozího oznámení a jen tam, kde je to nezbytné k ochraně zdraví osob nebo majetku zaměstnavatele. Monitoring musí být směřován na majetek zaměstnavatele, nikoliv na osobu zaměstnance (nasměrování kamer) a musí být prováděn na pracovišti, nikoliv na místech určených k hygieně nebo k odpočinku zaměstnance. Předmětem informace zaměstnanci před započetím monitoringu je rovněž rozsah a způsob provádění kontroly.
Zákonné podmínky v případě stěžovatele nebyly naplněny.

Použitá právní úprava
§ 4 písm. f) zákona o ochraně osobních údajů
§ 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
§ 4 písm. a) zákona o ochraně osobních údajů
§ 316 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Shrnutí skutkových okolností
Kamerový systém v hotelu skládající se z 16-ti snímacích kamer monitoruje mimo jiné vstupní halu a recepci, vchody do výtahů, restaurace, lobby bar, v nichž jsou sledováni klienti ubytovaní v hotelu, hosté restaurací a rovněž zaměstnanci hotelu; dále jsou monitorovány provozní a technické prostory hotelu – vjezd do garáží, služební vchod, nákladová rampa, přístupy do skladů – zde jsou sledováni zaměstnanci hotelu, mohou být přitom sledováni i hosté hotelu při vstupu do garáže. Monitorovací systém snímá i chodník a vozovku před hotelem, kdy kromě hostů vstupujících do hotelu jsou sledovány i veškeré procházející osoby. V případě stěžovatele v denních hodinách byly standardně

přítomni v recepci hotelu 2 až 3 pracovníci, ve vstupní hale hotelu 1 až 2 vrátní a 1 až 2 organizační pracovníci; v nočních hodinách je v recepci a vstupní hale přítomen jeden noční recepční; v lobby baru jsou po celou otvírací dobu (11.00 hod - 01.00 hod) přítomni 3 zaměstnanci; u vjezdu do garáží je stanoviště soukromé bezpečnostní služby; toto místo současně slouží jako služební vchod pro zaměstnance hotelu, přičemž služba je zde nepřetržitá.

Stěžovatel prováděl kamerový monitoring za účelem zabezpečení ochrany svého majetku, jakož i bezpečnosti ubytovaných osob a hostů hotelu.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 11. 2011, č. j. 2 As 45/2010 – 68
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 11. 2009, č. j. 1 As 60/2009 - 119,

25. 4 As 75/2012 – 28 ze dne 25. 9. 2013

Věcné zaměření

právo na soukromí

Právní věty
Aby mohla být dána přednost ochraně jiného lidského práva nebo svobody před ochranou soukromí, musí se jednat o takovou situaci, kdy - jinak si rovná - základní práva a svobody jsou v konfliktu, a na základě důkladného zvažování, zda v té které konkrétní situaci je zájem chráněný jiným základním právem a svobodou natolik závažný a natolik ohrožen, že lze svolit k zásahu do soukromí a tedy částečně či úplně omezit základní lidské právo na soukromí nebo soukromý a rodinný život a tedy i lidskou důstojnost. Je tedy třeba posoudit zejména to, zda tento jiný zájem zasahuje do základních práv a svobod, zda v tom kterém případě dané základní právo a svoboda převáží nad ochranou soukromí, zda tento prostředek je jediný možný a nejvhodnější pro ochranu daného zájmu. Zejména je třeba zkoumat, zda neexistuje jiný prostředek, který by daného účelu byl rovněž schopen dosáhnout, a to buď bez zásahu do základního práva na soukromí (viz výše) nebo s menší mírou. Dále je nutné zvážit i míru proporcionality, tedy zda porušení hodnoty, do které tento prostředek zasahuje – zde do práva na soukromí, resp. lidské důstojnosti a svobody – je přiměřené, resp. zda tato hodnota zasluhuje menší míru ochrany než hodnota, která má být ochráněna – zde např. ochrana osob a majetku. S ohledem na to, že zákon o ochraně osobních údajů tedy chrání základní lidská práva a svobody, je nutné, aby byly dodrženy striktní podmínky stanovené čl. 10 Listiny základních práv a svobod a dalšími mezinárodními dokumenty vztahujícími se k dané problematice; není proto možné připustit formálně extenzivní výklad zákona o ochraně osobních údajů, jenž zbavuje ochrany subjekty, k nimž se osobní údaje vztahují, a který rozšiřuje možnosti správců při zpracování osobních údajů na úkor ochrany subjektů.

Územně samosprávnému celku totiž není obecním zřízením ani jakýmkoli jiným právním předpisem stanovena povinnost spočívající v zajištění veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Obecní zřízení v ustanovení § 35 odst. 2 sice hovoří o ochraně veřejného pořádku, ale pouze v tom smyslu, že ochrana veřejného pořádku patří do samostatné působnosti obce. Obecní zřízení však v žádném svém ustanovení neurčuje, že ochrana veřejného pořádku je povinností obce. Obecní zřízení v tomto směru pouze stanoví, že obce se mohou otázkou veřejného pořádku zabývat, tj. že tato problematika patří do její věcné působnosti, a to konkrétně do samostatné působnosti. Věcná působnost správního orgánu však určuje pouze okruh věcí, kterými se správní orgán může zabývat. Otázka, jaké prostředky má správní orgán k působení na jemu svěřenou problematiku, tj. jakou má pravomoc, a zda musí svou pravomoc i vykonávat, je od věcné působnosti správního orgánu věcí odlišnou.

Pokud se obec v samostatné působnosti rozhodne působit v oblasti ochrany veřejného pořádku, musí i tak vybírat z prostředků (tj. pravomocí), které jí zákon k tomu dává. V případě obce se může např. jednat o vydávání obecně závazných vyhlášek nebo o vytvoření obecní policie. Obecní policii je rovněž zákonem o obecní policii stanoveno oprávnění nakládat s osobními údaji včetně příslušných povinností.

Obec jako celek se nemůže dovolávat toho, že na její část (zde obecní policii) dopadá speciální právní regulace a nelze z toho dovozovat obecné oprávnění nakládat s osobními údaji pro sebe jako celku (tj. bez omezení pouze na obecní policii). Tento výklad by ve vztahu ke státním orgánům obecně vedl ke zcela absurdnímu závěru v tom smyslu, že by každý státní orgán coby součást státu jako právního subjektu tvrdil, že jím shromažďované údaje v podobě záznamů z kamerového systému slouží pro účely Policie České republiky, jež nemá samostatnou právní subjektivitu, která je naopak součástí téže entity jako dotčený státní orgán a jíž je zákonem stanovena povinnost pečovat o veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost.

Pokud je vůle vytvořit kamerový systém k ochraně veřejného pořádku, života a zdraví, majetku a dalších práv a právem chráněných zájmů osob, je nutno vytvořit takový kamerový systém, který by plně odpovídal zákonu o obecní policii a jejž by pouze obecní policie rovněž spravovala a měla k němu přístup. Jestliže tak nepostupoval a vytvořil určitý „hybrid“ mezi „kamerovým systémem obecní policie“ a „běžným kamerovým systémem, který je určen ke střežení majetku, kontrole zaměstnanců a klientů úřadu“, nelze hovořit o tom, že postupoval v souladu se zákonem.

Použitá právní úprava
§ 3 odst. 6 písm. c) zákona o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů
§11 a § 12 zákona o ochraně osobních údajů
§ 35 odst. 2 obecního zřízení
čl. 10 Listiny základních práv a svobod
článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností

Provozování kamerového systému docházelo v budově žalobce a v jeho prostorách i mimo ně. Monitorovány byly jak veřejně přístupné prostory, tak neveřejné prostory a to i vně budovy s tím, že systém pracoval nepřetržitě, záznam byl aktivován pouze při detekci pohybu v zorném poli kamery a záznamy byly ukládány po dobu 5 dnů a poté automaticky vymazány. Záznamy všech osob byly pořizovány bez jejich souhlasu. Žalobce stanovil seznam osob pověřených sledováním záznamu vnitřního kamerového systému na ostrahu budovy a majetku Městského úřadu Sokolov, podle kterého měly ke sledování záznamu kamerového systému oprávnění 2 osoby z městské policie, 6 osob z obsluhy vrátnice a 7 osob z městského úřadu. Zpracovávány byly osobní údaje všech osob pohybujících se v prostorách Městského úřadu Sokolov v rozporu s určeným účelem a nad rozsah nezbytný k naplnění účelu, kterým je ochrana majetku města, zamezení korupce a ochrana osob. Žalobce nesplnil informační povinnost v rozsahu stanoveném § 11 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Podle žalobce byl kamerový systém zřízen za účelem jeho využití pouze Městskou policií Sokolov k ochraně veřejného pořádku, života a zdraví, majetku a dalších práv a právem chráněných zájmů osob.

Žalovaný nezjistil, že by kamerový systém používala pouze městská policie; nadto byl přesvědčen, že je používán ve prospěch samotného městského úřadu. Nebylo prokázáno, že by každá

osoba před vstupem do sledovaných prostor byla přehledně a jasně informována o probíhajícím snímání prostor kamerovým systémem a o svých právech. Samotná povědomost o sledování kamerovým systémem neodpovídá povinnosti informovat podle zákona na ochranu osobních údajů. Žalovaný byl přesvědčen, že doba uchování záznamu je nepřiměřená, neboť s ohledem na účel kamerového systému v podobě ochrany majetku stačily žalobci hodiny, případně následující den ke zjištění poškození.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156

26. 8 Afs 40/2012 – 68 ze dne 31. 10. 2013

Věcné zaměření

právo na soukromí, přípustnost důkazních prostředků
Právní věty
V řízení o správním deliktu je přípustné využít jako důkaz nahrávku telefonního hovoru mezi obchodním manažerem dodavatele a pracovníkem odběratele ke zjištění, zda byly uzavřeny a plněny zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže (ve smyslu § 3 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže). Je však třeba v každém konkrétním případě zohlednit, že dochází ke střetu ústavně chráněných zájmů, a sice zájmu na ochraně soukromí a osobnostních práv účastníků telefonního hovoru a zájmu společnosti na objasnění a potrestání deliktního jednání (k čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Přitom může být významné, zda je takto získaný důkaz základem pro zjištění skutkového stavu, či zda pouze podporuje skutková zjištění vyplývající z jiných důkazů. Rovněž je třeba hodnotit, zda byla nahrávka telefonního hovoru pořízena z iniciativy správního orgánu v rámci trvalejšího monitoringu aktivit soutěžitele a zda nebyla využita k jinému účelu, než ke kterému byla pořízena.

Použitá právní úprava
k čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce se správního deliktu dopustil tím, že se svými odběrateli provozujícími internetové obchody uzavřel a plnil zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže na trhu velkoobchodní distribuce zboží pro outdoorové vybavení. Jako důkaz byla použita nahrávka telefonního hovoru mezi obchodním manažerem dodavatele a pracovníkem odběratele. Ta měla sloužit ke zjištění, zda byly uzavřeny a plněny zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156

27. 1 As 113/2012 – 133 ze dne 25. 2. 2015

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty
Článek 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů musí být vykládán v tom smyslu, že provozování kamerového systému - při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán formou nekonečné smyčky do takového nahrávacího zařízení, jako je pevný disk – umístěného fyzickou osobou na jejím rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž takový systém zabírá též veřejné prostranství, nepředstavuje zpracování údajů pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení."

Monitorování prostřednictvím obrazového záznamu zachycujícího osoby, k jakému docházelo ve věci v původním řízení, ukládaného formou nekonečné smyčky do nahrávacího zařízení, a sice na pevný disk, přitom představuje v souladu s čl. 3 odst. 1 směrnice 95/46 automatizované zpracování osobních údajů.

Při posuzování obdobných případů, kde shromažďování osobních údajů zasahuje do soukromí třetích osob, je nutno brát vždy do úvahy, zda instalace a provozování kamery je prevencí před útoky, které v tomto místě hrozí, případně zda snad dokonce představuje reakci na opakované útoky na majetek či jiné ústavně chráněné hodnoty, či naopak zda osoba instaluje kamerový systém z obavy před protiprávní činností, která je však hypotetická a s ohledem na všechny okolnosti spíše nepravděpodobná či iluzorní.

Použitá právní úprava
§ 44 odst. 2 písm. e), f) a i) zákona o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 2 písm. a) až g) zákona o ochraně osobních údajů
§ 11 zákona o ochraně osobních údajů
§ 3 odst. 3 zákona o ochraně osobních údajů
Článek 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob
čl. 6, 7, 10, 11 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce na dům ve vlastnictví své manželky v Třebíči nainstaloval v říjnu 2007 kamerový systém. Kamera byla napevno zabudovaná, bez možnosti otáčení, a snímala vstup do tohoto domu, veřejnou ulici a vstup do protějšího domu. Bylo to poté, co neznámé osoby několik let opakovaně útočily na žalobce osobně (fyzický útok a následné shození žalobce do řeky Jihlavy v Třebíči, opakované výhrůžné SMS), na majetek (opakované rozbití okna prakem a obdobnými zařízeními v létě 2005, dvakrát v dubnu 2007 atd.) a na členy jeho rodiny (přímé ohrožení zdraví členů rodiny v souvislosti s průstřely okna). Jednou v noci došlo k dalšímu útoku na majetek, totiž k rozbití okna výstřelem z praku. Díky kamerovému systému se podařilo identifikovat dvě podezřelé osoby. Jeden z podezřelých dal následně podnět Policii ČR k prověření provozu kamerového systému žalobce a vyslovil podezření, že jeho provozem dochází k porušování zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Policie věc týkající se provozu kamerového systému postoupila žalovanému Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2014, č. j. 3 As 124/2013 – 34
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 8. 2013, č. j. 5 As 158/2012 – 49

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 8. 2004, č. j. 2 As 6/2004 – 49
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 11. 2011, č. j. 2 As 45/2010 - 68

28. 3 As 118/2015 -34 ze dne 8. 6. 2016

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věty
Osobní údaje získané ze záznamu bezpečnostního kamerového systému může správce zpracovat jen v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny, tedy pro účely trestního či správního řízení, které je v souvislosti s ochranou jeho majetku vedeno vůči subjektu údajů. Zveřejnění těchto údajů na internetové sociální síti bez souhlasu subjektu údajů je nutno považovat za zpracování osobních údajů v rozporu s účelem, k němuž byly shromážděny, tedy za porušení § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Účelem provozování kamerových systémů při ochraně majetku není (ve zkratce řečeno) pořizování záznamů pro jejich budoucí zveřejnění, ale pouze pro eventuální předání k tomu určeným orgánům k dalším úkonům. Vyšetřování a postihování trestné činnosti (do něhož lze zahrnout i páchání přestupků) je přitom plně v kompetenci orgánů státu.

Za této situace není dán žádný prostor pro test proporcionality. Za dané situace totiž k žádnému konfliktu mezi právem na ochranu majetku žalobce a právem na ochranu osobních údajů třetích osob nedochází a testem proporcionality není co poměřovat. Zákon sám totiž stanoví, kudy vedou hranice mezi právem na ochranu majetku na straně jedné a právem na ochranu osobních údajů na straně druhé. Právo na ochranu majetku je přitom dostatečně saturováno právem žalobce na instalaci a používání kamerového systému za zákonem stanovených podmínek a na případné další použití údajů získaných snímáním sledovaného prostoru státními orgány k tomu určenými. Jakékoliv další nakládání s osobními údaji takto shromážděnými bez souhlasu dotčených subjektů nelze ničím odůvodnit.

Při posuzování námitky porušení práva na soukromí pořízením uvedeného záznamu lze dát za pravdu stěžovateli, že monitorování veřejného místa kamerou a následné pořízení trvalého záznamu spadá pod ochranu poskytovanou článkem 10 Listiny a článkem 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva"). Obecně je pro účely hodnocení, zda došlo k nedovolenému zásahu do soukromí ze strany orgánů veřejné moci, nutno zkoumat, zda byla zaznamenána soukromá záležitost či veřejná událost a zda byl získaný materiál určen pro omezené použití či měl být dostupný široké veřejnosti. Běžné použití bezpečnostních kamer samo o sobě, ať na ulici nebo v prostorách jako nákupní centrum nebo policejní stanice, kde slouží legitimnímu a předvídatelnému účelu, není problematické z pohledu článku 8 odst. 1 Úmluvy.

Použitá právní úprava
k § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Shrnutí skutkových okolností
Podle žalovaného žalobce tím, že v souvislosti se zpracováním osobních údajů prostřednictvím záznamu z kamery umístěné v provozovně na adrese Bubenská 1, Praha 7, na svých webových stránkách na sociální síti Facebook zveřejnil dne 22. 11. 2011 (nejméně do 28. 11. 2011) obrazový záznam (fotografii) z kamery zachycující osobu podezřelou z krádeže, porušil povinnost stanovenou v § 5 odst. 1 písm. f) zákona č. 101/2000 Sb., zákona o ochraně osobních údajů a dále tím, že neoznámil svůj záměr zpracovávat osobní údaje prostřednictvím kamerového systému před zahájením

zpracování v říjnu 2011, porušil povinnost stanovenou v § 16 zákona č. tohoto zákona.

Na svých webových stánkách na sociální síti Facebook zveřejnil obrazový záznam z kamery (fotografii), zachycující osobu podezřelou z krádeže. Nezpochybnil závěr žalovaného o tom, že jednal v rozporu se zákonem na ochranu osobních údajů, pokud neoznámil svůj záměr zpracovávat osobní údaje prostřednictvím kamerového systému (jedné kamery) před zahájením zpracování v říjnu 2011. Žalobce mohl v daném případě zpracovávat osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů na základě výjimky podle § 5 odst. 2 písm. e) zákona na ochranu osobních údajů, neboť je to podle něj nezbytné pro ochranu jeho práv (ochrana majetku) a nejedná se s ohledem na záběr kamery o nepřiměřený zásah do soukromí sledovaných osob. Současně však možnost provozovat kamerové systémy bez souhlasu subjektu údajů omezil pouze na situace, kdy je bezpodmínečně zabezpečeno, že osobní údaje z tohoto kamerového systému nebudou nijak zveřejněny ani jiným způsobem šířeny.

Žalovaný nespatřoval pochybení žalobce v tom, že zpracovával údaje bez souhlasu subjektu údajů, nýbrž v tom, že zveřejnil fotografii (záznam z kamerového systému) na veřejné internetové sociální síti. Žalovaný je přesvědčen, že zveřejnění této fotografie již nebylo učiněno v souladu s účelem, k němuž byly tyto údaje shromážděny, tj. k ochraně majetku. Žalovaný sice nevyloučil, že v případě odcizení majetku nebo způsobení jiné škody může kamerový systém, resp. záznam z něj napomoci zajištění pachatele, ale má za to, že zveřejnit záznamy může pouze orgán policie. Správní orgány neuvedly, z jakého důvodu považují zpracování údajů ve formě zveřejnění fotografie na sociální síti Facebook za rozporné s účelem, pro který jsou údaje shromažďovány, tedy s ochranou majetku správce údajů, tj. žalobce. Z napadených rozhodnutí tak nevyplývá, z jakého důvodu mělo být zveřejnění fotografie, které vedlo k dopadení pachatele krádeže elektrokola a dle soudu úzce souviselo s ochranou majetku, v rozporu s účelem provozování kamerového systému.

Stěžovatel má za to, že zveřejněním fotografie konkrétní rozpoznatelné osoby pořízené ze záznamu bezpečnostní kamery na sociální síti Facebook došlo ze strany žalobce k neoprávněnému nakládání s osobními údaji této osoby v rozporu s účelem, k němuž byly shromážděny.

V projednávané věci není sporu o tom, že žalobce instaloval ve své provozovně (aniž by svůj úmysl ve smyslu § 16 zákona předem ohlásil Úřadu) kamerový systém, jehož účelem bylo zvýšení ochrany majetku a shromažďování údajů o případné trestné činnosti. Mezi účastníky rovněž není sporné, že záznam z bezpečnostní kamery v daném případě obsahoval osobní údaje ve smyslu § 4 písm. a) tohoto zákona.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2425/09

29. <u>2 As 48/2013 – 110 ze dne 29. 7. 2016</u>

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věty
Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že pan L., jakožto subjekt údajů byl stěžovatelem při jednání nahráván na videokameru proti své vůli.

Je nutné vzít v potaz okolnost, že stěžovatel v minulosti opakovaně utrpěl újmu na svých majetkových právech v důsledku nárůstu nákladů na právní zastoupení v civilních sporech o vyslovení neplatnosti uzavřených smluv a dále v trestních řízeních, v nichž jako podezřelí či obvinění figurovali jeho zaměstnanci. V návaznosti na to čelil stěžovatel také vzrůstajícímu počtu případů, kdy s ním

zaměstnanci rozvazovali pracovní poměr. V tomto kontextu dále uváděl, že jeho zaměstnanci bývali ze strany (neoprávněných) odběratelů elektrické energie vystaveni verbálním či fyzickým útokům a obviňováni z nekorektního jednání, čímž docházelo k zásahům do jejich práva na čest a důstojnost. Takové okolnosti mohou mít dopad na posouzení případu. Je nicméně třeba zdůraznit, že ne všechny ataky, jimž jsou zaměstnanci stěžovatele vystaveni, dosahují takového stupně intenzity, aby v nich bylo možné spatřovat hrozbu či dotčení některého ústavně zaručeného práva (konkrétně práva na osobní čest a lidskou důstojnost ve smyslu čl. 10 Listiny). Slovní útoky za emočně vypjatých situací jsou typické pro řadu povolání a osoby, které je vykonávají, již jen s ohledem na fakt, že se k výkonu této práce dobrovolně zavázaly pracovní smlouvou, je musí snášet s nezbytnou mírou profesionálního nadhledu a odstupu. Pouhá verbálně konfliktní interakce mezi stěžovatelovými zaměstnanci a (neoprávněnými) odběrateli elektřiny, pokud nedosahuje určité zákonodárcem předvídané míry společenské nebezpečnosti či škodlivosti (jež by odpovídala správnímu či soudnímu deliktu), bez dalšího nepředstavuje typovou situaci předvídanou ustanovením § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů.

Jinak tomu je, pochopitelně, v případě útoků fyzických. Není pochyb o tom, že zákonodárce přikládá právu na ochranu nedotknutelnosti osoby a jejího zdraví vyšší důležitost, než právu původce takového útoku na ochranu jeho soukromí; v případě kolize těchto dvou práv by muselo právo posledně zmiňované ustoupit.

Pokud jde konečně o stěžovatelem opakovaně uplatněnou námitku, že (neoprávnění) odběratelé podávají na jeho zaměstnance bezdůvodná a šikanózní trestní oznámení, která stěžovatel vnímá jako zásah do práva na čest a dobrou pověst svých zaměstnanců, potažmo zásah do dobré pověsti samotného stěžovatele, lze uvést, že i jen samotné trestní stíhání představuje vážný zásah do osobní svobody jednotlivce, vyvolávající i další důsledky pro jeho osobní život a životní osud, a proto musí být pro takový zásah dostatečně silné, legitimní ospravedlnění. Samotné podání trestního oznámení však není jevem, před nímž je možné jedince preventivně chránit za použití prostředků sloužících ke zpracování osobních údajů, bez souhlasu subjektu údajů. Jednalo by se o široký výklad, že již trestní oznámení a fáze prověřování trestného činu (tj. fáze před zahájením trestního stíhání) je bez dalšího schopna prověřovaným osobám způsobit újmu na jejich právech.

Hrozba dotčení nebo porušení práv a právem chráněných zájmů stěžovatele nebyla pouze hypotetická. Naznačuje to opakovaná negativní zkušenost stěžovatele s jinými subjekty údajů, kteří v minulosti zpochybňovali průběh jednání a kteří skutečně na zaměstnance stěžovatele trestní oznámení (pro podezření ze spáchání trestných činů vydírání, útisku či přijímání úplatku) podávali. Neméně důležitou roli mohlo hrát i chování samotného subjektu údajů (pana L.) v době předcházející ústnímu jednání (zejména telefonická komunikace před jednáním o uzavření dohody), které indikovalo, že plánované ústní jednání nebude probíhat bez potíží. Nutno je zvážit i záznamy předchozích telefonických hovorů na návrh stěžovatele.

Pořízení záznamu o jednání nemůže sice zabránit podání šikanózního trestního oznámení, stejně tak může však právě vědomost o existenci takového záznamu podávání takových oznámení omezit, přičemž pořízený záznam má i významný důkazní potenciál v případných soukromoprávních sporech, případně v rámci trestního řízení.

Kamerový záznam není sám o sobě schopen zcela eliminovat hrozby, že mezi zaměstnanci stěžovatele a subjektem údajů dojde k verbálnímu nebo fyzickému konfliktu, případně k jinému druhu nekorektního jednání (například psychickému nátlaku, provokaci, nonverbální urážce gestem), avšak nesporné je, že některé potenciální agresory může přítomnost nahrávající kamery od takového jednání odradit. V některých případech by stejného účelu bylo možné dosáhnout pomocí zvukového záznamu, avšak v situacích, kdy dochází k cílené provokaci nonverbálními gesty (například zdviženým prostředníčkem), je vypovídací schopnost zvukového záznamu do značné míry limitující.
Podstatný je fakt, že videozáznam v tomto směru neprospívá jen jedné ze stran, ale potenciálně oběma stranám. Jak zaměstnanci stěžovatele, tak subjekt údajů se mohou ocitnout v pozici agresora

(provokatéra) i v pozici oběti agrese (provokovaného); oběma tak může videozáznam posloužit jako důkazní prostředek proti druhé straně. Totéž platí pro případy zpochybnění průběhu uzavírání dohody o uznání dluhu některou ze smluvních stran, byť se nesmí jednat o důkaz nezákonně pořízený, tj. opatřený bez vědomí a souhlasu nahrávané osoby. V daném konkrétním případě je třeba zohlednit dlouhodobou negativní zkušenost stěžovatele, který byl v minulosti opakovaně a ve velkém množství vystavován podávání trestních oznámení na své zaměstnance (pro podezření ze spáchání trestných činů útisku či vydírání). Dostatečně však mohou posloužit i jiné důkazní prostředky, například svědecké nebo účastnické výpovědi či zvukové záznamy (včetně uskutečněných telefonických hovorů). V tomto případě byla zpochybňována věrohodnost a objektivnost jiných důkazních prostředků (telefonické hovory, svědecká výpověď zaměstnanců). Pořizování audiovizuálního záznamu tak v konkrétním případě může být nejvhodnějším prostředkem, jakým lze prokázat skutečný průběh jednání stěžovatelových zaměstnanců se subjekty údajů. Jako alternativu pořízení videozáznamu nelze navrhovat přibrání dalšího zaměstnance za současného sepsání protokolu o průběhu jednání. Přítomnost dalšího pracovníka mohla přispět k přesvědčivosti svědeckých výpovědí o průběhu jednání (včetně případných verbálních či fyzických útoků na zaměstnance), pokud by subjekt údajů například odmítl protokol podepsat. Problematické by bylo i spuštění videokamery až v konfliktní situaci. Nelze spoléhat na dostatečnou duchapřítomnost zaměstnanců stěžovatele, že kameru spustí přesně v ten okamžik, který nutnost nahrávání vyvolal, ale i proto, že mohou následně vznikat nejasnosti a diskuze o tom, zda spuštění kamery bylo adekvátní významu a síle prvotního impulzu. Za této situace se tedy nutně nabízí otázka, jaké důkazní prostředky by bylo možno akceptovat jako dostatečně objektivní, průkazné, věrohodné a nezpochybnitelné. Jinými slovy, veškeré zvažované alternativy by stěžovateli fakticky znemožňovaly formovat účinnou procesní obranu v případně vyvstalých řízeních a konsekventně jej krátí na jeho právu na spravedlivý proces (čl. 36 Listiny).

Je klíčové, že subjekt údajů na videonahrávce nepronášel informace, které by bylo možné považovat za osobní; šlo pouze o údaje, které měly význam z hlediska uzavření dohody o uznání dluhu a vystupoval zde jakožto statutární zástupce právnické osoby, o jejíž závazky vůči stěžovateli šlo. Bylo by absurdní a krajně formalistické, kdyby pro případ, kdy by subjekt údajů žádné osobní informace v průběhu jednání neuvedl, měl v naznačeném konfliktu chráněných zájmů převážit zájem subjektu údajů na soukromí nad zájmem stěžovatele na svobodném výkonu své hospodářské činnosti a potažmo právu na spravedlivý proces. Je rovněž nutné vzít v potaz, že záznam z jednání o uzavření dohody o uznání dluhu není pořizován pro účely veřejné medializace případu či dehonestování subjektu údajů mezi širokou nebo i jen užší veřejností; není pochyb o tom, že primárním účelem a smyslem jeho pořízení bylo získání důkazu o tom, že jednání o uzavření dohody probíhalo korektně a v souladu se zákonem, což mohlo mít významnou relevanci minimálně v případném sankčním řízení se zaměstnanci stěžovatele.

Čistě pro účely plnění smlouvy či pro jednání o jejím uzavření není třeba pořizovat audiovizuální záznam, neboť k identifikaci stran smlouvy a průběhu jednání o jejím uzavření postačují prostředky, které jsou k osobním projevům a soukromí subjektu údajů šetrnější (například zmiňovaný protokol z jednání, podepsaný všemi přítomnými osobami).

Použitá právní úprava
§ 45 odst. 1 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
§ 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
čl. 10 Listiny základních práv a svobod; čl. 7 písm. f) Směrnice č. 95/46/ES

Shrnutí skutkových okolností
Správního deliktu se měl žalobce dopustit tím, že zpracovával osobní údaje pana P. L. prostřednictvím obrazového a zvukového záznamu z videokamery, pořízeného při jednání dne 8. 7. 2008 v kanceláři žalobce, a to přestože subjekt údajů s tímto zpracováním nesouhlasil. Žalobce v prostorách žalobce na adrese Olomouc pořizoval obrazově-zvukový záznam z průběhu jednání, a to videokamerou umístěnou na stole vzdáleném přibližně dva metry od židle pana L. Ta snímala jeho osobu, čímž docházelo ke zpracovávání osobních údajů. Mezi účastníky řízení je sporné, zda s tímto zpracováním

osobních údajů vyslovil pan L. souhlas, a pokud ne, zda toto zpracování spadalo pod některou ze zákonných výjimek, při jejichž naplnění není souhlasu subjektu údajů třeba.

Situace ohledně souhlasu byla nepřehledná. Z obsahu kamerového záznamu lze dovodit, že s jeho pořizováním bylo započato ještě předtím, než subjekt údajů vstoupil do místnosti; následně subjekt údajů s pořizováním kamerového záznamu udělil souhlas, poté svůj souhlas odvolal a následně opět udělil, když jej zaměstnanci žalobce informovali, že pořizování záznamu je třeba pro sepisování smlouvy. Poté subjekt údajů zatelefonoval svému právníkovi a na základě tohoto telefonátu svůj souhlas s pořizováním kamerového záznamu odvolal. S pořizováním záznamu v tu chvíli měl žalobce skončit. Subjekt údajů souhlas s nahráváním opětovně neudělil a svůj nesouhlas s nahráváním vyslovil ještě několikrát. Srozumitelná nabídka, že videokamera bude vypnuta a jednání bude ukončeno, přičemž bude pokračovat korespondenční formou, na záznamu nezazněla; subjekt údajů naopak na záznamu uvádí, že dostavení se k ústnímu jednání a následná dohoda jsou podmínkami kladenými žalobcem pro obnovení dodávek elektřiny. Žalobce neprokázal, že by na dveřích byla připevněna cedulka s upozorněním, že prostor je monitorován.

Žalobce usiloval o ochranu své dobré pověsti a majetku a dále o ochranu osobnostních práv svých zaměstnanců, a to jednak ve vztahu k hrozícímu slovnímu a fyzickému napadání ze strany subjektu údajů, jednak ve vztahu k možnému podání trestního oznámení subjektem údajů či jinému zpochybnění postupu zaměstnanců při jednání. Na základě předchozích telefonických hovorů s klientem se domníval, že by jeho zaměstnanci mohli být při ústním jednání vystaveni nevybíravé mluvě či nadávkám. Hodnocení subjektu údajů jako agresivní osoby opíral žalobce o výpověď svědka M., učiněnou ve správním řízení.

Podle videozáznamu bezprostředně poté, co pan L. vstoupil do kanceláře stěžovatele a zjistil, že je zaměstnanci nahráván na videokameru, pronesl (spíše neadresně) větu: „Tady si mě natočte pořádně!“ (cca 0:45 minuta první části záznamu), nicméně vzápětí vyzval zaměstnance stěžovatele, pana M., k vypnutí kamery (cca 0:47 minuta první části záznamu). Poté, co byl pan L. poučen o tom, že kamerový záznam je pořizován za účelem sepsání obchodní smlouvy, konstatoval: „Tak si to dobře nahrejte, ale dělejte, já nemám čas (…)“ (cca 0:53 minuta první části záznamu). V dalším průběhu jednání zaznělo ze strany pana L. mj.: „Natočte si to, dejte si to pak právníkům, komu chcete (…)“ (cca 1:19 minuta první části záznamu). Pan L. nicméně tento (očividně v emocích projevený) souhlas s nahráváním později přehodnotil poté, co telefonicky hovořil s právníkem (viz cca 5:20 až 8:30 minuta první části záznamu). V rámci tohoto rozhovoru zaznělo mj.: „(…) oni tady mávají nějakýma papírama, že prý si to nahrávat můžou, já prostě si to nepřeju, aby si to nahrávali (…)“ (cca 6:00 minuta první části záznamu) a po skončení této konverzace pan L. vyjádřil směrem k zaměstnancům stěžovatele jasný nesouhlas s tím, aby bylo jednání nahráváno, a vyzval je buď k vypnutí videokamery, nebo k vydání písemného potvrzení o pořizování záznamu, a to pod pohrůžkou podání trestního oznámení na oba zaměstnance a způsobení škody na videokameře (cca 7:21 minuta první části záznamu). Paralelně s telefonickým hovorem pana L. s jeho právníkem probíhal rozhovor pana M. s jeho nadřízeným panem P. V cca desáté minutě první části záznamu hovořil pan L. telefonicky přímo s panem P., kterému mj. řekl, že „(…) pokud hoši tu kameru nevypnou, já to chci písemně, jinak já vám s tím šlahnu tady o zeď a budete z toho stejně dělat protokol a půjde to na policii (…)“ a dále že „(…) zákon na ochranu osobnosti jasně říká, že bez mýho souhlasu se nic natáčet nebude (…)“ (cca 10:10 minuta první části záznamu). Shrnuto, pan L. trval na tom, že nesouhlasí s nahráváním ústního jednání, a pokud k tomuto nahrávání přesto dochází proti jeho vůli, chce o tom písemné potvrzení, které bude použito jako důkaz na podporu trestního oznámení, jež na oba zaměstnance zamýšlí podat. V rozporu s výše shrnutým počátečním průběhem jednání, při němž pan L. osciloval mezi udělením souhlasu s nahráváním na videokameru a s odepřením tohoto souhlasu, do telefonu panu P. uvedl, že „(…) s těma hochama nebyla řeč, oni si prostě pustili kameru, jen co jsem přišel do dveří, já jsem řek‘, že si to nepřeju a oni to stejně udělali, takže teď dostanu od nich zápis, že proti mé vůli si natáčeli prostě tohleto jednání, ano, s tímto já odsud odejdu, jinak tady udělám takovej bordel, že sem přijedou policajti a budeme to stejně celý řešit“ (cca 11:30 až 11:47 minuta první části záznamu); trval tedy nesporně na tom, že se jednání nahrávat nebude. V cca 14:40 minutě první části záznamu dal pan P. telefonický pokyn k vypnutí

kamery, avšak pan L. se kromě ukončení nahrávání domáhal i vydání písemného potvrzení, že již byl navzdory svému nesouhlasu natáčen; když se tohoto potvrzení nedomohl, zavolal policii. Zhruba ve 23:30 minutě první části záznamu byla kamera otočena objektivem ke zdi, avšak zvuk z jednání byl nadále nahráván; o několik minut později byla kamera na žádost pana L. vypnuta zcela. Po příchodu policie bylo nahrávání zvuku obnoveno i přes jasně vyjádřený nesouhlas pana L.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004
nález Ústavního soudu ze dne 6. 6. 2006, sp. zn. IV. ÚS 335/05
nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2006, č. j. IV. ÚS 428/05
nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/04

30. 10 As 245/2016 – 41 ze dne 20. 12. 2017

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věty
Je třeba spravedlivě zhodnotit každou konkrétní situaci, která se týká zpracování osobních údajů, a to tak, aby byla zachována spravedlivá rovnováha mezi jednotlivými základními právy. Zpracování osobních údajů prováděné stěžovatelkou je tak třeba hodnotit dle zásady proporcionality.

Kamerové systémy nejsou zárukou zamezení vzniku nežádoucí události. Mají však významný vliv například na možnost následné uplatnění práv poškozeným a zabráněním opakování takové činnosti v budoucnu, jakož i představují odstrašující prvek, aby vůbec k protiprávnímu jednání nedocházelo. Kamerový záznam by mohl přispět například k jednoznačnému prokázání, že řidič za jízdy telefonoval. Stejně tak nelze vyloučit, že by systém mohl působit i preventivně, aby k takovým jevům nedocházelo (to nicméně nevylučuje naopak jiné možné negativní důsledky).

K instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován.

Při posuzování obdobných případů, kde shromažďování osobních údajů zasahuje do soukromí třetích osob, musí být vždy vzato do úvahy, zda instalace a provozování kamery je prevencí před útoky, které v tomto místě hrozí, případně zda snad dokonce představuje reakci na opakované útoky na majetek či jiné ústavně chráněné hodnoty, či naopak zda osoba instaluje kamerový systém z obavy před protiprávní činností, která je však hypotetická a s ohledem na všechny okolnosti spíše nepravděpodobná či iluzorní.

Obecné proklamace týkající se toho, že záznam z kamery je objektivním důkazem, zatímco svědectví cestujících je z povahy věci zkreslené, není dostačující. K prokázání reálného ohrožení právem chráněných hodnot by muselo být zřejmé, že by se svědectví pasažérů nebo vnější kamery ukázaly jako neúčinné, nikoliv pouze jako méně účinné.

Z povahy autobusové dopravy vyplývá, že ke stěžovatelkou popisovaným situacím z povahy věci s vysokou mírou pravděpodobnosti docházet může. Tak tomu může být u některých vysoce nebezpečných provozů, tedy situací, na které pamatuje § 316 odst. 2 zákoníku práce hovořící o zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. Lze souhlasit s tím, že při chybách v řízení autobusu může docházet k ohrožení většího množství osob i majetku. Tato okolnost však sama o sobě nepředstavuje zvláštní povahu činnosti zaměstnavatele. Zvláštní povaha činnosti by musela být přiznána jakékoliv

automobilové přepravě, neboť jakýkoliv řidič může porušením povinností účastníka silničního provozu způsobit jak škodu na zdraví, tak i na majetku i třetích osob, a to značného rozsahu. Je pravdou, že u řidiče autobusu je hrozba vzniku větších škod více bezprostřední. Zachytitelné by kamerovým systémem bylo pouze pochybení uvnitř autobusu (neoprávněné používání mobilního telefonu při řízení). Bez doložení, že si na takové jednání například opakovaně stěžují cestující, nebo jsou řidiči opakovaně pokutování, nelze bez dalšího vycházet z toho, že by se jednalo o jev, který by bylo možné zejména u profesionálních řidičů automaticky předpokládat a spatřovat v něm tak bez dalšího zvýšené riziko. Za takto automaticky předpokládané riziko považovat ani krádeže peněz, se kterými manipuluje stevard. Pouze z povahy autobusové přepravy nelze předpokládat imanentně zvýšené riziko, pro které by bylo nezbytné monitorovat po celou dobu jízdy vnitřek autobusu.

Opatření v podobě kontrolora by představovalo obdobně odstrašující opatření proti protiprávní činnosti, jako v případě kamerového záznamu. Namátkové kontroly by nebyly nepřiměřeně nákladné a neefektivní. Nepřetržitý obrazový záznam prováděný kamerovým systémem lze považovat za zpravidla výraznější zásah do soukromí než v případě kontrolorů. Dochází-li ke sledování určité osoby bez jakéhokoliv záznamu, osobní údaje se uchovávají z povahy věci pouze v omezeném rozsahu, daném pamětí sledujících osob. Pokud je však záznam uchováván na paměťovém médiu, je možné jej opakovaně přehrávat, nebo se zaměřovat i zpětně na různé detaily. Navíc již samotné povědomí o existenci permanentního dozoru kamery pořizující záznam, navíc přímo zaměřené na určité dvě osoby, bude vnímáno většinou osob jako více nepříjemné, než přítomnost jiných osob, jejichž pozornost nemůže být takto dlouhodobě a soustavně koncentrována. Existence kamerového systému v navrhované podobě by mohla negativně ovlivnit pozornost řidičů.

Použitá právní úprava
§ 17 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
§ 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
§ 316 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce
směrnice 95/46/ES o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů
čl. 7 odst. 1 Listiny, čl. 10 Listiny, čl. 6 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny

Shrnutí skutkových okolností
Společnost provozující autobusovou dopravu zamýšlela v přední části jejích autobusů umístit kameru, která by snímala pouze obrazový záznam zabírající řidiče a stevarda. Takto pořízené záznamy by byly uchovávány po dobu 5 až 9 dní. Účelem měla být ochrana majetku společnosti, jejích zaměstnanců a přepravovaných osob, včetně ochrany jejich zdraví. K použití záznamů mělo dojít při řešení dopravních nehod nebo stížností cestujících. Nezbytnost pořizování kamerového záznamu spočívala podle společnosti v tom, že pouze takto bude možné identifikovat jednoznačně viníka v případě krádeže peněz, zboží, či jiného majetku. K manipulaci s penězi dochází, když stevard prodává občerstvení nebo řidič vybírá jízdné. Dále měl umožnit prokázat řidičům jednání, které přímo ohrožuje bezpečnost cestujících a dopravního provozu – telefonování a posílání SMS za jízdy a další nespecifikované činnosti. Kamera měla sloužit jako prevence před potenciálním útokem a chránit proto zdraví, majetek a život personálu i cestujících, aniž by upřesnila, o jaké konkrétní účely jde. V tom společnost spatřovala naplnění výjimky pro zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektu údajů podle § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů.

Ostatní
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2015, č. j. 1 As 113/2012 – 133,
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2016, č. j. 2 As 48/2013 – 11
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 1/2011 – 156

31. 6A 42/2013 – 48 ze dne 5. 5. 2017

Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věta
V případě využívaní dat z technologie v plném rozsahu se jednalo o shromažďování osobních údajů, neboť informace zaznamenané z traserů bylo možné přiřadit k doručovatelům, kterých se nahrané údaje týkaly. Osobní údaje byly zpracovávány dlouhodobě a z vyjádření žalobce není zřejmé, z jakých důvodů bylo třeba statistická data získávat denně. Osobní údaje žalobce prostřednictvím Technologie zpracovával systematicky (§ 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů) po dobu jednoho roku.

Je třeba rozlišovat získávání informací zaměstnavatelem o výkonu práce zaměstnanci a shromažďování osobních údajů zaměstnanců. Kontrola výkonu práce prováděná zaměstnavatelem je oprávněná tehdy, jestliže nenarušuje soukromí zaměstnance na pracovišti s výjimkou závažných důvodů spočívajících ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. V daném případě žalobce údaje shromažďoval systematicky po dobu jednoho roku a povahu jeho činnosti nelze dle názoru soudu považovat za tak zvláštní, že by mohla odůvodňovat narušení soukromí doručovatelů na pracovišti, to je při pochůzce na trase v doručovacím okrsku. Jak bude zmíněno ještě v následující části rozsudku, využití předmětné technologie nemohlo zabránit případnému nedoručení zásilek adresátům, ani nemohlo takové nesprávné jednání zachytit. Samotná povinnost plnit podmínky licence a zákona nečiní z činnosti žalobce takovou činnost, která by odůvodňovala nerespektování soukromí zaměstnanců na pracovišti.

Je třeba vzít v úvahu, že poštovní tajemství ve smyslu § 16 poštovního zákona má podstatně širší rozsah než listovní tajemství dle čl. 13 Listiny základních práv a svobod. Lze tedy dospět k závěru, že žalobcova povinnost zajistit kvalitu jím poskytovaných poštovních služeb vyplývala výhradně z poštovního zákona. Získat údaje potřebné pro zajištění zákonem požadované kvality služeb žalobce mohl i jiným způsobem, který by neznamenal zpracovávání osobních údajů zaměstnanců.

Ačkoliv žalobci svědčí právo kontrolovat dodržování pracovně právních povinností zaměstnanců (viz § 316 odst. 2 zákoníku práce), musí tak učinit v mezích právním řádem stanovených možností. Zpracovávání osobních údajů zaměstnanců žalobce Technologií však nebylo přiměřeným způsobem zvolené kontroly či získávání statistických dat. S ohledem na výše uvedené nelze učinit závěr, že by Technologií zpracovávané údaje zaměstnanců žalobce spadaly pod výjimku § 5 odst. 2 písm. a) a písm. e) zákona o ochraně osobních údajů, neboť zpracování osobních údajů v takovém rozsahu nebylo nezbytné pro dodržení právní povinnosti žalobce a vzhledem k rozsahu získaných údajů se tak dělo v rozporu s právem doručovatelů na ochranu jejich soukromí na pracovišti.

Použitá právní úprava
§ 316 odst. 2 zákoníku práce
§ 5 odst. 2 písm. a) a písm. e) zákona o ochraně osobních údajů
čl. 13 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností
Technologie se týkala všech zaměstnanců žalobce v pozici listovní doručovatel v 7777 listovních doručovacích okrscích. Technologie zpracovávala následující informace: délka trasy, čas strávený na trase, vyhodnocení, zda se doručovatel pohyboval pouze ve svém okrsku, evidence a zobrazení sledovaných událostí označených doručovatelem v průběhu pochůzky, procentuální vyjádření obslužnosti doručovacího okrsku (poměr navštívených doručovacích míst vůči celkovému počtu doručovacích míst), doručovací místa s největším počtem návštěv, kompletní rozpis navštívených/nenavštívených doručovacích míst. Reporty bylo možné zobrazovat v časovém měřítku (den, týden, měsíc, rok, období od – do) s tím, že při agregačních operacích byly použity průměrné

hodnoty. Z technické dokumentace (verze 04) a z administrativně provozní dokumentace (verze 01) vyplývalo, že doručovatel obchůzku začínal s nabitým a zapnutým trackerem – Technologií a po dobu obchůzky tracker nevypínal (resp. mohl jej vypnout jen za určitých okolností – např. přestávky na oběd apod.). Tracker zaznamenával v pravidelných intervalech souřadnice doručovatele. V případě Technologie šlo o off-line zařízení, nikoli o zařízení on-line. Po návratu doručovatel data z trackeru – Technologie připojil k počítači, kde byla pomocí dodané aplikace načtena trasa a spolu s dalšími informacemi ji přenesl na server (UC2); z lokálního disku data byla odeslána na centrální aplikační server. Serverová servisní aplikace každou obchůzku vyhodnotila vůči hranici okrsku (kolik času/trasy strávil doručovatel v okrsku a kolik mimo) a vůči dodacím místům daného okrsku (která dodací místa doručovatel navštívil a která ne). Přístupy do systému přiděloval správce aplikace na základě schválené žádosti nadřízeným zaměstnancem žadatele a gestorem aplikace. Z kontrolního protokolu vyplývá, že se jednalo v té době o 109 přístupů. Údaje ze systému byly zpracovávány po dobu jednoho roku. Systém sám o sobě neobsahoval jméno a příjmení doručovatele. Spojení s konkrétní osobou doručovatele bylo možné porovnáním s rozpisem na příslušné poště. Z žádného dokladu a ani z vyjádření žalobce nevyplývá, že by jeho zaměstnanci, kteří používali Technologii, dali ke shromažďování osobních údajů tímto způsobem souhlas. Žalobce nepovažoval zpracování údajů získaných pomocí Technologie za shromažďování osobních údajů, neměl proto ani důvod si takový souhlas opatřovat. Cílem Technologie bylo zaznamenání zpracovaných GPS souřadnic za účelem získání statistických dat o doručovacích okrscích a obslužnosti adresných bodů, jímž mělo být docíleno zrychlení a zkvalitnění služeb poskytovaných v rámci plnění zákonné povinnosti žalobce, tedy zejména zabezpečení a řádné doručení svěřených zásilek a jiných hodnot příjemci.

Ostatní
Kasační stížnost nepodána.
Odkazovaná prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 2. 2015, sp. zn. 1 As 113/2012

32. 7 As 57/2010 – 82
Věcné zaměření

Povaha audiovizuální záznamu

Právní věty
Promítnutí audiovizuálního záznamu je specifickým případem ohledání ve smyslu § 54 správního řádu. Při provádění takového důkazu mimo ústní jednání tedy musí být vyhotoven protokol dle § 18 správního řádu

Použitá právní úprava
§ 54 správního řádu

33. 8A 182/2010 – 69 ze dne 2. 9. 2014
Věcné zaměření

přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí, ochrana zdraví a bezpečnosti zaměstnanců

Právní věta
Zaměstnanci mají i na pracovišti právo na jistou míru soukromí, byť je z povahy zaměstnaneckého vztahu nižší než např. ve vlastních obytných prostorách, neboť soukromý a pracovní život nelze zcela oddělit; určitou soukromou sféru člověk nosí neustále s sebou a zásah do ní je v případě zaměstnance monitorovaného kamerovým systémem významný v tom, že je sledován každý den neustále po celou pracovní dobu či její převážnou část.

Ochranu soukromí zaměstnanců na pracovišti ostatně výslovně zakotvuje i ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce, jež umožňuje zásah do něj v podobě otevřeného či skrytého sledování jen na základě závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele. Nelze dovodit striktní zákaz jakéhokoli sledování zaměstnanců na pracovišti, neboť citované ustanovení je naopak za splnění uvedených podmínek připouští.

Ustanovení zákoníku práce je třeba vykládat souladně ustanovením § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů, z čehož vyplývá, že kromě závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele musí zájem na ochraně práv či oprávněných zájmů zaměstnavatele převyšovat zájem na ochraně soukromého a osobního života zaměstnanců.

K instalaci kamerových systémů, s ohledem na jejich povahu a zásah do osobní integrity osob, je možné přistoupit až tehdy, pokud už veškeré méně invazivní prostředky selhaly anebo by nebyly schopny naplnit vytyčený účel, který je sledován. Je zcela nepochybné, že kamerový systém ve srovnání s jinými prostředky (např. personálními, mechanickými), které mohou dosáhnout naplnění účelů žadatelem sledovanými, zasahuje základní lidská práva, a to právo na soukromí a na soukromý rodinný život, a tudíž i do lidské důstojnosti, z které tato práva vyplývají.Kvalita a interval pořízení jednotlivých snímků umožnilo podrobné sledování činnosti zaměstnanců, a to po převážnou část pracovní doby. Tím došlo k významnému zásahu do jejich soukromí. Zvolený způsob je k dosažení deklarované účely spočívající v kontrole otevírací doby, monitorování pracovní doby a rozložení pracovní zátěže způsobilý, neboť umožňuje zjistit, kdy a který zaměstnanec se v prodejně nachází. Bylo možné zvolit mírnější prostředky, např. čipové karty nebo kameru snímající výhradně prostor vstupu do prodejny. Nebylo třeba sledovat přímo zaměstnance u prodejního pultu; výkon zaměstnanců pak lze měřit i podle dosažených výsledků.

Za účel kamerového systému označil v žalobě výhradně ochranu majetku, konkrétně herních konzolí umístěných po obvodu prodejen a obzvlášť ochranu před neoprávněným poskytováním slev zaměstnanci, a rovněž v replice tento účel označil za primární. Kamerový systém tedy nemohl sloužit k účinné ochraně proti krádežím herních konzolí, neboť nemonitoroval místa, kde jsou podle tvrzení žalobce umístěny, ve sledovaném prostoru prodejního pultu jakékoli případné krádeži naopak předcházela přítomnost prodavače. Vzhledem k velikosti těchto přístrojů by byla dostatečným prostředkem ochrany kamera snímající prostor východu z prodejny. Nezbytnost sledování prodejního pultu bylo zdůvodněno častým neoprávněným poskytováním slev neexistujícím zákazníkům ze strany zaměstnanců. Takovému zneužívání mohl žalobce zabránit patřičnou úpravou svého slevového programu; i kdyby však byla taková úprava z hospodářského hlediska příliš tíživá, mohl žalobce nastavit kamery tak, aby snímaly prostor před prodejním pultem, avšak nikoli prostor za ním, v němž se po většinu pracovní doby zdržují zaměstnanci; takovým způsobem by žalobce mohl ověřit přítomnost zákazníka u pultu a zároveň by bylo chráněno soukromí zaměstnanců. Zaměstnavatel mohl užít z hlediska ochrany soukromí zaměstnanců mírnějších prostředků, tudíž zpracovával osobní údaje v rozporu s § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů.

Podle § 11 odst. 1 zákona správce je ve vztahu k nahodilým kolemjdoucím (např. zákazníkům) postačující označit poskytnutí základní informace o tom, že v daném místě dochází k monitorování kamerovým systémem se záznamem, kdo je správcem systému, popřípadě kde lze získat informace o probíhajícím zpracování osobních údajů. V případě předem známého okruhu osob (typicky zaměstnanců) je třeba trvat na úplném poskytnutí informací.

Pokud kamerový záznam pořízený soukromou osobou, který zasahuje do sféry osobnostních práv zaznamenané osoby nebyl pořízen s jejím souhlasem či v souladu se zákonnými výjimkami, není jeho použitelnost pro potřeby dokazování ve správním řízení zcela vyloučena. V těchto případech je vždy nutno poměřit legitimitu cíle, kterého mělo být pořízením záznamu dosaženo, na straně jedné a přiměřenost užitého postupu na straně druhé. Je tak vždy nutno uvážit, zda v konkrétním případě může nad ochranou osobnostních práv dotčeného subjektu převážit zájem společnosti na objasnění a potrestání deliktních jednání a především pak ochrana ústavně zaručených práv pořizovatele takového

záznamu. Je-li kamerový systém, z něhož pochází posuzovaný záznam, provozován bez oznámení Úřadu pro ochranu osobních údajů (§ 16 zákona o ochraně osobních údajů), nejde jen z tohoto důvodu o důkaz nezákonný. Porušení této povinnosti má ve vztahu k dokazování pouze ten následek, že, má-li být takto pořízený záznam použit jako důkaz ve správním či soudním řízení, neplatí presumpce provozování tohoto systému v souladu se zákonem, a bude tak nutné provést celkové posouzení, zda docházelo ke zpracovávání osobních údajů v rozporu se zákonem, či nikoliv.

Použitá právní úprava
Podle § 4 písm. j) zákona o ochraně osobních údajů
Podle § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů
Podle § 18 odst. 1 a odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů
čl. 10 Listiny základních práv a svobod
§ 316 odst. 2 zákoníku práce

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce zpracovával v období let 2005 až 2009 osobní údaje svých zaměstnanců, a to prostřednictvím fotografií ze záznamů kamer umístěných ve 20 prodejnách v různých městech České republiky.

Tvrdil, že je to nezbytné pro ochranu jeho práv a právem chráněných zájmů, jímž v dané věci byla ochrana jeho majetku a prevence krádeží. Uvedené je rovněž v souladu se zvláštní úpravou obsaženou v § 316 odst. 2 a 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, jež zaměstnavateli umožňuje zavedení kontrolních mechanismů chránících majetek, a to i z hlediska výkonnosti zaměstnanců, a nepřípustné je toliko nepřiměřené a šikanózní kontrolování zaměstnanců; žalobce nesouhlasí s názorem žalovaného, že zakázáno je jakékoli monitorování zaměstnanců na pracovišti.

Podle žalobce lze ve smyslu § 316 odst. 2 zákoníku práce kontrolní právo za stanovených podmínek přiznat každému zaměstnavateli. Při monitorování prostoru, v němž dochází k obchodní činnosti, ostatně není zasaženo do soukromého a osobního života zaměstnanců, neboť východiskem pracovněprávních vztahů je plnění pracovních úkolů zaměstnanci, jejichž povinností je mimo jiné chránit majetek zaměstnavatele a nejednat v rozporu s jeho oprávněnými zájmy. Žalobce podotkl, že většinu krádeží v prodejnách páchají zaměstnanci, a to často u pokladen, když poskytují neoprávněné slevy na zboží; právě proto jsou kamery směřovány především na prodejní pulty. Žalovaným uváděné mírnější prostředky ochrany (vystavení prázdných obalů zboří, monitorování v režimu on-line bez záznamu, přítomnost ostrahy) nejsou dostačující, neboť nezamezující neoprávněnému poskytování slev zaměstnanci. Žalobce se tímto způsobem chrání též před krádežemi herních konzolí, jež jsou vystaveny po obvodu prodejny a jejichž průměrná cena činí 8.000 Kč; právě prodej tohoto hodnotného zboží zakládá i zvláštní povahu jeho činnosti. Tyto skutečnosti žalovaný podle názoru žalobce dostatečně nezohlednil.

Ke zpracovávání osobních údajů neměl zaměstnavatel souhlas zaměstnanců. Ze správního spisu se k tomu podává, že v každé z prodejen se nacházela jedna kamera snímající prostor prodejního pultu a pokladny, kamerový systém byl provozován v režimu on-line s pořizováním jednotlivých záběrů (fotografií) v intervalech 5 - 10 vteřin, a tyto záběry byly dále uchovávány po dobu jednoho měsíce v počítačových jednotkách a následně po dobu jednoho roku na CD a DVD nosičích. Jako účel zpracování osobních údajů žalobce při jednání dne 5. 6. 2009 označil ochranu majetku společnosti, prevenci krádeží a kontrolu otevírací doby, ve Směrnici firmy JRC CZECH, a.s., upravující podmínky a provozování kamerového systému ve společnosti a zacházení se zpracovávanými osobními údaji (dále jen „vnitřní směrnice“), již žalobce při kontrole předložil, pak označil rovněž účely monitorování pracovní doby a rozložení pracovní zátěže.

Rozlišovací schopnost kamer natolik vysoká, že bylo možno rozpoznat jednotlivé osoby (zaměstnance), včetně drobných detailů, a vzhledem k intervalům 5 - 10 vteřin mezi pořízením jednotlivých snímků bylo možno podrobně sledovat jejich činnost, a to po převážnou část pracovní doby.

Ostatní
Kasační stížnost nepodána.
Odkaz na prejudikatura:
rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 158/2012 - 49 ze dne 23. 8. 2013

Ústavní soud České republiky

1. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. 10. 1994

Věcné zaměření
Kolize práv zakotvených v Listině základních práv a svobod

Právní věta
Použití důkazu anonymního svědka v rámci trestního řízení
Prvním je kritérium vhodnosti, tj. odpověď na otázku, zdali institut, omezující určité základní právo, umožňuje dosáhnout sledovaný cíl (ochranu jiného základního práva). V daném případě lze přisvědčit zákonodárci, že institut anonymního svědka umožňuje dosáhnout cíl, tj. zabezpečit ochranu nedotknutelnosti jeho osoby.

Druhým kritériem poměřování základních práv a svobod je kritérium potřebnosti, spočívající v porovnávání legislativního prostředku, omezujícího základní právo resp. svobodu, s jinými
opatřeními, umožňujícími dosáhnout stejného cíle, avšak nedotýkajícími se základních práv a svobod. Odpověď na splnění kritéria potřebnosti v daném případě není jednoznačná: stát kromě legislativní konstrukce, umožňující anonymitu svědka, může k jeho ochraně použít i jiné prostředky (např. využití anonymní výpovědi pouze jako kriminalistického prostředku pro další vyšetřování, poskytnutí ochrany svědkovi atd.).

Třetím kritériem je porovnání závažnosti obou v kolizi stojících základních práv. V posuzovaném případě jedním z nich je právo na řádný proces, zabezpečující právo na osobní svobodu, druhým je právo na osobní nedotknutelnost. Tato základní práva jsou prima facie rovnocenná.

Použitá právní úprava
Článek 4 odst. 4 LZPS; § 55 odst. 2, § 209 a § 74 odst. 1 TŘ

Shrnutí skutkových okolností
Použití důkazu anonymního svědka v rámci trestního řízení, možnost podat opravný prostředek proti rozhodnutí o prodloužení vazby

Ostatní
Poslanecký návrh na zrušení předmětných ustanovení (§ 55 odst. 2, § 209 a § 74 odst. 1 trestního řádu). Ústavní soud vyhověl návrhu a zrušil daná ustanovení trestního řádu

2. II. ÚS 517/99 ze dne 01. 03. 2000
Věcné zaměření
Právo na soukromí a rodinný život

Právní věta

Ústavní soud poukazuje na dosavadní rozhodnutí Evropské komise a Evropského soudu pro lidská práva týkající se interpretace a aplikace čl. 8 odst. 1 Úmluvy, z níž (v souvislosti s projednávanou věcí) zdůrazňuje především myšlenku, že respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi (této judikatury se také dovolává stěžovatelka). Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když součástí rodinného života soud zahrnuje nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.

Použitá právní úprava

čl. 10 odst. 2 LZPS; čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatelka se domáhala náhrady za nemajetkovou újmu způsobenou jí zaměstnancem nemocnice v Prachaticích tím, že vlastní chybou způsobil smrt její matky, která byla v dané nemocnici hospitalizována (smrt byla důsledkem zdravotních komplikací, které vyplynuly ze záměny krevní skupiny při transfuzi krve, za kterou byl odpovědný daný lékař). Stěžovatelka tak namítala neoprávněný zásah do jejího soukromí tím, že došlo ke smrti matky, a tím k zásahu do jejího rodinného života (soukromí).

Ostatní
Stížnost byla zamítnuta jako nedůvodná.

3. I. ÚS 452/09 ze dne 31. 03. 2009
Věcné zaměření
přípustnost důkazních prostředek; právo na soukromí

Právní věta
Právo na ochranu listovního tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, stejně jako právo na ochranu tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením, plynoucí z čl. 13 Listiny, jako ústavně zaručené právo svou povahou a významem spadá mezi základní lidská práva a svobody, neboť spolu se svobodou osobní a dalšími ústavně zaručenými základními právy dotváří osobnostní sféru jedince, jehož individuální integritu jako zcela nezbytnou podmínku důstojné existence jedince a rozvoje lidského života vůbec je nutno respektovat a důsledně chránit; zcela právem proto spadá tato ochrana pod ochranu ústavní, neboť - posuzováno jen z poněkud jiného hlediska - jde o výraz úcty k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy ČR).

Z uvedeného je zřejmé, že právo na ochranu před neoprávněnými zásahy do soukromí se zpravidla vztahuje na případy zásahů do soukromé a rodinné sféry, v nichž jednotlivec projevuje svou osobnost svobodně a autonomně. V této sféře se však neocitá za situace, kdy v prostředí zaměstnavatele vystupuje a plní funkce pracovního charakteru. Rovněž pak listovní tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů, tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením, nelze vztahovat na činnost, která má být svou povahou činností pracovní.

V daném případě Ústavní soud sdílí názor obecných soudů, že detailním výpisem připojení služebního počítače stěžovatelky na internet dne 7. 7. 2006, z něhož vyplývá, že se stěžovatelka uvedeného dne připojila na stránky www.libimseti.cz, www.atlas.cz a www.spoluzaci.cz, včetně uvedení času, kdy připojení proběhlo, nedošlo k porušení čl. 13 Listiny a zásahu do práva stěžovatelky na soukromí, neboť

stěžovatelka provedla připojení na zmíněné webové stránky ze služebního počítače, určeného k plnění pracovních povinností, umístěného v budově a kanceláři svého zaměstnavatele, který v rámci bezpečnostního systému monitoruje připojení na internet, což bylo stěžovatelce jistě známo a byla srozuměna s tím, že výpis z bezpečnostního sytému obsahuje report webové stránky, včetně konkrétního uživatelského jména (doménového účtu), které se na danou webovou stránku připojilo. Jinými slovy, že zaměstnavatel může kdykoli zjistit připojení konkrétního počítače k internetové síti.

Použitá právní úprava
čl. 13 LZPS; § 316 ZPr

Shrnutí skutkových okolností

Trestný čin stěžovatelka spáchala tím, že bez vědomí a souhlasu poškozené použila její soukromé fotografie, na nichž byla zachycena do půli těla nahá. Tyto fotografie uveřejnila na internetu, připojila k nim eroticky laděný inzerát a připojila číslo mobilního telefonu poškozené, adresu jejího bydliště, včetně její soukromé e-mailové adresy.

Jako důkaz byl uveden detailní výpis internetového připojení služebního počítače stěžovatelky, který poskytl její zaměstnavatel.

Ostatní
Stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

4. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. 03. 2011
Věcné zaměření
přípustnost důkazních prostředků; právo na soukromí

Právní věta
Z ustálené judikatury Ústavního soudu, zejména ve vztahu k problematice odposlechu telefonních hovorů, zřetelně vyplývá, že ochrana práva na respekt k soukromému životu v podobě práva na informační sebeurčení ve smyslu čl. 10 odst. 3 a čl. 13 Listiny se vztahuje nejen k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, ale i k údajům o volaných číslech, datu a čase hovoru, době jeho trvání, v případě mobilní telefonie o základových stanicích zajišťujících hovor.
Napadená ustanovení obsahují pouze vágní a zcela neurčité stanovení povinnosti právnickým nebo fyzickým osobám, které ve výše uvedeném rozsahu provozní a lokalizační údaje uchovávají, "na požádání je bezodkladně poskytnout orgánům oprávněným k jejich vyžádání podle zvláštního právního předpisu."

Stejně tak není zcela jasně a přesně vymezen účel, za jakým jsou provozní a lokalizační údaje oprávněným orgánům poskytovány, což znemožňuje posouzení napadené úpravy z hlediska její skutečné potřebnosti.

Uvedený způsob (ne)vymezení spektra oprávněných orgánů veřejné moci, jakož i (ne)vymezení účelu, pro který jsou uchovávané údaje oprávněny požadovat, Ústavní soud nepovažuje za dostatečný a předvídatelný.
Navrhovateli napadená právní úprava dle názoru Ústavního soudu rovněž zcela nedostatečně, příp. vůbec nestanovuje jasná a detailní pravidla obsahující minimální požadavky na zabezpečení uchovávaných údajů, zejména v podobě zamezení přístupu třetích osob, stanovení procedury vedoucí k ochraně celistvosti a důvěrnosti údajů a procedury jejich ničení. Dále je třeba napadené úpravě vytknout, že dotčení jednotlivci nedisponují dostatečnými zárukami proti riziku zneužití údajů a svévole.

Za nejednoznačné a vzhledem k rozsahu a citlivosti uchovávaných údajů za zcela nedostačující lze již označit vymezení samotné doby jejich uložení, a to v rozmezí "ne kratší než 6 měsíců a delší než 12 měsíců", od jejíhož uplynutí se odvíjí povinnost uvedené údaje zlikvidovat.

Použitá právní úprava

Listina základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností
Novela zákona o elektronických komunikacích (č. 127/2005 Sb.) a vyhláška č. 485/2005 Sb., které zavádí plošný a preventivní sběr a uchovávání provozních a lokalizačních údajů o elektronické komunikaci ze strany soukromých subjektů, které poskytují tyto služby.

Ostatní
Ačkoliv se stanovená povinnost uchovávat provozní a lokalizační údaje nevztahuje na obsahy jednotlivých sdělení (viz čl. 1 odst. 2 Směrnice o data retention a napadené ustanovení § 97 odst. 3 věty čtvrté), z uvedených údajů o uživatelích, adresátech, přesných časech, datech, místech a formách telekomunikačních spojení, budou-li sledovány po delší časový úsek, lze v jejich kombinaci sestavit detailní informace o společenské nebo politické příslušnosti, jakož i o osobních zálibách, sklonech nebo slabostech jednotlivých osob.
Ústavní soud zrušil napadená ustanovení zákona o elektronických komunikacích a napadané vyhlášky.

5. I. ÚS 191/05 ze dne 13. 09. 2006
Věcné zaměření
přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věta
Podle Nejvyššího soudu v případě privátních telefonických hovorů volající hovor iniciuje za obecné povědomosti o tom, že takový hovor může být technickou cestou druhým účastníkem zaznamenáván. Pokud pak volající přesto telefonát uskutečňuje za těchto předpokladů, lze dovozovat, že tím konkludentně souhlasí i s možným pořízením zvukového záznamu tohoto telefonátu.

Nejvyšší soud dodal, že možnost použití takto pořízeného zvukového záznamu jako důkazu o občanském soudním řízení je třeba posuzovat s ohledem na § 12 odst. 1 občanského zákoníku. O neoprávněný zásah do práv chráněných tímto ustanovením nejde mimo jiné v případě, kdy dojde k užití zvukových záznamů bez svolení fyzické osoby, již se týkají, je-li to k účelům úředním na základě zákona. Jde o tzv. zákonné licence pro úřední účely. Tyto zákonné úřední licence nahrazují příslušné svolení dotčené fyzické osoby. Podle Nejvyššího soudu tedy nic nebránilo v řízení provést důkaz předmětným záznamem.

Za projev úřední licence však nelze považovat každé řízení nebo jednání před soudem či jiným orgánem státu, ale jen případy, které výslovně upravuje zákon. Takovým zákonem je trestní řád, který v této souvislosti upravuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu v trestním řízení. Občanskoprávní předpisy nic podobného nestanoví. Magnetofonový záznam telefonického hovoru fyzických osob je záznam projevů osobní povahy hovořících osob a takový záznam může proto být použit (i jako důkaz v občanském soudním řízení) zásadně jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.

Jestliže soudy připustily provedení důkazu přečtením záznamu telefonických hovorů mezi K. a D. Z. proti výslovnému nesouhlasu jednoho z účastníků hovoru (K.), došlo tím k zásahu do jeho základního práva na

ochranu tajemství zprávy podávané telefonem podle čl. 13 Listiny - a důsledně vzato i do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny - a důkaz jako takový je třeba považovat za nepřípustný.

V této souvislosti se Ústavní soud odvolává na nález sp. zn. II. ÚS 502/2000, v němž byla vyslovena obecná teze, že "soukromí každého člověka je hodno ochrany ve smyslu čl. 13 Listiny základních práv a svobod nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu zpráv podávaných telefonem, ale i ve vztahu k údajům o volaných číslech, datu a čase hovoru, době jeho trvání, v případě mobilní telefonie o základových stanicích zajišťujících hovor. Tyto údaje jsou nedílnou součástí komunikace uskutečněné prostřednictvím telefonu.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 a čl. 10 odst. 1 LZPS; § 12 obč. zák.

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatel se domáhal toho, aby byla v deníku Mladá fronta Dnes a ve večerních zpravodajských relacích televizí ČT1 NOVA zveřejněna omluva za nepravdivý výrok týkající se nabídky peněz, kterou měl stěžovatel učinit.

Ostatní
Vztah k rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1224/2004

6. IV. ÚS 154/07 ze dne 19. 04. 2007
Věcné zaměření
Důvody pro podání ústavní stížnosti

Právní věta
Ústavnímu soudu nepřísluší přezkoumávat, zda a v jaké míře se obecné soudy dopustily (údajně) právních nebo skutkových omylů, s výjimkou případů, kdy dospěje k závěru, že takové omyly mohly porušit některé ze základních práv nebo svobod zakotvených v Listině či Úmluvě.

K tvrzení stěžovatelky, že obecné soudy neprovedly jí navrhované důkazy, Ústavní soud připomíná svoji konstantní judikaturu k otázce tzv. opomenutého důkazu, podle níž zásadám spravedlivého procesu odpovídá nejen možnost účastníka řízení vyjádřit se k provedeným důkazům, nýbrž i navrhnout důkazy vlastní; soud sice není povinen provést všechny navržené důkazy, musí však o vznesených návrzích rozhodnout a - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění nepřevzal. V opačném případě zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté Listiny.

V této souvislosti Ústavní soud především připomíná svoji konstantní judikaturu, dle níž průtahy v řízení před obecnými soudy (byť by i existovaly a byly nedůvodné) samy o sobě nemohou vést ke kasaci ústavní stížností napadených rozhodnutí.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Předmětem byl spor o zaplacení částky pojistného plnění, na kterou vznikl nárok v důsledku havárie motorového vozidla.

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

7. IV. ÚS 570/03 ze dne 30. 06. 2004
Věcné zaměření
Nesprávná realizace důkazního řízení, jež má za následek porušení ústavně zaručených práv

Právní věta
Jak vyslovil Ústavní soud již v nálezu ve věci sp. zn. I. ÚS 733/01 (Sbírka rozhodnutí, svazek 32, nález č. 26), mimo formální absenci rozhodovacích důvodů neakceptování důkazního návrhu obviněného co do věcného obsahu odůvodnění lze založit toliko třemi důvody: Prvním je argument, dle něhož tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení. Dalším je argument, dle kterého důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencí. Konečně třetím je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

Z pohledu ústavněprávního lze přitom vymezit zobecňující podmínky, za jejichž splnění má nesprávná realizace důkazního řízení za následek porušení základních práv a svobod ve smyslu dotčení postulátů spravedlivého procesu:

V řízení o ústavních stížnostech lze jako první vyčlenit případy tzv. opomenutých důkazů. Jde jednak dílem o procesní situace, v nichž bylo účastníky řízení navrženo provedení konkrétního důkazu, přičemž návrh na toto provedení byl soudem bez věcně adekvátního odůvodnění zamítnut, eventuálně zcela opomenut, což znamená, že ve vlastních rozhodovacích důvodech o něm ve vztahu k jeho zamítnutí nebyla zmínka buď žádná či toliko okrajová a obecná neodpovídající povaze a závažnosti věci. Dílem se dále potom jedná o situace, kdy v řízení provedené důkazy nebyly v odůvodnění meritorního rozhodnutí, ať již negativně či pozitivně, zohledněny při ustálení jejího skutkového základu, tj. soud je neučinil předmětem svých úvah a hodnocení, ačkoliv byly řádně provedeny. Další skupinu případů tvoří situace, kdy důkaz, resp. informace v něm obsažená není získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazovaní procesně přípustným způsobem, a tudíž musí být soudem a limine vyloučen (v kontrapozici k předchozímu "opomenut") z předmětu úvah směřujících ke zjištění skutkového základu věci. Konečně třetí základní skupinou případů vad důkazního řízení jsou v řízení o ústavních stížnostech případy, kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestní řízení týkající se trestného činu ublížení na zdraví. Nevypořádání se s neprovedením výslech svědka navrhnutého stěžovatelem.

8. III. ÚS 257/98 ze dne 21. 01. 1999
Věcné zaměření

Porušení dvojinstančnosti soudního řízení

Právní věta
Ústavní soud v této souvislosti již v nálezu ve věci sp. zn. IV. ÚS 218/95 zaujal stanovisko, dle něhož v situaci, když soud odvolací při řešení případu opustil režim zákona č. 87/1991 Sb.
a věc posoudil z hlediska obecné ochrany vlastnického práva v občanském zákoníku, aniž však v řízení vydání jeho rozhodnutí předcházejícím dal možnost stěžovatelům se k tomuto posouzení vyjádřit a uplatnit tak námitky, které obecně právní úprava připouští, tím v podstatě porušil zásadu dvojinstančního řízení a ve svých důsledcích tak uvedeným postupem zasáhl do práva stěžovatelů na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Došlo tím nejen k porušení ustanovení § 219 o. s. ř., nýbrž také k odnětí reálné a efektivní možnosti účastníku řízení jednat před soudem, spočívající v oprávnění právně i skutkově argumentovat, a tím k porušení základního práva, plynoucího z čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Použitá právní úprava
Čl. 11 LZPS; čl. 36 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Soud označil za simulované právní jednání, které spočívalo v uzavření kupní smlouvy, která obsahovala ustanovení, že kupní cenu zaplatí kupující bezhotovostně, ačkoli ji zaplatil v hotovosti při uzavření smlouvy. Z důvodu simulace byla smlouva považována za absolutně neplatnou.

9. III. ÚS 2883/14 ze dne 20. 09. 2016
Věcné zaměření
Obecné zhodnocení přípustnosti ústavní stížnosti

Právní věta
Ústavní soud přisvědčil předchozím soudům v jejich argumentaci. V případě použití audionahrávky Ústavní soud konstatoval, že její posouzení a zhodnocení nelze považovat za extrémní, a tudíž nejsou v rozporu s ústavně zakotvenými právy.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Předmětem sporu je nárok na náhradu škody způsobené pracovním úrazem.

10. III. ÚS 706/14 ze dne 24. 04. 2014
Věcné zaměření
Okamžité zrušení pracovního poměru

Právní věta
o hodnocení provedených důkazů obecnými soudy není Ústavní soud zásadně oprávněn zasahovat, a to i kdyby mohl mít za to, že přiléhavější by bylo hodnocení jiné; důvodem k jeho zásahu je až stav, kdy hodnocení důkazů a tomu přijaté skutkové závěry jsou výrazem zjevného faktického omylu či excesu logického (vnitřního rozporu) a tím vybočují ze zásad spravedlivého procesu. Zásadám spravedlivého

procesu (čl. 36 odst. 1 Listiny) odpovídá požadavek, aby soudy učiněná skutková zjištění a přijaté právní závěry byly řádně (dostatečně) a srozumitelně (logicky) odůvodněny.

Avšak vyloučení odvolacího (dovolacího) přezkumu občanskoprávních rozhodnutí není - v obecné rovině - v rozporu s ústavním pořádkem (zejména čl. 36 odst. 1 Listiny). Ústavní pořádek vyžaduje odvolání proti trestnímu rozsudku o vině či trestu (viz čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a tam uvedené výjimky z práva na trestní odvolání). Z toho plyne, že princip dvojinstančnosti civilního řízení není požadavkem ústavněprávním. Z hlediska ústavního je klíčové, že se věcí stěžovatele řádně zabývala alespoň jedna instance.

Použitá právní úprava
Čl. 36 LZPS; § 38 odst. 1, 55 odst. 1 písm. b) a § 301 písm. a), b) ZPr

Shrnutí skutkových okolností
S advokátním koncipientem byl okamžitě zrušen pracovní poměr, a to z důvodu výkonu práce pro jiného advokáta, prací na soukromých kauzách, smyšlené práce pro klienta.

Ostatní
Zjevně neopodstatněný návrh. Advokátní koncipient neměl písemný souhlas zaměstnavatele s výkonem advokacie pro jiného advokáta.

11. III. ÚS 502/2000 ze dne 22. 03. 2001
Věcné zaměření
Pokračování v trestním řízení; skutková podstata trestného činu zpronevěry

Právní věta
Esenciálním znakem skutkové podstaty trestného činu zpronevěry, tak jak je popsána v trestním zákoně, je nezbytná přítomnost úmyslného jednání jako formy zavinění (§ 4 tr.zák.). V naznačeném směru ostatně nelze než odkázat na ustálenou rozhodovací praxi obecných soudů, z níž plyne, že závěr o zavinění pachatele musí být vždy prokázaný výsledky dokazování a musí z nich logicky vyplynout. Závěr o tom že je tu zavinění ve smyslu trestního zákona a v jaké formě je závěrem právním. Tento právní závěr se však musí zakládat na skutkových zjištěních soudu plynoucích z provedeného dokazování.

Smyslem prohlášení (§ 11 odst. 2 tr.ř.) je totiž dát obviněnému možnost, aby mohl pokračovat v trestním řízení a docílit onoho jiného rozhodnutí (zejména zprošťujícího rozsudku) a tím takto své plné rehabilitace.

Obžalovaný se rozhodlo pokračovat v trestním řízení, ačkoli se na něj vztahovala amnestie prezidenta ČR. V těchto souvislostech (a pokud obviněný výslovně netrvá na okamžitém pokračování v řízení (poté, co bylo přerušeno) je namístě obviněnému poskytnout alespoň přiměřený minimální prostor a čas po zvážení takto vzniklého procesního stavu tak, aby na něj mohl reagovat a z hlediska zejména své obhajoby užít procesní prostředky zákonem mu svěřené (navrhnout další důkazy, vyjádřit se z tohoto pohledu k věci, včetně práva posledního slova). Konečně za dané situace bez vyhotovení naznačených rozhodnutí soudu (o zastavení trestního stíhání, o jeho pokračování) je obviněný v konečném důsledku zbaven možné reakce, zejména na jeho obsah (důvody v něm uvedené), a to včetně možnosti v zákonem stanovené lhůtě vzít své prohlášení zpět.

Použitá právní úprava
Čl. 90 úst. Zák. č. 1/1993 SB., Ústava ČR; čl. 36 odst. 1 LZPS; § 11 odst. 2 TŘ

Shrnutí skutkových okolností
Předmětem sporu byl trestný čin zpronevěry spočívající v nezaplacení několik splátek společnosti dle leasingové smlouvy a v nevrácení zakoupeného počítače.

12. III. ÚS 190/01 ze dne 01. 11. 2001
Věcné zaměření
Provádění dokazování při objasňování dopravních přestupků

Právní věta
Pro důkazní řízení z uvedené zásady plyne maxima, dle níž důkazem může být toliko ten prostředek, jímž lze zjistit a objasnit skutečný stav věci, jenž je předvídán příslušným procesním řádem a jenž je dle tohoto řádu proveden. Tyto požadavky, tj. určitost a předvídatelnost procesních pravidel, jakož i jejich promítnutí do důkazního řízení, nutno podřadit pod kautely, vyžadované čl. 36 odst. 1 Listiny.

Podřazením skutkových okolností věci, jež jsou mezi účastníky řízení nesporné, pod naznačený normativní rámec v rovině jednoduchého i ústavního práva nelze než konstatovat, že svým
postupem a ústavní stížností napadeným rozhodnutím Okresní soud Plzeň-město porušil ustanovení § 250i o. s. ř. a § 34 a 35 správního řádu, když uznal jako důkaz svědeckou výpovědí v správním řízení vysvětlení podané dle § 12 zákona o Policii České republiky, a v důsledku toho nedostál kautelám plynoucím pro řádný proces z čl. 36 odst. 1 Listiny. Závěr obdobný nutno vyjádřit i v souvislosti s nedodržením podmínek ustanovení znalce správním orgánem I. stupně, když na uvedené procesní pochybení odvolací správní orgán i obecný soud reagovaly akceptací "znaleckého posudku" v podobě listinného důkazu. Svým postupem tímto v oblasti důkazního práva umožnily obejít procesní podmínky provedení určitého typu důkazu a tím i smysl a účel, jenž s ním právní úprava spojuje.

Použitá právní úprava
Čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatelce byla uložena pokuta z důvodu spáchání přestupku proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu.

13. IV. ÚS 2730/17 ze dne 17. 10. 2017
Věcné zaměření
Provádění dokazování při objasňování dopravních přestupků

Právní věta
Výklad a aplikaci předpisů podústavního práva lze hodnotit jako protiústavní, jestliže nepřípustně postihují některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo jsou výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. jenž odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinárnímu) chápání dotčených právních institutů, případně jsou v extrémním rozporu s požadavky věcně přiléhavého a rozumného vypořádání posuzovaného právního vztahu či v rozporu s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti (srov. např. nález sp. zn. Pl. ÚS 85/06).

Použitá právní úprava

Čl. 1, čl. 8, čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 LZPS; čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností
Okamžité zrušení pracovního poměru. Důvodem byly i okolnosti zjištěné monitoringem služebního vozidla.

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

14. I. ÚS 3900/18 ze dne 08. 01. 2019
Věcné zaměření
Právo na soudní a jinou právní ochranu, extrémní nesoulad mezi skutkovými zjištěními a právními závěry

Právní věta
Soudy rozhodovaly na základě kamerových záznamů, které nebyly shledány rozpornými s § 90 občanského zákoníku, a proto k nim bylo, jako k důkazu, přihlíženo a soud je provedl podle § 88 odst. 1 občanského zákoníku.
Ústavní soud uvedl, že nespadá do jeho pravomoci „hodnotit“ hodnocení důkazů provedené soudy.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst.1 z. č. 2/1993 Sb.; § 52 písm.g z. č. 262/2006 Sb.; § 88 odst. 1, § 90 z. č. 89/2012 Sb.; § 220, § 243c odst. 1, § 132 z. č. 99/1963 Sb.,

Shrnutí skutkových okolností
Žalobkyně se žalobou domáhala určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru podle § 52 písm. g) zákoníku práce z důvodu soustavného porušování povinností vyplývajících z právních předpisů, vztahujících se k vykonávané práci. Kamerové záznamy zachytily stěžovatelku, která trávila valnou část pracovní doby v prostorách hypermarketu povídáním se známými. Soud prvního stupně žalobu zamítl a soud odvolací rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Nejvyšší soud podané dovolání odmítl.

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta.
Ústavní stížnost podána mj. proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 2018 č. j. 21 Cdo 2284/2018-510.

15. I. ÚS 3933/12 ze dne 07. 11. 2012
Věcné zaměření
Základní práva a svobody, ochrana osobních údajů, ochrana soukromého a rodinného života, osobní údaje, ochrana vlastnického práva

Právní věta
Nejvyšší soud dovodil, že cílem kontroly prováděné zaměstnavatelem nebylo zjišťování obsahu e-mailových zpráv, obsahu SMS nebo MMS, případně odeslaných či přijatých stěžovatelem, nýbrž toliko zjištění, zda stěžovatel respektuje či nerespektuje – a v jaké míře – zákal užívat pro svou osobní potřebu výpočetní techniku zaměstnavatele včetně jeho telekomunikačních zařízení. Přestože o soukromí zaměstnance vypovídá i údaj o tom, které internetové stránky sleduje, podstatou kontroly nebylo toto zjištění, nýbrž pouze zjištění, zda zaměstnanec sledoval takové internetové stránky, které s výkonem jeho

práce nesouvisely. Výpis aktivit stěžovatele na internetu je proto přípustným důkazem a míra zásahu do soukromí stěžovatele je zanedbatelná.

Ústavní soud shledal výklad a aplikaci ustanovení § 316 zákona o ochraně osobních údajů ústavně konformní. Míra zásahu do práva na soukromí stěžovatele kolidujícího s právem na ochranu majetku zaměstnavatele je pro rozhodování rozhodná, avšak v tomto případně se nejedná o zásah takové intenzity.

Použitá právní úprava
čl. 10 a 11 z. č. 2/1993 Sb.; z. č. 101/2000 Sb.; § 316 odst. 1 z. č. 262/2006 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Žalobkyně se žalobou domáhá určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru zaměstnavatelem z důvodu porušení pracovních povinností zvlášť hrubým způsobem, kterým byl spatřován v tom, že zaměstnanec/stěžovatel trávil na pracovním počítači čas neefektivní prací, kdy si prohlížel webové stránky a to i zákaz uvedený v Pracovním řádu. Soud prvního stupně žalobu zamítl. Odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a dovolání stěžovatele k Nejvyššímu soudu bylo zamítnuto.

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.
Ústavní stížnost podána mj. proti rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2012 č. j. 21 Cdo 1771/2011-123.

16. I. ÚS 3253/13 ze dne 26. 08. 2015
Věcné zaměření
Hodnocení důkazů a jejich předložení znalci k posouzení v řízení o náhradě škody na zdraví, spravedlivý proces

Právní věta
Ústavní soud uvedl, že soud prvního stupně provedl důkaz čtením přepisu zvukového záznamu části jednání mezi rodiči poškozené a zástupci nemocnice bez toho, že by eventuálně samostatným usnesením rozhodl a odůvodnil, proč je tento důkaz přípustný. Způsob jeho pořízení (bez souhlasu osob jednajících za nemocnici) přitom potřebu takového usnesení vyvolal. Hodnocení důkazů tak postrádá nejen vyřešení otázky přípustnosti prvního z uvedených důkazů, ale též obsahově konzistentní závěr o (ne)unesení důkazního břemene žalobkyní stran skutečností obsažených v přepisu zvukového záznamu, ač byl tento přepis k důkazu čten. Namísto toho se soud spokojil bez řádného odůvodnění s konstatováním, že nepovažuje obsah přepisu zvukového záznamu za prokázaný a provedená reprodukce záznamu se ukázala být zvukově nedostatečně srozumitelnou, fragmentární, a tedy z pohledu verbálního obsahu celkově nerozlišitelnou. Odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně, že přepis zvukového záznamu není důkazem získaným shodnými tvrzeními stran.

Ústavní soud dále uvedl, že aby bylo rozhodnutí spravedlivé, přesvědčivé a vycházející z úplných skutkových i odborných podkladů, musí mít znalec (znalecký ústav) k dispozici veškeré dostupné a provedené důkazy, zejména pak ty, jež jsou bezprostředně způsobilé ovlivnit jeho závěry a nepřímo i rozhodnutí o meritu věci. Nestane-li se tak, nebo nevypořádá-li se znalec s takovým důkazem, jedná se o podstatnou vadu řízení, a dochází k porušení ústavně garantovaného práva na spravedlivý proces. V projednávané věci znalecký ústav nezval v úvahu text přepisu zvukového záznamu z jednání, které obsahovali skutečnosti beze vší pochybnosti pro hodnocení důkazů relevantní.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 z. č. 2/1993 Sb.; § 15 odst. 1 z. č. 258/2000 Sb.; § 11, § 415, § 421a, § 420 z. č. 40/1964 Sb.; § 120 odst. 4, § 132 a § 120 odst. 2 z. č. 99/1963 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatelka v zastoupení svého zákonného zástupce se domáhala uhrazení bolestného a ztížení společenského uplatnění po fakultní nemocnici, kde se spolu se svým dvojčetem předčasně narodila a byla vložena do inkubátoru. U stěžovatelky byla následně zjištěna nitrolební infekce, který ovlivnil její vývoj. Žalovaná nemocnice v tomto směru doznala, že personál při manipulaci s dětmi v inkubátoru si nedesinfikoval ruce a k tomuto selhávání docházelo. Jako důkaz byl přehrán CD nosič, jenž byl zhotoven ze zvukového záznamu pořízeného rodiči poškozené z jednání mezi rodiči poškozené a zaměstnanci nemocnice a to bez vědomí nemocnice. Soud prvního stupně žalobu zamítl, odvolací soud rozhodnutí potvrdil a Nejvyšší soud odvolání žalobkyně odmítl. Ústavní soud shledal, že bylo porušeno základní právo stěžovatelky na spravedlivý proces.

Ostatní
Nález se týká především hodnocení důkazů.

17. I. ÚS 687/10 ze dne 08. 09. 2011
Věcné zaměření
K dokazování a důkazním prostředkům v občanském soudním řízení, překvapivé rozhodnutí

Právní věta
Ústavní soud upozorňuje, že dle § 125 o. s. ř. platí, že každou skutečnost lze dokazovat jakýmkoli důkazním prostředkem, pomocí nějž lze stav věci zjistit. Neexistuje žádné zákonné pravidlo, které by stanovilo, že vznik a výši schodku (škody) lze prokazovat pouze pomocí inventarizačních soupisů podepsaných oprávněnou osobou.

Další vadou dokazování je, že soud zamítnul žalobu proto, že se procesní straně nepodařilo prokázat skutečnost, kterou tvrdí, aniž ji předtím vyzval k označení důkazních prostředků a poučil o následcích spojených s nesplněním této výzvy, což je v rozporu s principem předvídatelnosti soudních rozhodnutí.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1 z. č. 2/1993 Sb.; čl. 6 odst. 1 z. č. 209/1992 Sb.m.s.; § 420 odst. 2 z. č. 40/1964 Sb.; § 30 odst. 2 z. č. 563/1991 Sb.; § 176 z. č. 65/1965 Sb.; § 130, § 187 odst. 3, § 120, § 125 a § 118a odst. 3 z. č. 99/1963 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Okresní soud v Kladně rozsudkem zamítl žalobu, aby žalovaná (vedlejší účastnice v řízení o ústavní stížnosti) byla povinna zaplatit žalobci (stěžovateli) náhradu škody. Dovodil, že inventurní soupisy musejí být podepsány osobou oprávněnou k provádění inventarizace. Pokud ovšem inventurní soupisy nebyly podepsány osobou oprávněnou k provedení inventarizace, je neprůkazná celá inventarizace, která z takovýchto soupisů vycházela. Krajský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a uvedl, že požadavek podpisu inventarizačních soupisů skutečně představuje jediný průkaz toho, že fyzická inventura byla skutečně provedena a jaký byl její výsledek. Vadnost inventarizačních soupisů způsobila neprůkaznost celé inventarizace, a stěžovatel tak neprokázal vznik schodku, a tedy i škody.

Ostatní

Ústavní soud zrušil rozhodnutí soudu prvního a druhého stupně a rozhodl, že bylo porušeno právo stěžovatelka na spravedlivý proces ve smyslu Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

18. I. ÚS 733/01 ze dne 24. 02. 2004
Věcné zaměření
Opomenuté důkazy v trestním řízení, právo na soudní a jinou právní ochranu, rovnost účastníků, rovnost „zbraní“

Právní věta
Ústavní soud poukázal na to, že v odůvodnění rozsudku by měly být uvedeny důvody, pro které soud nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů, jakož i právní úvahy, jimiž se řídil, když posuzoval prokázané skutečnosti podle příslušných ustanovení zákona o otázce viny a trestu. Jestliže tak soud neučiní, postupuje soud v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté Listiny.

Ústavní soud vyložil pojem tzv. opomenutých důkazů na zásadu volného hodnocení důkazů a dále důvody, kdy lze důkazní návrhy obviněného neprovést.

Vyložil situaci, kdy jsou závěry soudu v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými a právními zjištěními a odkázal na příslušnou judikaturu.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1, čl. 40 odst. 2, čl. 38 odst. 2 z. č. 2/1993 Sb.; § 13, § 222 odst. 1 a 3 z. č. 140/1961 Sb.; § 2 odst. 2 a 6, § 125 z. č. 141/1961 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Rozhodnutím soudu prvního stupně byl stěžovatel uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví a odsouzen k trestu odnětí svobody. Ústavní soud shledal, že odvolací soud opomenul zhodnotit části znaleckých posudků z oboru soudního lékařství a kriminalistiky a dále posudky z oboru soudního lékařství a toxikologie, jejichž obsah byl ve prospěch obžalovaného. Obecné soudy provedly rozporné a neúplné hodnocení důkazů, zjištěný skutkový stav rekonstruovaly taktéž v rozporu s provedenými důkazy a nedostály rovněž kautelám plynoucím ze zákonné úpravy důvodu vylučujícího trestní odpovědnost v případě nutné obrany, čímž porušily základní práva stěžovatele.

Ostatní
Ústavní soud zrušil rozsudek soudu prvního a druhého stupně.

19. II. ÚS 1774/14 ze dne 09. 12. 2014
Věcné zaměření
K procesním právům zaměstnance jako slabší strany v pracovněprávním sporu (přípustnost důkazu), nepřípustnost přepjatého formalismu

Právní věta
Dle dosavadní praxe civilních soudů v otázce posuzování přípustnosti záznamu hovoru fyzických osob, jenž je záznamem projevů osobní povahy hovořících osob, jako důkazu v řízení před soudy převládá názor, podle něhož lze takové záznamy zásadně použít jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem hovoru, nyní však Ústavní soud dospěl k jinému závěru. Dle názoru Ústavního soudu nelze v

řízení o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru důkazy uvedeného typu, jsou-li předkládány zaměstnancem jako žalobcem, odmítat s pouhým odkazem na to, že se jedná o projevy osobní povahy hovořících osob.

Základním kritériem, jež má v konečném důsledku vést k rozhodnutí o použitelnosti či nepoužitelnosti záznamu rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v příslušném řízení, je poměřování chráněných práv a zájmů, které se v této soukromé sféře střetávají.

Střet zájmu na ochraně osobnosti toho, jehož projev je bez jeho souhlasu zachycován, se zájmem na ochraně toho, kdo tento projev zachycuje (a posléze použije), nelze ovšem řešit v obecné rovině. Rozhodování o tom, do jaké míry je určitý zájem v dané konkrétní situaci převažující, je třeba ponechat na zvážení obecnému soudu, a to v každém jednotlivém případě. Kromě okolností, za nichž byla taková nahrávka pořízena, bude rozhodující i význam právem chráněného či uznávaného zájmu, který je předmětem vlastního řízení, a možnosti, které měl účastník uplatňující informace z nahrávky k dispozici k tomu, aby získal takové informace jiným způsobem než za cenu porušení soukromí druhé osoby.

Metodou pro posouzení kolizí základních práv a svobod je test proporcionality, který spočívá v posouzení způsobilosti konkrétního opatření k naplnění svého účelu (neboli jeho vhodnost), v potřebnosti opatření z toho hlediska, zda byl při výběru prostředků použit ten z nich, který je k základnímu právu nejšetrnější a dále zda újma na základním právu není nepřiměřená ve vazbě na zamýšlený cíl.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1, čl. 10 odst. 2, čl. 38 odst. 2, čl. 26 z. č. 2/1993 Sb.; čl. 6 odst. 1, čl. 8 z. č. 209/1992 Sb./Sb.m.s.; § 12 z. č. 40/1964 Sb.; § 89 odst. 2 z. č. 141/1961 Sb.; § 46 odst. 1 písm. c) z. č. 65/1965; § 132 a § 157 odst. 2 z. č. 99/1963.

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnanec/stěžovatel se žalobou dovolával určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru pro nadbytečnost, a to z důvodu připravovaných organizačních změn. Soud prvního stupně shledal uvedenou výpověď za neplatnou. Jedním z důkazů, který byl proveden v řízení, byl stěžovatelem předložený přepis českého překladu rozhovoru z angličtiny mezi stěžovatelem a členem zahraničního vedení vedlejšího účastníka/zaměstnavatele, který byl pořízen na mezinárodním strojírenském veletrhu, a k tomu přiložená audiokazeta. Soud prvního stupně rozhodl, že bude tlumočníkem proveden překlad a následně znalecký posudek ohledně autentičnosti kazety. Odvolací soud návrh zamítl a to i po té, co mu rozhodnutí vrátil dovolací soud zpět. Nejvyšší soud následně dovolání zamítl.

Ostatní
Jedná se o změnu názoru Ústavního soudu
Nálezem soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.3.2014, č.j. 21 Cdo 1334/2013-314.

20. II. ÚS 2477/15 ze dne 18. 09. 2018
Věcné zaměření
Určení neplatnosti pracovní smlouvy z důvodu zamlčení informace zaměstnance při uzavírání smlouvy o odsouzení za trestný čin, jestliže se na něj podle zákona hledí jako by nebyl odsouzen.

Právní věta
Ústavní soud odmítl stížnost jako zjevně neopodstatněnou. Dovodil, že stěžovatelka ve své stížnosti pouze pokračuje v polemice s obecnými soudy, jež dospěly ke stěžovatelkou oponovanému závěru, že vedlejší

účastník během pracovních pohovorů stěžovatelku neuvedl v omyl způsobem, jenž by vedl k zneplatnění pracovní smlouvy zakládající stěžovatelkou rozporovaný pracovní poměr. Dále připomenul obsah § 316 odst. 4 zákoníku práce obsahující demonstrativní výčet tzv. zakázaných otázek a upozornil na zcela přehlíženou skutečnost, že odsouzení vedlejšího účastníka již bylo v době konání inkriminovaných pracovních pohovorů zahlazeno, a tedy se na vedlejšího účastníka hledělo jako by nebyl odsouzen.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst.1 z. č. 2/1993 Sb.; § 55 odst. 1 písm. b), § 316 odst.4 z. č. 262/2006 Sb.; z. č. 40/1964 Sb.; § 241a odst. 2, § 241a odst. 3, § 80 z. č. 99/1963 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Soud prvního stupně rozsudkem určil, že okamžité zrušení pracovního poměru dané vedlejšímu účastníkovi (zaměstnanci) stěžovatelkou (zaměstnavatelem) je neplatné. Odvolací soud věnoval zvýšenou pozornost otázce, zda nezpůsobuje neplatnost pracovní smlouvy skutečnost, že vedlejší účastník před jejím uzavřením neinformoval stěžovatelku o svém předchozím trestněprávním deliktu a rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Nejvyšší soud následně dovolání zamítl.

Ostatní
Ústavní stížnost mj. proti rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2015 č. j. 21 Cdo 2005/2014-283.

21. II. ÚS 2806/08 ze dne 27. 01. 2010
Věcné zaměření
Ke vztahu odposlechů v trestním řízení a práva na soukromí

Právní věta
Veřejné prostory, v nichž se vykonává veřejná moc, by tedy bylo možné soustavně monitorovat jen v legitimním zájmu a při vědomí všech dotčených osob.. Skryté sledování orgány veřejné moci je proto s ohledem na shora uvedené základní právo na ochranu soukromí možné vždy jen v legitimním zájmu a na základě zákona.

Použitá právní úprava
čl. 36 odst. 1 a čl. 13 a 8 odst. 2 z. č. 2/1993 Sb.; čl. 8 z. č. 209/1992 Sb./Sb.m.s.; § 316 odst. 2 z. č. 262/2006 Sb.; § 158 odst. 1 písm. a), § 160 odst. 2 a 3 z. č. 140/1961 Sb.; § 80 a § 158d odst. 4 z. č. 141/1961 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatel byl uznán vinným ze spáchání trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele a přijímání úplatku. Poukazuje na to, že jeden rok před zahájením jeho trestního stíhání soud prvního stupně vydal příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu týkajícího se jeho mobilního telefonu v jiné trestní věci, v tomto trestním řízení stěžovatel nebyl obviněn.

Ostatní
Nálezem Ústavní soud zrušil rozhodnutí soudů všech instancí.
Nesouvisí s projektem.

22. IV. ÚS 449/03 ze dne 15. 04. 2004
Věcné zaměření

Dokazování v trestním řízení. Pořizování obrazového záznamu na monitorovacím zařízení.

Právní věta
Ústavní soud nemohl přisvědčit námitce stěžovatele týkající se nepoužitelnosti výpovědi svědka, když tento svědek identifikoval stěžovatele ze záznamu na monitorovacím zařízení. V posuzovaném případě se nejednalo o rekognici, neboť svědek před zahájením trestního stíhání ze záznamu pouze identifikoval osobu, kterou viděl, jak se účastní konfliktu s policisty. Totožnost této osoby mu ale nebyla známa, proto k jejímu ztotožnění došlo, až na základě této identifikace za přispění policistů Provedení rekognice přitom nebylo možné, neboť tento svědek musel napřed označit osobu, kterou při incidentu pozoroval, a teprve poté mohlo dojít k jejímu ztotožnění. Stěžovatel je usvědčován výpovědí svědka, který jej identifikoval i v průběhu hlavního líčení, nikoliv záznamem monitorovacího zařízení, jenž vůbec nebyl v trestním řízení použit jako důkaz.

Použitá právní úprava
čl. 10, čl. 40 odst.. 3, čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2, čl. 8 z. č. 2/1993 Sb.; § 2 odst. 5, § 2 odst. 6, § 265b odst. 1 písm. g) a § 158d odst.2 z. č. 141/1961 Sb.; § 11, § 12 z. č. 40/1964 Sb.,

Shrnutí skutkových okolností
Stěžovatel byl odsouzen pro trestný čin výtržnictví. Odvolání bylo odvolacím soudem zamítnuto jako nedůvodné. Stěžovatel namítá, že postupem Policie České republiky došlo k porušení jeho osobnostních práv podle § 11 a 12 občanského zákoníku, neboť bez jeho vědomí byly pořízeny jeho obrazové záznamy,

Ostatní
Ústavní stížnost byla odmítnuta.

23. III. ÚS 359/05 ze dne 23. 09. 2005
Věcné zaměření
Předpoklady ingerence Ústavního soudu do činnosti obecných soudů v oblasti důkazního řízení, volné hodnocení důkazů, obecně o ústavněprávní relevanci pochybení v dokazování

Právní věta
Důkazy opomenuté:
Neakceptování důkazního návrhu obviněného lze co do věcného obsahu odůvodnění založit toliko třemi důvody: 1) skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení; 2) důkaz není s to ani ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencí; 3) nadbytečnost důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.

Důkazy získané a posléze i použité v rozporu s procesními předpisy:
Důkaz, resp. informace v něm obsažená, není získán co do jednotlivých dílčích komponentů (fází) procesu dokazovaní procesně přípustným způsobem, a tudíž musí být soudem vyloučen.

Svévolné hodnocení důkazů provedené bez akceptovatelného racionálního logického základu:
Z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy v soudním rozhodování jsou učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy.

Použitá právní úprava

čl. 82 odst.1 z. č. 1/1993 Sb.; čl. 36 odst.1 z. č. 2/1993 Sb.; § 55, § 180, § 2 odst. 6 z. č. 141/1961 Sb.

Shrnutí skutkových okolností
Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatele, který byl soudem prvního stupně uznán vinným ze spáchání trestného činu loupeže a který se domníval, že některé navržené důkazy nebyly v rozporu s principem rovnosti provedeny, důkazy provedené byly nesprávně hodnoceny a některé trpěly vadami, přičemž v konečném důsledku nebyla dle jeho názoru respektována zásada in dubio pro reo.

Evropský soud pro lidská práva

1) **López Ribalda and others v. Spain, 1874/13 and 8567/13**
Věcné zaměření:
Sledování zaměstnanců skrze kamerový systém

Právní věta:
V daném případu došlo k porušení čl. 8 Úmluvy, neboť *zaměstnavatelova práva mohla být chráněna i jinými způsoby, popř. mohli být zaměstnanci alespoň obecně informováni. Nadto daný dohled byl vykonáván po značně dlouhou dobu, a to během celé pracovní doby. Kamerový systém taktéž nebyl* zaměřen pouze na určité osoby podezřelé z krádeží (jako tomu bylo například v případu *Köpke, kde soud rozhodl opačně).*

Stručný popis skutkového stavu:
Isabel López Ribalda spolu s čtyřmi dalšími stěžovateli byli zaměstnanci španělského řetězce supermarketů – M. S. A. Zaměstnavatel poté co se opakovaně objevovaly nesrovnalosti v účetních hodnotách, nainstaloval kamerový systém do prostor obchodu za účelem vyšetření domnělých krádeží. Zaměstnavatel nainstaloval viditelné kamery, o kterých byli zaměstnanci informováni, avšak nainstaloval taktéž skryté kamery, o nichž zaměstnanci informováni nebyli, a které sloužili ke sledování zaměstnanců. Kamery zachytili stěžovatele při napomáhání zákazníkům či spolupracovníkům při krádeži zboží popř. jak kradli osobně. Na základě těchto videozáznamů byli stěžovatelé propuštěni z pracovního poměru. Stěžovatelé se domnívali, že použitím takto získaných důkazů, došlo k porušení jejich práva na soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy.

2) **Bărbulescu v. Rumunsko, 61496/08**
Věcné zaměření:
přípustnost důkazních prostředků, právo na soukromí

Právní věta:
Domácí soudy stěžovatele(ROM) pochybily, když chybně posoudily poměr mezi nutností ochrany práv zaměstnance a zaměstnavatele. Svým jednáním zaměstnavatel narušil právo stěžovatele na soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy, když se stěžovatelem na základě sledování jeho soukromé korespondence rozvázal pracovní poměr.

Stručný popis skutkového stavu:
Stěžovatel byl zaměstnancem v bukurešťské společnosti, přičemž vedle své pracovní činnosti užíval služeb Yahoo Messenger i k soukromým účelům, pročež porušoval interní přepisy zaměstnavatele. Vnitřní předpisy zaměstnavatele však neobsahovaly možnost monitorovat zaměstnancovu soukromou komunikaci, zaměstnavatel pouze informoval zaměstnance s varováním ohledně soukromého užívání. Stěžovatel byl 13. 8. 2007 povolán zaměstnavatelem k podání vysvětlení ohledně soukromé korespondence v pracovní době využívaje prostředků zaměstnavatele. Zde vyšlo najevo, že zaměstnavatel monitoroval celou soukromou konverzaci mezi stěžovatelem a jeho bratrem (jako důkaz stěžovatelovi

činnosti zaměstnavatel předložil 45 stránek obsahující celou předmětnou konverzaci), pročež byl se stěžovatelem ukončen pracovní poměr. Dané rozhodnutí Stěžovatel napadl u okresního soudu v Bukurešti, kde se dožadoval odškodnění utrpěné škody a dalších náhrady. Okresní soud žalobu zamítl, kdy rozhodl, že ukončení pracovního poměru bylo v souladu s právem, pročež se stěžovat odvolal k odvolacímu soudu v Bukurešti.

3) <u>Köpke v. Germany, 420/07</u>
Věcné zaměření:
Sledování zaměstnanců skrze kamerový systém

Právní věta:
The interferences with the applicant's private life were restricted to what was necessary to achieve the aims pursued by the video surveillance. The video surveillance of the applicant was only carried out after losses had been detected during stocktaking and irregularities had been discovered in the accounts, in addition the surveillance lasted for a limited period of time and was restricted in respect of the area it covered, moreover access to the surveillance footage was limited and it was used only for the purposes of the termination of the employment relationship with the applicant.

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant was a supermarket cashier. The employer had noticed irregularities in its accounts and decided to install covert video surveillance (and other means) and consequently initiated covert surveillance of the applicant and another employee over a period of two weeks. The covert video surveillance resulted into dissmissal of the empleyees for theft, the theft was discovered through evidence obtained by video surveillance installed by the employer. The applicant unsuccessfully challenged her dismissal before German courts, however the courts deemed the conduct of the emploayer justified in the relevant circumstances.

4) **<u>Copland v. Spojené království, 62617/00</u>**
Věcné zaměření:
Monitorování hovorů z pracovního telefonu, využívání internetu a e-mailu

Právní věta:
Collection and storage of personal information relating to the applicant's telephone, email and internet usage without her knowledge interfered with her right to respect for her private life and correspondence within the meaning of Article 8.

As there was no domestic law regulating the possibility of monitoring at the time, the interference in this case was not "in accordance with the law" as required by Article 8 § 2 of the Convention. However the Court did not exclude that the monitoring of an employee's telephone, e-mail or Internet usage at the place of work may be considered "necessary in a democratic society" in certain situations in pursuit of a legitimate aim.

Stručný popis skutkového stavu:
In 1991 the applicant was employed by Carmarthenshire College. In 1995 the applicant became the personal assistant to the College Principal and from the end of 1995 she was required to work closely with the newly appointed Deputy Principal. In July 1998, whilst on annual leave, the applicant visited another campus of different College. She subsequently became aware that the Deputy Principal had contacted that campus and was suggesting improper relationship between the applicant and the director. During her employment, the applicant's telephone, e-mail and Internet usage were subjected to monitoring at the Deputy Principal's order in order to ascertain whether the applicant was making excessive use of College facilities for personal purposes. In November 1999 the applicant became aware that enquiries were being

made into her use of e-mail at work when her step-daughter was contacted by the College and asked to supply information about e-mails that she had sent to the College. In about March or April 2000 the applicant was informed by other members of staff at the College that between 1996 and late 1999 several of her activities had been monitored by the Deputy Principal. The applicant also believed that people to whom she had made calls were in turn telephoned by the Deputy Principal, to identify the callers and the purpose of the call. She further believed that the DP became aware of a legally privileged fax that was sent by herself to her solicitors and that her personal movements, both at work and when on annual or sick leave, were the subject of surveillance.

5) **Halford vs. Spojené království, 20605/92**

Věcné zaměření:
Odposlech telefonu na pracovišti

Právní věta:
Stěžovatelka jako uživatelka vnitřního telekomunikačního sytému policie mohla důvodně očekávat soukromí, neboť není jakéhokoli důkazu a předcházejícím upozornění o možnosti odposlechu. Telefonické hovory uskutečněné skrze služební telefon spadají pod ochranu práva na soukromí a daným odposlechem došlo k porušení daného práva. Vnitrostátní zákon musí poskytovat jistou ochranu jednotlivcům proti svévolnému zasahování do práv dle článku 8 Úmluvy, a to i při utajených dohledových opatřeních. Odposlech pracovních i soukromých telefonických hovorů je tedy v přímém rozporu s článkem 8 Úmluvy.

Stručný popis skutkového stavu:
Stěžovatelka Alison Halford pracovala ve službách britské policie jako vysoce postavený policejní důstojník. Po opakovaných neúspěšných žádostech o povýšení podala stěžovatelka stížnost k tamnímu pracovnímu soudu, ve které uváděla, že byla diskriminována na základě pohlaví. Následně podle paní Halford v důsledku dané stížnosti započala proti její osobě kampaň jako odveta za stížnost, a to včetně odposlechu telefonických hovorů stěžovatelky, uvolnění informací do tisku i obvinění z údajného neplnění povinností, v jehož důsledku byla odvolána z funkce. Dané rozhodnutí o odvolání z funkce stěžovatelka napadla u soudu. Soudní přezkum zjistil, že k diskriminaci došlo a příslušné rozhodnutí zrušil. Paní Halford taktéž žádala o vyšetření pro odposlouchávání jejích telefonických hovorů, skrze nějž měli její kolegové získávat informace proti ní v řízení o diskriminaci, kterážto domněnka byla potvrzena i svědectvím bývalých kolegů.

6) **Peck vs. Spojené království, 44647/98**

Věcné zaměření:
Využití městského kamerového systému; zveřejnění záznamu

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant was filmed by a CCTV camera in a public street during suicide attempt which was interrupted by police and was consequently unsuccessful. The Council issued two pictures withdrawn from the CCTV footage for publication in an article about effectivness of CCTV cameras without significant reduction of recognizance. Same pictures were shown also during regional tv news, however this time modified in order to make the applicant unrecognizable. The applicant sought judicial review of the Council's decision to release the CCTV footage. His application was rejected and his subsequent appeal was dissmissed.

Právní věta:
The disclosure of the CCTV footage by the Council, which revealead the identity of the applicant without sufficient reason or consent of the applicant constituted a serious interference with right to respect for private life of the applicant. Moreover Article 8 applied even though the applicant was in a public street because he was not participating in a public event and was not a public figure. The seriousness of the interference with the applicant's rights was not diminished by his subsequent voluntary appearances in the media.

7) Roman Zakharov v. Rusko, 47143/06

Věcné zaměření:
Předpoklady utajeného sledování komunikace

Právní věta:
Samotná existence zákonné úpravy, která připouštěla plošné odposlouchávání mobilní komunikace obyvatelstva, aniž by obsahovala dostatečné záruky proti svévoli a omezovala zásahy do práv dotčených osob na to, co je v demokratické společnosti skutečně nezbytné, porušuje práva stěžovatele na respektování soukromého života a korespondence ve smyslu článku 8 Úmluvy.

Stručný popis skutkového stavu:
Ruský občan, ředitel vydavatelství, šéfredaktor novin a předseda nevládní organizace, jehož profesní činnost spočívala ve sledování míry nezávislosti ruských sdělovacích prostředků a dodržování svobody projevu využíval služeb několika mobilních operátorů. V roce 2003 podal proti třem z nich žaloby, v nichž namítal, že mělo dojít k porušení jeho práva na respektování soukromého života a korespondence tím, že mobilní operátoři byli nuceni nainstalovat zařízení, která zpravodajským službám a policejním orgánům umožňují sledovat veškerou telefonní komunikaci, aniž k tomu obdržely povolení soudu. Stěžovatel požadoval, aby byla tato zařízení odstraněna. Vnitrostátní soudy však jeho žaloby zamítly s tím, že stěžovatel neprokázal, že by mobilní operátoři ve skutečnosti informace o obsahu chráněné komunikace těmto orgánům poskytli. Samotná instalace takových zařízení dle jejich názoru nepředstavuje porušení dovolávaných práv, neboť slouží toliko k tomu, aby příslušné orgány mohly využívat zákonem stanovených operativně pátracích způsobů práce.

8) Uzun v. Germany, 35623/05

Věcné zaměření:
Sledování pomocí GPS a aplikace v trestním řízení

Právní věta
The application is inadmissible. The domestic courts provided sufficient protection against the applicant becoming subject of total surveillance. GPS surveillance had been ordered only after less intrusive methods of investigation had proved insufficient, had affected the applicant only when he was travelling in the car of Mr. S. and had been carried out for a relatively short period of time. Moreover the investigation concerned very serious crimes. Therefore the applicant‘s surveillance via GPS, as carried out in the circumstances of the present case, was proportionate to the legitimate aims pursued and thus “necessary in a democratic society” within the meaning of Article 8.

Stručný popis skutkového stavu
The applicant and Mr. S during october of 1995 were placed under surveillance because of their suspected involvement in bomb attacks that had been carried out by an extreme left-wing group which they were affiliated to. The applicant and Mr. S. came to knowledge that they were being monitored. Knowing that they decided to evade surveillance by destroying transmitters in car of Mr. S. and stopped using tapped telephone. As a reaction the Federal Public Prosecutor General authorised their surveillance by a Global-Positioning Systém device (GPS) in car of Mr. S., which provided evidence of guilt for bomb attacks in 1995 resulting into arrest of both the applicant and his accomplice and subsequent sentence. Applicant’s appeals to the Federal Court of Justice and the Federal Constitutional Court were dismissed. Federal Federal Constitutional Court adjudicated that interference with his right to privacy by GPS surveillance had been proportionate in view of the gravity of the offences.

9) Antović a Mirković v. Černá hora, 70838/13

Právní věta:
Natáčením posluchárny na univerzitě je porušeno právo stěžovatelů, vyučujících na této univerzitě, na respektování jejich soukromého života podle článku 8 Úmluvy.

Stručný popis skutkového stavu:
V roce 2011 informoval děkan fakulty všechny pedagogické pracovníky včetně obou stěžovatelů, že v posluchárnách, v nichž se konaly přednášky, bude zaveden kamerový systém. O několik dní později vydal rozhodnutí zavádějící natáčení v sedmi aulách a před děkanátem. Cílem tohoto opatření bylo zajistit bezpečnost majetku, osob a sledování výuky. Přístup k záznamu měl pouze děkan, sesbírané údaje měly být uschovány po dobu jednoho roku. V reakci na tento krok podali stěžovatelé stížnost na natáčení a sběr údajů o nich bez jejich souhlasu k orgánu ochranu osobních údajů. Ten dospěl k závěru, že natáčení neprobíhalo v souladu se zákonem, a nařídil fakultě do 15 dní kamery z aul odstranit. Zdůraznil, že natáčení není možné odůvodnit podle příslušného zákona, protože nebyl předložen důkaz o riziku pro bezpečí osob a majetku v aulách ani pro utajované informace a samotné sledování přednášek nebylo legitimním důvodem pro natáčení. Počátkem roku 2012 podali stěžovatelé žalobu na náhradu škody z důvodu porušení svých práv na soukromý život, zejména za nedovolený sběr a zpracovávání údajů o nich. Soudy shledaly, že natáčení aul jako veřejných míst nemohlo porušit právo stěžovatelů na respektování jejich soukromého života, jelikož se jednalo se o pracovní prostor, stejně jako soudní síň nebo parlament, v němž nebyli vyučující nikdy osamoceni, a proto se nemohli dovolávat zásahu do svého soukromého života.

10) M. M. v. Nizozemí, 39339/98

Věcné zaměření:
odposlech telefonu, náležitosti povolení odposlechu

Právní věta:
The Court held that there has been breach of article 8 of the Convention because the police had made a crucial contribution to recording the telephone conversations and had thus engaged the respondent State's responsibility. At the relevant time the tapping or interception of telephone conversations for the purpose of obtaining evidence against a person suspected of committing an offence had required a preliminary judicial investigation and an order by an investigating judge. This condition howver was not met, therefore the interference at issue was not "in accordance with the law". It is not necessary to go into whether the interference in question pursued a "legitimate aim" or was "necessary in a democratic society" in pursuit thereof.

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant has been a practising lawyer in Netherlands since 1979. In November 1993 the applicant agreed to act as defence counsel for a Mr. K. In connection with this case, the applicant met with Mrs. S. who was Mr K.'s wife at the time. Later on Mrs. S. told Mr. K. that the applicant had made sexual advances towards her. Mr K. informed the police officer investigating his case who in turn informed the public prosecutor in charge of the investigation against Mr. K., which resulted into connecting a tape recorder to telephone of Mrs. S. in her home and it was suggested to her to steer the conversations with the applicant towards the sexual advances. Mrs S. recorded three conversations with the applicant, which were transcribed by the police.

The case was reported in the press. This induced two other women to come forward and lodge criminal complaints against the applicant. The applicant was found guilty by both Regional Court and Court of appeal (The recorded telephone conversations were not relied upon as evidence)

The applicant complained under Article 8 of the Convention that the Court of Appeal had wrongly rejected his argument that the prosecution should be declared inadmissible or that evidence had been unlawfully obtained in respect of the recordings made of his telephone conversations.

11) **Lambert v. Francie, 23618/94**
Věcné zaměření:
odposlech telefonních hovorů třetích osob

Právní věta:
Předmětné odposlechy zasáhly do stěžovatelova práva na soukromí ve smyslu čl. 8 Úmluvy, a to i přestože byla primárně odposlouchávána telefonní linka třetí osoby nikoli stěžovatele. Nepřípustná je taktéž argumentace kasačního soudu, neboť není možné všechny, kdo vedou hovory na jiné telefonní lince než své vlastní, byli zbaveni zákonné ochrany.

Stručný popis skutkového stavu:
Stěžovatel, francouzský občan pan Lambert, byl obviněn z trestné činnosti na základě odposlechu telefonní linky pana R. B, který byl nařízen dne 11. 12. 1991, a který byl následně několikrát prodloužen (konkr. postupně do 29. 2., 31. 3. a 31. 4. 1992), pročež byl následně zadržen. Stěžovatel však před soudem namítal, že následná prodloužení odposlechu byla neplatná, a proto jich nebylo možné použít. Soud však jeho námitkám nevyhověl. Stěžovatel následně podal kasační stížnost, v níž namítal mimo jiné porušení čl. 8 Úmluvy. Kasační soud potvrdil názor předcházející soudní instance a uvedl, že stěžovatel není v postavení, které by ho opravňovalo ke kritizování nařízení odposlechu třetí osoby. V důsledku toho podal stěžovatel stížnost k Evropské komisi pro lidská práva, ve které uvedl, že odposlech použitý proti němu je zásahem do jeho práva na respektování soukromého života a korespondence, který je neslučitelný s čl. 8 Úmluvy.

12) **Kopp v. Švýcarsko, 23224/94**
Věcné zaměření:
Zásah do práva na soukromí, odposlech telefonu

Stručný popis skutkového stavu:
The applicant, Mr. Hans W. Kopp, worked as a lawyer. His wife, Mrs. Elisabeth Kopp was a member of Federal Coucnil and head of the Federal Department of Justice from 1984. Telephone Applicants telephone at home was placed under surveillance in order to find out whether his wife was disclosing canfidential information from the Department of Justice where she worked. The applicant was monitored as a “third party”, not as a suspect. Alleged disclosure was not proved. According to the Swiss law the applicant was informed about the surveillance. Applicant had complained in his administrative appeal to the Federal Council that tapping of his telephones had been illegal, consequently, he had raised in substance his complaint relating to Article 8.

Právní věta:
The applicant, as a lawyer, concerning his sensitive communication with his clients, did not enjoying the minimum degree of protection reqiured by the rule of law in a democratic society, therefore there has been a breach of article 8 of the Convention.

2. Zákaz nucení k sebeobviňování

Nejvyšší soud České republiky a nižší soudy

1. 3 Tdo 26/2017 ze dne 18. 01. 2017
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Jejich podstatou bylo vyslovení právního názoru, podle nějž nemůže mít relevanci pramene důkazu a tím méně důkazu usvědčujícího úřední záznam o podaném vysvětlení (§ 158 odst. 3 písm. a/ tr. ř. a § 158 odst. 6 tr. ř.), obsahující sebeobviňující vyjádření pronesené osobou podezřelou vůči orgánu státní moci, neboť tato nevypovídala v procesním postavení obviněného podle § 160 odst. 1 tr. ř. a po řádném poučení o svých právech (včetně práva nevypovídat) podle § 33 tr. ř., ani výslech policistů provádějících příslušný úkon k obsahu takového vyjádření. Tím by zajisté bylo porušeno ústavně garantované pravidlo fair procesu. Z žádného takového nepřípustného důkazu však soudy v posuzované trestní věci při rekonstrukci skutkového stavu věci nečerpaly.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin vydírání, zneužití pravomoci úřední osoby a ublížení na zdraví.
Úřední záznam o podaném vysvětlení měl být použit jako důkaz o trestné činnosti proti osobě, která sama dané vysvětlení podala.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto jako zjevně neopodstatněné.

2. 3 Tdo 937/2011 ze dne 24. 08. 2011
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Je pravdou, že podle § 33 odst. 1 tr. ř. obviněný má právo vyjádřit se ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu a k důkazům o nich, není však povinen vypovídat. Může uvádět okolnosti a důkazy sloužící k jeho obhajobě, činit návrhy a podávat žádosti a opravné prostředky, přičemž podle § 92 odst. 1, odst. 2 tr. ř. se výslech obviněného koná tak, aby poskytl pokud možno úplný a jasný obraz o skutečnostech důležitých pro trestní řízení a obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo k doznání. Nicméně v posuzované věci je třeba namístě uvést, že dovolatel za situace, kdy věděl, že je předvolán k podání vysvětlení, z vlastní iniciativy při šetření uvedl, že má kromě maturitního vysvědčení i vysvědčení z druhého ročníku a až následně byl vyzván k jeho předložení (výslech dovolatele a Mgr. S.; protokol o hlavním líčení, č. l. 86), přičemž touto listinou chtěl doložit právě skutečnost, že na dané škole studoval, předkládal ji tedy za účelem prokázání dosaženého vzdělání. Právo na obhajobu je zcela jistě jedním ze základních a nezpochybnitelných práv obviněného, ovšem i toto právo má svoje meze, které nemohou být překročeny právě spácháním dalšího trestného činu.

Dovolatel vyvíjel aktivní činnost, která se vyznačovala znaky jemu přisouzeného trestného činu a pokračoval tak v trestné činnosti, pro kterou byl stíhán. Jednání tak vybočilo z řádné obhajoby, ale došlo jím k naplnění skutkové podstaty trestného činu.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS

Shrnutí skutkových okolností

Trestným činem padělání a pozměňování veřejné listiny.

Předložení školních ročníkových vysvědčení v rámci podání vysvětlení osobou podezřelou, a to jako součást její obhajoby. Daná vysvědčení však byla padělaná.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto jako zjevně neopodstatněné.

3. 3 Tdo 1374/2015 ze dne 27. 01. 2016
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Osoba, která spáchala trestný čin, se nepravdivou svědeckou výpovědí ohledně tohoto svého trestného činu nedopouští přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 trestního zákoníku, a to ani tehdy, byla-li řádně poučena o právu odepřít vypovídat podle § 100 odst. 2 trestního řádu. Trestní stíhání takové osoby, třebas nebyla ve věci obviněným, by bylo v rozporu s § 92 odst. 1 trestního řádu, podle něhož obviněný nesmí být k výpovědi nebo k doznání žádným způsobem donucován, protože sankce stanovená na trestný čin podle § 346 trestního zákoníku by představovala nepřípustné donucení k pravdivé výpovědi.

Skutečnost, že pachatel trestného činu vyslýchaný jako svědek v trestní věci obviněného a vypovídající nepravdu o svém trestném činu byl řádně poučen o právu odepřít výpověď, má jen procesní význam v tom směru, že takovou výpověď nutno považovat za důkaz výpovědí svědka podle § 89 odst. 2 a § 97 a násl. trestního řádu. Nemá však hmotněprávní význam v tom směru, že se takovýto pachatel dopouští přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 trestního zákoníku.

Z uvedených důvodů je soud v případě přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 trestního zákoníku povinen posoudit jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 trestního řádu to, zda se pachatel dopustil též jiné trestné činnosti. V této souvislosti je pak třeba zabývat se tím, zda uvedl nepravdu o okolnosti mající podstatný význam pro rozhodnutí proto, aby v případě pravdivé výpovědi nebyl usvědčen z takové jiné trestné činnosti.

Použitá právní úprava
§ 9 TŘ; § 89 TŘ; § 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.
Výpověď v trestní věci manžela dovolatelky, která tvořila základ pro podezření, že se sama dovolatelka dopustila trestného činu (neposkytnutí pomoci po autonehodě).

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil částečně usnesení odvolacího soudu a rozsudek prvoinstančního soudu.

4. 4 Tdo 1012/2016 ze dne 31. 08. 2016
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Předně je třeba uvést, že jednou ze základních povinností odsouzeného ve výkonu trestu odnětí svobody podrobit se vyšetření ke zjištění, zda užil návykovou látku.

Ze zákona tudíž nevyplývá možnost (oprávnění) odsouzeného odmítnout takové vyšetření, naopak vyplývá povinnost se mu podrobit.

Ústavní soud při analýze ustanovení § 114 tr. ř. rozlišil dva okruhy trestněprocesních úkonů, z nichž jedny jsou charakterizovány aktivitou obviněného, k nimž obviněný nesmí být pod hrozbou sankce donucován (např. vydání věci či vzorek ručního písma), zatímco druhý okruh zahrnuje úkony, jichž je obviněný toliko pasivním objektem a k jejichž strpění jej lze zákonnými prostředky přinucovat (rekognice in natura, odebrání vzorku vlasů, bukálního stěru, odebrání vzorku moči či krve, sejmutí pachové stopy). „K zajištění součinnosti obviněného či podezřelého při opatřování těchto důkazů je tudíž možnost užít zákonných donucovacích prostředků.“. Jinými slovy je možné po splnění zákonných předpokladů překonat odpor obviněného, pokud ovšem nejde o odběr krve nebo jiný obdobný úkon spojený se zásahem do tělesné integrity.

Pokud je takový postup možný u podezřelého z trestného činu ke zjištění, zda byl spáchán skutek, který by mohl být trestným činem, a zda jej spáchal právě podezřelý, bude tím více možný (argument a minori ad maius) u odsouzeného vykonávajícího trest odnětí svobody ke zjištění, zda odsouzený nekonzumuje alkohol či nepožívá návykové látky (dbá povinností stanovených zákonem o výkonu trestu odnětí svobody), pokud takový zákrok splňuje podmínku přiměřenosti, dbá cti a důstojnosti vyšetřované osoby a není vykonáván svévolně – šikanózně (např. nepřiměřeně často bez indicií o porušení povinností abstinence odsouzeného).

Výstupy (důkazy) z provedeného vyšetření navíc na základě uvedeného lze použít v trestním řízení.

Použitá právní úprava
§ 9 TŘ; § 89 TŘ; § 92 TŘ; § 100 TŘ; § 114 TŘ; § 265i odst. 1 písm. e) TŘ; čl. 37 LZPS; § 28 odst. 2 písm. n) ZVTrOS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.
Odmítnutí poskytnutí vzorku moče při vyšetření týkající se použití omamných látek ve věznici. Odebrání krve při hospitalizaci vězně.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto jako zjevně neopodstatněné.

5. 4 Tdo 1153/2013 ze dne 19.11.2013
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Srovnávací nahrávky byly převážně pořízeny při prvotním výslechu obviněných bezprostředně po jejich zadržení, tj. ještě před sdělením obvinění. Z protokolů vyplývá, že obvinění byli při pořízení každé srovnávací nahrávky poučeni o svých právech, byli upozorněni na pořizování zvukového záznamu, byli vyslechnuti za účasti tlumočníka a protokoly bez výhrad podepsali. I když je obecně nahrávání hovoru cizí osoby, tedy zachycování jejího hlasového projevu utajeným způsobem bez jejího vědomí, orgány činnými

v trestním řízení zásahem do jejího ústavně chráněného práva (svobody, nedotknutelnosti) soukromí, zajištěného jak mezinárodně právními dokumenty, tak i Listinou základních práv a svobod (viz čl. 10 odst. 2), a to zásadně bez ohledu na místo, kde k takto zachycenému projevu došlo, tak v konkrétním případě zároveň byly splněny všechny potřebné předpoklady k prolomení tohoto práva.

Ustanovení § 158 odst. 3 písm. f) tr. řádu zakotvuje právo policejního orgánu k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, pořizovat mj. zvukové a obrazové záznamy osob, jestliže je to nutné ke zjištění totožnosti osoby. Toto právo zákon neváže na předchozí či dodatečný souhlas jakéhokoli jiného subjektu, tedy např. státního zástupce, tím méně osoby jejíž záznam hlasu (obrazu) je pořizován.

V takovém případě pořízené zvukové záznamy hlasů obviněných byly získány zákonným způsobem a jejich následné využití jako srovnávacího materiálu při znaleckém zkoumání přibranými znalci nemohlo vést k nepoužitelnosti jimi zpracovaných posudků v dalším průběhu trestního řízení.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 100 TŘ; § 158 TŘ; čl. 37 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.
Pořízení hlasového záznamu během výslechu v přípravném řízení a jeho následné ztotožnění s hlasem obviněného, přičemž obviněný nebyl upozorněn na skutečnost, že jeho výpověď bude nahrávána. Navíc obviněný odmítl při daném výslechu vypovídat.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

6. 4 Tz 7/2007 ze dne 21. 02. 2007
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Závažnějším pochybením zákona, na které ministr spravedlnosti v podané stížnosti poukázal, je skutečnost, že jak policejní orgán, tak soud ve snaze vymoci po obviněném důkazní prostředky svědčící proti němu uložily obviněnému pořádkovou pokutu. Obviněný je stíhán pro trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit jako odpovědný zástupce společnosti N. B., s.r.o., neodváděním zákonných odvodů za zaměstnance společnosti a právě k objasnění míry zavinění a výše škody měly sloužit vyžadované účetní doklady této společnosti, za jejichž nevydání byl obviněný pokutován. Je ústavně nepřípustné, aby orgán činný v trestním řízení po obviněném požadoval pod hrozbou sankce předložení jakéhokoliv důkazu, kterého může být použito proti němu samému k jeho usvědčení. Uvedený problém zákazu obviňování řešil opakovaně Ústavní soud ČR.

Policejním orgánem byl obviněný vyzván k vydání účetních dokladů společnosti N. B., s.r.o., které měly sloužit k objasnění míry zavinění a výše škody. Za jejich nevydání byl obviněný následně pokutován přesto, že je ústavně nepřípustné, aby orgán činný v trestním řízení po obviněném požadoval pod hrozbou sankce předložení jakéhokoliv důkazu, kterého může být použito proti němu samému k jeho usvědčení.

V souvislosti s danou problematikou je třeba konstatovat, že vedení trestního řízení, tedy řízení za účelem náležitého zjištění trestných činů a náležitého potrestání jejich pachatelů, je v legitimním zájmu státu a jeho orgánů (čl. 80 odst. 1 Ústavy České republiky), a jako takové je ústavně opodstatněné. Za tímto účelem jsou orgány činné v trestním řízení oprávněny důsledně využívat všech prostředků, které jsou jim zákonem dány k dispozici. Každé trestní řízení přitom ale musí být vedeno s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána (§ 2 odst. 4 tr. ř.).

Z této judikatury vyplývá, že podle tohoto nezbytného komponentu základního práva na obhajobu nikdo nesmí být nucen k tomu, aby orgánům veřejné moci dodával důkazy proti sobě či jakákoliv sebeusvědčující prohlášení. Je tedy ústavně nepřípustné, aby orgány činné v trestním řízení po někom požadovaly pod jakoukoliv sankcí předložení důkazu, jehož může být použito proti němu samému k usvědčení ze spáchání trestného činu.

Uložit pořádkovou pokutu podle § 66 tr. ř. je možné jen pokud je tímto postupem jednak sledován legitimní cíl trestního řízení a zároveň jsou šetřena ústavně zaručená práva a osoby, jichž se týká řízení obecně a uložení pořádkové pokuty zvláště.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 66 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Požadavek vydat daňové a jiné dokumenty k prokázání výše škody, za jejichž nepředložení byl obviněnému uložena pořádková pokuta.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí prvoinstančního soudu a rozhodnutí policejního komisaře jako i další na ně navazující rozhodnutí.

7. 5 Tdo 819/2008 ze dne 06. 08. 2008
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Obviněná Ing. D. Š. zcela oprávněně brojila proti obsahu uložené povinnosti, neboť s ohledem na vrácení věci ohledně dvou skutků vykazujících věcné propojení se skutkem, za nějž byla uložena každému z dovolatelů přiměřená povinnost, existuje velká pravděpodobnost, že jejím splněním by případně hrozila možnost nucení k sebeobviňování. V tomto ohledu je potom takto formulovaná povinnost v rozporu se základními právy garantovanými Listinou podle článku 37 odst. 1 (Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.) a článku 40 odst. 4 (Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.). Podle Ústavního soudu potom není zásadní rozdíl mezi právem osoby obviněné či podezřelé odmítnout výpověď a mezi právem osoby nestíhané nebýt nucena k vydání důkazů schopných přivodit její trestní stíhání.

Pokud nezastávají příslušná postavení v orgánech společnosti D., a. s., z nichž by jim plynula oprávnění disponovat s účetními doklady, tím méně jim lze ukládat povinnost korespondující takovému oprávnění,

neboť objektivně vzato takovou povinnost splnit bude ztěží v jejich silách. Samozřejmě taková možnost přichází v úvahu jedině po zjištění, že předmětné účetní doklady budou mít obvinění ve svém držení.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin porušení povinnosti v řízení o konkursu.
Uložení povinnosti poskytnout správci konkursní podstaty součinnost (vydání účetních dokladů a jiných dokumentů).

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího a prvoinstančního soudu a věc vrátil státnímu zástupci k došetření.

8. 5 Tdo 1366/2018 ze dne 19. 12. 2018
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Zakázán je nátlak fyzický i psychický, nátlak opakovanými výslechy prováděnými jen za tímto účelem nebo prováděním výslechu za záměrně vytvořených okolností, výrazně nepříznivě ovlivňujících psychický stav obviněného (viz usnesení bývalého Nejvyššího soudu ČSR publikované pod č. 25/1990-III. Sb. rozh. tr.). I když zásada zákazu k donucování sebeobvinění představuje velmi významnou garanci spravedlivého procesu a orgány činné v trestním řízení musí toto právo obviněného bezpodmínečně respektovat, na druhé straně toto právo nikterak neomezuje orgány činné v trestním řízení ve využití všech zákonných postupů, kterými má být dosaženo účelu trestního řízení jak v procesu dokazování, tak při aplikaci zajišťovacích opatření.
Ze spisu není patrno donucování obviněné ke splnění výzvy a dále ani není jasné, jak by tyto listiny mohly přispět k trestnímu stíhání obviněné. Součástí uvedené výzvy z 22. 11. 2016 je poučení o možnosti odnětí požadovaných věcí podle § 79 tr. řádu, aniž by však současně bylo obviněné oznámeno, že jí bude možné uložit pokutu podle § 66 odst. 1 tr. řádu, která by měla donucovací povahu a vynucení splnění výzvy uložením pokuty u osoby, k jejímuž obvinění směřuje trestní řízení, by bylo v rozporu s čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

Spisový materiál neposkytuje jakýkoli podklad pro závěr, že obviněné byla pro nevyhovění výzvě k předložení dokladů uložena pořádková pokuta podle § 66 odst. 1 tr. řádu. Z uvedených důvodů nebylo možno přisvědčit obviněné, že by byla nucena vydat doklady způsobilé přispět k jejímu odsouzení, a to navíc pod pohrůžkou či dokonce realizací pořádkové pokuty podle § 66 odst. 1 tr. řádu, nebo i jiným způsobem.

Vzhledem k tomu, že dovolatelka byla vždy příslušným orgánem řádně poučena o svých právech a trestní spis neobsahuje jakýkoli náznak, že by na obviněnou byl vyvíjen v jakémkoli stadiu trestního stíhání sebemenší nátlak vypovídat do protokolu či úředního záznamu. Zásada zákazu nucení k sebeobviňování tak nemohla být ve věci obviněné porušena.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 66 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění.
Donucení k vydání usvědčujících dokumentů – domovní prohlídka, zabavení účetních dokumentů v listinné i elektronické podobě.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

9. 6 Tdo 84/2013 ze dne 22. 05. 2013
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Český trestní proces nepřevzal doktrínu plodů z otráveného stromu, která vznikla a je rozvíjena v USA, zejména pak v podobě simplifikujícího tvrzení, že plody z otráveného stromu jsou vždy otrávené. Podklad pro právní závěr, že důsledkem vadného postupu orgánů činných v trestním řízení nastalého v procesu dokazování je vždy absolutní neúčinnost a tím v trestním řízení nastalá nepoužitelnost důkazů, nelze v příslušných ustanoveních trestního řádu upravujících dokazování v trestním řízení (hlava pátá trestního řádu) nalézt. Striktně je zákaz použití důkazu trestním řádem formulován toliko v podobě upravené ustanovením § 89 odst. 3, dle něhož „Důkaz získaný nezákonným donucením nebo hrozbou takového donucení nesmí být použit v řízení s výjimkou případu, kdy se použije jako důkaz proti osobě, která takového donucení nebo hrozby donucení použila“.

Česká trestně právní teorie a ve shodě s ní i právní praxe rozlišuje absolutní a relativní neúčinnost důkazů. V závislosti na posouzení konkrétní povahy a závažnosti vady nastalé v procesu dokazování je soudy samostatně řešena otázka, zda konkrétně zjištěnou vadou poznamenaný důkaz je možno pokládat za důkaz procesně účinný v řízení soudním či nikoli. Relativní neúčinnost důkazu nezpůsobuje jeho procesní neúčinnost a nemá za následek vyloučení tohoto důkazu z hodnotící činnosti příslušného orgánu činného v trestním řízení.

Lze samozřejmě poukázat i na to, že nedostatek výslovné právní úpravy vnitrostátního práva nemůže být překážkou pro vyvození právu obviněného na spravedlivý proces odpovídajícího závěru (např. právě pro přijetí závěru o nutnosti vyloučení některého důkazu z důkazního řetězce pro jeho procesní neúčinnost v řízení soudním), avšak to vše jen za předpokladu, že by takový nedostatek právní úpravy či konkrétní postup orgánů činných v trestním řízení byl rozporný a kolidující s některým závazkem, který byl státem v rámci ochrany základních práv a svobod jedince převzat, případně který by ústavním přepisem či příslušnou mezinárodní smlouvou garantovanému právu obviněného kolidovaly.

Stejně tak [Nejvyšší soud] sdílí i právní názor, který krajský soud vyslovil k námitce stran porušení zásady nebýt nucen obviňovat sám sebe (zásady „nemo tenetur“). I s poukazem na nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 644/05 odvolací soud správně dovodil, že pokud vůči obviněné nebyla použita pořádková opatření v souvislosti s vydáním věci v průběhu prováděné domovní prohlídky, nedošlo ze strany orgánů činných v trestním řízení k porušení této zásady.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 66 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu.

Vydání věcných důkazů, sešitů s evidencí osob s ručními zápisy prodeje léků s obsahem pseudoefedrinu a odeslání do centrálního úložiště SÚKLu osobních údajů osob, kterým byly vydány léčivé přípravky bez lékařského předpisu s omezením, tedy volně prodejného léčiva.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

10. 6 Tdo 1223/2016-II. ze dne 08. 12. 2016
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Právo odepření výpovědi v tomto ustanovení upravené poskytuje svědku možnost nevypovídat za situace, kdy by součástí jeho výpovědi, v níž by se vyjadřoval k okolnostem významným pro rozhodnutí v trestní věci obviněného (v rámci jehož trestního stíhání má být podána), bylo i uvedení takových údajů, jež by svědčily byť o participaci svědka na spáchání činu, který je kladen za vinu obviněnému, či o spáchání jiného trestného činu a pro obsahovou souvislost by údaje, jež by měl svědek uvést ve vztahu k danému obviněnému, byly neoddělitelné od těch, jež by vedly k sebeobvinění svědka. Jinými slovy vyjádřeno, svědek má právo odepřít výpověď, pokud by v rámci své výpovědi byl nucen pravdivě hovořit o skutku, jenž se udál v minulosti, jehož se sám (případně s dalšími osobami) dopustil a jenž vykazuje znaky trestného činu.

Právo odepření výpovědi tak zákon poskytuje osobě (svědkovi), jež by svou pravdivou výpovědí mohla přivodit nebezpečí trestního stíhání sobě či osobám v § 100 odst. 2 tr. ř. uvedeným. Rozhodně nelze citované ustanovení interpretovat tak, že má poskytnout možnost odepření výpovědi svědkovi proto, že by si nebezpečí svého trestního stíhání mohl přivodit svou nepravdivou výpovědí. Nepravdivou výpovědí týkající se skutečností, ohledně nichž mu při uvedení pravdivých údajů žádné nebezpečí vyvození trestní odpovědnosti nehrozí (neboť se sám žádného skutku, v němž by bylo lze spatřovat trestný čin, nedopustil). Právo odepření výpovědi mu nepřísluší, jak se naopak snaží dovolací soud přesvědčit obviněný, mělo-li by se nebezpečí trestného stíhání týkat skutku, jenž má teprve nastat, majícího podobu uvedení vědomě nepravdivých údajů svědkem v rámci jeho výslechu orgánem činným v trestním řízení (v daném případě při výslechu před soudem v rámci hlavního líčení).

Základním východiskem, z něhož se takový závěr dovozuje, je to, že osoba nemůže být – prostřednictvím jejího ustanovení do procesního postavení svědka – donucována k doznání vlastní trestné činnosti. Takovým postupem by docházelo k porušování zásady zákazu nucení k sebeobviňování vyplývajícímu z čl. 37 odst. 1 LZPS. I v těchto případech tak jde o osoby, jejichž případný trestní postih se pojí se spácháním trestného činu v období předcházejícím podání svědecké výpovědi (osoba z trestného činu již obviněná či podezřelá).

Obviněným poukazované nedostatečné poučení, jehož se mu dostalo před jeho výslechem, tak sice může být vnímáno jako procesní vada, avšak s ohledem na zjištění, že právo odepření výpovědi dovolateli nepříslušelo, nenabyla tato vada podoby upravené zněním § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. (podstatná vada, jež má vliv na správnost rozhodnutí), jež by měla z tohoto důvodu odůvodnit kasaci napadeného rozsudku odvolacím soudem. Jako taková nemá rovněž vliv na právní posouzení skutku, nezakládá důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 66 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin podvodu, lichvy, křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku a trestným činem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.

Výpověď obviněného v pozici svědka, kterou si přivodil trestní stíhání pro jiný trestný čin.

Ostatní
Nejvyšší soud vrátil věc odvolacímu soudu.

11. 6 Tdo 1246/2018 ze dne 25.10.2018
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Zbývá dodat, že s ohledem na to, že sám obviněný předmětnou nahrávku ze své vůle svěřil orgánům činným v trestním řízení k dalšímu použití (viz výpovědi svědků policistů, kteří o jejím pořízení při setkání s obviněným neměli žádnou vědomost), není možno její následné užití pokládat za rozporné pro porušení zákazu sebeobviňování odvozované od čl. 37 Listiny základních práv a svobod, resp. č. 6 Úmluvy.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 66 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Pokus trestného činu vraždy, trestný čin podněcování k trestnému, porušování domovní svobody, pokus trestného činu vydírání, trestný čin krádeže a pokus trestného činu násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci.
Přípustnost soukromé videonahrávky pořízené obviněným.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

12. 6 Tdo 1478/2009 ze dne 27. 05. 2010
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Nelze dovodit, že by účelem zákona o inspekci práce byla ochrana týchž hodnot a zájmů, které jsou obvykle chráněny ustanoveními trestního práva.

Proto sankci, kterou je možné za daný správní delikt uložit, ani sankci, jež byla obviněnému J. B. správním orgánem uložena pokuta ve výši 50.000,- Kč, nelze považovat za trestní sankci, která by byla potrestáním ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě (překážka ne bis in idem). Pro úplnost je možno poznamenat, že v této relativně mírné sankci nebyl, a ani nemohl být, vyjádřen způsobený škodlivý následek (smrtelné zranění A), který je nenapravitelný a jímž obviněný zasáhl do nejdůležitější hodnoty chráněné trestním zákonem, kterou je lidský život.

Peněžitou sankci uloženou ve správním řízení tedy nelze považovat za adekvátní reakci na zaviněné způsobení smrti člověka, takže nemůže mít trestněprávní povahu.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 66 TŘ; § 100 TŘ; čl. 37 LZPS; čl. 40 LZPS; čl. 4 Protokolu č. 7 k EÚLP

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin ublížení na zdraví.
Při provádění pokrývačských prací na objektu zemědělského družstva obviněný jako osoba samostatně výdělečně činná přibral na výpomoc A, kterého nepoučil o bezpečnosti práce a nestanovil pracovní postup tak, aby bylo zamezeno možnosti pádu z výšky, nevybavil ho osobními ochrannými prostředky proti pádu z výšky ani pracoviště nezabezpečil technickou konstrukcí, v důsledku čehož A při pohybu po střeše z vlnitého eternitu po prolomení jedné z desek propadl střechou z výšky 8 metrů na betonovou podlahu, přičemž utrpěl zranění, na jejichž následky na místě zemřel. Obviněnému byla za nezajištění pracovních pomůcek a BOZP udělena pokuta inspektorátem práce.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto jako zjevně neopodstatněné.

13. 6 Tz 54/2017 ze dne 31. 05. 2018
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Z hlediska uplatnění námitky porušení principu nemo tenetur se ipsum accusare , podle něhož obviněný (popř. podezřelý) nemůže být donucován k sebeobvinění, Nejvyšší soud uvádí, že dožádaná společnost ze své pozice skutečně nemohla vědět, zda není podezřelou z prověřované trestné činnosti, která navíc nebyla v žádosti a výzvě policejního orgánu ani jen rámcově specifikována. Policejní orgán přitom mohl při respektu k taktickým postupům přípravného řízení této společnosti alespoň vyvrátit, že sama není podezřelou osobou, takže by se již nemohla odvolávat na porušování zákazu nucení k sebeobvinění. Pokud pak za situace, kdy si dožádaná společnost nemohla být jista, zda je či není podezřelou, policejní orgán postupoval podle § 78 odst. 1 tr. ř. (byť nesprávně, viz předchozí bod), neměl dožádané společnosti z důvodu nevydání požadovaných věcí ukládat pořádkovou pokutu podle § 66 tr. ř., nýbrž mohl v souladu s § 79 odst. 1 tr. ř. přistoupit k odnětí věcí, z nichž by eventuálně mohl kýžené informace ústavně konformním způsobem zajistit. Zde možno odkázat na konstantní judikaturu Ústavního soudu, podle níž se při vydání věci ve spojení s uložením pořádkové pokuty po obviněném (popř. podezřelém) vyžaduje nepřípustně volní aktivní činnost, jíž je k naplnění obsahu pojmu sebeobvinění zapotřebí, zatímco u odnětí věci se jedná o úkon, který obviněný za zákonem stanoveným podmínek pouze snáší.

Použitá právní úprava
§ 268 odst. 2 TŘ; § 66 TŘ; § 78 odst. 1 TŘ; § 79 TŘ; § 12 odst. 10 TŘ; čl. 37 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Uložení pořádkové pokuty společnosti z důvodu neuposlechnutí výzvy k vydání věci (seznam klientů, jejich korespondenčních adres apod.).

Ostatní

Nejvyšší soud konstatoval, že došlo k porušení zákona.

14. 7 Tdo 374/2018 ze dne 11. 04. 2018
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Obdobné závěry vyplývají (nejen pro trestní řízení) také z ustanovení § 88 o. z. (zák. č. 89/2012, občanský zákoník) o bezúplatné zákonné licenci úřední. Toto zákonné stanovení způsobu poměřování konkurujících si subjektivních práv v zásadě umožňuje, aby podobizny a záznamy pořízené soukromě byly bez svolení dotyčného použity jako důkazní prostředky pro účely soudních nebo správních řízení, děje-li se tak za účelem ochrany či jiného uplatnění soukromých práv a zájmů jiných osob v těchto řízeních. Nelze tedy vyloučit např. použití důkazu záznamem telefonního hovoru volajícího pořízeným bez jeho svolení apod. Nemusí se navíc nutně jednat přímo o vlastní práva či zájmy osoby, která podobiznu či záznam pořídila, děje-li se tak za účelem výkonu a ochrany soukromých práv jiného (např. člena rodiny, souseda, ale i zastupované obchodní společnosti apod.). Použití tohoto omezení je však nutno podle konkrétních okolností posoudit podle aplikačního pravidla obsaženého v § 90 o. z., který stanoví, že zákonný důvod k použití mimo jiné zvukového záznamu nesmí být v nepřiměřeném rozporu s oprávněnými zájmy člověka. To platí zvláště za situace, kdy by použitím záznamu mohlo dojít k zásahu do takových přirozených práv člověka, která nejsou omezitelná obyčejnými zákony, nýbrž pouze na základě imanentních ústavních omezení, tj. omezení plynoucích přímo z ústavního pořádku samotného, jako kupř. u cti a vážnosti člověka.

V takovém případě je pak nutno i zde podle konkrétních okolností uvážit, zda při střetu ústavního práva na spravedlivý proces (čl. 36 a násl. Listiny, resp. čl. 6 Úmluvy) a přirozených osobnostních práv není dána bezdůvodně přednost jednomu právu před právem druhým. A to kupříkladu i s ohledem na to, zda se v řízení jedná vzhledem k okolnostem o jediný reálně možný důkaz.

Základním kritériem použitelnosti záznamu rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v příslušném řízení je poměřování chráněných práv a zájmů, které se v této soukromé sféře střetávají, a kde se stát stává arbitrem (zpravidla prostřednictvím soudu) rozhodujícím o tom, který z těchto zájmů bude v daném konkrétním střetu převažujícím. Jde tu na jedné straně o zájem na ochraně soukromí lidí, na druhé straně zájem na objasňování trestných činů a potrestání jejich pachatelů.

Střet uvedených principů nelze ovšem řešit v obecné rovině, nýbrž je třeba vycházet z okolností konkrétního případu a použít tzv. testu proporcionality skládajícího se ze tří kroků, ne vždy ovšem s ohledem na specifika případu stejně významných. Jde o zkoumání vhodnosti a potřebnosti konkrétního opatření a dále proporcionality v užším smyslu, tj. právě přiměřenosti opatření s ohledem na zamýšlený cíl.

Použitá právní úprava
§ 89 odst. 2 TŘ; § 265b odst. 1 písm. g) TŘ; čl. 36 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin podvodu.
Použití telefonických rozhovorů, které byly nahrány svědkem v rámci jeho obchodní činnosti bez vědomí obviněného.

Ostatní
Dovolání obviněného bylo odmítnuto.

15. 7 Tdo 1481/2014 ze dne 03. 12. 2014
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Jednání, pro které byl obviněný postižen ve správním řízení, lze charakterizovat jako správní delikt, ovšem je nutné se zabývat i jeho povahou. Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, není právní normou, která by byla adresována všem občanům, ale je určena profesně vymezenému okruhu právnických a fyzických osob. Ustanovení § 30 odst. 1 písm. q) zákona se týká bezpečnosti práce při různých činnostech a postihuje porušení povinností též v případech, kdy k žádnému škodlivému následku (na zdraví lidí) ani nedošlo. Neposkytuje přímo ochranu společenským zájmům, kterými je zdraví lidí, jak to výslovně v řadě ustanovení činí trestní zákoník. Nelze tedy z toho důvodu dovodit, že by účelem zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, byla ochrana týchž hodnot a zájmů, které jsou obvykle chráněny ustanoveními trestního práva. Za zmiňovaný správní delikt hrozí podle § 30 odst. 2 písm. c) téhož zákona, pokuta až do výše 1.000.000 Kč. Nelze přitom za tento správní delikt uložit žádný jiný (ani přísnější) druh sankce, jako zákaz činnosti (což např. umožňuje zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích) nebo omezení osobní svobody (což umožňuje trestní zákoník). Ve srovnání s tím trestní zákoník umožňuje za způsobení těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 odst. 1, 2 tr. zákoníku uložit trest odnětí svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitý trest (od 2.000 Kč až do 36.500.000 Kč). Proto sankci, kterou je možné za daný správní delikt uložit, ani sankci, jež byla obviněnému správním orgánem uložena (pokuta 80.000 Kč), nelze považovat za „trestní“ sankci, která by byla potrestáním ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě i za těžkou újmu na zdraví poškozeného P. S. Pro úplnost je možné podotknout, že v relativně mírné sankci uložené ve správním řízení nebyl, a ani nemohl být, vyjádřen způsobený škodlivý následek spočívající v těžké újmě na zdraví poškozeného P. S. Smyslem této peněžité sankce bylo postihnout obviněného za porušení preventivních povinností vyplývajících z citovaných ustanovení, a nikoli jej postihnout jako pachatele trestného činu proti zdraví.

Ze shora uvedeného vyplývá, že správní delikt, za který byla obviněnému uložena pravomocně sankce, neměl „trestní“ charakter, a tudíž v důsledku následného trestního řízení a pravomocného odsouzení obviněného pro trestný čin nebyl porušen čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS; čl. 4 Protokolu č. 7 k EÚLP

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin těžké ublížení na zdraví.
Nezajištění lešení a nedovolená manipulace s lešením ze strany zaměstnavatele, která zapříčinila pád dvou zaměstnanců z daného lešení. Namítání porušení zásady ne bis in idem, neboť zaměstnavatel byl sankcionován nejen v rámci trestního řízení, ale i v rámci správního řízení vedeném inspektorátem práce.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

16. 7 Tdo 1515/2018 ze dne 16. 01. 2019
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu osoba, která spáchala trestný čin, se nepravdivou svědeckou výpovědí ohledně tohoto svého trestného činu nedopouští přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, a to ani tehdy, byla-li řádně poučena o právu odepřít výpověď podle § 100 odst. 2 tr. ř. Trestní stíhání takové osoby, i když nebyla ve věci obviněným, by bylo v rozporu s § 92 odst. 1 tr. ř., podle něhož obviněný nesmí být k výpovědi nebo k doznání žádným způsobem donucován, protože sankce stanovená na trestný čin podle § 346 tr. zákoníku by představovala nepřípustné donucení k pravdivé výpovědi. Skutečnost, že pachatel trestného činu vyslýchaný jako svědek v trestní věci obviněného a vypovídající nepravdu o svém trestném činu byl řádně poučen o právu odepřít výpověď, má jen procesní význam v tom směru, že takovou výpověď nutno považovat za důkaz výpovědí svědka podle § 89 odst. 2 a § 97 a násl. tr. ř. Nemá však hmotněprávní význam v tom směru, že se takovýto pachatel dopouští přečinu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 tr. Zákoníku.

U osoby stíhané pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 tr. zákoníku, která měla nepravdivě popsat okolnosti spáchání určité trestné činnosti, musí orgány činné v trestním řízení vyřešit jako předběžnou otázku podle § 9 odst. 1 tr. ř., zda není sama jejím pachatelem, případně účastníkem na tomto trestném činu apod. V takovém případě by nemohla být trestně odpovědná za uvedený trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.
Uvedení nepravdivých údajů v rámci výslechu svědka.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího i prvoinstančního soudu.

17. 8 Tdo 136/2019 ze dne 13. 03. 2019
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Je-li třeba pravidlo nemo tenetur chápat jako aktivní jednání obviněného, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení, typicky v průběhu trestního řízení, pak právní povinnost poskytnout potřebnou pomoc nemůže být zjednodušeně chápána jako nezákonné a neústavní donucování pachatele dopravní nehody k poskytování důkazů proti sobě samému. Jak výstižně uvedl státní zástupce, o takové situaci nelze hovořit tam, kde to byla sama osoba, která svým jednáním zavdala důvod ke vzniku právní povinnosti, která má předcházet vzniku dalších škod, resp. směřovat k odstranění a minimalizaci škod již nastalých, zvlášť jde-li o škody na zdraví, které je ústavně chráněno.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky a neposkytnutí pomoci řidičem dopravního prostředku.
Obviněný způsobil dopravní nehodu a následně z místa nehody ujal.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto jako zjevně neopodstatněné.

18. 8 Tdo 415/2008 ze dne 11. 06. 2008
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
To, že byl předvolán a vyslýchán jako svědek původně jen k trestnému činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák., jehož se měl dopustit i obviněný Ing. R. K., a posléze se sám rozhodl uvádět další okolnosti, které sice nesouvisely bezprostředně se skutkem kvalifikovaným jako trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák., nicméně měly přímou souvislost s další trestnou činností, jež byla obviněnému Ing. R. K. kladena za vinu, ještě neznamená, že na tuto část jeho výpovědi nelze pohlížet jako na výpověď svědka.

Obviněný měl za to, že ta část jeho výpovědi, jež se netýkala trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zák., ale nálezu zbraní, jejich doplňků a střeliva, nemůže představovat výpověď svědka proto, že s trestnou činností, k níž byl vyslýchán, nesouvisela a policejním orgánem k této okolnosti nebyl ani dotazován.

Odpověď na otázku, zda je třeba na výpověď svědka A. Z. pohlížet jako na dvě relativně samostatné části, lišící se svou povahou, přičemž odlišnost je založena i na rozdílném vnímání procesního postavení této osoby (na straně jedné svědka, na straně druhé „oznamovatele“ trestného činu), či zda naopak tvoří jeden nedílný celek, a to výpověď svědka, je třeba hledat ve znění ustanovení § 175 odst. 2 písm. a) tr. zák. Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 2 písm. a) tr. zák. je trestným činem s omezeným okruhem pachatelů (§ 90 odst. 1 tr. zák.); dopustí se ho mimo jiné ten, kdo „jako svědek před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu …“.

V daných souvislostech je významné, že „konáním přípravného řízení podle trestního řádu“ je třeba rozumět, že svědek je vyslýchán v souladu s příslušnými procesními ustanoveními. Neznamená to ale, že bude vyslýchán vždy jen k tomu konkrétnímu skutku, který je nezbytné označit v úvodní části jeho výslechu, a že jen za tohoto předpokladu na něj bude nahlíženo jako na „svědka“ ve smyslu zákonných znaků § 175 odst. 2 písm. a) tr. zák. Není přece neobvyklé, že svědek vypovídající k trestné činnosti obviněného k ní vypovídá komplexně, aniž by důsledně odlišoval, k jakému trestněprávně relevantnímu skutku tak právě činí. Takový postup není v rozporu s již citovaným ustanovením § 97 tr. ř. a nekoliduje ani s ustanoveními § 101 odst. 1, odst. 2 tr. ř.

Celá výpověď A. Z. je výpovědí svědka a po celou dobu trvání výpovědi měl dovolatel postavení svědka ve smyslu předpokládaném v ustanovení § 175 odst. 2 tr. Zák

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; § 175 odst. 2 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku a nadržování.
Obviněný jako svědek nepravdivě uvedl, že je vlastníkem střelných zbraní.

Ostatní

Dovolání bylo odmítnuto jako zjevně neopodstatněné.

19. 8 Tdo 767/2018 ze dne 13. 03. 2019
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Pravidlo nemo tenetur je tudíž vždy třeba vykládat tak, že je zakázáno donucování k aktivnímu jednání obviněného, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení. Nejpřesněji je současné pojetí principu nemo tenetur vyjádřeno v rezoluci XV. Mezinárodního kongresu trestního práva, kde se praví: „Nikdo není povinen přispět aktivním způsobem, přímo či nepřímo, k vlastnímu odsouzení“.

Obviněný nebyl za odmítnutí předložení účetních dokladů správcem daně sankcionován a pokud je toto jednání zmiňováno v návětě výroku o vině týkajícího se dovolatele, samo o sobě znaky trestného činu podle § 240 tr. zákoníku nevykazuje, i když v podstatě šlo o jednání přípravného charakteru, které mohlo směřovat ke zkrácení daně ve smyslu trestného činu, z této skutečnosti není vina obviněného trestným činem podle § 240 tr. zákoníku vyvozována, slouží víceméně jako skutkový podklad pro doložení postavení obviněného a jeho provázanosti na společnost D., B. a T. a další spoluobviněné.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby.
Při zastupování společností odmítal vydat finančnímu úřadu účetní dokumenty, aby nedošlo ke zjištění trestného činu krácení daně.

Ostatní
Dovolání bylo v případě tohoto obviněného odmítnuto jako zjevně neopodstatněné.

20. 8 Tdo 1706/2016-II. ze dne 29. 03. 2017
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Sejmutí pachové stopy bude zpravidla neodkladným a často i neopakovatelným úkonem podle § 160 odst. 4 tr. ř., provedeným především ve stadiu před zahájením trestního stíhání.

Při sejmutí a identifikaci pachové stopy obviněného po zahájení trestního stíhání je za účelem minimálního dohledu nad provedením tohoto úkonu nezbytná přítomnost obhájce obviněného případně státního zástupce (§ 165 odst. 3 tr. ř.); přítomnost těchto osob nesmí mít nežádoucí vliv na nerušené, resp. objektivní provedení tohoto úkonu.

Na sejmutí srovnávací pachové stopy, jehož cílem je získání objektivně existujících důkazů pro forenzní vyšetření a které nevyžaduje aktivní jednání obviněného či podezřelého, ale toliko strpění jejich provedení, nelze pohlížet jako na úkon, jímž by byl obviněný či podezřelý donucován k ústavně nepřípustnému sebeobviňování.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin vraždy ve stadiu pokusu.
Sejmutí pachové stopy obviněného.

21. 8 Tz 110/2012 ze dne 29. 01. 2013
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Zcela nepochybně je obecně správný názor policejního orgánu, dozorové státní zástupkyně a okresního soudu, že k účasti na rekognici, při níž je obviněný nucen toliko pasivně strpět poznávací proceduru, může být poznávaná osoba (včetně obviněného) přípustnými prostředky (předvedením, uložením pořádkové pokuty) donucována, a nejde tedy o rozpor s právem neobviňovat sám sebe.

Pravidlo nemo tenetur se ipsum accusare není, i přes svůj zásadní význam pro spravedlivost trestního procesu, bezbřehé. Pokud by konání rekognice záviselo zcela na vůli obviněných, došlo by k nepoměrnému ztížení vyšetřování trestných činů a v důsledku toho k ochromení orgánů činných v trestním řízení při zjišťování objektivní pravdy.

Pouhé strpění rekognice nelze označit za donucování k sebeobviňování či k sebeusvědčování. Poznávaná osoba (včetně obviněného) je povinna strpět provedení rekognice a může být přípustnými prostředky (předvedením, uložením pořádkové pokuty) donucována k účasti na rekognici.

Je tak zřejmé, že mladistvý neodmítal provádět oprávněné příkazy nebo výzvy orgánů činných v trestním řízení ani jinak nestěžoval nebo nebránil vyšetřování, nýbrž pouze odmítal respektovat výzvu policejního orgánu, kterému její nezákonnost musela či měla být známa na základě poznatků ze spisů, a který nadto výlučně svým vlastním postupem takový stav zapříčinil (pozn. obviněný byl již dříve osobě, která měla pachatele v rámci rekognice poznat, ukázán). Za významnou lze dále rovněž považovat i skutečnost, že o nezákonnosti takové výzvy (resp. příkazu) nemohly být již v době, kdy byla učiněna, žádné rozumné pochybnosti.

Jakkoliv nelze připustit, aby to byl obviněný, kdo primárně posuzuje zákonnost či nezákonnost výzvy či příkazu policejního orgánu, za výše vyložených okolností nelze považovat výzvu, resp. příkaz policejního orgánu za souladné s trestním řádem, a tudíž jejich splnění nelze vynucovat ukládáním žádných sankcí.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin krádeže.
Strpění rekognice ze strany obviněného.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí okresního soudu a další navazující rozhodnutí.

22. 11 Tdo 184/2008 ze dne 11. 11. 2008
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
U osoby stíhané pro trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku, která měla nepravdivě popsat okolnosti spáchání určité trestné činnosti, musí orgány činné v trestním řízení vyřešit jako předběžnou otázku, otázku, zda není sama pachatelem trestné činnosti. V takovém případě nemůže být trestně odpovědná za uvedený trestný čin.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí krajského soudu.

23. 11 Tdo 652/2008 ze dne 08. 07. 2008
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Namítl li dále obviněný, že zakrýval spáchání jím dokonaného trestného činu a za této situace je nepřípustné, aby byl nucen pohrůžkou trestu k vlastnímu doznání, je možno obecně říci, že první skutkovou podstatu trestného činu podle § 252a odst. 1 tr. zák. může naplnit jak osoba, která sama spáchala hlavní trestný čin, tak i jiná osoba, od pachatele hlavního trestného činu odlišná. V prvním případě bude za splnění všech zákonných podmínek pachatel trestně odpovědný jak za hlavní trestný čin, tak i za trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 252a tr. zák. Podle názoru Nejvyššího soudu nelze v tomto stavu spatřovat nucení k sebeobviňování, jak naznačuje obviněný. Ustanovení § 252a tr. zák. v sobě totiž neobsahuje povinnost doznat se ke spáchání předchozí trestné činnosti, ale jeho cílem je postihnout jednání, které navazuje na předchozí trestnou činnost stejné či jiné osoby, přičemž toto (další) jednání spočívá právě v legalizaci věcí nebo jiného majetkového prospěchu (jiných majetkových hodnot), které byly předtím získány trestným činem. Citované ustanovení tedy v sobě obsahuje pouze zákaz takového jednání. Vzhledem k uvedenému posoudil Nejvyšší soud i tuto námitku obviněného jako zjevně neopodstatněnou.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS; 252a TZ

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin podílnictví, krádeže a legalizace výnosů z trestné činnosti.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

24. 11 Tdo 891/2008 ze dne 07. 08. 2008
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Předně je třeba vyjádřit nesouhlas se závěrem obviněného, že má právo odmítnou svoji účast na rekognici jako osoba, kterou má svědek poznat, neboť toto právo vyplývá z práva obviněného odepřít výpověď (čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podobně též § 92 odst. 1 tr. ř.). Nastíněnou otázkou se již zabýval jak Nejvyšší soud, tak i Ústavní soud. Posledně jmenovaný dospěl k závěru, že pouhé strpění rekognice nelze označit za donucování k sebeobviňování či k sebeusvědčování. Poznávaná osoba (včetně obviněného) je povinna strpět provedení rekognice a může být přípustnými prostředky (předvedením, uložením pořádkové pokuty) donucována k účasti na rekognici (srov. nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2007, sp. zn. III. ÚS 528/06; dostupný na http://nalus.usoud.cz). Z uvedeného tedy plyne, že ani policejní orgán nemá povinnost obviněného poučit v tom smyslu, že by mohl účast na rekognici odmítnout. K uvedeném lze dodat, že v posuzovaném případě se obviněný rekognice účastnil dobrovolně (srov. protokoly o rekognici na č. l. 63 a 67).

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin poškozování cizí věci.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

25. 11 Tdo 1004/2019 ze dne 06. 11. 2019
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Nejvyšší soud považuje za nezbytné dodat, že podstatou této zásady je, že je zakázáno donucování k aktivnímu jednání obviněného, jímž by měl osobně přispívat k vlastnímu usvědčení (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2019, sp. zn. 8 Tdo 136/2019, bod 45.). Danou zásadu však lze vedle osoby obviněného vztáhnout rovněž k osobě svědka, a to zvláště v případech odepření výpovědi, na něž pamatuje § 100 odst. 2 tr. řádu, neboť i zde svědek svou výpovědí může přispět k trestnímu stíhání sebe samého, anebo některé z osob, u nichž by újmu jim způsobenou trestním stíháním pociťoval jako sobě vlastní.

Použitá právní úprava
§ 92 TŘ; § 100 odst. 2 TŘ; čl. 36 LZPS; čl. 40 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.

Ostatní
Dovolání bylo odmítnuto.

26. 21 Cdo 4166/2015 ze dne 28. 01. 2016
Věcné zaměření
Povinnost zaměstnavatele evidovat mzdu. Důkaz evidencí.

Právní věta
Zaměstnavatel je "ex lege" povinen vést u (všech) svých jednotlivých zaměstnanců (mimo jiné) evidenci odpracované práce přesčas a žalovaná si byla (musela si být) vědoma toho, že její zaměstnanci, kteří vykonali přesčasovou práci, mají ve smyslu ustanovení § 114 odst.1 zák. práce právo na dosaženou mzdu a příplatek, popřípadě na náhradní volno, neboť ujednání, podle něhož lze mzdu stanovit s přihlédnutím k případné práci přesčas, umožňovalo - i kdyby bylo bezvadné - žalované, aby neplatila svým zaměstnancům za vykonanou práci přesčas dosaženou mzdu a příplatek jen v době po 1.1.2008 a pouze u vedoucích zaměstnanců (§ 11 odst.4 zák. práce). Žalovaná může prokázat, že příslušná evidence odpracované práce přesčas u žalobkyně nemůže být podkladem pro právo žalobkyně na dosaženou mzdu a příplatek, jen tehdy, jestliže bude tvrdit a důkazy prokáže, že neodpovídá skutečnosti.

Použitá právní úprava
§ 114 odst. 1 ZPr; § 11 odst. 4 ZPr

Shrnutí skutkových okolností
Zaměstnankyně na pozici obchodního reprezentanta vykazovala vykonanou práci, která byla i prací přesčas, za kterou nebyla zaměstnavatelem vyplacena odpovídající mzda. Zaměstnavatel zaměstnancům práci nenařizoval, ani neschvaloval.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího i prvoinstančního soudu.

27. 30 Cdo 1818/2015 ze dne 05. 04. 2017
Věcné zaměření
Možnost nepodrobení se rozhodnutí; určení výše škody v případě nezákonného odsouzení

Právní věta
Jak uvedl např. Ústavní soud v usnesení ze dne 6. 1. 1998, sp. zn. I. ÚS 263/97, občané jsou povinni se podrobit výkonu pravomoci veřejného činitele bez ohledu na vlastní soukromý názor. Jsou-li přesvědčeni, že tímto jednáním bylo porušeno jejich právo či jím byla způsobena škoda, mohou se proti takovému postupu veřejného činitele bránit jiným zákonným způsobem. Ústava ČR, Listina základních práv a svobod ani žádná jiná právní norma nepřipouští, aby jednotliví občané nejprve hodnotili zákonnost postupu veřejných činitelů a teprve na základě toho jejich pokynů uposlechli nebo neuposlechli.

Při stanovení peněžní náhrady za nemateriální újmu způsobenou nezákonným omezením osobní svobody ze strany státu základními okolnostmi zpravidla jsou povaha trestní věci, celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby. Nejvyšší soud zde rovněž formuloval závěr, že při úvaze o formě a výši odškodnění v případě nezákonného omezení osobní svobody je třeba přihlédnout ke třem základním kritériím, kterými zpravidla jsou: povaha trestní věci, celková délka omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby.

Zákon tedy nevymezuje žádnou případnou hranici (minimální nebo maximální) pro určení výše zadostiučinění. Soud je při úvaze o přiměřenosti výše finančního odškodnění povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska, kterými jsou především závažnost nemajetkové újmy a ověřené okolnosti, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2290/2007).

Shrnuto výše uvedené, skutečnost, že poškozený újmu utrpěl při vyhýbání se výkonu trestu uloženému nezákonným rozhodnutím, lze při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění zohlednit toliko při posouzení příčinné souvislosti. V řízení o náhradu újmy způsobené při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem nepřipadá v úvahu přistoupit ke snížení zadostiučinění s cílem penalizovat poškozeného za jeho nelegální jednání, jímž zasáhl do skutkového děje. V zásadě nelze uvažovat o vyšším odškodnění újmy, než by se dovolateli dostalo, při pravidelném běhu událostí, jednal-li by žalobce právem předpokládaným způsobem.

Použitá právní úprava
§ 13 SOZ; § 31a ZoOŠ; § 8 ZoOŠ

Shrnutí skutkových okolností
Žaloba proti ČR na zaplacení celkem 31 050 000 Kč společně se zákonnými úroky z prodlení, a to z titulu náhrady škody a nemajetkové újmy, jež mu měly vzniknout v souvislosti s jeho trestním stíháním a odsouzením. Obviněný se rovněž skrýval v zahraničí, a to z důvodu trvzené nezákonnosti jeho odsouzení.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího i prvoinstančního soudu.

28. 8 Tdo 921/2009 ze dne 26. 08. 2009 (R 3/2011 tr.)
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Nerozhodne-li z důležitých důvodů předseda senátu jinak, pak v souladu s ustanovením § 55b odst. 1 tr. ř. se vždy pořizuje zvukový záznam o průběhu hlavního líčení. Jestliže obviněný byl v souladu s ustanovením § 33 odst. 1 tr. ř. řádně poučen o právu ve své trestní věci nevypovídat a poté při vědomí, že průběh hlavního líčení bude zvukově zaznamenán, rozhodl se sám vypovídat, tedy dobrovolně poskytl svůj hlasový vzorek. Proto nelze považovat za nezákonný postup soudu, který použije takto pořízený zvukový záznam zachycující hlasové projevy obviněného jako srovnávací materiál pro vypracování znaleckého posudku (z oboru fonetika, odvětví kriminalistická audioexpertiza) ke ztotožnění osoby, jejíž hlas byl opatřen odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu provedeným zákonným způsobem podle § 88 tr. ř. Takto opatřený posudek znalce je důkazem (důkazním prostředkem) použitelným v řízení před soudem (§ 89 odst. 2 tr. ř.).

Takový postup je přijatelný i z hlediska zásady „nemo tenetur se ipsum accusare“, neboť v tomto případě obviněný nebyl nijak donucován k aktivní činnosti v průběhu hlavního líčení (nebyl donucován k aktivnímu jednání, tedy k tomu, aby mluvením poskytl vzorek hlasu), ani k pasivní účasti na tomto úkonu.

Použitá právní úprava
§ 55b odst. 1 TŘ; § 33 odst. 1 TŘ; § 88 TŘ; § 89 odst. 2 TŘ; čl. 36 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin vydírání.

Ostatní
Odvolání bylo odmítnuto.

29. 7 To 1/89 ze dne 06. 03. 1989 (R 25/1990 tr.)
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Provádění výslechu obviněného za záměrně vytvořených okolností výrazně nepříznivě ovlivňujících jeho psychický stav, jako je např. výslech bezprostředně následující po dlouhodobé eskortě obviněného uskutečňovaný po dlouhou dobu i v nočních hodinách za aktivní účasti většího počtu vyslýchajících, je nedovoleným nátlakem na obviněného a může být tak podstatnou vadou takového výslechu, že půjde o důkaz absolutně neúčinný.

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin vraždy.

Ostatní
Odvolání bylo zamítnuto.

30. 10 To 369/2004 ze dne 21. 12. 2004 (R 30/2006 tr.)
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Okresní soud však při rozhodování o vině pod bodem 1) výroku napadeného rozsudku nevzal v úvahu právní názor dlouhodobě zastávaný soudní praxí, podle něhož zatajení příjmu, docíleného pachatelem trestným činem, v daňovém přiznání a neodvedení daně z takového příjmu nelze posuzovat jako zkrácení daně podle § 148 tr. zak., neboť pachatel by se tak nepřímo nutil k oznámení své vlastní trestné činnosti, což je v rozporu se zásadou, že k doznání nesmí být obviněný donucován žádným způsobem, přičemž zákonný zákaz takového donucení je obsažen v § 92 odst. 1 tr. ř. (srov. č. 85/1953, 53/1974 Sb. rozh. tr. a další).

Uvedený právní názor plně dopadá i na případ obžalované. Ta se nemohla dopustit trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby ve smyslu § 148 tr. zák. právě proto, že zatajila a následně neodvedla daň z příjmů fyzických osob, který dosáhla trestnou činností, tj. trestným činem lichvy podle § 253 odst. 1, 2 tr. zák., jímž byla uznána vinnou pod bodem 2) výroku napadeného rozsudku.

Použitá právní úprava
čl. 36 LZPS

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek.

31. 7 Tz 11/68 ze dne 09. 04. 1968 (č. 38/1968 sb. rozh.)
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Vina obviněného musí být prokázána na základě důkazů, provedených v souladu s trestním řádem. Nelze usuzovat na vinu obviněného ze způsobu obhajoby, např. z toho, že obviněný záměrně vypovídal nepravdu, popíral určité skutečnosti nebo se snažil svést vyslýchající orgány na falešnou stopu apod. Takový postup soudu by znamenal potlačování práva na obhajobu, byl by v rozporu s presumpcí neviny a s vyhledávací zásadou, uvedenou v § 2 odst. 5 tr. ř.

Obsah doznání obviněného se považuje za věrohodný jenom, je-li věrohodnost prokázána dalšími věrohodnými důkazy.

32. 8 Tz 31/69 ze dne 05. 03. 1970 (R 39/1970 tr.)
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Skutočnosť, že páchateľ trestného činu, vypočúvaný ako svedok v trestnej veci iného obvineného a vypovedajúci nepravdu ohľadne svojho trestného činu, bol riadne poučený o práve odoprieť výpoveď, má len procesný význam v tom smere, že takúto výpoveď treba považovať za dôkaz výpoveďou svedka podľa § 89 odst. 2 a § 97 a nasl. tr. por. Nemá však hmotnoprávny význam v tom smere, že sa takýto páchateľ dopúšťa trestného činu krivej výpovede podľa § 175 odst. 1 tr. zák. Trestná zodpovednosť takéhoto páchateľa za trestný čin krivej výpovede podľa § 175 odst. 1 tr. zák. by odporovala zásade, že obvinený nesmie byť donucovaný k doznaniu žiadnym spôsobom (§ 91 odst. 1 tr. por.).

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin krádeže a křivé výpovědi.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek.

33. 2 Tzn 80/97 ze dne 24. 09. 1997 (R 41/1998 tr.)
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Jednání spočívající v tom, že pachatel zkrátí daň, kterou je státu povinen odvést jako provozovatel podnikání, byť jde o podnikání provozované bez potřebného povolení orgánu státní správy, lze posoudit jako trestný čin podle § 148 tr. zák., jestliže v době zkrácení daně pachateli již nehrozí trestní stíhání pro trestný čin neoprávněného podnikání podle § 118 tr. zák. vzhledem ke změně právního řádu, z níž vyplývá, že např. k podnikání nadále není třeba povolení a pachateli byla tato skutečnost známa.

Zásada, že obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k doznání, se v poměru mezi trestnými činy zkrácení daně a neoprávněného podnikání uplatňuje tak, že zatajení příjmu docíleného trestným činem neoprávněného podnikání, v daňovém přiznání a neodvedení daně nelze posuzovat jako trestný čin zkrácení daně (viz č. 53/1974 Sb. rozh. tr.). Smyslem zásady je vyloučit to, aby pachatel trestného činu neoprávněného podnikání byl při plnění povinnosti k daňovému přiznání ve skutečnosti nucen doznat či oznámit uvedený trestný čin a vystavit tak sám sebe nebezpečí trestního stíhání pro neoprávněné podnikání. Postupovat podle zmíněné zásady však má smysl pouze v těch případech, kdy trestní stíhání pro neoprávněné podnikání reálně přichází v úvahu.

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin zkrácení daně.

Ostatní
Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek a přikázal věc znovu projednat.

34. Rozsudek krajského soudu sp. zn. 10 To 369/2004 ze dne 21. 12. 2004 (Rt 30/2006)
Věcné zaměření
Zákaz donucování k sebeobviňování

Právní věta
Zatajení příjmu docíleného trestným činem a neodvedení daně z takového příjmu nelze posuzovat jako zkrácení daně ve smyslu § 148 tr. zák. To platí i v případě, že jde o příjem z trestného činu lichvy podle § 253 tr. zák., spočívající v tzv. lichvářském úroku z půjčky, včetně té jeho části, která by představovala obvyklý úrok.

Shrnutí skutkových okolností
Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby.

Ostatní
Krajský soud zrušil rozsudek okresního soudu.

Nejvyšší správní soud a jiné správní soudy

1) 6 As 159/2014 - 52

Věcné zaměření

Zákaz nucení k sebeobviňování

Právní věty
Zásadu zákazu sebeobviňování v žádném případě nelze vykládat tak široce, aby se dohledová činnost správního orgánu [České národní banky] stala prakticky zcela bezzubou, neboť by fakticky nedisponovala žádnými pravomocemi, jak [tuto] činnost efektivně vykonávat.

Meze zákazu sebeobviňování ve vztahu k poskytování informací právnickými osobami v řízení o správním deliktu vytyčil tak, že orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k tomu, aby poskytl veškeré potřebné informace vztahující se ke skutkovému stavu, které jsou mu známy, a aby mu předal případně příslušné dokumenty, jež má k dispozici, a to i tehdy, když

mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání vůči němu samotnému nebo vůči jinému subjektu. Přiznání absolutního práva nevypovídat by totiž zašlo za hranice toho, co je nezbytné pro zachování práva na obhajobu, a představovalo by neodůvodněnou překážku výkonu dohledové pravomoci.

Povinnost odpovědět na čistě skutkové otázky položené Komisí a vyhovět jejím žádostem o předložení již předtím existujících dokumentů nemůže vést k porušení zásady dodržování práva na obhajobu nebo práva na spravedlivý proces. Nic totiž nebrání adresátovi v tom, aby v dalším průběhu správního řízení nebo během řízení před soudem Společenství prokázal, vykonávaje tak své právo na obhajobu, že skutkové okolnosti vylíčené v jeho odpovědích nebo předané dokumenty mají jiný význam, nežli jaký jim přikládá Komise.

Z uvedeného plyne, že účastníkovi řízení lze v takové situaci přiznat právo nevypovídat jen do té míry, do jaké by byl nucen poskytnout odpovědi, které by ho dovedly k připuštění existence protiprávního jednání, které přísluší prokázat správnímu orgánu. Po účastníkovi řízení nelze požadovat, aby přiznal své protiprávní jednání či jinak své jednání či předložené podklady právně hodnotil. Pouhým vyžádáním skutkových vyjádření a již existujících listin a záznamů tedy nebyl v nyní posuzovaném případě stěžovatel nucen k sebeobvinění a jeho právo na spravedlivý proces zůstalo zachováno.

Použitá právní úprava

§ 53 odst. 2 ve spojení s § 55 odst. 4 správního řádu

Shrnutí skutkových okolností

Stěžovatel tvrdí, že rozhodnutí žalované, resp. bankovní rady je založeno na důkazech, jež byly získány v rozporu se zákonem a neměly být pro účely řízení vůbec použity. Předně namítá nezákonnost zahájení kontroly s tím, že státní kontrola nemůže probíhat bez jakýchkoli mantinelů. Dále je toho názoru, že je třeba jasně oddělit kontrolní fázi, ve které Česká národní banka vykonává svou dohledovou pravomoc dle § 8 zákona o dohledu na kapitálovém trhu, a následnou fázi probíhajícího správního řízení. Ve správním řízení má poté správní orgán jiné prostředky pro objasnění skutkového stavu a je třeba zabezpečit ochranu práv účastníka řízení. Výzvu k předložení dalších dokladů v režimu zákona o dohledu na kapitálovém trhu (resp. zákona o státní kontrole) poté, kdy bylo zahájeno správní řízení, považuje stěžovatel za nepřijatelnou s ohledem na zásadu zákazu sebeobviňování. Splnění takové výzvy může totiž vést k rozšíření obvinění a účastník řízení musí být poučen o právu odmítnout poskytnutí dokladů

Ostatní

Prejudikatura:
rozsudek Soudního dvora ze dne 18. 10 1989, Orkem v. Komise (374/87, Recueil)
rozsudek Tribunálu ze dne 20. 2. 2001, Mannesmannröhren-Werke AG v. Komise (T-112/98)

2) <u>Krajský soud v Brně čj. 30 Af 73/2014 - 184</u>

Věcné zaměření

Zásada zákazu nucení k sebeobviňování

Právní věty

Právo nepřispívat k vlastnímu obvinění – zásada „nemo tenetur se ipsum accusare“ – patří mezi základní právní zásady, jež je nepochybně nutno respektovat i v řízení o správních deliktech, kdy je obecně postupováno podle správního řádu.

Jedním z důvodů je právě skutečnost, že by svědek svojí výpovědí způsobil sobě nebo osobě blízké nebezpečí stíhání pro trestný čin nebo správní delikt (§ 55 odst. 4 správního řádu). Toto právo neobviňovat sebe vyjádřené v § 53 odst. 2 ve spojení s § 55 odst. 4 správního řádu, jakož i jemu odpovídající poučovací povinnost správního orgánu, je ovšem omezeno hmotněprávní úpravou ukládající dotčené osobě určité povinnosti v souvislosti s výkonem dohledu (kontroly) nad určitým odvětvím.

Přednost má příslušná hmotněprávní úprava, kterou správní řád jako předpis procesního práva nemůže prolamovat.

Rovněž v nyní souzené věci se jedná o výkon dohledu, a sice dohledu nad zadáváním veřejných zakázek, k němuž je žalovaný oprávněn ze zákona – viz § 112 odst. 1 a 2 zákona o veřejných zakázkách a § 2 písm. b) zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů. V principu proto i zde musí platit, že aplikace citovaných ustanovení správního řádu je omezena a nic na tom nemění ani žalobcem tvrzená absence povinnosti dotčených osob poskytovat správnímu orgánu úplné, správné a pravdivé podklady a listiny.

Jakýkoli jiný závěr by popíral logiku legislativy regulující dohled nad zadáváním veřejných zakázek, jež zahrnuje i projednávání správních deliktů zadavatelů a jež by byla zcela bezzubá a ve své podstatě zbytečná, kdyby zadavatelé nemuseli poskytovat podklady a dokumentaci, kterou v souvislosti se zadáváním veřejných zakázek pořizují a jsou povinni uchovávat.

Pokud byly požadovány podklady už existující a reakce žalobce nepředstavovala „přiznání“, pak požadavek žalovaného na předložení listin není nucením k sebeobvinění.

Orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k tomu, aby poskytl veškeré potřebné informace vztahující se ke skutkovému stavu, které jsou mu známy, a aby mu předal případně příslušné dokumenty, jež má k dispozici, a to i tehdy, když mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání vůči němu samotnému nebo vůči jinému subjektu. Přiznání absolutního práva nevypovídat by totiž zašlo za hranice toho, co je nezbytné pro zachování práva na obhajobu, a představovalo by neodůvodněnou překážku výkonu dohledové pravomoci.

Zásada zákazu sebeobviňování není absolutní, má své meze, přičemž jednu z nich tvoří právní úprava výkonu dohledu nad určitou oblastí – zde: zadávání veřejných zakázek, jež nelze

efektivně vykonávat bez určitých informací a podkladů, konkrétně dokumentace o veřejné zakázce. Porušením zásady zákazu sebeobviňování situace tedy není a nemůže být situace, kdy žalovaný z pozice dohledového orgánu pro oblast zadávání veřejných zakázek vyžaduje po žalobci relevantní informace a nenutí jej poskytnout odpovědi a podklady jiné než vážící se výlučně ke skutkovým otázkám nebo poskytnout listiny jiné, než které v době vyžádání již existují.

Použitá právní úprava
§ 53 odst. 2 ve spojení s § 55 odst. 4 správního řádu

Shrnutí skutkových okolností
Posouzení jednání správního orgánu I. stupně před zahájením řízení o správním deliktu, kdy si od žalobce vyžádal vyjádření a dokumentaci o veřejné zakázce, jejíž část posléze použil jako klíčový listinný důkaz. Dle žalobce jde o důkaz získaný nezákonným způsobem, což s odkazem na § 53 odst. 2 správního řádu dovozuje zejména z nedostatečného poučení potažmo zásady zákazu sebeobviňování.

Ostatní
Napadeno kasační stížnosti – řízení vedeno pod sp. zn. 1 As 291/2016, ve které však proti shora popsanému závěru krajského soudu stěžovatel nic nenamítal a NSS se k němu nevyjadřoval.

Prejudikatura:
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2015, č. j. 6 As 159/2014 – 52

3) <u>Městský soud v Praze čj. 5 A 130/2012 - 117</u>

Věcné zaměření

Zásada zákazu nucení k sebeobviňování

Právní věty

Osoba, které hrozí nebezpečí stíhání za správní delikt, má jistě právo (zaručené nejen správním řádem, ale též na ústavní a mezinárodní úrovni) odepřít aktivní součinnost, aby se vyhnula obviňování sebe samé; svým rozhodnutím ovšem nemůže zakazovat správnímu orgánu vyšetřování případného správního deliktu, nota bene na veřejně přístupném místě, jakým les bezesporu je (viz § 19 odst. 1 lesního zákona).

Žalobce jistě neměl povinnost účastnit se provedení důkazu, vypovídat či jinak usnadňovat práci správnímu orgánu, ovšem zpětně se na tomto podkladě nemůže s úspěchem domáhat nezákonnosti provedeného důkazu.

Použitá právní úprava
§ 54 odst. 2 ve spojení s § 55 odst. 4 správního řádu

Shrnutí skutkových okolností
Žalobce namítá, že jeho odmítnutí zúčastnit se provedení důkazu ohledáním měl správní orgán

vyhodnotit ve smyslu § 54 odst. 2 správního řádu, podle něhož ve spojení s § 55 odst. 4 správního řádu nelze ohledání provést, pokud by tím dotyčná osoba (vlastník věci) způsobila sobě nebo osobě blízké nebezpečí stíhání pro trestný čin nebo správní delikt.

Ostatní
Napadeno kasační stížnost – řízení vedeno pod sp. zn. 6 As 248/2016 – kasační stížnost však námitky proti tomuto posouzení neobsahovala – NSS se nevyjadřoval.

4) <u>Městský soud v Praze čj. 9 A 3/2016 - 83</u>

Věcné zaměření

Zásada zákazu nucení k sebeobviňování

Právní věty
Z výše citovaného § 173 stavebního zákona především vyplývá, že je nutné odlišit porušení povinnosti ke zpřístupnění stavby od povinnosti účasti na kontrolní prohlídce.

Využití práva dle § 54 odst. 2 ve spojení s § 55 odst. 4 správního nemohly ve vztahu k § 173 odst. 1 písm. a) stavebního zákona obstát, neboť nezbavovaly žalobkyni povinnosti umožnění vstupu (i bez její účasti).

Zákonodárce zvláštní úpravou ve stavebním zákoně v této situaci bez výjimek vyžaduje umožnění vstupu a v případě žalobkyně tento požadavek nebyl dle soudu ani neúměrný. Postup stavebního úřadu zde měl totiž konkrétně přispět k ověření, anebo vyvrácení podezření o údajné realizaci stavebních úprav bez příslušného povolení. Měl tedy posloužit k provedení kontrolní prohlídky, dále ke zjištění skutečného stavu stavby na místě samém prostřednictvím bezprostředního seznámení se se stavbou, případně opatření důkazů a podkladů.

Toliko tvrzení žalobkyně, že žádné úpravy nečinila, evidentně pro vyjasnění podezření (porušení povinností) nemohlo v dané věci postačovat, neboť nebylo možné bez pochyb zjistit existenci, případně i rozsah a podobu stavebních úprav (minimálně uvnitř domu). Jednalo se tedy s ohledem na okolnosti případu o postup ze strany stavebního úřadu, který byl založen na zákonu, byl rovněž potřebný a měl bezprostředně sloužit k naplnění účelu dozorové činnosti stavebního úřadu (viz zejména § 132 stavebního zákona).

Použitá právní úprava
§ 54 odst. 2
§ 55 odst. 4 správního řádu

Shrnutí skutkových okolností
Žalobkyně namítá, že se žalovaný nevypořádal s hlavním důvodem její neúčasti na kontrolní

prohlídce, totiž využití práva dle § 54 odst. 2 ve spojení s § 55 odst. 4 správního řádu - zachování mlčenlivosti a nepřispívání k vlastnímu obvinění, resp. ochrana před bezprávným donucováním ze strany státních orgánů.

Ostatní
Nenapadeno kasační stížností

5) <u>4 As 92/2018 - 35</u>

Věcné zaměření

Zákaz nucení k sebeobviňování

Právní věty

Zákaz sebeobviňování je vykládán jako součást práva na spravedlivý proces plynoucí z čl. 6 Úmluvy z čl. 37 odst. 1 Listiny. Ač obě ustanovení zaručující právo na spravedlivý proces hovoří o ochraně v trestním řízení, je pravdou, že se v důsledku dlouhodobé konstantní judikatury vztahují na veškerá řízení trestněprávní povahy, tj. i na správní trestání.

Orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k poskytnutí potřebných informací, a to i v případě, že mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání i vůči němu. Samotná povinnost předložení existujících dokumentů tak není sebeobviněním, neboť adresátovi povinnosti nic nebrání se v řízení hájit a zpochybnit předložené listiny či význam, který jim správní orgán přiznal.

Povinnost provozovatele vysílání předložit Radě na její výzvu záznam odvysílaného pořadu je poskytnutím součinnosti předložením existujícího dokumentu a není v rozporu se zákazem sebeobvinění. Opačný názor by znamenal eliminaci kontrolní činnosti orgány veřejné moci.

ČIŽP primárně stěžovatelku vyzvala k předložení dokumentů, jejichž vedení ji ukládá zákon o odpadech. V takové souvislosti nelze z povahy věci hovořit o porušení zákazu sebeobviňování, neboť samotné předložení dokumentů, které musela stěžovatelka vést na základě zákona, nemůže vést k obvinění sebe samého. Ve vztahu k dalšímu dotazům ČIŽP lze uvést, že ta požadovala zejména předložení písemných smluv či písemné zachycení ústních dohod spojených s nakládáním s odpady. Jinými slovy, ČIŽP požadovala toliko sdělení, kdo a na základě jakého právního titulu s odpady pocházejícími z provozoven stěžovatelky nakládal. Podle Nejvyššího správního soudu jen na základě předložení takovýchto smluv nelze učinit okamžitý závěr o odpovědnosti stěžovatelky či jiné osoby za správní delikt. Nelze proto ani hovořit o porušení zákazu sebeobviňování, neboť stěžovatelce by i při předložení požadovaných dokumentů nic nebránilo v navazujícím řízení brojit proti závěrům, které by ČIŽP z daných dokumentů učinila.

Použitá právní úprava
článek 6 Úmluvy
článek 37 odst. 1 Listiny

Shrnutí skutkových okolností
Nakládání s odpady

Ostatní
Prejudikatura:
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2016, č. j. 2 As 254/2016 – 39
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2015, č. j. 6 As 159/2014 - 52

6) 2 As 254/2016 - 39

Věcné zaměření

Zákaz nucení k sebeobviňování

Právní věty

Zákaz sebeobviňování je vykládán jako součást práva na spravedlivý proces plynoucí z čl. 6 Úmluvy z čl. 37 odst. 1 Listiny. Ač obě ustanovení zaručující právo na spravedlivý proces hovoří o ochraně v trestním řízení, je pravdou, že se v důsledku dlouhodobé konstantní judikatury vztahují na veškerá řízení trestněprávní povahy, tj. i na správní trestání.

Orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k poskytnutí potřebných informací, a to i v případě, že mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání i vůči němu. Samotná povinnost předložení existujících dokumentů tak není sebeobviněním, neboť adresátovi povinnosti nic nebrání se v řízení hájit a zpochybnit předložené listiny či význam, který jim správní orgán přiznal.

Pouhým vyžádáním skutkových vyjádření a již existujících listin a záznamů není stěžovatel nucen k sebeobvinění a jeho právo na spravedlivý proces zůstává zachováno.

Opatření objektivně existujících důkazů, které obviněný či podezřelý musí pouze strpět, nikoliv aktivně vykonat není donucením k nepřípustnému sebeobvinění a k opatření lze užít i zákonných donucovacích prostředků. Záznam televizního vysílání považuje za takový objektivně existující důkaz.

(právní názor vyslovený Ústavním soudem v usnesení ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. IV. ÚS 158/2013) odlišující rovněž objektivně existující důkazy (zde listiny), jejichž opatřování či strpění nelze považovat za porušení zákazu sebeobviňování od vynucení aktivního konání, konkrétně výpovědi.

Veškerá judikatura vyjadřující se k zákazu sebeobviňování je hledáním rovnováhy mezi veřejným zájmem na kontrole dodržování právních předpisů, na odhalování a trestání protiprávní

činnosti a zájmem na zachování spravedlivého procesu. V daném případě byla povinnost předložení záznamu vyžadována mimo rámec řízení o správním deliktu, jistě ale nelze vyloučit, že po vyhodnocení záznamu by mohlo být správní řízení o uložení sankce zahájeno.

Tak je tomu ovšem v řadě oblastí regulovaných právem. Zákon stanoví pravidla pro určitou činnost, zákonem určený orgán jejich dodržování kontroluje, a to vlastní aktivní činností, nebo v součinnosti se subjektem provozujícím danou činnost, a vyvozuje odpovědnost z porušení pravidel.

V daném případě zákon o vysílání podrobuje provozovatele vysílání určitým povinnostem a stanoví pravidla pro vysílání. Tato pravidla se týkají obsahu programů, součinnosti se státními orgány a s orgány místní samosprávy, součinnosti s Radou (k tomu srovnej zejména § 31, 32, 35 zákona o vysílání). Porušení stanovených povinností pak může být pokutováno (§ 60 zákona o vysílání). Řada těchto zákonem stanovených povinností se týká vysílaných programů; ty musí být např. vyvážené, objektivní, nesmí propagovat násilí, nesmí podněcovat k rasové či náboženské nenávisti, nesmí narušovat mravní vývoj dětí a mladistvých, nesmí snižovat lidskou důstojnost apod. Zákon tak v souladu s demokratickými principy, vlastními dané společnosti, omezuje provozovatele vysílání v jeho činnosti a současně porušení daných pravidel považuje za natolik zásadní, že je trestá.

Provozovatel vysílání tak na jedné straně má podle § 31 odst. 1 zákona o vysílání právo vysílat programy svobodně a nezávisle (vyjma zákonných zásahů), na druhé straně podle § 32 odst. 1 písm. a) nese za provozování vysílání odpovědnost. Jsou-li mu uloženy povinnosti spočívající v omezení obsahu vysílání, musí zde být účinné kontrolní mechanismy, které umožňují sledovat a vyhodnocovat dodržování daných pravidel a z nedodržování vyvozovat odpovědnost. Cesta k zajištění dodržování pravidel ve vztahu k obsahu programů by teoreticky mohla být předběžná (forma jakési předběžné cenzury), což je nepřijatelné pro značný zásah do svobody vysílání, nebo následná, stojící na vyšší odpovědnosti samotného provozovatele a na možnosti účinné vnější kontroly. Dohled nad dodržováním právních předpisů a licenčních podmínek, stejně jako trestání, svěřil zákon Radě v § 5 zákona o vysílání. Rada dohlíží na dodržování předpisů a současně monitoruje obsah rozhlasového a televizního vysílání. Účelem dohledu a monitoringu není výhradně postih porušování zákona, ale i zjištění situace v dané oblasti, které je potřebné ke zpracování zprávy předkládané Poslanecké sněmovně podle § 6 odst. 1 zákona o vysílání, nebo které může ústit v ovlivnění státní politiky ve vztahu k vysílání, koncepci jeho rozvoje apod.; za tím účelem může podávat návrhy podle § 5 písm. m) cit. zákona.

Spíše pro dokreslení:

Smyslem a účelem § 32 odst. 1 písm. l) zákona o vysílání ukládajícím provozovateli povinnost uchovávat v odvysílané podobě a v náležité technické kvalitě záznamy všech odvysílaných pořadů alespoň po dobu 30 dnů od jejich vysílání jistě není archivování těchto pořadů. Samotné uchovávání záznamů programů může být sice rovněž kontrolováno a nedodržení povinnosti sankcionováno [§ 60

odst. 1 písm. d) zákona o vysílání], nelze z toho však dovozovat, že smyslem uchovávání záznamů je jejich archivace. Smysl a účel uchovávání záznamů programů plyne z další části ustanovení § 32 odst. 1 písm. l) ukládající tyto záznamy na písemnou výzvu zapůjčit Radě. Ta si je může vyžádat jak za účelem monitoringu vysílaných pořadů, tak i za účelem vyhodnocení souladu obsahu programu s danými pravidly. V případě zahájení řízení proti provozovateli je jeho povinnost uchovávat záznam spojena s tímto řízením [odst. m) téhož ustanovení]. Není podstatné, že Rada může monitorovat programy i vlastními záznamy, může tak činit oběma způsoby, přičemž vyžaduje-li součinnost od provozovatele vysílání, hradí mu náklady s tím spojené.

Nejvyšší správní soud tak je názoru, že povinnost provozovatele vysílání předložit Radě na její výzvu záznam odvysílaného pořadu je poskytnutím součinnosti předložením existujícího dokumentu a není v rozporu se zákazem sebeobvinění. Opačný názor by znamenal eliminaci kontrolní činnosti orgány veřejné moci.

Použitá právní úprava
článek 6 Úmluvy
článek 37 odst. 1 Listiny
Zákon o vysílání

Shrnutí skutkových okolností
Kontrola obsahu vysílání – poskytnutí záznamu televizního vysílání v rámci kontrolní činnosti Rady pro rozhlasové a televizní vysílání

Ostatní
Prejudikatura:
Rozsudky ESLP „Funke proti Francii“, „Martinen proti Finsku“, „Chambaz proti Švýcarsku“ a „Bykov proti Rusku“, „Saunders proti Velké Británii“
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2015, č. j. 6 As 159/2014 – 52
Rozhodnutí ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10
Usnesení ze dne 14. 3. 2013, sp. zn. IV. ÚS 158/2013

7) <u>5 As 36/2018 - 40</u>

Věcné zaměření

Zásada zákazu nucení k sebeobviňování

Právní věty
Podání vysvětlení před zahájením řízení slouží správnímu orgánu k získání informací za účelem zjištění skutečnosti, zda vůbec a případně vůči komu zahájit přestupkové řízení. Povinnost dostavit se na předvolání ke správnímu orgánu k podání nezbytného vysvětlení má zásadně každý, a to i ten, kdo je podezřelý ze spáchání přestupku. Pouze ten však má nezpochybnitelné právo vysvětlení odepřít z důvodu toho, že mu či osobě blízké hrozí nebezpečí postihu za přestupek či trestný čin, o čemž musí být řádně a prokazatelně poučen (§ 60 odst. 1 přestupkového zákona), a to předtím, než začne vypovídat. V případě, že by podezřelý ze spáchání přestupku odepřel podání vysvětlení z uvedených důvodů, byl by jakýkoli další nátlak v podobě opakovaného předvolání či použití pořádkových opatření směřující k dostavení se ke správnímu orgánu vyloučen. Uvedeným je

naplněno dodržování principu zákazu sebeobviňování, který je součástí práva na spravedlivý proces plynoucí z čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod z čl. 37 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Při výkonu svých pravomocí jsou orgány veřejné moci povinny se pohybovat nejen z hlediska formálního v hranicích svých pravomocí a kompetencí stanovených ústavním pořádkem (čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod), ale výkon těchto pravomocí musí být také po obsahové (materiální) stránce v souladu se základními principy, vyjádřenými v ustanoveních ústavního pořádku, což odpovídá pojetí materiálního právního státu. Orgán veřejné moci proto vykonává určitou pravomoc a kompetenci ultra vires také tehdy, pokud svým jednáním nesleduje určitý předvídatelný a racionálně zdůvodnitelný účel, pro který mu byla určitá pravomoc a kompetence svěřena, resp. tehdy, narušuje-li svým, byť o zákon se opírajícím postupem, základní práva dotčených osob více, než je nezbytně nutné k tomu, aby byl ještě dosažen zákonem stanovený účel.

Za jednání správního orgánu představující nezákonný zásah lze přitom považovat takové jednání, které formálně vykazuje znaky jednání právními předpisy upraveného, avšak právě vzhledem ke konkrétní situaci jde o zjevné vybočení z tohoto zákonného rámce, a to vybočení natolik flagrantní a nepopiratelné, že jej lze za splnění ostatních zákonných podmínek za nezákonný zásah, pokyn či donucení považovat (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2007, č. j. 2 Aps 6/2006 - 70). Je pak na osobě, která tvrdí, že bylo zasaženo do jejích práv, aby tvrdila, v čem konkrétně je jednání správního orgánu nepřiměřené a jakým způsobem zasahuje či zasáhlo do jejích práv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 2. 2016, č. j. 6 Afs 84/2015 - 31).

Nejvyšší správní soud v této souvislosti opětovně zdůrazňuje, že na přestupkové řízení se přiměřeně vztahují některé limity obsažené zejména v Listině základních práv a svobod a v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.). Pro správní trestání tedy platí princip zákazu sebeobviňování či sebeusvědčování (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08, č. 30/2010 Sb. ÚS). Ustanovení § 73 odst. 2 věty druhé přestupkového zákona výslovně stanovilo, že obviněný z přestupku nesmí být k výpovědi ani k doznání jakkoliv donucován (srov. též např. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2017, č. j. 10 As 24/2015 - 71).

Použitá právní úprava
článek 6 Úmluvy
článek 37 odst. 1 Listiny

Shrnutí skutkových okolností
Přestupek

Ostatní
Prejudikatura:
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2014, č. j. 6 As 128/2013 – 37, a ze dne 18. 11. 2015, č. j. 9 As 106/2015 – 40
Nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. I. ÚS 1849/08, N 30/56 SbNU 339, srov.
Rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 11. 2011, č. j. 4 Ads 105/2011 – 42, ze dne 25. 6. 2014, č. j. 6 As 68/2014 – 21, či ze dne 22. 2. 2017, č. j. 2 As 216/2016 – 92
usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 5. 2017, č. j. 10 As 24/2015 - 71

8) <u>Krajský soud v Brně čj. 29 Af 37/2015 - 220</u>

Věcné zaměření

Zásada zákazu nucení k sebeobviňování

Právní věty
Co se pak týká samotného zákazu sebeobviňování, tedy práva mlčet a nepřispívat k vlastnímu obvinění (nemo tenetur se ipsum accusare), je obecně uznávaným mezinárodním standardem ležícím v pojmu spravedlivého procesu (řízení). V našich podmínkách lze vysledovat jeho ústavní zakotvení v čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, implicitně jej lze dovodit i z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práva svobod. Své místo má i v mezinárodních úmluvách – např. je imanentní součástí pojmu spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (209/1992 Sb.; dále jen „Úmluva"). Na zákonné úrovni je tento princip konkretizován např. v § 53 odst. 2 ve spojení s § 55 odst. 4 správních řádu.

Danou zásadu je ovšem třeba vnímat diferencovaně, a to ve vztahu k různým subjektům, různým předmětům regulace a rovněž různým druhům důkazních prostředků. Pokud soud bere v úvahu, že se nynější situace týká problematiky správního trestání (v souvislosti s široce pojatými otázkami hospodářské soutěže), právnické osoby a již existujících písemných podkladů, jakož i dohledových kompetencí žalovaného, pak považuje za nutné vycházet z níže formulovaných závěrů vyslovených Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 21. 6. 2016, č. j. 4 As 29/2016-47, publikovaném pod č. 3437/2016 Sb. NSS (resp. obdobně v rozsudku ze dne 11. 8. 2015, č. j. 6 As 159/2014-52, dostupném na www.nssoud.cz): „Meze zákazu sebeobviňování ve vztahu k poskytování informací právnickými osobami v řízení o správním deliktu vytyčil ve své judikatuře Tribunál (dříve Soud prvního stupně) i Soudní dvůr Evropské unie. Odkazovaná judikatura se týká ochrany hospodářské soutěže, nicméně závěry o aplikaci uvedené zásady lze využít i pro širší právní oblast správního trestání. Při jisté míře zobecnění vyplývá z relevantní judikatury, zejména rozsudku Soudního dvora ze dne 18. 10 1989, Orkem v. Komise, 374/87, a rozsudku Tribunálu ze dne 20. 2. 2001, Mannesmannröhren-Werke AG v. Komise, T-112/98, že orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k tomu, aby poskytl veškeré potřebné informace vztahující se ke skutkovému stavu, které jsou mu známy, a aby mu předal případně příslušné dokumenty, jež má k dispozici, a to i tehdy, když mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání vůči němu samotnému nebo vůči jinému subjektu. Přiznání absolutního práva nevypovídat by totiž zašlo za hranice toho, co je nezbytné pro zachování práva na obhajobu, a představovalo by neodůvodněnou překážku výkonu dohledové pravomoci. Ve vztahu k sebeobviňování formuloval Tribunál důležitý závěr: „Povinnost odpovědět na čistě skutkové otázky položené Komisí a vyhovět jejím žádostem o předložení již předtím existujících dokumentů nemůže vést k porušení zásady dodržování práva na obhajobu nebo práva na spravedlivý proces. Nic totiž nebrání adresátovi v tom, aby v dalším průběhu správního řízení nebo během řízení před soudem Společenství prokázal, vykonávaje tak své právo na obhajobu, že skutkové okolnosti vylíčené v jeho odpovědích nebo předané dokumenty mají jiný význam, nežli jaký jim přikládá Komise."

Z uvedeného též plyne, že účastníkovi řízení lze v takové situaci přiznat právo nevypovídat jen do té míry, do jaké by byl nucen poskytnout odpovědi, které by ho dovedly k připuštění existence protiprávního jednání, které přísluší prokázat správnímu orgánu. Pouhým vyžádáním skutkových vyjádření a již existujících listin a záznamů však nebyl v nyní posuzovaném případě stěžovatel nucen k sebeobvinění a jeho právo na spravedlivý proces zůstalo zachováno. Zásadní je v této souvislosti skutečnost, že stěžovatel byl vyzýván k vydání záznamů souvisejících s jeho zákonnými povinnostmi, které jsou předmětem dohledu České národní banky. Z povahy věci vyplývá, že nelze omezit právo dohledu České národní banky způsobem, který by tento dohled fakticky znemožnil. Jedině na základě úplných podkladů souvisejících s činností kontrolovaného subjektu může Česká národní banka dospět k závěru, zda došlo ke spáchání správního deliktu, či nikoliv. Zásada zákazu sebeobviňování je tak v posuzovaném případě omezena specifickým charakterem dohledu České národní banky nad kapitálovým trhem a rovněž povinnostmi subjektů podléhajících jejímu dohledu."

Je také možné doplnit, že i v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva se právo nepřispívat k vlastnímu obvinění „v první řadě týká respektování vůle obviněného mlčet a nezahrnuje v trestním

řízení použití těch věcí, které je možné od obviněného získat prostřednictvím donucení, ale které existují nezávisle na jeho vůli, jako jsou kromě jiného dokumenty získané na základě příkazu, vzorky dechu, krve, moči a tělesných tkání za účelem analýzy DNA [Saunders, § 69; Jalloh, § 102]“ (viz Kmec, J. in: Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 769).

I v nyní posuzovaném případě přitom jde o situaci, kdy žalobce nebyl nucen k přímému doznání, nýbrž „pouze“ k předložení již existující dokumentace. Právě v této podobě (judikované „Evropskými soudy“, Evropským soudem pro lidská práva i Nejvyšším správním soudem) je třeba v kontextu podmínek posuzovaného případu vykládat i žalobcův odkaz na stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10, jakož i celý koncept zákazu sebeobviňování. V daném smyslu tedy byl akceptovatelný i odkaz předsedy žalovaného na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 23. 2. 2012, č. j. 62 Af 75/2010-318 (a to bez ohledu na jeho pozdější částečné zrušení rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2015, č. j. 8 Afs 25/2012-351, dostupným na www.nssoud.cz).

Výše uvedeným tak soud reaguje na žalobcovy námitky týkající se údajného porušení zákazu sebeobviňování a tvrzené nemožnosti žalovaného vyžadovat po něm zaslání dokumentace o soutěži o návrh. Přitom soud, než se vyjádří k dalším námitkám, nezpochybňuje tvrzení žalobce, že nebyla v daném případě právními předpisy výslovně stanovena povinnost poskytovat žalovanému „úplné, správné a pravdivé podklady“, jakož i to, že měl právo zvolit si způsob obrany, který považoval za nejvhodnější. V rozporu s názorem žalobce, a v návaznosti na výše uvedené, se však soud domnívá, že i přesto měl žalovaný oprávnění po něm požadovat zaslání příslušné dokumentace (resp. jej k tomu vyzvat), a že strategie spočívající v úplné pasivitě ve vztahu k výzvám žalovaného nemusela nutně vést k procesnímu úspěchu žalobce, a to z následujících důvodů:

Žalovaný i předseda Úřadu se ve svých rozhodnutích dovolávali, s ohledem na atypické okolnosti věci, tzv. negativní důkazní teorie. Ta spočívá, zjednodušeně řečeno, v tom, že „každý dokazuje jen svá vlastní tvrzení, existuje výjimka vycházející z faktu, že po nikom nelze spravedlivě žádat, aby prokázal reálnou neexistenci určité právní skutečnosti. Takový fakt totiž se stoprocentní jistotou prokázat nelze. Negativní skutečnosti tedy nemohou být dokazovány, a je tedy ten, kdo tvrdí negativní skutečnost, od důkazního břemene osvobozen“ (viz Landgráf, R. Důkazní břemeno a negativní teorie důkazní. 2. část. Daňový expert, 1/2010, s. 16). V daném případě žalovaný vycházel z kvalifikovaného podezření, že dokumentace nebyla uchována; v této situaci, bez „součinnosti“ žalobce, neměl reálný prostředek, jak toto kvalifikované podezření dokázat [k tomu, že kvalifikované podezření může být vyvoláno již odmítnutím předat dokumentaci viz rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 26. 9. 2016, č. j. 30 Af 73/2014-184, dostupný na www.nssoud.cz (část VIII.a)), „potvrzený“ rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 12. 2016, č. j. 1 As 291/2016- 47, dostupným na www.nssoud.cz]. S ohledem na konkrétní okolnosti věci případu, kdy žalobce opakovaně odmítal údajně uchovanou dokumentaci vydat, narůstala jistota o tom, že dokumentace uchována nebyla. Jak totiž ve svém rozhodnutí poukázal předseda Úřadu, aplikace negativní důkazní teorie sice nebyla pro daný případ výslovně stanovena právním předpisem a je netypická z hlediska důkazního břemene, pokud je uplatňována vůči účastníkům správního řízení, její aplikace však nyní vycházela z logiky věci, plynoucí z potřeby řešit řízení v situaci, kdy z povahy věci nelze prokázat nebytí.

Z obecného hlediska tak soud uvádí, že daná situace tak (cum grano salis) připomíná případ tzv. mezery v právu, kdy nebyla výslovně stanovena jednak povinnost vydat dokumentaci, jednak nebyla výslovně řešena otázka rozložení důkazního břemene v daném specifickém případě. Účelem dohledové činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže dle zákona o veřejných zakázkách však je, aby byla dodržována závazná pravidla při zadávání veřejných zakázek a při soutěžích o návrh, kdy specificky k tomuto účelu cílí i pro nynější případ relevantní ustanovení § 109, § 155 a § 120 odst. 1 písm. f) zákona o veřejných zakázkách. Přitom právo má směřovat k realizaci zamýšleného účelu a soudce (potažmo správní orgán) je povinen tímto způsobem interpretovat příslušná

ustanovení zákona, která neobsahují výslovnou úpravu určitých situací či výjimek (srov. Kühn, Z. Aplikace práva ve složitých případech. K úloze právních principů v judikatuře. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 208). Právo rovněž nemůže vést k absurdním či jinak iracionálním důsledkům, přičemž v rámci presumpce racionálního zákonodárce, který nevytváří právo s absurdními důsledky, či s přihlédnutím k principu, dle kterého právní ustanovení se má vykládat ve prospěch účelu, který plní – je tedy nutno jí přikládat takové konsekvence, které tento účel umožňují a nikoli ztěžují (srov. Kühn, Z., op. cit., s. 209), je třeba dle krajského soudu i nyní volit takový výklad zákona, který naplnění jeho účelu hoví; k tomu patří i myšlenka, že lze uvažovat o tom, že pokud zákon stanoví dodržování určité povinnosti, tíží povinný subjekt i povinnost podrobit se dohledu ze strany příslušného orgánu a neodmítat předložení příslušných dokumentů (srov. přiměřeně Prášková, H. Princip nemo tenetur v kontrolním procesu. Správní právo, č. 5-6/2012, s. 286 a násl.). Pro posuzovanou věc to znamená, že, jak již bylo řečeno, výzva k předložení dokumentace o soutěži o návrh nebyla v rozporu se zákazem sebeobviňování, přičemž bylo možné i z postupu a procesní strategie žalovaného, který prostým vydáním dokumentace mohl podezření vůči své osobě vyvrátit, usuzovat na naplnění či nenaplnění skutkové podstaty vytýkaného správního deliktu. Ostatně samotná pasivita žalobce mohla mít i svou důkazní relevanci. Přiměřeně lze k věci zmínit i judikaturu Evropského soudu pro lidská práva: právo mlčet nebo odmítnout odpovědět na otázky by nemělo „bránit tomu, aby mlčení obviněného v situacích, které jasně volají po vysvětlení z jeho strany, bylo bráno v potaz při hodnocení přesvědčivosti důkazů obžaloby [John Murray proti Spojenému království, § 47; viz též např. Beckles proti Spojenému království, rozsudek, 8. 10. 2002, č. 44652/98, § 58]. Ve věci John Murray dále upřesnil [§ 47]: Ať už by dělicí čára mezi těmito dvěma krajnostmi měla ležet kdekoli, z tohoto pojetí „práva mlčet“ vyplývá, že otázka, zda je toto právo absolutní, musí být zodpovězena záporně. Není proto možno říci, že rozhodnutí stěžovatele mlčet během trestního řízení by nutně nemělo mít žádné důsledky, jestliže se soud snaží zhodnotit před ním provedené důkazy. [...] ustálené mezinárodní standardy v dané oblasti sice zakotvují právo mlčet a právo nepřispívat k vlastnímu obvinění, v daném ohledu ale mlčí.“ (viz Kmec, J. in: pokračování 15 29 Af 37/2015 Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 769).

Z uvedeného soud dovozuje, že i v nyní posuzovaném případě se jednalo situaci, „která jasně volala po vysvětlení“ ze strany žalobce, přičemž podezření žalovaného bylo, jak již bylo řečeno, kvalifikované a v úvahu nepřicházela prakticky jiná možnost dokazování (k problematice dokazování se soud vyjádří rovněž v níže text tohoto rozsudku), než prostřednictvím žalobcem zaslané dokumentace o soutěži o návrh. I z „mlčení“ žalobce tedy bylo možné legitimně dovozovat závěry o jeho odpovědnosti za správní delikt.

Na okraj soud poznamenává, že obdobných výkladů jako nyní uvedených, a to zejména k zásadě zákazu sebeobviňování, poskytování podkladů a důkazů, stejně jako k účelu příslušné právní regulace, se žalobci se ze strany zdejšího soudu dostalo již v rozsudku zdejšího soudu ze dne 17. 1. 2017, č. j. 29 Af 1/2015-228, dostupného na www.nssoud.cz (shodně též rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 9. 2016, č. j. 30 Af 73/2014-184, dostupný na www.nssoud.cz)

9) 2 As 69/2014 - 57

Věcné zaměření

Obecně k důkazu ohledání na místě – vstup na pozemek vs. vstup do obydlí

Právní věty

Jedním z účelů ústního jednání spojeného s ohledáním na místě je přispět ke zjištění stavu věci bez důvodných pochybností (§ 3 správního řádu). Z judikatury Nejvyššího správního soudu pak vyplývá, že ohledání je jeden z nejbezpečnějších důkazů umožňujících správnímu orgánu, aby si

mohl na základě vlastního pozorování a přímého srovnání zjištěných skutečností s výsledky dosavadního šetření učinit potřebné závěry pro rozhodnutí (důležitost ohledání jako důkazního prostředku lze v nyní posuzované věci spatřovat i v tom, že ohledání na místě je v řízení o dodatečném povolení stavby povinné), a účastníci řízení musí být k ohledání přizváni, mají právo klást otázky svědkům, popř. znalcům, jsou-li přítomni (viz rozsudek ze dne 15. 9. 2005, č. j. 5 As 38/2004 – 74; všechna v tomto rozsudku citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Ustanovení § 54 správního řádu umožňuje správnímu orgánu uložit povinnost strpět ohledání věci mimo jiné uživateli věci a za předpokladu dodržení zákonných podmínek pro využití tohoto institutu se uplatní i ve střetu s nedotknutelností obydlí garantovanému čl. 12 Listiny základních práv a svobod (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2010, č. j. 8 As 42/2009 - 242). Správní řád také zná prostředky pro zajištění účelu a průběhu řízení (srov. § 58 a násl. správního řádu).

Výše uvedené obecné principy správního řízení se samozřejmě nedají bezvýjimečně aplikovat za každé myslitelné situace. Zpravidla tedy bude na správním orgánu, aby zjistil, zda v určité situaci právní řád neupřednostňuje před jejich uplatňováním ochranu jiných právních statků. Na nyní posuzovaný úkon stavebního řízení tedy musí být nahlíženo z hlediska proporcionality zásahu do práv jiných osob, zde konkrétně osoby zúčastněné na řízení jako stavebníka a vlastníka pozemku. Pokud stěžovatel argumentuje § 172 stavebního zákona, pak podle odst. 1 citovaného ustanovení je umožněno oprávněným úředním osobám vstupovat při opatřování důkazů pro vydání správního rozhodnutí na cizí pozemky, stavby a do staveb s vědomím (tedy nikoli se souhlasem) jejich vlastníků. Do obydlí však mohou oprávněné úřední osoby vstupovat, jen je-li to nezbytné pro ochranu života, zdraví nebo bezpečnosti osob (§ 172 odst. 3 stavebního zákona). Z citovaných ustanovení je tedy patrné, že pozemek osoby zúčastněné na řízení podléhá nižšímu standardu ochrany než by tomu bylo v případě vstupu do jeho obydlí, u něhož by bylo třeba vzít v úvahu zejména ústavně zaručenou nedotknutelnost obydlí (čl. 12 Listiny). V nyní posuzovaném případě by bylo dotčeno především právo na soukromí osoby zúčastněné na řízení; při posuzování závažnosti zásahu do tohoto práva pak není možné pominout to, že její pozemek sousedí s pozemkem žalobkyně a); osoba zúčastněná na řízení ostatně sama ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že ke dni 1. 7. 2010 nebyla na hranici těchto pozemků žádná překážka, která by bránila ve sledování jejího pozemku. Z hlediska poměřování proporcionality jednotlivých práv je třeba vzít v potaz také to, že řízení o dodatečném povolení stavby je řízením návrhovým, a je to tedy osoba zúčastněná na řízení, kdo se ve správním řízení něčeho domáhala.

Výše nastíněné úvahy však stěžovatel při formulaci svého názoru o nemožnosti zajištění přítomnosti účastníků řízení při ohledání na místě přes nesouhlas vlastníka pozemku zcela pominul. Pokud svůj náhled na tuto problematiku založil toliko na tom, že stavební zákon ani správní řád takový postup (výslovně) neumožňují, dopustil se dle názoru Nejvyššího správního soudu nepřijatelného zjednodušování této právní otázky. Lze tedy souhlasit s názorem krajského soudu, že přítomnost účastníků řízení při ohledání na místě byla v nyní posuzované věci nezbytná k zajištění jejich práv, a Nejvyšší správní soud neshledal žádnou (právní) překážku, která by provedení ohledání na místě za přítomnosti účastníků řízení bránila.

Ústavní soud České republiky

1) III. ÚS 3162/12 ze dne 24. 1. 2013
Věcné zaměření
Princip nemo tenetur se ipsum accusare, právo odepřít výpověď

Právní věta

Pokud pojištěný odmítne pojistiteli poskytnout požadované údaje ohledně skutkového stavu týkající se škodní události s odvoláním se na čl. 37 Listiny, je namístě, aby nesl občanskoprávní důsledky vyplývající z porušení této zákonné povinnosti a sám uhradil pojistiteli pojistné plnění. Princip nemo tenetur se v tomto občanskoprávním vztahu vůbec neuplatní.

Použitá právní úprava
§ 10, § 8, § 9 zákona č. 168/1999 Sb.; čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 1, čl. 40 odst. 4 zákona č. 2/1993 Sb.

Shrnutí skutkových okolností

Stěžovatelka nesouhlasí s výkladem ustanovení zákona o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, že bezdůvodné nesplnění povinnosti vyplývající z § 8 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb., pokud žalovaný nesdělil stěžovatelce skutkový stav týkající se předmětné pojistné události, tedy nesdělil identifikační údaje o řidiči vozidla a nepředložil příslušné doklady, je pouhé využití svého ústavně zaručeného práva zakotveného.

Stěžovatelka poukazuje na to, že již ze skutkového stavu, jak byl zjištěn v rámci trestního řízení vedeného proti žalovanému, je naprosto zřejmé, že žalovaný využil svého práva nevypovídat naprosto účelově, neboť ani neuváděl, ani nijak neprokazoval skutečnost, že byl v době dopravní nehody na jiném konkrétním místě apod.

Ústavní soud dospěl k závěru, že Občanskoprávní důsledky plynoucí pro pojištěného z nesplnění jeho povinnosti informovat pojistitele o skutkovém stavu škodní události (včetně toho, kdo řídil vozidlo), musí nést sám pojištěný. Zásada rovnosti smluvních stran vylučuje, aby jedna ze smluvních stran byla privilegována tím, že nesplnění její smluvní informační povinnosti jí bude tolerováno s odkazem na princip nemo tenetur se ipsum accusare; takový postup by vedl ke znevýhodnění druhé smluvní strany.

Ostatní

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 26. dubna 2012 č. j. 69 Co 131/2012-78 se zrušuje.

2) IV. ÚS 1249/2014 ze dne 11. 6. 2014
Věcné zaměření
Kontrola policií, dopravní kontrola

Právní věta
Povinnost předložit policii doklady, které má osoba povinnost ze zákona mít u sebe, se nedotýká zákazu na sebeobviňování.

Použitá právní úprava

čl. 36 odst. 1 LZPS; § 23 odst. 1 písm. f) zákona č. 200/1990 Sb.; § 11 odst. 1 písm. c) zákona č. 553/1991 Sb.

Shrnutí skutkových okolností

Řidič vozidla taxislužby odmítl předložit doklady, které podle zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, musí být při provozování taxislužby ve vozidle, přestože byl k jejich předložení, a neumožnil tak hlídce městské policie provést kontrolu těchto dokladů. Za tento přestupek mu správní orgán prvního stupně uložil pokutu. NSS dovodil, že povinnost předložit kontrolnímu orgánu na vyzvání doklady, které je dle zákona řidič taxislužby povinen mít u sebe ve vozidle, nelze považovat za porušení čl. 37 odst. 1 Listiny. Pokud by takový výklad měl být akceptován, tj. kontrolní orgán by se musel spolehnout na pouhé prohlášení kontrolovaného, že veškeré doklady má v pořádku, pak by to znamenalo úplné popření institutu kontroly. ÚS odmítl stížnost pro zjevnou neopodstatněnost.

Ostatní

Proti rozsudku NSS ze dne 18. 12. 2013 č. j. 4 As 143/2013-35

3) Pl. ÚS 29/2000 ze dne 20.2.2001
Věcné zaměření
Kárné řízení advokáta za nepředložení klientského spisu. Předložení neprolamuje princip zákazu na sebeobviňování.

Právní věta

Existence oprávnění určitého orgánu vyžadovat od dohlížených subjektů určité dokumenty ještě automaticky neznamená prolomení zásady nemo tenetur.

Použitá právní úprava
čl. 37, čl. 40 zákona č. 2/1993 Sb.; zákon č. 236/2001 Sb; § 46 odst. 4, § 46, § 21 zákona č. 85/1996 Sb.

Shrnutí skutkových okolností

Kárný senát Kárné komise České advokátní komory uložil advokátovi pokutu, za to že na výzvu nepředložil klientský spis. Advokát – stěžovatel – se u ÚS bránil, že napadené zákonné ustanovení umožňuje předkládání klientského spisu jiným osobám, než je pouze konkrétní advokát, jemuž byly určité důvěrné informace jeho klientem sděleny a ve spisu uchovány. Navíc vyžadované listinné podklady by mohly samotné advokáty usvědčit z trestné činnosti.

Právní možnost zajištění důkazů pro účely řízení kárného (nebo i trestního) proti vůli kárně (nebo i trestně) obviněného nemůže být zjednodušeně chápána jako nezákonné a neústavní donucování obviněného k poskytování důkazů proti sobě samému. Je nutné rozlišovat ono ústavně zaručené právo nebýt donucován k sebeobvinění na straně jedné, tedy předložit proti sobě důkaz pod donucením, od právní možnosti, kterou má kárná (trestní) moc, proti vůli obviněného opatřovat důkazy, tj. i jejich odnětím, nebyl-li vydán, a v jeho neprospěch, to na straně druhé.

4) I. ÚS 1849/08ze dne 18. 2. 2010
Věcné zaměření

K zásadě zákazu sebeobviňování ve správním řízení

Právní věta

Nelze pokutovat osobu, která odmítne podat správnímu orgánu vysvětlení v případě, kdy je zřejmé, že by jím, byť i jen teoreticky, mohla přispět ke svému postihu za přestupek

Použitá právní úprava

čl. 4 odst. 4, čl. 11 odst. 1, čl. 2 odst. 3, čl. 2 odst. 2, čl. 4 odst. 1 zákona č. 2/1993 Sb.; čl. 6 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb.; § 47 odst. 1 písm. g), § 60 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb.; čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Shrnutí skutkových okolností

Stěžovateli byla uložena pořádková pokuta, že neuposlechl výzvy a nedostavil se k podání vysvětlení, k němuž byl správním orgánem vyzván. Vysvětlení se mělo týkat stěžovatelova jednání, v němž správní orgán spatřoval přestupek na úseku dopravy a silničního hospodářství, kterého se měl stěžovatel dopustit tím, že jako svolavatel řádně ohlášeného shromáždění před sochou sv. Václava na Václavském náměstí umístil na pozemní komunikaci dva zvukové reproduktory, čímž měl bez povolení příslušného silničního správního úřadu užít pozemní komunikaci k jinému účelu, než pro který je určena. NSS dovodil, že pokud stěžovatel výzvy neuposlechl, je přesto rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty v souladu se zákonem, i když předmětný skutek nezakládal přestupek. Ústavní soud dospěl k názoru, že byly porušeny základní práva stěžovatele a rozsudek NSS zrušil.

ÚS vyložil, že správní řízení nemůže být v demokratickém právním státě ovládáno zásadou "součinnosti správních orgánů s účastníky řízení" (kontaktování účastníků řízení ze strany správního orgánu vyloučit nelze, jeho odmítnutí však nelze sankcionovat), neboť žádnou spolupráci v obecném smyslu tohoto slova nelze vynucovat ukládáním sankcí. Jediným účelem účasti stěžovatele před orgánem bylo poskytnutí informací a žádný jiný účel jeho vymáhaná účast neměla. Správnímu orgánu mělo být prima facie zřejmé, že jednání stěžovatele oznámené orgány Policie České republiky z místa demonstrace nemůže naplňovat po právní stránce znak přestupku, a to proto, že umístění reproduktorů na komunikaci je součástí výkonu shromažďovacího práva. Uložení pořádkového opatření (pořádkové pokuty) jen z důvodu nedostavení se k podání vysvětlení (tj. k podání informací) je v oblasti správního trestání vyloučeno, neboť je zapotřebí přísně respektovat i princip zákazu sebeobviňování či sebeusvědčování, který plyne z interpretace čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ve světle vyložených principů materiálního právního státu nebylo možno stěžovatele pokutami donucovat k podání informací, byl-li policií označen za jediného možného pachatele přestupku. Jinak řečeno, v podmínkách materiálního právního státu je povinností orgánu veřejné moci předtím, než uplatní zákonem obecně vymezené oprávnění uložit jednotlivci povinnost, aby věc posoudil s ohledem na konkrétní okolnosti případu v danou chvíli mu již známé a zvážil, zda vůbec v konkrétní situaci smí obecně mu svěřené oprávnění uplatnit, a bude-li to možné, musí posoudit, zda jeho uplatněním lze naplnit účel, k němuž jeho oprávnění směřuje. To jistě neznamená, že si má správní orgán toliko na základě oznámení o přestupku učinit konečný závěr o tom, zda se čin stal, kdo za něj odpovídá a zda jím byla naplněna skutková podstata přestupku, avšak nemůže uložit jednotlivci povinnost a vynucovat ji pomocí sankcí tehdy, je-li - jak svrchu uvedeno - prima facie zřejmé, že oznámené jednání přestupkem být nemůže, neboť oznámeným skutkem šlo naopak o výkon ústavně zaručeného základního práva shromažďovacího.

Ostatní

Zrušen rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2008 č. j. 1 As 32/2008-116
ÚS odkázal rovněž na judikaturu ESLP - k zákazu sebeobvinění viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva Marttinen v. Finsko (stížnost č. 19235/03)

3) II. ÚS 1736/17 ze dne 8. 8. 2017
Věcné zaměření
přezkum rozhodnutí orgánu veřejné správy

Právní věta
Ustanovení § 19 odst. 1 zákona o státní kontrole obecně umožňuje udělit pokutu jakékoli fyzické osobě, která způsobila, že kontrolovaná osoba nesplnila povinnost dle § 14 citovaného zákona.

Použitá právní úprava

§ 14, § 19 odst. 1 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole,

Shrnutí skutkových okolností
Česká inspekce životního prostředí uložila pořádkovou pokutu stěžovateli za nevyhovění výzvy správního orgánu a v daném termínu nedoložil požadované doklady a písemnosti ke kontrolovaným pozemkům. Stěžovatel prý v řízení prokázal, že výzvě správního orgánu k předložení požadovaných dokumentů nemohl ze zdravotních důvodů včas vyhovět; navíc zpochybňoval i samotnou skutečnost, zda měl vůbec povinnost požadované dokumenty držet. V neposlední řadě pak stěžovatel namítal, že správní orgán porušil zákaz sebeobviňování, neboť bylo zřejmé, že požadované dokumenty budou vůči stěžovateli použity v řízení o správním deliktu. Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl a ve svém rozhodnutí dovodil, že stěžovatel v inkriminované době nesdělil, že část požadovaných dokumentů nemá k dispozici, protože je doložil jiným správním orgánům, nebo že jimi nedisponuje, protože žádný právní předpis či smluvně převzatá povinnost mu toto neukládá. Ústavní soud se s názorem NSS ztotožnil.

Ostatní

Stížnost byla odmítnuta

4) II. ÚS 3761/18 ze dne 11. 12. 2018
Věcné zaměření

Poskytnutí součinnosti podle zákona o kontrole.

Právní věta

Orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k poskytnutí potřebných informací, a to i v případě, že mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání i vůči němu.

Použitá právní úprava

§ 33 a § 46 zákona č. 500/2004 Sb.; § 16 odst.1 písm.a), § 10 odst.2 zákona č. 255/2012 Sb.; čl. 36 odst.2, čl. 40 odst.4 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností

Správní orgán zahájil správní řízení o udělení pokuty za odepření součinnosti. Ústavní soud se zabýval posouzením otázky, zda bylo řízení o správním deliktu spočívajícím v neposkytnutí součinnosti řádně zahájeno a zda odepření součinnosti stěžovatelkou bylo v souladu s ústavním principem zákazu sebeobviňování. Ústavní soud odkázal na své dřívější rozhodnutí, kde dovodil, že orgán dohledu je i pod hrozbou sankce oprávněn zavázat účastníka řízení k poskytnutí potřebných informací, a to i v případě, že mohou sloužit k prokázání protiprávního jednání i vůči němu; opačný názor by totiž znamenal eliminaci kontrolní činnosti.

Ostatní
Odkazuje na usnesení ze dne 3. 4. 2017, sp. zn. I. ÚS 529/17, usnesení ze dne 9. 10. 2018, sp. zn. II. ÚS 3140/18; usnesení ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 1729/17

5) II. ÚS 3140/18 ze dne 9. 10. 2018
Věcné zaměření
Spáchání správního deliktu neposkytnutí součinnosti podle kontrolního řádu

Právní věta
Nelze z povahy věci hovořit o porušení zákazu sebeobviňování, pokud je stěžovatel vyzván k předložení dokumentů, jejichž vedení ji ukládá zákon, neboť samotné předložení dokumentů, které musela stěžovatelka vést na základě zákona, nemůže vést k obvinění sebe samého. Jen na základě předložení takových dokumentů nelze učinit okamžitý závěr o odpovědnosti stěžovatelky či jiné osoby ze správní delikt.

Použitá právní úprava
§ 16 zákona č. 255/2012 Sb., čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností
Česká inspekce životního prostředí (dále jen "inspekce") zahájila kontrolu na pozemcích ve vlastnictví komanditisty stěžovatelky na základě podnětu, podle něhož se v předmětné lokalitě pravděpodobně nacházela nepovolená skládka odpadního materiálu a výkopové zeminy. Inspekce zahájila v této souvislosti kontrolu u stěžovatelky. Příkazem inspekce uložila stěžovatelce pokutu s odůvodněním, že neposkytla dostatečnou součinnost při kontrole prováděné inspekcí vztahující se k nakládání s odpady. V rámci kontroly stěžovatelka poskytla jen povšechné informace a z požadovaných dokumentů předložila pouze průběžnou evidenci nakládání s odpady. Na výzvy k předložení dokumentů sice částečně reagovala, ale současně vždy žádala o další upřesnění, jaké informace či dokumenty má poskytnout, a to za situace, kdy bylo z výzev inspekce zřejmé, co od stěžovatelky požadovala. Namísto toho, aby stěžovatelka poskytla součinnost a předložila požadované dokumenty, resp. sdělila požadované informace, takřka výlučně se vyjádřila jen formálně, aniž by její sdělení měla jakoukoliv větší informační hodnotu. Stěžovatelka ve své stížnosti opakovala, že správní orgány po ní požadovaly sdělení informací nad rámec svých zákonných oprávnění, a ukládáním sankcí nutily stěžovatele k tomu, aby jim sdělil informace, které mohou ve svém důsledku vést k jeho "samoudání". Stěžovatel je toho názoru, že v souladu s čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod neměl být stěžovatel donucován k výpovědi. Ústavní soud souhlasil s rozhodnutím Nejvyššího správního soudu, který potvrdil, že stěžovatelka neposkytla dostatečnou součinnost při kontrole prováděné inspekcí vztahující se k nakládání s odpady a dopustila se tak správního deliktu podle § 16 odst. 1 písm. a) kontrolního řádu. Inspekce primárně vyzvala stěžovatelku k předložení dokumentů, jejichž vedení ji ukládá zákon o odpadech. V takové souvislosti nelze z povahy věci hovořit o porušení zákazu sebeobviňování, neboť samotné předložení dokumentů, které musela stěžovatelka vést na základě zákona, nemůže vést k obvinění sebe samého.

Ostatní

Nejvyšší správní soud rozhodl rozsudkem ze dne 25. 5. 2018, č. j. 4 As 92/2018-35.
Ústavní stížnost byla odmítnuta.

6) III. ÚS 1729/17 ze dne 5. 9. 2017
Věcné zaměření
pravomoc požadovat dokumenty ke kontrole, předmět kontroly, povinnosti kontrolované osoby

Právní věta

Ústavní soud neshledává, že by interpretace § 10 odst. 2 kontrolního řádu provedená krajským soudem (ve vazbě na související ustanovení kontrolního řádu), podle níž je součástí povinnosti kontrolovaného subjektu poskytnout součinnost též povinnost vydat dokumenty související s předmětem kontroly, byla nutně za všech okolností ústavně nekonformní (nucení k sebeobvinění). Správní orgán může žádat předložení dokumentů, které souvisí s předmětem kontroly.

Použitá právní úprava
zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), čl. 36 Listiny základních práv a svobod

Shrnutí skutkových okolností
V průběhu kontroly si prvostupňový správní orgán od stěžovatelky vyžádal k nahlédnutí faktury za prodej zboží, přičemž z předložených dokumentů vyplynulo, že stěžovatelka kromě prodeje podlahového materiálu fakturuje rovněž i montáž podlah, navzdory skutečnosti, že nedisponovala živnostenským oprávněním k této činnosti. Správní orgán vyzval stěžovatelku k předložení dokumentů k pokračování kontroly, následně udělil stěžovatelce pokutu za jejich nepředložení. Stěžovatelka před Ústavním soudem namítala, že ani výzva dle § 8 (či § 10) kontrolního řádu neopravňuje správní orgán k bezbřehé pravomoci. Pravomoc požadovat konkrétní listiny musí být dle stěžovatelky odvozena z předpisu dopadajícího na konkrétní předmět kontroly, v daném případě tak musí být odvozena ze živnostenského zákona.

7) I. ÚS 529/17 ze dne 3. 4. 2017
Věcné zaměření
kontrolní činnost, kompetence orgánu veřejné moci

Právní věta

Zákon v demokratickém právním státě stanoví pravidla pro určitou činnost a určený orgán jejich dodržování kontroluje, přičemž tak může konat rovněž ve spolupráci se subjektem provozujícím danou činnost. Analogicky stát ukládá například povinnost archivovat účetní doklady a podobně; v tom nelze spatřovat porušení zákazu sebeobviňování, pokud orgán veřejné moci v rámci svých kompetencí si předmětné materiály vyžádá ke kontrole. Opačný názor by znamenal eliminaci kontrolní činnosti.

Použitá právní úprava
čl. 36 až čl. 40 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, § 32 odst. 1 písm. 1) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání

Shrnutí skutkových okolností

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále také "RRTV") doručila stěžovatelce žádost o zapůjčení kontinuálního záznamu programu televize JOJ k konkrétního dne a časového úseku, kdy se následně v rámci zasedání RRTV projednal podnět podaný proti stěžovatelce ve věci promítání filmu údajně nevhodného pro děti v uvedeném časovém období. Stěžovatelka záznam odmítla poskytnout, čímž se dopustila porušení povinnosti podle ustanovení § 32 odst. 1 písm. 1) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, a následně vydala rozhodnutí, kterým jí uložila pokutu. Stěžovatelka namítala, že ji RRTV vyzvala k zapůjčení původního i alternativního záznamu inkriminovaného pořadu v době, kdy bylo zcela zřejmé, že ji prověřuje v souvislosti s jeho vysíláním. Bylo tak porušeno zejména základní právo stěžovatelky neobviňovat sebe samého

Ostatní

„Vyžádání záznamu označil již Městský soud v Praze za nástroj veřejnoprávní kontroly, nikoliv za prostředek sebeobviňování; citoval z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2015 č.j. 6 As 159/2014-52, a to z části, v níž tento rozsudek popisuje závěry Tribunálu a Soudního dvora Evropské unie k otázce zákazu sebeobviňování v řízeních o správních deliktech (konkrétně věc "Orkem v. Komise", "Mannesmannröhren-Werke AG v. Komise")“

8) **III. ÚS 2084/18**
Věcné zaměření

Použití záznamu jako důkazního prostředku.

Výňatek

„Stěžovatelka měla jako obchodník s cennými papíry povinnost uchovávat záznamy o komunikaci se svými zákazníky, a to právě pro účely dohledu vykonávaného Českou národní bankou. Pakliže tyto záznamy poskytla České národní bance a ta i na jejich základě uznala stěžovatelku vinnou správním deliktem, nešlo o nezákonný důkaz, jehož zohlednění by bylo v rozporu se zákazem sebeobviňování.“

9) **III. ÚS 451/04**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
K nepřípustnosti použití výpovědi získané pod hrozbou sankce a mající sebeobviňující povahu jako důkazu.

Výňatek

„S přihlédnutím k těmto skutečnostem zastává Ústavní soud názor, že odvolací soud se měl v souvislosti s námitkou stěžovatele, týkající se použitelnosti jeho výpovědi učiněné v občanskoprávním řízení jako důkazu v řízení trestním, zabývat otázkou, zda bylo povinností stěžovatele pod hrozbou trestněprávní sankce předložit soudem (eventuálně) požadované listiny, a pakliže tak učinit nemohl, protože je k dispozici neměl, vypovědět, proč tak učinit nemůže, jinak řečeno, zda se jednalo o výpověď vynucenou či spontánní. Současně se odvolací soud měl zabývat otázkou, zda tato výpověď neměla sebeobviňující charakter, tedy zda stěžovatel neuvedl určitá fakta, která nejen mohla být důvodem pro zahájení jeho trestního stíhání, ale nakonec vést i k jeho následnému odsouzení.“

10) **IV. ÚS 158/13**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
k právu odepřít výpověď

Výňatek

Obviněný je spolu s dalšími osobami stíhán pro zločin obchodování s lidmi podle, za který byl též dosud nepravomocně odsouzen. Byl vyzván Krajským soudem k předložení listinných důkazů důležitých pro trestní řízení a týkajících se činnosti obchodní společnosti, jejímž byl a stále je společníkem a jednatelem. Soud uložil obviněnému podle pořádkovou pokutu s odůvodněním, že ani po výzvě s upozorněním na následky nevyhovění nepředložil listiny, k jejich předložení byl soudem písemně vyzván.

Základní právo neobviňovat se je osobní povahy, a proto se na ně nemůže odvolávat žádná obchodní společnost ani osoby představující její orgány. Proto obchodní společnost a osoby jako její orgány nemohou bez dalšího oprávněně odmítat žádosti orgánů veřejné moci o poskytnutí obchodních knih a dokladů obchodní společnosti s poukazem na zákaz obviňovat sám sebe, a tudíž mohou být oprávněně donucovány k jejich nedobrovolnému poskytnutí. Jinak řečeno, pokud statutární orgán obchodní (či jiné) společnosti poskytne záznamy a dokumenty společnosti, jeho jednání nezakládá svědecké sebeobvinění; je nicméně chráněn proti obviňování sebe sama vlastním ústním svědectvím.

11) **III. ÚS 528/06**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
K povinnosti obviněného strpět rekognici a k zásadě zákazu sebeobviňování

Výňatek

Pravidlo „nemo tenetur se ipsum accusare“ není, i přes svůj zásadní význam pro spravedlivost trestního procesu, bezbřehé. I přes specifika rekognice uvedená výše se ve své podstatě jedná o úkon, při němž je obviněný nucen toliko pasivně strpět poznávací proceduru. Požadavky, jež jsou při rekognici na obviněného kladeny, nemají takový charakter, aby je bylo lze označit za donucování k sebeobviňování či k sebeusvědčování. Ústavní soud proto musí přisvědčit stanovisku, že poznávaná osoba (včetně obviněného) je povinna strpět provedení rekognice a může být přípustnými prostředky (předvedením, uložením pořádkové pokuty) donucována k účasti na rekognici.

12) **Pl. ÚS 30/10**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření

Sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru z hlediska zákazu nucení k sebeobvinění

Výňatek

Na úkony dle § 114 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, spočívající v sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru, jejichž cílem je získání objektivně existujících důkazů pro forenzní vyšetření a které nevyžadují aktivní jednání obviněného či podezřelého, ale toliko strpění jejich provedení, nelze pohlížet jako na úkony, jimiž by byl obviněný či podezřelý donucován k ústavně nepřípustnému sebeobviňování. K zajištění součinnosti obviněného či podezřelého při opatřování těchto důkazů je tudíž možno užít zákonných donucovacích prostředků.

13) **I. ÚS 512/02**
Oblast práva
Finanční právo

Věcné zaměření
Postup finančních orgánů po zrušení jejich rozhodnutí ve správním soudnictví

Výňatek

Účastník daňového řízení si sám určuje na základě vlastní úvahy rozsah informací, které poskytne správnímu orgánu. Jen osoba sama je oprávněna rozhodnout o tom, jaké údaje o sobě poskytne včetně údajů o své pracovní či ekonomické aktivitě, pokud zákon neukládá v tomto směru osobě povinnost tak, jak to předvídá čl. 4 odst. 1 Listiny. Zákon tak může právo na informační sebeurčení omezit.

14) **II. ÚS 255/05**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
Právo obviněné osoby nebýt nucena k sebeobvinění uložením pořádkové pokuty za nesplnění povinnosti předložit věc

Výňatek

Usnesením o pokutě policejní orgán vynucoval na stěžovatelce předložení listinných důkazů s evidentním cílem potvrdit nebo vyvrátit podezření, že spáchala trestný čin. Výsledkem předložení účetních dokladů tedy mohlo být obvinění stěžovatelky. Orgánům činným v trestním řízení přitom mohlo být zřejmé, že stěžovatelka právě s ohledem na tuto skutečnost není ochotna požadované účetní doklady vydat. Protože trestní řízení v daném případě nepochybně směřovalo k obvinění stěžovatelky, nebylo možno stěžovatelku nutit uložením pořádkové pokuty k součinnosti spočívající v předložení důkazu, který ji mohl usvědčovat.

15) **II.ÚS 642/04**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
K odepření podání vysvětlení; K uložení pořádkové pokuty podle trestního řádu

Výňatek

Ustanovení § 158 odst. 3 trestního řádu je třeba interpretovat silně restriktivně, aby nedocházelo k porušování zákazu sebeobvinění a k porušení práva nebýt podroben působení veřejné moci v situacích, v nichž není dán materiální podklad k jejímu výkonu
Pokud tedy poté, co stěžovateli byla položena konkrétní otázka, jíž se mělo podání vysvětlení týkat, po poučení o právu odepřít podání vysvětlení odkázal na své písemné vyjádření, v němž uvedl, že využívá svého práva a více vysvětlovat nehodlá, které policejní orgán přijal do trestního spisu, nemohl policejní orgán vyloučit, že svého práva odepřít podání vysvětlení stěžovatel využil s ohledem na obavu z nebezpečí svého trestního stíhání, byť to výslovně do protokolu neuvedl, či s ohledem na skutečnost, že osoba podezřelá by mohla být osobou stěžovateli blízkou. Policejní orgán však namísto toho, aby stěžovatele vyzval k upřesnění důvodů odmítnutí podání vysvětlení, bez dalšího mu uložil pořádkovou pokutu, aniž by měl splněny předpoklady pro objektivní posouzení důvodnosti odepření podání vysvětlení.

16) **III ÚS 149/97**
Oblast práva

Trestní právo

Věcné zaměření
K problematice odepření výpovědi osoby podávající vysvětlení, resp. svědka, z důvodu nebezpečí jeho trestního stíhání dle ustanovení § 158 odst. 7, resp. § 100 odst. 2 trestního řádu

Výňatek

Právo svědka odepřít výpověď (za podmínek stanovených zákonem) je důsledkem ústavní ochrany proti sebeobviňování (čl. 37 odst. 1 Listiny). Jde o zcela subjektivní právo svědka, který v uvažovaných případech, po poučení poskytnutém mu orgánem veřejné moci, sám váží a rozhoduje, zda svého práva odepřít výpověď využije či nikoli, a to téměř výlučně podle okolností, jak je sám vnímá; v tomto smyslu nemůže a nesmí být potenciálně ohrožený svědek ve svém rozhodování omezován či dokonce ke složení svědecké výpovědi nucen. Orgán, rozhodující o důvodnosti odepření výpovědi musí mít k dispozici alespoň v nezbytné míře dostatečné informace, na nichž hodlá své rozhodnutí založit.

17) **III. ÚS 561/04**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
Právo jednatele obchodní společnosti obviněného z trestného činu zpronevěry odmítnout ´vydat účetnictví (důkaz) této obchodní společnosti

Výňatek
Ústavní soud vyslovil názor, dle něhož pokud trestní řízení nepochybně směřuje k obvinění stěžovatele, není možno jej nutit uložením pořádkové pokuty k součinnosti v předložení důkazu, který jej může usvědčovat. K tomu je třeba doplnit, že toto stanovisko přirozeně platí a musí platit rovněž i vůči tomu, jenž byl pro konkrétní trestný čin již obviněn (argumentum a fortiori).

18) **III. ÚS 655/06**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
K uložení pořádkové pokuty obviněnému za odmítnutí poskytnout biologický vzorek (vlasy a bukální stěry)

Ostatní
Význam judikátu spočívá primárně v disentním stanovisku prof. Jana Musila, který popsal historii vnímání zásady nemo tenetur v historii, definoval rozsah této zásady, rozlišil prolomení zásady za situace, kdy obvinění musí něco aktivně činit a kdy musí něco strpět.

19) **IV. ÚS 13/99**
Oblast práva
Trestní právo

Věcné zaměření
K uložení pořádkové pokuty osobě, která nebyla subjektem povinným vyhovět dožádání orgánů činných v trestním řízení

Výňatek
Fyzické osobě byla uložena pořádková pokuta za neposkytnutí požadovaných informací po právnické osobě – jejím zaměstnavateli. Dle ÚS pořádková pokuta může být uložena pouze tomu subjektu, který byl vyzván, a jehož povinnost vyhovět výzvě orgánů činných v trestním řízení odpovídá jeho oprávnění disponovat požadovanými údaji.

20) **Pl. ÚS 3/02**
Oblast práva
Správní právo

Věcné zaměření
Stanovení minimální výše pokuty s ohledem na majetkové a osobní poměry delikventa

Výňatek
Podnikající fyzické osobě byla uložena pokuta za protiprávní jednání dle stavebního zákona. Stanovení pokuty v daném rozpětí znamená, že v zásadě stejnou výší pokuty budou postihovány subjekty, jejichž ekonomické postavení je zcela odlišné, a tedy zcela odlišné budou i dopady uložené pokuty; zatímco pro určité subjekty může být pokuta v maximální výši ve vztahu k jeho hospodaření zanedbatelnou, u jiných i nejnižší možná pokuta pak může znamenat jejich likvidaci. Pokuta tak má zohlednit majetkovou situaci delikventa.